Memòria 2017

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3 València
www.cvc.gva.es

Dipòsit legal V-1490-2018

Índex

0 PRESENTACIÓ 5
RESUM 7
OBSERVACIONS I RECOMANACIONS 9

1 EL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA 11
DESCRIPCIÓ DE LA INSTITUCIÓ 12
NATURALESA JURÍDICA 12
SEU OFICIAL 12
FUNCIONS 12
ORGANITZACIÓ 13
ELS MEMBRES 14
SINOPSI HISTÒRICA 15

2 ACTIVITAT INSTITUCIONAL 19
REUNIONS 20
INFORMES 22
VISITES DEL CVC 25
VISITES I ACTES PROTOCOL·LARIS 25
COMPAREIXENTS EN LES SESSIONS DEL CONSELL 26
REPRESENTACIÓ I DISTINCIONS 29

3 PUBLICACIONS 33
MOSSÉN ANTHONI SANÇ, EL GUARDIÁN DEL SANTO CÁLIZ 35
IBN KHAFAJA D'ALZIRA, ANTOLOGIA POÈTICA 43

4 ANNEXOS 55
INFORMES 56
MEMÒRIA DE GESTIÓ INTERNA 307
MEMÒRIA DE LES COMISSIONS 307
GESTIÓ ECONÒMICA-FINANCERA 2017 333
EL CONSELL EN ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ 339
CONCURS LITERARI I DE DIBUIX SOBRE LA IGUALTAT DE GÉNERE I LA VIOLÈNCIA MASCLISTA 365
II CONCURS LITERARI SOBRE PAISATGE I GASTRONOMIA 389

Presentació

El Consell Valencià de Cultura va treballar l'any passat conscient que culminava el mandat de sis anys (2011-2017) per al qual va ser triat. Per això, és este el context temporal en què també s'hauria de jutjar el valor de la faena feta l'any passat. En l'any 2017, com a final d'un cicle, el Consell ha treballat amb intensitat i amb un sentit clar de continuïtat: les qüestions que van ocupar els consellers des del principi s'han mantingut presents fins a l'últim dia. Com a president en done fe, i les memòries d'estos anys en són la prova. Més encara, han anat enriquint-se amb matisos i aportacions de moltes persones alienes a la institució, a les quals s'ha convidat quan els assumptes a tractar requerien assessorament i profunditat.

En este temps, mentrestant, han aparegut en la societat preocupacions noves, reptes nous, fins al punt que s'han instal•lat en l'agenda diària de totes les institucions representatives. Algunes, amb considerable força. Nosaltres no les podíem deixar de banda, i les hem inclòs en informes, documents i actes públics diversos. No cal dir que això és una prova més de la projecció cap al futur del Consell Valencià de Cultura, que és el sentit més profund de la nostra existència com a institució. Els convide, doncs, a repassar les pàgines següents de la Memòria de 2017, amb el convenciment que trobaran motius per a llegir-la amb l'interés i la profunditat que es mereixen els treballs que no s'esgoten en el dia a dia.

Santiago Grisolía
President

Resum

… de l'activitat institucional del Consell Valencià de Cultura en 2017

91 reunions del Ple i Comissions ordinàries.

35 informes aprovats, el 57% per **iniciativa pròpia** i la resta per peticions externes.

Conjunts històrics i béns immobles singulars **8**, política cultural **9**, educació i investigació **3**, festes i tradicions culturals (patrimoni immaterial) **3**, qualitat ambiental **6**, política museística **1**, i altres **5**.

2 taules redones: sobre la "Cultura Gastronòmica Valenciana" i sobre "Azorín".

1 Homenatge als Centres Valencians a l'Exterior.

27 visites i actes protocol•laris en el Palau de Forcalló, entre elles **3 visites escolars**.

Visita i celebració del **Ple** del Consell a les ciutats de **Pedreguer i Alacant**.

32 experts i responsables de les Administracions han assessorat les Comissions del Consell.

Representació del Consell en **16 consells rectors** d'entitats culturals públiques valencianes.

Lliurament de 3 **Medalles d'Honor** del Consell Valencià de Cultura a la **Fundació Rolser-Server i Pérez, Adela Cortina Orts** i la companyia de dansa **Ananda Dansa.**

2 novetats editorials: *Mossén Anthoni Sanç. El guardián del Santo Cáliz i Ibn Khafaja d'Alzira, Antologia Poètica.*

124 col•legis i instituts i 2.686 alumnes han participat en el **concurs escolar** literari i de dibuix del Consell **sobre la igualtat de gènere i la violència masclista, 1.800 dibuixos i 886 obres literàries**. Els treballs s'exposaren al Centre del Carme de València.

26 col•legis i instituts i 285 alumnes han participat en el **concurs literari** del Consell sobre **Paisatge i Gastronomia a la Comunitat Valenciana**.

36 notes de premsa enviades als mitjans de comunicació sobre les activitats de la institució i un impacte de **250 informacions** sobre el Consell tant en premsa escrita com en edicions digitals en Internet i les xarxes socials.

Observacions i recomanacions

La memòria del Consell Valencià de Cultura posa a l'abast dels valencians el treball de la institució de cada any. Si vostés consulten les pàgines d'esta Memòria 2017 veuran, un per un, tots els documents, informes, reunions, publicacions i activitats que la institució va dur a terme l'any passat. I no solament en la seua seu del Palau de Forcalló, sinó arreu on la van convidar o requerir a través de la presència d'algun dels seus consellers, d'alguna de les seues comissions informatives, o fins i tot del seu plenari.
Però també és habitual que esta informació, exhaustiva, de centenars de pàgines, tinga una mena de resum institucional, titulat Observacions i recomanacions, en què s'apunten els assumptes que d'alguna manera han planat de manera transversal sobre la labor diària i informativa dels consellers, que s'agrupen en les cinc comissions en què es divideixen el treball. Algunes d'estes qüestions no són noves, però ara presenten aspectes i matisos nous. Altres sí que són novetat, i responen a preocupacions que van arrelant en la nostra societat i que no tenen solucions fàcils ni ràpides. Així, com ara veuran, les Observacions i recomanacions del Consell han sigut, són, un reflex prou fidel de les preocupacions i dels interessos culturals i socials dels valencians l'any 2017.

Sobre els recursos econòmics per a la cultura. El CVC no pot estar-se de mostrar, una vegada i una altra, la precarietat dels pressupostos de les distintes administracions destinats a la inversió cultural en el sentit ampli de la paraula. Per desgràcia, i en general, la recuperació de la inversió per a la cultura, la ciència, l'I+D+i, l'educació i el patrimoni artístic i natural, que hauria d'haver arribat després de la dràstica disminució dels anys de la crisi econòmica, es veu desmentida per la realitat dels pressupostos. El Consell Valencià de Cultura recomana, per això, no només que es recuperen almenys línies d'inversió que havien donat proves de comportar un alt retorn social, sinó també que les administracions facen els màxims esforços possibles per a coordinar les seues activitats i inversions, que en primer i en últim terme tenen tots els ciutadans de beneficiaris. I que troben noves maneres d'implicar, en la conservació i actualització del patrimoni de tots, nous actors socials, a partir d'algunes experiències d'èxit provades en altres països europeus. Així, per exemple, el Consell va seguir amb molt d'interés i es va implicar en l'elaboració de la nova llei valenciana del mecenatge, i ha saludat una a una les noves iniciatives d'inversió privada que contribueixen a la difusió de la cultura i complementen la inversió pública.

Patrimoni natural i ordenació del territori. El Consell també ha seguit amb interés els ambiciosos projectes públics d'ordenació que apunten els diversos Plans d'Acció Territorial, que a mitjà terme, perquè tenen una elaboració complexa, serviran per a distribuir l'activitat humana en espais físics degradats o de protecció difusa. El Consell reconeix la importància i la dificultat de fer compatibles els diversos usos del territori, però sap també que és un llegat fràgil que cal transmetre a les pròximes generacions millor del que ens ha arribat. Per això, també s'ha fet ressò de la terrible realitat dels incendis forestals, però igualment dels problemes i les causes de la contaminació del Mediterrani i de les ciutats. En este sentit, el Consell sap que el turisme és una font de riquesa a preservar, i una oportunitat (per exemple, i entre altres, una futura Ruta Valenciana de la Seda), però adverteix també del risc que significa el turisme massiu per a les nostres costes i ciutats, amb la possible banalització cultural i l'elitització i despersonalització dels centres històrics.

Per una Cultura d'Igualtat en l'Educació. El Consell ha seguit en els últims anys, amb preocupació, la crisi del model educatiu tradicional en la nostra societat, que és una translació d'un problema que afecta de ple els països occidentals. La institució vol recordar que el futur de la nostra societat passa inevitablement per cuidar l'educació dels nostres fills, però també l'entorn en què esta educació es du a terme. Problemes

com l'educació en igualtat, contra la discriminació en tots els seus aspectes, i contra les noves formes de violència sobre els infants i els adolescents, com ara el ciberassetjament, han sigut centrals en l'activitat del Consell. I per això també es vol recordar a les administracions que millorar l'educació dels nostres joves passa també per una millora de les distintes dotacions pressupostàries per a afrontar estos problemes amb alguna garantia.

Per acabar, però no l'última en importància, el Consell Valencià de Cultura torna a plantejar la qüestió lingüística com una de les grans oportunitats per a la societat valenciana. La institució fa una crida a les administracions públiques i a les institucions civils perquè actuen en conseqüència i promoguen l'ús social del valencià a tots els nivells. Per això saluda i desitja el millor dels èxits a la nova radiotelevisió pública, considerada com un espai inclusiu i de retrobament de tota la societat valenciana.

1

El Consell Valencià de Cultura

Descripció de la institució

Els membres

Sinopsi històrica

Descripció de la institució

Naturalesa jurídica

El CVC és una institució de caràcter públic que forma part del conjunt d'institucions que constituïxen la Generalitat Valenciana.

Està compost per vint-i-un membres, elegits per majoria de dos terços de les Corts Valencianes i nomenats pel president de la Generalitat Valenciana, entre les persones de prestigi rellevant o de reconegut mèrit intel·lectual dins de l'àmbit cultural valencià.

Portada del Dictamen sobre la llengua, un dels treballs més importants del Consell Valencià de Cultura

Seu oficial

El Consell Valencià de Cultura té la seu oficial al Palau de Forcalló, al barri del Carme de València.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Logotip del Consell Valencià de Cultura

Funcions

La comesa principal del Consell és elaborar els informes o dictàmens i realitzar els estudis que li sol·liciten les institucions públiques de la Comunitat Valenciana.

A més, la institució també atén peticions per part d'entitats de la societat civil i tracta assumptes que per iniciativa pròpia considera importants per a la defensa i la promoció dels valors culturals i lingüístics valencians.

Finalment, el Consell proposa al president de la Generalitat Valenciana la distinció de persones, entitats o institucions que destaquen en la defensa i promoció de la cultura valenciana.

Vestíbul del Palau de Forcalló, seu del Consell Valencià de Cultura. (Foto CVC)

Organització

El Ple del Consell Valencià de Cultura és l'òrgan màxim de decisió de la institució; totes les qüestions que afecten la cultura valenciana estan reservades a la seua decisió. Aprova els dictàmens i informes que emet la institució i l'avantprojecte de despeses; constituïx les comissions i grups de treball; i proposa al president de la Generalitat la distinció de persones i entitats que per llur treball, estudi, defensa o promoció de la cultura valenciana, se n'hagen fet mereixedores.

Ple del CVC al Jardí del Palau de Forcalló.

Santiago Grisolía, president del CVC.

El president és nomenat per Decret pel president de la Generalitat entre els membres del CVC. Les seues competències són la representació legal de la institució, convocar i moderar les reunions, dirigir els organismes i dependències del CVC, ordenar els pagaments i vetlar pel compliment dels acords del Ple i de la Comissió de Govern.

L'actual president del Consell és el bioquímic Santiago Grisolía.

El treball de consultoria del Consell es fa mitjançant comissions temàtiques, tant permanents com temporals, formades per membres de la institució. Actualment en té cinc de permanents: Arts, Ciències, Jurídica, Llegat històric i Promoció cultural.

I en crea de temporals, en forma de grups de treball, segons les característiques dels assumptes sobre els quals s'ha de pronunciar o considera oportú tractar.

Sessió d'una Comissió del CVC.

Els membres

La composició reglamentària del CVC és de vint-i-un membres. En 2011 es renovaren la totalitat dels membres de la institució.

El president de la institució és Santiago Grisolía; Ricardo Bellveser Icardo, vicepresident i Jesús Huguet Pascual, secretari executiu.

Els membres de l'actual Consell Valencià de Cultura

Membres	Lloc de naixement	Professió
Bellveser Icardo, Ricardo	València	Periodista
Ciscar Casaban, Consuelo	Picanya	Directora IVAM
Conejero Tomàs, Manuel Ángel	València	Filòleg i dramaturg. Catedràtic d'Universitat
Farnós de los Santos, Vicente	Castelló	Periodista
Ferrero Molina, Vicente	Banyeres de Mariola	Escultor. Catedràtic d'Institut
Frau Ribes, Josefa	Benissa	Advocada
García Asensio, Enrique	València	Director d'Orquesta
Giménez Muñoz, Soledad	París (França)	Cantant i compositora
González Móstoles, Vicente	Meliana	Arquitecte
Grisolía, Santiago	València	Bioquímic
Huguet Pascual, Jesús	Onda	Escriptor
Lozano Velasco, José María	Burgos	Arquitecte. Catedràtic d'Universitat
Lluch i Girbés, Enric	Algemesí	Escriptor
Marcos Martí, Glòria	València	Catedràtica d'Institut
Martínez Tébar, Joaquín	València	Músic i professor
Muñoz Puelles, Vicente	València	Escriptor
Noguera Montagut, Ana	Krefeld (Alemanya)	Professora d'Universitat
Pérez Puche, Francisco	València	Periodista
Prades Perona, Luis	Castelló	Pintor
Quirós Palau, Martín	València	Metge
Roselló Ivars, Ramón	Benissa	Professor de la Universitat de València

Sinopsi històrica

El Consell Valencià de Cultura es va crear mitjançant la Llei 12/1985, de 30 d'octubre, de la Generalitat Valenciana i es va constituir el 28 de gener de 1986. Els seus membres són nomenats per un període renovable de sis anys, i, des de la seua creació fins a desembre de 2017, han format part de la institució 79 consellers, inclosos els actuals. En les pàgines següents es pot consultar informació sobre els antics membres de la institució.

El president del Consell Valencià de Cultura és nomenat pel president de la Generalitat Valenciana d'entre els membres de la institució; fins a desembre de 2017 la institució ha tingut tres presidents: Juan Gil-Albert (1986-1994), Vicente Aguilera Cerni (1995-1996) i Santiago Grisolía, actual president.

El Consell Valencià de Cultura ha emés, d'ençà que fou creat fins a desembre de 2017, 569 informes, abastant temàtiques tan diverses com ara patrimoni cultural material i immaterial, informes jurídics, toponímia valenciana, qüestions lingüístiques i ciència i medi ambient.

Els dictàmens i informes del Consell tenen relació amb assumptes puntuals, com l'actuació del CVC com a entitat consultora per a la declaració d'un determinat Bé d'Interés Cultural (BIC), o bé s'ocupen de qüestions més generals, com el Dictamen sobre la llengua.

El Consell Valencià de Cultura ha celebrat sessions plenàries fora de la seua seu a la ciutat de València; concretament, les visites realitzades fins ara són: Alacant, Alcoi, l'Alcora, Algemesí, Alzira, Benicarló, Benidorm, Benissa, Bunyol, Callosa de Segura, Castelló de la Plana, Dénia, Elx, Gandia, Ibi, Llíria, Monòver, Morella, Onda, Ondara, Ontinyent, Oriola, Pedreguer, Peníscola, Requena, Sagunt, Sant Mateu, Simat de la Valldigna, Sogorb, Utiel, Vall d'Uixó, Vilafamés, Vilafranca, Vila-real, Villena, Vinaròs, Xàbia, Xàtiva, Albaida, Morella i la Font d'En Carròs.

El Consell Valencià de Cultura es va crear mitjançant la Llei 12/1985 de la Generalitat Valenciana i es va constituir en gener de 1986.

Des d'aleshores ha tingut 79 membres, inclosos els actuals, i tres presidents, l'escriptor Juan Gil-Albert, el crític d'art Vicente Aguilera i el bioquímic Santiago Grisolía, actual president.

Fins a desembre de 2017 la institució cultural ha emés 569 informes sobre diverses temàtiques.

Per últim, el Consell Valencià de Cultura compta amb un catàleg de publicacions amb obres de temàtica diversa, com ara patrimoni arquitectònic, arqueològic, pictòric, i immaterial, tradició religiosa, literatura, medi ambient, historiografia, dret, gastronomia, poesia, literatura, botànica, etc.

Membres anteriors del CVC

Membres	Naixement/ Decés	Lloc de naixement	Professió	Alta	Baixa
Aguilera Cerni, Vicente	1920 / 2005	València	Crític d'Art	19/12/1985	28/09/1998
Alfaro Hernández, Andreu	1929/2012	València	Escultor	19/12/1985	21/03/1990
Àlvarez Rúbio, Vicent	1941	Xàtiva	Advocat	06/11/1995	18/07/2011
Bas Carbonell, Manuel	1942	Xàbia	Bibliòfil	06/11/1995	11/07/2002
Beüt Belenguer, Emili	1902/1993	València	Escriptor	21/01/1992	14/08/1993**
Boronat Gisbert, José	1922/2002	Alcoi	Professor de Química	21/01/1992	18/01/2002**
Buigues Carrión, Vicente	1920/1986	Dénia	Oftalmòleg	19/12/1985	03/02/1986**
Calomarde Gramage, Joaquín	1956	València	Catedràtic de Filosofia	13/05/1998	30/06/2000
Casp Verger, Xavier	1915/2005	Carlet	Poeta	10/01/1989	11/07/2002
Colon Doménech, Germà	1928	Castelló de la Plana	Filòleg	10/01/1989	06/11/1995
De Soto Arándiga, Ramón	1942/2014	Valencia	Escultor. Catedràtic d'Universitat	19/12/1985 06/11/1995 18/07/2011	21/01/1992 07/07/2011 18/10/2014
Enrique i Tarancón, Vicente	1907/1994	Borriana	Cardenal de l'Església	19/12/1985	29/11/1994**
Fabregat Mañes, Amadeu	1948	València	Periodista	06/11/1995	11/07/2002
Faus Sevilla, Pilar	1925/2008	València	Bibliotecària	28/03/1994	09/01/1998
Ferrando Badia, Juan	1926/2007	Foios	Catedràtic Dret	11/12/1985	02/12/2007**
Fuster i Ortells, Joan	1922/1992	Sueca	Escriptor	11/03/1987	21/06/1992**
García Berlanga, Luís	1921/2010	València	Director de cine	19/12/1985	09/01/1998
García Candau, Jordi	1951	Vila-real	Periodista	30/12/1996	09/01/1998
García Esteve, Alberto	1919/1997	València	Jurista	19/12/1985	10/01/1989
García Rodríguez, Amando	1934	Alcoi	Catedràtic d'Universitat	21/01/1992	09/01/1998
García Sanz, Arcadi	1926/1998	Vall d'Uixó	Historiador	10/01/1989	06/11/1995
Gil-Albert, Juan	1904/1994	Alcoi	Poeta	19/12/1985	03/07/1994**
Giménez Julián, Emili	1932/2014	Bunyol	Arquitecte	19/12/1985	21/01/1992
Guarner Pérez, Lluís	1902/1986	València	Escriptor	19/12/1985	26/08/1986**
Lapiedra Civera, Ramón	1940	Almenara	Catedràtic Fisica Teòrica	09/01/1998	18/07/2011
Llobregat Conesa, Enric	1941/2003	València	Arqueòleg	19/12/1985	06/11/1995
Llorens Serra, Tomás	1936	Almassora	Crític d'Art	10/01/1989	21/03/1990
Lloris Camps, Enedina	1957	València	Cantant	09/01/1998	30/06/2000
López Piñero, José M.	1933/2010	Mula	Historiador de la Medicina	19/12/1985	21/01/1992
Lozano Sanchis, Francisco	1912/2000	Antella	Pintor	19/12/1985	21/01/1992

Membres	Naixement/ Deces	Lloc de naixement	Professió	Alta	Baixa
Maravall Casesnoves, José A.	1911/1986	Xàtiva	Catedràtic d'Història	19/12/1985	19/12/1986**
Marín Soriano, Emili	1940	Alcoi	Editor	28/03/1994	09/01/1998
Michavila Pitarch, Francesc	1948	Castelló de la Plana	Matemàtic Catedràtic d'Universitat	21/01/1992	30/12/1996
Montés Penadés, Vicente Luis	1942/2009	Ontinyent	Jurista. Catedràtic d'Universitat	21/03/1990	06/11/1995
Montesinos García, Juan A.	1933/2014	Alacant	Catedràtic Matemàtiques	11/07/2002	18/07/2011
Morant Deusa, Isabel	1947	Almoines	Catedràtica Història	11/06/2004	18/07/2011
Moreno Sáez, Francisco	1942	Alacant	Catedràtic d'institut	7/2011	12/2012
Morenilla Talens, Carmen	1960	València	Catedràtica Filologia	11/06/2004	18/07/2011
Morera Buelti, José María	1934	València	Director Teatral	02/11/1995 11/07/2002	08/07/2002 18/07/2011
Muñoz Ibáñez, Manuel	1943	València	Metge. Historiador de l'Art	09/01/1998	11/06/2004
Negueroles Colomer, Elena	1949	Alzira	Pintora	7/2011	11/2012
Nieto Nieto, Justo	1943	Cartagena	Catedràtic i Rector d'Universitat	21/03/1990	09/01/1998
Peñarroja Torrejón, Leopoldo	1954	Vall d'Uixó	Catedràtic de Llengua Espanyola	19/12/1985 21/01/1992	30/12/1996 21/01/1992
Pérez Gil, José	1918/1998	Caudet	Pintor	11/03/1987	10/01/1989
Primo Yúfera, Eduardo	1918/2007	Puerto Mazarrón	Catedràtic Ciències	08/07/2002	28/10/2007**
Ramos Fernández, Rafael	1942	Elx	Arqueòleg	19/12/1985	09/01/1998
Reig Armero, Ramiro	1936	València	Professor d'Universitat	10/01/1989	06/11/1995
Reig Pla, Juan Antonio	1947	Cocentaina	Bisbe de l'Església Catòlica	09/01/1998	13/05/1998
Ríos García, Isabel	1953	Castelló de la Plana	Filòloga	11/07/2002	18/07/2011
Rodríguez Magda, Rosa Mª	1957	València	Catedràtica Filosofia	11/06/2004	18/07/2011
Sanchis-Guarner Cabanilles, M.	1944	València	Llicenciat Medicina i Cirurgia	09/01/1998	18/07/2011
Santos, Carles	1940	Vinarós	Compositor	5/2012	10/07/2012
Serrano Llàcer, Rosa	1945	Paiporta	Editora	09/01/1998	23/12/2002
Simó Santonja, Vicente Luís	1932/2014	València	Notari	11/03/1987	06/11/1995
Torrent i Llorca, Ferran	1951	Sedaví	Escriptor	06/11/1995	11/07/2002
Valdés Blasco, Manuel	1942	València	Pintor	19/12/1985	10/01/1989
Vernia Martínez, Pedro	1931/2009	Borriana	Farmacèutic	19/12/1985	06/11/1995
Vizcaíno Casas, Fernando	1926/2003	València	Jurista. Escriptor	11/07/2002	02/11/2003**

2

Activitat institucional

Reunions

Informes

Visites del CVC

Visites i actes protocol·laris

Compareixents en les sessions del Consell

Representació i distincions

Reunions

En l'any 2017 el Consell ha realitzat 91 reunions, de les quals 79 corresponen al Ple i les Comissions permanents, 3 a visites de grups escolars, 3 a la mesa de contractació i 6 a grups de treball temporals.

Òrgan	Ordinàries	Extraordinàries
Ple	11	
Comissió de les Arts	11	
Comissió de les Ciències	11	
Comissió de Govern	11	1
Comissió Jurídica	11	
Comissió de Llegat	11	
Comissió de Promoció Cultural	11	1
Mesa de contractació	3	
Grups de treball	6	
Visites escolars	3	
TOTAL	89	2

Membres actuals

Membres/Comissió	GOVERN	ARTS	CIÈNCIES	JURÍDICA	LLEGAT	PROMOCIÓ
Bellveser Icardo, Ricardo	Vicepresident	Vocal			President	Vocal
Ciscar Casaban, Consuelo		Vocal				Vocal
Conejero Tomás, Manuel Ángel		Vocal	Vocal			
Farnós de los Santos, Vicente			Vocal			Vocal
Ferrero Molina, Vicente	Vocal	President			Vocal	
Frau Ribes, Josefa			Vocal	Presidenta		
García Asensio, Enrique		Vocal				Vocal
Giménez Muñoz, Soledad				Vocal		Vocal
González Móstoles, Vicente					Vocal	President
Grisolía, Santiago	President					
Huguet Pascual, Jesús	Secretari					
Lozano Velasco, José María			Secretari		Vocal	
Lluch i Girbés, Enric					Vocal	Secretari
Marcos Martí, Glòria			Vocal		Secretària	
Martínez Tébar, Joaquín		Vocal				Vocal
Muñoz Puelles, Vicente	Vocal		Vocal	Vocal		
Noguera Montagut, Ana	Vocal		Vocal	Secretària		
Pérez Puche, Francisco	Vocal				Vocal	Vocal
Prades Perona, Luis		Vocal			Vocal	
Quirós Palau, Martín			President	Vocal		
Roselló Ivars, Ramón		Secretari				Vocal

Informes

En 2017, el Ple del Consell Valencià de Cultura ha aprovat 35 informes, declaracions i documents, dels quals el 57% han sigut elaborats per iniciativa pròpia.

Conjunts històrics i béns immobles singulars (8) Política cultural (9) Educació i investigació (3) Festes i tradicions culturals (Patrimoni inmaterial)(3) Qualitat ambiental (6) Política museística (1) Altres (5)

CONJUNTS HISTÒRICS I BÉNS IMMOBLES SINGULARS

- Informe sobre la Iglesia de San Agustín a Orihuela.
- Informe en torno a la protección de los palacios de la calle Exarchs de Valencia.
- Informe sobre les pintures de Vicente López a l'església del Reial Monestir de la Visitació de Santa Maria (Saleses), a Oriola.
- Informe sobre la declaració de BIC amb categoria de Zona Arqueològica a favor del Santuari i les Termes Romanes de Mura a Llíria.
- Informe sobre l'expedient complementari declaració Bé d'Interès Cultural de l'església de Sant Bertomeu Apòstol de Xàbia.
- Informe al voltant de la declaració de BIC de la Casa del Lloc de Sinyent.
- Informe sobre el cierre y el entorno del Monasterio de San Miguel y los Reyes.
- Informe sobre la declaració de BIC amb categoria de Monument a favor de l'església parroquial de Santa Maria Magdalena de Vilafranca.

POLÍTICA CULTURAL

- Informe sobre el Anteproyecto de Ley del Mecenazgo Cultural, Científico y Deportivo no profesional en la Comunitat Valenciana.
- Informe sobre el Proyecto de Ley de creación del Consell de l'Audiovisual de la Comunitat Valenciana.
- Informe sobre el presente y el futuro de las Bibliotecas Públicas.
- Informe sobre la nova Llei de Patrimoni Cultural Valencià.
- Informe sobre el proyecto de Decreto del Reglamento que regula las actuaciones arqueológicas.
- Informe per a l'actualització i adaptació de la Secció Primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià, en matèria de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic.
- Manifestació sobre la conveniència de reduir l'IVA cultural en tots els sectors.
- Consideracions entorn del Pla Cultura 2020 del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.
- Declaració al voltant dels Pressupostos Generals de l'Estat 2017 en matèria cultural per a la Comunitat Valenciana.

EDUCACIÓ I INVESTIGACIÓ

- Informe sobre la situació de l'ensenyament de Filosofia a l'ensenyament mitjà.
- Informe sobre l'assetjament i la violència a l'escola.
- Informe Mujer y Ciencia.

FESTES I TRADICIONS CULTURALS (PATRIMONI IMMATERIAL)

- Informe sobre la declaració de Bé d'Interés Cultural Immaterial a favor de les Festes de la Vinguda de la Mare de Déu d'Elx.
- Informe sobre la Mare de Déu de l'Almoina.
- Informe sobre la declaració com a Bé d'Interès Cultural Immaterial (B.I.C.i) de la Romeria de les Canyes de Castelló de la Plana.

QUALITAT AMBIENTAL

- Informe sobre Valencia, Capital Mundial de la Alimentación Sostenible.
- Informe sobre Canvi Climàtic i els seus efectes a la Comunitat Valenciana.
- Informe sobre el Pla d'Acció Territorial de la Infraestructura Verda del Litoral de la Comunitat Valenciana (PATIVEL).
- Informe sobre el PAT Castelló.
- Informe sobre el document preliminar del Pla d'Actuació Territorial de l'Àrea Metropolitana de València (PATEVal).
- Declaració del CVC per al Dia Mundial del Medi Ambient.

POLÍTICA MUSEÍSTICA

- Informe sobre el anteproyecto de Ley del IVAM.

ALTRES

- Informe sobre la salut sexual i els drets sexuals.
- Informe sobre la Academia Valenciana de Ciencias Sociales.
- Declaració sobre Art i Dona.
- Declaració o nota sobre els refugiats al Mediterrani.
- Resolució sobre la Violència de Gènere.

Visites del CVC

- Visita i Ple a Pedreguer. 27 de febrer
- Visita i Ple a Alacant (MACA). 27 de novembre

Visites i actes protocol·laris al CVC

VISITES ESCOLARS

- Visita escolar IES Santiago Grisolía. Callosa de Segura. 23 de març
- Visita escolar IES Maria Carbonell. Benetússer. 12 de maig
- Visita escola d'adults La Florida. Catarroja. 12 de juny

ACTES PROTOCOLARIS

- Visita dels membres del CVC a les obres que s'estan realitzant en San Vicent de la Roqueta (València). 9 de febrer
- Visita de la Falla Na Jordana de València a la seu del CVC. 9 de març
- Visita dels Centres Valencians a l'Exterior a la seu del CVC. 14 de març
- Presentació del llibre de la Sèrie Minor Mossén Anthoni Sanç, el guardián del Santo Cáliz. 23 de març
- Entrega Medalla d'Honor del CVC a la Fundació Rolser-Server i Pérez. 29 de març
- Presentació del llibre El último manuscrito de Blasco Ibáñez del Sr. Vicente Muñoz Puelles. 19 d'abril
- Representació dels Miracles Xiquets de Sant Vicent Ferrer de l'Altar del Carme al jardí del CVC. 26 d'abril
- Presentació del llibre Dirección Musical. La Técnica de Sergiu Celibidache a càrrec del Sr. Enrique García Asensio. 27 d'abril
- Taula redona sobre la Cultura Gastronòmica Valenciana. 8 de maig
- Lliurament dels premis del Concurs Escolar literari i de dibuix "Igualtat de gènere i violència masclista". Inauguració de l'exposició dels treballs al Centre de Cultura Contemporània del Carme (CCCC). 24 de maig
- Visita de la C. Arts del CVC a la Casa-Museu Azorín a Monòver amb motiu de la commemoració del 50 aniversari del traspàs d'Azorín. 8 de juny
- Entrega de la Memòria 2016 del CVC al President de la Generalitat Valenciana. 16 de juny
- Entrega del Pomell del Corpus per part de l'Associació d'Amics del Corpus al CVC. 16 de juny
- Visita de l'Alcaldessa d'Alaquàs, Elvira García Campos, i altres representants de l'Ajuntament per sol·licitar la participació com a membre en el Comité d'Honor del Centenari del Castell d'Alaquàs. 14 de setembre
- Entrega de la Memòria 2016 del CVC al President de les Corts Valencianes. 19 de setembre
- Visita de la delegació de Timisoara (Romania) amb el cònsol. 21 de setembre
- Entrega Medalla d'Honor del CVC a Adela Cortina Orts. 25 de setembre
- Presentació del llibre del CVC Ibn khafaja d'Alzira. Antologia Poètica. 29 de setembre
- Reunió de treball de l'Associació Foros de la Concordia" al Palau de Forcalló. 30 de setembre
- Taula redona sobre Azorín. 5 d'octubre
- Entrega Medalla d'Honor del CVC a Ananda Dansa. 15 de novembre
- Visita de les Falleres Majors de València a la seu del CVC. 20 de novembre
- Reunió Acadèmia Valenciana de la Música i altres entitats musicals. 29 de novembre
- Lliurament dels premis del Concurs Escolar literari "Paisatge i gastronomia en la Comunitat Valenciana". 18 de desembre

Compareixents en les Comissions del Consell

COMISSIÓ	DATA	PERSONA/ENTITAT VISITANT	ASSUMPTE
ARTS	12/01	Aurora Valero, pintora, professora i crítica d'art. Secretària general de l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles. Maria Victoria Vivancos, vicerectora d'Alumnes i d'Extensió Universitària de la Universitat Politècnica de València. Catedràtica de Belles Arts.	Informar amb motiu de l'informe sobre «Dones artistes de la Comunitat Valenciana» que ha fer la Comissió.
	09/03	José Huguet Chanzá, especialista en història de la fotografia i col·leccionista.	Informar sobre el pioner de la fotografia Benito Monfort.
	06/04	Pedro Rodríguez, president de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana. Remigi Morant, vicepresident de la Federació de Societats Musicals de la C.V. Isabel Rubio. Àrea de Comunicació de Bankia. Lourdes Ginet, assessora cultural de la Federació.	Informar sobre la tasca de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana i l'acord entre CulturArts, Bankia i la Federació per convertir l'Alqueria de Julià en Casa de la Música.
	11/05	Marga Landete, directora adjunta de Música i Cultura Popular de l'Institut Valencià de Cultura.	Informa del funcionament i projectes de l'Institut Valencià de Cultura. Pla Integral de la Música Valenciana i el Projecte d'Actuació.
	07/09	José Luis Moreno, director adjunt de l'IVC. Abel Guarinos, director de l'IVC.	Informar de la situació del sector audiovisual valencià i de la tasca i projectes de l'IVC.
	14/12	Francisco A. Blanco, director de SedaJazz.	Informar de la situació del jazz a València.

CIÈNCIES	08/02	José Luis Muñoz, director general de Climate KIC Spain, de l'Institut Europeu d'Innovació i Tecnologia (EIT) de la Comissió Europea.	Informar sobre el canvi climàtic i les seues conseqüències.
	05/07	Jorge Suárez, subdirector de l'Agència de Seguretat i Resposta a les Emergències de la Generalitat Valenciana.	Informar sobre la campanya antiincendis forestals d'aquest estiu, 2017.
	08/11	Vicente Domingo, comissionat per a la Capitalitat Mundial de l'Alimentació de l'Ajuntament de València.	Informar sobre l'Alimentació Sostenible.
	13/12	Enrique Macpherson, professor del CSIC, especialista en microfibres i microplàstics.	Informar sobre la qüestió de la contaminació al Mediterrani.
JURÍDICA	16/01	Katy Machado, professora de l'IES Isabel de Villena (València). M.ª Ángeles Lorente Cortés, de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica del País Valencià.	Informar sobre l'assetjament escolar.
	13/02	Mónica Añón, tècnica de la Direcció General de Política Educativa de la Conselleria d'Educació. Estefania Sanz, tècnica de la Direcció General de Política Educativa de la Conselleria d'Educació.	Informar sobre l'assetjament escolar.
	13/03	Dra. María Pérez Conchillo, Directora de l'Institut de Psicologia Sexologia Espill, directora del Servei d'Atenció Psicològica a Menors Víctimes d'Abusos sexuals i Menors perpetradors de la Conselleria de Benestar Social del Govern de la Comunitat Valenciana. Presidenta de l'Acadèmia Espanyola de Sexologia i Medicina Sexual. Felipe Hurtado, psicòleg i sexòleg del Servei Valencià de Salut.	Informar per a preparar l'informe sobre «Drets i salut sexual».

	11/09	Andrés García Reche, vicepresident executiu de l'Agència Valenciana de la Innovació (IVI).	Informar sobre la creació i posada en marxa de l'Agència Valenciana d'Innovació i Tecnologia.
	13/11	Jesús Damián Martí, Secretari General de l'Institut Valencià de la Joventut.	Informar sobre l'Avantprojecte de Llei de Polítiques Integrals de la Joventut.
LLEGAT	04/04	Vicente Zaragozá, alcalde de Silla. Valentín Mateos, regidor de Cultura i Memòria Històrica de Silla. Abelardo Hernández, president de l'Associació Cultural Dansa dels Porrots.	Informar sobre la importància de la Dansa dels Porrots i l'acord unànime de la població per a que s'inicien els tràmits per a la seua declaració com a BIC.
PROMOCIÓ	04/09	José María Chiquillo, responsable del programa de la UNESCO de les Rutes de la Seda.	Informar sobre principis del programa de la UNESCO Rutes de la Seda.
	19/09	Empar Marco, directora general de la Societat Valenciana de Mitjans de Comunicació.	Informar sobre el model públic de mitjans de comunicació (web, ràdio i televisió).
	02/10	Francesc Colomer, Secretari autonòmic de Turisme i responsable de l'Agència Valenciana de Turisme.	Informar sobre la Ruta de la Seda.
	06/11	Vicente Doménech Gregori, subdirector general d'Ordenació del Territori i Paisatge. Carmen Gallart, cap del servei d'Infraestructura Verda i Paisatge. Carlos Aubán Nogués, cap del servei d'Ordenació del Territori.	Informar sobre els criteris territorials, paisatgístics i ambientals que estan en la base dels plans territorials elaborats.

Representació i distincions pròpies

Òrgans amb representació del Consell Valencià de Cultura

Institucions culturals públiques	Membre representant actualment
Comissió Consultiva d'Avaluació i Seguiment de la Protecció i Conservació del Patrimoni Arbori.	Vicente Muñoz Puelles
Comité Tècnic d'Experts per a la valoració de la retirada de vestigis relatius a la Guerra Civil i la dictadura a la Comunitat Valenciana i dels supòsits determinants d'excepcionalitat.	Vicente Muñoz Puelles
Consell del CEVEX, Centres Valencians a l'Exterior.	Ana Noguera Montagud Vocal suplent: Francisco Pérez Puche
Consell Assessor de la Fundació per a la Investigació de l'Hospital Clínic de València (INCLIVA).	Martín Quirós Palau
Consell General del Consorci de Museus de la Generalitat Valenciana.	Vicente Farnós de los Santos
Consell Tècnic d'Heràldica i Vexil•lologia.	Jesús Huguet Pascual
Observatori del Dret Civil Valencià.	Josefa Frau Ribes
Fundació Comunitat Valenciana-Regió Europea.	Jesús Huguet Pascual
Mesa de Participació de la Cultura Valenciana (MECUV). Comissió del Llibre, Arxius i Biblioteques.	Ana Noguera Montagud
Mesa de Participació de la Cultura Valenciana (MECUV). Comissió de Patrimoni, Museus i Arts Plàstiques.	Vicente Ferrero Molina
Mesa de Participació de la Cultura Valenciana (MECUV). Comissió Audiovisual i Cinematografia.	Vicente Muñoz Puelles
Mesa de Participació de la Cultura Valenciana (MECUV). Comissió Música i Cultura Popular.	Enrique García Asensio (fins 17-07-2017) Ximo Tébar
Mesa de Participació de la Cultura Valenciana (MECUV). Comissió de les Arts Escèniques.	Ramon Rosselló Ivars

Mesa de Participació de la Cultura Valenciana (MECUV). Comissió d'Educació i Cultura.	Glòria Marcos Martí
Capital Cultural Valenciana (CCV). Comissió de Valoració.	Ricard Bellveser Icardo
Consell de Participació Ciutadana de la Comunitat Valenciana.	Enric Lluch Girbés Soledad Giménez Muñoz

Guardonats amb la medalla d'Honor del Consell Valencià de Cultura

Entrega Medalla d'Honor del Consell Valencià de Cultura a la Fundació Rolser-Server i Pérez 29 de març

Entrega Medalla d'Honor del Consell Valencià de Cultura a la catedràtica d'Ètica i Filosofia Política Adela Cortina Orts 25 de setembre

Entrega Medalla d'Honor del Consell Valencià de Cultura a la companyia de dansa Ananda Dansa 15 de novembre

3

Publicacions

Mossén Anthoni Sanç.
El guardián del Santo Cáliz.

Ibn Khafaja d'Alzira,
Antologia Poètica.

Publicacions

Mossén Anthoni Sanç.
El guardián del Santo Cáliz.

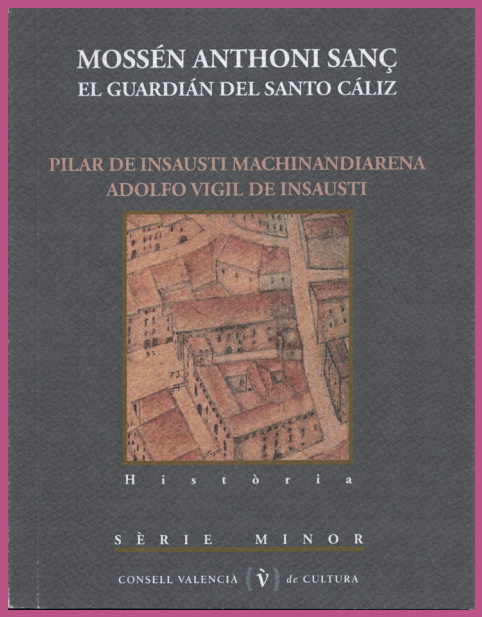

Títol	Mossén Anthoni Sanç. El guardián del Santo Cáliz.
Autor	Pilar De Insausti Machinandiarena
	Adolfo Vigil De Insausti
Col·lecció	Sèrie Minor
Llengua	Castellà
Mides	15 x 20 cm
Pàgines	156
Imatges	43
ISBN	978-84-946462-7-0

EXORDIO

Como Presidente del Consell Valencià de Cultura me resulta muy grato contar con este nuevo título en la Serie Minor de las publicaciones de esta Institución estatutaria valenciana, que se ha constituido en la colección más sólida de nuestra faceta editorial y que acumula en sus más de ochenta salidas con autores de relevancia en la cultura contemporánea valenciana. El trabajo de los investigadores Pilar de Insausti y Adolfo Vigil –profesores de urbanismo en la Escuela Técnica Superior de Arquitectura de la Universidad Politécnica de Valencia- acerca de la ignota figura de Mossen Anthoni Sanç, cubre una laguna especialmente interesante de la época y más particularmente de la etapa valenciana del Rey Alfonso V de Aragón, que permite múltiples y muy relacionadas lecturas transversales que abarcan desde la literatura y la música hasta la liturgia religiosa y la arquitectura.

El guardián del Santo Cáliz, como acertadamente reza el subtítulo elegido por los autores para glosar la poliédrica personalidad de este pavorde de la catedral nacido en Xátiva hacia 1380, suscita un especial interés para entender las complejas relaciones entre el poder político y la Iglesia y el protagonismo de uno y otra en la evolución social, económica y cultural de la refundación cristiana de estas tierras tras la conquista de la ciudad de Valencia en 1238, en la que participó su ascendiente Pedro Sanç, posteriormente compensado con la Baronía de Senyera y responsabilizado de la capitanía de la Guardia Real de Jaume I.

Cuando los autores encuentran un primer registro exacto de Mossén Anthoni Sanç es como integrante, entre 1398 y 1409, de la Capilla Musical del Rey Martín I, pero también nos han hecho conocedores de numerosos antecedentes como el de Pedro Sanç quien fuera justicia de Xátiva o de coetáneos como Arnau Sanç, teniente y alcalde de Castell Novo y del Fuerte de San Vicente en Nápoles; otro Pedro, Pedro Sanç gobernador de Trápani y mayordomo de la reina Juana de Nápoles; los pintores y doradores Arnau, Joan y Pere que intervinieron en el guardapolvo, la capilla mayor y el retablo del Santo Bulto de la Catedral de Valencia.

Nuestro canónigo setabense, conocido popularmente como Antonet, discurre con naturalidad desde la música, al ser nombrado por el rey Martín I organista suplente de su Capilla Musical constituida por diez chantres y un organista, hasta la batalla, la administración del patrimonio y la jerarquía eclesiástica haciendo de esta trilogía el contexto de un delicado equilibrio en el que nunca eludió su presencia pública ni pretendió protagonismo que no le correspondiera. En la mejor tradición del "buen vasallo español al servicio de un buen señor", sus oficios fueron muy valorados tanto por los poderosos como por el pueblo con el que supo mimetizarse cuando fue más necesario, sin traicionar a los primeros ni vender al segundo.

No es aventurado afirmar que sus profundas raíces valencianas y su decidida vocación cultural, forman las bases sólidas de su compromiso permanente con sus propias convicciones y el respaldo de un interesante legado que abarca desde la música a la arquitectura, desde el acompañamiento de entremeses reales en la corte, hasta el diseño y construcción de su casa y su huerto en la vecindad del Convento de la Trinidad y del Palacio Real.

Y si para el conocimiento de la historia de esa etapa de refundación cristiana del litoral valenciano resultan relevantes los acontecimientos que los autores de esta obra nos desvelan a partir de su biografía, por múltiples razones y pasiones, su estrecha relación con la sagrada reliquia que todavía conservamos hoy en la Catedral, facilita un relato riguroso, no exento de interpretaciones fantásticas, inscrito en las esencias de la historia de España y de la Comunidad Valenciana. Tras el rescate del cuerpo de San Luis Obispo en Marsella y su entrega junto a otras importantes sagradas reliquias a la Catedral de Valencia, Alfonso V el Magnánimo, acabó depositando en manos de Mossén Anthoni el Santo Cáliz que había deambulado por Aragón y Cataluña antes de su definitivo depósito, primero en el Palacio Real, después en la casa canonical autorizada en las cercanías de la Catedral y finalmente –junto a un fragmento de la Vera Cruz- en la Seo valenciana.

La cuidadosa descripción de fábricas, organización espacial y funcional, soluciones constructivas, acabados, mobiliario y enseres que los profesores de Insausti y Vigil realizan tras el delicado trabajo de investigación en archivos históricos y documentos originales, permiten al lector una muy ajustada percepción de la vida, usos y costumbres de la época, al aplicar esa inteligente máxima del premio Nobel de literatura Octavio Paz, por la que "*la arquitectura es el testigo insobornable de la historia*". También anima a comprender el extraordinario valor

de las cartografías históricas, particularmente el famoso plano de la ciudad de Valencia del Padre Tosca, fechado en 1704 o su antecedente –cien años antes, en 1608- de Mancelli; así como los dibujos de Van den Vinjgaerde (1563) o los grabados de José Vergara (1762) que unen al riguroso detalle de su contenido una relevante calidad gráfica y artística.

No es de extrañar que los autores de este nuevo título de la colección del CVC, por su propio perfil profesional, dediquen interesantes reflexiones a todo lo relacionado con la ciudad, la arquitectura y el paisaje, y encuentren y exploten las curiosas implicaciones entre Anthoni Sanç y el Palacio del Real, dada la privilegiada situación de confianza que el monarca aragonés hubo depositado en aquél. Los capítulos dedicados al Ort –casa y espacio libre ajardinado o productivo- que nuestro personaje construyó en sus inmediaciones, al conocimiento del mismo, de su filiación y de su entorno, de las sucesivas obras realizadas a lo largo del siglo XV, el paralelo devenir entre ambas construcciones, dan muy buena cuenta de relevantes averiguaciones y facultan argumentaciones de indubitable validez no sólo en el terreno de lo propiamente arquitectónico. Tal es la oportunidad que habitualmente nos brinda el campo de la investigación territorial y arquitectónica.

Y el capítulo final, en el que se reseñan ordenadamente documentos gráficos muy precisos, como esa "joya" de la Biblioteca Nacional que es el Plano del Palacio llamado del Real de Valencia del siglo XVI, al parecer elaborado con motivo de una posible ampliación del mismo durante el reinado de los Reyes Católicos, y todos aquéllos que Pilar de Insausti conoce a la perfección, tocantes al propio Palacio y las diversas actuaciones del Ejército relacionadas con la construcción de cuarteles junto a San Pío V o en el Llano del Real, contiene originales inéditos y comparaciones o superposiciones realizadas por los autores que les llevan a muy juiciosas conclusiones expuestas, sin embargo, con particular modestia.

La lectura de esta nueva obra de la serie Minor del CVC, resulta amena -apasionante en ocasiones- mientras ilustra de forma didáctica sobre aspectos esenciales de un período de especial importancia en la comprensión de la historia de nuestro pueblo y en el reconocimiento desdramatizado de nuestras señas de identidad. Lo que agranda la satisfacción de colaborar en su difusión.

Valencia, octubre de 2016
Santiago Grisolía García. Marqués de Grisolía
Presidente del Consell Valencià de Cultura

PRÓLOGO

El texto de este prólogo inaugura una obra en la que se ofrece al erudito lector el conocimiento de los jugosos descubrimientos que los Dres. Arquitectos Pilar De Insausti y Adolfo Vigil han enriquecido los conocimientos que se tenían acerca del desaparecido palacio Real y los jardines que lo adornaron y fueron marco de fastos de las cortes reales y virreinales en siglos forales, y asimismo han actualizado importantes aspectos relacionados con los personajes relacionados con aquel monumental e histórico edificio palatino derribado a instancias de la propia Valencia por razones de dudosa conveniencia y cuya existencia está indisolublemente unida a la historia del Reino de Valencia y de su *Cap i Casal.*

La obra se desarrolla con un hilo conductor al que es fiel en toda la extensión del estudio y que corresponde a la figura del canónigo y músico Antonio Sanç, cuyo perfil humano y su biografía tienen vínculos de gran entidad con el rey Alfonso V el Magnánimo, el palacio Real y el Santo Cáliz.

El libro de De Insausti y Vigil lleva por título "*Mossen Anthoni Sanç. El Guardián del Santo Cáliz*" y presenta los resultados de un ingente y sistemático trabajo de investigación desarrollado por sus autores en torno a la vida de aquel polifacético eclesiástico del siglo XV, músico y capellán mayor de la capilla musical real, que tuvo a su cargo y custodió el importantísimo relicario de Alfonso V, cuyas piezas ya eran conocidas internacionalmente desde tiempos de su antepasado Martín I y, entre ellas, la más insigne reliquia de la Cristiandad: el Santo Cáliz de la Última cena del Señor, que Sanç llevó a la catedral de Valencia donde se desde entonces se custodia, se exhibe y se venera.

El descubrimiento y estudio del inventario de los bienes de aquel sabio pavorde y chantre catedralicio, hecho a u muerte en 1437, confiere a la presente obra una especial relevancia por lo inédito de la información que aporta enri-

queciendo y explicando aspectos y matices historiográficos relacionados con la personalidad de Mossen Sanç y con el palacio Real tanto en la evolución de su elementos edificados y los detalles de sus espacios y sus usos, así como la identificación de los personajes que lo habitaron o que estuvieron a su servicio

Es encomiable la sistemática, minuciosa, rigurosa y pulcra labor investigadora llevada a cabo por los profesores De Insausti y Vigil en el Archivo del Reino de Valencia, Archivo Histórico Municipal de valencia, Archivo de la Catedral de Valencia y Archivo del Palacio Real de Madrid, entre otros. Este espléndido trabajo científico que los dos autores, ambos arquitectos, han realizado para la elaboración de la presente obra, entraña un especial mérito en su aspecto documental y paleográfico –con colecciones documentales y diplomáticas manuscritas en valenciano de los siglos XIV a XVI principalmente, en valenciano o en latín-, dada la formación académica y actividad profesional de Insausti y Vigil, que unen a su condición de técnicos, un gran bagaje en el conocimiento de las humanidades ya mostrado previamente en numerosos trabajos y publicaciones.

En el libro que tiene en sus manos el erudito lector, se contiene un trabajo historiográfico que descubre una serie de parcelas inexploradas de determinadas páginas de la historia de Valencia y cumple con un múltiple objetivo. En primer lugar nos descubre el rico perfil humano y multidisciplinar de Mossen Anthoni Sanç, aquel hombre del Renacimiento valenciano que vivió unos tiempos en que los vientos de la *Rinascita* italiana llegados con nobles, embajadores, magnates y mercaderes e impulsados por la enorme influencia del propio rey Alfonso el Magnánimo, renovaban los planteamientos culturales y de la vida social de la Valencia del mil cuatrocientos.

Es en este aspecto donde la Dra. Insausti muestra su inveterada vocación investigadora y su pasión por la historia de la arquitectura del paisaje y en concreto el devenir histórico y la evolución estilística de los jardines del Real de Valencia, tema que fue objeto de su trabajo investigador

Entre los pliegues biográficos de Mossen Sanç los autores nos introducen en un conocimiento profunda de una faceta vital de este músico real, de este canónigo valenciano, de este capellán palatino, al cual sólo alguna monografía acerca del Santo Cáliz menciona de pasada como custodio de las reliquias reales desde tu transporte desde el palacio real de Barcelona, pero suponiendo su autor -y así era la opinión general-, que su custodia se ejercía sobre el conjunto del relicario estando éste ubicado en el palacio Real de Valencia. El gran descubrimiento que en esta materia nos hacen los Profs. De Insausti y Vigil es la casa de la calle

de Caballeros/plaza de la Seo como ubicación del Santo Cáliz y el resto de las reliquias en los cinco años que transcurrieron entre la definitiva partida del Magnánimo desde Valencia y el fallecimiento de Mossen Sanç.

Estas jugosas páginas que esperan la mirada del lector muestran la poliedría intelectual de este significativo personaje del cabildo catedralicio y de la corte palatina de la primera parte del siglo XV valenciano: músico eminente, reconocido organista, Maestre de Capilla Real y compositor; eclesiástico que alcanza el rectorado de la parroquia de Foyos y el canonicato y la pavordía de la catedral de Valencia.

José F. Ballester-Olmos y Anguís
Profesor de Paisajismo, Jardinería,
Botánica Ornamental y Cultivos Ornamentales.
Académico de Número de la Real Academia de Cultura Valenciana

Publicacions

Ibn Khafaja d'Alzira, Antologia Poètica.

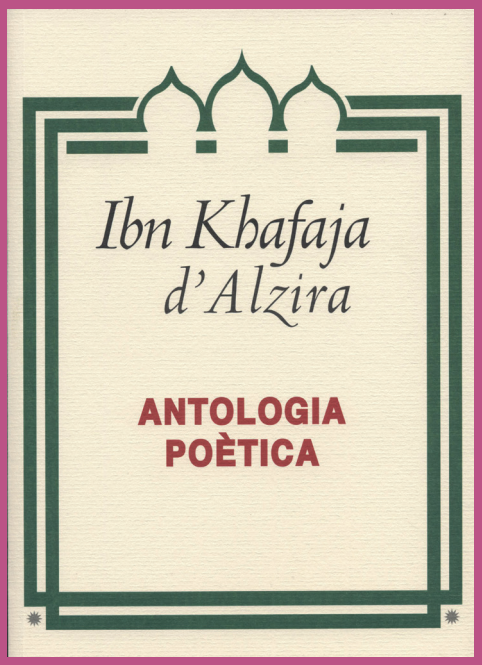

Títol	Ibn Khafaja d'Alzira, Antologia Poètica.
Autor	Pròleg i traducció al castellà de Mahmud Sobh. Versió valenciana de Josep Piera.
Col·lecció	Fora Col•lecció
Llengua	Àrab, Valencià i Castellà
Mides	17 x 24 cm
Pàgines	196
ISBN	978-84-482-6184-9

Han passat més de 30 anys de la primera edició d'aquesta *Antologia poètica d'Ibn Khafaja*, que es va publicar en el marc de l'Encontre d'Escriptors de la Mediterrània en els anys 80 del segle passat. Ara la tornem a presentar amb l'única novetat, respecte al llibre de 1986, d'un pròleg nou de Josep Piera, *Memòria a la manera de pròleg*.

Si m'ho permeten, m'atreviria a dir que la reedició ens convida a una reflexió breu, però d'una certa importància. En les últimes dècades s'ha fet a la península Ibèrica un esforç immens, amb pocs mitjans i amb una relativa acceptació social, per a traure a la llum el vastíssim llegat de la cultura andalusina. Queda molt per fer, no caldria dir-ho, però ara ja tenim a l'abast informació, llibres, traduccions, tota classe de materials, punts de vista diversos, que ens permeten afrontar aquest passat nostre d'una manera més natural, sense tants prejudicis, sense tant de pes ideològic.

Als valencians d'ara, la tradició cultural del Xarq al-Àndalus (l'est d'al-Àndalus), en una mesura important, ens ha conformat de la manera com més o menys som, o com ens pensem que som. Però la desconeixem, a vegades, fins a extrems inconcebibles. En particular, i és la raó d'aquest pròleg, desconeixem quasi tot dels escriptors que utilitzaren l'àrab com a llengua de creació.

Aquests escriptors també són la nostra tradició. Ja sé que aquesta proposició té conseqüències, però en una cultura normal hauríem d'assumir-la amb tota la naturalitat del món. Els poetes, per exemple, de la Xarquia valenciana (Ibn al-Labbama, Ibn Gàlib ar-Russafí, Ibn az-Zaqqaq, el mateix Ibn al-Khafaja), són desconeguts pràcticament per la societat valenciana de 2017, i això és un luxe que no ens hauríem de permetre.

Si ens hi acostàrem, no solament tindríem el plaer de conéixer una poesia de qualitat molt alta, sinó també ens sabríem situar d'una manera més cabal en el nostre context geogràfic, sociocultural i, al capdavall, polític, en el sentit extens de la paraula.

Ibn Khafaja, *l'alzireny*, *el del Xúquer*, *el jardiner*, va escriure fa més de nou-cents anys, però el seu diwan continua llegint-se a tot arreu. És allò que es diu un *clàssic*, sense discussió. Replica amb originalitat l'eco de la poesia clàssica omeia, i la del fons persa. És una poesia del jardí, del paisatge, de la nit, de l'amor, del paradís. I la va escriure entre nosaltres, i també per a nosaltres. A través dels seus poemes reconeixerem, amb més facilitat que quasi ningú altre, tot el món nostre.

Per això els convide a llegir-los a través del llibre que ara tenen a les mans. Em donaré per ben satisfet si les meues paraules no els han desanimat a fer-ho.

SANTIAGO GRISOLÍA

PRESIDENTE DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA

MEMÒRIA A MANERA DE PRÒLEG

QUAN el 1986 l'Ajuntament de València, tenint d'alcalde Ricard Pérez Casado i de regidor de Cultura Vicent Garcés, publicava aquesta *Antologia poètica de Ibn Jafayâ de Alzira* en edició trilingüe (àrab, castellà i valencià), i en el marc de l'Encontre d'Escriptors de la Mediterrània, ni els organitzadors dels Encontres, ni tampoc els traductors (Mahmud Sobh i jo mateix), no érem conscients de la significació icònica que aquest llibre obtindria en el temps, encara que sí de la seua importància literària.

No sabíem que seria la darrera publicació poètica d'aquells "Encontres", ni que aquelles trobades d'escriptors anaven a desaparèixer, ni que la ciutat de València s'anava a convertir en un erm intel·lectual enmig d'una horta ben cultivada i millor regada. Ni ens ho imaginàvem, que això podia passar. Però passà. I això, vist ara en perspectiva i els ulls arrugats (Ausiàs March dixit), potser li ha anat atorgant al llibre una part del seu valor icònic. No debades han passat trenta anys.

En aquell moment, de l'obra i de la vida del poeta Ibn Khafaja, a penes si se'n coneixia el nom, transcrit en diverses grafies, i uns mínims versos versionats al castellà i publicats per Emilio García Gómez en el seu valuós i deliciós llibre *Poemas arábigoandaluces* (1930), una joia de joventut de l'insigne arabista. Aquest llibret grandiós, en l'edició de butxaca de l'editorial Austral, l'havia descobert i llegit l'any 70 durant una vacacional estada estiuenca a Granada. Fa gairebé una eternitat, doncs, per molt que quatre dècades siguen quatre dies parlant d'Ibn Khafaja, qui visqué entre Alzira i València a cavall de dos segles (s. XI i XII).

No hi havia res més a l'abast, si més no per a un jove poeta valencià de 23 anys. Entre les insòlites meravelles poètiques d'aquell llibre d'aparença humil, discreta i econòmicament assequible, hi havia uns breus poemes d'Ibn Khafaja, dit "el Jardiner" d'Alzira, un antic poeta

valencià en llengua àrab. La seua clàssica modernitat em va impactar estèticament, i més, perquè em descobrí un secret univers poètic a la vora del riu Xúquer, per dir-ho a la seua manera.

Trobaria molts altres llibres de temàtica semblant, poètics i històrics, però res de més substanciós sobre Ibn Khafaja. Haurien de passar uns quants-molts anys per tal que altres poetes andalusins (valencians, andalusos, tortosins, eivissencs, sicilians, magrebins, etc...) començaren a editar-se en noves col·leccions de poesia. Faltaven anys per a que Hiperión i Jesús Munárriz encetaren el meló estimulant d'aquesta poètica antiga i moderna alhora.

Per tot això, quan per voluntat de Vicent Garcés, es va decidir publicar aquesta antologia (en saber de l'existència de la traducció castellana inèdita de Mahmud Sobh), se'm demanà que en fera la traducció valenciana a partir de la de Sobh. En la vida –ho dic ara que han passat tres dècades justes– se m'ha fet un encàrrec més providencial, i on haja invertit millor i amb més gust el meu temps. Recorde amb un plaer fantàstic la transformació que els versos del poeta d'Alzira aconseguien en traspassar-los al valencià i la intensa emoció mental que em provocaven tot descobrint-me el que acabaria anomenant "el misteriós jardí de les paraules", una mena d'oasi paradisíac creat pels mots de la tribu, que diria Mallarmé.

Ja abans ho havia fet pel meu compte i al meu aire (1979-81) en un poemari titulat *El somriure de l'herba*. Ara, però, el treball era més complex i més extens. Les dificultats, si més no, em van esperonar. També vaig descobrir que Joan Fuster, en una de les seues raríssimes delicadeses, havia fet unes recreacions prosificades dels versos millors del poeta àrab d'Alzira. La fortuna de la memòria més o menys ben versada del Jardiner d'Alzira, ha seguit, si més no entre els poetes valencians, com Josep Palacios, i lleidatans, com Jaume Pont. I en més que ara no tinc al cap.

Aleshores no podia imaginar que, al final de tanta vida viscuda, aquell antic poeta àrab i jo anàrem a tindre una relació eterna, un enamorament mitjançant les paraules que ha fet que, en aquest moment, encara jo, en ell i en mi, me'l senta com un heterònim, que diria Pessoa.

En aquesta fusió han col·laborat, per suposat, els arabistes, filòlegs o historiadors, en diferents moments. Els agraesc de cor el que d'ells i d'elles he aprés. L'última mostra d'aquest agraïment la podeu trobar en el diwan andalusí, *Trobadors amb turbant* (2017) que he publicat enguany, on Ibn Khafaja ocupa una bona part de la tria antològica.

I per tancar aquest pròleg memorialístic, no vull deixar de dir que l'obra poètica d'Ibn Khafaja d'Alzira, no solament representa una manera de sentir i d'expressar el cos en el paisatge, l'amor en la natura, el pas dels temps humà, sinó que és la personificació poètica d'una forma de viure profundament civilitzada, és a dir, mediterrània. I una mostra que la civilitat i la poesia àrabs formen un bell calidoscopi de llums que es mostra multicolor, i no únicament una màscara negra invisible en la foscor.

JOSEP PIERA
València, juny de 2017

PRÓLOGO

Tras el brillante período de los Reinos de Taifa, que se cierra bruscamente con la invasión de los almorávides, bereberes incultos que no conocen ni entienden las sutilezas de la poesía árabe cultivada en las cortes de estos reyezuelos y que no la protegen, hay un momento en que parece que la poesía árabe en España va a morir incapaz de soportar el colapso. Los mismos autores árabes españoles sienten que las letras corren un terrible riesgo y se apresuran a intentar recoger las obras poéticas y prosísticas en grandes antologías.

La poesía andalusí no muere entonces, sino que se adapta a las nuevas condiciones a que se ve sometida, que se traduce en ocasiones en una reacción contra las formas aristocráticas tradicionales y un gusto especial por lo vulgar, lo popular, lo desvergonzado; es la época de mayor florecimiento de las formas populares *muwaššaha* y zéjel.

Por supuesto, no todo es así. En Valencia florece, al decir de E. García Gómez, una escuela poética neoclásica de indudable importancia. Su creador es Ibn Jafāŷa, uno de los últimos grandes poetas hispanoárabes.

Ibn Jafāŷa (1058-1139) nació en Alzira (Valencia), en el seno de una familia de ricos terratenientes, circunstancia que le permitió vivir independientemente, sin buscar el favor de los poderosos ni dejarse tentar por sus ofertas, al contrario de lo que debían hacer los poetas para conseguir medios de vida. Como la política es una de las funciones de la poesía árabe, cantó Ibn Jafāŷa, al igual que los otros poetas de su tiempo, el advenimiento de la nueva dinastía y a su príncipe Ibn Tašfīn (1143).

A pesar de esto, no es un poeta de corte y prefiere vivir en su retiro provinciano, cantando la naturaleza exuberante de su región natal.

Dice el profesor sirio Dr. Ŷawdat al-Rikābī en su libro sobre la literatura andalusí, refiriéndose a los poetas arábigovalencianos: *la descripción de la naturaleza va unida a la poesía amorosa y báquica y abre el camino para hablar de los dos temas al mismo tiempo. Por eso hemos observado que los poetas andalusíes de esta zona no hablaban de la naturaleza mas que relacionada con el amor y no hablaban del amor mas que relacionado con la naturaleza. Con esto dan a su poesía amorosa un aire agradable de la belleza que ofrece la naturaleza, que comprende las reuniones en el campo para divertirse.*

Y el profesor argelino Ḥamdān Ḥaŷŷāŷī, que es el mejor investigador sobre la vida y la obra de Ibn Jafāŷa, en nuestra opinión, le considera como *el maestro de la Escuela Andalusí*. Pero, ¿cuáles son las características más destacadas de este *Escuela Andalusí*? He podido ais-

lar una serie de características en la poesía andalusí que son las que detallo a continuación: 1) mezcla del amor y la naturaleza, en una forma similar a como se establece en los poetas románticos posteriores, 2) una sensibilidad, que parece innata, hacia las cosas todas, aún las más pequeñas, con lo cual, una serie de aspectos fugaces de la existencia que al oriental le pasaban, generalmente, inadvertidos, en el poeta andalusí cobran una importancia extraordinaria, 3) la insistencia en la temática amorosa precisamente, con una abundancia sorprendente de poemas de este corte, y la repetición en poemas y poemas de situaciones, estados y sentimientos de igual base amorosa, 4) la variedad, pues, esta abundancia —y es una de las notas más destacables— no entraña monotonía, puesto que el poeta andalusí ofrece siempre algo nuevo, un indudable deseo de perfección, que yo casi me atrevería a llamar *voluntad de estilo*, derrochando en esta labor un esfuerzo personal que no pide sino ser encomiado como merece, 6) la frecuentación de algunos temas particulares y característicos, que en esta *Escuela Andalusí*, adquieren un amplísimo desarrollo, y de los cuales, como más importantes, las composiciones sobre *estados amorosos*, 7) la modernidad que presentan algunos destacados poetas andalusíes, y especialmente los dos poetas que a mí me parecen, además, los mejores de todos ellos: el poeta cordobés Ibn Zaydūn (1003-1070), que traduje una amplia antología de su poesía, editada por el Instituto Hispano-Árabe de Cultura, Madrid, 1979, y el poeta valenciano Ibn Jafāŷa, que es objeto ahora de mi estudio en este breve prólogo, ya que no cabe aquí un profundo análisis de la gran moción del tiempo que tenía este poeta obsesionado por el correr de los instantes del vivir-morir, cosa que he intentado reflejar en el orden de sus poemas en esta antología.

Henri Pérès, había prometido hacer una edición crítica de la poesía de Ibn Jafāŷa, y con tal fin le otorgó el gran arabista valenciano Julián Ribera los varios manuscritos que poseía, además de las muchas notas que había escrito sobre el poeta de Alcira, como anunció en su conferencia pronunciada en el Centro Cultural de Valencia el 22 de mayo de 1925, aunque no mencionó el nombre del orientalista francés, se sabe que a él se refería. Pues, Henri Pérès no hizo tal edición y se limitó a traducir algunos fragmentos de la poesía de Ibn Jafāŷa, que figuran en su libro *La poésie andaluse en arabe classique an XI siècle.* París, 1937, que fue traducido al castellano por Mercedes García-Arenal, bajo el título *Esplendor de al-Andalus,* Madrid, 1983. Creo que el gran orientalista francés se equivoca al decir en esta obra suya: *La España musulmana del siglo XI no se detuvo en al-Mutanbbī, otros poetas solicitaron su atención. Ibn Jafāŷa, que pasa por ser el mejor pintor de la naturaleza, y que no es en realidad más que un imitador de talento, confiesa que debe gran parte de su inspiración a poetas orientales como al-Sarīf al-Raḍī al-Musawī († 406-1015); ᶜAbd al-Muḥsin al-Ṣūrī († 419-1028) y Mihyār al-Daylamī († 428-1036). Y*

no sería dificil de demostrar todo lo que se debe a al-Buḥturī, del que acabamos de hablar y a al-Ṣanawbarī († 334-945). ¿No se le llamaba el Ṣanawbarī de España?.

Ibn Jafāŷa no fue un simple imitador de los poetas orientales, su poesía demuestra una originalidad extraordinaria y un estilo jafaŷī inconfundible. Él mismo alude a estos poetas orientales en el prólogo que escribe para su *diwān,* —fenómeno extraño entre los poetas árabes, ya que muy escasos son los que escribieron introducciones para sus *diwanes*—, y en la prosa que encabeza sus composiciones poéticas, y muchas veces les discute o corrige algunos versos de ellos, como hizo con un verso de al-Mutanabbī (915-965) o con una qaṣīda de Ibn Rašīq (995-1064) y en ambos casos nuestro poeta valenciano tenía razón. Hay mucha diferencia entre él y el poeta sirio al-Ṣanawbarī, dado que éste describe los jardines durante el día, frecuentemente, mientras el poeta de Alcira, los describe al atardecer o durante la noche, normalmente, y la noche ocupa en su poesía un lugar y un tiempo destacados hasta el punto que yo le llamaría: *el poeta de la noche* por antonomasia.

Ibn Jafāŷa no es menos en la poesía baquíqa que su contemporáneo el gran poeta persa ᶜUmar al-Jayyām (= Omar Khayán), y en la poesía homosexual no es inferior al poeta iraquí Abu Nuwās (756-814), aunque la fama en en estos dos temas poéticos tan desarrollados y frecuentes en la poesía árabe, la tienen estos dos poetas orientales.

Ibn Jafāŷa aparece en sus versos como un hombre sensual, amante de la vida, y trata todos los temas en su poesía; pero cuando canta la naturaleza —su gran motivo de inspiración—, su poesía se eleva más y es bajo el aspecto en que es más conocido. Ríos, estanques, jardines, árboles, frutos y flores, encuentran en él un cantor inspirado y apasionado, lo que le valió el sobrenombre de al-Ŷannān, el jardinero.

Los paisajes de Ibn Jafāŷa, en palabras de E. García Gómez, *son deliciosos y pintados con arte insinuante, como escenarios de idilios o partidas báquicas.* También según García Gómez, Ibn Jafāŷa es *—como Góngora en nuestras letras— la cima extrema de la lírica neoclásica, que, tras él, solo puede repetirse o declinar.*

La influencia de Ibn Jafāŷa fue enorme sobre los poetas españoles, empezando con su sobrino Ibn al-Zaqqāq (1134), al-Rusāfī (1177), etc., y el estilo jafaŷi llega a los últimos tiempos del reino granadino, en los versos de Ibn Zamrak, el poeta de la Alhambra, que plagia algunos de sus poemas.

Fue tal la fama —y bien merecida— de la poesía de Ibn Jafāŷa en vida misma del autor, que se reunió en un *diwān* y es uno de los raros diwanes completos que poseemos de poetas andaluces y se conserva

en una docena de manuscritos. Los antólogos andalusíes más importantes le dedican lugar preferente en sus obras. También figura en antologías orientales, y los libros escolares de todo el mundo árabe contienen selecciones de sus versos. La mejor edición del *Diwān* es la de Muṣṭafà Gāzī, Alejandría, 1960.

He realizado aquí una amplia antología del voluminoso *diwān* de este gran poeta, que no ha sido traducido al español, salvo algunos poemas sueltos, aparecidos aquí y allá (ocho poemas en *Elogio del Islam español*, de al-Saqundī, en *Andalucía contra Berbería* de Emilio García Gómez, Barcelona 1976; algunos de los cuales se encuentran también en sus *Poemas arábigoandaluces*, Madrid, 1970).

Por todo esto, pienso que es necesario ocuparse de una figura tan importante de la lírica hispanoárabe y promocionar su difusión entre nosotros, los mediterráneos.

MAHMUD SOBH

4

Annexos

Informes

Memòria de gestió interna

El Consell en els mitjans de comunicació

Concursos escolars i treballs premiats

Informes

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre la Iglesia de San Agustín a Orihuela

Autor: Css. Llegat Històric
Aprovació: Ple, 21 desembre 2017

Antecedentes

La Asociación para la defensa del Patrimonio HISPANIA NOSTRA, acaba de hacer pública su nueva "lista roja". En ésta constan 34 alertas referidas a bienes patrimoniales valencianos; 7 de ellos en la provincia de Alicante.

En la comisión de Legado Histórico y Artístico de 7 de noviembre se me encarga un estudio – información sobre la iglesia de San Agustín de Orihuela, la cual figura en estas alertas.

Consideraciones

El templo de San Agustín del siglo XVIII – XIX es de estilo neoclásico y ornamentación barroca; tiene planta de cruz latina, con crucero que no sobresale al exterior. De tres naves, la central es la de mayor altura y con bóveda de cañón.

En el interior, muy deteriorado, es de interés el presbiterio con retablo de mármoles y el órgano barroco del siglo XVII con caja policromada.

La iglesia es la más grande de Orihuela, con capacidad para más de mil personas sentadas.

La fachada, inacabada, con dos torres de sillería que, a resultas del terremoto que asoló la comarca en 1829, fue necesario demoler una y rebajar la otra.

La iglesia está cerrada al culto debido a su estado de conservación, desde hace 27 años. Fue uno de los edificios que en principio iban a ser restaurados con motivo de la exposición en Orihuela "Semblantes de la vida" realizada por la fundación de la Generalitat Valenciana *La luz de las Imágenes*. Posteriormente se consideró que el dinero destinado a la restauración de este templo debía sumarse a la restauración de la parroquia de Santiago de la misma ciudad, pues era de un valor artístico mayor y su estado de deterioro muy grave.

Sin embargo, hubo estudios preliminares al respecto para conocer el estado de la construcción y, al parecer, la obra no manifestaba graves problemas de cimentación.

Más tarde se entabló un diálogo entre el Ayuntamiento de la ciudad y el Obispado para afrontar el uso del edificio conjuntamente, para fines religiosos y culturales. Este proyecto no se consumó, seguramente por razones económicas, ya que a pesar de no albergar graves problemas de estructura y cimentación, su restauración era costosa.

Frecuentemente la Cofradía de la Resurrección de Orihuela, con sede en la parroquia de Santas Justa y Rufina, se ha interesado por la situación del edificio. Otro proyecto que se ha considerado con la Junta Mayor de Cofradías es la de que ésta pudiera acometer la restauración, con el fin de trasladar a este lugar el museo de Semana Santa.

Conclusiones

A pesar de contar con la calificación de este edificio protegido como BRL, el inmueble situado en pleno casco urbano de la ciudad, puede considerarse en *grave estado de deterioro.*

Ya el 25 de noviembre de 2008, así lo indicó el Consell Valencià de Cultura en un informe realizado por la Comisión de Promoción Cultural sobre el "Centro Histórico de Orihuela".

La legislación urbanística española, desde la Ley del Suelo y Ordenación Urbana de 1956, vino a establecer la obligación de los propietarios de todo inmueble de mantenerlos en condiciones de seguridad, salubridad y ornato público (Art. 168.1), lo que integró a partir de entonces el llamado Deber de conservación, que concierne a la Propiedad del bien, esté o no sometido a protección patrimonial. Lo anterior no exime a las administraciones de ordenar la ejecución de las obras necesarias para conservar aquellas condiciones (Art. 168.2) de acuerdo con los procedimientos administrativos establecidos.

La Iglesia de San Agustín se puede considerar como un edificio ruina que necesita una urgente solución y ésta pasaría por establecer el objetivo del edificio.

Este informe se enviará al protocolo habitual, al Ayuntamiento de Orihuela y a la Diócesis de Orihuela.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

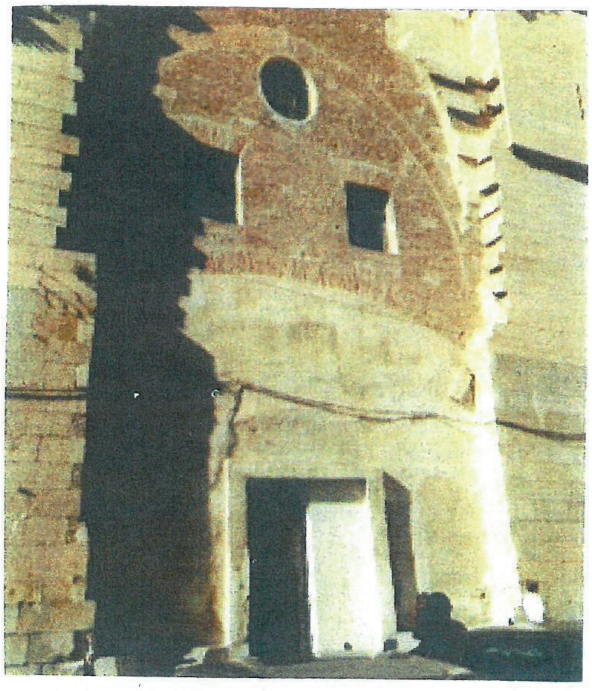

3

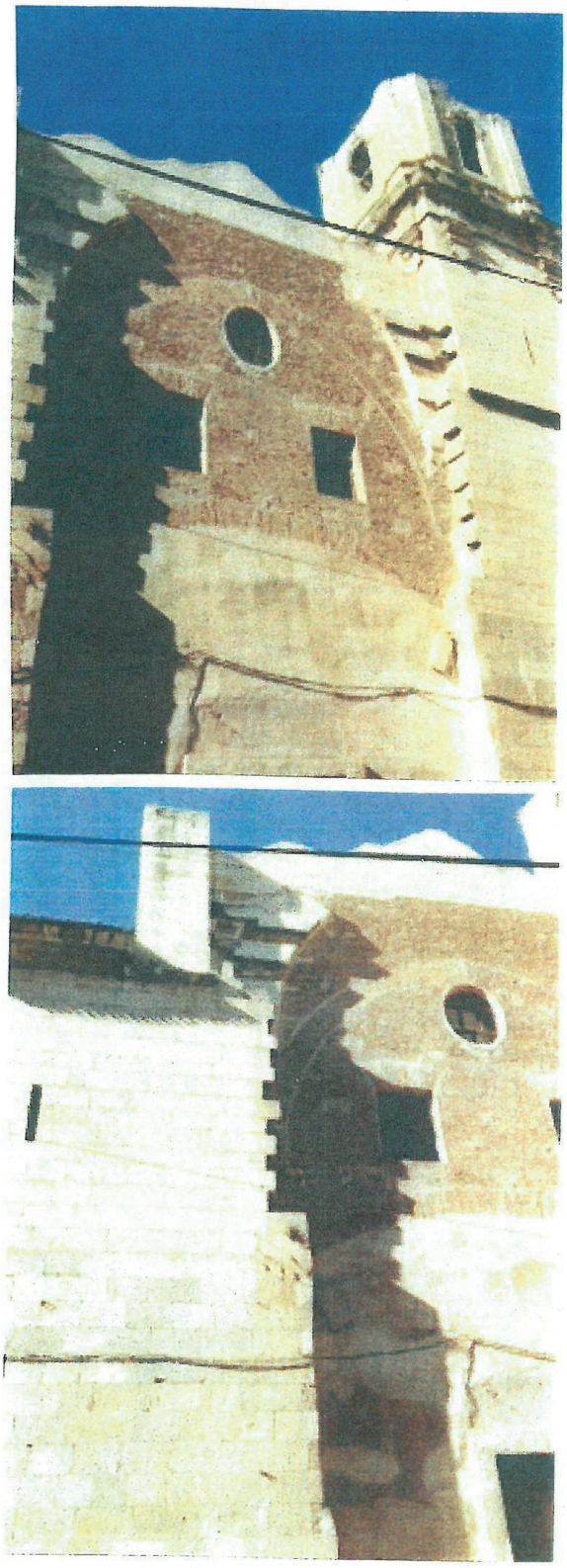

2

4

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe en torno a la protección de los palacios de la calle Exarchs de Valencia

Autor: Css. Llegat Històric
Aprovació: Ple MACA Alacant, 27 novembre 2017

1

Los palacios a que se hace referencia ocupan los números de policía urbana 3, 5 y 7 de la calle Exarchs. Los Planes de Protección de los Entornos de BIC recientemente aprobados, pues en este caso se hallan en el del BIC Sant Joan del Mercat, hacen suya e incorporan las fichas individualizadas de los Planes de Protección anteriores manteniendo su protección en nivel 2, es decir básica estructural que ahora se define como protección parcial, que, si bien incluye los valores decorativos internos como base para su protección no los especifica en las citadas fichas.

El informe que el Sr Mira i Borderia eleva al Ajuntament de València en 24 de mayo y al Consell Valencià de Cultura en 30 de junio y que también nos fue adjuntado por el entonces Síndic del Grup Parlamentari Podemos-Podem, en su petición de 4 de septiembre tendente a la declaración como BIC de los palacios citados, expone muy detalladamente y con abundante respaldo científico, que los valores decorativos tienen muy alta calidad tanto por las azulejerías dieciochescas de la cocina como por las decoraciones murales de la capilla y resto de salones, así como de los pavimentos, en su mayor parte del XIX.

En la actualidad se encuentra en trámite una solicitud de licencia para instalar en los palacios un establecimiento hotelero y según parece, a la vista del citado informe, se condicionaría su otorgamiento a la elaboración de un estudio exhaustivo que delimitara los elementos de todo orden que debieran ser preservados. Asimismo, se propondría la revisión de las fichas de los palacios a fin de protegerlo como BRL en su conjunto, identificando los elementos decorativos que hayan de ser objeto de preservación. De ser así, la petición del Sr. Mira se vería parcialmente satisfecha.

Más allá de esta protección, el informe estudia con igual detalle la trama urbana en que se insertan los palacios para concluir que su mantenimiento es muestra de respeto por el patrimonio tanto como la preservación de los inmuebles protegidos.

Sin embargo, no parece estar al alcance de la administración municipal la catalogación como BIC de los palacios que analizamos, que escapa a sus competencias, como pretende el Síndic del Grup Parlamentari Podemos-Podem, Sr. Montiel Márquez.

2

En relación con cuanto se ha expuesto cabe señalar que se encuentra en proceso de ejecución la Unidad de Ejecución 4 del PEPRI de Velluters, modificado definitivamente en diciembre de 2012 y cuyo PAI fue aprobado por el Ayuntamiento de València en abril de 2014. El proyecto de reparcelación lo fue en diciembre de 2016 y con todo ello se remodela el entorno de los palacios de forma notable, ya que procede a la rectificación o eliminación de alineaciones históricas, creando una nueva traza urbana con pérdida de la morfología urbana, que es considerada elemento sustantivo en la protección de los bienes patrimoniales según la doctrina conservacionista contemporánea, incorporada a los textos legales prevalentes, desde la Ley de Patrimonio Histórico Español de 1982, que propugna *la conservación de la estructura urbana y arquitectónicas,* y su incorporación a las leyes autonómicas, hasta el Convenio de Florencia sobre el paisaje.

3

Nos hallamos, por tanto, ante dos problemas diferentes pero enlazados:

a) la protección de elementos decorativos de alta calidad en los interiores de inmueble protegidos en nivel básico estructural que ahora se define como protección parcial, que puede alcanzarse mediante el condicionamiento preservador en la licencia solicitada y la declaración de BRL a la vez que se revisan detalladamente las fichas individualizadas.
b) la ejecución, por ahora jurídica tan sólo, de la UE4 del PEPRI Velluters que conlleva una alteración generalizada de la morfología urbana y del paisaje urbano recayentes a los palacios que nos ocupan.

4

Ocurre que en estas fechas se encuentra en redacción o revisión de un planeamiento refundido para todo el ámbito de Ciutat Vella, dado que coexisten dos planeamientos de protección: el derivado de los PEPRI y el derivado de los PEP de Entornos de BIC.

Tal vez, éste fuera el momento y ámbito oportuno para subsanar ambos problemas, restituyendo de un lado la morfología urbana y de otro elevando la catalogación de los palacios a BRL.

Alternativamente cabe señalar que la catalogación como BIC de los palacios conllevaría la definición de un ámbito de protección y el consiguiente Plan de protección que sin duda evitaría la ejecución de la UE4 y garantizaría la protección de los elementos decorativos que hemos venido señalando. Naturalmente, dado el grado de ejecución urbanística de la UE4 ya considerado, esta opción daría origen a compensación económica a los titulares del suelo.

5

Consideración final. Si bien el avanzado estado jurídico de ejecución de la UE4 dificulta cuanto se ha expuesto, cabe considerar que el mantenimiento de la trama es viable mediante un proceso de negociación en la redistribución de los aprovechamientos urbanísticos, a la vista de que los edificios que la ocupaban han sido derruidos en su mayor parte. No debería resultar imposible cohonestar la protección del paisaje y la morfología urbanos con la ejecución inmobiliaria del planeamiento.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Instamos a la administración municipal a alcanzar con carácter urgente una solución urbanística aceptable a la luz de la doctrina conservacionista contemporánea, manteniendo los derechos adquiridos por los titulares del suelo.

Firmado digitalmente por [redacted] ANDEZ - DNI 243
Localización: SECRETARÍA DEL [redacted] LO URBANO Y VI
DEL AYUNTAMIENTO DE VALENCIA
Fecha y hora: 09.11.201[redacted]

AJUNTAMENT DE VALENCIA

PLAN ESPECIAL DE PROTECCIÓN DE LOS ENTORNOS DE LOS BIENES DE INTERÉS CULTURAL DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA

06/07

CATÁLOGO DE BIENES Y ESPACIOS PROTEGIDOS

BC-PP 5428410

1- DATOS IDENTIFICATIVOS

1/2000

PLANO DE SITUACIÓN

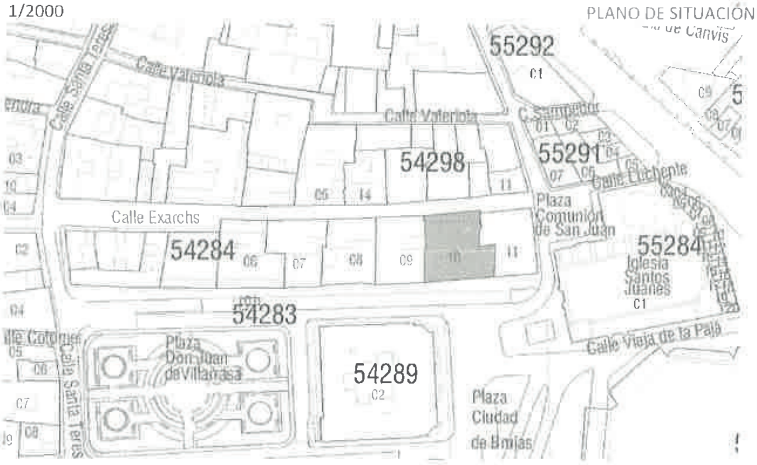

FOTOGRAFÍA AÉREA

FOTOGRAFÍAS

DIRECCIÓN Calle Exarchs 3/Plaza Ciudad de Brujas 7ac

DENOMINACIÓN Conjunto "Palacetes de la Calle Exarchs"

REFERENCIA CATASTRAL 5428410 YJ2752G

DISTRITO 1- Ciutat Vella

CARTOGRAFÍA PGOU C-34

BARRIO 1.5 El Mercat

SUELO Urbano

PROTECCION ANTERIOR Nivel 2 - Protección Estructural.
(RI1279)-PEPRI Velluters. AP 23/07/92. BOP 22/10/92

2- DESCRIPCIÓN

PARCELA

CONTEXTO Urbano - Centro histórico

OCUPACIÓN P. BAJA Total

IMPLANTACIÓN Entre medianeras pasante

P. PISO Total

SUPERFICIE 374,32 m2

EDIFICACIÓN

TIPOLOGÍA Palacete urbano

Nº ALTURAS 4

AUTORÍA --

ÉPOCA 1ª mitad S.XVIII

SISTEMA CONSTRUCTIVO
- **VERTICAL** Muros de carga de ladrillo macizo
- **HORIZONTAL** Vigas y viguetas de madera

CUBIERTA Inclinada a dos aguas

FACHADA Fachada principal (Calle Exarchs) enlucida y pintada, con portada de piedra.
Fachada trasera (a Plaza Ciudad de Brujas) de ladrillo visto.

OBSERVACIONES --

3- DESTINO Y USOS

DESTINO Privado

USO P.BAJA
- **ACTUAL** Residencial
- **PROPUESTO** Residencial y/o compatibles

USO P.PISOS
- **ACTUAL** Residencial
- **PROPUESTO** Residencial y/o compatibles

4- ESTADO DE CONSERVACIÓN

Pendiente de intervención

5- PROTECCIÓN

NORMATIVA URBANÍSTICA

NIVEL DE PROTECCIÓN PARCIAL

NORMATIVA PATRIMONIAL

ENTORNO Incluido en el entorno de protección del BIC Iglesia parroquial de los Santos Juanes

ÁREA ARQUEOLÓGICA Incluido en el Área de protección arqueológica de Ciutat Vella (AVA-1)

AJUNTAMENT DE VALENCIA

PLAN ESPECIAL DE PROTECCIÓN DE LOS ENTORNOS DE LOS BIENES DE INTERÉS CULTURAL DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA 06/07

CATÁLOGO DE BIENES Y ESPACIOS PROTEGIDOS BC-PP 5428410

6- DESCRIPCIÓN DETALLADA DEL BIEN Y SUS VALORES PATRIMONIALES

VALORES

- (•) HISTÓRICO
- ( ) CULTURAL
- (•) PAISAJÍSTICO
- (•) URBANÍSTICO
  - (•) Define la trama urbana
  - ( ) Articula la trama urbana
  - ( ) Estructura la trama urbana
- (•) ARQUITECTÓNICO
  - (•) Fachada
  - (•) Cubierta
  - (•) Tipología
  - (•) Sistema constructivo
  - (•) Ocupación de parcela
  - (•) Altura de forjados
  - (•) Elementos decorativos
  - ( ) Elementos singulares
  - (•) Patios
  - (•) Zaguán
  - (•) Escalera
  - ( ) Jerarquización de volúmenes interiores

DESCRIPCIÓN

Palacio posiblemente del siglo XV, pero con una importante intervención en el XVIII que ha modificado la fachada y el interior. Fue vivienda unifamiliar. Como todos los palacios, presenta una fachada principal con planta baja, semisótano y entresuelo, dos pisos y buhardilla. Con grandes huecos capialzados y balcones con rejería típica del XVIII. Un gran alero con entrevigado de madera remata el conjunto. El patio tiene un encanto especial. Más allá de la primera crujía, en donde se hallan las puertas que conducen a las dependencias del edificio, aparece, precedido por un gran arco rebajado de piedra, el espacio descubierto; todo él rehecho en el siglo XVIII. Una escalera de mármol de esta época, con la típica barandilla de forja y madera, conduce a las viviendas. La escalera aparece sin cubrir excepto los descansillos que se integran en galerías voladas, recurso original en Valencia. La fachada posterior da a la calle Belluga y final de la avenida del barón de Carcer. El muro está trabajado en ladrillo visto. Las grandes ventanas del entresuelo están protegidas por unas verjas suavemente curvadas en los extremos; y el primero y segundo piso se solucionaba con balcones. Es la más llamativa y consistente fachada posterior de todo este especialísimo grupo de palacios de la calle Exarchs. En la actualidad sigue habitado por una sola familia con vivienda independiente para el conserje.

Edificio entre medianeras de tres plantas y semisótano recayente a las calles Exarchs y Belluga, construido en el siglo XIV, que recibió un nuevo recubrimiento de fachada en el siglo XVIII. Fue sometido a una adecuación en 1977. La fachada recayente a la calle Belluga tiene cuatro vanos por planta, siendo los del semisótano rectangulares y el resto rematados por arcos rebajados. La fachada es de ladrillo, con gran impacto visual del llagueado, y con el mismo ladrillo se construyen los dinteles de los vanos. Los vanos de planta primera están vinculados a rejas que abandonan el plano de fachada, y los de planta segunda y tercera a balcones metálicos apoyados sobre puntales metálicos que inciden sobre la fachada a 30º. Destaca la gran altura de la planta segunda. Un alero de madera con canalón visto remata la composición de la fachada. Cubierta inclinada de teja cerámica.
La fachada recayente a la calle Exarchs es másica, predominando las partes macizas. Un gran portón en la parte izquierda de la fachada da acceso a la vivienda, ocupando la altura libre del semisótano y de la planta primera. La composición general de los vanos es de dos por planta, sin embargo en el semisótano aparece uno extra ala derecha, en la planta tercera aparece un pequeña ventana a la izquierda y la bajo cubierta presenta cuatro pequeños vanos de ventilación de la cámara. Los vanos principales de las plantas segunda y tercera son de marcada directriz vertical, sobre todo los de planta segunda, vinculados a balcones metálicos. Una cornisa moldurada con canalón visto corona la fachada. Cubierta inclinada de teja cerámica.
Parcela irregular con forma de L.

SIMÓ, Trinidad. Valencia Centro Histórico - Guía Urbana y de Arquitectura. Valencia 1983/ Equipo Redactor

DESCRIPCIÓN GRÁFICA

Equipo Redactor

ALZADOS 1/400

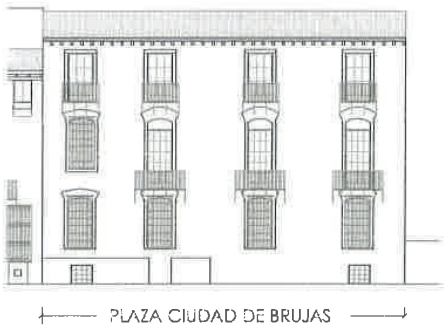

Equipo Redactor

PLANTAS

AJUNTAMENT DE VALENCIA

PLAN ESPECIAL DE PROTECCIÓN DE LOS ENTORNOS DE LOS BIENES DE INTERÉS CULTURAL DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA 06/07

CATÁLOGO DE BIENES Y ESPACIOS PROTEGIDOS BC-PP 5428410

7- NORMATIVA DE APLICACIÓN

CONDICIONES GENERALES

Normas Urbanísticas y de Protección del PEP EBIC 06/07.

CONDICIONES PARTICULARES

INTERVENCIONES PERMITIDAS

- (●) CONSERVACIÓN
  - (●) Mantenimiento
  - (●) Consolidación
- (●) RESTAURACIÓN
- (●) REHABILITACIÓN
  - (●) Modernización de las instalaciones
  - (●) Redistribución del espacio interior
  - ( ) Reestructuración
  - ( ) Demolición Parcial

CONDICIONES Y CRITERIOS DE INTERVENCIÓN

(●) ELEMENTOS IMPROPIOS

Se deberán eliminar todos aquellos elementos que afecten a la lectura formal y tipológica del edificio, como instalaciones vistas o cuerpos o elementos añadidos con posterioridad a la construcción del edificio original que no presenten valores arquitectónicos, artísticos, históricos o culturales. La identificación de los elementos impropios deberá realizarse con carácter previo a cualquier tipo de intervención. Se observan principalmente los siguientes elementos impropios: presencia de cableado sin tratamiento adecuado en fachada; parcheado y cegado de huecos en la fachada recayente a Don Juan de Villarrasa

( ) REPOSICIÓN DE ELEMENTOS ORIGINALES

(●) REFORMA DE DISTRIBUCIÓN INTERIOR

( ) DEMOLICIONES

( ) OBRAS DE PLANTA NUEVA

( ) PARCELACIÓN

(●) OTROS

- Fachada:
Conservación y restauración. En este caso se permiten la regularización de huecos y el saneado del revestimiento.

- Cubiertas:
Conservación, restauración y rehabilitación permitiendo cambio y adaptación de materiales pero sin alterar su configuración exterior ni que el cambio transcienda a fachada o aleros.

- Sistema estructural
Conservación, restauración y rehabilitación general que suponen intervenciones de consolidación, reparación, y refuerzo.

- Elementos comunes
Conservación, restauración y rehabilitación.

- Unidades funcionales
Conservación, restauración y rehabilitación con modernización y redistribución de espacio interior de la vivienda sin alterar los elementos que forman parte de la fachada.

- Cuando el alcance y características de la intervención lo requiera, los proyectos arqueológicos a realizar en estos elementos incorporarán "estudios de arqueología o estratigrafía muraria" de sus paramentos para el estudio del origen, la construcción y la evolución del inmueble a lo largo de su dilatada historia.

Firmado digitalmente por [redacted] HERNANDEZ - DNI 24341131
Localización: SECRETARÍA DEL [redacted] ARROLLO URBANO Y VIVIENDA DEL AYUNTAMIENTO DE VALENCIA
Fecha y hora: 09.11.201[redacted]

AJUNTAMENT DE VALENCIA

PLAN ESPECIAL DE PROTECCIÓN DE LOS ENTORNOS DE LOS BIENES DE INTERÉS CULTURAL DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA

06/07

CATÁLOGO DE BIENES Y ESPACIOS PROTEGIDOS

BC-PP 5428409

1- DATOS IDENTIFICATIVOS

1/2000

PLANO DE SITUACIÓN

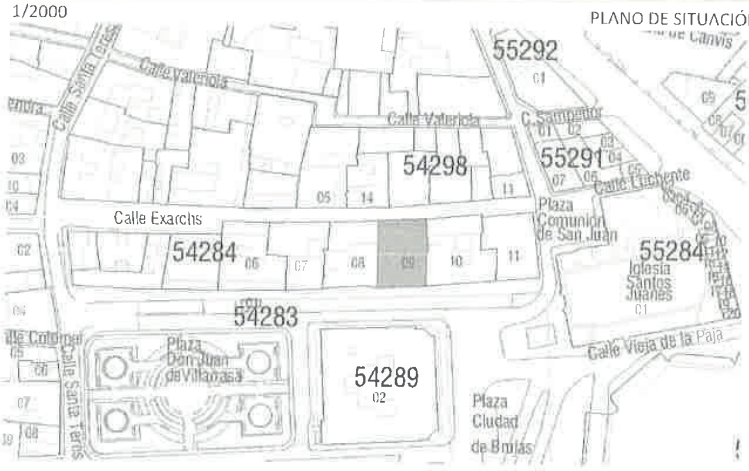

FOTOGRAFÍA AÉREA

FOTOGRAFÍAS

DIRECCIÓN Calle Exarchs 5, Plaza Don Juan de Villarrasa 9ac

DENOMINACIÓN Conjunto "Palacetes de la Calle Exarchs"

REFERENCIA CATASTRAL 5428409 YJ2752G

DISTRITO 1- Ciutat Vella

CARTOGRAFÍA PGOU C-34

BARRIO 1.5 El Mercat

SUELO Urbano

PROTECCION ANTERIOR Nivel 2 - Protección Estructural.
(RI1279)-PEPRI Velluters. AP 23/07/92. BOP 22/10/92

2- DESCRIPCIÓN

PARCELA

CONTEXTO Urbano - Centro histórico

OCUPACIÓN P. BAJA Total

IMPLANTACIÓN En esquina pasante

P. PISO Total

SUPERFICIE 296,81 m2

EDIFICACIÓN

TIPOLOGÍA Palacete urbano

Nº ALTURAS 4

AUTORÍA --

ÉPOCA 1ª mitad S.XVIII

SISTEMA CONSTRUCTIVO
- VERTICAL Muros de carga de ladrillo macizo
- HORIZONTAL Vigas y viguetas de madera

CUBIERTA Inclinada a dos aguas

FACHADA Fachada principal (Calle Exarchs) enlucida y pintada, con portada de piedra. Fachada trasera (a Plaza Don Juan de Villarrasa) que se muestra de ladrillo visto habiendo perdido su revestimiento original.

OBSERVACIONES --

3- DESTINO Y USOS

DESTINO Privado

USO P.BAJA
- ACTUAL Residencial
- PROPUESTO Residencial y/o compatibles

USO P.PISOS
- ACTUAL Residencial
- PROPUESTO Residencial y/o compatibles

4- ESTADO DE CONSERVACIÓN

Pendiente de intervención

5- PROTECCIÓN

NORMATIVA URBANÍSTICA

NIVEL DE PROTECCIÓN PARCIAL

NORMATIVA PATRIMONIAL

ENTORNO Incluido en el entorno de protección del BIC Iglesia parroquial de los Santos Juanes

ÁREA ARQUEOLÓGICA Incluido en el Área de protección arqueológica de Ciutat Vella (AVA-1)

AJUNTAMENT DE VALENCIA

PLAN ESPECIAL DE PROTECCIÓN DE LOS ENTORNOS DE LOS BIENES DE INTERÉS CULTURAL DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA 06/07

CATÁLOGO DE BIENES Y ESPACIOS PROTEGIDOS BC-PP 5428409

6. DESCRIPCIÓN DETALLADA DEL BIEN Y SUS VALORES PATRIMONIALES

VALORES

- (●) HISTÓRICO
- ( ) CULTURAL
- (●) PAISAJÍSTICO
- (●) URBANÍSTICO
  - (●) Define la trama urbana
  - ( ) Articula la trama urbana
  - ( ) Estructura la trama urbana
- (●) ARQUITECTÓNICO
  - (●) Fachada
  - (●) Cubierta
  - (●) Tipología
  - (●) Sistema constructivo
  - (●) Ocupación de parcela
  - (●) Altura de forjados
  - (●) Elementos decorativos
  - (●) Elementos singulares
  - ( ) Patios
  - (●) Zaguán
  - (●) Escalera
  - ( ) Jerarquización de volúmenes interiores

DESCRIPCIÓN

Con la fachada principal a la Calle Exarchs y la posterior a la Calle Belluga, se levantan lo que posiblemente fueron dos palacios, construidos en el S. XIV, que recibieron un nuevo recubrimiento de fachada en el S. XVIII. Los números 5 y 7 forman una unidad, mientras que el número 9 se puede considerar independiente. Es de destacar, en la primera unidad, el gran alero de madera que remata el edificio en sus dos fachadas, así como la coherencia entre las mismas, aunque en el S. XIX nuevamente fue remodelado, como puede fácilmente apreciarse en su interior

Palacio Barroco con recubrimiento de fachada del siglo XVIII, remontándose su origen al siglo XV. Tienen planta baja con semisótano y entresuelo, un piso y desvanes. Un gran alero de madera remata el edificio. El zaguán, con una enorme puerta de acceso, presenta dos de sus arcos cegados. La fachada posterior conserva el gran alero de madera y el mismo rito de huecos que la principal, pero es de una mayor sobriedad. Forma unidad con el número 7, en cuya planta baja se ubicaban caballerizas y servicios.

HERNANDEZ ÚBEDA, Luis. Conocer Valencia a través de su arquitectura. Barrio Velluters. Valencia 2001 / SIMÓ, Trinidad. Valencia Centro Histórico - Guía Ur

AJUNTAMENT DE VALENCIA

PLAN ESPECIAL DE PROTECCIÓN DE LOS ENTORNOS DE LOS BIENES DE INTERÉS CULTURAL DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA 06/07

CATÁLOGO DE BIENES Y ESPACIOS PROTEGIDOS BC-PP 5428409

DESCRIPCIÓN GRÁFICA

Equipo Redactor

ALZADOS 1/400

Equipo Redactor

PLANTAS

AJUNTAMENT DE VALENCIA

PLAN ESPECIAL DE PROTECCIÓN DE LOS ENTORNOS DE LOS BIENES DE INTERÉS CULTURAL DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA 06/07

CATÁLOGO DE BIENES Y ESPACIOS PROTEGIDOS BC-PP 5428409

7- NORMATIVA DE APLICACIÓN

CONDICIONES GENERALES

Normas Urbanísticas y de Protección del PEP EBIC 06/07.

CONDICIONES PARTICULARES

INTERVENCIONES PERMITIDAS

- (●) CONSERVACIÓN
  - (●) Mantenimiento
  - (●) Consolidación
- (●) RESTAURACIÓN
- (●) REHABILITACIÓN
  - (●) Modernización de las instalaciones
  - (●) Redistribución del espacio interior
  - ( ) Reestructuración
  - ( ) Demolición Parcial

CONDICIONES Y CRITERIOS DE INTERVENCIÓN

(●) ELEMENTOS IMPROPIOS

Se deberán eliminar todos aquellos elementos que afecten a la lectura formal y tipológica del edificio, como instalaciones vistas o cuerpos o elementos añadidos con posterioridad a la construcción del edificio original que no presenten valores arquitectónicos, artísticos, históricos o culturales. La identificación de los elementos impropios deberá realizarse con carácter previo a cualquier tipo de intervención. Se observan principalmente los siguientes elementos impropios: presencia de canalón y bajantes de materiales plásticos y cegado de huecos en planta baja del la fachada a Don Juan de Villarrasa

( ) REPOSICIÓN DE ELEMENTOS ORIGINALES

(●) REFORMA DE DISTRIBUCIÓN INTERIOR

( ) DEMOLICIONES

( ) OBRAS DE PLANTA NUEVA

( ) PARCELACIÓN

(●) OTROS

- Fachada:
Conservación y restauración. En este caso se permite la regularización de huecos y el saneado del revestimiento.

- Cubiertas:
Conservación, restauración y rehabilitación permitiendo cambio y adaptación de materiales pero sin alterar su configuración exterior ni que el cambio transcienda a fachada o aleros.

- Sistema estructural
Conservación, restauración y rehabilitación general que suponen intervenciones de consolidación, reparación, y refuerzo.

- Elementos comunes
Conservación, restauración y rehabilitación.

- Unidades funcionales
Conservación, restauración y rehabilitación con modernización y redistribución de espacio interior de la vivienda sin alterar los elementos que forman parte de la fachada.

- Cuando el alcance y características de la intervención lo requiera, los proyectos arqueológicos a realizar en estos elementos incorporarán "estudios de arqueología o estratigrafía muraria" de sus paramentos para el estudio del origen, la construcción y la evolución del inmueble a lo largo de su dilatada historia

Firmado digitalmente por [redacted] ANDEZ - DNI 24341131
Localización: SECRETARÍA DEL [redacted] ARROLLO URBANO Y VIVIEND
DEL AYUNTAMIENTO DE VALENCIA
Fecha y hora: 09.11.201[redacted]

AJUNTAMENT DE VALENCIA

PLAN ESPECIAL DE PROTECCIÓN DE LOS ENTORNOS DE LOS BIENES DE INTERÉS CULTURAL DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA

06/07

CATÁLOGO DE BIENES Y ESPACIOS PROTEGIDOS

BC-PP 5428408

1- DATOS IDENTIFICATIVOS

1/2000 PLANO DE SITUACIÓN

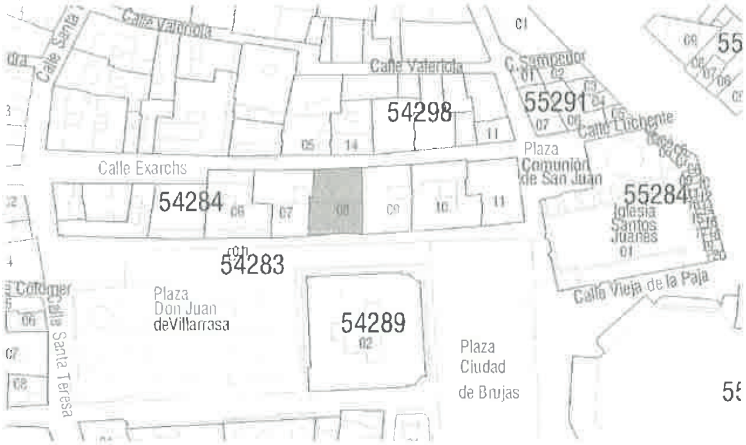

FOTOGRAFÍA AEREA

FOTOGRAFÍAS

DIRECCIÓN Calle Exarchs 7, Plaza Don Juan de Villarrasa
DENOMINACIÓN Conjunto "Palacetes de la Calle Exarchs"
REFERENCIA CATASTRAL 5428408 YJ2752G
DISTRITO 1- Ciutat Vella
CARTOGRAFÍA PGOU C-34
BARRIO 1.5 El Mercat
SUELO Urbano
PROTECCION ANTERIOR Nivel 2 - Protección Estructural.
(RI1279)-PEPRI Velluters. AP 23/07/92. BOP 22/10/92

2- DESCRIPCIÓN

PARCELA

CONTEXTO Urbano - Centro histórico
OCUPACIÓN P. BAJA Total
IMPLANTACIÓN Entre medianeras pasante
P. PISO Total
SUPERFICIE 303,70 m2

EDIFICACIÓN

TIPOLOGÍA Palacete urbano
Nº ALTURAS 4
AUTORÍA --
ÉPOCA 1ª mitad S.XVIII
SISTEMA CONSTRUCTIVO
VERTICAL Muros de carga de ladrillo macizo
HORIZONTAL Vigas y viguetas de madera
CUBIERTA Inclinada a un agua
FACHADA Fachada principal enlucida y pintada, con portada de piedra.
OBSERVACIONES --

3- DESTINO Y USOS

DESTINO Privado

USO P.BAJA	ACTUAL	Residencial	USO P.PISOS	ACTUAL	Residencial
	PROPUESTO	Residencial y/o compatibles		PROPUESTO	Residencial y/o compatibles

4- ESTADO DE CONSERVACIÓN

Pendiente de intervención

5- PROTECCIÓN

NORMATIVA URBANÍSTICA

NIVEL DE PROTECCIÓN PARCIAL

NORMATIVA PATRIMONIAL

ENTORNO Incluido en el entorno de protección del BIC Iglesia parroquial de los Santos Juanes
ÁREA ARQUEOLÓGICA Incluido en el Área de protección arqueológica de Ciutat Vella (AVA-1)

AJUNTAMENT DE VALENCIA

PLAN ESPECIAL DE PROTECCIÓN DE LOS ENTORNOS DE LOS BIENES DE INTERÉS CULTURAL DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA 06/07

CATÁLOGO DE BIENES Y ESPACIOS PROTEGIDOS BC-PP 5428408

6- DESCRIPCIÓN DETALLADA DEL BIEN Y SUS VALORES PATRIMONIALES

VALORES

- (●) HISTÓRICO
- ( ) CULTURAL
- (●) PAISAJÍSTICO
- (●) URBANÍSTICO
  - (●) Define la trama urbana
  - ( ) Articula la trama urbana
  - ( ) Estructura la trama urbana
- (●) ARQUITECTÓNICO
  - (●) Fachada
  - (●) Cubierta
  - (●) Tipología
  - (●) Sistema constructivo
  - (●) Ocupación de parcela
  - (●) Altura de forjados
  - (●) Elementos decorativos
  - (●) Elementos singulares
  - ( ) Patios
  - (●) Zaguán
  - (●) Escalera
  - ( ) Jerarquización de volúmenes interiores

DESCRIPCIÓN

Edificio, cuyo posible origen puede datarse en el siglo XV, con recubrimiento de fachada e intervención interior del XVIII. En el siglo XIX fue nuevamente remodelado; hecho que queda claramente reflejado en su interior y también en la vieja escalera de mármol. Esta tiene añadido un zócalo de gres y parte de la barandilla es de fundición. Consta, como el palacio anterior, de planta baja con semisótano y entresuelo, un piso y desvanes. También aquí, un gran alero de madera lo remata. Una placa en el muro recuerda que allí murió, en 1894, el "gran patricio Pérez Pujol". Al zaguán se entra por una gran puerta adintelada con recercado de piedra y diseño del XVIII. Al fondo una fina cancelada acceso al huerto, en la parte posterior de la casa.

Con la fachada principal a la Calle Exarchs y la posterior la Calle Belluga, se levantan lo que posiblemente fueron dos palacios, construidos en el S. XIV, que recibieron un nuevo recubrimiento de fachada en el S. XVIII. Los números 5 y 7 forman una unidad, mientras que el número 9 se puede considerar independiente. Es de destacar, en la primera unidad, el gran alero de madera que remata el edificio en sus dos fachadas, así como la coherencia entre las mismas, aunque en el S. XIX nuevamente fue remodelado, como puede fácilmente apreciarse en su interior

HERNANDEZ ÚBEDA, Luis. Conocer Valencia a través de su arquitectura. Barrio Velluters. Valencia 2001 / SIMÓ, Trinidad. Valencia Centro Histórico - Guía Ur

DESCRIPCIÓN GRÁFICA

Equipo Redactor

ALZADOS 1/400

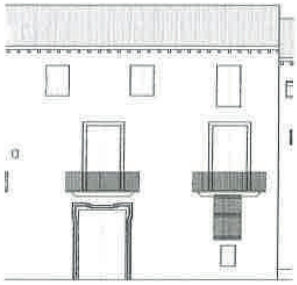

Equipo Redactor

PLANTAS

AJUNTAMENT DE VALENCIA

PLAN ESPECIAL DE PROTECCIÓN DE LOS ENTORNOS DE LOS BIENES DE INTERÉS CULTURAL DE LA ZONA CENTRAL DE CIUTAT VELLA 06/07

CATÁLOGO DE BIENES Y ESPACIOS PROTEGIDOS BC-PP 5428408

7- NORMATIVA DE APLICACIÓN

CONDICIONES GENERALES

Normas Urbanísticas y de Protección del PEP EBIC 06/07.

CONDICIONES PARTICULARES

INTERVENCIONES PERMITIDAS

- (●) CONSERVACIÓN
  - (●) Mantenimiento
  - (●) Consolidación
- (●) RESTAURACIÓN
- (●) REHABILITACIÓN
  - (●) Modernización de las instalaciones
  - (●) Redistribución del espacio interior
  - ( ) Reestructuración
  - ( ) Demolición Parcial

CONDICIONES Y CRITERIOS DE INTERVENCIÓN

(●) ELEMENTOS IMPROPIOS

Se deberán eliminar todos aquellos elementos que afecten a la lectura formal y tipológica del edificio, como instalaciones vistas o cuerpos o elementos añadidos con posterioridad a la construcción del edificio original que no presenten valores arquitectónicos, artísticos, históricos o culturales. La identificación de los elementos impropios deberá realizarse con carácter previo a cualquier tipo de intervención. Se observan principalmente los siguientes elementos impropios: presencia de cableado sin trata miento adecuado y parcheados en fachada; presencia de canalón y bajante de materiales plásticos

( ) REPOSICIÓN DE ELEMENTOS ORIGINALES

(●) REFORMA DE DISTRIBUCIÓN INTERIOR

( ) DEMOLICIONES

( ) OBRAS DE PLANTA NUEVA

( ) PARCELACIÓN

(●) OTROS

- Fachada:
Conservación y restauración. En este caso se permite el saneado del revestimiento.

- Cubiertas:
Conservación, restauración y rehabilitación permitiendo cambio y adaptación de materiales pero sin alterar su configuración exterior ni que el cambio transcienda a fachada o aleros.

- Sistema estructural
Conservación, restauración y rehabilitación general que suponen intervenciones de consolidación, reparación, y refuerzo.

- Elementos comunes
Conservación, restauración y rehabilitación.

- Unidades funcionales
Conservación, restauración y rehabilitación con modernización y redistribución de espacio interior de la vivienda sin alterar los elementos que forman parte de la fachada.

- Cuando el alcance y características de la intervención lo requiera, los proyectos arqueológicos a realizar en estos elementos incorporarán "estudios de arqueología o estratigrafía muraria" de sus paramentos para el estudio del origen, la construcción y la evolución del inmueble a lo largo de su dilatada historia.

Firmado digitalmene por bop.dival.es
Boletín Oficial de la Provincia de Valencia
Razón: Se certifica la precisión e integridad de este documento
Ubicación: c/Beato Nicolás Factor nº1 - 46007 Valencia

Conselleria de Territorio y Vivienda

Anuncio de la Conselleria de Territorio y Vivienda sobre resolución de la consellera de Infraestructuras, Territorio y Medio Ambiente, de fecha 9 de noviembre de 2012, por la que aprueba definitivamente la Modificación del Plan Especial de Reforma Interior en el ámbito de la Unidad de Ejecución 4 del municipio de Valencia.

ANUNCIO

En relación con la Modificación del Plan Especial de Reforma Interior en el ámbito de la Unidad de Ejecución 4, remitido por el Ayuntamiento de Valencia, se destacan los siguientes:

ANTECEDENTES

UNO.- TRAMITACIÓN MUNICIPAL.

Con fecha 22 de marzo de 2005, la mercantil "Lova Tres, S.L." inició el procedimiento simplificado previsto en el art. 48 de la LRAU, sometiendo a información pública su Alternativa Técnica del PAI para la Unidad de Ejecución 4 delimitada por el planeamiento vigente en la Modificación del PEPRI del barrio de Velluters con fecha de aprobación 24/09/04. La publicación se realizó mediante edicto en el DOGV nº 5015 de 27 de mayo de 2.005 y en el diario "Las Provincias" de 20 de mayo del mismo año. Tras presentarse Alternativas Técnicas en competencia, el Ayuntamiento, en su sesión plenaria de 26 de marzo de 2010 acuerda someter a información pública por plazo de 20 días hábiles la Alternativa Técnica de don Ezequiel Ferrando Abad, mediante edicto en el DOCV nº 6288 de 14 de junio de 2.010 y el periódico "El Mundo" de 9 de junio de 2.010.

El pleno del Ayuntamiento de 30 de julio de 2.010, previa emisión de informe patrimonial favorable por parte de la Conselleria de Cultura y Deporte, acuerda programar la Actuación Integrada para el desarrollo de la UE 4 del PEPRI, optar por la gestión indirecta, y aprobar provisionalmente el documento de planeamiento de don Ezequiel Ferrando Abad, adjudicándose la condición de Agente Urbanizador a la mercantil "Lova Tres S.L.".

El proyecto tuvo entrada en los Servicios Territoriales de Urbanismo el 29 de diciembre de 2.011. Tras el Acuerdo de la Comisión Territorial de Urbanismo de 27 de abril de 2.012, el 16 de julio de 2.012 se presenta nuevo Texto Refundido.

DOS.- DOCUMENTACIÓN.

El Proyecto consta de Documento de Modificación de Plan Especial de Reforma Interior, compuesto por Memoria Informativa, Memoria Justificativa, Normas Urbanísticas, Planos y un Anejo de Afecciones en el entorno de los BIC de la Iglesia Parroquial de los Santos Juanes, la Lonja de la Seda y el Mercado Central.

TRES.- OBJETO.

El objeto del Documento es la modificación de la delimitación, del aprovechamiento tipo y de la ordenación pormenorizada de la UE 4 perteneciente al PEPRI del Barrio de Velluters, para su posterior desarrollo. Limita al norte con la C/Carda y Valeriola, al este por edificación consolidada, la calle Botellas y la Plaza de la Comunión de San Juan, al sur por la calle Exarchs y la plaza ciudad de Brujas, y al oeste por edificaciones privadas protegidas por el planeamiento vigente.

En la nueva delimitación propuesta se incluye un solar de la C/ Exarchs nº 1, de propiedad municipal. Si bien se encuentran fuera de la delimitación de la UE 4, se incluyen como obras externas a ella la urbanización completa de la calle Valeriola y Exarchs, el tramo de la calle Botellas comprendido entre las calles anteriores, una estrecha franja de vial de la calle Carda en el frente de la delimitación de la UE 4, y la plaza de la Comunión de San Juan.

La UE 4 tiene una superficie de 2.104,05 m2s, de los cuales 218,19 son suelo dotacional afecto a su destino. El aprovechamiento tipo se reduce desde el 2,75 m²t/m²s vigente a 2,56 m²t/m²s.

CUATRO.- DETERMINACIONES DE ORDENACIÓN ESTRUCTURAL.

Tratamiento de los bienes de dominio público no municipal

El ámbito de la UE4 se encuentra afecto al proyecto de la línea T2 del metro de Valencia tramo Mercat-Línea T4, que pasa debajo de la zona este de la UE a una cota de -28m bajo rasante. La presente Modificación puntual propone la construcción de un aparcamiento único subterráneo de dos plantas sobre el trazado de la citada línea.

Establecimiento de Áreas de Reparto y determinación de los aprovechamientos tipo correspondientes.

Se observa que, dado que la presente Modificación Puntual del PEPRI se acompaña de una redelimitación de la Unidad de Ejecución, tanto el Índice de Edificabilidad Neta como el Aprovechamiento tipo se reducen, a pesar de incrementarse la edificabilidad total.

Otro de los cambios en las determinaciones de carácter estructural de la presente Modificación es la redelimitación del Área de Reparto, puesto que se redelimita la Unidad de Ejecución, y, según el art.62.2. de la LRAU: "las Unidades de Ejecución delimitadas por los Planes Generales o de Reforma Interior, conforme al artículo 33.3 y 5, conformarán, cada una de ellas, su respectiva área de reparto, salvo que dichos Planes establezcan expresamente otra cosa.". Con respecto a la delimitación vigente, la nueva delimitación de la Unidad incluye una parte del edificio correspondiente a la calle Botellas nº7, que se encuentra fuera de la alineación oficial de la calle Valeriola, y la finca correspondiente a la calle Exarchs nº1. Se excluye el edificio de la calle Valeriola nº18, habitado y en aceptables condiciones estéticas y constructivas, además de tener la condición de solar y contar con las infraestructuras adecuadas. Sobre la finca de la calle Exarchs nº1 existía un palacio catalogado en el Avance del Plan de 1.991. Dado que el inmueble que existía en el terreno se demolió en 1.991, se propone su inclusión en la UE4.

La urbanización de las calles Valeriola, Exarchs y Plaza del a Comunión de San Juan se realizarán a cargo de la actuación como obras complementarias.

A continuación se resumen las magnitudes más importantes del planeamiento vigente (Modificación del PEPRI de 2.004) y de la presente propuesta de Modificación del PEPRI:

PLANEAMIENTO VIGENTE EN LA UE4 (MPEPRI 2.004)		MODIFICACIÓN DEL PEPRI PROPUESTA	
SUPERFICIE TOTAL DE LA UE	1.920,00 m²s	SUPERFICIE TOTAL DE LA UE	2.104,05 m²s
SUELO DOTACIONAL AFECTO A SU DESTINO	213,00 m²s	SUELO DOTACIONAL AFECTO A SU DESTINO	218,19 m²s
OBRAS EXTERNAS AL SECTOR	----	OBRAS EXTERNAS AL SECTOR	1.641,80 m²s
EDIFICABILIDAD TOTAL	4.689,00 m²t	EDIFICABILIDAD TOTAL	4.831,17 m²t
EDIFICABILIDAD RESIDENCIAL	4.689,00 m²t	EDIFICABILIDAD RESIDENCIAL	4.831,17 m²t
SUELO LUCRATIVO	1.127,00 m²s	SUELO LUCRATIVO	1.192,49 m²s
ÍNDICE EDIFICABILIDAD NETA	4,16 m²t/m²s	ÍNDICE EDIFICABILIDAD NETA	4,05 m²t/m²s
ÍNDICE EDIFICABILIDAD BRUTA	2,44 m²t/m²s	ÍNDICE EDIFICABILIDAD BRUTA	2,30 m²t/m²s
APROVECHAMIENTO TIPO (edificabilidad media neta sobre sup. privada inicial)	2,75 m²t/m²s	APROVECHAMIENTO TIPO	2,56 m²t/m²s

Ficha de planeamiento y gestión

La ficha de planeamiento y gestión **propuesta** en la presente modificación se transcribe a continuación:

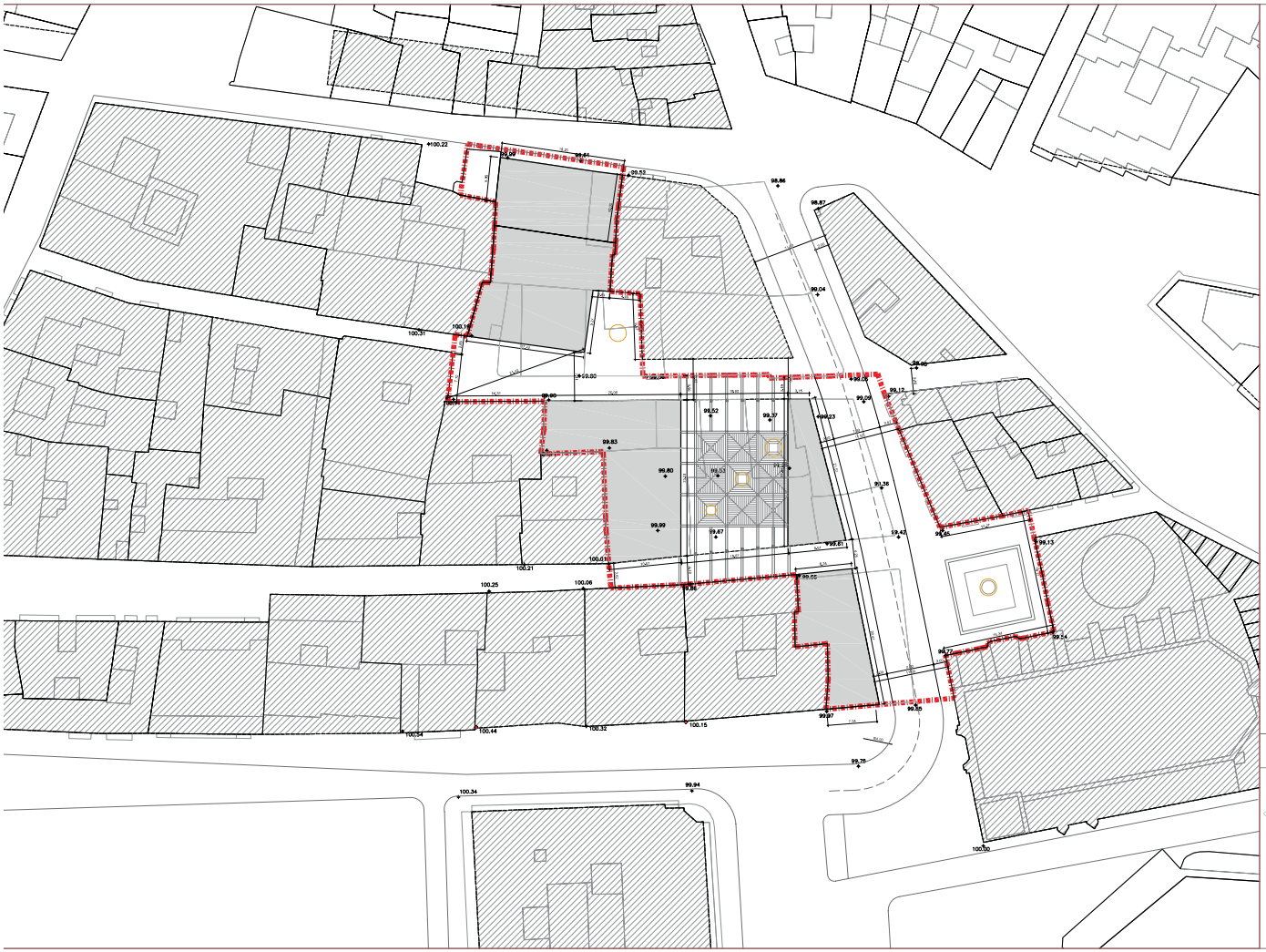

PROGRAMA DE ACTUACIÓN INTEGRADA DE LA U.E. 4
"EXARCHS" EN EL BARRIO DE VELLUTERS - VALENCIA

DELIMITACION SECTOR PLAN REFORMA INTERIOR DE MEJORA

ALINACIÓN DE LA EDIFICACIÓN

COTA DE NIVEL

N

0 5 10 25 50 75m.

PLAN DE REFORMA INTERIOR DE MEJORA DE LA U.E. 4. BARRIO VELLUTERS - VALENCIA

PROMOTOR:
EZEQUIEL FERRANDO ABAD
C/Santos Justo y Pastor, 151 - 6º B. 46020 VALENCIA

EL ARQUITECTO AUTOR DEL PROYECTO :
D. GIULIANO BRESCACIN
Nº Colegiado: 3.446

TÍTULO: PLANOS DE ORDENACIÓN

PLANO: RASANTES, ALINEACIONES, COTAS Y SUPERFICIES.

AJUNTAMENT DE VALENCIA

ESCALA: 1:500 FECHA: JULIO 2.005 Nº PLANO: O.04

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre les pintures de Vicente López a l'església del Reial Monestir de la Visitació de Santa Maria (Saleses), a Oriola

Autor: Css. Llegat Històric
Aprovació: Ple, 25 setembre 2017

ANTECEDENTS

El Consell Valencià de Cultura ha mostrat un gran interés per la ciutat monumental d'Oriola, una de les de major patrimoni cultural de la Comunitat, com ho demostren els nou informes que, des de l'any 1997 fins a 2016 s'han fet sobre la ciutat, incorporada fa 720 anys al Regne de València.

OBJECTIU I JUSTIFICACIÓ

En este informe el CVC té com a objectiu centrar l'atenció sobre un dels tresors artístics més importants i tal vegada menys coneguts de la ciutat: les pintures de Vicente López a l'església del Reial Monestir de la Visitació de Santa Maria (Saleses).

I açò per diverses raons. La primera, per la qualitat pictòrica de l'obra; la segona, per la singularitat, ja que és un conjunt que l'artista va fer ex professo per a l'església d'este monestir; la tercera, com a reconeixement al pintor en el 245 aniversari del seu naixement a la ciutat de València.

CONSIDERACIONS

El monestir

Ja l'any 2008 el CVC, a petició de la Direcció General de Patrimoni de la Generalitat Valenciana, va fer un informe preceptiu per a la declaració de BIC a favor del monument, que va ser informat favorablement.

El monestir actual està construït sobre un d'anterior. Data de 1832 i va ser fundació reial dels Infants d'Espanya, la senyora Maria Francesca d'Assís de Bragança i Borbó i del seu espòs Carles Maria Isidre de Borbó. Depenia del monestir de les Saleses de Madrid; en 1826 van partir cap a Oriola huit germanes, la primera superiora en la nova congregació de les Saleses va ser sor María Luisa Valcárcel.

Les obres de reforma del convent i la construcció de l'església es van encomanar a Félix Herrero i a fra Antoni de Benimassot.

El monestir es compon de naus, claustre, jardí, cementeri, tàpia de protecció i església. De totes estes parts, la que té major interés pel contingut és esta última.

L'església

D'estil neoclàssic, la façana està rematada per un frontó triangular en el timpà del qual està l'escut reial. Hi destaquen els marbres rojos i negres. L'interior és de creu llatina, d'una sola nau, amb altars lleugerament enfondits en el mur. És en estos altars on s'ubica l'obra de major interés de Vicente López.

El pintor

Vicente López Portaña (València 1772-Madrid 1850), pintor de cambra de Carles IV i de Ferran VII, és un dels pintors valencians més importants de tots els temps. El pintor s'emmarca dins del període del neoclàssic en el moment que Meng, segons Menéndez Casal, representava l'art oficial i era amb les seues tesis un semidéu que va tindre una certa influència en López d'aquell fred convencionalisme del neoclassicisme, que va advertir Menéndez Pelayo. També va influir en la seua obra "l'academicisme" de les escoles de San Carlos y San Fernando. En la seua obra, no obstant això, és difícil fixar moments concrets a causa del seu art desigual, ja que durant el seu període de 60 anys com a pintor es produeixen evolucions radicals del gust. Així, a pesar d'educar-se en el criteri neoclàssic, té al mateix temps un barroquisme innat que perviu en la seua obra religiosa, seguint la tradició de Ribera, Ribalta i Jeroni Jacint Espinosa, entre altres.

Amb unes qualitats portentoses, una enorme honradesa d'ofici i posseïdor d'una tècnica depuradíssima per a treballar sobretot el retrat, cal recordar ací el que li va fer a l'adust y genial Francisco de Goya, sobre el qual González Martí escriu: "Momento en que se unen dos inteligencias para producir una obra inmortal del arte español; el uno posa com retratado, el otro pone su habilidad per a retratarle". [1]

Treballa el retrat, la pintura mitològica i la pintura religiosa, amb tècniques com l'oli, el fresc, el pastís, l'aiguada…, tot això amb el depuradíssim dibuix que el caracteritza.

L'obra de les Saleses

De tot el que s'ha escrit sobre Vicente López no hi ha pràcticament cap referència sobre la seua obra a les Saleses d'Oriola, llevat dels llibres "Vicente López y Orihuela" de 1966, les autores de les quals són María de la Cruz López i María de los Ángeles Gutiérrez, i "Guía del Museo de Arte Sacro en Orihuela" de José Antonio Martínez, de l'any 2016.

És això el que ens motiva, com ja hem dit al principi d'este informe, a focalitzar el nostre interés en este conjunt de pintures de l'església del Reial Monestir de la Visitació de Santa Maria d'Oriola, perquè és un cas excepcional per la qualitat i pels escassos conjunts d'art religiós que s'han donat en què un artista pinta ex professo per a un lloc i en el curt període de tres anys. Podríem citar algun d'estos casos excepcionals al nostre país, com el conjunt de la

sagristia del monestir de Guadalupe (Càceres), de Zurbarán, o els frescos de Goya a San Antonio de la Florida (Madrid).

El motiu pel qual un pintor tan famós i sol·licitat en aquell moment, com López, es fera càrrec d'esta obra, ho explica com ja hem dit el fet de que la infanta Maria Francesca d'Assís de Bragança i el seu espòs Carles Isidre de Borbó, germà de Ferran VII, foren padrins d'esta fundació monacal de les Saleses i que la infanta s'ocupara de proveir-la de pintures.

Vicente López, pintor de la cort, va ser a més professor de dibuix de la reina Maria Isabel de Bragança i de la infanta Isabel.

També en alguna mesura hi podia haver influït la possible relació que el valencià fra Antoni de Benimassot, un dels constructors del temple, tinguera amb el pintor.

El conjunt de pintures el formen sis llenços elaborats entre 1828 i 1831, de 232 x 144 cm., instal·lats als altars de la nau de l'església. En el costat de l'Evangeli es troben les obres:

- "Santa Isabel de Portugal", de reminiscències de Murillo i, tal vegada, una de les composicions de menor interés.
- "San Carlos Borromeo", peça de molt bona factura i d'interessant composició.
- "La Sagrada Familia", potser en esta composició el més nou és el protagonisme de la figura de Sant Josep.

En el costat de l'Epístola hi ha:

- "San Fernando", peça amb una anàlisi de les textures de les distintes parts que configuren la vestimenta i amb un magnífic estudi de mans. Els dibuixos preparatoris estan a la Biblioteca Nacional de Madrid.
- "San Francisco d'Assís confortado por un ángel músico". Magnífica composició (basada en un model de Ribalta) en què el pintor mostra tot el seu coneixement anatòmic i resolució dels escorços, molt propi de l'artista. El dibuix preparatori es troba en una col·lecció particular.
- "La predicación de San Juan Bautista", basat en una obra de Carduccio. Esta composició amb molts personatges, però "forçada" pel format, tal vegada és d'un interés menor.

Dues obres més pintades cap al 1827 per a la capella del monestir de les Saleses i que a hores d'ara estan temporalment al Museu d'Art Sacre d'Oriola, són el "Sagrado Corazón de Jesús" i el "Sagrado Corazón de María". Es tracta d'obres de gran qualitat i molt representatives del millor Vicente López, segurament les més importants que va deixar a Oriola. Rellevància especial tenen els àngels, el cap i les mans del *Sagrado Corazón de Jesús* i el cap del *Sagrado Corazón de María*. Ambdues obres estan firmades.

Les sis obres de l'església de les Saleses que hem estudiat són clarament atribuïbles a Vicente López, encara que no estiguen firmades; si bé la imprecisió que causa la provada intervenció

dels seus fills Bernardo i Luis i els deixebles de taller (com passa en molts altres casos d'artistes de l'època), fa que observem diversos nivells de qualitat en alguna peça.

De caràcter bondadós, a Vicente López, fill de la seua època, tal vegada li va sobrar raó i li va faltar passió, però les seues condicions de perfeccionador, de conscienciós dibuixant, de tècnica habilíssima, amb gran concepte de la composició i posseïdor d'una gran honradesa artística, fa d'ell un dels més grans pintors valencians de tots els temps, compartint espais i ciutat amb altres artistes tan indiscutibles com Velázquez, Paolo de San Leocadio, Luis de Morales, Sánchez Coello, Joan de Joanes, Nicolás de Bussy o Salzillo, entre altres.

CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

1.- Considerem que, en l'actualitat, este gran conjunt pictòric hauria de tindre més difusió.
2.- Potser no hi ha un altre cas tan singular a la nostra Comunitat realitzat per un pintor de la importància de Vicente López i creiem que per a Oriola seria motiu d'una de les visites importants al seu ric patrimoni.
3.- Observem que en l'àmplia i molt rica publicitat d'informació turística de la ciutat d'Oriola, són pràcticament nul·les les referències a l'obra de Vicente López a les Saleses.
4.- Encoratgem les institucions a facilitar l'accés a esta obra a través d'un conveni entre les institucions implicades, a fi de donar visibilitat i difusió de l'obra i de l'autor, i a esmenar este dèficit informatiu per al bé patrimonial de la ciutat i de la Comunitat.
5.- L'any 2022 serà el del 250 aniversari del naixement d'este gran pintor valencià, per la qual cosa el CVC estimaria convenient que la Generalitat Valenciana celebrara com cal l'esdeveniment, per a honrar el pintor que tant prestigi dóna a tots els valencians.

Este informe es remetrà al protocol habitual, a l'Ajuntament d'Oriola i al Museu Diocesà d'Art Sacre d'Orihuela.

---

[1] Menéndez Casal i González Martí, *Vicente López. El pintor español de los retratos*, Madrid, 1949.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

ANTECEDENTES

El Consell Valencià de Cultura ha mostrado gran interés por la ciudad monumental de Orihuela, una de las de mayor patrimonio cultural de la Comunidad, como lo demuestran los nueve informes que, desde el año 1997 hasta 2016 se han venido realizando sobre esta ciudad, incorporada hace 720 años al Regne de València.

OBJETIVO Y JUSTIFICACIÓN

En este informe, el CVC tiene como objetivo centrar su atención sobre uno de los tesoros artísticos más importantes y tal vez menos conocido de la ciudad: las pinturas de Vicente López en la Iglesia del Real Monasterio de la Visitación de Santa María (Salesas).

Y esto por varias razones. La primera, por la calidad pictórica de la obra; la segunda, por su singularidad, ya que es un conjunto que el artista hizo exprofeso para la iglesia de este Monasterio; la tercera, como reconocimiento al pintor en el 245 aniversario de su nacimiento en la ciudad de Valencia.

CONSIDERACIONES

El Monasterio

Ya en el año 2008 el CVC a petición de la Dirección General de Patrimonio de la Generalitat Valenciana hizo un informe preceptivo para la declaración de BIC a favor del monumento, el cual informó favorablemente.

El monasterio actual está construido sobre otro anterior. Data de 1832 y fue fundación real de los infantes de España, Doña María Francisca de Asís de Braganza y Borbón y de su esposo Don Carlos María Isidro de Borbón. Éste dependía del Monasterio de las Salesas de Madrid; en 1826 partieron hacia Orihuela ocho hermanas, su primera superiora en la nueva congregación de las Salesas fue Sor María Luisa Valcárcel.

Las obras de remodelación del convento y construcción de la iglesia se encomendaron a D. Félix Herrero y a Fray Antonio de Benimasot.

El monasterio se compone de naves, claustro, jardín, cementerio, tapia de protección e iglesia. De todas estas partes, la que tiene mayor interés por su contenido es ésta última.

La Iglesia

De estilo neoclásico, su fachada está rematada por un frontón triangular en cuyo tímpano se encuentra el Escudo Real. Destacan en ésta la utilización de mármoles rojos y negros. En su interior es de cruz latina, de una sola nave, con altares ligeramente rehundidos en el muro. Es en estos altares donde se ubica la obra de mayor interés de Vicente López.

El pintor

Vicente López Portaña (Valencia 1772-Madrid 1850), pintor de cámara de Carlos IV y de Fernando VII, es uno de los pintores valencianos más importantes de todos los tiempos. El pintor se enmarca dentro del periodo del neoclásico en el momento en que Meng, según Menéndez Casal, representaba el arte oficial y era con sus tesis un semidiós, el cual creó una cierta influencia en López de aquel frío convencionalismo del neoclasicismo, que advirtió Menéndez Pelayo. También influyó en su obra el "academicismo" de las Escuelas de San Carlos y San Fernando. En su obra, no obstante, es difícil fijar momentos concretos debido a su arte desigual, ya que durante su periodo de 60 años como pintor se producen evoluciones radicales del gusto. Así pues, a pesar de educarse en el criterio neoclásico tiene a la vez un barroquismo innato que pervive en su obra religiosa, siguiendo la tradición de Ribera, Ribalta y Jerónimo Jacinto de Espinosa, entre otros.

Con unas cualidades portentosas, una enorme honradez de oficio y poseedor de una técnica depuradísima para trabajar sobre todo el retrato, cabe recordar aquí el que le hizo al adusto y genial Francisco de Goya, sobre el que González Martí escribe: "Momento en que se unen dos inteligencias para producir una obra inmortal del arte español; el uno posa como retratado, el otro pone su habilidad para retratarle". [1]

Trabaja el retrato, la pintura mitológica y la pintura religiosa, con técnicas como el óleo, el fresco, el pastel, la aguada…, todo ello con el depuradísimo dibujo que le caracteriza.

La obra de las Salesas

De todo lo escrito sobre Vicente López no hay prácticamente ninguna referencia sobre su obra en las Salesas de Orihuela, a excepción de los libros "Vicente López y Orihuela" de 1966, cuyas autoras son María de la Cruz López y María de los Ángeles Gutiérrez, y "Guía del Museo de Arte Sacro en Orihuela" de José Antonio Martínez, del año 2016.

Es ello lo que nos motiva, como ya hemos dicho al principio de este informe, a focalizar nuestro interés en este conjunto de pinturas de la iglesia del Real Monasterio de la Visitación de Santa María de Orihuela, pues es un caso excepcional por su calidad y por los escasos conjuntos de arte religioso que se han dado en que un artista pinta exprofeso para un lugar y en el corto periodo de tres años. Podríamos citar alguno de estos casos excepcionales en nuestro país, como el conjunto de la Sacristía del Monasterio de Guadalupe (Cáceres), de Zurbarán, o los Frescos de Goya en San Antonio de la Florida de Madrid.

El motivo por el que un pintor tan afamado y solicitado en ese momento, como López, se hiciera cargo de esta obra, lo explica como ya hemos dicho el hecho de que la infanta María Francisca de Asís de Braganza y su esposo Carlos Isidro de Borbón, hermano de Fernando VII,

1 Menéndez Casal y González Martí, *Vicente López. El pintor español de los retratos*, Madrid, 1949.

fueran padrinos de esta fundación monacal de las Salesas y que la Infanta se ocupara de proveerla de pinturas.

Vicente López, pintor de la corte, fue además profesor de Dibujo de la reina María Isabel de Braganza y de la infanta Isabel.

También en su medida, podía haber influido la posible relación que el valenciano Fray Antonio de Benimasot, uno de los constructores del templo, tuviera con el pintor.
El conjunto de pinturas lo forman seis lienzos realizados entre 1828 y 1831, de 232 x 144 cm., instalados en los altares de la nave de la Iglesia. En el lado del Evangelio se encuentran las obras:

- "Santa Isabel de Portugal", de reminiscencias de Murillo y, tal vez, una de las composiciones de menor interés.
- "San Carlos Borromeo", pieza de muy buena factura y de interesante composición.
- "La Sagrada Familia", quizás en esta composición lo más novedoso sea el protagonismo de la figura de San José.

En el lado de la Epístola, se encuentran:

- "San Fernando", pieza con un análisis de las texturas de las distintas partes que configuran la vestimenta y con un magnífico estudio de manos. Los dibujos preparatorios se hallan en la Biblioteca Nacional de Madrid.
- "San Francisco de Asís confortado por un ángel músico". Magnífica composición (basada en un modelo de Ribalta) en la que el pintor muestra todo su conocimiento anatómico y resolución de los escorzos, muy propio del artista. El dibujo preparatorio se encuentra en una colección particular.
- "La predicación de San Juan Bautista", basado en una obra de Carducho. Esta composición con muchos personajes pero "forzada" por el formato, tal vez es de un interés menor.

Otras dos obras pintadas alrededor de 1827 para la Capilla del Monasterio de las Salesas y que en la actualidad se encuentran temporalmente en el Museo de Arte Sacro de Orihuela, son el "Sagrado Corazón de Jesús" y el "Sagrado Corazón de María". Se trata de obras de gran calidad y muy representativas del mejor hacer de Vicente López, seguramente lo de mayor importancia que dejó en Orihuela. Especial relevancia tienen los ángeles, la cabeza y las manos del Corazón de Jesús y la cabeza del Corazón de María. Ambas obras están firmadas.

Las seis obras de la Iglesia de las Salesas que hemos estudiado son claramente atribuibles a Vicente López, aunque no estén firmadas; si bien la imprecisión que ocasiona la probada intervención de sus hijos Bernardo y Luis y discípulos de taller (como ocurre en otros muchos casos de artistas de la época), hace que observemos distintos niveles de calidad en alguna pieza.

De carácter bondadoso, a Vicente López, hijo de su época, tal vez le sobró razón y le faltó pasión, pero sus condiciones de perfeccionador, de concienzudo dibujante, de técnica habilísima, con gran concepto de la composición y poseedor de una gran honradez artística, hace de él uno de los más grandes pintores valencianos de todos los tiempos, compartiendo espacios y ciudad con otros artistas tan indiscutibles como Velázquez, Paolo de San Leocadio, Luis de Morales, Sánchez Coello, Juan de Juanes, Nicolás de Bussy o Salzillo, entre otros.

CONCLUSIONES Y RECOMENDACIONES

1.- Consideramos que, en la actualidad, este gran conjunto pictórico debería tener una mayor difusión.
2.- Quizá no exista otro caso tan singular en nuestra Comunidad realizado por un pintor de la importancia de Vicente López y creemos que para Orihuela sería motivo de una de las visitas importantes a su rico patrimonio.
3.- Observamos que en la amplia y muy rica publicidad de información turística de la ciudad de Orihuela, son prácticamente nulas las referencias a la obra de Vicente López en las Salesas.
4.- Alentamos a las instituciones a facilitar el acceso a esta obra a través de un convenio entre las instituciones implicadas, con el fin de dar visibilidad y difusión de esta obra y de su autor, y a subsanar este déficit informativo para el bien patrimonial de la ciudad y de la Comunidad.
5.- El año 2022 será el del 250 aniversario del nacimiento de este gran pintor valenciano, por lo que el CVC estimaría conveniente que la Generalitat Valenciana celebrara como proceda este acontecimiento, para honrar al pintor que tanto prestigio da a todos los valencianos.

Este informe se remitirá al protocolo habitual, al Ayuntamiento de Orihuela y al Museo Diocesano de Arte Sacro de Orihuela.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre la declaració de BIC amb categoria de Zona Arqueològica a favor del Santuari i les Termes Romanes de Mura a Llíria

Autor:
Aprovació: Ple, 25 setembre 2017

Antecedents

La Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, amb data 09.06.17, va publicar en el DOCV núm. 8065, una resolució per la qual s'incoava expedient de declaració de Bé d'Interés Cultural, amb la categoria de Zona Arqueològica, a favor del Santuari i les Termes Romanes de Mura a Llíria.

Com que l'informe de Consell Valencià de Cultura, com a entitat consultiva de la Generalitat, és preceptiu, la Direcció General de Cultura i Patrimoni de la Conselleria va sol·licitar, per document de 22 de juny, data d'entrada al CVC 29 de juny de 2017, informe favorable per a la declaració esmentada.

Preliminar

La Comissió de Cultura del Congrés va aprovar el dia 6 d'abril de 2017, per unanimitat, una proposició no de llei per a instar al Govern a prendre mesures per garantir la protecció, conservació i promoció del santuari Oracular i les termes de Mura. Actualment, el conjunt està inclòs en la secció segona de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià com a bé de rellevància local. Codi 46.11.147-021.

El jaciment arqueològic

Està ubicat a la partida de Mura, al barri del Pla de l'Arc de la ciutat de Llíria, exactament a la plaça de les Termes. Les restes conservades són part del gran complex de caràcter públic —d'uns 20.000 metres quadrats— en forma de polígon irregular. El conjunt del santuari oracular i de les termes de Mura estan catalogades pels especialistes com un dels complexos arqueològics més importants de la Hispania romana.

Per al seu estudi sol estructurar-se en quatre parts:

a. **Via dels temples i via de les termes** amb dos monuments funeraris.
b. **Temple de model grec (o monument funerari)** ubicat al costat de la via d'entrada/eixida a l'urbs. Al costat d'aquesta construcció, **una taverna**, entesa com a instal·lació comercial amb rebotiga. Conserva restes de pintures al fresc.

c. ***Hospitia* i tèmenos** (1) amb temple i edícula (o edicle) (2). L'*Hospitia* és un conjunt d'estances agrupades entorn d'un pati central descobert.
Al costat d'aquestes estances es conserven les restes d'un **probable temple** —hexàstil, pròstil— (3) i un edicle o edícula.

d. **Edificis termals**.
El conjunt termal de Mura consisteix en un balneari d'uns 3.600 metres quadrats amb dos edificis termals que aprofitarien les propietats terapèutiques de l'aigua procedent de les fonts de Sant Vicent, on en època romana es va construir el temple de les Nimfes.
Les termes més grans, les masculines, ocupen una superfície de 2.500 metres quadrats. Segueixen l'esquema característic dels establiments termals de finals del s. I dC, amb l'esquema bipartit de termes-palestra. Conserva pràcticament intacta l'escalinata d'entrada des de la qual s'arriba a la **basílica *thermarum***, gran espai porticat amb restes de pintura mural a les parets. En un lateral, se situa la taverna (punt b.) on es venien olis i ungüents necessaris per als banys i per a les pràctiques esportives. Conserva en perfectes condicions les tres sales de bany que segueixen en la distribució el model pompeià: ***apodyterium / frigidarium / destrictarium***, vestíbul, sala per al bany fred i sala per uncions, el ***tepidarium***, sala tèbia i el ***caldarium***, última sala rematada amb un absis, de planta rectangular amb dues edícules (2) laterals per a dipositar ofrenes i exvots. A l'exterior, hi havia la palestra a l'aire lliure, amb un pòrtic i una ***natatio***, piscina pràcticament quadrada de 36 m^2 amb una profunditat d'1,50.
1. Tèmenos: recinte tancat. En aquest cas, el tèmenos envolta el recinte oracular.
2. Edicle o edícula: Complement arquitectònic que té l'aparença d'una casa en miniatura.
3. Hexàstil, de sis columnes. Pròstil, que només en presenta a l'entrada del temple.
Les termes menudes tanquen el conjunt termal pel sud-est. Presenten una ordenació similar a la de les termes més grans, amb **basílica *thermarum*, *frigidarium-apodytherium, tepidarium, caldarium*** i dos ***praefurnium*** o sales de combustió, tot i que incorpora una sala nova i innovadora per a l'època, com la piscina càlida, una mena de piscina coberta i climatitzada.

e. **Zona de serveis**. Consisteix en espais comercials (taverna) on s'exercia la compra i la venda de productes variats, des de fruites, vi i l'oli al peix i la carn. S'han localitzat, també, restes de sepultures a un costat i a l'altre dels camins d'accés.

Tot i que el complex oracular i el balneari van ser un punt de trobada molt freqüentat pels ciutadans romans de Llíria, el seu ús començà a decaure al llarg de Baix Imperi fins que en l'època bizantina i visigoda el conjunt va ser utilitzat com a monestir cristià. A mitjan segle VII dC el complex es va abandonar de manera definitiva per a convertir-se en un espai d'enderrocs i de vegetació descontrolada.

Les restes començaren a ser redescobertes i estudiades a partir dels anys 70 del segle passat i, després d'uns quants daltabaixos durant els anys 90, a hores d'ara es pot considerar que la recuperació del jaciment arqueològic està totalment programada, almenys, en teoria. Fet i fet,

la Generalitat Valenciana ha tutelat una Fase I amb una inversió de més de 900.000 euros; però, queden per executar dues fases més.

En la Fase I d'intervenció, que ja està finalitzada, s'han materialitzat els treballs de conservació i intervenció en les Termes Majors i el Santuari. Es va iniciar, també, l'execució d'un Centre d'Interpretació per a visitants (en aquests moments inacabat). Però, amb tot i això, els visitants encara no poden accedir al recinte per a realitzar visites a la part del parc arqueològic ja recuperada. Els responsables tècnics del projecte indiquen que una xicoteta intervenció consistent en la finalització del Centre d'Interpretació i la col·locació d'algunes passarel·les en la part ja excavada i recuperada, podria posar en ús el parc arqueològic per a la difusió turística del municipi.

Quant a les dues fases que resten, la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esports, a través del seu Conseller, ha manifestat que l'administració autonòmica assumirà la redacció de l'esmentat projecte de les dues fases que falten per executar, per a la qual cosa, emprendran les accions oportunes —tot i les limitacions pressupostàries—, per treballar en col·laboració amb l'ajuntament de Llíria per a la posada en valor del complex arqueològic.

De moment i, a efectes pràctics, la Conselleria de Cultura ha dictat, com diu l'apartat d'antecedents d'aquest informe, en data 9 de juny, una resolució per la qual s'incoa expedient per declarar Bé d'Interés Cultural amb la categoria de zona arqueològica, a favor del Santuari i les Termes Romanes de Mura a Llíria i ha sotmés l'expedient a tràmit d'exposició pública.

Conclusions

1. El Consell Valencià de Cultura considera que el parc arqueològic del Santuari i les Termes Romanes de Mura a Llíria reuneix els requisits per a ser declarat Bé d'Interés Cultural, amb la categoria de Zona Arqueològica.
2. El Consell Valencià de Cultura, anima a la finalització del Centre d'Interpretació i a la col·locació de passarel·les en la part excavada i recuperada al llarg de la Fase I per tal de permetre l'accés dels visitants.
3. El Consell Valencià de Cultura considera molt positiva la tasca de recuperació (Fase I) tutelada per la Generalitat Valenciana per la qual cosa insta a la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esports perquè continue tutelant les dues fases pendents d'execució.

Aquest informe s'enviarà al protocol habitual.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Apèndix gràfic

Vista aèria del complex

Vista general

Detalls de l'estructura interna de les termes

Basílica *thermarum*

Arcs del *caldarium*

Detall d'un dels paviments

Detall dels treballs d'excavació. Fase I

Santuari oracular

Reconstrucció de les termes

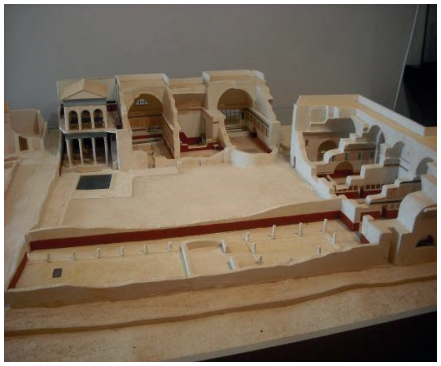

Recreació de l'aspecte original de les termes de Mura

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre l'expedient complementari declaració Bé d'Interès Cultural de l'església de Sant Bertomeu Apòstol de Xàbia

Autor: Comissió Llegat Històric
Aprovació: Ple, 29 maig 2017

PRELIMINARS

Històrics

La vila de Xàbia es té com a tal des de 1397 quan va ser dotada de Consell i terme, encara formant part del Marquesat de Dénia. Si bé a final del segle XIII sabem de la seua existència -quan va capitular davant el rei Jaume I en 1244- pel seu nét Jaume II el Just, nascut a València, rei d'Aragó i comte de Barcelona.

L'església de Sant Bertomeu, probablement construïda sobre les restes d'una altra anterior més modesta, data de començaments del segle XVI (se sap que el 1513 hi treballava el mestre basc Domingo Urteaga). I encara que es tracta d'un gòtic tardà, assimilable cronològicament a l'isabelí, la rotunditat constructiva de pedra tosca, la dimensió i la tan específica característica d'església fortificada d'una sola nau, la fan una mostra molt significativa del gòtic valencià.

Exteriorment destaca la torre campanar construïda ja en el XVII, els cossos posteriorment adossats de la sagristia (XVI i XVII) i la capella de la Comunió (XIX). És de ressenyar la delicada escala doble que s'ubica en el lateral esquerre per a salvar la pronunciada diferència de rasant amb la façana principal, així com els relleus heràldics que ocupen els espais interpinaculars.

En tractar-se d'una nau única (i de dimensions reduïdes) no té creuer. No obstant això, resulten delicades les nervadures de les voltes principals, i singulars les sis capelles -tres a cada costat- ben separades per contraforts.

Al recognoscible aspecte fortificat extern se sumen, a l'interior, les galeries superiors que la recorren esguitades d'estrets vans defensius, així com els poc freqüents acabaments amb boles, de molt probable influència basco-castellana.

Cal fer notar que els retaules de la Puríssima, de Sant Josep i de la Mare de Déu, així com la pila baptismal i la d'aigua beneïda, meravellosament executats també amb pedra tosca, es deuen al pedrapiquer local Vicent Bisquert Riera (1885-1962), *Vicent de Gràcia*, que el 1922 va realitzar la seua primera obra per al temple, una delicada font de pedra que inclou l'escut heràldic de la vila. Va ser també autor -en els anys cinquanta- de l'edicle del carrer Escola.

Com a curiositat, recordem el *Salvador eucarístic* atribuït a l'escola taller de Joan de Joanes (segle XVI), al Museu Municipal, i la talla de fusta de Sant Bertomeu, obra de l'escultor valencià Octavio Vicent, de 1966.

El blog de Manuel Serrano cita com a bibliografia rellevant:
Madoz, Pascual. *Diccionario geográfico-estadistico-histórico de España y sus posesiones de Ultramar*. Madrid 1947.
Sanchis y Sivera, José. *Nomenclátor Geográfico-Eclesiástico de los pueblos de la diócesis de Valencia*. València 1922.
Monumenta archivorum Valentina. Facultat de Teologia Sant Vicent Ferrer. Inventari dels arxius parroquials de la Marina Alta. València 2006.

Disciplinars

La doctrina sobre criteris d'intervenció en el patrimoni construït i, més concretament, en el patrimoni històric artístic o cultural objecte de protecció, és molt àmplia i diversa. Des dels històrics posicionaments de Ruskin i Morris sobre les *ruïnes*, o els treballs de Viollet le Duc per a Notre Dame de París, fins a la Carta del Restauro d'Atenes i el fi ofici de Carlo Scarpa, hem assistit a tendències i a escoles ben distintes que podrien exemplificar-se -al nostre país- amb els treballs historicistes de Fernando Chueca Goitia o la investigació constructiva i tecnològica de Salvador Pérez Arroyo.

Serveixen de mostres més recents la intervenció de Giorgio Grassi i Manuel Portaceli al teatre romà de Sagunt i la de Rafael Moneo al de Cartagena. Ben diferents de concepte, factura i solució final, i igualment meritòries.

Reservada singularment la *repristinació* per als casos en què una documentació exhaustiva permet conéixer amb precisió l'estat original i resulta constructivament factible, el principi genèric d'eliminar elements *impropis* i de distingir amb claredat entre la novetat i el primigeni pareix universalment acceptat. No obstant això, encara són polèmiques -i socialment incompreses- les intervencions que incorporen un discurs arquitectònic contemporani per respectuós i coherent que resulte. (Encara que que atresorem el plateresc incrustat per Hernán Ruiz en la mesquita de Còrdova o el palau renaixentista de Carles V a l'Alhambra de Granada, que Pedro Machuca va construir en la mateixa època, 1527).

En este sentit, les crides freqüents a la "tradició" (arquitectura tradicional, caseriu tradicional, materials i solucions constructives tradicionals, etc.) que solen incloure's entre els criteris generals de protecció, poden inclinar les propostes arquitectòniques cap a resultats historicistes que no sempre resulten els més adequats. I pitjor encara, poden impedir d'arrel solucions creatives, cultes i rigoroses que, lluny d'entorpir-ne la lectura, realcen el seu caràcter de ben cultural protegit.

Més encara si es tracta, com és el cas, d'intervindre en l'entorn de protecció del monument.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

0. ANTECEDENTS

El 8 de març d'enguany es va rebre un escrit de la directora general de Cultura i Patrimoni en què se sol·licitava un informe del CVC sobre l'expedient complementari de la Declaració de Bé d'Interés Cultural de l'església de Sant Bertomeu Apòstol de Xàbia, per a adaptar-la als requisits exigits per la Llei 4/98, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià.

I, efectivament, el DOGV de 06.02.2017 en la pàgina 4990 inclou la *RESOLUCIÓ d'1 de febrer de 2017, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, per la qual s incoa l'expedient per a complementar la declaració de be d'interés cultural, amb la categoria de monument, de l'església parroquial de Sant Bertomeu Apòstol de Xàbia, per mitjá de la delimitació del seu entorn de protecció i l`establiment de la normativa protectora, i se sotmet l`expedient incoat al tràmit d'informació pública (2017/864).*

La resolució comença recordant que per decret de 3 de juny de 1931 (*Gaceta de Madrid 04.06.1931*) es va declarar monument historicoartístic l'església parroquial de Xàbia (Alacant). I d'acord amb les disposicions addicional primera i transitòria primera de la Llei 4/1198 de Patrimoni Cultural Valencià, procedia la incoació d'un expedient complementari a fi de delimitar l'entorn de protecció del BIC i l'establiment d'una normativa general de protecció del monument i del seu entorn.

L'expedient incoat té l'informe favorable dels servicis tècnics de la Direcció General de Cultura i Patrimoni. Per això, d'acord amb els articles 27 i 28 de la Llei 4/98, és procedent la Resolució objecte d'este informe.

L'annex I, *Dades sobre el bé objecte de la declaració*, conté la denominació, la descripció de l'immoble i de les seues parts, a més d'una extensa relació de béns mobles, pertinences i accessoris, categoritzats, desglossats i relacionats en tres apèndixs per a inscriure'ls en les seccions 1a i 3a de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià

L'annex II, *Delimitació literal de l'entorn de protecció*, conté la justificació de la delimitació proposada, el criteri de la qual consisteix a incloure dins de la seua àrea: i) parcel·les que limiten amb l'ocupada pel BIC, pel fet que, si s'hi intervé, l'afectarà visualment o física; ii) parcel·les que donen al mateix espai públic, que constitueixen l'entorn visual i ambiental immediat, pel fet que poden alterar la percepció del BIC o de l'espai urbà en què s'inclou; iii) espais públics en contacte directe amb el BIC i amb les parcel·les citades; i iv) edificacions o elements de paisatge urbà que n'afecten de forma fonamental la percepció. Finalment, estableix la descripció literal de l'entorn de protecció proposat, en sentit horari, amb origen en el cantó sud de la parcel·la cadastral 08 del carrer Roques i la seua delimitació cartogràfica sobre base cadastral.

L'annex III*, Normativa de protecció del monument i del seu entorn,* conté un articulat que va des de l'article *1. Objecte*, fins a l'11*. Actuacions il·legals*, que inclou el règim del monument i del seu entorn (*art. 2, 4* i *6*), els usos permesos, les excepcions al règim general

d'intervencions, la preservació de la silueta paisatgística i de la imatge arquitectònica, els elements impropis, els Béns de Rellevància Local (BRL) inclosos en l'entorn delimitat (*art. 9*), i el patrimoni arqueològic.

0. MÈTODE

Uns consellers d'esta institució han fet una visita d'inspecció ocular acompanyats pel rector de Sant Bertomeu, l'arqueòleg municipal i el regidor de Cultura, per tal de reconéixer el territori, comprovar la delimitació proposada i valorar *in situ* les característiques patrimonials.

1. OBSERVACIONS

De la lectura detallada de la documentació continguda en la Resolució i de la visita es dedueixen les observacions següents:

- Convindria revisar i actualitzar amb cura la relació de parts integrants continguda en els apèndixs II i III de l'annex I, ja que sembla que hi ha algunes repeticions i inclouen alguns elements inexistents o sense justificació suficient.
- Concretament, cal assegurar-se que la inclusió en la secció 1a de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià de tots els continguts en l'apèndix II és l'adequada. Aparentment, el criteri d'inclusió en la secció 1a o en la 3a és cronològic: els anteriors al segle XIX s'adjudiquen a la primera, i els posteriors a la segona.
- En la *Descripció literal de l'entorn de protecció* (pàgina 4998), ha d'introduir-se el número d'illa cadastral en què se'n situa l'origen. Sembla que és l'illa 38645. Tot seguit hi ha una descripció minuciosa i exacta en el seu conjunt, encara que s'aprecia l'omissió de la denominació d'alguns carrers o espais públics, s'inclouen indistintament parcel·les cadastrals completes o amb una determinada profunditat, i façanes com a tals sense més profunditat que el propi gruix.
- La pàgina 4999 inclou una cartografia d'origen cadastral, d'escàs valor documental, en la qual es traça el perímetre de la delimitació però no inclou els Béns de Rellevància Local (BRL).
- És més complex l'annex III, en el qual se sintetitza la normativa de protecció del monument i del seu entorn, que regularà amb caràcter subsidiari les intervencions en l'entorn de protecció fins a l'aprovació definitiva del Pla Especial de Protecció preceptiu, que haurà d'impulsar i redactar l'Ajuntament de Xàbia. i) En l'*art. 3. Usos permesos*, es fa una menció genèrica de tots els usos "*que siguen compatibles amb el realçament i el gaudi patrimonial del bé i contribuïsquen a la consecució dels fins citats*" (sic). S'hi aprecia un excés d'ambigüitat i, en conseqüència, de posterior discrecionalitat de l'administració, que tal vegada queda matisat pel contingut del punt 8 de l'article 6 d'este mateix capítol; ii) En l'art. *4. Règim general d'intervencions en l'entorn*, es fa menció del famós termini de tres mesos pel qual el "silenci administratiu" resulta denegatori, que en la pràctica s'ha demostrat insuficient per al pronunciament administratiu raonat; iii) l'art. *6. Règim general d'Intervenció*, en el punt 3, relatiu als "*edificis tradicionals*" de l'entorn anteriors a 1940, estableix que "*se n'hauran de mantindre visibles les façanes*", condició -de nou- genèrica en excés. I en el punt 4 del mateix article, relatiu a altures de l'edificació, s'estableix una prohibició expressa del semisoterrani i

unes condicions geomètriques per a la cota de "paviment" de la planta baixa que no resulten prou justificades. El punt 7 del mateix article, relatiu a noves edificacions o a remodelacions de les no tradicionals, a més de mencions massa imprecises a "edificacions tradicionals de Xàbia" introdueix paràmetres per a l'altura de cornisa per al cas de dos o una planta, respectivament de 5,40 i 3,50 que, amb els requeriments constructius i funcionals actuals poden resultar massa restrictius i incompatibles amb requeriments que es dedueixen d'altres normatives sectorials concurrents. Finalment, en este mateix apartat es fa menció de l'obligatorietat de disposar de fusteries de fusta, i de la prohibició de persianes, en les façanes que donen a via pública, que limiten excessivament una llibertat projectual malgrat això compatible amb el criteri de protecció que es pretén; iv) l'*art. 9. Béns de Rellevància Local* relaciona fins a un total de dotze BRL amb la categoria de "*monuments d'interés local*" continguts en l'entorn, tres panells ceràmics específics i el genèric de l'addicional 5a de la Llei 4/98 amb la categoria "*d'espais etnològics d'interés local*", i el propi àmbit de l'entorn de protecció de l'església de Sant Bertomeu amb la categoria d'"*Espai de Protecció Arqueològica*". Inclou, probablement per error, l'església de la Mare de Déu de Loreto, l'*Església*, obra de GODB, que no està en l'entorn, sinó al port (les duanes). Cal tindre en compte que el futur Catàleg de Béns Culturals que ha de contindre el Pla General d'Ordenació Urbana de Xàbia, o el mateix Pla Especial de Protecció de l'entorn que ara es delimita, haurà de considerar entorns de protecció específica de tots i cada un dels BRL amb caràcter de monument, incloent-hi l'Espai de Protecció Arqueològica.

2. CONSIDERACIONS

De les observacions anteriors es deriven algunes consideracions:

- Cal assegurar-se -actualitzant-ho- de l'exactitud en el contingut i la classificació per categories de les parts que integren els apèndixs II i III de l'annex I.
- Cal completar la redacció de la *Descripció literal de l'entorn de protecció.*
- Convindria relacionar l'*art. 3. Usos permesos* amb el contingut del punt 8 de l'*art. 6* del mateix capítol i, si és el cas, objectivar el criteri de compatibilitat a què fa referència.
- Amb independència del que estableix la legislació respecte al "silenci administratiu", cal instar l'Administració autonòmica i més concretament la Direcció General de Cultura i Patrimoni a una major agilitat i eficiència administrativa en l'evacuació d'expedients.
- Fins i tot comprenent i compartint la preocupació que es deriva del contingut de l'*art. 6. Règim general d'Intervenció*, en els punts 3, 4 i 7, cal analitzar amb més rigor les conseqüències materials, funcionals i formals del que s'hi estableix.
- Convindria incloure gràficament els Béns de Rellevància Local (BRL) amb la categoria de monument i d'espai arqueològic, i -si és el cas- previsions sobre els seus entorns de protecció (que en gran mesura poden quedar subsumits en l'entorn de protecció del BIC). I revisar la inclusió del BRL Església de la Mare de Déu de Loreto.
- També convindria reconsiderar les línies definitòries de l'entorn de protecció incloent-hi sempre una profunditat edilícia, que normalment coincidirà amb la de la propietat cadastral, per tal d'evitar la consignació únicament del gruix de la façana; o, si és que l'immoble en el seu conjunt no merita ser objecte de protecció, excloure-le'n. I portar la línia de delimitació a

l'eix del carrer. El PGOU de Xàbia, actualment en redacció en la fase estructural, estableix el criteri d'incloure almenys la primera crugia del bé a protegir. Produeix una certa estranyesa que no incloga tot l'espai lliure, vora el carrer Escola, en què se situa l'edicle de Vicent de Gràcia, sinó només una porció de l'ample del carrer Loreto.

- Per acabar, i fins i tot excedint l'abast d'este informe, cal assenyalar les deficiències de manteniment i algunes patologies menors com ara clevills, fissures i filtracions de pluges, objecte d'intervenció immediatament i constructivament senzilla.

3. CONCLUSIONS

Sense perjuí del contingut de les consideracions anteriors, el CVC conclou:

1. Resulta absolutament procedent complementar la Declaració de l'Església Parroquial de Sant Bertomeu de Xàbia amb la delimitació del seu entorn de protecció. Això, a més de ser preceptiu d'acord amb la legislació patrimonial vigent nacional i autonòmica, és també imprescindible per a la comprensió territorial del BIC, lluny d'una interpretació objectual i descontextualitzada que en redueix la importància patrimonial i la lectura històrica.
2. No correspon al CVC, sinó a la Direcció General de Cultura i Patrimoni i a l'Ajuntament de Xàbia, elaborar la proposta -si és el cas- d'alternatives, aclariments o correccions dimanades d'este informe que podrien considerar-se pertinents.
3. La resolució definitiva d'incoació hauria d'establir terminis i responsabilitats administratives quant a la redacció del corresponent Pla Especial de Protecció de l'entorn del BIC.
4. Així mateix, el CVC recomana l'adopció de mesures que contribuïsquen a la difusió i comprensió social de la riquesa del nostre patrimoni cultural valencià i en particular de l'església parroquial de Sant Bertomeu de Xàbia.

EsteiInforme inclou un annex 1 de caràcter fotogràfic i un annex 2 gràfic.

L'informe present, amb els annexos gràfic i fotogràfic, es traslladarà a la directora general de Cultura i Patrimoni, a l'Ajuntament de Xàbia, a l'Arquebisbat de València, al rector de l'església de Sant Bertomeu i a les institucions incloses en el protocol habitual.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

ANNEX 1. FOTOGRAFIES

ESGLÉSIA DE SANT BERTOMEU

Exterior

Interior

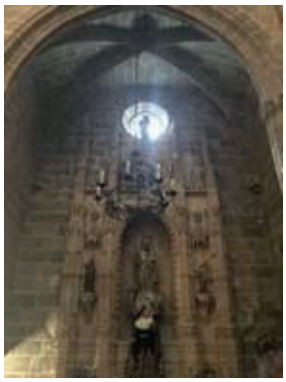

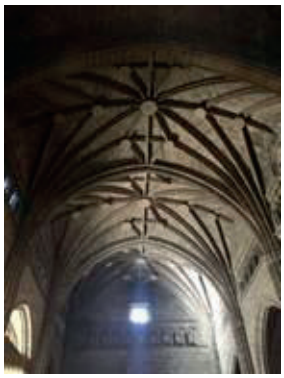

Fissures i filtracions

ENTORN URBÀ

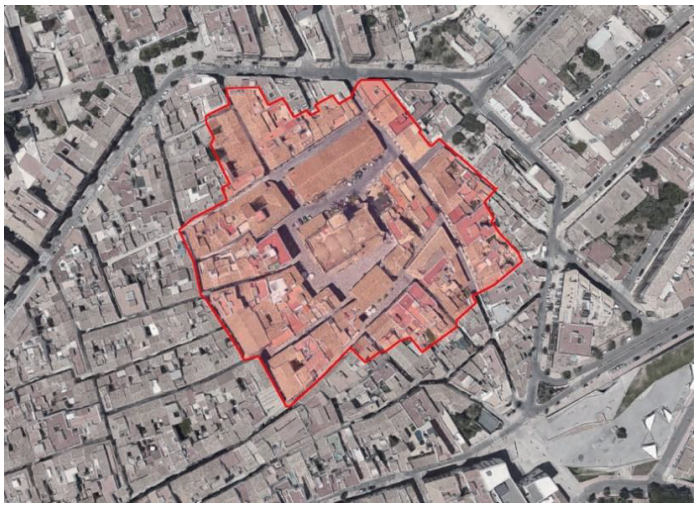

Vista aèria

.

C. Roques

C. Estret

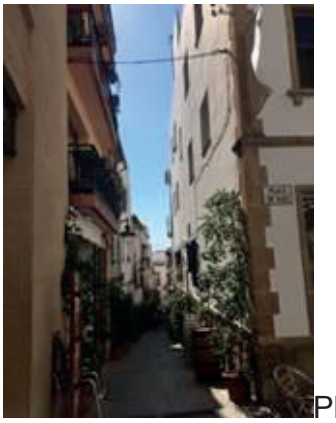

Pl. de Baix

C. Gual

9

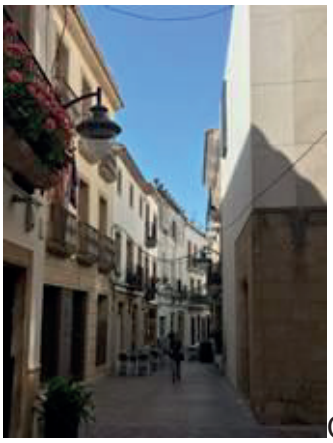

C. Major

C. Sor Maria Gallar

C. Sta. Teresa

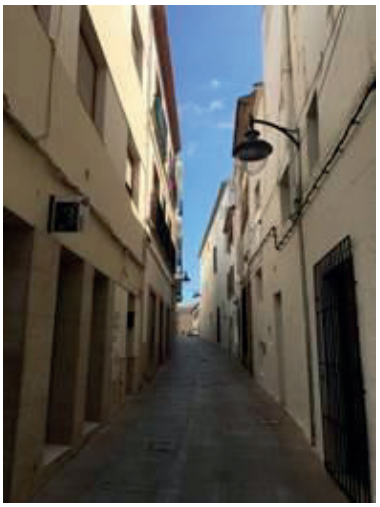

C. Tossal de Baix

C. Tossal de Dalt

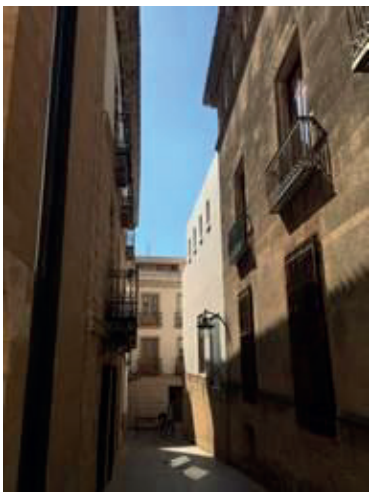

C. Sant Bonaventura

C. Escola (edicle)

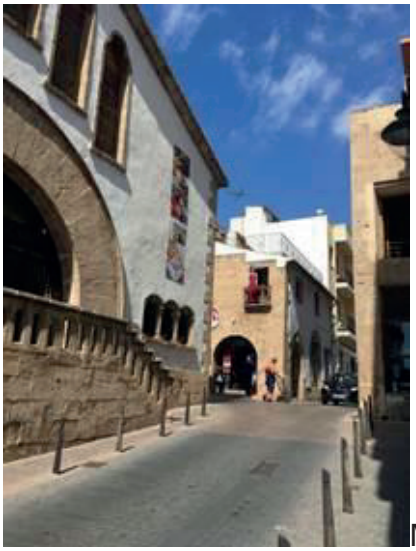
Mercat. Exterior

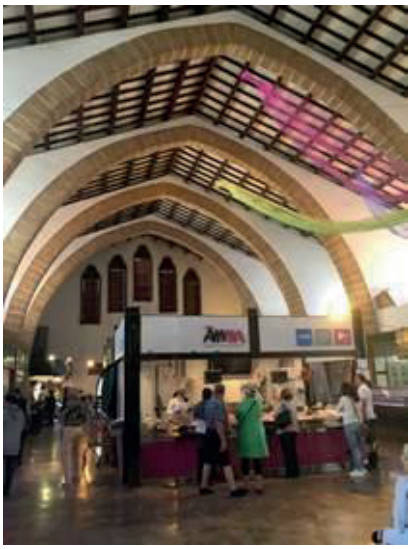

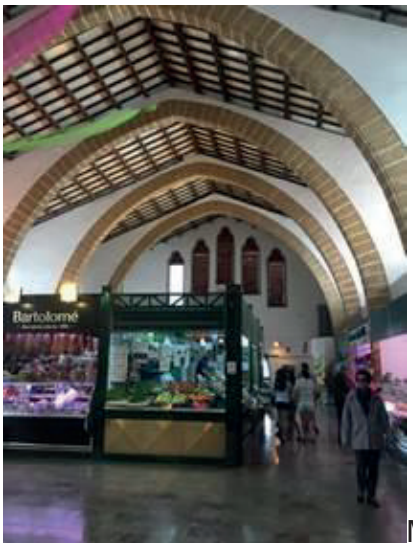

Mercat. Interior

ANNEX 2. CARTOGRAFIA

Delimitació proposada incloent-hi BRL més pròxims (*)

Delimitació assenyalant el perímetre coincident exclusivament amb el gruix de la línia de façana (en color roig)

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe al voltant de la declaració de BIC de la Casa del Lloc de Sinyent

Autor: Css. Llegat Històric
Aprovació: Ple, 25 d'abril 2017

ANTECEDENTS

En 2014, una vegada adquirida la propietat per AVA-ASAJA, per invitació expressa d'aquesta entitat i de l'Ajuntament de Polinyà de Xúquer, alguns membres del CVC anàrem a visitar la "Casa del Lloc de Sinyent", denominada també la "Granja de Sinyent". Ja en aquell moment poguérem observar l'enorme valor d'aquesta joia del gòtic civil valencià i es va debatre en la Comissió de Llegat la urgència de la incoació per part de la Conselleria de Cultura, Educació, Investigació i Esport d'un expedient de declaració de BIC d'aquest conjunt i la delimitació del seu entorn de protecció.

És cert que "La Granja de Sinyent" ja disposava de la protecció genèrica que li atorga el fet d'haver sigut, en algun moment de la seua historia, un baluard de caràcter defensiu, però tant l'Ajuntament de Polinyà de Xúquer com AVA pretenien la denominació específica de BIC per a aquest conjunt històric, únic en tot el territori espanyol.

En aquell moment poc més sabíem del passat de l'edifici que la possessió de la propietat per part del Monestir de la Valldigna fins que Pablo Clari es va interessar pel passat de l'edifici. Des de l'Ajuntament de Polinyà li proposaren iniciar els estudis. Poc després que Andreu Martí també s'interessara pel monument des d'una part més tècnica, arquitectònica, en 2015 un grup d'alumnes del Màster de Patologia de l'Edificació de la Universitat Politècnica de Madrid triaren com a objectiu del seu treball "la Granja de Sinyent". Aixi mateix, cal destacar els treballs realitzats per l'arquitecte Federico Iborra.

Com que l'edifici i les terres que l'envolten són propietat d'AVA-ASAJA, també hem tingut en compte les opinions d'Ignasi Matoses, arquitecte i inspector de patrimoni, una persona que porta molt de temps lluitant per a posar-lo en valor.

Aquest informe es basa, doncs, en les aportacions realitzades per aquests tècnics i historiadors.

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

L'actual edifici de Sinyent s'ubica al terme municipal de Polinyà, dins de la partida del Gual, a l'antic poblat, ara inexistent, de Sinyent.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

El primer que crida l'atenció de l'edifici és la localització geogràfica. La construcció es troba al punt intermedi entre Sueca i Alzira, dos dels nuclis més importants de la Ribera, i a més al costat del que va ser l'últim pas sobre el riu Xúquer fins a Cullera durant molts segles.

Cal recordar que la paraula "gual" significa pas a peu, per tant, el nom de la partida prové d'aquest pas, tant a peu com amb barca, que existia prop de Sinyent. Ens trobem així davant d'un indret amb un cert interés estratègic.

Cal tindre també en compte el significat de la paraula "granja". Per als monjos cistercencs, els seus fundadors, segons sembla les granges eren "grans finques, fins a cert punt autónomes, quasi sempre allunyades del monestir"

Els estudis sobre la granja de Sinyent en el seu conjunt són escassos.

Ara per ara no es conserven restes del poblat agrícola o alqueria que hi havia al voltant de Sinyent, i el motiu sembla el tipus de construcció del poblat, d'arrel musulmana, que estava construït amb fang, per tant es tracta de construccions de fàcil i ràpida desaparició.

Sabem que es tractava d'una finca agrícola amb una extensió d'aproximadament 500 fanecades. Els jornalers que hi treballaven procedien dels pobles del voltant, com és el cas de Riola, Fortaleny, Albalat o Polinyà, encara que l' existència de cases al voltant de la granja ens dóna a entendre que alguns serien habitants del mateix Sinyent.

Els inicis de Sinyent són incerts i no estan gens clars. És a partir del segle XIII quan tenim constància clara de l'existència d'un edifici.

L'endemà de la conquesta de València per part de les tropes de Jaume I els terrenys de Sinyent foren repartits, i anaren a parar a mans del cavaller Pere Ferrer de Campredó, primer propietari cristià dels terrenys de la granja.

Després de la seua mort, els seus marmessors s'interessaren a trobar un comprador de les propietats. Finalment el 1328, els terrenys passaren a formar part del Monestir de la Valldigna, quan Ramon de Font va decidir comprar per 34.960 sous l'alberg (actual edifici), amb l'hort, un colomer, tres magatzems, quatre cases vora l'alqueria, nou camps per a llaurar, unes cases amb cinc parcel·les, un olivar i un hort.

L'existència d'un edifici als terrenys de Sinyent ve donada per la funció que complia de magatzem per a les collites dels camps pròxims. El moment de màxima esplendor pel que fa al rendiment i productivitat de Sinyent el trobem als inicis del segle XV; a partir d'aquest moment el rendiment va minvant i, finalment, al segle XVI es decidí abandonar diferents parcel·les de cultiu i començà així un període de decadència.

Els estudis fets sobre les restes donen diverses hipòtesis al voltant dels usos primitius: des de punt de custòdia de les barques en el pas del riu Xúquer (gual) a lloc de pagament del dret de pas i, posteriorment, punt de guarda i redistribució de les collites.

Del segle XVII a penes tenim notícies de Sinyent com a tal, per tant podem deduir que la granja quedà en desús i quasi abandonada. Durant uns anys perdem notícies de Sinyent i dels seus arrendadors, però sabem que als inicis del segle XVIII està en mans de Vicente Ginés, el qual haurà de mantenir els cultius de blat i de moreres, cedint, a més, els béns que el monestir necessités per al seu normal funcionament.

A mesura que el segle XVIII avançava canviaven els cultius i els arrendataris de la granja. És destacable que al llarg d'aquest segle la granja apareix incorporada al terme municipal de Polinyà.

Hi ha moltes possibilitats que la finca fóra també destinada, als segles XVIII i XIX, al conreu dels cucs de seda, molt estesos a la Ribera i ben documentats als pobles veïns d'Albalat i Polinyà.

El segle XIX va ser clau per al monestir de la Valldigna i per tant per a la granja de Sinyent. A causa de les diferents desamortitzacions de béns eclesiàstics, "la granja de Sinyent" seria subhastada el gener de 1842, quan Josep Montaner i Cebrià Rodrigo decidiren adquirir-la. Cal recordar que aquesta venda mai no es va confirmar i per tant l'edifici va tornar al poder públic, fins que finalment l'adquirí un ciutadà de València i d'origen francés, Pasqual Maupoey.
Les funcions originals de magatzem que tenia la granja des dels seus orígens anaren perdent-se al llarg dels anys, i quedà en desús l'edifici. Com que l'interés principal dels posteriors propietaris va ser l'obtenció de beneficis econòmics del terreny agrícola, no varen fer excessius esforços pel manteniment en bon estat de la construcció. Així i tot, la granja va estar habitada per masovers fins a la pantanada de 1982.

Les iniciatives de conservació del patrimoni van arribar dels poders públics. El 1876 la Diputació Provincial de València va optar per realitzar una intervenció a l'immoble a causa del mal estat en què estava. També l'Ajuntament de Polinyà al llarg dels anys ha intentat evitar la destrucció d'aquesta meravella del gòtic civil valencià.

Seguint els textos escrits pels historiadors i tècnics citats als antecedents:

La Casa del Lloc de Sinyent és una construcció datada, d'una manera un tant imprecisa, entre els segles XIII i XIV: "sota una sèrie d'afegits posteriors, resultat de diferents intervencions i usos. L'edifici medieval té en planta unes mides de 20 x 8,67 metres. Es tracta per tant d'un edifici d'una dimensió considerable. Possiblement era la casa on s'hostatjava el senyor quan anava a cobrar el delme als habitants de Polinyà. Però aquesta funció durà poc, ja que prompte el monestir de Valldigna es va fer amb la propietat i va usar l'edifici amb una funció totalment agrícola, de magatzem. El tipus de construcció és el típic de la zona: trobem mur de tàpia, mentre que les parts sustentadores estan construïdes amb rajola.

Això és degut, fonamentalment, a l'absència de pedra de qualitat; per tant s'usa aquest opció més ràpida i barata. L'edifici medieval es trobava sustentat per una sèrie d'arcs ogival situats a la planta baixa formant una llotja oberta en la zona inferior de l'edifici. En l'actualita la majoria d'aquests arcs es mantenen en peu, però apareixen cegats amb un mur de rajol posterior, excepte l'arc central, el qual continua obert i és el que s'utilitza com a porta d'accé a l'immoble.

A l'exterior sumarien un total de catorze arcs, cinc a la part davantera i posterior i quatre cada lateral. Els arcs són els elements sustentadors de l'edifici, i estan construïts amb rajola excepte l'arc central, que està fet amb pedra, segurament perquè ja en el seu origen e tractaria de l'arc d'accés i per tant es decidiria donar-li una major importància a l'entrada Aquesta menuda llotja estaria composta per cinc naus longitudinals i dos trams transversals separades per una sèrie d'arcs ogivals.

A la part superior de la façana destaquen tres finestres apuntades compostes per un doble ar ogival, separat per una columna que fa funció de trencallums. La història de l'edifici l'ha aboca a perdre gran part dels elements: de les tres finestres, sols una es conserva en regular esta de conservació i encara manté la columna. La finestra dreta està completament cegada mentre que la de l'esquerra continua oberta, però amb afegits posteriors. La forma d'aquest vans ha servit per a poder datar l'edifici. Així, les seues formes ens serveixen per a datar l construcció al segle XIII, en el període de la conquesta de Jaume I, encara que altre especialistes opten per datar l'obra, o almenys les columnes, al segle XIV i més exactamer després del 1315.

Pel que fa la façana posterior, en aquest cas recau en un pati d'actual ús agrícola, cercat pe construccions posteriors a l'època medieval.

Destaquen en aquesta façana dos torres laterals, que flanquegen la construcció, actualmer inapreciables a la vista, però perceptibles gràcies a l'obertura més gran dels arcs, en aques cas de mig punt i no apuntats com és habitual a la resta de la construcció.

Els habitacles d'aquestes torres estarien coberts per voltes, com indica la disposició inclinad dels permòdols. Aquestes dos torres es troben unides per una galeria composta per cinc arcs dels quals un és de menor grandària i que podria ser, segons indica Federico Iborra, el final d l'escala medieval, hui perduda i substituïda per una altra construïda el segle XVII i que e conserva a l'interior.

D'esta etapa constructiva podem trobar, a la façana de l'est, motlures per a la col·locació d l'estendard senyorial. En dues de les portes d'accés podem trobar també datacions d'obre d'ampliació fetes al seu moment a la Granja: concretament pot llegir-se "Año 1800" i "Año d 1801".

L'estat actual de la granja ens mostra un edifici cobert per una teulada de doble caiguda, però aquesta no és l'original, que seria una teulada plana, que estaria coronada per merlets, a manera de castell, d'autèntica fortalesa".

ESTAT DEL CONJUNT

El conjunt de la Granja de Sinyent mostra tant el desig de la propietat de detindre l'avanç dels perills al conjunt de les edificacions, com la necessitat d'emprendre obres de recuperació de l'antiga esplendor i de la funcionalitat del conjunt.

La substitució de la coberta original de l'edifici principal, fa temps afonada, per una coberta provisional moderna, denota l'interés salvador; però ens assenyala que estem davant d'una solució precària i temporal. Esta característica es comuna a tot el conjunt, on els propietaris mostren gran interés per consolidar les construccions amb d'apuntalaments, encara que son ben conscients que això no fa sinó demorar els problemes.

Emmarcat dins d'una finca agrícola experimental, el conjunt de Sinyent està acompanyat a pocs metres per la presència d'un pou-motor on es capten aigües del Xúquer gràcies a una històrica edificació subterrània, de més de 300 anys, ja restaurada i posada en valor per AVA-Asaja, que l'ha convertit en un didàctic lloc d'exposició, molt visitat, al voltat de l'aigua i el món agrari.

La importància patrimonial del conjunt de la Granja de Sinyent fa molt remarcable el desig dels propietaris (AVA-Asaja) de salvar i rehabilitar el conjunt per a usos de formació, capacitació i representació, sempre relacionats amb l'agricultura, destinats tant a la institució com als pobles de la comarca.

CONCLUSIÓNS

Per tots els aspectes que se citen en aquesta exposició de motius, informem favorablement la declaració de BIC per a la Casa del Lloc de Sinyent, en la categoria de Monument, així com del seu entorn de protecció.

A més a més, volem fer palés que el paisatge que envolta el conjunt edificat del lloc de Sinyent és d'una immensa qualitat, per la presencia del riu Xúquer, la plana conreada de la Ribera i la serra de les Agulles.
Caldria, en establir i dissenyar l'àmbit de protecció, aportar solucions paisatgístiques al fet pertorbador per a l'apreciació del be que suposa el pas rasant de la carretera per la façana sud".

Aquest informe s'enviarà a … (enviar-lo al protocol habitual) i als alcaldes de Polinyá del Xuquer i Albalat de la Ribera

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre el cierre y el entorno del Monasterio de San Miguel y los Reyes

Autor: Css. Llegat Històric
Aprovació: Ple, 27 març 2017

ANTECEDENTES

Como es bien sabido, el Monasterio de San Miguel y los Reyes, protegido como BIC, es un conjunto de excepcional valor histórico y artístico, nacido a partir de la abadía de Sant Bernat de Rascanya, fundada en el siglo XIV. La fábrica que hoy conocemos se inició en 1548 y obedece al impulso inicial de doña Germana de Foix. Fue puesto en obras por su esposo, el duque de Calabria, que trajo a Valencia a Alonso de Covarrubias y Juan de Vidaña. El Monasterio y sus obras han pasado por múltiples vicisitudes a través de los siglos: desde su origen conventual y palaciego llegó a ser almacén de materiales procedentes de desahucios, pasando por asilo, escuela y presidio nacional; exclaustrado en 1835, llegó a manos del Estado, que luego lo cedió al Ayuntamiento de Valencia y a la Diputación Provincial.

Durante el temporal de lluvia y viento del pasado mes de febrero de 2017, se produjo un pequeño derrumbamiento en los restos del torreón del muro de cerramiento del monasterio de San Miguel y los Reyes que hace esquina entre el lienzo de cierre de la fachada y el que, desde esa punto, discurre en dirección Este. El derrumbamiento es reducido y ha sido advertido a los viandantes mediante dos vallas protectoras y una cinta de aviso de los Bomberos. Se ha producido, además, en un torreón ya desmochado con anterioridad, afectado por el abandono y en la actualidad cubierto de maleza. Durante la tramitación de este informe, los daños han sido reparados.

En el año 2013, el Consell Valencià de Cultura se ocupó del problema de los muros del Monasterio, a raíz de la caída de dos fragmentos importantes del cerramiento, que fueron reparados en su momento con presupuestos de la Consellería de Agricultura, gracias a un convenio especial.

EL ENTORNO DEL MONASTERIO

El daño reseñado tendría relativamente poca importancia si no se enmarcara en una situación de progresivo deterioro de todo el entorno del Monasterio, que es sede de la Biblioteca Valenciana y de la Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Sin embargo, los problemas genéricos del entorno del Monasterio siguen igual que en los últimos cuarenta años, y remiten a una etapa anterior a la de rehabilitación y dedicación a sede de la Biblioteca Valenciana. En concreto, desde que esta institución funciona en el

histórico recinto, no se ha aplicado ningún extremo del Plan Especial de Protección preparado para mejorar el entorno, que incluye, como es sabido, la eliminación de los edificios ruinosos y sin valor de las inmediaciones y el derribo del edificio de diez plantas construido enfrente del Monasterio, con el consiguiente plan de realojo de sus vecinos. Así, la única novedad que merece ser mencionada es la rehabilitación y uso, como vivero de plantas, de una interesante alquería del siglo XVIII, de interés arquitectónico, que ha realizado la propiedad privada.

El Monasterio de San Miguel y los Reyes, lejos de presentarse a los visitantes como un conjunto de la ciudad de excepcional valor por su historia y su arquitectura, sigue estando poco realzado y acompañado de elementos urbanísticos que en nada contribuyen a la armonía y a la puesta en valor del paisaje. Junto al monasterio, rodeando el estacionamiento, y enfrente, junto a la alquería rehabilitada, sigue existiendo una serie de casas de una planta, sin interés, irregularmente ocupadas y habitadas. El muro del Monasterio está falto de dos tramos en el extremo del lienzo de fachada y sigue sumamente deteriorado en todo el tramo del Norte.

Todo este entorno es inadecuado para enmarcar las finalidades culturales de las instituciones que allí funcionan, así como incompatible con la calidad de infraestructuras que merecen los ciudadanos que las visitan. Y ello ocurre pese a la existencia de un Plan Especial de Protección y Reforma Interior del Ámbito de Planeamiento y Desarrollo T-1 San Miguel de los Reyes, que fue aprobado por la consellería de Obras Públicas, Urbvanismo y Transporte, en marzo de 2001, firmado por el arquitecto don Álvaro Gómez- Ferrer Bayo. (Resolución de 4 de julio de 2001. Boletín Oficial de la Provincia de Valencia de 8 de agosto de 2001). Dicho plan hace previsión y da solución a todos los problemas señalados.

CONCLUSIONES

El Consell Valencià de Cultura solicita de la Generalitat Valenciana que como primera medida y con carácter urgente, se restaure en su integridad el muro de cierre y sus torreones, que se dignifiquen las huertas y se dé solución el espacio que circunda el Monasterio de San Miguel y los Reyes, en cumplimiento del Plan Especial de Protección y Reforma Interior del Ámbito de Planeamiento de Desarrollo T-1 San Miguel de los Reyes.

Asimismo, reclama de la Generalitat Valenciana que se aplique cuanto antes el Plan Especial referenciado, estableciendo inversiones procedentes del presupuesto redactado para el año 2017 en la expropiación y derribo de los edificios que causan el deterioro del entorno del conjunto monumental.

Este informe se dirigirá al protocolo habitual.

Marzo 2017

Anexos.- Plan Especial de Protección y ficha del catálogo municipal de Bienes Protegidos.

SAN MIGUEL DE LOS REYES

DECLARADO BIC POR EL DECRETO 142/2008, de 3 de octubre 2008

LOCALIZACIÓN : AV. DE LA CONSTITUCIÓN, 284
DISTRITO / SUELO : 15 / SU
REF. CATASTRAL : 6256412YJ2765E0001BS
CÓDIGO FICHA : EPA_SU_15.03

NIVEL DE PROTECCIÓN : BIC
VALORES SINGULARES : ARQ / RQL / ETN
CATEGORÍA (A) MONUMENTO
REFERENCIA CATÁLOGO 1989 : --- **NP :** ---
REVISIÓN EXPOSICIÓN PÚBLICA 2003-2008 : --- **NP :** ---

1. PARCELA :

PARCELA
DIMENSIONES :
ESTRUCTURA :
OCUPACIÓN : BIBLIOTECA NACIONAL VALENCIANA
USOS : EN USO

2. EDIFICACIÓN :

VOLUMETRÍA
Nº VOLÚMENES :
MORFOLOGÍA : CONVENTO
Nº PLANTAS : VARIOS
DIM. PLANTA :

FACHADA
REVESTIMIENTO : SIN REVESTIMIENTO
COLOR : NATURAL
CARPINTERÍA : MADERA
CONSERVACIÓN : BUENA

ESTRUCTURA
TIPO ARQ : CONVENTO
FÁBRICAS : PIEDRA LADRILLO
CUBIERTAS :
CONSERVACIÓN : BUENA

3. ENTORNO PAISAJÍSTICO:

USOS : [ ] RURAL INDUSTRIAL [ ] VIVIENDA SERVICIOS [ ] 2ª VIVIENDA ALMACÉN

ACCESIBILIDAD : [ ] BUENA [ ] REGULAR [ ] MALA

CONTAMINACIÓN AMBIENTAL : [ ] HUMOS [ ] RUIDOS [ ] TRAFICO

ELEMENTOS PERTURBADORES : [ ] CABLES [ ] ESCOMBROS [ ] AMB. SOCIAL DETERIORADO

VALOR PAISAJÍSTICO: [x] ALTO [ ] MEDIO [ ] BAJO

ARBOLADO:

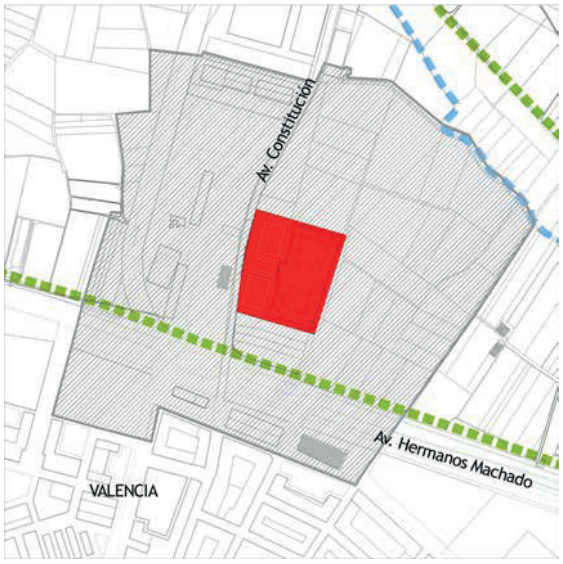

VALORES SINGULARES :
GRP: Grupo
CMN: Camino
VLL: Villa
GPR: Grupo
ARQ: Interés Arquitectónico
ARB: Arbolado de interés
ETN: Interés Etnológico
PSJ: Interés Paisajístico
RQL: Interés Arqueológico
TIP: Interés Tipológico
NP: Nivel de Protección
BIC: Bién de Interés Cultural
BRL: Bien de Relevancia Local
BRL-BRR: Bien de Relevancia Local - Barraca
1ER ORDEN: Elemento Primer Orden

OTROS :
CPF: Crujías Paralelas a Fachada
CPP: Crujía Perpendicular a Fachada
PB: Planta Basilical
PX: Porxada
PT : Patio Posterior
+1 : Crujía añadida Posterior
SI : Simétrica
AS: Asimétrica
AH: Alero Horizontal

SAN MIGUEL DE LOS REYES

4. DESCRIPCIÓN Y REFERENCIAS HISTÓRICAS

s.XVI

LA ARQUITECTURA DE SAN MIGUEL DE LOS REYES
(Miguel del Rey Anyat)

En 1383, el rey Pedro el Ceremonioso concedió licencia a Arnau de Saranyó, abad del monasterio cisterciense de Santa María de la Valldigna, para edificar un monasterio en el lugar que ocupaba la alquería islámica de Rascanya.
Sant Bernat de Rascanya fue un monasterio pequeño, construido con materiales modestos y sin carácter monumental. Durante el siglo y medio de su existencia pasó por graves dificultades debido a problemas financieros y a la falta de control monástico.
"Este monasterio es pequeño. Está situado en una extensión muy fértil que le pertenece, y está edificado en forma de cuadrado, al que rodea un riachuelo de agua límpida que corre por aquí y por allá, y serpenteando humedece por doquier los rincones de los planteles"... (Claude de BRONSEVAL. Visitador de la orden del Císter. 1532)
El claustro y las dependencias anexas se integraron en el posterior complejo arquitectónico jerónimo, perdurando hasta el siglo XIX, en que fueron completamente demolidas.
La intervención arqueológica y el estudio de la documentación de archivo han permitido ampliar el conocimiento que se tenía sobre el monasterio.
El esquema arquitectónico y organizativo de Sant Bernat de Rascanya era similar al de todos los monasterios cistercienses. El conjunto estaba presidido por la IGLESIA, a la que se le adosaba en uno de sus lados el CLAUSTRO, abierto mediante arquerías a un jardín central. Alrededor del claustro se disponían las distintas dependencias monásticas. En el lado oriental se encontraba la SALA CAPITULAR, lugar donde se leían diariamente los capítulos de la regla y se resolvían asuntos internos de la comunidad. En la planta de arriba estaban las CELDAS de los monjes. El REFECTORIO o COMEDOR y la COCINA ocupaban el lado norte. En el lado oeste se localizaban la PORTERÍA, la BODEGA, la DESPENSA y el GRANERO.
La ENFERMERÍA y la RESIDENCIA DEL ABAD se encontraban en otro claustro situado en la parte posterior de la iglesia.
En 1545, el duque de Calabria obtuvo del papa Pablo III una bula por la que se suprimía la orden cisterciense en el monasterio de Sant Bernat de Rascanya y se instauraba en su lugar la orden Jerónima, pasando a denominarse el monasterio a partir de ese momento San Miguel de los Reyes .
El duque de Calabria concibió un ambicioso programa cultural y religioso para San Miguel de los Reyes. La idea era construir un nuevo edificio que incluyera un monasterio, una escuela de arte y teología en torno a su famosa biblioteca y un panteón familiar.
El proyecto fue encargado a Alonso de Covarrubias, arquitecto del rey y de la catedral de Toledo, cuya propuesta incluía la reforma y ampliación de la iglesia cisterciense y la construcción de un nuevo claustro al sur de la misma, respetando, en todo momento, el antiguo claustro de Sant Bernat de Rascanya, situado al otro lado de la iglesia.
Las obras se iniciaron por el claustro sur, pero la temprana muerte del duque de Calabria, ocurrida en 1550, y los problemas económicos que se derivaron paralizaron los trabajos. Veinte años después, comenzadas de nuevo las obras, los jerónimos decidieron variar el proyecto de Covarrubias en lo que respecta al ornato y seguir la traza del claustro de los Evangelistas de El Escorial, entonces recién concluido.
Posteriormente, en el siglo XVII, se construyó la iglesia y a finales del siglo XVIII comenzó la construcción del claustro al norte de la iglesia que nunca llegó a terminarse.

De forma esquemática intentaremos realizar un breve resumen sobre las distintas funciones albergadas por San Miguel de los Reyes:

ALQUERÍA ISLÁMICA
MONASTERIO DE SANT BERNAT DE RASCANYA [1371-1545]
MONASTERIO DE SAN MIGUEL DE LOS REYES [1546-1835]
PRIMERA TRANSICIÓN [1836-1873]

1840	Se plante el derribo
	Depósito de animales muertos y excrementos
	Techo para familias pobres
	Manicomio
1854	Hospital de Coléricos
1856	Hospicio de Mendigos
1859	Casa Galera. Centro de corrección de mujeres.
	Almacén de forraje, armas y municiones del Ejército
	Casa de Acogida. Escuela de Artesanos
1867	Destacamento del presidio Valenciano de San Agustín

PRESIDIO NACIONAL DE SAN MIGUEL DE LOS REYES [1874-1966]
SEGUNDA TRANSICIÓN [1967-1994]
Colegio
Almacén de embargos
SAN MIGUEL DE LOS REYES. BIBLIOTECA VALENCIANA [1995]

SAN MIGUEL DE LOS REYES

5. DESCRIPCIÓN GRÁFICA Y REFERENCIAS TÉCNICAS

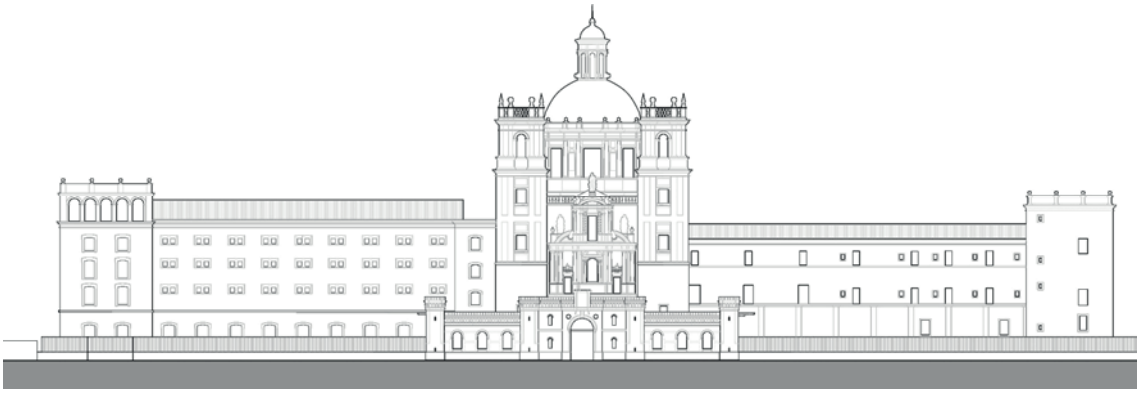

6. ENTORNO DE PROTECCIÓN

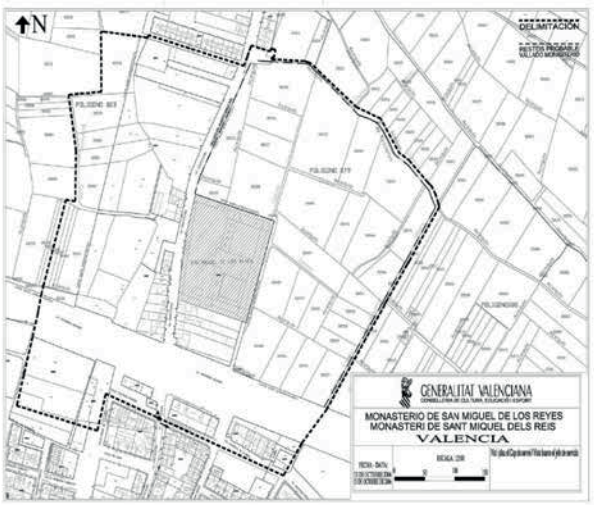

DELIMITACIÓN DEL ENTORNO AFECTADO

Origen: intersección de los ejes de las calles Santiago Rusiñol con el de la Avenida de la Constitución, punto A.

Sentido: antihorario.

Línea delimitadora: desde el origen, punto A, la línea recorre el eje de la calle Santiago Rusiñol gira a norte por el eje de la calle Padre Viñas, cruza la avenida Hermanos Machado e incorpora el camino de la alquería de Albors hasta girar a noroeste e incorporar la acequia de Rascaña y el camino paralelo a la misma. Cruza la avenida de la Constitución y prosigue por el eje de una calle sin nombre hasta el suelo no urbanizable. Incluye la parcela 78 del polígono catastral 023 y sigue al este incluyendo por los lindes este de las parcelas 220, 85, 205, 84, 83 y 239. Cruza la Avenida Hermanos Machado y prosigue incorporando las parcela 02 de la manzana catastral 59559. Sigue por el linde oeste de la parcela 03 de dicha manzana y la atraviesa por la prolongación de la medianera sur de la parcela 03 hasta el eje de la calle Conde de Lumiares. Gira al norte por el eje de la calle hasta el eje de la calle Santiago Rusiñol por el que prosigue hasta el punto de origen.

SAN MIGUEL DE LOS REYES

7. CONDICIONES DE TRANSFORMACIÓN

-Condiciones del Subsuelo: Cautelas Arqueológicas-

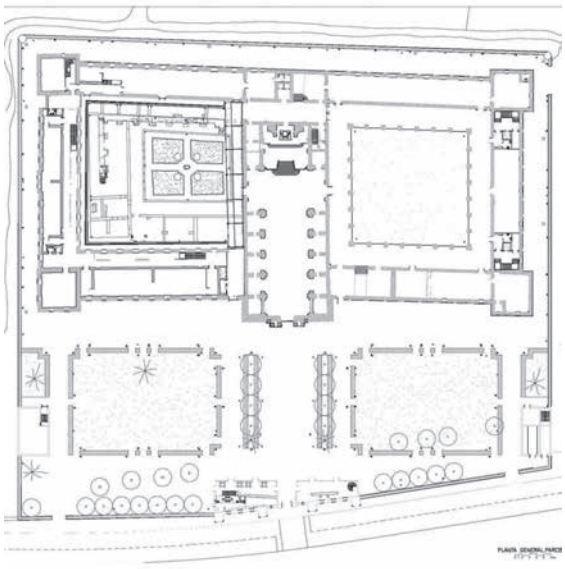

PARTES INTEGRANTES

Las partes que se consideran integrantes del Monumento, junto a sus pertenencias respectivas, son:
- Iglesia con la nave y capillas laterales, cúpula y coro, portada y torres-campanario.
- Claustro norte, con sus edificaciones anejas y torres.
- Claustro sur, con sus edificaciones anejas y torres.
- Escalera principal, escalera de caracol.
- Mausoleos.
- Capilla de los Reyes.
- Cripta.
- Portería.
- Muralla y garitas.
- Tapia de cerramiento de las antiguas huertas del monasterio y portada.
- Restos del convento cisterciense, exhumados.
- Restos carcelarios, rehabilitados.

8. OBSERVACIONES

Esta ficha se completa con un Anexo

MONASTERIO SAN MIGUEL DE LOS REYES

ANEXO

ANEXO I.- DATOS DEL BIEN OBJETO DE LA DECLARACIÓN.

RESEÑA HISTÓRICA

La fundación del monasterio fue debida a la intención de Dª. Germana de Foix, esposa de D. Fernando de Aragón, Duque de Calabria, de ser enterrada, junto a su marido, en un monasterio jerónimo. El padre Sigüenza narra que con este propósito escogieron los Duques un lugar en las cercanías de Valencia, en el camino Real de Murviedro, en el que existía un monasterio de la Orden del Císter que se encontraba en decadencia espiritual y material. De este primitivo monasterio solo se conservan restos arqueológicos.

El Papa emitió una bula de traspaso de la antigua propiedad, pero en 1535 murió Dª. Germana, siendo su cuerpo trasladado al monasterio de Nuestra Señora de Jesús, de Valencia, a causa del estado ruinoso de aquel monasterio.
Con el fin de cumplir los deseos de su esposa, el Duque se trasladó al monasterio jerónimo de San Bartolomé en Valladolid, donde tenía sede la corte, y pidió a los monjes que se establecieran en Valencia.

Por decreto de Paulo III, a instancias del duque, se suprimía el antiguo monasterio de San Bernardo en 1544 que a partir de entonces pasaba a pertenecer a la Orden jerónima, con el nombre de San Miguel de los Reyes.

El Duque trajo a Valencia a dos importantes arquitectos del momento: Alonso de Covarrubias y Juan de Vidaña. Según el padre Sigüenza realizaron “una buena traza del monasterio e Iglesia, que si de todo punto se executara, y el Duque tuviera más larga vida, fuera una de las más valientes cosas que tuviéramos”. La traza llegó a verla Orellana que declaró que estaba firmada por Covarrubias. Éste regresó a Toledo, y la obra fue comenzada por Juan de Vidaña.

La primera piedra fue colocada en 1548 por el obispo y el duque y llevaba grabadas las armas de su fundador. La muerte del Duque acaeció en 1550, legando al monasterio su dinero, alhajas y su riquísima biblioteca. Este legado hubiera servido para la continuación de las obras, pero su palacio fue saqueado la misma noche de su muerte.

Las obras del monasterio se continuaron veinte años después con menor disposición económica. Los monjes, que hasta este momento carecían de dependencias monásticas propias, consideraron oportuno sustituir la traza del alzado del claustro por un diseño de menos ornato y para ello tomaron como modelo el patio de los evangelistas de El Escorial, que reprodujeron con mínimas variantes y con menor dimensión.

La construcción del monasterio se prolongó durante el siglo XVII, iniciándose la iglesia del monasterio a partir de 1601. En el siglo XVIII se hicieron obras en la cripta, en algunos altares y se promovió la edificación del claustro del lado del norte de la iglesia.

El claustro norte no se llegó a concluir, pese a los intentos del monje Fray Francisco de Santa Bárbara, quien según Llaguno “trazó y dirigió el nuevo claustro de este monasterio, cuyos planes, cortes y alzado aprobaron el 8 de abril de 1763 su tío Fr. Josef (Pina), Vicente Gascó y Mauro Minguet”. Se llegó a construir el ala este, una nueva parte de la torre nordeste, con sus balcones de la primera planta y la mitad de las cimentaciones del ala norte y de las alquerías claustrales.

La obra realizada fue importante, pero se desconoce el motivo de su paralización. En 1802 se erigió frente a la fachada de la iglesia una portería al borde del camino Real de Murviedro para recibir, según rezaba una lápida conmemorativa, la visita de Carlos IV y María Luisa de Parma. En 1811 los frailes abandonan el monasterio ante la inminente llegada de las tropas francesas, permaneciendo deshabitado hasta 1814. El edificio quedó algo deteriorado pues se conoce que la comunidad religiosa se vió obligada a hacer algunas reformas después de su regreso. En un acta capitular de 1814 se acuerda “se derribe el claustrillo viejo y demás obras contiguas a aquél por amenazar ruina”. En 1821 la desamortización del trienio liberal suprimió la comunidad jerónima. El edificio, según la Real Orden de 2 de julio de 1821, se habilitó como Casa de Beneficencia y Correción. En 1823 se produjo el regreso de los frailes, que realizan algunas obras menores. En 1835 se produce la exclaustración definitiva, pasando el monasterio y sus propiedades a manos del Estado.

MONASTERIO SAN MIGUEL DE LOS REYES

Tras la desamortización, las obras de arte y libros que quedaban después de haber sido objeto de saqueo en la guerra de la Independencia, fueron trasladados al Museo de Bellas Artes de Valencia y buena parte de los libros, entre los que se encuentran los procedentes de la valiosa biblioteca del Duque de Calabria, se destinaron a la Biblioteca Universitaria. Impedida su demolición por el Ayuntamiento, previo informe de la Academia de San Carlos, fue destinado a asilo y a cárcel, lo que motivó la construcción de las alas penitenciarias del patio norte, la galería carcelaria inserta, por demolición interior, en el ala oeste del claustro Sur, la compartimentación y colmatación de celdas en todo el inmueble resultante y las garitas en la muralla circundante. La nueva portería se destinó a cuerpo de guardia.

Entre 1997 y 2000 fueron realizadas las obras de rehabilitación del conjunto para su destino de sede de la Biblioteca Valenciana, integrando la representación arquitectónica de sus tres etapas más importantes: los restos arqueológicos del originario convento cisterciense, la configuración predominante del convento jerónimo y la complementación tipológica efectuada en su adaptación penal. Comprendieron, asimismo, delicadas actuaciones de restauración arquitectónica –restitución constructiva, espacial y morfológica– centradas, particularmente, en los cuerpos y elementos de edificación del antiguo convento jerónimo que habían sufrido mayor alteración: el claustro sur, sus dependencias circundantes, las torres originarias y los pabellones que cierran el frente oriental del monumento.

NORMATIVA DE PROTECCIÓN DEL MONUMENTO

MONUMENTO

Artículo 1

Se atenderá a lo dispuesto en la sección segunda, del capítulo III, del título II, de la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat, del Patrimonio Cultural Valenciano, relativa al régimen de los bienes inmuebles de interés cultural.

Artículo 2

Los usos permitidos en el Monumento serán todos aquellos compatibles con la puesta en valor y disfrute patrimonial del Bien y que contribuyan a la consecución de dichos fines. La autorización particularizada de uso se regirá según lo dispuesto en el artículo 18 de la citada Ley del Patrimonio Cultural Valenciano.

MONASTERIO SAN MIGUEL DE LOS REYES

ENTORNO DE PROTECCIÓN

Artículo 3

Dados los antecedentes de validación patrimonial según informe favorable de la entonces Dirección General de Promoción Cultural y Patrimonio Artístico, de la Conselleria de Cultura y Educación, de 29 de enero de 2001, en cuanto a ordenación y regulación básica de este ámbito se estará, transitoriamente y hasta que se proceda a su adaptación a los requisitos establecidos en la Ley 5/2007, de 9 de febrero, a lo dispuesto en el "Plan Especial de Protección y Reforma interior del ámbito de Planeamiento de Desarrollo T-1, San Miguel de los Reyes, con catálogo y homologación declarativa del Plan General de Ordenación Urbana de Valencia", aprobado definitivamente por Resolución de 4 de julio de 2001 (BOP 08.08.01, DOGV 25.10.01) del conseller de Obras Públicas, Urbanismo y Transporte, con las siguientes reservas cautelares:

– En consonancia con la valoración patrimonial de la huerta de la Vega de Valencia, asociada a la declaración como Bien de Interés Patrimonial inmaterial del Tribunal de las Aguas y las directrices preservativas del correspondiente Plan de Acción Territorial, se equiparará el tratamiento de los espacios de huerta del presente ámbito rigiéndose, todos ellos, según la regulación protectora el artículo 3.1 de Plan, Parcelas sobre suelo S.N.U PH-1.

– La ordenación del segmento oeste del ámbito quedará supeditada a la resolución, en términos de protección de huerta, integración medioambiental y rehabilitación paisajística, de la conectividad intermunicipal sobre el eje viario que para la reubicación del antiguo eje o carretera de Barcelona viene predefinido en el plan.

En caso de implantarse una plataforma tranviaria con paso a través del entorno se aparejará su ejecución a dicha remodelación viaria, asociando ambas trazas ante el monumento de manera que su relación física de relativa proximidad haga partícipes a los usuarios de los valores patrimoniales del ámbito y permita que el nuevo transporte público dé servicio directo a la sede de la Biblioteca Valenciana.

Artículo 4

De conformidad con lo dispuesto en el artículo 35 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat, del Patrimonio Cultural Valenciano, cualquier intervención que pretenda abordarse en el entorno de protección del Monumento requerirá la previa autorización de la Conselleria competente en materia de cultura. Esta autorización se emitirá conforme a los criterios establecidos en la presente normativa, y en lo no contemplado en la misma, mediante la aplicación directa de los criterios contemplados en el artículo 39 de la citada Ley.

La presente normativa regirá con carácter provisional mientras no se revise, de ser preciso, el actual Plan Especial, a fin de resolver adecuadamente la conectividad de la zona, reproporcionar la asignación de espacios en favor de su caracterización tradicional y dar viabilidad al conjunto de la remodelación rehabilitadora que su puesta en valor requiere.

Todas las intervenciones requerirán, para su autorización, la definición precisa de su alcance, con la documentación técnica que por su especificidad les corresponda, y con la ubicación parcelaria y el apoyo fotográfico que permita constatar la situación de partida y su trascendencia patrimonial.

Artículo 5

Sin perjuicio de lo dispuesto en el artículo anterior, mediante sopesado informe técnico municipal, se podrá derivar la no necesidad de autorización previa en actuaciones que se sitúen fuera del presente marco normativo por falta de trascendencia patrimonial, como

MONASTERIO SAN MIGUEL DE LOS REYES

ANEXO

sería el caso de las obras e instalaciones dirigidas a la mera conservación, reparación y decoro interior de inmuebles, en especial los no catalogados. En estos casos, el Ayuntamiento comunicará a la Generalitat en el plazo de 10 días la concesión de licencia municipal, adjuntando, como mínimo, el informe técnico que se menciona en el párrafo anterior, un plano de ubicación y el apoyo fotográfico que permita constatar la situación de partida y su falta de trascendencia patrimonial.

Artículo 6
La contravención de lo previsto en los artículos anteriores determinará la responsabilidad del Ayuntamiento, en los términos establecidos en el artículo 37 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat, del Patrimonio Cultural Valenciano.

Artículo 7
Todas las actuaciones que puedan tener incidencia sobre la correcta percepción y la dignidad en el aprecio de la escena o paisaje urbano del Monumento y su entorno, como sería el caso de la afección de los espacios libres por actuaciones de reurbanización, ajardinamiento o arbolado, provisión de mobiliario urbano, asignación de uso y ocupaciones de la vía pública, etc., o como podría serlo también la afección de la imagen arquitectónica de las edificaciones por tratamiento de color, implantación de rótulos, marquesinas, toldos, instalaciones vistas, antenas, etc., o cualesquiera otros de similar corte y consecuencias, deberán someterse a la autorización de la Conselleria competente en materia de cultura, que resolverá con arreglo a las determinaciones de la Ley y los criterios de percepción y dignidad antes aludidos.
Queda proscrita la introducción de anuncios o publicidad exterior a los planos de fachada de los edificios que, en cualquiera de sus acepciones, irrumpa en dicha escena urbana, salvo la de actividades culturales o eventos festivos que, de manera ocasional, reversible y por tiempo limitado, solicite y obtenga autorización expresa.

Artículo 8
Cualquier intervención que afecte al subsuelo del Monumento o de su entorno de protección se someterá a lo dispuesto en el título III de la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat, del Patrimonio Cultural Valenciano.

MONASTERIO SAN MIGUEL DE LOS REYES

LA ARQUITECTURA DE SAN MIGUEL DE LOS REYES (Miguel del Rey Anyat)

En 1383, el rey Pedro el Ceremonioso concedió licencia a Arnau de Saranyó, abad del monasterio cisterciense de Santa María de la Valldigna, para edificar un monasterio en el lugar que ocupaba la alquería islámica de Rascanya.

Sant Bernat de Rascanya fue un monasterio pequeño, construido con materiales modestos y sin carácter monumental. Durante el siglo y medio de su existencia pasó por graves dificultades debido a problemas financieros y a la falta de control monástico.

"Este monasterio es pequeño. Está situado en una extensión muy fértil que le pertenece, y está edificado en forma de cuadrado, al que rodea un riachuelo de agua límpida que corre por aquí y por allá, y serpenteando humedece por doquier los rincones de los planteles.. " (Claude de BRONSEVAL. Visitador de la orden del Císter. 1532)

El claustro y las dependencias anexas se integraron en el posterior complejo arquitectónico jerónimo, perdurando hasta el siglo XIX, en que fueron completamente demolidas. La intervención arqueológica y el estudio de la documentación de archivo han permitido ampliar el conocimiento que se tenía sobre el monasterio.

El esquema arquitectónico y organizativo de Sant Bernat de Rascanya era similar al de todos los monasterios cistercienses. El conjunto estaba presidido por la IGLESIA, a la que se le adosaba en uno de sus lados el CLAUSTRO, abierto mediante arquerías a un jardín central. Alrededor del claustro se disponían las distintas dependencias monásticas. En el lado oriental se encontraba la SALA CAPITULAR, lugar donde se leían diariamente los capítulos de la regla y se resolvían asuntos internos de la comunidad. En la planta de arriba estaban las CELDAS de los monjes. El REFECTORIO o COMEDOR y la COCINA ocupaban el lado norte. En el lado oeste se localizaban la PORTERÍA, la BODEGA, la DESPENSA y el GRANERO.
La ENFERMERÍA y la RESIDENCIA DEL ABAD se encontraban en otro claustro situado en la parte posterior de la iglesia.

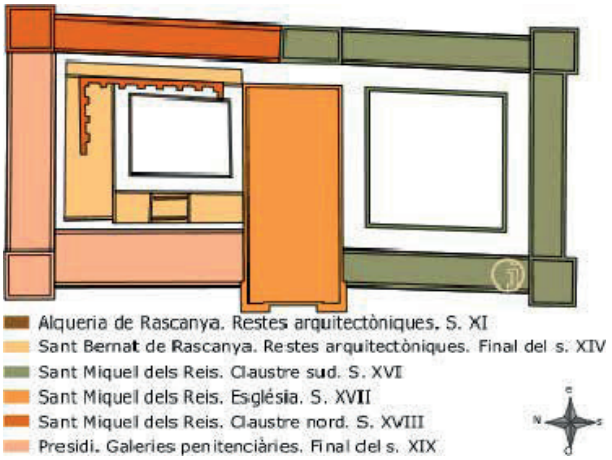

MONASTERIO SAN MIGUEL DE LOS REYES

En 1545, el duque de Calabria obtuvo del papa Pablo III una bula por la que se suprimía la orden cisterciense en el monasterio de Sant Bernat de Rascanya y se instauraba en su lugar la orden Jerónima, pasando a denominarse el monasterio a partir de ese momento San Miguel de los Reyes .

El duque de Calabria concibió un ambicioso programa cultural y religioso para San Miguel de los Reyes. La idea era construir un nuevo edificio que incluyera un monasterio, una escuela de arte y teología en torno a su famosa biblioteca y un panteón familiar.

El proyecto fue encargado a Alonso de Covarrubias, arquitecto del rey y de la catedral de Toledo, cuya propuesta incluía la reforma y ampliación de la iglesia cisterciense y la construcción de un nuevo claustro al sur de la misma, respetando, en todo momento, el antiguo claustro de Sant Bernat de Rascanya, situado al otro lado de la iglesia.

El monasterio de San Miguel de los Reyes, de padres gerónimos, a media legua de Valencia, está en medio de frondosas campiñas, ocupando una situación de las mas deliciosas de la huerta de Valencia

Las obras se iniciaron por el claustro sur, pero la temprana muerte del duque de Calabria, ocurrida en 1550, y los problemas económicos que se derivaron paralizaron los trabajos. Veinte años después, comenzadas de nuevo las obras, los jerónimos decidieron variar el proyecto de Covarrubias en lo que respecta al ornato y seguir la traza del claustro de los Evangelistas de El Escorial, entonces recién concluido.

Posteriormente, en el siglo XVII, se construyó la iglesia y a finales del siglo XVIII comenzó la construcción del claustro al norte de la iglesia que nunca llegó a terminarse.

CLAUSTRO SUR (1548-1607)
Alrededor de este claustro se situaban las dependencias donde se desarrollaba la vida de los monjes. En la planta baja se encontraban las dependencias comunitarias como la SALA CAPITULAR, la LIBRERÍA, destinada a albergar la famosa biblioteca del duque de Calabria, la CAPILLA DE LOS REYES y el AULA PARA LEER.

En la planta primera, se encontraban las CELDAS de los monjes y en la planta segunda, las de los NOVICIOS.
La torre sureste estaba ocupada por la CELDA DEL PRIOR y por la CELDA DEL ARCA, lugar donde se custodiaban el dinero y los objetos más valiosos del monasterio.
El claustro sur constituye una de las obras más relevantes de la arquitectura valenciana del Renacimiento. Se compone de dos galerías superpuestas de siete arcos por cada lado, la inferior de orden dórico y la superior de orden jónico. El conjunto se corona por medio de una balaustrada.
Su construcción duró 40 años y en ella participaron algunos de los maestros más importantes de la época.

IGLESIA (1623-1644)
En 1623 comenzaron las obras de la nueva iglesia sobre el antiguo templo cisterciense del que se aprovecharían los muros laterales y los contrafuertes. La iglesia, de grandes dimensiones, presenta planta de cruz latina, capillas laterales entre contrafuertes, cúpula en el crucero y coro alto en los pies. La portada fue una de la primeras fachadas-retablo de Valencia.
Debajo del altar mayor se encuentra el panteón donde están enterrados los fundadores del monasterio, el duque de Calabria y Germana de Foix.
El retablo del altar mayor, las gradas y el enlosado del presbiterio son del siglo XVIII. En su construcción se empleó una decoración de taracea o marquetería con incrustación de mármoles de distintos colores.

CLAUSTRO NORTE (1763-1802)
El nuevo claustro, al norte de la iglesia, fue proyectado a imitación del claustro sur en 1763 por fray Francisco de Santa Bárbara, monje arquitecto de San Miguel de los Reyes. Las obras se paralizaron a principios del siglo XIX y el claustro no llegó nunca a terminarse.
El único cuerpo que se construyó, el situado hacia el este, iba a ser destinado en la planta baja como refectorio o comedor y cocina, aunque nunca llegó a utilizarse. En las plantas superiores se localizaban las celdas.
La construcción del claustro norte supuso la desaparición de una gran parte del claustro de Sant Bernat de Rascanya.

MONASTERIO SAN MIGUEL DE LOS REYES

ANEXO

RESTAURACIÓN

La rehabilitación y restauración de aquello que simplificadamente llamamos antiguo Monasterio de San Miguel de los Reyes pretendía desde el principio conjugar un doble objetivo: en primer lugar, el rescate para la memoria de los valencianos de uno de los episodios más brillantes y cultos de su historia; y en segundo lugar, la recuperación física de un patrimonio de altísimo valor arquitectónico para su disfrute social, destinándolo a un uso cultural que se vinculara directa o indirectamente con el origen y trayectoria del propio edificio.

De forma esquemática intentaremos realizar un breve resumen sobre las distintas funciones albergadas por San Miguel de los Reyes:

ALQUERÍA ISLÁMICA

MONASTERIO DE SANT BERNAT DE RASCANYA [1371-1545]

MONASTERIO DE SAN MIGUEL DE LOS REYES [1546-1835]

PRIMERA TRANSICIÓN [1836-1873]

1840 Se plante el derribo
Depósito de animales muertos y excrementos
Techo para familias pobres
Manicomio

1854 Hospital de Coléricos

1856 Hospicio de Mendigos

1859 Casa Galera. Centro de corrección de mujeres.
Almacén de forraje, armas y municiones del Ejército
Casa de Acogida. Escuela de Artesanos

1867 Destacamento del presidio Valenciano de San Agustín

PRESIDIO NACIONAL DE SAN MIGUEL DE LOS REYES [1874-1966]

SEGUNDA TRANSICIÓN [1967-1994]

Colegio
Almacén de embargos

SAN MIGUEL DE LOS REYES. BIBLIOTECA VALENCIANA [1995]

Conselleria de Obras Públicas, Urbanismo y Transportes
Secretaría General

Anuncio de la Conselleria de Obras Públicas, Urbanismo y Transportes sobre la resolución que se cita.

ANUNCIO

Resolución de 4 de julio de 2001, del conseller de Obras Públicas, Urbanismo y Transportes, por la que se aprueba definitivamente el Plan Especial de Protección y Reforma Interior del Ámbito de Planeamiento de Desarrollo T-1 San Miguel de los Reyes, con Catálogo y Homologación declarativa del Plan General de Ordenación Urbana de Valencia.
Visto el expediente relativo al Plan Especial de Protección y Reforma Interior del Ámbito de Planeamiento de Desarrollo T- 1 San Miguel de los Reyes, con Catálogo y Homologación declarativa del Plan General de Ordenación Urbana de Valencia, y de conformidad con los siguientes:

Antecedentes de hecho

Primero

El proyecto se expuso al público por acuerdo del pleno municipal de fecha 29 de abril de 1999, mediante anuncios en el periódico «Las Provincias» de fecha 21 de mayo de 1999, y en el «Diari Oficial de la Generalitat Valenciana» de fecha 14 de junio de 1999.
Tras el pertinente período de exposición pública, en el que se presentaron 45 alegaciones, y una vez informadas las mismas, se aprobó provisionalmente, en pleno municipal de fecha 30 de diciembre de 1999.
De conformidad a lo establecido en la legislación de Patrimonio Cultural de la Comunidad Valenciana, así como a la legislación urbanística autonómica se requirió informe previo de la Conselleria de Cultura, Educación y Ciencia emitido en fecha 15 de noviembre de 2000, siendo favorable aunque incluía algunas consideraciones que fueron atendidas y modificadas en el proyecto presentándose con fecha 6 de marzo de 2001, siendo aprobadas las modificaciones por la Comisión Informativa de Urbanismo en fecha 26 de marzo de 2001, procediendo a su posterior remisión a efectos de su aprobación definitiva a esta Conselleria de Obras Públicas, Urbanismo y Transportes.

Segundo

El proyecto consta de memoria administrativa, informativa y justificativa, documento de gestión del plan, estimación económica, ordenanzas, catálogo, documento de homologación y planos.

Tercero

Valencia cuenta con Plan General de Ordenación Urbana homologado con aprobación definitiva por la Comisión Territorial de Urbanismo en fecha 28 de diciembre de 1988.

Cuarto

En sesión celebrada el día 28 de junio de 2001, la Comisión Territorial de Urbanismo de Valencia acordó informar favorablemente el expediente de referencia y elevar al conseller de Obras Públicas, Urbanismo y Transportes propuesta de aprobación definitiva con relación al mismo.

Fundamentos de derecho

Primero

La tramitación ha sido correcta, conforme a lo establecido en el artículo 52, en relación con la disposición transitoria primera, apartado 2, de la Ley 6/1994, de 15 de noviembre, de la Generalitat Valenciana, Reguladora de la Actividad urbanística.

Segundo

La documentación está completa a los efectos del cumplimiento de lo preceptuado en los artículos 27 y 28 de la Ley 6/1994, de 15 de noviembre, de la Generalitat Valenciana, Reguladora de la Actividad Urbanística.

Tercero

El objeto del proyecto es la ordenación del entorno del Monasterio de San Miguel en el ámbito de planeamiento de desarrollo definido en la ficha T-1 del PGOU de Valencia, mediante las siguientes acciones:

- Ordenación del entorno acorde con su consideración de Monumento Histórico-Artístico, y en consecuencia, Bien de Interés Cultural.
- Redefinición de la red viaria de circulación rodada y peatonal con objeto de valorar el monumento.
- Diseño de los espacios circundantes con predominio de los espacios libres.
- Vinculación del monasterio con el huerto original.
- Redefinición del catálogo y de los niveles de protección.

Cuarto

Se trata de un ámbito cuyo uso dominante es el dotacional de carácter socio-cultural, en el cual se pretende reordenar el entorno del Monasterio de San Miguel de los Reyes dado que este monumento está declarado Bien de Interés Cultural (BIC).

El ámbito del sector está dividido por dos ejes importantes, en dirección norte-sur la avenida de la Constitución, antigua carretera a Barcelona, y dirección este-oeste el bulevar de borde norte de la ciudad conocido como Ronda Norte cuyo proyecto se redactó por la Dirección General de Carreteras del Ministerio de Fomento.

En el PGOU aparece un entomo de dicho BIC con una superficie de 209.514 m^2. Con posterioridad la Conselleria de Cultura en el año 1992 realizó una nueva delimitación del entomo del BIC con una superficie de 279.421 m^2.
Con objeto del presente plan de reforma interior y de protección se redelimita dicho entomo del BIC disponiendo de una superficie de 280.469 m^2.

El ámbito de ordenación T-1 en la ficha correspondiente del PGOU disponía de 215.841 m^2. Con este plan se modifica incorporando los siguientes suelos:

- Suelo urbano: Se incorporan además de los 69.500 m^2 existentes en el PGOU, 984 m^2 situados en la parte norte del ámbito y 42.223 m^2 al sur del ámbito incluyendo parte del bulevar y cuatro manzanas edificables.
- Suelo urbanizable programado: 26.919 m^2 que comprenden ámbitos del trazado del bulevar.
- Suelo no urbanizable: 31.476 m^2 situados al este y al oeste del ámbito actualmente existente del T-1, incluidos para poder precisar una ordenanza limitativa que preserve, con mayor garantía, las visuales del monasterio desde el bulevar.

Finalmente, el ámbito del sector T-1 dispone de 317.443 m^2. El suelo no urbanizable se califica de la siguiente forma:

El que queda fuera del ámbito del entorno BIC mantiene la calificación de protección agrícola PA- 1, definida en el PGOU.
En cuanto a los suelos no urbanizables situados al este del plan, entre la huerta histórica y las cocheras del Metro de Valencia y al oeste entre las zonas de aparcamiento y el límite del plan se califican como de Especial Protección -Patrimonio Histórico-, según el proyecto PH-2 Protección Especial Histórica Nivel 2.
El que está comprendido dentro de la traza histórica del Monasterio tendrá Protección Especial Histórica Nivel 1 (PH-1), el de máxima restricción.

Quinto

Las principales actuaciones que se pretenden realizar sobre la zona son de forma resumida las siguientes:

- El desvío de la antigua Ctra. de Barcelona -hoy Av. de la Constitución-, que afecta a las previsiones de circulación en el proyecto del bulevar creándose una zona peatonal ubicada frente al Monasterio como espacio de protección entre el nuevo diseño de la citada vía y el edificio.

N.º 187
8-VIII-2001
BUTLLETÍ OFICIAL DE LA PROVÍNCIA DE VALÈNCIA
BOLETIN OFICIAL DE LA PROVINCIA DE VALENCIA

- La generación de los espacios necesarios para aparcamientos debido al nuevo uso de biblioteca del edificio se han realizado ocultándolos mediante dos edificios de servicios complementarios a la biblioteca, demandados por la Conselleria de Cultura.
-La realización del bulevar supone la eliminación de algunos elementos discordantes (gasolinera, lavadero de coches, etc.). Por otro lado se proyecta la eliminación de edificios y funciones que disponen de una situación de fuera de ordenación, previendo la reubicación de los habitantes del sector.
- Asimismo, se permite la edificación todavía no realizada en algunos bloques de edificación abierta, los cuales permitirán anular las medianeras hoy en día existentes.
- El edificio catalogado denominado Casa Tota se adscribe a la biblioteca, proponiéndose la eliminación de toda edificación complementaria, fijándose en ordenanzas los criterios para el tratamiento de sus fachadas. De igual manera se actúa sobre la Alquería de Albors.
- Se crean una serie de espacios libres de diferentes categorías siendo el más importante el jardín ubicado al sur del monasterio, vinculado directamente a él, que se extiende hasta el límite del bulevar recogiendo parte de la antigua traza de la huerta monacal.

Sexto

La homologación que acompaña al PEPRI es de carácter declarativo, no quedando afectadas las determinaciones que dan coherencia a la ordenación urbanística de este espacio, concretamente:

- Se respetan las directrices definitorias de la estrategia de evolución urbana.
- No se altera la clasificación del suelo, salvo para incluir como suelo urbano la parte del bulevar que queda dentro del ámbito T-1.
- No se divide el territorio en zonas de ordenación urbanísticas distintas de las previstas por el plan general.
- El suelo no urbanizable únicamente varía ligeramente para mejorar la protección especial del mismo.
- No hay áreas de reparto ni por tanto aprovechamientos tipo.
- El plan especial mejora y ordena el tráfico.
- Se mantiene la red primaria de reservas de suelo dotacional.

Séptimo

El suelo se gestionará, con carácter general, mediante gestión pública directa por el Excelentísimo Ayuntamiento de Valencia con el sistema de expropiaciones.
Concretamente la gestión del sector se divide de manera general entre las intervenciones en la parte sur y las de la parte norte.

En la zona sur se ubican dos actuaciones aisladas de edificación residencial privada, además de la gestión pública referida al equipamiento local de carácter cultural del edificio de la Alquería de Albors y el resto de actuaciones públicas referidas a dotaciones de espacios libres y complementos de infraestructura que se desarrollarán por expropiación.

En la zona norte consisten en la actuación integrada situada en el ámbito del actual suelo urbano, complementada con una serie de actuaciones públicas por expropiación referidas a las intervenciones en los suelos agrícolas. Completa este segundo grupo la gestión de las actuaciones públicas por expropiación de los sistemas generales, tanto del propio monasterio y de los edificios complementarios al mismo como del espacio libre al sur de aquél.

Entre ambas intervenciones se encuentra el bulevar Ronda Norte, cuya gestión compete a la Administración, dada la importancia del mismo.
Esta gestión conlleva el cese de todas las actividades, incompatibles con el uso dominante y la eliminación de todas las edificaciones existentes en su ámbito, con el consiguiente realojo de sus habitantes en la zona prevista en el PEPRI y señalada como área de vivienda EDA.

Por otro lado las parcelas donde se ubicarán dotaciones complementarias de la biblioteca serán cedidas por el Excelentísimo Ayuntamiento de Valencia a la Generalitat, quien realizará sobre ellas los servicios generales públicos de carácter socio-cultural, todo ello en el marco de los convenios establecidos entre las dos administraciones.

Octavo

Las determinaciones contenidas en el proyecto se consideran correctas desde el punto de vista de las exigencias de la política urbanística y territorial de la Generalitat, tal y como se recoge en el artículo 40 de la LRAU.

Noveno
El conseller de Obras Públicas, Urbanismo y Transportes es el órgano competente para resolver sobre la aprobación definitiva de los planes especiales de municipios de más de 50.000 habitantes, de conformidad con lo establecido en el artículo 39, por remisión del artículo 55.1, de la Ley Reguladora de la Actividad Urbanística, en relación con el artículo 6.D del Reglamento de los Organos Urbanísticos de la Generalitat Valenciana.

Vistos los preceptos legales citados y demás de general y pertinente aplicación,

Resuelvo

Aprobar definitivamente el Plan Especial de Protección y Reforma Interior del Ambito de Planeamiento de Desarrollo T-1 San Miguel de los Reyes, con Catálogo y Homologación Declarativa del Plan General de Ordenación Urbana de Valencia.
La presente resolución con transcripción de las normas urbanísticas se publicará en el «Boletín Oficial» de la provincia, sin perjuicio de publicar adicionalmente una reseña en el «Diari Oficial de la Generalitat Valenciana», según dispone la Ley 6/1994, de 15 de noviembre, de la Generalitat Valenciana, Reguladora de la Actividad Urbanística.

Contra la presente resolución, que pone fin a la vía administrativa, se podrá interponer recurso contencioso-administrativo, ante la Sala de lo Contencioso del Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana en el plazo de dos meses, contados desde el día siguiente a la notificación o publicación de la misma, de conformidad con lo previsto en el artículo 10 y 46 de la Ley Reguladora de la Jurisdicción Contencioso-Administrativa, de 13 de julio de 1998. Todo ello, sin perjuicio de que pueda ejercitar cualquier otro recurso que estime oportuno.
Valencia, a cuatro de julio de dos mil uno.-El conseller de Obras Públicas, Urbanismo y Transportes, José Ramón García Antón.

Valencia, a veintitrés de julio de dos mil uno.-El secretario general, Gaspar Peral Ribelles.

Indice

1. Introducción.

2. Ordenanzas particulares.

2.1. Tipo I. Parcela San Miguel de los Reyes.
2.2. Tipo II. Parcela 75 y 76.
2.3. Tipo III. Parcela 77. Casa Tota.
2.4. Tipo IV. Parcela 82 y 81 (nueva creación). Alquería de Albors.
2.5. Tipo V. Parcela 78, 79 y 80.
2.6. Tipo VI.
2.6.1. Parcela 7l y 72.
2.6.2. Parcela 73 y 74.

3. Régimen del suelo no urbanizable.
3.1. Parcelas sobre el SNU. PH-1.
3.2. Parcelas sobre el SNU. PH-2.

1. Introducción.
Las ordenanzas para la nueva edificación: Parcelas 71, 72 y 80, correspondientes a los bloques de edificación abierta (EDA) situados al norte del ámbito; parcelas 73 y 74, correspondientes a las viviendas unifamiliares adosadas (UFA 2), y parcelas 78 y 79 situadas al sur del bulevar correspondientes a los bloques de edificación abierta (EDA), serán las correspondientes al PGOU de Valencia-Documento de Normas Urbanísticas.
En particular se estará a lo dispuesto en el título V, Ordenanzas Generales de la Edificación; y además para cada una de las zonas a lo dispuesto en el título VI, Ordenanzas Particulares de las Zonas de Calificación Urbanística, capítulo IV, Zona de Edificación Abierta, y capítulo V, Zona de Vivienda Unifamiliar Sección IV.

Todo ello siempre que no se contradigan las presentes ordenanzas que se dictan a continuación como específicas o particulares para este plan. y que se refieren a las intervenciones en las parcelas que a continuación se detallarán.

Además de lo dicho también se detallan a continuación unas ordenanzas particulares para las intervenciones específicas de los edificios dotacionales. Por otra parte, y en desarrollo de lo especificado en el epígrafe 3.6 del documento de gestión del plan, se concretarán unas ordenanzas particulares para el SNU PH- 1, y otras para el SNU PH-2.

En cumplimiento de lo dispuesto en el artículo 96 del Reglamento del Planeamiento de la Comunidad Valenciana, en el ámbito del presente Plan Especial de Protección, no se permitirá actividad publicitaria y por lo tanto se prohíbe expresamente la fijación de carteles o colocación de soporte publicitarios. Expresamente se prohíbe la fijación directa de carteles sobre edificios, muros o cercas, estén o no catalogados. También se prohíbe la fijación de soportes exteriores para soportar carteles, tanto sobre los edificios en sus cornisas o tejados como en jardines, parques públicos, calles o plazas. Se prohíbe también la fijación o pintado de publicidad sobre medianeras, aunque fuera temporalmente.

En los edificios catalogados no se permitirán anuncios, de carácter comercial o similar, ni siquiera durante las obras de rehabilitación de los mismos, salvo aquellos que identifiquen la obra en el transcurso de la misma.

En los edificios no catalogados se permitirán los rótulos comerciales situados en el plano de fachada y adecuados a las condiciones ambientales del entorno. La licencia podrán concederse previa presentación de un proyecto en el que se defina la integración del elemento publicitario en el edificio.

2. Ordenanzas particulares.

Las ordenanzas que se explicitarán a continuación se han integrado en cada una de las parcelas objeto de intervención y se dividen en cuatro tipos:
- Tipo I: La que se refiere a la edificación dotacional Monasterio de San Miguel de los Reyes.
- Tipo II: Las que se refieren a edificación dotacional sobre solar de nueva creación (parcelas 75 y 76).
- Tipo III: Las que se refieren a rehabilitación del edificio protegido Casa Tota (parcela 77).
- Tipo IV: Las que se refieren ala rehabilitación del edificio protegido Alquería de Albors (parcelas originales 56, 57 y 58) y a la ampliación prevista (parcela 81).
- Tipo V: Las que actúan como ordenanzas complementarias a las ordenanzas para nueva edificación de los bloques (parcelas 78, 79 y 80).
- Tipo VI: Las que actúan como ordenanzas complementarias alas ordenanzas para nueva edificación de las parcelas 71, 72. 73 y 74.

En el caso de edificaciones catalogadas el nivel de intervención viene además descrito en su ficha correspondiente.
En cada una de estas ordenanzas particulares se precisan los parámetros edificatorios tales como alineaciones, alturas, edificabilidad, vuelos, etcétera, con el fin de conseguir la máxima claridad para el ejercicio edificatorio.

2.1. Tipo I.

Parcela San Miguel de los Reyes.

Por tratarse de un edificio declarado Bien de Interés Cultural y cuya rehabilitación está en fase de terminación, las ordenanzas de aplicación son de forma genérica aquellas que permiten las intervenciones sobre edificios con nivel de protección integral, es decir, aquellas de restauración y conservación que persigan el mantenimiento de los elementos estructurales y la mejora de las instalaciones. Las obras excepcionales de redistribución del espacio interior podrán realizarse sin que se alteren las características estructurales o exteriores del edificio sin que se desvaloricen los elementos protegidos o que deban conservarse.
No obstante, en los espacios libres de la parcela podrá admitirse una edificación complementaria acorde con las ya realizadas y que no suponga la alteración de la configuración de los espacios libres ni la reduzca.

2.2. Tipo II.

Parcela 75 y 76.

La edificación en estas parcelas tiene como objetivo dotara la Biblioteca Valenciana de unos espacios complementarios a ella misma, con destino a almacén de libros, servicios generales, residencia de investigadores, etc., por lo que se admiten usos específicamente dotacionales-culturales o incluso residenciales vinculados a la biblioteca.

Los parámetros correspondientes a la edificación de cada una de estas parcelas son los siguientes:

Ocupación máxima en planta: 1.190 m^2.
Alineaciones vinculantes: Paralelo al nuevo vial prolongación Conde Lumiares (desvío de la carretera de Barcelona) separación mínima, 7 m.
Espacios libres de parcela: Resto no ocupado por la edificación. Se permite el fraccionamiento del bloque en dos o más unidades. La separación entre ellas no será menor de 5 in ni mayor de 10 m.
Aprovechamiento parcela: Edificación total: 3.570 m^2.
Número máximo de plantas: 3.
Altura cornisa: 10 metros. Vuelos: No autorizados.
Áticos: No autorizados.

2.3. Tipo III.

Parcela 77. Casa Tota.

La rehabilitación del edificio comportará la recuperación de los huecos originales en su posición y dimensiones, tanto en las fachadas delantera y posterior como en las testeras, suprimiendo todas las intervenciones realizadas que han alterado la composición del edificio. Se admite, tanto el uso específicamente dotacional-cultural como un uso de carácter residencial adscrito a la Biblioteca Valenciana, tal como residencia de investigadores o similar.
Esta rehabilitación eliminará los rótulos de carácter comercial que hoy en día figuran en élla, restringiendo totalmente la futura instalación de otros nuevos de carácter publicitario, de acuerdo con lo dicho en la introducción de estas ordenanzas.

Los parámetros correspondientes a la edificación de esta parcela son los siguientes:

Ocupación en planta: 290 m^2 que corresponden al bloque a rehabilitar
Alineación vinculante: La existente, y definida en los planos en cuanto al bloque catalogado.
Aprovechamiento parcela: Edificación total: 870 m^2.
Número máximo de plantas: 3.
Altura cornisa: La existente.
Vuelos: No autorizados.

2.4. Tipo IV.

Parcelas 82 y 81 (nueva creación). Alquería de Albors.

La intervención sobre este edificio se concibe como una actuación unitaria en lo que se refiere a la rehabilitación del edificio sobre parte de las antiguas parcelas 56, 57 y 58, y por otra parte el edificio de nueva creación que puede constituir un proyecto independiente, con tal de garantizar una adecuada unión o relación con el edificio rehabilitado.
Necesariamente esta segunda intervención se realizará con posterioridad a la rehabilitación de la alquería.

El proyecto de rehabilitación comportará la eliminación de las edificaciones no catalogadas y de los elementos añadidos a los cuerpos principales, tal como se precisa en los planos y en la ficha de catalogación.

Se recuperarán los huecos originales en su posición y dimensiones, tanto en las fachadas delantera y posterior como en las testeras, suprimiendo todas las intervenciones realizadas que han alterado la composición del edificio. El uso será específicamente dotacional-cultural al servicio del barrio de Orriols.

Los parámetros correspondientes a la rehabilitación de estas edificaciones son los siguientes:

Ocupación en planta: 576 m2 que corresponden al bloque a rehabilitar.
Alineación vinculante: La existente.
Aprovechamiento parcela: Edificación total: 1.152 m^2.
Número máximo de plantas: 2.
Altura cornisa: La existente.
Vuelos: No autorizados.
Los parámetros correspondientes a la nueva edificación serán los siguientes:

N.º 187
8-VIII-2001
BUTLLETÍ OFICIAL DE LA PROVÍNCIA DE VALÈNCIA | BOLETIN OFICIAL DE LA PROVINCIA DE VALENCIA

Ocupación máxima en planta: 1.284 m2.
Alineación vinculante: La fachada norte del bloque paralela a los bloques de edificación abierta existente entre la traza del bulevar, y la calle Santiago Rusinyol a un mínimo de 12 m. del límite del trazado del bulevar.
Aprovechamiento máximo parcela:
Edificación total: 2.568 m2.
Longitud máxima de la fachada norte: 80 m/l.
Anchura mínima de patio interior: 6 m.
Número máximo de plantas: 2.
Altura cornisa: Igual a la altura de comisa del bloque protegido a excepción del cuerpo de enlace con la alquería que no podrá sobrepasar la cornisa de la fachada trasera de la parcela 58.
Vuelos: No autorizados.

Comprendida toda la manzana como una parcela única, el resto de los espacios libres de parcela tendrá un tratamiento ajardinado de acuerdo con las previsiones del PGOU.

2.5. Tipo V.

I. Parcelas 78, 79 y 80.

La edificación que se realice en cada una de estas parcelas se remitirá necesariamente a la composición, altura de cornisa, tratamiento de fachadas, etc., de los bloques existentes a los que va a completar.

2.6. Tipo VI.

2.6.1. Parcelas 71 y 72.
Sobre las parcelas 71 y 72 no cabe fraccionar el proyecto edificatorio de cada una de ellas, debiendo además ser de idéntica composición los dos bloques.

2.6.2. Parcelas 73 y 74.
No cabe fraccionar el proyecto edificatorio del conjunto de casas unifamiliares de cada uno de los bloques de adosados, debiendo además ser todas de idéntica composición y tratamiento. La edificación se retirará 5 m de ambas líneas de fachada.

3. Régimen del suelo no urbanizable.

A tenor de lo dispuesto en el artículo 4.3 del título cuarto, de las Normas Urbanísticas del PGOU de Valencia, el suelo no urbanizable en el ámbito de este plan, carece de aprovechamiento urbanístico, siendo de aplicación lo dispuesto en este artículo, y en el siguiente 4.4 en relación con la parcelación.
En cuanto a las obras e instalaciones permitidas se estará a lo dispuesto en los siguientes apartados, como limitaciones algo más estrictas que las contempladas en este título cuarto en razón a los valores histórico-artísticos y paisajísticos ya descritos en otros documentos de este plan.

3.1. Parcelas sobre suelo S.N.U. PH-1.

Sobre las parcelas en este suelo, regirán las siguientes limitaciones:

- Las parcelas tendrán que mantener necesariamente el destino agrícola en el que se encuentran a la aprobación de este plan, quedando prohibido cualquier otro uso, de acuerdo con el artículo 4.10.2. de las Normas Urbanísticas del PGOU, no pudiendo realizarse ninguno de los usos dotacionales que se contemplan en el punto 3 de dicho artículo.
- No podrá realizarse en ellas construcción de ninguna índole, incluso aquellas que pudieran estar justificadas con relación a la naturaleza y destino agrícola de la finca.
- Específicamente se prohíben también las construcciones ligeras, tales como invernaderos u otras análogas.

3.2. Parcelas sobre suelo SNU PH-2.

Sobre las parcelas en este suelo, regirán las siguientes limitaciones:
- Las parcelas tendrán que mantener necesariamente el destino agrícola en el que se encuentran a la aprobación de este plan, quedando prohibido cualquier otro uso, de acuerdo con el artículo 4.10.2. de las Normas Urbanísticas del PGOU, no pudiendo realizarse ninguno de los usos dotacionales que se contemplan en el punto 3 de dicho artículo.
- No podrá realizarse en ellas construcción de ninguna índole, incluso aquellas que pudieran estar justificadas con relación a la naturaleza y destino agrícola de la finca.
- Excepcionalmente, se podrán hacer en ellas, solamente construcciones ligeras de tipo invernadero cuya construcción pueda ser desmontable, y que no ocupe más de 50 m^2 por parcela agrícola, y su altura de cumbrera no exceda de 4 metros.

- Para las construcciones existentes a la aprobación del plan, se permitirán las obras de restauración, acondicionamiento y reforma, sin incremento de ocupación de suelo, ni aumento de la volumetría, siendo obligatorio la restitución del carácter tradicional de estas edificaciones.

Valencia, marzo de dos mil uno.-El doctor arquitecto, Alvaro Gómez-Ferrer Bayo.

16830

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló

Museu, 3

46003 València

www.cvc.gva.es

cvc@gva.es

Informe sobre la declaració de BIC amb categoria de Monument a favor de l'església parroquial de Santa Maria Magdalena de Vilafranca

Autor: Css. Llegat Històric
Aprovació: Ple a Pedreguer, 27 febrer 2017

Antecedents

La Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, amb data 04.10.16, va publicar en el DOCV núm. 7925, una resolució per la qual s'incoava expedient de declaració de Bé d'Interès Cultural, amb la categoria de Monument, a favor de l'Església Parroquial de Santa Maria Magdalena de Vilafranca.

Al ser preceptiu l'informe de Consell Valencià de Cultura, com a entitat consultiva de la Generalitat, la Direcció General de Cultura de la Conselleria va sol·licitar, per document de 25 de novembre de 2016, data d'entrada al CVC 15 de desembre de 2016, informe favorable per a la declaració esmentada.

Preliminars

1. El temple té la condició de Bé de Rellevància Local segons la Disposició Addicional Quinta de la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià (DOCV Núm. 5.449 / 13.02.2007)
2. Hi ha un informe del Consell Valencià de Cultura aprovat pel Ple de 22 de setembre de 2003 en què es considerava oportuna la declaració de l'església parroquial de Vilafranca com a Bé d'Interés Cultural. **(Annex1)**

Justificació

La construcció

L'església parroquial de Santa Maria Magdalena de Vilafranca és va construir sobre el solar que ocupava el temple d'estil gòtic anterior. La construcció es va realitzar sota la direcció dels mestres picapedrers Pere Maseres i Raimon de Pertusa. L'església està considerada com una de les millors representacions de l'arquitectura religiosa del renaixement valencià. Va ser construïda entre 1567 i 1572.

Tot i la seua classificació com d'estil renaixentista, la concepció espacial de la construcció respon a la tècnica del gòtic mentre que els elements purament renaixentistes apareixen en els

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló

Museu, 3

46003 València

www.cvc.gva.es

cvc@gva.es

detalls decoratius, des de les mènsules-capitells a les claus de voltes i a les portades exteriors i interiors.

La construcció és de planta longitudinal, amb una sola nau rectangular, absis poligonal, presbiteri sobre-elevat a la resta de la nau, quatre trams de capelles laterals entre contraforts i cor situat als seus peus **(Annex II Fig. 1).** La nau està coberta amb volta de creueria amb nervis i tercelets. Les capelles laterals tenen volta d'aresta i l'absis una volta estrellada. El cor està sostingut amb volta de creueria. Els arcs de la nau arranquen de mènsules-capitells historiats amb els busts dels apòstols de la part superior dels contraforts..

L'església posseeix una capella darrere del presbiteri (segle XVII), flanquejada per dues sagristies, així com una capella de la Comunió (segle XVIII) d'estil barroc, de planta centralitzada i amb cúpula.

El conjunt de la coberta, entenent com a tal la volta, els arcs, nervis i pedres clau, juntament amb les mènsules-capitells són les parts més atractives de l'interior del temple. La seua singularitat radica en la mescla de sistemes constructius, al tractar-se d'una volta de nervadures gòtiques combinada amb un sistema de suport i una decoració renaixentista.

Portades i portes

La portada principal **(Annex II Fig. 2)**, a la qual s'accedeix mitjançant cinc escalons semicirculars, té obertura de mig punt amb l'escut de la vila en la clau, i en els carcanyols, dos medallons amb els caps de Sant Pere i Sant Pau, tot emmarcat per pilastres corínties estriades que suporten un entaulament amb arquitrau i cornisa motllurades i, el fris amb la cara d'Apol·lo envoltat de garlandes, dos putti i dos grotescs, un en cada extrem, que representen el dia i la nit. Per damunt, hi apareix una fornícula apetxinada protegida per columnes amb el fust acanalat, àngels orants i querubins cavalcant sobre dofins, i al sostre, un frontó coronat per l'escut de la vila.

Aquesta portada va ser restaurada en 2008 gràcies a la Fundació Blasco d'Alagó.

La portada lateral **Annex II(Fig. 3**), presenta un arc de llinda en l'obertura protegida per pilastres estriades amb capitell dòric, que suporten un entaulament ordenat a la manera clàssica

Portes de les sagristies

La porta de la sagristia major, del costat de l'Evangeli, presenta obertura de mig punt emmarcada per columnes adossades acanalades i el terç inferior decorat amb gerres amb flors amb capitell corinti. Per damunt de l'entaulament, una fornícula protegida per columnes acanalades, i als extrems, gerres amb flors.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló

Museu, 3

46003 València

www.cvc.gva.es

cvc@gva.es

La porta de la sagristia menor, del costat de l'Epístola, presenta obertura de mig punt emmarcada per pilastres jòniques decorades amb àngels i garlandes. Per damunt de l'entaulament, una fornícula apetxinada protegida per columnes acanalades.

El campanar

Es tracta d'una torre adossada al frontis de l'església, **(Annex II Fig. 4)** construïda en 1909 en substitució de l'anterior, d'època medieval, perquè amenaçava ruïna. El campanar actual, de planta exterior semblant a un octògon irregular, presenta una planta interior quadrada. Té quatre cossos separats per motllures, on el segon és més llarg, el tercer és el del rellotge, i el quart, el de les campanes, presenta una obertura de mig punt en cada cara. Està construït amb carreus i té una altura de 28 metres i uns fonaments de 4 metres.

Torre de Conjurar

Amb aquesta denominació es designa la torre situada a la part de darrere del temple parroquial de Vilafranca, que forma un únic cos amb la resta de l'edifici, donant-li el peculiar aspecte d'una fortalesa.

Es tracta d'una torre de planta rectangular, emmerletada, construïda sobre roca viva **(Annex II Fig. 5),** amb maçoneria de pedra i queixals de carreus reforçant els angles. L'interior està dividit en quatre plantes, en els murs de les quals hi ha finestres quadrangulars per a filtrar la llum. Està coberta amb teulat d'una sola vessant i coronada amb merlets.

La principal característica de la torre en les últimes dècades i fins a la seua rehabilitació en 2009, podia definir-se pel continu estat d'abandonament, malgrat que en el seu origen va albergar la sagristia major a la planta baixa i en temps no molt llunyans va servir de campanar els dies laborables.

Amb la rehabilitació de 2009 es destinarà a museu històric parroquial de la població incloent-hi el patrimoni tèxtil de la parròquia.

El museu

Posseeix una valuosa col·lecció d'obres d'art i documentació relacionades amb la vida religiosa del temple, destaquen tres peces d'orfebreria del segle XV:
Calze de Sant Miquel, de 1440, d'argent, punxó de València.
Creu processional, de 1450, d'argent sobredaurat i amb esmalts, de 93 cm d'alt.
Reliquiari de la Vera Creu, de 1470, punxó de Morella.

Retaule de Sant Miquel

A la capella de la Comunió, de planta de creu grega amb cúpula, es troba el valuós retaule gòtic de Sant Miquel **(Annex II Fig. 6)** que va pintar Bernat Serra entre 1429 i 1431.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló

Museu, 3

46003 València

www.cvc.gva.es

cvc@gva.es

La taula central presenta l'Arcàngel vestit amb armadura medieval dominant el monstre infernal, un dimoni amb quatre caps i peüngles. Una llança li traspassa la boca. A la part superior d'aquesta taula esta la Verge i l'Infant, acompanyats d'un parell d'àngels.

La part esquerra del retaule, representa tres escenes de l'Evangeli i en totes elles és protagonista la Mare de Déu.

A la dreta del retaule apareixen les representacions pictòriques referides a l'Arcàngel sant Miquel. La primera, en la part alta, simbolitza l'infern en forma de boca de peix. La taula del mig permet observar a Sant Miquel amb una balança a la mà; en ella pesa les obres bones i dolentes dels difunts per a impartir justícia. La tercera taula representa el miracle segons el qual sant Miquel va salvar a un xiquet que vivia a la Pobla, després de caure a una bassa.

A la predel·la es poden contemplar les figures de Sant Pere, Santa Maria Magdalena, la Verge dels Dolors, la Pietat de Crist, Sant Joan, Santa Caterina i Sant Pau.

Entorn de protecció

Apareix clarament definit a la resolució de 25.11.16 i comprén les parcel·les que limiten directament amb la que ocupa el possible BIC, i que poden afectar aquest, tant visualment com físicament qualsevol intervenció que es realitze sobre aquestes. **(Plànol) (1)**

Conclusions

El Consell Valencià de Cultura considera que l'Església Parroquial de Santa Maria Magdalena de Vilafranca reuneix les condicions per ser declarada Bé d'Interès Cultural amb categoria de Monument pel seu interés artístic i històric.

El Consell Valencià recomana que s'establisca un pla de divulgació del BIC que implique el coneixement per part de la resta del territori d'un monument tan representatiu de l'arquitectura religiosa del renaixement valencià.

Aquest informe s'enviarà al protocol habitual i a l'ajuntament de Vilafranca.

(1) A la resolució hi apareix definida la línia delimitadora, que té l'origen en la intersecció entre l'eix del carrer Major i la paret mitgera entre les parcel·les 09 i 10 de l'illa núm. 28886, punt A.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

(Annex1)
INFORME SOBRE L'ESGLÉSIA PARROQUIAL DE VILAFRANCA
Ple: 22 de setembre de 2003
Autor: Jesús Huguet

Antecedents

Amb data 19 de maig de 2003 (registre d'entrada 603 de 19/05/03) la Sra. Dolores Monferrer Guardiola, en nom propi en el de l'Associació Luis Miralles del Campo, sol·licita del Consell Valencià de Cultura informe sobre la declaració de Bé d'Interés Cultural (B.I.C) de l'església parroquial de Vilafranca.

En eixe sentit, informa que des de l'any 1987 està pendent de resolució la declaració per part de la Direcció General de Patrimoni Artístic de la Generalitat Valenciana (s'acompanya un resum de les gestions realitzades al respecte, que van del 10/11/1987 al 16/07/2002).

Fets

El temple parroquial de Vilafranca és un magnífic exemple de la millor arquitectura realitzada en les comarques del nord valencià a les acaballes del segle XVI. L'historiador Rafael Monferrer assenyala: El temple parroquial de Vilafranca és un dels monuments més notables i desconegut de la comarca morellana dels Ports i, dins el seu estil, de les diverses terres castellonenques.

Format per una sola nau rectangular de quatre trams amb Caselles laterals i presbiteri amb absis poligonal irregular i posterior capella absidal, dedica l'altar major a Sta. Maria i les capelletes laterals a la Maredédéu del Roser, Maredédéu del Pilar, sant Pere i sant Andreu, a Jesús i la Immaculada, al Calvari, a sant Blai i al Cor de Jesús, etc. A més de la capella de la Comunió, les dues sagristies, l'arxiu i museu parroquial, el campanar, etc. forma part de l'edifici la Torre de Conjurar, que descriu Aixa Rafael Monferrer: Amb aquest apel·latiu es designa la torre situada a la testera del temple, al costat de l'evangeli, la qual forma cos únic amb la resta de l'edifici conferint-li el peculiar aspecte de fortalesa. Potser, s'alçara en substitució d'una altra anterior, o fos concebuda com les altres torres semblants del terme de Vilafranca....
L'estat de l'església però no és el més adequat i precisa amb urgència una intervenció de manteniment i repristinització, especialment en la coberta, ja que en cas contrari no solament es voria afectada la fàbrica de l'edifici sinó la multitud d'elements mobiliaris (retaules com el de sant Miquel, imatges, orfebreria, vestimentes, etc.) que fan del temple un referent del patrimoni de les terres del nord castellonenc.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló

Museu, 3

46003 València

www.cvc.gva.es

cvc@gva.es

Conclusions

Front a eixa situació considerem oportuna la declaració com a Bé d'Interés Cultural del temple parroquial de Vilafranca, en tota la seua pluralitat de dependències i construccions, a tenor del que indica la Llei 4/1998, de 11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià en el seu article 7.1 en els corresponents al capítol III de l'esmentada Llei. Aquest informe el lliurarà a la Direcció General de Patrimoni Artístic de la Generalitat Valenciana, a la parròquia de Vilafranca i a la persona i associació interessades que es dirigiren al CVC.

València, 10 de juliol de 2003 Jesús Huguet
Consell Valencià de Cultura

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló

Museu, 3

46003 València

www.cvc.gva.es

cvc@gva.es

(Annex II)

Fig. 1

Fig.2

Fig.3

Fig.4

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló

Museu, 3

46003 València

www.cvc.gva.es

cvc@gva.es

Fig. 5

Fig. 6

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcall

Museu, 1

46003 València

www.cvc.gva.es

cvc@gva.es

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre el Anteproyecto de Ley del Mecenazgo Cultural, Científico y Deportivo no profesional en la Comunitat Valenciana

Autor: Css. Jurídica
Aprovació: Ple, 21 desembre 2017

ANTECEDENTES

El Consell Valencià de Cultura se ha distinguido siempre por su defensa del Mecenazgo, y ha mantenido, a través de sus informes y declaraciones, una postura social, cultural y política sobre el mismo.

El 27 de febrero del 2012, el pleno del CVC aprobó un documento titulado *Informe sobre la situación del Mecenazgo y Patrocinio Español*, que fue editado en 2013. En aquel momento, cuando estaban a punto de cumplirse diez años de la última Ley de Mecenazgo en España, el CVC planteó la necesidad de su revisión en un contexto económico difícil.

Como se destaca en aquel informe, el Mecenazgo supone un complemento a los presupuestos públicos destinados a la Cultura y la Ciencia, así como "una herramienta de gran utilidad para un asociacionismo cultural esencial que busca la implicación de la ciudadanía en la defensa del bien público y de interés general, un mayor aprendizaje de las actividades y creaciones culturales, así como el reconocimiento y prestigio de la cultura y la ciencia". Al mismo tiempo, el micromecenazgo supone la herramienta de vinculación de la ciudadanía con su entorno social y cultural más inmediato.

Posteriormente, en julio del 2014, el pleno del CVC aprobó el informe de alegaciones sobre el anteproyecto de Ley 9/2014 de impulso de la actividad cultural y del mecenazgo valenciano, ley que se aprobó sin incluir ninguna de las recomendaciones del CVC.

El pasado 10 de noviembre entró en registro del CVC la solicitud de informe al actual anteproyecto de Ley del Mecenazgo Cultural, Científico y Deportivo no profesional en la Comunitat Valenciana, que fue remitido a la Comisión Jurídica para su valoración.

CONSIDERACIONES

La actual ley 9/2014 no ha llegado a aplicarse ni desarrollarse reglamentariamente. Por ello, y dadas las profundas modificaciones que era necesario introducir en la estructura de dicha ley, la Generalitat ha procedido a realizar un anteproyecto completamente nuevo. Este anteproyecto modifica también la Ley 13/1997, de 23 de diciembre, por la que se regula el tramo autonómico del impuesto sobre la Renta de las Personas Físicas y restantes tributos cedidos.

El anteproyecto consta de cuatro títulos, una disposición transitoria, una disposición derogatoria y cuatro disposiciones finales.

El CVC reconoce muchos de los planteamientos presentados en nuestros propios informes en relación a: definición de concepto de Mecenazgo; el micromecenazgo y su incidencia social; el propio objeto de la ley; la inclusión de la Ciencia; la creación de un Consell Assessor del Mecenatge, en el que participará el propio CVC; y, por supuesto, los incentivos fiscales.

En nuestra opinión, el anteproyecto recoge adecuadamente los aspectos relacionados con los beneficiarios, personas y entidades, del mecenazgo cultural, científico y deportivo no profesional, así como las modalidades contempladas en la actual ley.

Nos parecen suficientes las desgravaciones y beneficios fiscales presentados en el anteproyecto, teniendo en cuenta que solo afectan al marco de tributos autonómicos y los tributos estatales cedidos, y que en el presente anteproyecto ascienden del 15 al 25%.

Queda pendiente, por tanto, la modificación de la Ley estatal, que podría reforzar las iniciativas que las distintas Comunidades Autónomas están impulsando en esta materia.

La figura del Consell Assessor del Mecenatge, como órgano asesor, cumple con las funciones y tareas adecuadas. Su composición diversa y paritaria, que responde a las principales instituciones culturales y científicas de la sociedad valenciana, nos parece acertada, aunque queda por definir su número, a la espera del desarrollo reglamentario así como las reuniones previstas para cumplir su cometido. Nos felicitamos por la inclusión de esta propuesta en el anteproyecto, ya que fue una de las ideas planteadas por este CVC en las alegaciones anteriores.

Es una novedad la creación de la Oficina del Mecenatge. Aunque en el anteproyecto solamente figuran las funciones, consideramos que será una pieza clave en la difusión, promoción, publicidad y concienciación social del mecenazgo.

OBSERVACIONES

En primer lugar, el CVC ha insistido siempre en la importancia del Mecenazgo, pero que no debe confundirse con la sustitución de las políticas públicas. El anteproyecto destaca en su preámbulo que ni en España ni en la Comunitat Valenciana "existe una tradición de mecenazgo científico como en los países anglosajones, tradición que, en tiempos de grave crisis económica, les ha permitido mantener su posición de liderazgo científico".

Efectivamente eso es así, pero desde el CVC hemos apostado por una posición europea, liderada por países como Francia, donde la iniciativa privada no ha sustituido la responsabilidad y compromiso público, porque el Mecenazgo, como siempre hemos defendido, no es un sustituto de las políticas públicas, sino un complemento necesario.

Aunque ya sabemos que no todo debe recaer en los presupuestos públicos, tampoco éstos deben ser sustituidos por las aportaciones privadas. Por tanto, llevar adelante una Ley de Mecenazgo debe consolidar la colaboración público/privada, con la corresponsabilidad mutua y el liderazgo indiscutible de las políticas públicas, que tienen la obligación y responsabilidad de sostener la arquitectura cultural y científica.

En segundo lugar, el anteproyecto menciona también en su preámbulo que "no contempla el mecenazgo social o medioambiental que, por sus especificidades, habrán de ser regulados en otras normas".

Como ya señalamos en las alegaciones a la Ley 9/2014, el CVC considera que "debemos ser sensibles a los sectores tradicionales del mecenazgo social, propiciando la creación de una ley amplia para todos los sectores ciudadanos y duradera en el tiempo, sin cercenar el destino de la financiación ni su actividad, bien sea en el campo de la cooperación, la ayuda social o la protección medioambiental", áreas indiscutibles en la preocupación de la ciudadanía.

Esperamos que, si no es en esta Ley, estos aspectos imprescindibles sean objeto de otra normativa específica.

En tercer lugar, aunque el anteproyecto habla en su preámbulo del micromecenazgo, que es definido en el artículo 2, Conceptos Legales, no nos queda claro a qué beneficios fiscales se acogerá esta modalidad.

CONCLUSIONES

1) El CVC considera que este anteproyecto de ley mejora sustancialmente la actual Ley 9/2014. Es un anteproyecto de ley conciso, que recoge con claridad los objetivos, los beneficiarios y la estructura de composición de los organismos destinados a promocionar y difundir el Mecenazgo.

2) Aunque no cumple con el máximo de requisitos que el CVC indicó en sus informes, es un texto apropiado para comenzar su funcionamiento, poniendo en marcha tanto la Oficina como el Consell Assessor, e impulsando la colaboración social en proyectos culturales, científicos y deportivos no profesionales.

3) El CVC manifiesta la necesidad de su puesta en marcha en el menor plazo posible y confía en que su correcta aplicación ayudará a modificar los comportamientos sociales, propiciando un mayor prestigio de la Cultura y la Ciencia.

4) No obstante, queda todavía una tarea importante por realizar, que consiste en la modificación de la Ley Estatal del 2002. Por ello, el CVC insta al Gobierno español a que inicie esta reforma, con el fin de ayudar a las Comunidades que ya han comenzado sus propias legislaciones autonómicas.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Este informe se enviará al protocolo habitual y a la Secretaría Autonómica de Cultura y Deporte.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre el Proyecto de Ley de creación del Consell de l'Audiovisual de la Comunitat Valenciana

Autor: Css. Jurídica
Aprovació: Ple MACA Alacant, 27 novembre 2017

ANTECEDENTES

Desde sus comienzos, el Consell Valencià de Cultura se ha interesado por los medios audiovisuales y ha resaltado la importancia del cine, la televisión y el vídeo como formas de expresión artística, entretenimiento popular e instrumento pedagógico, así como el carácter industrial de la actividad cinematográfica y audiovisual.

Baste citar algunos de nuestros trabajos al respecto: el *Informe sobre los Recursos Audiovisuales de la Comunitat Valenciana* (2004), que recomendaba la creación de una Mediateca Valenciana, a fin de reunir y custodiar todos los fondos documentales referidos a esta Comunidad, o el *Informe sobre la Ley del Cine y su aplicación* (2008), sobre la Ley estatal 55/2007, de 28 de diciembre, que explicaba cómo la actividad cinematográfica y audiovisual conforma un sector estratégico de nuestra cultura y de nuestra economía.

Más recientemente, elaboramos un *Informe sobre el Anteproyecto de Ley de Radiotelevisión Valenciana* (2012), el *Informe sobre el libre comercio del sector audiovisual* (2013), la *Declaració del Consell Valencià de Cultura sobre els arxius de RTVV* (2013), el *Informe sobre el Audiovisual valenciano* (2014) y el *Informe sobre el Patrimonio Audiovisual y Sonoro* (2015), donde dimos fe de la extraordinaria riqueza de dicho patrimonio. El CVC ha organizado mesas redondas sobre *Les indústries culturals a la Comunitat Valenciana* (2014) y *Sobre una Nova TV pública valenciana* (2014; informe publicado en 2015).

En relación al anteproyecto de ley que ocupa a este informe, el Secretario Autonómico de Comunicación compareció en la Comisión Jurídica el 11 de julio del 2016, con el objetivo de informarnos de la situación de la RTVV, de su futura puesta en marcha, de la organización de los nuevos organismos y de la protección del Archivo patrimonial.

En dicha comparecencia, y tal como consta en el acta correspondiente, el Sr, Vidal expuso los momentos procesales y parlamentarios de las gestiones a elaborar, y "*comunicó que contaría con el asesoramiento del Consell Valencià de Cultura para la nueva ley prevista de creación de un Consell del Audiovisual Valenciano*", especialmente en el tema referido al Archivo.

En octubre de 2017, el anteproyecto entró en el CVC. Fue remitido a la Comisión Jurídica, que lo incluyó en su orden del día del 16 de octubre. A petición de la Presidenta de la Comisión,

Sra. Pepa Frau, se solicitó el expediente completo, que incluía el informe del Consell Jurídic Consultiu.

LEGISLACIÓN AUTONÓMICA

El artículo 56 del Estatuto de Autonomía de la Comunitat Valenciana, habla de la creación del Consell Audiviosual de la Comunitat Valenciana, que debe aprobarse por ley de Les Corts, refrendada por una mayoría de 3/5 (Pendiente de creación desde 2006).

La Ley 1/2006 del Sector audiovisual, de la Generalitat Valenciana, prevé su creación en el artículo 5.

Además, la Ley 6/2016, de 15 de julio, de la Generalitat, del Servicio Público de Radiodifusión y Televisión de Ámbito Autonómico, de Titularidad de la Generalitat, establece en su disposición adicional séptima que: "*En el plazo máximo de nueve meses desde la entrada en vigor de la presente ley se presentará por el Consell el proyecto de ley de creación del Consejo del Audiovisual de la Comunitat Valenciana, de carácter independiente, velará por el respecto de los derechos, libertades y valores constitucionales y estatutarios en el ámbito de la comunicación y los medios audiovisuales en la Comunitat Valenciana*".

CONSIDERACIONES

Sobre las cuestiones generales de este Proyecto de ley debemos destacar que responde a la práctica habitual de los sistemas democráticos avanzados, que desligan del control político y del poder ejecutivo las decisiones sobre adjudicación de licencias de los operadores de radio y televisión, así como el seguimiento y control sobre los contenidos, negocios jurídicos, etc., de dichos operadores y que existen organismos independientes de estas características en casi todos los países europeos.

También, en la Unión Europea, la Directiva de servicios de comunicación audiovisual, que marca las pautas normativas fundamentales sobre las que debe articularse la regulación de la prestación del servicio de comunicación audiovisual en los países europeos, prevé la existencia de estas autoridades independientes como garantía de la defensa de los derechos de los ciudadanos, frente a los propios medios y la posible injerencia de los poderes públicos.

En España se viene reclamando desde el acuerdo del Senado de 1995, respaldado por todos los partidos políticos, y en la actualidad existen tres órganos de estas características, aunque todos ellos con menores competencias y un coste muy superior a lo que se prevé para el Consell Audiovisual de la Comunitat Valenciana (CACV):

- En la administración estatal, la Comisión Nacional de Mercados y Competencia (CNMC). Un organismo que ha reducido sus competencias tras la reforma del Gobierno en 2012, sustituyendo al organismo previsto en la Ley 7/2010 que configuró una

autoridad estatal audiovisual independiente, el Consejo Estatal de Medios Audiovisuales, con amplias competencias en el ámbito de la comunicación audiovisual.

- En Cataluña, el Consell Audiovisual de Catalunya (CAC).
- En Andalucía, el Consejo Audiovisual de Andalucía (CAA).

RESPECTO A LA COMPOSICIÓN DEL CONSELL AUDIOVISUAL DE LA COMUNITAT VALENCIANA (CACV):

Se prevé que esté formado por 7 personas, que se elegirán cinco por Les Corts y dos por el Consell que, además, elegirá a la persona que deba ocupar la presidencia. Esta participación del Consell se ampara por la naturaleza y funciones administrativas que corresponden a este órgano (de hecho en la actualidad todas estas funciones corresponden al Consell) y en el derecho comparado (por ejemplo, el referente principal de este tipo de organismos que es el Consejo Superior del Audiovisual de Francia, sus 9 miembros son nombrados: 3 por el Presidente de la República, entre los cuales está quien debe ocupar la presidencia del organismo, 3 por la Asamblea Nacional, y 3 por el Senado).

El anteproyecto de ley también contempla un Comité Consultivo del Consell del Audiovisual de la Comunitat Valenciana, como órgano de participación ciudadana y de asesoramiento del CACV, que estará compuesto por 12 miembros, once vocalías y la presidencia. Su composición deberá ser también paritaria.

En este sentido, nos parece pertinente compartir la observación manifestada por el CJC, que hace referencia a la no creación del Comité Consultivo del Consell del Audiovisual, siendo sustituido por comisiones de asesoramiento específico sobre los temas que en cada momento lo requieran.

ORGANIZACIÓN:

El Consell de l´Audiovisual de la Comunitat Valenciana (CACV) se configura como autoridad audiovisual independiente.

Con ello se trasladan las competencias del Consell en esta materia a un organismo plural e independiente, al tiempo se amplían los mecanismos de acceso y garantías de la ciudadanía en su relación con los medios de comunicación audiovisuales.

Este anteproyecto de ley sienta las bases legales para la creación y funcionamiento del CACV, que surge como una entidad de derecho público con personalidad jurídica propia, con plena capacidad, autonomía orgánica y funcional para el ejercicio de sus funciones e independencia respecto de cualquier injerencia o control político en sus decisiones. Estará adscrito al departamento del Consell competente en materia de comunicación y mantendrá una especial relación con Les Corts.

Este órgano ejercerá sus funciones en el ámbito de la prestación de los servicios de radiodifusión sonora, televisión y cualquier otro formato de comunicación audiovisual destinados a la comunicación de masas, tanto si los servicios son gestionados directa o indirectamente por las administraciones públicas de la Comunitat Valenciana, como en virtud de cualquier título habilitante otorgado por la misma, así como en aquellos otros que, por aplicación de la normativa vigente, queden sometidos al ámbito de gestión y tutela de la Generalitat. Asimismo, ejercerá sus funciones, en los términos previstos en la legislación vigente, en relación con aquellos otros medios audiovisuales de comunicación de masas que realicen emisiones específicas para la Comunitat Valenciana, respecto de las mismas.
Por otro lado, la aprobación de la futura ley dice que no supondrá un mayor coste para las arcas públicas, ya que no implica un aumento de los cometidos que corresponde realizar a la Generalitat en el ámbito de la comunicación audiovisual, sino que dichas competencias se trasladan a una entidad de derecho público.

Además, desde el CVC, creemos que, cuando se regule legalmente, entre las razones de pérdida de la condición de miembro de los órganos que componen el CACV debería figurar la apertura de juicio oral por parte de los tribunales competentes de la posible comisión de un delito doloso o que suponga agresión por violencia de género o trato vejatorio a cualquier persona.

Queremos incidir en la imprescindible aplicación del artículo 5, Funciones, haciendo una mención especial al apartado que habla de "*garantizar la igualdad de género a través de la promoción de actividades, modelos sociales y comportamientos no sexistas en el conjunto de las programaciones que se ofrecen en la Comunitat Valenciana, así como en la publicidad que se emita*".

Otra cuestión a tener en cuenta es que algunos aspectos que se enumeran en la exposición de motivos quedan sin desarrollar en el articulado como, por ejemplo, los mecanismos que podrán utilizar los particulares, asociaciones, colectivos, … para denunciar ante el CACV, lo que puedan considerar una merma de sus derechos y libertades.

También se reforma la Ley 1/2006, del Sector Audiovisual, cuya adecuación a la normativa básica estatal resultaba necesaria desde la aprobación de la Ley 7/2010, General de Comunicación Audiovisual.

Resaltar que, conforme a las propuestas que desde hace tiempo viene realizando el Consell Valencià de Cultura, se crea el Archivo Audiovisual de la Comunitat Valenciana para coordinar los archivos y fondos audiovisuales de la Generalitat y sus Instituciones, en especial los archivos del Institut Valencià de Cultura y los de la RadioTelevisió Valenciana, SAU en liquidación, así como de aquellas otras instituciones públicas o privadas que quieran adherirse. Así:

- Se modifica el Capítulo IV del Título II de la Ley 1/2006, de 19 de abril, de la Generalitat, del Sector Audiovisual, que quedará redactado en los siguientes términos: "Capítulo IV. Del Archivo Audiovisual de la Comunitat Valenciana.

Artículo 7. Archivo Audiovisual de la Comunitat Valenciana.

1. Se crea el Archivo Audiovisual de la Comunitat Valenciana para coordinar los archivos y fondos audiovisuales de la Generalitat y sus instituciones, en especial los archivos del Institut Valencià de Cultura y los de la Radio Televisió Valenciana, SAU en liquidación, así como de aquellas otras instituciones públicas o privadas que quieran adherirse, con los objetivos de:

a) Facilitar a la ciudadanía el conocimiento y difusión del patrimonio audiovisual valenciano.

b) Fomentar el archivo y la sistematización de la documentación sonora, fílmica, gráfica y audiovisual de la Comunitat Valenciana.

c) Apoyar y asesorar a aquellas instituciones públicas o privadas que quieran digitalizar sus archivos audiovisuales, e integrarlos o conectarlos con el Archivo Audiovisual de la Comunitat Valenciana.

d) Asesorar a las administraciones públicas de la Comunitat Valenciana en materia archivos audiovisuales.

e) Fomentar la difusión e internacionalización del audiovisual y los activos audiovisuales de la Comunitat Valenciana.

f) Aquellos otros que se le puedan encomendar.

2. Mediante desarrollo reglamentario se determinará la organización y gestión del Archivo Audiovisual de la Comunitat Valenciana, así como las bases del sistema de protección, conservación, tratamiento, difusión y acceso a los fondos documentales del mismo.

3. Los fondos documentales que conforman el conjunto documental de la extinta RTVV podrán cederse para su difusión y explotación, en los términos que determine el CACV y conforme a los derechos que puedan existir sobre los mismos, a los prestadores del servicio de comunicación audiovisual, públicos y privados, con título habilitante otorgado por la Generalitat."

CONCLUSIONES:

1) El Consell Valencià de Cultura considera oportuna la creación del Consell de l´Audiovisual de la Comunitat Valenciana, como un organismo independiente, con el fin de garantizar la libertad y pluralidad de los medios de comunicación de la Comunitat Valenciana y cumplir la Directiva Europea.

2) Compartimos el articulado del proyecto de Ley en relación a las funciones, facultades, estructura y régimen jurídico que se otorga al CACV. Asimismo, los fines y principios de actuación de dicho organismo como la potestad sancionadora para hacer cumplir la ley.

3) Coincidimos con las observaciones manifestadas por el Consell Jurídic Consultiu, respecto a la necesidad de aclarar algunos puntos del anteproyecto, especialmente lo que hace referencia al Comité Consultivo del Audiovisual Valenciano, y destacamos el informe favorable de este organismo.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

4) Por último, en relación a las competencias culturales que a este CVC incumbe, nos parece esencial la creación del Archivo Audiovisual de la Comunitat Valenciana, siendo la primera vez que este Archivo aparece reflejado en una ley.

5) Consideramos urgente el desarrollo reglamentario del Consell de l`Audiovisual, por parte de la Generalitat, para determinar la organización y gestión del Archivo Audiovisual de la Comunitat Valenciana, así como las bases del sistema de protección, conservación, tratamiento, difusión y acceso a los fondos documentales del mismo.

Este informe se enviará al protocolo habitual y a la Secretaría Autonómica de Comunicación de la Generalitat Valenciana.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre el presente y el futuro de las Bibliotecas Públicas

Autor: Css. Jurídica
Aprovació: Ple, 27 març 2017

"La creación de las bibliotecas debería regirse
por una necesidad social e intelectual"
Pilar Faus

ANTECEDENTES

Entre todas las creaciones del ser humano, la escritura destaca como la suprema hazaña intelectual. De ahí que el *Consell Valencià de Cultura* haya prestado atención numerosas veces, prácticamente desde su origen, al mundo de la lectura y el libro.

Ya en enero de 2003, el CVC emitió el *Dictamen de la ponència sobre el llibre i la lectura*, donde expresaba su preocupación por el presente y el futuro del mundo de las letras, y analizaba de manera exhaustiva la trascendencia y función social de la lectura, la necesidad de promocionarla y la situación en la Comunitat Valenciana.

A principios de 2007, el CVC trató el tema de la promoción de los escritores valencianos en un informe titulado *Informe sobre la situación del mercado editorial y la producción literaria en la Comunitat Valenciana*.

Además, en diciembre de 2007 aprobó un informe, emitido por la Comisión de Interpretación Jurídica y Reglamentaria, sobre la Ley 10/2007 de 22 de junio, de la Lectura, del Libro y de las Bibliotecas, norma de carácter estatal concebida para fomentar la lectura en nuestro país. En marzo de 2010 emitió un *Informe sobre el anteproyecto de Ley de Bibliotecas y la Lectura de la Comunitat Valenciana*. Y en junio de 2011 emitió un informe titulado *Propuesta de creación de un espacio público de la lectura o rincón del lector*.

En abril de 2012, escritores y escritoras, editores y libreros se reunieron en la sede del CVC para analizar y debatir la situación, cada vez más preocupante, de la literatura valenciana, y realizaron una declaración conjunta, conocida como *Declaración del libro*. En junio de 2012 se aprobó una declaración sobre la industria editorial.

Al año siguiente, en abril de 2013, el CVC volvió a aportar una serie de propuestas encaminadas a impulsar el conjunto de las letras valencianas. A estos informes y declaraciones hay que añadir la mesa redonda sobre la situación de las industrias culturales del sector del libro, del audiovisual y de las artes escénicas, que se celebró el 20 de febrero del 2014. Posteriormente, en mayo del mismo año, se aprobó un informe con los datos aportados por los componentes de esa mesa redonda y sus propuestas.

El 9 de febrero del 2015 se realizó una mesa redonda sobre la situación actual de la literatura y la lectura en valenciano. En marzo de ese mismo año se emitió un *Informe sobre la creación de un Centro de las Letras Valencianas o Centro Valenciano de las Letras*, y un mes después un *Informe sobre la situació actual de la literatura i la lectura en valencià*.

Posteriormente se han seguido elaborando informes sobre diferentes aspectos del mismo tema, como las traducciones del valenciano a otras lenguas y viceversa, poesía valenciana actual, autores teatrales valencianos y pensiones y derechos de autor.

En nuestro *Dictamen de la ponència sobre el llibre i la lectura*, emitido por el CVC en 2003, se recogían una serie de recomendaciones dirigidas a las administraciones públicas y al resto de los sectores implicados, que a nuestro entender mantienen su vigencia, aunque hayan sido aplicados en mayor o menor medida:

- Diseñar una campaña de sensibilización lectora y de recuperación del prestigio del libro.
- Difundir a los autores valencianos y su obra.
- Crear un Centro Valenciano de las Letras, a semejanza de los que hay en otras Comunidades.
- Promocionar el valenciano como lengua literaria y científica.
- Convertir las bibliotecas en auténticos centros sociales de irradiación cultural.
- Contribuir a la difusión de la producción editorial valenciana en los medios de comunicación.
- Propiciar una formación lectora coherente, literaria y científica, en los diferentes niveles de la enseñanza, introduciendo al lector joven en los placeres de leer, escribir e investigar.
- Aprovechar las nuevas tecnologías, presentándolas como otra manera de aproximación a la lectura y no como una competencia del libro tradicional.
- Fomentar el asociacionismo en el mundo del libro en todos sus sectores, para facilitar una mayor profesionalización.

JUSTIFICACIÓN

Por disparatada que pueda parecernos, la pregunta de si las bibliotecas públicas tienen futuro en un mundo en el que existe Internet está en la mente de estudiosos, gestores políticos y ciudadanos en general. Esa pregunta se extiende a las bibliotecas de los centros educativos públicos, a las bibliotecas escolares, a las universitarias, tanto de universidad como de facultad y de departamento, a las de hospitales, centros penitenciarios, centros de jubilados y tantas otras.

Durante largos siglos, el pensamiento y la memoria colectiva han encontrado acomodo y refugio en las bibliotecas públicas, que han servido también como centros de irradiación

cultural, lugares de encuentro y sede de actividades cívicas, y siguen siendo el centro de difusión lectora por excelencia, sobre todo en lo que se refiere a la lectura infantil y juvenil.

Pero el futuro se presenta incierto, o al menos cambiante. Las nuevas tecnologías, el libro electrónico, la posibilidad de tener acceso a las fuentes de documentación desde un ordenador o incluso desde el propio móvil han planteado nuevas situaciones, ante las que las bibliotecas deben hacerse valer, para no perder su función como depositarias del saber, archivos de la memoria y centros dinamizadores del pensamiento crítico y de la cultura.

Frente a quienes opinan que un ordenador puede sustituir con ventaja a una biblioteca, y que estas cumplen una mera función de almacenes de libros, están quienes siguen concibiendo las bibliotecas públicas como instrumentos de integración social y de acceso a la sociedad del conocimiento.

El futuro de las bibliotecas públicas está unido también al del libro en sus diferentes formatos, a las políticas de fomento de la lectura, al mundo editorial y a la pervivencia de las librerías. En definitiva, todo forma parte del amplísimo sector del Libro y la Lectura.

El Consell Valencià de Cultura quiere contribuir con este informe a las reflexiones y debates que actualmente se generan sobre la vigencia y el futuro de las bibliotecas públicas. Para su redacción se han consultado informes anteriores y se ha contado con la comparecencia de María Jesús Carrillo, jefe de servicio del Libro y Bibliotecas de la Generalitat, y de Alicia Sellés, presidenta del Colegio de Bibliotecarios.

PERSPECTIVA HISTÓRICA

En un sentido amplio, una biblioteca es una colección de material de información disponible para el préstamo o la consulta. Proporciona acceso físico o digital, y puede ocupar un edificio o una habitación real, un espacio virtual o ambas cosas. La colección de una biblioteca puede incluir libros, publicaciones periódicas, diarios, manuscritos, películas, mapas, partituras, material gráfico, microfilms, discos compactos (CD), cassettes, cintas de vídeo, discos ópticos (DVD), discos de Blu-ray, e-books, audiolibros, bases de datos y otros formatos. Puede albergar unos cuantos libros o millones de ejemplares. La Biblioteca del Congreso de los Estados Unidos (*Library of Congress*) es la mayor biblioteca del mundo, con más de 32 millones de libros catalogados y más de 61 millones de manuscritos

La palabra se deriva del latín *bibliotheca*, que a su vez procede del griego *bibliothēkē* (βιβλιοθήκη), lo que ha dado lugar, entre otros, a los términos *bibliothèque* en francés, *biblioteca* en italiano, español y valenciano, *Bibliothek* en alemán y *biblioteka* en ruso.

Se considera que la escritura no fue inventada una sola vez, sino al menos en seis épocas diferentes y en lugares tan distantes como China y América Central. Las muestras más antiguas, sin embargo, proceden de las ciudades-estado de la antigua Mesopotamia. Datan de finales del cuarto milenio antes de nuestra era, y consisten en tablillas de barro cocido, en

escritura cuneiforme, así llamada por haber sido efectuada mediante un tallo vegetal biselado en forma de cuña. Cabe recordar que la invención de la escritura marca la diferenciación entre Prehistoria e Historia.

BIBLIOTECAS DE LA ANTIGÜEDAD

Las primeras bibliotecas eran ante todo centros de conservación de documentos, como los archivos actuales, y estaban al servicio de una casta de sacerdotes y escribas. Colecciones de tablillas, que contienen tanto registros de transacciones comerciales como textos religiosos o filosóficos, han sido desenterradas por los arqueólogos en las ciudades sumerias de Nippur y Lagash.

El rey asirio Asurbanipal (668-627 a. C.) reunió en su palacio de Nínive un archivo de unas 25.000 tablillas, recogidas en todo su reino. Algunas de ellas contienen el llamado *Poema de Gilgamesh*, la primera gran epopeya de la historia mundial y obra de indiscutible valor literario.

En el antiguo Egipto había dos clases de instituciones relacionadas con los textos escritos: las Casas de la Vida, centros de estudios para los escribas y donde se guardaban colecciones de rollos de papiro, de los que podían hacerse copias, y las Casas de los Libros, que servían de archivos para los textos religiosos y la documentación administrativa. Ni unas ni otras estaban diseñadas para servir al público, y el acceso se reservaba a los iniciados. La escritura podía ser jeroglífica, hierática o demótica.

Los griegos fueron los primeros europeos en escribir con un alfabeto. Usaban papiros que conseguían mediante el comercio con los fenicios, cerámica, pergamino, tablillas de barro o de madera blanqueadas con yeso o cubiertas de cera blanda, y, por supuesto, materiales más duraderos como la piedra o el bronce.

La mayoría de los templos griegos de la época clásica contaban con una biblioteca. El dramaturgo Eurípides era conocido como coleccionista de libros, pero las primeras bibliotecas institucionales importantes se constituyeron en Atenas durante el siglo IV a. C., con el advenimiento de las grandes escuelas filosóficas. Los cínicos, que rechazaban la propiedad, carecían de ellas, pero los platónicos y los epicúreos si las tenían; de ahí la enorme influencia de sus textos durante siglos. La más famosa era la de la escuela peripatética, fundada por Aristóteles y organizada por él para facilitar la investigación científica.

La biblioteca de Aristóteles pasó a sus sucesores, hasta que fue considerada como botín de guerra por los romanos. En Roma, Cicerón, gran amante de los libros, la usó con frecuencia. A medida que la cultura griega se fue propagando por Asia, Egipto e Italia, se crearon nuevas bibliotecas.

Según el geógrafo Estrabón, la biblioteca de Aristóteles sirvió de modelo para crear la de Alejandría, que fue la mayor de la antigüedad. En realidad eran dos: la adjunta al Museion, con más de 400.000 volúmenes, entre rollos de papiro, pergaminos y tomos de hojas cortadas

almacenados en estantes, cada uno con su rótulo para identificarlos, y la del Serapeion, más pequeña. La primera fue destruida en el curso de las luchas entre César y Pompeyo, en el año 47 a. C. En compensación, Marco Antonio regaló a la reina Cleopatra VII la tercera en importancia de las colecciones de libros de la época, que Eumenes II había reunido en Pérgamo y que pasó al Museion.

Las dos bibliotecas alejandrinas subsistieron hasta el siglo III d. C. El emperador Caracalla cerró el Museion, y el Serapeion fue víctima de la intolerancia del patriarca Teófilo y sus seguidores, que la incendiaron. En la quema desaparecieron casi todos los textos allí guardados.

Entre los romanos conocemos la existencia de grandes coleccionistas de libros, que ampliaban sus colecciones con las guerras o las compras efectuadas en países helenísticos. Así, sabemos de las colecciones de Sila, Lúculo, Tito Pomponio Ático, Cicerón y Marco Terencio Varrón. Es posible que Cayo Asinio Polio fundara la primera biblioteca pública de Roma después del 39 a. C. Durante el reinado de Augusto se consideraba de buen tono poseer una biblioteca.

Sobre la organización de estas colecciones de libros y documentos estamos bien informados, en parte por el arquitecto romano Vitruvio Polión (c. 80-70 a. C.-15 a. C.), autor de *De architectura*, en parte por Plinio y en parte también por la biblioteca exhumada en la ciudad de Herculano. El número de bibliotecas públicas fue aumentando gradualmente hasta el fin del Imperio de Occidente. Parece ser que, a comienzos del s. IV, solo Roma ya contaba con 28. La invasión bárbara puso término al auge de las bibliotecas. Sin embargo, los monjes se esforzaron por preservar de la destrucción la cultura de la antigüedad clásica.

EDAD MEDIA Y RENACIMIENTO

En la Edad Media, cuando los libros abundaban poco y eran extremadamente valiosos, en las casas donde existían bastaba con un arcón o una alacena para guardarlos. Solo las bibliotecas de las grandes iglesias o monasterios tenían unos pocos centenares de libros o más. Para las comunidades monásticas, los libros eran parte esencial de la vida contemplativa. Las reglas de la orden benedictina, en particular, reconocían la importancia de la lectura y el estudio, y alentaban el uso de las bibliotecas bajo la supervisión de un preceptor, encargado de producir nuevos libros y de supervisarlos anualmente.

Todos los monasterios contaban con un escritorio o *Scriptoria*, lugar donde los manuscritos eran copiados y preservados. Muchos, como Monte Cassino y Bobbio en Italia, Luxeuil en Francia, Reichenau y Fulda en Alemania, Canterbury, Warmouth y Jarrow en Inglaterra, se hicieron famosos como centros productores de copias. Se establecieron reglas para el uso de los libros y se persiguió a quienes los robaban. En la biblioteca medieval de la catedral de Hereford, en Inglaterra, los libros estaban encadenados a una barra a lo largo de los estantes. Las cadenas iban sujetas a las cubiertas, de modo que había que arrancarlas para sustraerlos.

Los contenidos de las bibliotecas monásticas consistían sobre todo en ejemplares de las Escrituras, comentarios sobre ellas, crónicas y libros de historia, los escritos filosóficos de Tomás de Aquino y Roger Bacon y algo de literatura clásica, como los poetas Virgilio y Horacio y el orador Cicerón. Tras la fundación de las universidades, en el siglo XIII, los estudiantes que iban y venían de los monasterios depositaban en las bibliotecas de estos las notas que habían tomado durante sus estudios de derecho, de medicina o de autores como Platón y Aristóteles, y así ayudaban a expandir sus contenidos.

Las librerías de las universidades y las de los monasterios fueron el centro principal para el estudio de los libros hasta la Edad Media tardía. Los libros eran demasiado caros, salvo para las personas más adineradas. Los siglos XIII, XIV y XV vieron, sin embargo, el auge de las bibliotecas privadas. En Francia, Felipe el Grande, duque de Borgoña, Luis IX y Carlos V, que puede ser considerado como fundador de la actual Biblioteca Nacional de París, fueron grandes coleccionistas, como lo fue Richard de Bury, arzobispo de Durham (+ 1345), autor del famoso tratado de amor a los libros, el *Philobiblion*, impreso en 1473 en Colonia.

Nuevos factores culturales, como el aumento del comercio, las enseñanzas del Renacimiento, que consistió ante todo en el redescubrimiento de los textos clásicos, la invención de la imprenta en la década de 1450, y una expansión sustancial del legado literario, ampliaron el círculo de los coleccionistas de libros, para incluir a comerciantes pudientes y otros miembros relevantes de la sociedad, cuyas bibliotecas contenían libros de derecho y medicina, libros de horas y otros textos.

Humanistas italianos, como Petrarca, buscaron en toda Europa y el Próximo Oriente manuscritos de los autores clásicos, para enriquecer sus bibliotecas. La variedad creciente de materias y disciplinas hizo que las colecciones de libros se dividieran en categorías físicas más o menos arbitrarias o más o menos imaginativas. Como escribe Alberto Manguel en *Una historia de la lectura*: «Toda biblioteca es una biblioteca de preferencias, y toda categoría elegida implica una exclusión».

Sir Julius Caesar, juez inglés del siglo XVI, poseía una singular biblioteca de viaje, constituida por una caja forrada de piel para que pareciese un libro. En su interior, como si fuesen categorías fijas, se alineaban en tres estantes 44 volúmenes de pequeño formato, todos encuadernados en pergamino con estampaciones en oro. Los libros de teología y filosofía se hallaban en la balda superior, los de historia en la de en medio, y los de poesía en la de abajo.

LAS BIBLIOTECAS PÚBLICAS

Antes de que hubiera bibliotecas públicas, había que pagar para consultar libros en una biblioteca privada. En el siglo XVIII en algunos países existían bibliotecas para caballeros, que eran como clubs de lectura, y, en el XIX, bibliotecas ambulantes, tiradas por caballos, que llevaban los libros a quienes vivían lejos de las ciudades.

Las bibliotecas adquirieron un uso más abierto y popular con el avance de la alfabetización en los siglos XIX y XX, cuando se convirtieron en centros públicos, universalistas, democratizadores y divulgadores del conocimiento a gran escala.

En España, las primeras bibliotecas públicas se formaron con los libros desamortizados a las órdenes religiosas en la primera mitad del siglo XIX. Posteriormente, con la Ley de Instrucción Pública de 1857, se estableció que en toda provincia hubiera al menos una biblioteca, pero no llegaron a tener una aceptación mayoritaria debido al carácter erudito de los fondos bibliográficos. Fue en la etapa de la Segunda República cuando se crearon bibliotecas públicas y populares, al estilo anglosajón.

Ese impulso de divulgación se interrumpió durante la época franquista, y no fue hasta finales de los años sesenta cuando se inició la renovación de las bibliotecas en pueblos y ciudades. La llegada de los ayuntamientos democráticos supuso un avance en la modernización de los servicios.

Desde finales de los setenta hasta nuestros días, la multiplicación de instalaciones, personal y recursos destinados a las bibliotecas ha sido ingente. El Sistema Español de Bibliotecas incluye la Nacional, las centrales de las autonomías, las bibliotecas universitarias, las escolares, y las especializadas. En 2010 se alcanzó la cifra de 6.608 bibliotecas con 8.963 puntos de servicio, según datos ofrecidos por el Ministerio de Educación.

Al mismo tiempo, las bibliotecas han cambiado. Se han adaptado a las necesidades de los usuarios, al acceso de los sectores más vulnerables, a las nuevas tecnologías, a la formación de los profesionales. En el pasado no se permitía hablar en ellas, para que los estudiosos pudieran concentrarse. Hoy muchas bibliotecas están animadas con el zumbido de los ordenadores y el rumor de los estudiantes, que hacen trabajos en equipo.

Falta saber si esos cambios serán suficientes para garantizar su supervivencia.

LOS PROBLEMAS ACTUALES

Según el estudio realizado por José A. Gómez Hernández, en el informe *La Lectura en España. Informe 2017*, entre 2010 y 2011, la crisis llega también a todas los tipos de bibliotecas, especialmente las públicas de menor tamaño, pues los ayuntamientos tienen problemas económicos para mantenerlas por sí solos.

En el informe *Bibliotecas públicas españolas en cifras*, realizado por el Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (2015), observamos varias cosas: el número de bibliotecas desciende; se reducen los horarios de atención al público; no se adquieren novedades al ritmo de edición; hay una falta de expurgo de material obsoleto; disminuye la contratación de horas de personal; los ordenadores no se renuevan.

En términos relativos, según el mismo informe, el porcentaje de población inscrita en bibliotecas públicas aumenta de un 28,72% a un 34,49%, así como las visitas por habitante y año (de 2,67 a 2,79). En cambio, se reducen los préstamos. En base a estos datos, el Ministerio concluye que el interés por las bibliotecas públicas se mantiene, pero no exclusivamente por la consulta de libros, sino por los nuevos servicios de carácter social, cultural o tecnológico que ofrecen. De hecho, las bibliotecas públicas españolas se convirtieron en centros locales de conexión a internet para los colectivos con exclusión tecnológica; y registraron un enorme número de actividades culturales, pasando de 63.000 en 2010 a más de 179.000 en 2014.

GRÁFICO 2.—Número de puntos de servicio bibliotecario por regiones entre 2010 y 2014

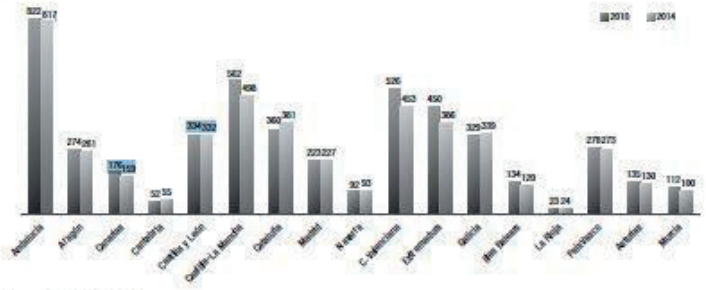

Fuente: MECD, 2015a

GRÁFICO 3.—Incremento o descenso del número de bibliotecas públicas del 2010 al 2014

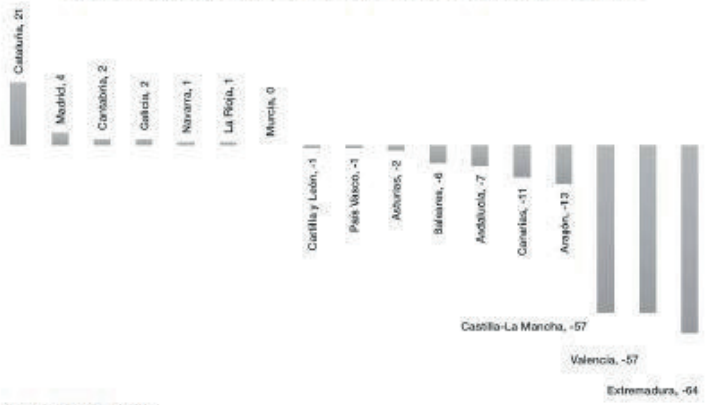

Fuente: MECD, 2015a

Siguiendo con el informe realizado por José A. Gómez Hernández, actualmente se pueden detectar ciertas debilidades del sistema bibliotecario, por ejemplo: la marginación de las bibliotecas escolares; la diferencia entre bibliotecas públicas de las ciudades y de pueblos pequeños, que produce una desigualdad en el acceso de la ciudadanía; la escasez de libros digitales para los usuarios; y la consideración secundaria en la agenda política.

A estos problemas, queremos añadir la falta de datos que existen para realizar un estudio riguroso de los índices de lectura en relación al uso de las bibliotecas públicas. Y también la nueva realidad digital de los adolescentes, que parecen perder el hábito de concentrarse en la tarea y disfrute de leer un libro. Mientras que, por una parte, las bibliotecas deben ofrecer la enseñanza digital a los adultos, deben atraer a los jóvenes, cuyo mundo de la lectura está vinculado al formato digital.

DOS PUNTOS DE INTERÉS: LAS BIBLIOTECAS ESCOLARES Y LOS CLUBS DE LECTURA

Conviene llamar la atención sobre dos puntos de apoyo que nos parecen esenciales en la estructura del sistema bibliotecario: las bibliotecas escolares y los clubs de lectura.

BIBLIOTECAS ESCOLARES:

En 2006, el artículo 113 de la LOE reconoce la obligatoriedad de la biblioteca en todo centro educativo. En esta etapa, el Ministerio de Educación comprometió un apoyo económico mantenido a lo largo de siete años, que supuso un total de 79 millones de euros, a los que hay que sumar las cantidades aportadas por las administraciones autonómicas, que prácticamente duplicaron esa cifra.

Se crearon estructuras de coordinación interterritoriales, se inauguró leer.es, se premiaron prácticas, se realizaron jornadas y otras actividades, con la implicación de los centros educativos y los profesionales.

Según el estudio realizado por Inés Miret y Mónica Baró (ver *La lectura en España*. *Informe 2017*), desde el 2011 se produjo una etapa de estancamiento que llega hasta la actualidad. El cese de las aportaciones directas por parte del Ministerio incidió de forma claramente negativa, dejando bajo la responsabilidad exclusivamente autonómica el mantenimiento de este servicio.

El Grupo de Trabajo de Alfabetización Informacional (2016), acaba de hacer público el documento para la integración de las competencias en medios e información en el sistema educativo, donde se proponen cincuenta medidas específicas para las bibliotecas escolares.

CLUBES DE LECTURA:

En los últimos quince años los clubes de lectura se han extendido en España, formando una red que abarca todo el territorio, convirtiéndose en parte de nuestro paisaje cultural.

Como señala Jesús Arana Palacios (ver *La lectura en España*. *Informe 2017*), no existen estadísticas sobre el número exacto de clubes existentes, ni tampoco conocemos su tipología. Pero su actividad es fundamental para promover la lectura y el uso de las instalaciones. En torno al club se organizan actividades que generan efectos exponenciales: la visita de un autor/a, un viaje literario, encuentros y jornadas, semanas culturales, recitales, conciertos, etc.

TENDENCIAS PARA EL 2020

El informe *Prospectiva 2020: las diez áreas que más van a cambiar en nuestras bibliotecas en los próximos años* es el resultado del Grupo de Trabajo Estratégico para el Estudio de Prospectiva sobre la Biblioteca en el Nuevo Entorno Informacional y Social. El grupo fue creado por el Consejo de Cooperación Bibliotecaria en el marco del *I Plan estratégico 2013-2015***.**

El objetivo del grupo era la realización de un informe de prospectiva de las bibliotecas españolas, a partir de la revisión de estudios y propuestas realizadas en otros ámbitos y su adaptación a la realidad bibliotecaria española, así como la previsión de una serie de tendencias claras para los diferentes sectores bibliotecarios.

El informe concluye en un decálogo, que presenta 10 tendencias comunes a todos los tipos de bibliotecas.

1. La flexibilización de la gestión de las bibliotecas. Gestión del cambio, transversalidad, cooperación, gestión flexible, etc. son conceptos clave.
2. Más cooperación y más colaboración.
3. Escasez de recursos y nuevas estrategias de ahorro y de financiación. Hay que mejorar la gestión de las bibliotecas, buscar la sostenibilidad y la eficiencia económica.
4. Los perfiles flexibles y cambiantes de los profesionales. Las bibliotecas necesitan personal con conocimientos diversos. La formación ha de ser interdisciplinaria y polivalente, y debe incorporar el aprendizaje de otras habilidades –no sólo las tecnológicas– gestión y organización, idiomas, capacidades educativas, negociación, etc.
5. Las bibliotecas y la creación de comunidad y de cohesión social. Hay que identificar las nuevas necesidades de los usuarios, adaptarse y crear nuevos servicios.
6. Bibliotecas ágora o bibliotecas *tercer lugar*, entendidas como espacios donde construir comunidad, espacios de confianza, espacios de creación y donde compartir experiencias, espacios de socialización.
7. Los espacios deben ser flexibles, acogedores y sociales. De bibliotecas para libros a bibliotecas para personas: espacios comunitarios, de reunión, de encuentro, de creación, para usos diferentes, transformables, flexibles, con la tecnología que permita y favorezca la creación y la producción de contenidos.
8. La educación, el aprendizaje y las habilidades clave de la misión de las bibliotecas.
9. Servicios que se adaptan a una realidad digital.
10. Gestionar fuentes y colecciones híbridas.

COMUNIDAD VALENCIANA

LEGISLACIÓN ACTUAL:

La Comunidad Valenciana dispone de dos leyes sobre esta materia: la Ley 3/2002, de 13 de junio, del Libro; y la Ley 4/2011, de 23 de marzo, de Bibliotecas de la Comunidad Valenciana.

En junio del 2011 se regularon los planes para el fomento de la lectura en los centros de la Comunidad Valenciana (Orden 4472011, de 7 de junio) y en una reciente resolución de 7 de octubre de 2016 se convocó el programa para la dinamización de las bibliotecas escolares y el fomento de la lectura en los centros educativos públicos. Esta actuación forma parte del Plan Valenciano de Fomento de la Lectura y el Libro (2015-2020), presentado el 12 de enero de 2016, que pretende fomentar la experiencia lectora en la Comunidad, entre otras medidas.

Dicho plan tiene como objetivo aumentar el índice de lectores, coordinando las actividades que, hasta el presente, se realizaban de forma separada por las diferentes administraciones públicas, el mundo académico, la comunidad escolar, la empresa privada y la sociedad civil. Es un plan integral, que ha sido confeccionado de forma abierta y participativa, con la colaboración de todos los actores implicados en el sector.

El Plan Valenciano de Fomento del Libro y la Lectura establece diferentes ámbitos de intervención, como fomentar la experiencia lectora en el sistema educativo valenciano, incrementar la presencia del libro en los medios de comunicación, promover la figura del mediador, estimular la creación literaria, fortalecer las garantías de los derechos de autor, consolidar la industria editorial y las librerías o fomentar el libro digital, entre otros.

Para el desarrollo de este plan, la Consellería de Educación, Investigación, Cultura y Deporte aportó una dotación específica de 250.000 euros en 2016 que, con otras líneas de ayudas complementarias, sumaron un millón trescientos mil euros anuales.

Vemos que en los Presupuestos Autonómicos para el 2017 se incrementa la dotación prevista para la Sección de Libros, Archivos y Bibliotecas. Se corrige así una caída presupuestaria que venía produciéndose desde el 2013, con un presupuesto ejecutado de 11.192.000 para el conjunto de la sección, al presupuesto previsto en 2017 de 12.825.000 euros.

Asimismo, en los actuales presupuestos se desarrolla un anexo especial, donde se recogen las diferentes medidas destinadas al sector del Libro. Destacamos las referentes a las bibliotecas, como el desarrollo de infraestructuras bibliotecarias, la adquisición de fondos, el libro digital, la formación de los profesionales, la cooperación con otras administraciones, becas de prácticas en los servicios bibliotecarios, promoción de autores también en bibliotecas, o el desarrollo del Plan de Fomento de la Lectura.

DATOS ACTUALES:

Según los datos oficiales de la Consellería de Educación, Investigación, Cultura y Deporte, a través de la Dirección General de Cultura y Patrimonio (2016), los valencianos se encuentran por debajo de la media estatal en la mayoría de las estadísticas. El último barómetro de hábitos de lectura elaborado por la Federación de Gremios de Editores de España muestra que los valencianos y las valencianas, con un 56,8%, se sitúan en décima posición, por debajo de la media estatal (59,1%) y a más de 12,2 puntos de la Comunidad Autónoma más lectora, Madrid. Muy lejos, por tanto, de la media europea, que está en un 71%. Por lo que respecta a los hábitos de lectura en lengua propia, solo el 2% de los compradores adquirieron su último libro en valenciano, frente al 28% en Cataluña, el 12,4% en Baleares, el 5% en Galicia y País Vasco.

En cuanto a la compra de libros, la Comunidad Valenciana únicamente supera a Canarias. Y, en lo referente a los fondos de las bibliotecas públicas, los valencianos solo cuentan con 1,47 documentos por habitante, frente a la media española de 1,74.

Respecto a las bibliotecas, las últimas estadísticas oficiales del 2015 nos proporcionan otros datos de interés.

- El **número de bibliotecas** incluidas en la Xarxa de Biblioteques es de 493, de las cuales 194 lo están directamente, 3 en trámite, y 312 en la xarxa electrónica (en los últimos años se han dado de baja 15 por cierre).

- El total de **visitas** contabilizadas en el año 2015 en las bibliotecas públicas valencianas es de 9.093.815. Por provincias se distribuyen del siguiente modo:

PROVINCIA	Nº VISITANTES
VALENCIA	4.734.920
ALICANTE	3.333.796
CASTELLÓN	1.025.099
TOTAL	9.093.815

Hombres	Mujeres	Niños	Niñas
3.258.271	3.326.882	1.222.081	1.286.581

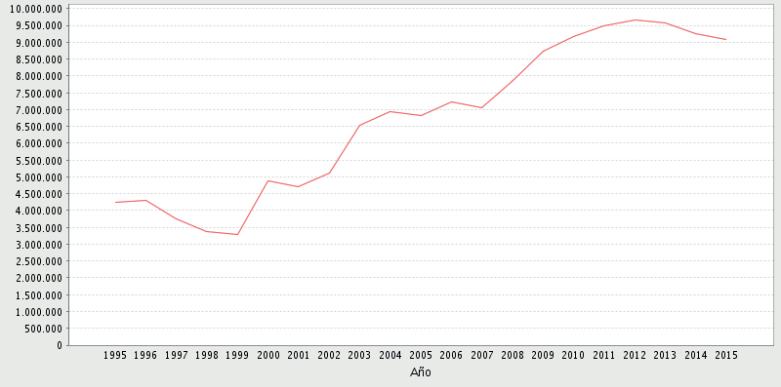

Gráfico comparativo visitas a bibliotecas públicas 1995-2015

- El total de **usuarios inscritos**: 1.336.835 usuarios poseen el carné de biblioteca, de los cuales el 53% de los socios corresponde a la provincia de Valencia, 34 % a Alicante y un 13 % a Castellón. 914.923 son socios adultos y 421.912 infantiles.
  En relación al porcentaje de población, el 26,84% de los valencianos son usuarios registrados.

- Respecto a los **préstamos**: en el año 2015 se prestaron un total de 3.953.841. Por tipo de materiales, en cifras absolutas, el préstamo es el siguiente:

Libros	Documentos Sonoros	Audiovisuales	Documentos Electrónicos	Publicaciones periódicas	Otros
3.089.375	81.293	679.736	40.548	50.462	12.427

Las bibliotecas que tienen informatizado el préstamo de documentos por medio de la Red Electrónica de Lectura Pública Valenciana registraron 3.387.158 préstamos informatizados, lo que representa un 85,66 % del total de préstamos de las bibliotecas públicas valencianas.
Préstamos por habitante año 2015. Supone un 0,79 de documentos prestados por habitante y año en la Comunidad Valenciana

- **Colección Bibliográfica**: a 31 de diciembre de 2015 se han contabilizado un total de 7.829.006 documentos en las colecciones de las bibliotecas públicas valencianas. La gran mayoría del fondo corresponde a libros, con un total de 6.871.184 ejemplares (88 % de la colección). Esto supone 1,57 documentos por habitante en la Comunidad Valenciana.

- **Actividades de animación lectora y diversas**: En el año 2015 se realizaron un total de 17.177 actividades de diversa índole: visitas escolares, conferencias, cursos, exposiciones, audiciones, teatros, concursos y premios, formación, día del libro, etc.

ALGUNOS PROBLEMAS A CONSIDERAR:

Además de los problemas que, a nivel nacional, se reseñan, existen algunos problemas propios.

La rigidez del marco legislativo valenciano dificulta la consolidación de bibliotecas municipales y el acceso a la lectura. La ley de Bibliotecas del 2011 exige unos requisitos mínimos para que las bibliotecas municipales sean incluidas en la Xarxa, que dificultan su ingreso. Esto hace que muchos municipios, en su mayoría pequeños, que no disponen de los recursos completos que exige la ley, se queden fuera de las ayudas, dotación de libros, o actividades coordinadas por la Xarxa, lo que incide aún más en su supervivencia.

Pese al actual Plan de Fomento de Lectura, la capacidad presupuestaria sigue siendo un déficit, especialmente para municipios más pequeños. Todavía no existe una coordinación entre todas las administraciones públicas. Por ejemplo, las diputaciones no consideran entre sus competencias el fomento de la lectura y la atención a las bibliotecas. Las bibliotecas funcionan en la práctica de forma aislada, sin disponer de una coordinación de actividades o de una información en red.

Las bibliotecas escolares han quedado como un reducto en la mayoría de los centros educativos, al no disponer de personal o de medios para fomentar las actividades lectoras. Por otra parte, las bibliotecas especializadas apenas disponen de visibilidad social.

El Colegio Oficial de Bibliotecarios señala como carencias la falta de profesionalización y la mala clasificación de las plazas, así como la falta de formación continua y reciclaje, por ejemplo en temas como las nuevas tecnologías.

Queremos recordar la reflexión de Pilar Faus, una referencia indiscutible en el mundo bibliotecario y exmiembro del CVC, quien defendía "*la relación coste/ beneficio, proporción entre número de lectores, personal y fondos. Cuando se llegue al equilibrio de estos tres elementos se puede hablar de la prestación de un buen servicio a la sociedad*" ([1]**).**

BUENAS PRÁCTICAS:

Pese a los problemas legislativos, falta de presupuestos, falta de coordinación e implicación, necesidad de más profesionales, o bajo índice de lectores, es necesario destacar también el esfuerzo de los actuales profesionales que llevan adelante acciones englobadas en el plan de "buenas prácticas", y que constituyen iniciativas interesantes, dignas de un mayor impulso.

Esas "buenas prácticas" se están llevando a cabo en cinco ejes: Fomento de la lectura en un sentido amplio; bibliotecas móviles; innovación tecnológica y conocimiento abierto; cooperación bibliotecaria; y cohesión e integración social.

Queremos reseñar algunas de las acciones que se han puesto en marcha y que pueden servir como ejemplo:

- "La bebeteca". Talleres dirigidos a niños antes de comenzar la educación infantil. Ha recibido el primer premio de la "Campaña Animación Lectora María Moliner 2002". Bibliotecas públicas municipales de Villena.
- "Festa del Llibre". 21 ediciones organizada por la Biblioteca Pública Municipal de Muro d´Alcoi "Francesc de Paula Momblanch".
- "Proyecto de animación lectura e integración social". Xarxa de biblioteques municipals de Mislata.
- "Paiporta món de contes". En el 2016 se creó el 1º festival de narración oral. Biblioteca Pública Municipal "María Moliner Ruiz" de Paiporta.
- Bibliotecas móviles: *biblioplatges*, en diferentes localidades de la costa; bibliobús, el único programa promovido por una Diputación, en este caso, de Castellón
- "Contescoltes". Encuentro profesional anual en el Monasterio de la Valldigna. Bibliotecas Municipales de Simat de la Valldigna, Barx, Rafelcofer, Requena, Montserrat y Tavernes de la Valldigna.

[1] Faus, Pilar. *La Lectura pública en España y el plan de bibliotecas de María Moliner*. Colección Documentos. Editorial Anabad. 1990.

- Préstamos portátiles y wifi municipal. Xarxa de bibliotecas d´Alcoi.
- "Tesoros digitales". Guías literarias. Biblioteca Pública Municipal de Vila-real.
- "Conversation groups". Grupos de conversación en idiomas de residentes en Llíria. Xarxa de biblioteques municipals de Llíria.
- "La biblioteca solidària". Colaboración con Ong´s de manera regular. Xarxa de biblioteques municipals de Gandía.

OTRAS PROPUESTAS

Es evidente que los profesionales y asociaciones vinculados al sector del libro y las bibliotecas viven con inquietud el futuro de estas instalaciones. Surgen propuestas e iniciativas de acción que se recogen en los diferentes congresos internacionales, nacionales y autonómicos, con el fin de dotar de contenido y sentido de futuro a un servicio público tan valioso como la biblioteca.

Algunas de estas propuestas, que se recogen en diferentes reflexiones y que amplían las competencias de las bibliotecas, ofreciendo a la ciudadanía mayores servicios, sobre todo, desde la proximidad local, son:

Grupos de conversación en otros idiomas; Guías de lectura vivas; Recopilación de la memoria local oral; Exposiciones de temas locales; Información digital básica; Organizar reuniones divulgativas de ciencia; Lecturas a mayores y otros colectivos; Ofrecer colaboración a los medios de comunicación locales; Información hemerográfica a centros educativos y otros colectivos; Relación de blogs locales; Servicios a grupos con intereses temáticos; Digitalizar el fondo local; Documentación local; Incentivar la investigación local; Servicio de información de documentación a las empresas; Información sobre ayudas, subvenciones, etc. para asociaciones y emprendedores culturales; Encuentros con profesionales en activo; Sinergia con los cineclubes; Rutas del territorio.

CONCLUSIONES

1) El Consell Valencià de Cultura destaca la importancia de las Bibliotecas como servicio público, que garantiza el derecho a la cultura, el fomento de la lectura y la promoción de la escritura, cuyos valores básicos residen en la proximidad, la accesibilidad, el sentimiento de pertenencia, la evolución y la innovación, la cooperación entre agentes, la participación y la eficiencia y sostenibilidad de recursos.

2) Consideramos necesario revisar la actual ley 4/2011, de 23 de marzo, de Bibliotecas de la Comunidad Valenciana, sobre todo para actualizarla en lo referente a los servicios de personal, las infraestructuras, las actividades y una dotación presupuestaria definida.

3) Asimismo, esperamos que el desarrollo del Plan Valenciano de Fomento de la Lectura y el Libro (2015-2020) sea una realidad, y que constituya un eje vertebrador entre los territorios y los diferentes agentes.

4) Es necesario realizar un esfuerzo de coordinación de todas las administraciones, implicando en ellas a las diputaciones, con el fin de ayudar a los municipios a impulsar el servicio bibliotecario y abrir su acceso al conjunto de la ciudadanía valenciana.

5) Consideramos conveniente la autonomía administrativa y funcional de la Biblioteca Nacional Valenciana.

6) Sería conveniente realizar un mapa de bibliotecas públicas con información cualitativa y cuantitativa, que constituya un diagnóstico actualizado.

7) Hay que fomentar la coordinación entre las bibliotecas públicas, con el fin de compartir las buenas prácticas y las iniciativas que funcionan localmente.

8) Resulta imprescindible el trabajo conjunto con las bibliotecas escolares, para que se conviertan también en un espacio de actividades complementarias a la enseñanza obligatoria.

9) Conviene fomentar la necesaria coordinación entre las administraciones y las bibliotecas, así como con el Colegio Oficial de Bibliotecarios y Documentalistas, con el objetivo de impulsar nuevas iniciativas que conviertan a las bibliotecas en un servicio público abierto, formativo, tecnológico, integrador y referente social.

Recordamos que este informe nació de la propuesta realizada el 24 de octubre del 2016, Día Mundial de las Bibliotecas, en la sede del Consell Valencià de Cultura, en el homenaje a Pilar Faus Sevilla, primera directora de la Biblioteca Pública Valenciana y miembro del CVC (1994-1998).

Asimismo, reiteramos de nuevo la petición que allí se realizó, y que fue ampliamente respaldada a través de adhesiones colectivas e individuales, incluyendo el apoyo de la Secretaría Autonómica de Cultura, para que la Biblioteca Pública Valenciana recibiera el nombre de nuestra homenajeada "Pilar Faus Sevilla".

Este informe será enviado, además del protocolo habitual, al Ministerio de Educación, Cultura y Deportes, a las comparecientes, al Colegio Oficial de Bibliotecarios y Documentalistas, a la Biblioteca Nacional Valenciana, a la Biblioteca Pública Valenciana, a las bibliotecas referenciadas en este informe, a la red de bibliotecas públicas, a los participantes en la mesa redonda de homenaje del 24 de octubre del 2016, al grupo organizador del homenaje a Pilar Faus, a las entidades y personas que firmaron la adhesión, y a la familia de Pilar Faus,

BIBLIOGRAFÍA

- Ley 3/2002, de 13 de junio, del Libro.
- Ley 4/2011, de 23 de marzo, de Bibliotecas de la Comunidad Valenciana.
- *Pla Valencià de Foment del Llibre i la Lectura.* Consellería de Educación, Investigación, Cultura y Deportes. Generalitat Valenciana.
- Anexo presupuestos 2017, DG Cultura y patrimonio, Sección Libros, Archivos y Bibliotecas.
- Datos estadísticos de las Bibliotecas Públicas de la Comunidad Valenciana. Año 2015.
- *Pla d'acció en materia de biblioteques publiques a la Comunitat Valenciana.* Colegio Oficial de Bibliotecarios y Documentalistas de la Comunitat Valenciana.
- Seminario del Colegio Oficial de Bibliotecarios y Documentalistas de la Comunitat Valenciana. 2016.
- *Bones pràctiques a la Xarxa de Lectura Pública Valenciana.* Colegio Oficial de Bibliotecarios y Documentalistas de la Comunitat Valenciana. Diciembre 2016.
- *Bibliotecas públicas españolas en cifras*, realizado por el Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (2015).
- *La lectura en España. Informe 2017*. José Antonio Millán (coordinador) Federación de Gremios de Editores de España. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte
- Prospectiva 2020. *Las diez áreas que más van a cambiar en nuestras bibliotecas en los próximos años.* Diciembre 2013.
- Manguel, Alberto. *Una historia de la lectura*. Alianza editorial, 1998.
- Estudio FESABID. *El valor económico y social de los servicios de información de bibliotecas.* José Antonio Gómez Yáñez (coordinador). I Plan Estratégico del Consejo de Cooperación Bibliotecaria 2013-2015 Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (MECD).
- *El valor de les biblioteques publiques a la societat.* Diputación de Barcelona. 2015.
- *Faus, Pilar. La Lectura pública en España y el plan de bibliotecas de María Moliner. Colección Documentos. Editorial Anabad. 1990.*

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre la nova Llei de Patrimoni Cultural Valencià

Autor: Css. Jurídica
Aprovació: Ple a Pedreguer, 27 febrer 2017

ANTECEDENTS

La llei del Patrimoni Cultural Valencià es va aprovar en el 1998. D'ací a uns mesos farà 20 anys de l'entrada en vigor d'una llei que s'ha vist modificada i/o ampliada en tres ocasions, en el 2004, en el 2007 i, amb la modificació de l'art. 94, en el 2012.

El CVC ja va fer, en el seu moment, les oportunes valoracions de les modificacions que, en alguns casos, considerem encara de completa vigència.

Esta llei (i no és una excepció) es veu inevitablement superada pel temps, per les noves tecnologies, per l'aparició de nous documents i patrimoni informàtic, així com per la necessitat de revisar allò el s'ha fet fins ara per a garantir al màxim la protecció i la gestió del nostre patrimoni valencià.

OBJECTIU

El Consell Valencià de Cultura planteja la necessitat que el Govern Valencià elabore una nova Llei de Patrimoni Cultural Valencià, fonamentalment per les raons següents:

- És una llei de quasi 20 anys que ha tingut tres modificacions, la qual cosa fa convenient reunificar i ordenar en un nou cos legislatiu.
- Hi ha actualment nous béns patrimonials que no estan replegats convenientment en l'actual Llei de Patrimoni de 1998.
- És necessari revisar el que ha quedat obsolet, com ara les fundacions públiques culturals o els consells assessors que ni tan sols s'han posat en funcionament.
- Convé consolidar una llei per al futur del patrimoni cultural valencià, fonamentada amb criteris científics.

És, per tant, voluntat d'este CVC instar el govern valencià a la revisió completa de la Llei de Patrimoni Cultural Valencià, a fi d'oferir una nova legislació que replegue totes les necessitats actuals de protecció del patrimoni actual així com dels béns propis de la Societat de la Informació, alhora que estudia les competències de les diferents administracions públiques i es vincula també al mecenatge privat i a la conscienciació de la societat civil.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

CONSIDERACIONS

1.- Nou patrimoni a protegir

Resulta evident que el patrimoni ha anat augmentant, fins i tot adquirint noves formes. De fet, en la modificació de la llei 7/2004 ja es van incorporar algunes variants que no estaven convenientment tractades, com és el cas de:

- La cultura popular.
- El patrimoni informàtic i tecnològic.

Esta modificació justifica la necessitat que una nova llei considere totes les variacions del nou patrimoni i n'aprofundisca en la protecció. Segons la nostra opinió, a pesar que la modificació considera estos aspectes, hui no es pot garantir que el patrimoni tecnològic informàtic, el que respon a les noves tecnologies, estiga garantit i protegit com correspon.

En la modificació de la Llei del 2004 s'inclouen ambdós aspectes però sense explicar com conservar-lo i custodiar-lo, ja que es menciona la necessitat d'un règim específic per a la protecció del patrimoni informàtic tecnològic que no va arribar a crear-se mai. Així ho va manifestar el CVC en un informe al respecte, aprovat en el ple d'abril del 2004, on deia explícitament: "*La reforma de l'article 86 relativa al patrimoni informàtic implica introduir el concepte, si be en diferix el desplegament a la via reglamentària. De tota manera, la redacció és imprecisa i poc acabada*".

Respecte a la cultura popular, l'informe del CVC d'abril del 2006 diu: "*La llei no menciona explícitament una part important del patrimoni cultural: el folklor. Podria estar inclòs en l'apartat etnològic, però mentre no tinguem una Llei de patrimoni popular –la conveniència de la qual no podem deixar de recordar—, seria bo que la modificació proposada de la Llei de patrimoni cultural tinguera en compte de manera explícita els manifestacions del folklor valencià (musicals, coreogràfiques, literàries, etc*.)".

Un altre dels punts més complexos i conflictius té a veure amb l'origen del patrimoni, és a dir, la titularitat privada. Comprén des de béns materials allotjats en fundacions o entitats particulars, o l'objecte moble o immoble patrimonial produït per entitats privades, o les col·leccions i donacions.

Al llarg d'estos anys, el CVC ha observat serioses dificultats a l'hora de preservar el patrimoni de titularitat privada. Casos com les pintures de Josep Renau, les donacions de col·leccions sonores i audiovisuals, els documents produïts per emissores de ràdio i televisió privades, o els béns culturals de les extintes fundacions culturals de bancs i caixes d'estalvi.

Però, a més, són diverses les ocasions en què el CVC ha cridat l'atenció en diferents informes sobre la necessitat de preservar i protegir el patrimoni que s'anava generant de diverses formes. Per exemple:

- Patrimoni audiovisual i fotogràfic:

El CVC recorda que la UNESCO, en la 21a reunió, a Belgrad, del 23 de setembre al 28 d'octubre de 1980, proposava la Recomanació sobre la salvaguarda i la conservació de les imatges en moviment, després de concloure que les imatges en moviment són una expressió de la personalitat cultural dels pobles i que, a causa del valor educatiu, cultural, artístic, científic i històric que tenen, formen part integrant del patrimoni cultural d'una nació.

A l'abril del 2004, es va fer un *Informe sobre els Recursos Audiovisuals de la Comunitat Valenciana*, en què se suggeria la creació d'una mediateca valenciana que agrupara tot el material audiovisual existent.

En este informe s'assenyala que *«els mitjans de reproducció tècnics i tecnològics fan possible enregistrar l'actualitat, els documents visuals i de so, les produccions culturals, els esdeveniments singulars i les imatges de la nostra realitat monumental, artística o quotidiana. Una característica de la nostra contemporaneïtat és el predomini de la imatge i dels mitjans de comunicació com a transmissors d'informació i conformadors de la nostra memòria col·lectiva».* I s'advertia de la necessitat d'emprendre accions per a transmetre eixa memòria col·lectiva a les generacions futures.

D'altra banda, al juliol del 2010 es va fer l'*Informe sobre la possible creació d'un arxiu fotogràfic valencià o museu de la fotografia*, a fi de preservar el material fotogràfic valencià.

La complexitat i diversitat del patrimoni audiovisual i fotogràfic afecta tant institucions públiques, amb l'aparició i desaparició de ràdios i televisions locals i comarcals, com les de caràcter privat, entre les quals cal fomentar la consciència de preservar la producció actual com a futur patrimoni col·lectiu.

- Patrimoni digital:

Un pas més enllà de l'audiovisual es presenta el patrimoni digital. Les noves tecnologies han propiciat un nou document que es produeix en grans quantitats i amb suports diversos. Açò ha generat una dificultat greu, a més de la falta de consciència de considerar que estem davant d'un nou patrimoni.

La Societat de la Informació, la societat del segle XXI, ha descobert l'existència d'un altre tipus d'arxius, vinculats, especialment, a la producció cinematogràfica i/ o als mitjans de comunicació, però també a les noves tecnologies com ara internet, que generen un patrimoni que és el reflex i testimoni dels últims anys de la nostra existència.

Els continguts digitals poden ser textos, bases de dades, imatges fixes o en moviment, gravacions sonores, material gràfic, programes informàtics o pàgines web, entre molts altres formats possibles dins d'un vast repertori de diversitat creixent.

No podem obviar la dificultat de preservar un patrimoni el suport del qual es modifica a gran velocitat i per al qual sorgeixen formes noves de difusió.

- Patrimoni sonor:

Resulta sorprenent que a la nostra Comunitat, en la qual disposem d'una de les majors joies culturals i patrimonials, representada en la música, a través d'artistes i compositors, societats musicals, bandes, associacions, i un gran moviment social que s'ha teixit durant anys en tots els municipis de la nostra terra, no disposem de les mínimes condicions per a localitzar, inventariar i preservar tot el nostre patrimoni sonor.

No disposem de càtedres de musicologia que fomenten l'estudi i el valor del nostre patrimoni musical conservat en forma de document sonor. No sempre es disposa d'equips reproductors de so per a cada tipus de suport físic i resulta urgent la digitalització dels documents que es vulguen conservar.

La Llei Valenciana de la Música va suposar un salt qualitatiu, però no es poden negar els problemes de competència, espai, recursos i dificultats en la digitalització del patrimoni sonor.

Per a la consideració del patrimoni audiovisual, digital i sonor, volem fer referència al nostre *Informe sobre el Patrimoni Audiovisual i Sonor*, d'octubre del 2015.

- Arxiu RTVV:

Una consideració a part mereix l'arxiu de RTVV. Són diversos els informes que hem elaborat relacionats amb este tema: al març de 2012 es va redactar l'*Informe sobre l'Avantprojecte de Llei de RTVV*; posteriorment, al juliol del 2013, un informe específic titulat *Sobre la situació de l'arxiu de RTVV*; i en el ple de desembre del 2013 es va aprovar una *Declaració* en què se sol·licitava la custòdia i conservació d'eixos arxius.

Dels informes citats podem extraure algunes reflexions: "*Després d'una intensa vida informativa i documental que va arrancar en la tardor de 1988, La ràdio i la televisió valencianes s'han convertit en un arxiu de la memòria del poble valencià. Eixe riquíssim bagatge informatiu ha de continuar existint i s'ha de fomentar. Així mateix, hauria de continuar en mans d'una gestió pública a fi que tot el poble valencià puga tindre un fàcil accés als seus continguts. Este patrimoni hauria de ser protegit per la Generalitat Valenciana com un Bé d'Interés Cultural, o una figura semblant de la Llei de Patrimoni, per a assegurar-ne en el futur la salvaguarda contra qualsevol eventualitat. També convindria que la llei introduïsca l'obligació de compartir amb l'Arxiu de la Filmoteca Valenciana polítiques de foment de la cultura cinematogràfica i acords de cessió de materials, que permeten unir sinergies per a la consecució dels objectius de servici públic de les dues entitats. Que la llei protegisca l'ús actual de l'edifici de RTVV com a centre producció i seu central del Grup RTVV SA*".

- Patrimoni paisatgístic:

L'art. 26 de la Llei, en l'apartat 1.h) fa menció al concepte de Parc Cultural. I en la seua definició, al paisatge.

La CV ha resultat pionera en la legislació sectorial sobre paisatge i és copiosa la legislació de caràcter urbanístic que s'hi relaciona. Convindria concertar el que s'ha establit en eixa legislació amb els aspectes patrimonials i, si és el cas, la possibilitat de consignar la categoria de Paisatge protegit que hi resulte coherent.

Cal considerar l'aparició de noves lleis com la 4/4006, de 19 de maig, de Patrimoni Arbori Monumental de la Comunitat Valenciana i també la 5/2014, de 25 de juliol, d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Paisatge de la Comunitat Valenciana.

La classificació que la llei fa dels béns d'interés cultural o els béns inventariats com a immobles, mobles o immaterials, va crear un model fix que dificulta la protecció d'espais com podria ser l'horta de València, el palmerar d'Elx, el desert de les Palmes o la serra Calderona, i els elements que estos espais repleguen en si mateixos per l'especificitat que tenen (per exemple, el regadiu històric o la molineria hidràulica).

2.- Necessitat d'actualitzar reglaments, decrets, organismes i lleis

Resulta evident que una llei marc tan potent com la Llei de Patrimoni Cultural Valencià ha creat una sèrie de figures, institucionals i legislatives, que s'han de desplegar i que necessiten ser revisades.

És el cas dels reglaments, alguns dels quals poden haver quedat obsolets, però altres no han sigut encara desplegats. Una llei de fa quasi 20 anys ha d'actualitzar-se abans de crear més figures reglamentàries que poden nàixer dins d'un marc legislatiu obsolet. Ja vam fer constar en el nostre informe d'abril del 2006 que hauria sigut més convenient en aquell moment desplegar el reglament en compte de modificar la llei.

Açò és el que pot passar amb l'esborrany del "Reglament d'actuacions arqueològiques i paleontològiques" que pretén desplegar l'actual Conselleria de Cultura, i que, encara que necessari, no hauria de nàixer desfasat.
De la mateixa manera passa amb els organismes previstos per la llei de l'any 1998, entre altres:

- La Junta de Valoració de Béns, dissenyada a imatge de la Junta de Valoració de Béns del Patrimoni Històric Espanyol, de caràcter nacional, però que no ha arribat a constituir-se mai ni els seus membres nomenats.

La falta d'esta Junta de Valoració autonòmica ha fet que, de vegades, la Generalitat haja hagut de recórrer a la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de béns culturals del Ministeri de Cultura, com ha passat en el cas de la recent adquisició d'una taula gòtica del segle XV que va eixir a subhasta i va ser adquirida per la Generalitat Valenciana.

- El Consell Assessor d'Arqueologia i Paleontologia. En este cas sí es va arribar a constituir, però no ha sigut convocat ni consultat des de pràcticament la constitució, és a dir, el mateix temps que porta la llei de 1998 aprovada. Això fa urgent una revisió i actualització dels càrrecs, així com la vigorització de l'òrgan, tal com proposa l'esborrany del Reglament d'actuacions arqueològiques i paleontològiques.

Hi ha més fundacions públiques que van aparéixer en la modificació de la llei del 2004 que hui estan completament inactives o han sigut clausurades. Esta situació requereix una revisió en una futura llei. És el cas de la Fundació Jaume II el Just, la Fundació de la Llum de les Imatges i la Fundació Renaixença de la Comunitat Valenciana.

Un altre tema a revisar i actualitzar és la figura de l'article 78, *Cens i Catàleg*, on s'indica que s'elaboraran el Cens del Patrimoni Documental Valencià i el Catàleg del Patrimoni Bibliogràfic i Audiovisual Valencià. És evident que estos catàlegs han d'adaptar els seus continguts tant a l'aparició de nou patrimoni com a la titularitat, siga pública o privada.

D'altra banda, coexisteixen lleis que estan necessàriament afectades per la Llei de Patrimoni Cultural: la Llei 2/1998 Valenciana de la Música, la Llei 3/2005 d'Arxius, i la Llei 4/2011 de Biblioteques.

Tres lleis potents que afecten el desplegament i protecció de matèries imprescindibles en el patrimoni cultural valencià. I l'efectivitat de les quals hauria de revisar-se mentre s'elabora la nova Llei de Patrimoni. Sobretot, considerant les noves figures patrimonials que apareixen en el marc de les noves tecnologies, la digitalització i el patrimoni audiovisual i sonor.

Finalment, la nova llei hauria de considerar una habilitació oficial dels professionals arqueòlegs mentre no n'hi haja titulació específica.

En la redacció actual del Reglament s'exigeix als Servicis Arqueològics Municipals, art. 16, els requisits econòmics, les titulacions i l'experiència acreditada per a complir un procediment d'acreditació. Això ho considerem completament adequat. No obstant això, estos requisits no es plantegen per als professionals liberals o a les mercantils privades (SL, SLU, SAU, etc.), l'única acreditació dels quals consisteix a complir la titulació requerida.

Per això, considerem necessari que l'activitat arqueològica requerisca d'una habilitació oficial, tant per als servicis municipals com per als arqueòlegs professionals liberals i empreses d'arqueologia, adscrits a ens acadèmics, que siga expedida per la Generalitat Valenciana i que suplisca l'absència d'una titulació oficial.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

3.- Alguns termes de la llei poc aclaridors

En l'informe d'abril del 2006 que el CVC va realitzar per a l'última modificació legislativa del 2007 ja s'apuntaren alguns termes que resultaven confusos o que estaven mal definits.

- Per exemple, la diferència entre "bé d'interés local" i "bé d'interés comarcal", en què no queda definida la instància a què competeix definir tal bé comarcal.

- En el preàmbul de la llei del 2007 s'observa també la utilització del terme "adaptació" per a referir-se al que posteriorment apareix en l'articulat com "reconstrucció" i "restauració". Ja va comentar el CVC en el seu informe que: "*No són termes intercanviables, ja que el seu ús indistint pot donar lloc a abusos d'interpretació. Per tant, considerem imprescindible precisar-ne els sentits respectius i usar-los coherentment en el text, i suggerim al legislador la possibilitat d'atenir-se als usos donats a estos termes en la Llei de Patrimoni Històric Espanyol*".

- També es va proposar, en el seu moment, una redacció diferent per a definir "espai etnològic", la següent: "*construcció o instal·lació o conjunt d'aquestes, vinculades a formes de vida i activitats tradicionals o significatives que siguen representatives de la cultura valenciana*".

- Als "béns immaterials d'interés cultural", la Llei 4/1998 d'11 de juny, els dedica un article, concretament el 45, que consta ni més menys que de dos punts de caràcter molt general.

La Llei 7/2004, de 19 d'octubre, de modificació de la Llei 4/1998, en el preàmbul, diu que un dels "eixos sobre els quals gira esta actualització" de la llei és "el reforçament de la protecció del patrimoni immaterial".

A la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998 d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, concretament a l'article 26, punt 1 (lletra D) es repeteix la mateixa definició feta del que s'entén per béns immaterials. Estes mateixes paraules son les que apareixen al punt 3 de l'article 1, el dedicat a l'objecte de la llei i, concretament, el dedicat als béns immaterials. Així, s'observa que en tots dos articles és repetix el mateix text, que procedeix de la modificació de 2004.

Si comparem esta situació amb la dels béns materials, és detecta que hi ha una gran diferència quant al tractament dels béns immobles, que són presentats a l'article 26 a partir d'una llista llarga de diferents categories.

Considerem que es podria avançar, tot i la dificultat en alguns casos específics, en la delimitació i concreció dels diferents tipus de bé immaterial.

- Sobre els "béns de rellevància local". Si ja la definició, per reducció, que l'art. 46 de la llei estableix dels *Béns de Rellevància Local* (BRL) resulta poc precisa, menys ho és encara quan esta categoria, com regula l'art. 55 de la llei, es refereix a béns immaterials.

Podria el legislador haver optat per denominar-los "béns de rellevància cultural" sense menció al referent de la localització. En tot cas, convindria establir amb més precisió i claredat els criteris, característiques i procediment per a la incoació dels béns mereixedors de tal consideració. I es proposa, per tant, la substitució del terme "local" per "cultural".

· De la mateixa forma, en l'article 2.1, es diu que BRL són els immobles "que posseeixen en l'àmbit comarcal o local, valors històrics, artístics, arquitectònics, arqueològics, paleontològics o etnològics en grau rellevant encara que sense la singularitat pròpia dels béns declarats d'interés cultural.

La nostra proposta: aclarir les expressions subratllades perquè són imprecises, i afegir com a noves entrades els valors 'sentimentals', 'emocionals' o 'memorístics' tan importants en l'àmbit local.

· La supressió de la paraula "local" per "cultural" ha d'aplicar-se a totes les classes de BRL que apareixen en l'article 3.

a) Monuments d'interés local.
b) Nuclis històrics tradicionals.
c) Jardins històrics d'interés local.
d) Espais etnològics d'interés local.
e) Llocs històrics d'interés local.
f) Espais de protecció arqueològica o paleontològica.

· En l'article 6 s'introdueix una certa confusió perquè, mentre la llei estableix que correspon als ajuntaments l'aprovació de la condició de BRL, de la lectura pareix deduir-se que en els declaracions de BIC poden anar solidàriament declaracions de BRL realitzades per la conselleria competent amb caràcter de "complementació". Segons la nostra opinió, resulta necessari redactar novament l'article de forma aclaridora.

4.- Plans Especials de Protecció

Un dels punts més complexos i controvertits ha sigut el dels Plans Especials de Protecció. De fet, les dues modificacions de la llei de 1998 van tindre com a objecte essencial de modificació l'article 39 *Plans Especials de Protecció*.

Resulta convenient aclarir amb exactitud este article a fi que no hi haja més alteracions que modifiquen substancialment el caràcter de Pla Especial de Protecció a què feia referència la llei de 1998.

En l'informe que va realitzar este CVC respecte d'això, aprovat a l'abril del 2004, ja es va fer constar el següent en la conclusió tercera: "*Considerem que les possibilitats que es preveuen en l'article 39, i), en relació als conjunts declarats BIC, haurien d'estar plenament motivades i justificades des d'un punt de vista multidisciplinar, d'acord amb la recomanació del Consell Jurídic Consultiu quan precisa que "…. per a ser congruents amb la resta del text haurien d'estar condicionats pel límit de servir a la millora de la seua relació amb l'entorn territorial o per a evitar usos degradants*".

Molt més complexa va ser la reforma de l'article 39 citat en la llei del 2007, ja que va comportar una sèrie d'advertències per part del CVC en el seu informe aprovat a l'abril del 2006, en relació amb la capacitat dels ajuntaments per a dur a terme els plans esmentats. Així mateix, feia un toc d'atenció perquè la Llei de Patrimoni tinguera coherència amb altres normes urbanístiques.

El CVC va sol·licitar que constara l'ajuda institucional en la declaració i conservació dels béns patrimonials i en la confecció de catàlegs i inventaris.

També resulta convenient eliminar o evitar disposicions transitòries com les de la modificació segona del 2007, que deixa l'"Establiment d'entorns mínims de protecció per a immobles" regulat en disposicions transitòries, en comptes d'articular-se en el cos de la llei.

5.- Obligatorietat d'inversions públiques

La llei del 98 obliga en l'article 93 a la inversió anual d'un 1%, com a mínim, del crèdit consignat per a inversions reals en el Capítol VI de l'Estat de Despeses del pressupost, per a programes d'investigació, conservació, restauració i rehabilitació, acreixement i promoció del patrimoni cultural valencià.

Així mateix, s'elaborarà anualment el Pla Anual de Conservació i Enriquiment del Patrimoni Cultural Valencià.

6.- El compliment dels ajuntaments

D'altra banda, resulta ineficaç l'exigència de redacció de Plans de Protecció Especial als ajuntaments quan hi ha molts municipis que no han pogut complir amb els mandats que la llei requereix.

Així ho va assenyalar el CVC en el seu informe d'abril del 2006, on diu: "*Constatem el canvi important que suposa atorgar la iniciativa a les entitats locals en la selecció dels béns mereixedors de protecció per la seua "rellevància local", i plantegem els nostres dubtes sobre la possibilitat de dur-lo a la pràctica, en consideració de l'escassa capacitat –de valoració, tècnica i financera—de molts municipis menuts, alguns amb una riquesa patrimonial molt per damunt de la seua capacitat de gestió, i sobre els disfuncions i la disgregació que això pot*

provocar en la protecció i la conservació del patrimoni cultural. La Llei atorga als municipis un instrument important –en reconeixement de la seua autonomia local sancionada constitucionalment— per a participar en la formació de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià mitjançant la inclusió en ell de béns de rellevància local. Però, tot i que la Llei de Patrimoni –tant en la nova redacció que ara és proposa de l'article 47, com en l'aprovada en la modificació de 2004— reserva a la conselleria la capacitat de promoure la inclusió d'un immoble a l'Inventari –per exemple, quan un bé mereixedor de la categoria de rellevància local no és inclòs per l'Ajuntament en el seu Catàleg—, semblaria raonable disposar d'un catàleg-guia superior de referència".

Per tant, cal considerar els recursos i capacitats de què disposen els ajuntaments més menuts.

El CVC va demandar, en el seu moment, la conveniència de comptar amb les mancomunitats i les diputacions provincials per a prestar suport en estes tasques. Potser també siga convenient plantejar la col·laboració i la intermediació de la Federació Valenciana de Municipis i Províncies, que puga articular la catalogació de béns i la posterior difusió i coneixement al públic, dins de campanyes de turisme cultural.

7.- Criteri de reconstrucció total o parcial

Este és el criteri plantejat en l'article 38, *Criteris d'intervenció en monuments, jardins històrics i espais etnològics*, sobre el qual el CVC va fer dues objeccions.

En l'informe del 2007 va assenyalar en primer lloc que*: "Com es veu, a les exigències anteriors (millora de l'entorn i evitar usos degradants) la reforma afegix una nova possibilitat: la conveniència d'actuacions d'interés general o de projectes singulars. Esta novetat implica una excepció que el mateix Consell Jurídic Consultiu considera excessiva, i, per tant, s'ha observat que el text hauria d'incloure en l'excepció tercera "servir a la millora de la seua relació amb l'entorn territorial o urbà o per a evitar usos degradants".*

D'altra banda, i com a segona consideració, el CVC advertia que esta nova redacció sobre la possibilitat de reconstruccions pot entrar en contradicció amb la Llei de Patrimoni Històric Espanyol, que és de rang superior, en l'article 39.2. Així ho expressava: "*que el text de 2004 que ara és pretén modificar s'ajusta mes a la línia jurisprudencial marcada pels tribunals de justícia i a la Llei de Patrimoni Històric Espanyol, ja que la reforma plantejada introduïx un element d'imprecisió".*

8.- Patrimoni eclesiàstic

Encara que en la Llei de 1998 hi ha l'article 6, *Col·laboració amb l'Església Catòlica*, considerem necessari ampliar el punt del patrimoni eclesiàstic per diverses raons.

En primer lloc, i fonamentalment, perquè durant estos últims anys han sigut nombroses les quanties d'ajudes públiques destinades a la recuperació del patrimoni eclesiàstic, cosa que ha

de ser motiu de cooperació, divulgació i d'accés de la ciutadania al gaudi i coneixement d'este patrimoni.

El CVC ha elaborat dos informes sobre el patrimoni de titularitat eclesiàstica. El primer es va fer al juny del 2003, i s'amplià en una addenda en 2006.

En els dos informes es recordava l'obligació de l'Església Catòlica a la conservació del patrimoni cultural de què és titular; la permanent i actualitzada catalogació d'este patrimoni; la utilitat de la comissió mixta que, lamentablement, s'ha reunit en comptades ocasions; la col·laboració dels ajuntaments, i la possible intermediació de la Federació Valenciana de Municipis per a assegurar les mesures de protecció contra vandalismes i destruccions; arbitrar fórmules que possibiliten el gaudi dels béns culturals eclesiàstics, més encara quan s'han rehabilitat amb pressupostos públics.

Una altra qüestió a considerar és el nou patrimoni que estan generant altres confessions religioses no catòliques.

9.- Normativa sancionadora

El CVC no és partidari de la imposició sancionadora, però si una llei no es compleix es converteix en ineficaç i inoperant. La protecció i custòdia del nostre patrimoni cultural no pot convertir-se en "un brindis al sol" per no fer complir la seua normativa.

A pesar de la claredat sancionadora de la llei, no pareix que l'administració autonòmica l'haja feta complir efectivament.

10. - Sobre divulgació i difusió del coneixement del patrimoni

A la Llei 4/1998, d'11de juny, de la Generalitat Valenciana, del Patrimoni Cultural Valencià, concretament l'article 3 es dedica a la divulgació del coneixement del patrimoni per part de la Generalitat, un article realment breu.

A la Llei 5/2007, de 9 de febrer, de la Generalitat, de modificació de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, concretament al primer punt de l'article 1, es diu que "esta llei té com a objecte la protecció, la conservació, la difusió, el foment, la investigació i l'acreixement del patrimoni cultural valencià." No obstant això, la llei no aborda específicament, amb posterioritat, cap dels aspectes que tenen a veure amb la difusió, el foment i la investigació.
Considerem que estos aspectes de la llei mereixerien més atenció i reconeixement.

11.- Gestió dels béns protegits

Un dels elements positius de la Llei de Patrimoni ha sigut la gran activitat municipal per a declarar BIC o BRL part del seu patrimoni.

Durant les últimes dècades resulta innegable l'augment de béns materials i immaterials protegits impulsats pels municipis en aplicació de la Llei de Patrimoni Cultural.

Però cal fer un pas més enllà i regular la gestió dels béns protegits, ja que, més vegades del que voldríem, la declaració de BIC o BRL no comporta una protecció efectiva posterior del bé, la seua gestió o el seu ús públic cultural i social, i queda simplement en una declaració de bones intencions.

Els béns immobles objecte de protecció, generalment construccions civils, religioses, residencials o industrials, de més o menys antiguitat i qualitat material, requereixen una intervenció de gestió complexa, tant en la consolidació com en la reforma (restauració, rehabilitació, ampliació …) que requereix, almenys, un projecte arquitectònic complet. Igualment complex és el manteniment posterior.

12. – Sobre protecció productiva

En alguns camps com ara l'agrícola o forestal, també en l'arquitectònic o artístic, la protecció patrimonial és compatible amb la capacitat productiva inherent. Estendre a la categoria d'objectiu eixa compatibilitat comporta una gestió intel·ligent del bé i del seu ús, sobre la qual seria desitjable que es legislara. La literatura acadèmica i especialitzada en la matèria preveu oportunitats productives dels béns patrimonials, habitualment vinculades al turisme cultural en qualsevol modalitat. I la pràctica emprenedora indaga sobre formes innovadores amb el mateix objectiu.

13. Proposta de creació d'un Segell Patrimonial Valencià d'Obres Singulars

Proposem la consideració d'una nova categoria de protecció, la d'obra singular, que afectaria obres concretes i emblemàtiques de creadors valencians o estrangers, coneguts o anònims, en el territori de la Comunitat Valenciana o de fora, que puguen considerar-se contribucions valencianes a la cultura universal o que hagen ajudat a difondre el nom de la Comunitat Valenciana més enllà del seu territori físic.

Una figura així permetria focalitzar l'atenció i protegir millor estes obres, que podrien, o anar formant un registre d'obres diverses, representatives o dignes d'interés en diferents camps o disciplines, o diversos registres, cada un de distintes àrees, que anirien creixent al llarg del temps.

A les obres singulars seleccionades se'ls podria concedir un Segell Patrimonial Valencià semblant al Segell Patrimonial Europeu.

El conjunt d'eixes obres singulars formaria una espècie de relat de la història valenciana i de les seues aportacions a la cultura europea i universal, contribuiria a reafirmar la relació amb

València d'obres situades en altres llocs, i ajudaria a estudiar i conéixer millor la seua influència.

14.- Mecenatge

Des del CVC considerem imprescindible tractar la figura social del Mecenatge i/o Patrocini.

Cal obrir la porta a la col·laboració privada, tant d'institucions com de particulars, en la preservació i protecció de qualsevol tipus de patrimoni cultural. La figura del mecenes té la doble funció d'ajudar en el manteniment i recuperació dels béns, i de cohesionar la societat civil entorn del patrimoni cultural.

Sabem que està en revisió l'actual Llei 9/2014, de 29 de desembre, de la Generalitat, d'Impuls de l'activitat i del mecenatge cultural a la Comunitat Valenciana, a la qual el CVC ja ha aportat les seues consideracions. La relació que té amb la Llei de Patrimoni és òbvia i haurà de ser tinguda en compte.

CONCLUSIÓ

Per tot el que s'ha exposat, considerem convenient que es redacte una nova Llei del Patrimoni Cultural Valencià.

Este informe serà enviat al protocol habitual, a la Direcció General de Cultura i Patrimoni, i a la Secretaria Autonòmica de Cultura.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre el proyecto de Decreto del Reglamento que regula las actuaciones arqueológicas

Autor: Css. Jurídica i Reglamentària
Aprovació: Ple, 30 gener 2017

ANTECEDENTES

El presente informe responde a la solicitud planteada por la Dirección General de Cultura y Patrimonio de la Generalitat Valenciana, quien remitió al Consell Valencià de Cultura el borrador del proyecto de decreto del reglamento por el cual se regulan las actuaciones arqueológicas en la Comunitat Valenciana, así como las condiciones de custodia, traslado, entrega, depósito, investigación, restauración y difusión de los materiales de naturaleza arqueológica depositados en los museos integrantes del Sistema Valenciano de Museos.

El borrador fue registrado en nuestra sede el pasado 21 de diciembre del 2016, y se dispone de dos meses para el pronunciamiento del pleno del CVC, por lo que dicha solicitud ha sido remitida a la Comisión Jurídica de nuestra institución.

CONSIDERACIONES

En primer lugar, este Consell Valencià de Cultura quiere felicitar la iniciativa de la Dirección General de Cultura y Patrimonio por llevar adelante la resolución de dicho Reglamento, ya que era uno de los instrumentos esenciales para el desarrollo de la Ley 4/1998, del 11 de junio, del Patrimonio Valenciano Cultural, y que estaba pendiente de su creación desde el origen de la ley, que lleva ya en vigor casi veinte años y que ha sufrido tres modificaciones sin que se procediera el desarrollo reglamentario correspondiente.

Además, también queremos destacar el objetivo planteado en el preámbulo del borrador que considera la actividad arqueológica como "actividad científica", ya que supone una imprescindible declaración de intenciones para la protección del patrimonio arqueológico valenciano.

Dichas estas apreciaciones, queremos resaltar las objeciones que a continuación plantea nuestro informe, que mantiene una línea continuista con el espíritu de la Ley 4/98, y que ya no corresponden a la actualidad vigente, por lo que deberían ser revisadas.

OBJECIONES

En relación a los Ayuntamientos:
El borrador de Reglamento sigue manteniendo la ausencia del papel de responsabilidad y colaboración de los Ayuntamientos, que son la institución más cercana al conocimiento,

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

protección y vigilancia del patrimonio, de acuerdo con el principio general de subsidiariedad de las Administraciones Públicas.

Los entes locales son las instituciones ubicadas en primera línea, por lo que resulta imprescindible su colaboración.

En cambio, el proyecto de Reglamento limita las competencias de los Servicios de Arqueología Municipal, según el art. 15 – punto 3.b), a realizar solo las actuaciones arqueológicas de las que sea promotor el Ayuntamiento, excluyendo las excavaciones en obras de promotores privados, y excluyendo así el principio de colaboración entre administraciones.

Esto provoca una dispersión de la información arqueológica y dificulta el carácter científico de la actividad arqueológica, conculcando el principio de unidad de los archivos del suelo y obviando lo anunciado en el Preámbulo.

Contradictoriamente, en ese mismo punto, se reconoce como funciones de los Servicios arqueológicos municipales, la "supervisión y/o inspección de las actuaciones promovidas por particulares y/o promotores privados". Pero sin ningún tipo de contrapartida institucional o soporte económico adicional al respecto.

También en el mismo art. 15, debería añadirse, dentro de las funciones de los Servicios Municipales Arqueológicos, la realización de los estudios previos en aquellas zonas no incluidas como áreas de protección arqueológica, dado que dichos departamentos son los que mejor conocimiento tienen del pasado histórico de su término. En cuanto al Estudio Previo, consideramos que debería ser preceptivo para obtener la licencia de derribo, para conocer con exactitud si existe valor patrimonial antes de proceder a la eliminación definitiva de un inmueble, mediante técnicas de estratigrafía muraria.

Por otra parte, y ahondando en este aspecto, consideramos que debería determinarse la presencia física de los arqueólogos municipales en las denominadas "Comisiones Municipales de Patrimonio", de las que ahora no forman parte.

Es evidente que muchos ayuntamientos no disponen de capacidad económica ni de recursos humanos suficiente para asumir más competencias patrimoniales, salvo cuando agrupan determinados servicios en Mancomunidades. Por ello, consideramos conveniente la necesidad de instituciones intermedias que regulen, normalicen y procesen la enorme cantidad de datos que se obtienen en las excavaciones de salvamento. Estas instituciones están representadas además por los Servicios Arqueológicos de las Diputaciones Provinciales, los Museos Arqueológicos autonómicos, provinciales, comarcales o locales y/o los Departamentos de Arqueología de las Universidades valencianas; todos ellos mantienen el carácter público y científico, resultando agentes colaborativos de primer orden, con capacidad y recursos para supervisar todos estos procesos. En definitiva, se trataría del establecimiento de convenios de colaboración de la Generalitat Valenciana con las Administraciones Locales y Universidades Públicas Valencianas.

En relación al solicitante para la autorización de actuaciones arqueológicas:
El Capítulo V, Procedimiento de autorización, del presente borrador, reincide en mantener como solicitante la figura del promotor de las actuaciones arqueológicas.

Según esta norma, en el art. 18, se puede considerar "promotor" desde una Universidad, un Ayuntamiento, un investigador universitario o una gran empresa de obras públicas, resultando un criterio ambiguo y confuso.

En nuestra opinión, el solicitante de la concesión administrativa, es decir, del permiso de excavación, debe cumplir con los objetivos científicos proclamados en el preámbulo, por lo que consideramos que dicho solicitante debería ser un investigador habilitado, tal como se señala más adelante o en todo caso un Centro de Investigación, ya que sobre esta figura del arqueólogo recae la responsabilidad de la Dirección de la excavación.

Lo mismo ocurre en el siguiente artículo 19, que plantea que será el promotor quien aporte el denominado Estudio Previo Arqueológico, cuando consideramos que debe ser, como hemos señalado, el Servicio Arqueológico Municipal territorialmente correspondiente o, donde no existan, una institución pública de investigación intermedia, tipo museo o centro de estudios locales, con el fin de garantizar la objetividad y neutralidad al máximo.

Incidiendo en el mismo aspecto, el artículo 27, Obligaciones del promotor, aunque se fija un plazo de dos años para presentar la correspondiente Memoria Científica, el depósito administrativo de la misma parece estar sometido al albur de la contingencia empresarial de mercantiles que desparecen o abandonan su actividad económica, para ser sustituidas por nuevas marcas comerciales. En ese sentido, consideramos imprescindible que la responsabilidad de entrega de la Memoria Científica esté vinculada al arqueólogo Director de la Excavación.

Además, se echa en falta una reglamentación detallada del contenido de la Memoria Científica, que no se contempla en el capítulo VII, Informes y Memorias y que finalmente deberían ser visados por la Conselleria de Educació, Investigació, Cultura i Esport.

En relación a la habilitación oficial:
Uno de los puntos más confusos es el relativo a la habilitación oficial de los profesionales arqueólogos.

En la actual redacción del Reglamento se exige a los Servicios Arqueológicos Municipales, art. 16, los requisitos tanto económicos como titulaciones y experiencia acreditada para cumplir un procedimiento de acreditación. Algo que consideramos completamente adecuado.

No obstante, estos requisitos no se plantean para los profesionales liberales o mercantiles privadas (SL, SLU, SAU, etc), cuya única acreditación consiste en cumplir la titulación requerida.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Por ello, consideramos necesario que la actividad arqueológica requiera de una habilitación oficial, tanto para los servicios municipales como para los arqueólogos profesionales liberales y empresas de arqueología, adscritos a entes académicos, que sea expedido por la Generalitat Valenciana.

En relación a la clasificación de los distintos tipos de intervención arqueológica:
En el artículo 3, el presente borrador de Reglamento clasifica las intervenciones en aquellas enmarcadas en un Plan General de Investigación o las Actuaciones Puntuales que se dividen en "preventivas" y "de emergencia".

A nuestro parecer, esta división resulta metodológicamente poco clara, por lo que planteamos la siguiente clasificación:

a) Prospecciones
b) Control o seguimiento de obras
c) Sondeos (estratigráficos y murarios) / Diagnósticos
d) Excavaciones ordinarias (PG)
e) Excavaciones de Salvamento
f) Excavaciones en cascos urbanos (urbanas)
g) Excavaciones subacuáticas
h) Estudios directos y reproducciones de arte rupestre y otras manifestaciones culturales.

En relación a la inspección y vigilancia:
En el Capítulo III, Inspección y vigilancia, artículo 11, se refuerza y acredita la figura del inspector, estableciendo las funciones de inspección y control.

Ahora bien, la realidad actual presenta escasez de personal de inspección y penuria de medios, por lo que para el buen funcionamiento del futuro Reglamento sería conveniente articular fórmulas colaborativas, tipo convenios, previstas en la Ley 4/98 con los entes locales e instituciones públicas que disponen de personal facultativo suficiente para reforzar el actual servicio territorial de inspección de la Consellería de Cultura.

En relación a los Proyectos Generales de Investigación:
El artículo 20, Proyectos Generales de Investigación, es uno de los conceptos más positivos de este Reglamento, puesto que puede dotar a las ciudades históricas como Sagunto, Xàtiva o Valencia, de un Proyecto General de Investigación (PGI), esencial para consagrar el principio de unidad de yacimiento y de unidad de documentación y archivo, no considerando a cada solar como un yacimiento distinto e independiente.

En relación a los nuevos organismos:
Nos congratulamos de la recuperación del Consejo Asesor de Arqueología y Paleontología de la Comunitat Valenciana, prevista en el título III del presente borrador.

Este Consejo Asesor está sin actividad ni convocatoria desde prácticamente su última constitución en 1995, por lo que consideramos una magnífica iniciativa su recuperación y la actualización de su composición.

Por otra parte, lamentamos que el presente borrador no recoja la creación de la todavía pendiente Junta de Valoración de Bienes, que sigue sin existir desde el origen de la Ley 4/98.

CONCLUSIONES

1) Valoramos de forma positiva la iniciativa de proceder a publicar el Reglamento por el que se regulan las actuaciones arqueológicas en la Comunitat Valenciana.
2) Nos satisface la recuperación y actualización del Consejo Asesor de Arqueología y Paleontología de la Comunitat Valenciana.
3) Consideramos imprescindible mayor colaboración de los Ayuntamientos con la Generalitat Valenciana en materia arqueológica.
4) Solicitamos la necesaria colaboración entre instituciones a través de convenios con instituciones intermedias (Servicios Arqueológicos Municipales, Servicios de las Mancomunidades, Servicios de Investigación de las Diputaciones Provinciales, Museos autonómicos, provinciales, comarcales, locales o Universidades públicas valencianas) con el fin de reforzar el carácter científico de la actividad arqueológica.
5) La solicitud para la autorización de actuaciones arqueológicas debe realizarse por un investigador habilitado o un Centro de Investigación acreditado.
6) Consideramos imprescindible que se proceda a una reglamentaria habilitación oficial, expedida por la Generalitat Valenciana, tanto de los Servicios Municipales Arqueológicos como de los profesionales liberales o empresas de arqueología.
7) Solicitamos la modificación de las clasificaciones de los distintos tipos de actuaciones arqueológicas, tal como se enumera en el contenido del informe.
8) Sería conveniente llevar adelante la creación de la Junta de Valoración de Bienes, tal y como marca la Ley 4/98.

Este informe será enviado al protocolo habitual y, particularmente, a la Dirección General de Cultura y Patrimonio de la Consellería de Cultura de la Generalitat Valenciana.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe per a l'actualització i adaptació de la Secció Primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià, en matèria de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic

Autor: Css. Llegat Històric
Aprovació: Ple, 30 gener 2017

Antecedents.-

Amb data 29 de novembre de 2016, registre d'entrada 696, es rep al Consell Valencià de Cultura escrit de la directora general de Cultura i Patrimoni, registre d'eixida núm. 945/5352 de 24 de novembre de 2016, pel qual s'insta al CVC informe preceptiu sobre el expedient per a la primera fase de l'actualització i adaptació de la Secció Primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià, tot i que d'acord amb l'art. 7 de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del Patrimoni Cultural Valencià, és el CVC, institució consultiva de l'Administració de la Generalitat en matèries culturals.

El Títol II, arts. del 15 al 57 de la Llei 4/1998 es refereix a l'inventari en general, però el Capítol III, arts. 58 al 67, esmenta els béns concrets del patrimoni arqueològic i paleontològic. Béns que per les seues característiques precisen d'una normativització especial (de les autoritzacions per a la seua execució a la titularitat i destí dels béns trobats, per exemple), raó per la qual moltes de les troballes adquireixen la condició de bé cultural més enllà dels procediments habituals.

Antecedents estatals que permeten la consideració de Bé d'Interés Cultural inventariable més enllà, o més singularment, de la normativa habitual caldria esmentar el Decret de 22 d'abril de 1949, expedit pel Ministerio de Educación Nacional, pel qual es dicten normes per la protecció de castells i fortaleses, siga quin siga el seu estat de conservació.

També la Ley 16/1985, de 25 de juny, de Patrimonio Histórico Español, a l'art. 40.2 permet la declaració com a BIC de les coves, abrics i llocs amb pintures d'art rupestre[1]. Igualment, el Decreto Estatal 571/1963, assumit per l'esmentada Ley de Patrimonio Històrico Español[2], propicia una declaració genèrica per la qual adquireixen la consideració de BIC els escuts, emblemes, pedres heràldiques, rotllos de justícia, creus de terme i peces similars de més de cent anys, d'interés historicoartístic

Tradicionalment els inventaris patrimonials tenen com referència per incloure elements l'edat de cent anys, en casos de béns mobles ocasionalment es rebaixa a seixanta. Tot això ens

[1] En aquest cas i concretament pel que es refereix a l'Art Rupestre Llevantí, a més a més, gaudeix de la consideració de Patrimoni de la Humanitat de la UNESCO.
[2] El mateix cal deduir sobre el Decret del 22 d'abril de 1949 perquè mai no ha estat derogat.

permet referir-nos a la sol·licitud de la directora general de Cultura i Patrimoni amb les següents consideracions.

Consideracions.-

Els 14 jaciments arqueològics i el paleontològic objecte dels expedients incoats amb anterioritat a 1998, que no han estat explícitament declarats com a BIC[3] fins a l'actualitat, gaudeixen legalment de la condició de bé cultural per estar inclosos en la legislació estatal o autonòmica que els considera com a béns d'interés cultural i de manera rellevant pel seu valor històric i artístic.

Les raons per les quals la declaració formalment no s'ha produït ha estat per la data d'incoació de l'expedient (bé per incoar-se en època en què les competències estaven encara en l'Administració Central i no s'havien transferit al govern autonòmic o bé per enquadrar-se en una categoria antiga que la llei estatal de 1985 o l'autonòmica de 1998 no contemplaven).

Per tant, ja amb una nova[4] categorització, caldrà inventariar les zones arqueològiques i paleontològiques amb la nova consideració de BIC.

I proposem les següents conclusions:

Conclusions.-

1) El Consell Valencià de Cultura estima que les zones arqueològiques del Jaciment del Puig a Almenara, de la Cova de l'Or a Beniarrés, del Puig de la Nau a Benicarló, del Jaciment fenici de Vinarragell a Borriana, dels Banys de la Reina –Pla EPA- a Calp, del Poblat ibèric Mont-ravana a Llíria, de la Necròpolis ibèrica del Corral de Saus a Moixent, de la Vil·la romana de Benicató a Nules, del Recinte fortificat del Torelló a Onda, del Poblat ibèric de la Muela de Arriba a Requena, del Jaciment arqueològic de València la Vella a Riba-roja de Túria, del Poblat ibèric Pico de los Ajos als termes municipals de Yátova i Cortes de Pallás, de la Illeta dels Banys a El Campello, i de la Illeta del Portixol a Xàbia, així com la zona paleontològica d'El Porquet I – Inespal/Paleont cal que siguen considerades com a BIC (classificació Zona Arqueològica o Zona Paleontològica) i, per tant, s'incloguen a la Secció Primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià.

2) El CVC vol recordar que alguna d'eixes zones ja tenia la qualificació de BIC però amb denominació antiga (cas de la Illeta dels Banys d'El Campello declarada Conjunt Històric el 17-08-1978) i que d'acord amb les referències de *declaracions genèriques* (on pràcticament s'encabirien la majoria de les zones) cal, com en aquest cas, la declaració personalitzada de cada un dels béns, no solament per una més eficient pronunciació sinó per l'estudi individualitzat que ens permet un coneixement més centrat i ampli.

[3] Cal assenyalar que la Illeta dels Banys d'El Campello sí que va estar declarada com a Conjunt Històric en 17 d'agost de 1978.
[4] Les antigues denominacions, com Monumento Histórico estricte esdevindran BIC en la nova classificació (material, inmaterial, béns mobles, monument, conjunt històric, jardí històric lloc històric, zona arqueológica, zona paleontológica, parc cultural …).

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

3) El CVC també creu que s'estudiara, per part de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, la possible ampliació o fixació espacial de les zones esmentades, tot i que en determinats casos pròxims a la zona, ocasionalment limítrofs, trobem zones igualment dignes de consideració, per exemple el Torelló de Boverot prop del Recinte fortificat del Torelló d'Onda, a pesar que el Boverot ja està en terme d'Almassora.

4) També caldria considerar, amb les limitacions escaients per evitar agressions a les zones, la divulgació i musealització, especialment pel que es refereix a la cartel·lística i publicitació dels indrets.

Aquest informe s'enviarà al protocol habitual i a la directora general de Cultura i Patrimoni sol·licitant.

València, gener 2017

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Manifestació sobre la conveniència de reduir l'IVA cultural en tots els sectors

Autor: Css. Arts
Aprovació: Ple, 25 d'abril 2017

En diverses ocasions el CVC ha manifestat el seu parer que l'augment continuat de l'IVA cultural suposava un fre en les activitats dels creadors valencians.

La memòria anual de la Comissió de les Arts per a 2011 deia expressament: "La Comissió de les Arts del CVC observa amb preocupació com la crisi econòmica i la severa reducció d'inversions en compres i ajudes a la creació artística, en totes les seues manifestacions, per part de les institucions, amenaça la supervivència del sector dels creadors i sobretot dels jóvens".

En el ple de la institució de juliol de 2012 es va fer constar que a la difícil situació perquè passava el sector cultural "se suma ara la pujada de l'IVA en 13 punts. És la major pujada de qualsevol sector productiu, que ha passat del 8 al 21%. Una mesura impositiva que afectarà l'escàs marge de benefici de la creació artística i que se suma a l'encariment dels materials i a l'augment dels costos de producció i realització a causa de la influència de l'IVA repercutit".

Per això el CVC temia que la mesura podria afectar la capacitat adquisitiva dels consumidors culturals, de llocs de treball, en general tindria greus conseqüències perquè podria arribar a paralitzar l'activitat de la cultura i faria perillar els processos de creació i innovació, per la qual cosa invitava els responsables públics a buscar solucions que possibilitaren una aposta ferma, imaginativa i decidida per la Cultura i la Ciència, com a oportunitat econòmica, productiva i ètica davant de la crisi.

El ple del 27 de gener de 2014 va aprovar un informe en què es lamentava, una vegada més, de "la disminució dels pressupostos públics i de l'augment de l'IVA al 21% (que segons pareix ara es pretén suavitzar)", aspectes d'interés perquè "s'han convertit en dos esculls més graus per a un sector emprenedor important de la nostra economia". Després d'analitzar amb un cert detall l'estat de la qüestió, l'informe, en la conclusió tercera, indicava: "En esta situació crítica, cal reelaborar Polítiques Culturals que analitzen els problemes actuals i busquen possibles solucions, des de la racionalització i optimització dels recursos existents. En este sentit, resulta recomanable disminuir l'IVA de la Cultura al percentatge anterior", i proposava al seu torn propiciar un Pacte por la defensa de la Cultura.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Estos dies acaba de donar-se una situació nova, ja que el govern d'Espanya ha anunciat una reducció de l'IVA en els espectacles en directe que afecta principalment el teatre, la música i la dansa, però no el cine o la música gravada, i també n'han quedat excloses les arts plàstiques.

És per això que transcorreguts tres anys des de l'última expressió de la preocupació del CVC per estes qüestions, i davant del fet cert que la suavització de la pressió de l'IVA sobre els productes culturals no ha arribat a les arts plàstiques ni al cine, i davant de l'expectativa que s'estiga produint una relativa millora en la situació econòmica general, la Comissió de les Arts del CVC considera necessari tornar a reclamar i recomanar una disminució en el percentatge de l'IVA cultural, que permeta iniciar una certa recuperació dels sectors culturals ara exclosos.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Consideracions entorn del *Pla Cultura 2020* del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Autor: Comissió Promoció Cultural
Aprovació: Ple, 29 maig 2017

La Comissió de Promoció Cultural del Consell Valencià de Cultura, en la reunió del dia 8 de maig de 2017, després de llegir i debatre el *Pla Cultura 2020*, presentat per la Secretaria d'Estat de Cultura, acorda remetre a la citada secretaria del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport les següents observacions i consideracions:

1. El *Pla Cultura 2020* comprén un conjunt d'actuacions que poden ser desplegades en el transcurs de la XII legislatura. Es tracta d'una declaració de principis d'una alta generalitat, ordenats segons la guia de la planificació estratègica i desenvolupats segons l'escala Objectius-Estratègies-Projectes. Els objectius concerneixen la cultura de qualitat, la protecció de la cultura, la necessària aliança social, la internacionalització i l'impuls de l'activitat creadora. El Consell Valencià de Cultura s'adhereix a objectius d'esta naturalesa, que sempre ha defensat.

2. Si bé els objectius són lloables, el *Pla Cultura 2020* és de naturalesa generalista, en tal grau que resulta pràcticament impossible emetre juís precisos sobre els seus continguts, més encara quan desenvolupar-los exigeix l'aprovació de successius Plans Operatius anuals, sobre els quals, tal vegada, siga ja possible emetre una valoració més concreta. No obstant això, sí es pot apreciar la considerable centralització dels objectius quan es menciona un conjunt de contenidors culturals, majoritàriament radicats a Madrid, i s'obvien tants altres ubicats en altres extrems del territori nacional. Així mateix, el *Pla Cultura 2020* bandeja o tracta amb lleugeresa determinats punts calents de la cultura que esta institució ha tractat en els últims anys amb atenció, com els de l'obstructiva fiscalitat sobre la cultura, la ineficaç regulació de la còpia privada o el tractament del mecenatge, qüestions que es releguen *sine die*.

3. Per tot això, el Consell Valencià de Cultura considera que el *Pla Cultura 2020*, d'una banda, ha d'incorporar les especificitats culturals de la Comunitat Valenciana, la seua cultura i les seues instal·lacions, siguen o no de propietat exclusiva o compartida de l'Administració Central, amb vista a restituir un equilibri inversor a la CV, i, d'una altra, no pot demorar la solució dels problemes que afligeixen les classes creatives com els ja citats de fiscalitat, propietat intel·lectual i mecenatge.

Consell Valencià de Cultura

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Declaració al voltant dels Pressupostos Generals de l'Estat 2017 en matèria cultural per a la Comunitat Valenciana

Autor: Css. Promoció Cultural
Aprovació: Ple, 26 juny 2017

És tradició del Consell Valencià de Cultura preparar cada any un informe, document o reflexió al voltant de les assignacions culturals contingudes als pressupostos de la Generalitat i de l'Estat per a cada anualitat. El passat mes de febrer, impulsat per la comissió de Promoció Cultural, vam aprovar un document que estudiava els pressupostos de la Generalitat i férem les observacions pertinents.

El passat dia 30 de maig, els Pressupostos Generals de l'Estat van ser aprovats al Congrés dels Diputats, per una majoria de 176 vots procedents de set formacions parlamentàries diferents. Al llarg del mes de juny de 2017, els Pressupostos són objecte d'anàlisi al Senat, que presumiblement tancarà de forma definitiva el seu treball els dies finals del present mes.

Fidels al seu costum, els membres del Consell Valencià de Cultura volen fer, un any més, una declaració al voltant dels pressupostos que l'Estat destina a algunes infraestructures culturals bàsiques de la Comunitat Valenciana, per tal de comprovar si són introduïdes rectificacions a les mancances i oblits assenyalats en anys anteriors.

Enguany, per tal d'elaborar el present document, no ho fem en base a les nostres observacions particulars, sinó que hem treballat tenint en compte la informació que es va presentar el passat 12 de maig amb motiu de la constitució de la Mesa per la Cultura Valenciana (MECUV), on són presents més de 130 representants d'institucions culturals i de professionals de tots els sectors de la cultura valenciana.

D'esta informació es desprén que els principals projectes culturals de la Comunitat Valenciana continuen patint les mateixes deficiències i marginacions que vam assenyalar en informes d'anys anteriors. Així, podem vore els exemples següents:

- L'IVAM continua rebent de l'Estat els mateixos 171.000 euros consignats per a l'any 2016, els quals -diu la informació presentada a la MECUV- "per motius imputats a un error administratiu per part del Ministeri no es van concedir". Mentre que, per posar només dos exemples, el Museo Reina Sofía rep 37,9 milions d'euros i el Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), 2 milions.
- El Palau de les Arts tindrà al 2017 una consignació semblant a la de 2016 (600.000 euros), que contrasta amb els 9,3 milions concedits al Teatro Real de Madrid o els 7,1 milions del Liceu de Barcelona.
- Sagunt a Escena o el Festival Cinema Jove, promoguts per la Generalitat, no tenen cap consignació als pressupostos de l'Estat, mentre que festivals de teatre o cinema com els d'Almagro, Mérida o San Sebastián sí que compten amb ajudes nominatives.
- L'anàlisi presentada a la MECUV també es fa ressò de la baixa consignació per al Museu Nacional de Ceràmica i Arts Sumptuàries de València (150.000 euros), que té pendent, des de fa molts anys, un projecte d'ampliació per més de 6 milions d'euros. Finalment, les partides destinades a restauració i conservació de

patrimoni arquitectònic valencià queden limitades a 109.000 euros (el 2,37% del total nacional), que seran destinades al Castell de Sagunt i a l'Església de l'Assumpció de Biar.

CONCLUSIÓ

El Consell Valencià de Cultura considera que el Pressupostos Generals de l'Estat per a l'any 2017, pel que fa a les principals infraestructures culturals de la Comunitat Valenciana, continuen patint la greu absència d'inversions assenyalada pels nostres informes i documents des de fa molts anys.

Les xifres consignades per a institucions culturals valencianes de nivell nacional són totalment insuficients i molt discriminatòries respecte a les inversions consignades per a museus, auditoris, festivals o projectes de restauració d'altres comunitats o ciutats.

Un any més, el CVC unix la seua veu amb el públic i professionals de la cultura de la Comunitat Valenciana que veuen amb frustració com la manca d'un finançament adequat debilita la qualitat de l'oferta cultural valenciana i augmenta les diferències entre comunitats que mereixen un tractament d'idèntica dignitat.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre la situació de l'ensenyament de Filosofia a l'ensenyament mitjà

Autor: Css. Jurídica
Aprovació: Ple, 24 juliol 2017

ANTECEDENTS

El 26 de juny del 2017 es va registrar en la seu del Consell Valencià de Cultura una proposició de defensa de la Filosofia en l'àmbit de l'ensenyament secundari i el batxillerat de la Comunitat Valenciana, presentada per la Red Española de Filosofía, la Societat de Filosofia del País Valencià i l'Assemblea de Professors de Filosofia.

L'escrit s'adreçava a la Comissió Jurídica i d'Interpretació Reglamentària perquè analitzara l'assumpte en la comissió del mes de juliol.

A l'escrit presentat es va adjuntar també la Resolució 974/IX de les Corts Valencianes, que instava el Consell a garantir l'ensenyament de Filosofia en el currículum acadèmic de 4t de l'ESO i de 2n de batxillerat, aprovada el 16 de maig de 2017.

També la declaració institucional de les Corts Valencianes en el Dia Mundial de la Filosofia, que se sumava a l'homenatge i la celebració plantejada per la Unesco.

OBJECTIU

El propòsit de la petició presentada davant del CVC és que la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport emeta el decret que possibilite l'ensenyament de Filosofia en el pròxim curs acadèmic 2017/2018.

SITUACIÓ

En primer lloc, cal assenyalar que tots els afectats comparteixen el mateix objectiu d'incloure la Filosofia en l'ensenyança curricular. Tant els promotors d'esta iniciativa com els responsables polítics del govern valencià i del conjunt de les Corts Valencianes.

També el CVC comparteix l'important paper de la Filosofia en l'educació i la formació de l'alumnat, compartim les indicacions de la Unesco en la Declaració de París a favor de la Filosofia (1995), i compartim els motius pedagògics i culturals que s'exposen en la seua defensa.

En segon lloc, recordem que el problema originat per la LOMCE (Llei Orgànica de Millora de la Qualitat Educativa) que, entre altres objectius, va plantejar la desaparició de totes les matèries

obligatòries de Filosofia en l'Educació Secundària Obligatòria (ESO) i d'Història de la Filosofia com a assignatura comuna i obligatòria en 2n de batxiller, s'ha solucionat per mitjà de decrets autonòmics en les comunitats autònomes d'Andalusia, Cantàbria, Astúries, Catalunya, Balears, Extremadura, Aragó, Múrcia i la Rioja, que ja han modificat els currículums acadèmics, i fa poc, Madrid i les Canàries, que els aplicaran en el pròxim curs escolar.

En el cas de la Comunitat Valenciana, l'anterior govern autonòmic va aprovar el Decret 87/2015, de 5 de juny, en què s'estableix el currículum i es desplega l'ordenació general de l'Educació Secundària Obligatòria i del Batxillerat a la Comunitat Valenciana davall els paràmetres de la LOMCE, amb l'exclusió de l'assignatura de Filosofia.

Finalment, volem assenyalar que, amb el pas del temps des de l'aprovació de la LOMCE, s'ha anat modificant el criteri marcat, i en este mateix període legislatiu la Comissió d'Educació del Congrés dels Diputats ha assenyalat "l'error" comés per l'exclusió de la Filosofia i la voluntat de corregir l'articulat de la llei mencionada.

Així, hi ha una unanimitat acadèmica, social i política que s'ha manifestat recentment en les últimes declaracions públiques fetes pel conseller d'Educació Vicent Marzà, que ha afirmat que la Filosofia serà obligatòria en segon de batxillerat en el curs 2018-2019, i que, per a això, s'està preparant el decret de secundària i batxillerat.

Este decret, segons assenyala la conselleria d'Educació, no inclourà la filosofia en 4t de l'ESO, però sí la farà obligatòria en 2n de Batxillerat. I significarà una "solució integral", paraules textuals del conseller, de tot el conjunt d'assignatures.

El problema que es planteja és el de la urgència en l'aplicació del futur decret.

Segons l'escrit presentat al CVC, la matrícula de l'assignatura d'Història de la Filosofia en 2n de Batxillerat s'ha vist reduïda pràcticament a zero, perquè és una optativa que no té quasi ponderació en les proves d'accés a les universitats.

El que es demana no és una qüestió de cost econòmic, sinó d'urgent implantació en el pròxim curs acadèmic, cosa que comporta evidentment una reestructuració dels horaris.

CONCLUSIÓ

1) El CVC, a la vista de l'argumentació presentada en l'escrit per part de la Red Española de Filosofía, la Societat de Filosofia del País Valencià i l'Assemblea de Professors de Filosofia, considerem que exposar un any més a l'exclusió l'assignatura d'Història de la Filosofia en 2n de batxiller, suposa un perjuí per als joves valencians, una discriminació en coneixements respecte de la resta de joves de les comunitats autònomes citades, i el risc de desaparició de l'assignatura.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Per això, considerem necessari que la conselleria solucione esta situació per mitjà d'un decret amb caràcter d'urgència perquè, independentment de la reestructuració global que haja de dur a terme en el currículum de secundària i batxillerat, s'incloga l'assignatura d'Història de la Filosofia en 2n de batxiller el pròxim curs 2017/2018.

Este informe s'enviarà al protocol habitual i a les associacions que han presentat la sol·licitud.

L'informe s'aprova amb el vot particular afirmatiu del conseller J.M. Lozano.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre l'assetjament i la violència a l'escola

Autor: Comissió Jurídica
Aprovació: Ple, 29 maig 2017

1- ANTECEDENTS

En els últims anys, el CVC ha mostrat un enorme interés per les situacions que posen de manifest l'existència de comportaments socials violents contra diversos col·lectius. Així, hem aprovat recentment informes sobre la violència de gènere o la que s'exerceix contra la gent gran. És el moment de tornar a abordar l'assetjament i la violència a l'escola. El problema afecta la convivència als centres, genera greus danys personals i col·lectius, en particular entre els adolescents, i afecta el mateix concepte de la "escola democràtica".

Estem davant d'una situació greu i complexa que el CVC ja va analitzar en l'*Informe sobre violència escolar*, aprovat en la sessió plenària del 26 de febrer de 2007, on es van apuntar algunes recomanacions que continuen plenament vigents.

Entre altres qüestions, es plantejava la necessitat ineludible de prendre mesures encaminades a introduir canvis en l'escala de valors adoptada per molts jóvens (sovint apresa en l'entorn familiar), afectats per un model social que en bona part no considera la importància de l'esforç personal i col·lectiu, substituït per la competència en aspectes banals, i menysprea el paper de l'autoritat fonamentada en el saber, en la responsabilitat i en el reconeixement i el respecte del proïsme.

Hem d'assenyalar que els comportaments, que els ciutadans espanyols ja consideraven molt alarmants a partir del 2002 (CIS 2002), continuen augmentant. Segons les dades del Ministeri d'Educació, els casos de l'anomenat *bullying* o assetjament escolar es van incrementar un 80% en 2016, més de 1200 casos, amb un creixement molt notable entre els menors de 7 anys. A més es produeixen amb pareguda intensitat en els països del nostre entorn. S'han realitzat estudis comparatius en diversos països europeus, i la lluita contra l'assetjament escolar forma part d'alguns programes europeus, com el Dafne (1997), en les seues diverses edicions.

Atés que l'eradicació de la violència escolar es relaciona amb la construcció d'una escola democràtica, hem d'estudiar quines mesures s'impulsen en el marc de l'aprovació de la nova Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible, dins de la qual la UNESCO llança a nivell regional la campanya E2030, *Educació per a transformar vides*, que consisteix en una sèrie de materials que difonen les metes plantejades a escala mundial per a «garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat, que promou l'aprenentatge durant tota la vida».

Una altra de les raons que ens porta a plantejar este informe és el convenciment de totes les conseqüències futures que tenen estos comportaments en les relacions socials. De fet, és

evident que certes actuacions violentes, "apreses" i "reproduïdes" des de les etapes escolars, acaben consolidant-se en un model de comportament posterior, per això la necessitat d'intervindre des dels poders públics, per a evitar que s'incremente la violència en els espais interpersonals.

La situació és tan preocupant que fa pocs dies les Corts Valencianes han aprovat la creació d'una comissió parlamentària per a estudiar l'assetjament escolar.

En l'elaboració d'este text han sigut molt valuoses les aportacions realitzades per M. Ángeles Llorente Cortes, de l'MRP i professora de l'IES de Bunyol; Catalina Machado Caparrós, directora de l'IES Isabel de Villena de València; Mónica Añón i Estefania Sanz, tècniques de la Conselleria d'Educació, especialistes en qüestions relacionades amb l'assetjament escolar. Les seues opinions i comentaris ens han ajudat a elaborar este informe.

2- DEFINICIÓ I CAUSES DE L'ASSETJAMENT ESCOLAR

En general s'entén per *bullying*, assetjament o maltractament escolar tot tipus de violència, psicològica, verbal i física que es produeix entre escolars, de manera reiterada, durant un temps dilatat, als centres escolars, en el seu entorn o en les xarxes socials, on es denomina ciberassetjament.

Per a evitar caure en anàlisis excessivament simplistes, hem d'emmarcar el context mundial en què l'assetjament es produeix. La injustícia social, la pobresa, els desastres ecològics, l'explotació, la marginació i l'exclusió, les guerres preventives, les de domini i poder, la tortura i altres, són formes de violència profundament instal·lades a escala planetària, i les agressions als més dèbils, la violació dels drets fonamentals, la falta de treball, d'aliments, de medicines, afecten milions de persones en tot el món.

En el cas del nostre país, hem d'afegir a este context general factors com l'existència de 4,5 milions d'aturats i aturades, la reducció de la renda disponible, l'existència de més d'1,5 milions de famílies sense cap ingrés, els denominats treballadors pobres, el creixent nombre de desnonaments, de xiquets mal nodrits, l'augment de l'exclusió social. Tot això genera una societat cada vegada més violenta, en què el plantejament i la defensa dels valors positius troben poc eco.

Cal considerar que, en contextos no violents, el xiquet aprén des de ben prompte que és més eficaç expressar el que vol a través del llenguatge que a través de la violència, mentre que, en mitjans hostils, o de conductes impredictibles i violentes, s'aprén que la violència i l'agressió poden ser mitjans útils per a aconseguir determinats objectius i i resoldre conflictes. El resultat, en este últim cas, és un menor amb un repertori limitat de conductes socialment ajustades, un menor que ha aprés que, a través de mitjans coercitius, pot controlar els altres, que acaba manifestant formes greus de conducta antisocial i que transfereix el seu mode d'actuar violent a múltiples situacions.

Estos problemes sembla que són resistents al canvi i difícils de tractar, la qual cosa pot inclinar-nos a pensar que la conducta violenta és persistent a través del temps i les generacions, i constitueix un clar predictor del comportament violent en l'edat adolescent, del fracàs acadèmic i d'una àmplia varietat de dificultats socials i emocionals en l'edat adulta. Cal deduir, fins i tot, que un tipus de violència porta a un altre, i que l'assetjador infantil, si té èxit, pot convertir-se, ja d'adult, en un assetjador laboral o sexual, en un subjecte antisocial que a través de la vida deixa un seguit d'actes violents, d'agressions, de coercions, de manipulacions.

D'altra banda, la intensa relació que existeix entre el funcionament de la societat i el funcionament familiar fa que les estructures i les dinàmiques familiars tradicionals es vegen fortament afectades i modificades per canvis socials, i que els pares, les mares i els fills es vegen en la necessitat de modificar els seus antics patrons d'interacció i convivència familiar, per a adaptar-los a noves fórmules que donen resposta als actuals requeriments, demandes i situacions socials i familiars.

Este procés de ràpida adaptació dels patrons d'interacció i convivència familiar a les noves demandes socials no resulta fàcil ni senzill.

D'altra banda, estos desencontres interpersonals entre pares i mares i fills poden estar de vegades associats a problemes de relació i implicació en altres contextos educatius i socials: falta d'implicació i compromís en les tasques escolars, increment del fracàs escolar, agressivitat i violència en les aules i en els barris, delinqüència, assetjament i abús entre els jóvens, etc.

En un marc on tradicionalment la família no explicita les seues normes de convivència, on les funcions, drets i deures de cada membre se solen donar per suposats, però no es contrasten ni es dialoguen la majoria de les vegades, on el temps de comunicació i convivència entre pares i mares i fills és cada vegada més escàs, en què els mitjans i les tecnologies de la informació i la comunicació solen introduir valors en els menors substancialment diferents dels que la gent gran intenta transmetre'ls, no sorprén que s'advertisca cada vegada més que els adults amb responsabilitats educatives familiars arriben a dubtar de les seues competències i habilitats per a exercir positivament la seua funció parental.

Alguns pares i mares perceben la necessitat d'incrementar els seus coneixements sobre estratègies educatives amb els fills, i altres associen les seues necessitats educatives amb situacions personals i emocionals més difícils d'abordar, com ara inseguretat, bloqueig emocional i culpabilitat, la qual cosa, de vegades, els indueix a delegar part de les seues responsabilitats educatives en altres professionals i institucions, com els centres escolars o els servicis socials, que, per la seua banda, no sempre poden absorbir i donar resposta a totes les demandes familiars.

A més d'estes qüestions cal introduir altres variables com l'organització escolar, els horaris, la falta de formació inicial i permanent del professorat per a abordar la resolució dels conflictes...

L'escola, els sistemes educatius, formen part d'estes societats violentes, no són illes al mig del món. Estan immerses en la societat i participen dels seus problemes.

Si esta és la realitat, hem d'aprendre a viure en ella, a combatre els seus efectes no desitjats i a generar actituds i estratègies que ens permeten millorar-la i canviar-la. Haurem de formar-nos individualment i col·lectiva per a fer front a tota classe de situacions, dificultats i conflictes inherents a la vida en societat.

No obstant això, les intervencions requereixen recursos humans i materials, i el clima generat per una austeritat que pretén retallar els servicis públics impedeix el desenvolupament dels projectes interdisciplinaris necessaris per a abordar els objectius de programes com ara: «Educar en positiu».

3- L'ASSETJAMENT COM A FENOMEN POLIÈDRIC

L'assetjament té nombroses connotacions i es manifesta de maneres molt diverses. En primer lloc, convé aclarir que no tota agressió entre xiquets/es pot qualificar-se d'assetjament, encara que totes siguen reprovables i susceptibles d'intervenció. L'assetjament escolar és un tipus específic de violència que té tres components bàsics: el desequilibri de forces entre la persona agredida i l'agressora, la intenció clara de fer mal (físic i/o psicològic) i la reiteració en la conducta.

Així doncs, l'assetjament és una forma de maltractament en què una persona o grup de persones agredeixen una altra des d'una situació de poder, considerant la víctima vulnerable i generant-li indefensió. Esta acció és intencionada, i encara que de vegades no se siga conscient del mal que produirà, sí que hi ha la intenció d'agredir. La repetició de les agressions durant llargs períodes de temps és inherent al terme assetjament, i genera temor i patiment permanent en la víctima.

L'assetjament pot ser físic, sexual, verbal, relacional i social i contra la propietat. Els diferents tipus d'assetjament poden manifestar-se de manera directa, indirecta o dels dos al mateix temps. En l'assetjament directe es dóna una confrontació directa amb la víctima i es produeixen agressions com ara insults, burles, amenaces, espentes, abusos, pallisses, etc. L'assetjament indirecte es manifesta en forma de maledicències, notes ofensives, difusió de falsos rumors, robatoris, invisibilitat deliberada de la víctima, execució de pintades insultants, etc., que busquen l'aïllament de la persona i el rebuig de les altres.

Mereix una menció especial el ciberassetjament, que utilitza mitjans electrònics, especialment xarxes socials i mòbils, per a fer mal continuat. El ciberassetjament es manifesta de diferents formes: enviament de missatges insultants o amenaçadors, difusió de rumors i falsedats, revelació de dades personals, fotografies intimidadores, fustigacions, exclusió de grups i llistes, etc.

Els elements que diferencien el ciberassetjament són essencialment la sensació d'invisibilitat i anonimat, el possible camuflament i la suplantació d'identitats, la seua persistència fora d'entorns escolars i l'extensió i duració de les agressions en suports digitals durant molt de temps, la seua detecció més dificultosa, el nombre més gran d'espectadors/es.

A açò cal afegir que davant del ciberassetjament la capacitat d'intervenció dels adults és menor, pel desconeixement del funcionament de les xarxes i per la dificultat d'establir responsabilitats. A més, cal tindre en compte que el problema és que l'espai entre el públic i el privat, el real i el virtual, de vegades, es confon i es fusiona. Així, en l'actualitat la vida social dels i les adolescents es desenvolupa tant en contextos físics com virtuals, per la qual cosa s'hauria de parlar d'una mena de realitat augmentada, que moltes vegades difumina el sentit de mal i de culpa.

Gran part dels estudis sobre la violència escolar han descuidat l'anàlisi de la influència del gènere, a pesar que la majoria de formes de violència escolar tenen arrels profundes en la desigualtat entre els gèneres, les normes socials relacionades amb el gènere i les pràctiques discriminatòries. És més habitual que els xiquets perpetren *bullying* físic, i les xiquetes tenen més probabilitats d'usar formes de violència verbal o psicològica. Segons les últimes dades, de cada 10 alumnes que pateixen ciberassetjament, 7 són dones.

A més, cal tindre en compte que en les situacions d'assetjament intervenen tots els alumnes i les alumnes que, coneixedors de la situació, actuen com a reforçadors d'esta, o els que romanen passius per por o, al contrari, es posen de part de la víctima i la defenen. Per això, l'assetjament ha d'abordar-se des d'una perspectiva grupal i interpersonal. I d'ací la importància de tindre en compte els grups d'amics i amigues i el context social.

Investigacions recents posen de manifest que aproximadament el 20-35% dels alumnes es consideren víctimes d'algun tipus de ciberassetjament. Es pot suposar que este tipus de manifestacions pot augmentar en els pròxims anys.

Per al futur proper, caldrà considerar que en la vida dels xics i xiques de menor edat està present una realitat d'efectes devastadors, això és, el *grooming*, *cybergrooming* o el també denominat *child grooming*, és a dir, les accions preconcebudes d'una persona adulta a través d'internet per a guanyar-se la confiança d'un menor d'edat, amb la intenció d'establir relacions sexuals o d'aconseguir un gaudi sexual personal, per mitjà d'imatges eròtiques o pornogràfiques que el mateix menor li proporciona.

Atés que hi ha una estreta relació entre una baixa supervisió paterna i la major vulnerabilitat dels jóvens, és aconsellable la formació de la mares/pares en l'ús de les xarxes socials i els dispositius utilitzats en el ciberassetjament.

L'assetjament té gravíssimes conseqüències en les víctimes, en els agressors, i en el clima de convivència de les aules i els centres. Dificulta els processos d'aprenentatge i genera un clima negatiu.

Les víctimes d'assetjament veuen minada la salut emocional. Es produeixen sentiments d'indefensió i impotència que minven l'autoestima i produeixen ansietat, depressió, i problemes psicosomàtics que deriven en situacions d'aïllament, soledat i infelicitat. Les víctimes d'assetjament no volen anar a escola i mostren falta de concentració i interés per les tasques escolars.

L'Associació Valenciana contra l'Assetjament Escolar (Avalcae), en una notícia publicada en el diario Levante-EMV (29/abril/2017), assenyala que "l'assetjament en les aules provoca la meitat dels casos d'absentisme escolar". No obstant això, encara no hi ha epígraf que distingisca l'absentisme escolar que es produeix a conseqüència d'un assetjament escolar continuat.

Tal com arrepleguen les mateixes fonts, la Memòria de la Fiscalia General de l'Estat del 2009 va incloure una proposta de la Fiscalia de València perquè l'article 226 del Codi Penal –que castiga els delictes d'abandó de família, menors o incapaços- establira l'absentisme escolar com un tipus delictiu específic. Davant d'això, Avalcae ha sol·licitat un protocol diferent per als casos d'absentisme escolar originat per *bullying*.

En les persones que pateixen ciberassetjament, a més dels símptomes anteriorment descrits, es produeix confusió i impredictibilitat, cosa que augmenta la indefensió. Així mateix, el suposat anonimat de les accions a través d'internet disminueix els suports a les víctimes per part de les persones que observen des de fora, que no se senten en l'obligació d'intervindre. El nombre més gran de persones que saben dels greuges també amplia el mal causat a les víctimes.

De la mateixa manera, l'assetjament passa factura als agressors, que solen tendir a la inadaptació i a desenvolupar conductes antisocials i predelictives. Finalment, l'assetjament afecta de forma negativa els espectadors, perquè els poden generar situacions de culpabilitat i vulnerabilitat.

4- **ACTUACIONS I NORMES LEGALS D'APLICACIÓ EN ELS CASOS D'ASSETJAMENT I VIOLÈNCIA ESCOLAR**

Com hem manifestat en els apartats anteriors, el tema de l'assetjament escolar preocupa considerablement l'Administració i la comunitat educativa, les famílies i el conjunt de la societat. Així, ens trobem amb normes de rang divers, que s'aplicarien en els supòsits d'assetjament escolar i ciberassetjament, o en qualsevol forma de violència que altere la convivència escolar.

Amb caràcter general apareixen les lleis següents:

-Llei 8/2008, de 20 de juny, de la Generalitat, dels Drets de Salut de xiquets i adolescents.

-Llei 12/2008, de 3 de juliol, de Protecció Integral de la Infància i de l'Adolescència de la Comunitat Valenciana.

-Llei 15/2010, de 3 de desembre, de la Generalitat, d'Autoritat del Professorat.

-Llei 7/2012, de 23 de novembre, Integral contra la Violència sobre la Dona.

-Llei Orgànica 8/2015, de 22 de juliol, de modificació del sistema de Protecció de la Infància i de l'Adolescència

Amb caràcter específic, s'han regulat des de la Conselleria d'Educació de la Generalitat Valenciana les normes següents:

-Pla Previ 2005

-Pla de Convivència 2007

-Registre General d'Incidències 2007

-Decret 39/2008, de Convivència, drets i deures

-Full de protecció 2010

-Ordre 62/2014. Actualització i protocols

-Pla director 2014-2015

-A més, es preveu l'elaboració d'un Informe anual sobre la convivència escolar.

Fonamentalment, els plans de prevenció de la violència i de promoció de la convivència plantegen accions per a la prevenció i protocols d'intervenció.

Per al 2017-2018, la Conselleria de Educació, Investigació, Cultura i Esport ha publicat en el Diari Oficial de la Generalitat l'ordre per la qual es constitueixen les Unitats d'Atenció i Intervenció (UAI) del Pla de prevenció de la violència i promoció de la convivència de la Comunitat Valenciana.

Així mateix, l'ordre regula els procediments d'activació i intervenció, i la composició i funcions dels recursos personals d'estes unitats, que atendran tots els centres educatius no universitaris sostinguts amb fons públics i privats.

En concret, la conselleria regula el funcionament de tres unitats d'atenció i intervenció, l'àmbit d'actuació de les quals serà provincial, i que estaran ubicades en les direccions territorials, per a treballar coordinadament amb la Inspecció Educativa, i d'esta manera efectuar una millor intervenció en els centres educatius.

Les UAI estaran integrades per personal de les direccions territorials corresponents. Cada una estarà formada per un inspector o inspectora d'Educació i assessors i assessores tècnics docents de l'especialitat d'Orientació Educativa. Les unitats disposaran inicialment d'un total de 6 orientadors, un a la província de Castelló, dos a Alacant i tres a València.

Entre els objectius de les unitats destaquen els de formar un equip d'intervenció especialitzada i tècnica en promoció de la convivència i en prevenció de la violència escolar, que assessore la comunitat educativa en general i les institucions implicades en la previsió de possibles situacions que pogueren tindre conseqüències en la convivència dels centres educatius; atendre i intervindre, de forma personal i pràctica, en situacions d'especial dificultat, gravetat

o repercussió sobre la convivència d'un centre; intervindre sobre els implicats en situacions de conflicte, en col·laboració, quan siga pertinent, amb agents interns i externs al sistema educatiu; realitzar el seguiment dels casos detectats i abordats per a avaluar intervencions i elaborar o millorar els protocols de detecció primària.

5- **CONCLUSIONS I RECOMANACIONS**

Com hem vist al llarg d'este informe, hi ha una gran preocupació social i de l'administració i la comunitat educativa per este fenomen que s'incrementa acceleradament i que denominem "assetjament escolar".

Esta preocupació ha donat lloc a múltiples i diverses experiències i actuacions en centres docents i a una extensa i prolixa normativa, de divers rang legislatiu.

No obstant això, com hem comprovat en altres àmbits, l'excés de normativa i la bona voluntat no serveixen per a resoldre conflictes tan vinculats a la desigualtat i a la violència creixent que experimenta la nostra societat.

Per tant considerem pertinent realitzar les recomanacions següents:

- Caldria fer un estudi detallat de les actuacions que es duen a terme als centres educatius de la CV, per a poder generalitzar les que demostren una major eficiència en la resolució dels conflictes.
- S'han de coordinar tots els recursos disponibles, incloent-hi l'establiment de mecanismes que permeten realitzar actuacions conjuntes entre centres de primària i secundària.
- Caldria incloure la resolució de conflictes en la formació inicial i permanent del professorat, així com en la formació del PAS dels centres docents.
- És imprescindible la realització de campanyes en els mitjans de comunicació públics i privats per a sensibilitzar el conjunt de la societat, especialment els integrants de la comunitat educativa, perquè s'impliquen activament en la resolució de conflictes.
- L'administració educativa necessàriament ha de dotar de mitjans humans i materials tots els centres per a garantir el desplegament dels diferents plans i processos previstos en la normativa vigent. En cas contrari, la proliferació de normes i plans queden en paper mullat i només s'aplicaran temporalment on hi haja un grup de docents voluntariosos i especialment motivats.

Este informe s'enviarà al protocol habitual i a les compareixents.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe Mujer y Ciencia

Autor: Css. Ciències
Aprovació: Ple, 30 gener 2017

ANTECEDENTES

Este informe considera dos cuestiones que han sido prioritarias para el CVC de forma continua en sus análisis**: la discriminación de género y la ciencia como motor social.**

El Consell Valencià de Cultura ha mostrado en una serie de informes y declaraciones su preocupación creciente por la situación de las mujeres, la discriminación de que son objeto y el sexismo.

El CVC ha instado y sigue haciéndolo, de forma permanente, sobre la ausencia de igualdad en la práctica y sobre el incumplimiento de los derechos humanos, especialmente cuando nos referimos a las mujeres.

El CVC ha realizado varios informes al respecto. En febrero del 2012, se aprobó una *Declaración sobre las percepciones y las actitudes sociales hacia las mujeres*; en febrero del 2015, un *Informe sobre la Violencia de Género*, y, finalmente, en junio del 2015, *un Informe sobre la percepción cultural de la mujer: la igualdad y la equidad como reto permanente*.

La Ciencia, su desarrollo y divulgación, ha sido también un objetivo prioritario de análisis del CVC. Desde sus orígenes, el Consell Valencià de Cultura ha destacado, siempre que ha tenido ocasión, el carácter de la ciencia como pilar básico de la cultura. Tal como hemos manifestado repetidamente, la ciencia no es algo externo a la cultura ni un apéndice o complemento de esta, sino una de sus manifestaciones principales, como la literatura o el arte.

Esa profunda relación que existe entre cultura y ciencia se refleja con claridad en el artículo 44 de la Constitución Española. Dicho artículo, que consta de dos apartados, dice así: «1. Los poderes públicos promoverán y tutelarán el acceso a la cultura, a la que todos tienen derecho. 2. Los poderes públicos promoverán la ciencia y la investigación científica y técnica en beneficio del interés general»

El CVC ha insistido, una y otra vez, en la defensa de la Cultura y la Ciencia como herramientas imprescindibles para cambiar nuestro sistema productivo y salir de la crisis económica y social. En octubre del 2012, el pleno aprobó el *Informe sobre un cambio de paradigma. La Cultura y la Ciencia: oportunidad ante la crisis*. Posteriormente, se elaboró una serie de documentos específicos sobre la Ciencia y la Investigación*: la Declaración de apoyo a la Ciencia y la Investigación,* aprobada en el Pleno del 24 de junio de 2013; *el Informe sobre Ciencia e Investigación, con especial mención a la Comunitat Valenciana*, aprobado en el Pleno de 24 de

febrero de 2014; y un *Informe específico, referido al estado de la Ciencia y la Investigación en la Comunitat Valenciana*, aprobado en el Pleno del 24 de noviembre del 2014.

Finalmente, el 10 de noviembre del 2015, Día Mundial de la Ciencia, el Consell Valencià de Cultura organizó una jornada pública con la presencia de las principales autoridades de la Comunidad Valenciana, los rectores de las universidades, los principales líderes empresariales y sindicales, y prestigiosos científicos así como jóvenes investigadores, con el objetivo de firmar un Pacto Social por la Ciencia, que uniera a la sociedad valenciana en unos puntos comunes de defensa de la ciencia, la investigación, el conocimiento y la innovación como ejes del modelo productivo y social.

La firma de este Pacto no fue un punto final, sino un inicio para seguir reivindicando la importancia de la ciencia como motor de desarrollo social y económico. Por ello, en mayo del 2016, en el pleno realizado en la ciudad de Sagunto, se aprobó el *Informe sobre la situación de los jóvenes investigadores*.

Con estos antecedentes, el CVC aborda en este informe la situación actual de la Mujer y la Ciencia.

OBJETIVO

La sociedad no puede creer en una ciencia que sólo reconoce la excelencia en los varones.

El 63% de los españoles cree que las mujeres no sirven para científicas de alto nivel. ¿Cómo modificar esta percepción social basada en unos valores culturales colectivos que imposibilitan que la mujer pueda acceder a los primeros niveles de investigación y dirección en el mundo científico?

Este es el objetivo sobre el que el CVC quiere llamar la atención de la sociedad en general y de las Administraciones Públicas en particular.

Para la realización de este informe, el CVC ha contado con la comparecencia de Carolina Moreno, catedrática de Periodismo de la Universitat de València, especializada en periodismo científico; Amparo Mañes, directora de la Unidad de Igualdad de la Universitat de València; y Capitolina Díaz, catedrática de sociología y presidenta de la Asociación Española de Mujeres Investigadoras y Tecnólogas (AMIT).

SITUACIÓN ACTUAL

La situación de la mujer en la ciencia no es una cuestión singular, sino que evidentemente responde a patrones sociales y culturales que dificultan el acceso de la mujer a los puestos de mayor nivel.

Una de las cuestiones donde más se evidencia la desigualdad es en el acceso de las mujeres al mercado laboral. Las mujeres ocupan los puestos de mayor temporalidad, flexibilidad y menos remuneración salarial por el mismo tipo de trabajo.

Podemos comprobar que, en las sociedades desarrolladas, la mujer tiene las mismas capacidades para demostrar su inteligencia y sus habilidades, pero una dificultad específica, asociada al género, para ascender a los primeros puestos sociales. Si analizamos los puestos directivos de cualquier ámbito social (partidos políticos, universidades, sindicatos, empresas públicas y privadas), observamos que están copados por los hombres, con una presencia muy reducida de mujeres que, por supuesto, no representa ni de lejos el 50% de la población.

A la hora de abordar la situación de la mujer en el mundo científico, encontraremos factores intrínsecos al propio sistema y factores externos.

Entre los factores externos, hay que destacar la penalización histórica y social que sufre la mujer por el hecho de ser madre. La maternidad, lejos de convertirse en un reconocimiento social, supone un hándicap para el desarrollo profesional y social de la mujer, ya que es ella quien debe asumir el cuidado de los descendientes, debiendo para ello renunciar a su carrera profesional. En la misma línea de la atención y los cuidados, el papel de la mujer sigue visualizándose dentro del ámbito privado familiar, mientras que es el hombre quien sigue desempeñando la representación social.

Esta división del trabajo, que establece diferencias entre el trabajo productivo y reproductivo (carente de retribución monetaria), es el principal hándicap para las mujeres que, en el momento de despegue de su profesión, deben recluirse al ámbito privado familiar.

Por otra parte, el aumento de la esperanza de vida y el envejecimiento de la población hacen que las necesidades sociales de cuidar a personas dependientes aumenten.

Respecto a los factores intrínsecos al propio sistema científico, los trataremos más detenidamente en el resto del informe. Algunos de esos factores están delante de nosotros: ¿Por qué las mujeres investigadoras no existen para los premios científicos? ¿por qué existe menos disposición a elegir carreras de ciencias entre las mujeres? ¿por qué, pese al gran número de becarias investigadoras que es superior al de hombres, no llegan a desempeñar papeles de relevancia en las universidades o centros científicos?

SITUACIÓN DE LA MUJER CIENTÍFICA EN ESPAÑA

Las mujeres reciben un 45% de los títulos de doctorado en la UE, pero solo representan el 30% de sus investigadores y únicamente lideran un 16% de los proyectos de investigación.

En España, aproximadamente el 40% de mujeres componen los equipos científicos españoles. Solo el 25% de los científicos mejor pagados del CSIC son mujeres. Además, las mujeres

representan solo un 28% del total de personas doctoradas en ingeniería, arquitectura y construcción

En el CSIC el 56,69% del personal de investigación pre-doctoral son mujeres, pero sólo el 37% del personal contratado posdoctoral son mujeres.

Estos datos sirven como muestra para ver que queda mucho por hacer. Aunque, afortunadamente, el primer paso (y uno de los más importantes) ya se ha dado: tener conciencia del problema de invisibilidad de la mujer científica. Las barreras no son sólo cuantitativas, también las hay a la integración de la dimensión de género en los programas de investigación.

En el preámbulo de la Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo, para la Igualdad Efectiva de Mujeres y Hombres, se hace mención al artículo 14 de la Constitución española en el que se proclama el derecho a la igualdad y a la no discriminación por razón de sexo.

El CSIC no ha permanecido al margen de las demandas que las mujeres españolas han venido reclamando con fuerza. El problema de la baja presencia de las mujeres en las tareas científicas de la Institución, que venía arrastrándose desde casi la creación del propio CSIC, hizo que la Junta de Gobierno aprobara en 2002, la Comisión de Mujeres y Ciencia con dos objetivos especialmente relevantes: estudiar las posibles causas que dificultan tanto el ingreso como la carrera de las mujeres y proponer a la Presidencia posibles acciones destinadas a conseguir la igualdad entre mujeres y hombres en el CSIC.

El Observatorio de Igualdad de Género de la Universidad Rey Juan Carlos ha realizado ya una segunda campaña #EllasInvestigan, con la que visibilizar en las redes a las mujeres investigadoras, su situación y sus trabajos. Según denuncian desde el Observatorio, las mujeres siguen enfrentándose a un acceso desigual a los puestos de investigación, a la financiación y publicación de sus investigaciones, es más frecuente trabajar a jornada parcial y con contratos precarios, sin que exista ningún criterio objetivo que lo justifique. También recuerdan que tan solo un 18% de los premios científicos en España son entregados a mujeres, cifra que se reduce a un 7% cuando la dotación del premio es superior a los cien mil euros; que menos del 3% de los Premios Nobel de ciencias se han otorgado a mujeres.

Así lo ha denunciado la Asociación Española de Mujeres Investigadoras y Tecnólogas, a través de su presidenta Capitolina Díaz, en la comparecencia: "Existe una discriminación a las mujeres que es sistémica, universal, que permea toda la estructura social y que ni siquiera se contempla como un problema".

Ninguna mujer ha sido galardonada el año 2016 con un premio Nobel, en ninguna de sus categorías. Los 11 premiados han sido hombres.

En el caso de las disciplinas científicas, las cifras son escandalosas. Desde 1901, el 97% de los ganadores de premios Nobel de ciencias han sido hombres. Solo 18 mujeres están en el grupo

de 590 nobeles científicos. En este siglo largo, los hombres han obtenido el 99% de los Nobel de Física, el 98% de los de Química y el 94% de los de Medicina.

Este olvido no se debe a la falta de candidatas. La francesa Emmanuelle Charpentier y la estadounidense Jennifer Doudna figuraban en la candidatura del Nobel de Medicina por haber desarrollado la técnica de edición genómica CRISPR, que supondrá una revolución en el tratamiento de las enfermedades. La química estadounidense Carolyn Bertozzi, de la Universidad de Stanford, también sonaba como Nobel de Química por sus herramientas para manipular procesos en el interior de las células. La física danesa Lene Hau, de la Universidad de Harvard, también aparecía como posible ganadora del Nobel de Física, por haber conseguido reducir la velocidad de un rayo de luz hasta los 17 metros por segundo. Y son solo cuatro ejemplos.

Esta misma realidad podemos observarla en España, por ejemplo, si analizamos los Premios Fronteras del Conocimiento, patrocinados por el BBVA, y que siguen sin premiar mujeres. Desde 2008, han sido galardonados 61 hombres y solamente tres mujeres. Ninguna mujer ha sido premiada en las tres últimas ediciones.

Y podemos analizar lo que se acerca más a nuestro entorno, los prestigiosos premios Rey Jaime I. En el jurado de los premios Rey Jaime I del año 2016, dotados con 100.000 euros en cada categoría y organizados por la Generalitat Valenciana, los 23 miembros del jurado eran hombres. Y no premiaron a ninguna mujer.

Eso sí, los organizadores de los Premios Jaime I y los Nobel que forman parte del jurado han decidido proclamar que "*Casi 50 años después de la declaración sobre la eliminación de la discriminación contra las mujeres proclamada por la Asamblea General de Naciones Unidas de 1967, los jurados de los Premios Rey Jaime I 2016 exhortan a su cumplimiento en todo su contenido: desde la igualdad ante la ley hasta el acceso a la educación, el empleo, los puestos de responsabilidad o la remuneración salarial. En la mayoría de países la situación continúa siendo fundamentalmente injusta".* Los premiados de los Rey Jaime I presentan uno de los mayores desequilibrios superando el 91% de varones en los galardones de 2009 a 2014.

Como hacemos constar, la denuncia ya es un hecho, y podemos conocer más información detallada y actualizada en el informe *Las mujeres en los premios científicos en España 2009-2014,* realizado por la Unidad de Mujeres y Ciencia de la Secretaría de Estado de Investigación, Desarrollo e Innovación (Ministerio de Economía y Competitividad), elaborado por Lydia González Orta y dirigido por Capitolina Díaz Martínez y Araceli Gómez Ruiz, de la Asociación de Mujeres Investigadoras y Tecnólogas.

Comienzan a vislumbrarse iniciativas para que no se pierda el talento que proporcionan las mujeres científicas. Por ejemplo, uno de los casos más representativos y ejemplares lo constituyen las becas de la Fundación L´Oréal-Unesco. Esta fundación, la segunda entidad de mecenazgo privado más importante de Francia, otorga cada año cinco premios, uno por continente, a investigadoras veteranas y quince becas a nuevos talentos. Según Sara Ravella,

directora general de esta fundación, "Las mujeres están infrarrepresentadas en la ciencia. Obtienen los mejores resultados académicos, pero sólo el 30% se dedica a la investigación y una mínima parte llega a la cúspide de la pirámide. Es mucho talento perdido".

El Consell Valencià de Cultura ha insistido continuamente en la importancia del mecenazgo para empujar la cultura y la ciencia (permanentemente olvidada en los patrocinios y mecenazgos privados). Mucho más si consideramos que el gran déficit en la inversión en la investigación y desarrollo español se produce en el sector privado, que está muy lejos de la inversión pública española, pero mucho más lejos de la implicación, inversión y empuje de las empresas privadas europeas en la ciencia y la investigación.

Pero analicemos con un poco más de detalle cuáles son los principales problemas a los que se enfrentan las mujeres científicas, que llevan a esta invisibilidad de un trabajo y un talento que no está socialmente reconocido.

ALGUNOS PROBLEMAS DETECTADOS

EL TECHO DE CRISTAL:
Al igual que para el resto de mujeres profesionales, el ascenso a los puestos de primer nivel sigue estando obstruido. Según los datos del Ministerio de Educación de 2015, en la Universidad, las profesoras representan un 40%, pero esta proporción se desploma en el siguiente escalón, las cátedras, donde encontramos que hay cuatro hombres por una mujer (80% frente a un 20%).

Lo mismo ocurre en el CSIC. Según datos de 2015, del total de profesores de investigación, la categoría superior en el CSIC, apenas un 25% son mujeres. Lo que indica que hay un sesgo de género a la hora de evaluar los méritos y promocionar al personal investigador.

Para conocer la evolución en la década 2005-2015, así como el estudio comparativo en las carreras científicas, lo mejor es recurrir al *Informe Mujeres Investigadoras 2016*, realizado por el CSIC.

En opinión de Pilar López Sancho, presidenta de la Comisión de Mujeres y Ciencia del CSIC, la evolución en las últimas décadas ha sido positiva porque ha aumentado el número de investigadoras, pero su proporción disminuye a medida que se asciende en la carrera científica. Como señala Pilar López Sancho, la legislación no es suficiente porque muchas veces no se cumple, ya que la costumbre mantiene muchas inercias.

En el mismo sentido, María Ángeles Durán, socióloga del CSIC, advierte que "el techo de cristal en ciencia se ha movido, pero no se ha roto". De hecho, aunque las mujeres son mayoría en muchas Facultades universitarias, en la Real Academia de Ciencias Morales y Políticas o en los porcentajes de profesores de investigación, queda muchísimo por hacer.

También lo advierte la directora de la Unidad de Mujeres y Ciencia, Inés Sánchez de Madariaga, que confirma la existencia de "una brecha de género desproporcionada en las categorías más altas de la profesión".

LA CRISIS ECONÓMICA

Pero si la crisis económica ha incidido de forma gravemente negativa en la situación laboral de las mujeres y su capacidad de autonomía, también la crisis ha hecho mella en las inversiones en la ciencia y la investigación, y los recortes en los presupuestos públicos han frenado el avance de las mujeres científicas.

En los organismos públicos de investigación como el CSIC o Ciemat, se observaba un avance sostenido en la promoción de mujeres dentro de sus organismos, que se vio truncada con los recortes presupuestarios. Según los datos de la Comisión de Mujeres y Ciencia del CSIC, España supera ligeramente la media europea en la proporción total de mujeres científicas; ahora bien, este buen dato tiene una vertiente negativa: "aunque hay más científicas, acceden menos a los puestos más altos".

Pero también ocurre con la falta de becas o la llamada "fuga de cerebros", pues, al ser las mujeres mayoritariamente las "becarias" o de puestos de menor relevancia, son ellas las que buscan trabajo o promoción fuera de nuestro país.

"OLEODUCTO CON FUGAS"

Lamentablemente, la situación de las mujeres científicas no es solo representativa de España, sino que afecta al conjunto de la Unión Europea.

De hecho, fue *The Guardian*, quien publicó en 2013 un artículo en el que llamaba la atención sobre el hecho de que el 13% de la mano de obra en ciencia, tecnología, ingeniería y matemáticas del Reino Unido eran mujeres.

¿Por qué si existe una importante representación de mujeres que estudian en carreras científicas, luego abandonan sus carreras? Es lo que se conoce ya como "oleoducto con fugas".

Existe un momento determinado de la vida de una mujer, también aunque sea científica o investigadora, que debe plantearse cuál es su prioridad: investigar o ser madre. Una decisión que no afecta a los varones quienes no se plantean ninguna elección al respecto, pero que en el caso de la mujer todavía supone interrumpir su carrera profesional que, en muchos casos, es difícilmente recuperable.

Social y culturalmente, todavía no existe un reparto equitativo de las cargas domésticas y familiares ni tampoco una conciliación real de la vida familiar y laboral que permita que la maternidad no suponga una renuncia en la vida de la mujer.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

LA REPRESENTACIÓN SOCIAL DE LA CIENCIA

Existe una evolución en la relación entre medios de comunicación y ciencia que permite apuntalar la divulgación como un eje fundamental para que la ciudadanía conozca, aprecie, comprenda y valore el trabajo investigador.

En las encuestas más recientes relativas a la percepción social de la ciencia, se recoge que el interés de la población española en temas científicos es similar a la media europea, situándose en una escala alta. Pero además, la valoración ciudadana sobre los científicos se sitúa en los primeros puestos.

Esto es algo claramente positivo que además tiene su trascendencia en los estudios de bachillerato donde existe una asignatura denominada "Cultura científica", que aproxima a los jóvenes el conocimiento acerca de nuestra evolución, los problemas actuales más acuciantes, así como términos relacionados con la ciencia que ya pertenecen a nuestro acervo cultural contemporáneo.

Pero, a pesar de esta evolución sobre el papel de la ciencia, se descubre la ausencia de mujeres científicas en los medios de comunicación, en los libros de texto, en la realidad social. Existe una clara y evidente desigualdad en el tratamiento informativo y formativo, relativo a los hombres y mujeres en la ciencia española. Así se hace constar en el estudio *Las mujeres científicas en la España actual. Representaciones sociales*, realizado por María Teresa García Nieto y Mónica Viñarás Abad, quienes alertan de "la falta de notoriedad pública de las mujeres científicas españolas y la estereotipia de sus representaciones sociales".

¿POR QUÉ NO SE PRODUCE UN AVANCE PROGRESIVO Y CONTINUADO?

En muchas ocasiones nos sorprende comprobar cómo los avances en materia de igualdad no son un proceso progresivo, más bien, al contrario, se sufren retrocesos evidentes y aquellos objetivos que se consideraban alcanzados, distan mucho de consolidarse.

Una de las razones radica en la falta de permanencia de actuaciones y programas tendentes a conseguir la igualdad real en todos los ámbitos de la vida. Desgraciadamente, aunque las estrategias están claras sobre el papel, los proyectos y el soporte presupuestario de los mismos, no siempre se mantienen y acaban más como "ocurrencias temporales" que como propuestas reales para la transformación social.

¿POR QUÉ LAS MUJERES NO ELIGEN CIENCIAS?

Evidentemente, las representaciones sociales y los estereotipos también afectan a las propias mujeres a la hora de elegir su profesión.

Así pues, pese a que se ha producido una notable evolución, todavía existen estudios superiores elegidos preferentemente por los hombres, por su carácter científico o técnico, mientras que los de carácter más social o humanístico están destinados a las mujeres.

Como se señala en el Proyecto de Investigación para el Fomento de la Igualdad de Género en la Información Científica, "los patrones estereotipados, acerca de la idoneidad de los campos científicos para uno u otro sexo, forman parte de la construcción de las expectativas formativas y profesionales de las niñas y de las adolescentes, y siguen afectando a las jóvenes a la hora de optar por las distintas vías que el sistema educativo ofrece".

DÍA INTERNACIONAL DE LA MUJER Y LA NIÑA EN LA CIENCIA

Con este informe, y con las continuas advertencias que el Consell Valencià de Cultura viene realizando sobre la discriminación de la mujer en la sociedad y la necesidad de impulsar el desarrollo de la ciencia en España, queremos sumarnos a la propuesta realizada por la ONU.

Con el fin de lograr el acceso y la participación plena y equitativa en la ciencia para las mujeres y las niñas, y además para lograr la igualdad de género y el empoderamiento de las mujeres y las niñas, la Asamblea General de las Naciones Unidas ha decidido proclamar el 11 de febrero como el Día Internacional de la Mujer y la Niña en la Ciencia. El tema elegido en 2016 es "Transformando el mundo: igualdad en la ciencia".

La ciencia y la igualdad de género están incluidas en la Agenda 2030. Según la ONU, la probabilidad de que las estudiantes terminen una licenciatura, una maestría y un doctorado en alguna materia relacionada con la ciencia es del 18%, 8% y 2%, respectivamente, mientras que la probabilidad para los estudiantes masculinos es del 37%, 18% y 6%.

CONSIDERACIONES

De lo anteriormente expuesto se deducen, al menos, las siguientes consideraciones:

a) Importancia de las políticas de igualdad, tanto en el ámbito público como en el privado, con especial atención al trabajo de las Unidades de Igualdad existentes en los distintos estamentos institucionales y las organizaciones no gubernamentales, así como a la cooperación entre ellas.
b) Impulso de las políticas para la conciliación laboral y familiar, tanto en la administración, como en la empresa pública y privada.
c) Aumentar la visibilidad del trabajo de las mujeres científicas, propugnando campañas en tal sentido y difundiendo ampliamente los logros científicos de las mujeres.
d) Mayor atención a la labor científica de las mujeres en la enseñanza escolar y universitaria y mayor presencia en las distintas disciplinas, en las lecciones y los propios libros de texto, así como en su difusión tanto en medios especializados como ordinarios.
e) Implementación de políticas de igualdad en la orientación de los itinerarios educativos en la enseñanza secundaria.
f) Aumento de la inversión pública en I+D+I, con especial atención a perspectiva de género.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

g) Políticas de promoción de la mujer en la carrera científica, desde la formación y su ejercicio docente hasta la investigación, incluyendo una mayor presencia en órganos de gobierno.

h) Acciones de estímulo a la inversión en I+D+I del sector privado que incluyan la participación de las mujeres y revisión de los criterios y beneficios del mecenazgo orientado en tal sentido.

i) Urgente y notable incorporación de mujeres a los Comités, Jurados y Tribunales que otorgan ayudas, subvenciones, becas, premios y galardones en materia científica.

CONCLUSIONES

En consecuencia, el CVC desea elevar a la categoría de conclusiones derivadas de este informe las siguientes:

1.- Es necesario un fuerte impulso de las políticas de igualdad en todos los ámbitos de nuestra sociedad, favoreciendo la conciliación laboral y familiar, y haciéndola patente en los itinerarios educativos.

2. Desde el CVC proponemos un pacto entre las diversas formaciones políticas y las administraciones públicas para que las estrategias y los planes de igualdad contemplen programas permanentes en el tiempo y con la financiación suficiente, hasta alcanzar los objetivos

3.- Conviene aumentar la visibilidad de la labor científica de las mujeres, mediante una presencia permanente en el campo educativo y en los medios de comunicación, incluyendo campañas y acciones singulares que lo evidencien.

4.- Deben crecer las inversiones tanto públicas como privadas en materia de I+D+I, incluido el mecenazgo, con especial atención a la perspectiva de género y a la promoción de la mujer en tareas de representación y gobierno.

5.- Con carácter inmediato, el CVC insta a la Generalitat Valenciana a la puesta en marcha de un plan de choque, con su correspondiente asignación presupuestaria, que actualice la dispersa información existente sobre la situación de la mujeres en el campo científico en la Comunidad Valenciana, con el fin de desarrollar las líneas estratégicas que permitan y estimulen mayor participación hasta conseguir la debida igualdad.

Este informe se enviará al protocolo habitual, a la Dirección General de Universidades, al CSIC, a las universidades públicas y privadas valencianas, a las unidades de igualdad en la CV y a las señoras comparecientes.

Valencia, enero de 2017

BIBLIOGRAFÍA:

Algunos apuntes sobre la representación de la mujer en la ciencia. Documentación presentada por Carolina Moreno en la sesión de Ciencias del CVC del 14 de diciembre del 2016.

Les Dones i la Ciència a la Universitat de València. Documentación aportada por Amparo Máñez Unitat d´Igualtat. Universitat de València.

Evolución de la proporción de investigadora según Comunidad Autónoma y sector de ejecución. 2012-2014. Gráficos aportados por Capitolina Díaz en la comisión de Ciencias del CVC 14 de diciembre del 2016

Informe Mujeres Investigadoras 2016. Mujer y Ciencia. Comisión Asesora Presidencia CSIC.

Entrevista con Pilar López Sancho. "Protagonistas de la ciencia". CULTURA CIENTÍFICA. 13/09/2016

Las mujeres no existen para los premios científicos. El País. 5 de julio del 2016.

Las mujeres en los premios científicos en España 2009-2014. Unidad de Mujeres y Ciencia de la Secretaría de Estado de Investigación, Desarrollo e Innovación (Ministerio de Economía y Competitividad).

Declaración de la Asamblea General de las Naciones Unidas de diciembre del 2015.

Documentación del Observatorio de Igualdad de Género de la Universidad Rey.

El interés de las mujeres por la ciencia depende de cómo se pregunte. El País. 29 de abril del 2015.

Entrevista con Eulalia Pérez Sedeño en "Protagonistas de la ciencia'". CULTURA CIENTÍFICA. 17/04/2015

Ciencia hecha por mujeres. El País. 20 de marzo 2015.

Entrevista a M.Ángeles Durán, en '"Protagonistas de la ciencia". CULTURA CIENTÍFICA. 20/02/2015

Grandes científicas a la sombra. Openmind. 11 mayo 2015.

Las Mujeres Científicas en la España Actual. Representaciones Sociales. María Teresa García Nieto y Mónica Viñarás Abad. Proyecto de Investigación para el Fomento de la Igualdad de Género en la Información Científica (IFIGIC) 2014.

Los recortes frenan el avance de las mujeres en la ciencia. El País. 10 de julio del 2014.

Artículo de *The Guardian*, 5 de julio 2013.

¿Son invisibles las mujeres científicas? María Teresa García Nieto. Universidad Complutense de Madrid. Enero 2013.

Informe de la Comisión de Mujeres y Ciencia. CSIC. 2013.

Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo, para la Igualdad Efectiva de Mujeres y Hombres.

Las científicas en el CSIC: una primera aproximación. Valentina Fernández Vargas. Revista Arbor. Julio-Agosto 2002.

Estudio sobre mujeres investigadoras. Revista Arbor. Julio-Agosto 2002.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre la declaració de Bé d'Interés Cultural Immaterial a favor de les Festes de la Vinguda de la Mare de Déu d'Elx

Autor: Css. Llegat Històric
Aprovació: Ple, 21 desembre 2017

Antecedents

La Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, amb data 03.10.17, va publicar en el DOCV núm. 8146, una resolució per la qual s'incoava expedient de declaració de Bé d'Interès Cultural Immaterial a favor de les Festes de la Vinguda de la Mare de Déu d'Elx.

Al ser preceptiu l'informe de Consell Valencià de Cultura, com a entitat consultiva de la Generalitat, la Direcció General de Cultura de la conselleria va sol·licitar, per document datat el 10.10.17, data d'entrada al CVC 16.10.17, informe favorable per a la declaració esmentada.

Preliminars

La Llei 4/1998 d'11 de juny, del patrimoni cultural valencià, estableix en l'article 45 que seran declarats béns immaterials d'interés cultural aquelles activitats, creacions, coneixements, pràctiques, usos i tècniques que constitueixen les manifestacions més representatives i valuoses de la cultura i de les formes tradicionals dels valencians, així com les tradicions en les seues manifestacions musicals, artístiques, gastronòmiques o d'oci, i en especial aquelles que han sigut objecte de transmissió oral, i les que mantenen i potencien l'ús del valencià.

La tradició

La llegenda diu que en la nit del dia 28 de desembre de 1370 (altres textos que recullen la tradició parlen de la matinada del 29 de desembre), va arribar a la platja de Tamarit una barca o arca amb una imatge de la Mare de Déu de l'Assumpció i la Consueta de la Festa, el llibre amb els versos, la música i les indicacions escèniques per a la representació del Misteri d'Elx. La tradició conta que va ser Francesc Cantó, la persona que vigilava les platges, qui va descobrir l'arca dins de l'aigua. La barca o arca duia escrit a la tapa *Sóc per a Elig.* El mateix Cantó va avisar el consell i el poble d'Elx de la miraculosa troballa i es produeix el trasllat de la imatge a l'ermita de sant Sebastià, des d'on anys després fou traslladada a l'església de santa Maria.

Antecedents històrics

La primera referència escrita sobre la tradició de la Vinguda de la Mare de Déu data de 1686. Apareix en una obra de Esteve Dolz de Castellar que explica, a propòsit de la festa de

l'Assumpció de la Mare de Déu: «En Elche, villa de las más principales deste Reyno, se haze todos los años una fiesta de las más ruidosas de estos Paises: el motivo de ella es, assí el hallazgo de una hermosísima Imagen en la orilla del mar dentro de una arca, con este sobre escrito *A Ilice*...»

Quant a la festa, els testimonis més antics es remunten:
• A l'any 1765, quan mossèn Pasqual Brufal presentà al consell d'Elx un memorial per mitjà del qual sol·licitava una ajuda econòmica per a celebrar-la.
• A l'acta de la sessió del Consell Municipal del 17 de maig de 1786 i amb motiu d'unes reparacions que s'havien de dur a terme a l'ermita de Sant Sebastià (el lloc en què es venerava la imatge de la Mare abans que fóra traslladada a Santa Maria). Gràcies a aquesta acta es té la notícia més completa del desenvolupament d'aquesta festivitat: consistia a traslladar la imatge de la Patrona el dia 29 de desembre des de Santa Maria fins a aquesta ermita amb l'assistència del poble i dels dos eclesiàstics, on se celebrava un acte d'acció de gràcies amb el cant del *Te Deum*. Una vegada fet aquest acte es tornava la imatge a la parròquia.

El desenvolupament de la festa

Al llarg del segle XIX es van incorporar els primers carros triomfals dels gremis i les primeres comparses de moros i cristians. Hi ha constància de la participació dels gremis dels obrers, flequers i moliners, ferrers, hortolans, fusters i rastelladors de cànem. Hi ha notícies, també, de danses lúdiques (nanos i gegants, vells i velles, caçadors, contrabandistes, gallecs, músics sords, espanyols a l'antiga, roders de Tallaferro, aldeans, indis, etc.) i de les més solemnes danses valencianes. Les processons, on participava la banda municipal, anaven acompanyades d'altres manifestacions festives populars, com ara les cucanyes, els focs artificials, els bous al carrer, les corregudes de galls o els balls de màscares. Se sap que en 1865 es va constituir la Societat Vinguda de la Mare de Déu i es va escenificar per primera vegada l'entrada a cavall de Francesc Cantó per anunciar a la ciutat d'Elx la miraculosa troballa de l'arca a la platja del Tamarit, seguida de la processó-romeria a l'hort de les Portes Encarnades, que recreava l'esmentada platja.

El caràcter gremial de la festa va entrar en crisi amb el canvi de segle a causa de l'impacte social i cultural de la industrialització, que va trencar els ritmes i les formes de la societat tradicional gremial. Les festes, però, no deixaren de consolidar-se durant els inicis del XX com un dels referents primordials del calendari festiu local, alterades en part per la supressió de les expressions públiques de caràcter religiós que va decretar el govern de la II República.

A partir de 1940 la festa recupera les expressions rituals del culte catòlic i al llarg del tercer quart del segle XX es reprenen els treballs de potenciació institucional de les festes. L'evolució de les festes de la Vinguda entre finals de la dècada de 1970 i l'actualitat reflecteix l'empremta de l'esperit cívic de la Transició i de la intensificació de les sinergies amb la Festa o Misteri d'Elx i altres manifestacions de la cultura tradicional i popular.

La descripció de la festa

Actes preliminars

Es desenvolupen durant tot l'any mitjançant els assajos preparatoris. A finals de novembre es presenta la revista *Sóc per a Elig*, editada per la Societat Vinguda de la Mare de Déu. El dia 27 de novembre es porta a terme la col·locació a la platja del Tamarit dels materials necessaris per a la representació a la vora de la mar a l'alba del dia 28 de desembre de la troballa de l'arca per Francesc Cantó.

Romeries del 28 de desembre.

Els actes comencen a les 7 del matí amb la representació de la troballa. A continuació comença la romeria des de la platja del Tamarit fins a l'hort de les Portes Encarnades presidida per la imatge de la patrona muntada en un carro tirat per una parella de bous. A la vesprada té lloc la carrera de Francesc Cantó anunciada pel llançament d'una potent carcassa (la *Bombà*). Després, comença una romeria-processó amb la participació de gegants, cabuts, pregoner i heralds de la Mare de Déu, corporació municipal, gestora de festes i il·licitans amb palmes blanques. Tothom acudeix a l'hort de les Portes Encarnades a trobar-se amb la imatge vinguda del mar per portar-la a la basílica de santa Maria on es canta l'Himne de la Vinguda de la Mare de Déu.

Processó del dia 29 de desembre.

Festiu en el calendari local. La processó, que circumda el perímetre de l'antiga vila murada, està presidida per la imatge de la patrona muntada sobre el tron dels angelets, conjunt de xiquets i xiquetes d'entre tres i sis anys vestits d'angelets. Cantó acompanya el tron amb els visques a la Verge. La missa solemne que remata la processó acostuma a estar acompanyada pels cantors de l'Escolania del Misteri.

Els elements actuals de la festa

Arca, imatge de la Mare de Déu de l'Assumpció, carreta de bous, tron per a la processó, nanos i gegants, pregó i tambor, vestits històrics tradicionals, al·leluies, focs artificials, ciris, palmes blanques, cavalls i bous, casa de la Festa, Gran Teatre, hort de les Portes Encarnades, basílica de santa Maria, ermita de sant Sebastià i església de sant Joan.

Conclusions

1.- El Consell Valencià de Cultura informa positivament perquè les Festes de la Vinguda de la Mare de Déu d'Elx siguen declarades Bé d'Interés Cultural de caràcter Immaterial per la Generalitat Valenciana.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

2.- En la gestió, desenvolupament i projecció de la festes de la Vinguda de la Mare de Déu d'Elx es troben raons històriques, artístiques, religioses, musicals, associatives, populars, de manteniment de les tradicions i d'atracció turística, que acrediten el mèrit que les avala per a rebre aquesta distinció.

3. El Consell Valencià de Cultura confia que les autoritats i les entitats culturals d'Elx continuaran mostrant interés per l'atenció, la protecció i el reconeixement cultural, artístic, religiós, musical, històric i associatiu de les Festes de la Vinguda de la Mare de Déu com un element fonamental del seu fons tradicional.

Aquest informe s'enviarà al protocol habitual, a l'Ajuntament d'Elx i al Museu de la Festa.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre la Mare de Déu de l'Almoina

Autor: Css. Llegat Històric
Aprovació: Ple, 30 gener 2017

Antecedents

La Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, amb data 05.10.16, va publicar en el DOCV núm. 7890, una resolució per la qual s'incoava expedient de declaració de Bé d'Interès Cultural, amb la categoria de Bé Moble, a favor de la Mare de Déu de l'Almoina, pintura sobre taula, procedent de la Casa Gremial de Moliners de València.

Tot i ser preceptiu l'informe de Consell Valencià de Cultura com a institució consultiva i assessora de la Generalitat, la Direcció General de Cultura de la conselleria va enviar un document datat el 18.11.16, amb entrada al CVC 21.10.16, en què únicament s'informava de l'enviament de la còpia de la resolució, però no indicava la sol·licitud d'informe favorable per a la declaració esmentada.

Consideracions preliminars

1. L'escrit de la Direcció General de Cultura i Patrimoni, amb indicació de l'enviament de la còpia de la resolució, va adreçat al Consell Valencià de Cultura; però, la mateixa resolució de 5 d'octubre de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esports, en l'article tercer, sol·licita els informes de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles i de la Universitat de València. Tot i això, el CVC i, en el seu nom, la comissió de Promoció Cultural, decideixen encetar aquest informe.
2. L'annex de la resolució de 5 d'octubre informa que la taula de la Mare de Déu de l'Almoina apareix en subhasta pública. L'escrit de la Direcció General de Cultura i Patrimoni és de 18 de novembre. Emperò, el dia 3 de novembre, la peça havia estat adquirida per la Direcció General de Cultura i Patrimoni. Aquesta és la nota de premsa oficial: *La immediata declaració com a Bé d'Interés Cultural d'aquesta obra per part de la Direcció General de Cultura i Patrimoni va evitar que, una peça del segle XV tan singular com aquesta, isquera del nostre territori com ha succeït amb altres obres del patrimoni valencià que es troben en museus i col·leccions estrangeres. Gràcies a aquesta gestió, la Generalitat va poder exercir el dret de tanteig i adquirir aquesta obra per 9.000 euros que és un bé cultural especialment representatiu de la pintura medieval.* És a dir, la Mare de Déu de l'Almoina ja ha estat declarada Bé d'Interés Cultural, se suposa que per protegir i defensar el patrimoni històric de la Comunitat Valenciana segons indica l'article 12 de l'Estatut d'Autonomia i, alhora, per a evitar que l'obra passara a mans alienes.
3. Tenint en compte els aspectes anteriors, el CVC considera que ha d'emetre l'informe corresponent.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Justificació

La *Mare de Déu de l'Almoina* és una pintura al temple sobre taula de 145 x 68 cm. Representa la imatge de la Mare de Déu asseguda sobre un tron amb l'Infant amb actitud de beneir i també assegut sobre la cama dreta de la mare, que vist de roig amb una capa blanca. Presenta una aurèola circular amb tretze estreles de huit puntes. L'Infant vist, únicament, una mena de bolquer de color blanc. Presenta una aurèola circular i una altra radial de quatre feixos dels quals tres són visibles. El fons del quadre és daurat i presenta una sanefa decorativa a la part superior i un guardapols amb decoració *a candelieri*, és a dir, del tipus d'ornamentació que va sorgir a Itàlia pràcticament durant el Renaixement per reminiscències de l'art antic, caracteritzat pels motius vegetals, sobretot fulles d'acant amb un disseny que, en aquest cas i en molts altres, resulta d'interpretació bastant lliure per part de l'autor. La inscripció situada a la part inferior, *La Almoyna*, suggereix la seua procedència valenciana, exactament de la Casa Gremial de Moliners de València (Imatge annexa).

Pel que expliquen els tractadistes, el seu origen valencià ve determinat per l'estil pictòric que s'albira en la composició utilitzada per al model de la Mare de Déu i més específicament permet associar-lo a les formes pròpies del mestre dels Perea, un pintor valencià de finals del segle XV i principis del XVI. L'activitat d'aquest pintor es desenvolupa entre 1490 i 1510.

Els mateixos tractadistes consideren que l'obra del mestre dels Perea cal situar-la en les darreres tendències de la pintura gòtica, que el seu art és fruit del corrent hispanoflamenc desenvolupat per Jacomart i Joan Reixac, però amb influències de Paolo di San Leocadio i d'altres italians que aleshores començaven a treballar a València. El resultat d'aquestes influències és la modificació de la línia hispanoflamenca amb un cànon més curt de les figures però respectant la mateixa línia temàtica.

No es coneix el nom vertader de l'autor. Possiblement fóra el cap d'un taller de pintura i la denominació que se li va aplicar es degué a la realització d'un retaule encarregat per Violant de Santa Pau destinat al sepulcre del seu espòs, el trinxant del rei Ferran el Catòlic, Pere de Perea, a l'església de la cartoixa de Portaceli.

A més de la Mare de Déu objecte d'aquest informe, al mestre dels Perea se li atribueixen altres obres, com ara el *Retaule dels Tres Reis* o *Retaule de l'Epifania*, procedent de l'esmentada cartoixa, i els temples sobre taula que representen *La Mare de Déu de la Llet*, procedent de l'església de santa Mònica de València i *La Santa Faç sostinguda per dos àngels* procedent del convent valencià de Sant Domènec, totes tres actualment al Museu de Belles Arts de València. Igualment li son atribuïdes la taula de *Sant Llàtzer, santa Magdalena i santa Marta* (Museu Lázaro Galdiano, Madrid), *Sant Jaume pelegrí* a la catedral de València, i *La Visitació* (Museu del Prado, Madrid)

No se sap la raó per la qual el quadre va passar a mans privades. Es coneix, no obstant, que va aparèixer a la casa de subhastes Alcalà, de Madrid (núm. de subhasta 82) amb un preu

d'eixida de 9.000 euros. La Generalitat va poder exercir el dret de tanteig i adquirir aquesta obra per la quantitat d'eixida. (Annex 1.)

Aparentment, l'estat de conservació de l'obra és bastant acceptable. Presenta uns escrostonaments en diverses parts del marc exterior, alguns altres menors en el fons daurat i dues fissures horitzontals que travessen el quadre de dalt a baix.

A hores d'ara, l'obra s'ha traslladat per a la supervisió i per als estudis preliminars a l'Institut Valencià de Conservació i Restauració (IVC+R)[1]. L'objectiu és realitzar una restauració convenient a partir dels resultats obtinguts.

Conclusions

El CVC estima que l'operació de compra per part de la Generalitat ha estat un encert. La protecció i defensa del patrimoni dels valencians és un deure del govern autonòmic com s'indica a l'article 12 de l'Estatut d'Autonomia.

El CVC considera que l'IVC+R és l'entitat pública adequada per tal d'estudiar i restaurar la Mare de Déu de l'Almoina.

El CVC considera que, una vegada restaurada, la Mare de Déu de l'Almoina hauria de formar part del conjunt d'obres del mateix autor que, actualment, estan exposades al Museu de Belles Arts de València. Per tant, el CVC considera adequada la seua sol·licitada condició de B.I.C.

Aquest informe s'enviarà al protocol habitual.

[1] L'activitat de l'ICV+R va començar en 2005 i es va convertir des d'aleshores en el primer organisme gestor en matèria de conservació i restauració de la Comunitat Valenciana.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Imatge annexa

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Annex 1.

Anunci de la subhasta

Subastas Alcalà
Nº subasta: 82
MAESTRO DE PEREA (Valencia, activo entre 1490 y 1510)
"Virgen de la Almoyna".
Temple sobre tabla con fondo dorado y esgrafiado. 145 x 68 cms.
Bibliografía: - Post, "The valencian school in the late middle ages and early Renaissance", 1935, Tomo VI, II, pág. 261 como círculo de Rodrigo de Osona el Viejo.
- Saralegui, L. "La Virgen de la leche. Subsidia iconographica", 1828.
- Saralegui, L.: "Problemas de pintura valenciana del siglo XV", en Archivo Español de Arte, nº 62, 1944.
- M. A. Catalá y S. Vega, "Valencia 1900. El legado fotografiado S. Martínez Aloy", 2007.
Procedencia: - Casa Gremial de Molineros de Valencia, S. XV.
- Colección Privada.
Inscrito: "La Almoyna".

ESTE LOTE ES INEXPORTABLE
THIS LOT CANNOT BE EXPORTED
Precio de salida: 9.000€
Precio remate: 9.000€

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre la declaració com a Bé d'Interès Cultural Immaterial (B.I.C.i) de la *Romeria de les Canyes* de Castelló de la Plana

Autor: Css. Llegat Històric
Aprovació: Ple, 30 gener 2017

Antecedents.-

Amb data 24 de novembre de 2016, núm. registre d'entrada 675, s'ha rebut al Consell Valencià de Cultura escrit de la directora general de Cultura i Patrimoni sol·licitant informe preceptiu sobre la possible declaració com Bé d'Interés Cultural Immaterial (B.I.C.i.) a favor de *la Romeria de les Canyes de Castelló de la Plana*.

Sol·licitud que es remet a la Comissió de Llegat Històric i Artístic del CVC per a la seua oportuna redacció.

Informació cultural i històrica.-

Tradicionalment els pobles i ciutats celebren les seues festivats majors al voltant d'un esdeveniment religiós o en funció de les tasques agràries. El patró o patrona del municipi o l'acabament de les feines d'arreplegar les collites més importants són les fites que marquen les dates festívoles. També la concessió històrica de la celebració d'un mercat ancestral –quasi sempre lligat a un sant- poden ser l'origen de revetlles.

La Romeria de les Canyes a Castelló de la Plana té uns fonaments més arrelats al fet històric de la creació de la ciutat que no a esdeveniments com els senyalats abans. La raó de la celebració és un recordatori del trasllat de la població antiga –el Castell Vell- a l'emplaçament actual –el Palmerar de Borriana- i, conseqüentment, de la creació d'un nou poblament.

Bernat Artola, al seu Pregó de la festa, remarca eixa unió entre passat històric i commemoració festiva: *....I puix saben els veïns/ que la Ciutat te l'honor/ de vindre de l'antigor/ per lluminosos camins/.....*I incideix encara: ..... *Anar a la romeria/ no és, tan sols, anar de festa/ és deure que manifesta/ orgull de genealogia/..... I ací venen, manifestes/ per raons de tradició,/ les festes que Castelló/ fa seguint la llum antiga/ per que la gaita siga/ el nostre millor pregó.*

En una celebració d'aquestes característiques, les seqüències o cadascuna de les formulacions i normes adquireixen un valor conceptual personal però també històric i cultural remarcable. Així, quan es parla de *lluminositat* o simplement de *llums* no estem referint-nos a una claror més o menys destacada, sinó a la llegenda segons la qual en el trajecte des del Castell Vell al nou emplaçament del poble, en l'obscuritat, els fanals i farons serviren per no perdre's en un

territori de marjals i llacunes perilloses. És simbòlic, per exemple, en relació a esta mena de llanternes, la figura de les popularment conegudes com *xiquetes del meneo* que agafades, mitjançant cintes, a un fanal gran – gaiata - i movent-se contínuament s'asseguraven no ensopegar amb les dificultats del terrenys o relliscar en els bassals.

La Romeria de les Canyes commemora, doncs, el trasllat que Jaume I atorga a Ximén d'Arenós, lloctinent en el Regne de València, en 1248, i que tots els veïns i veïnes actuals accepten com a homenatge d'aquell esdeveniment. Ara, però, el veïnatge farà, cada tercer diumenge de Quaresma, el camí a l'inrevés, de la Casa de la Ciutat –com a seu del poble- a l'antiga vila situada al voltant de l'ermitori de la Magdalena i el Castell Vell, tot i fent parades a la sèrie d'ermites i capelletes situades en el trajecte –en bona part l'antic camí romà conegut com El Caminàs-.

Sánchez Adell indica que a l'Edat Mitja ja es celebrava la Romeria i Lluís Revest cita l'any 1375 com a data en què ja es complia la tradició. Però serà a partir de 1572, amb motiu de rogatives populars per problemes de la pesta, quan religiosament cada any es pujarà a la Magdalena. En qualsevol cas, la forta assimilació del romiatge anual esdevindrà un lligam fortament popular. Sí que canviaran determinades normatives, com per exemple l'horari de sortida, ja que en 1774 el bisbe de Tortosa –Bernardo de Belarde-[1]va prohibir la celebració nocturna de la processó, raó per la qual la Confraria de la Sang va protestar[2]; però cal dir que el recolzament popular[3] cada dia ha augmentat i pot dir-se que la majoria de castellonencs i castellonenques, així com vinguts d'altres indrets, tenen per precepte personal l'assistència a la Romeria. L'Ajuntament, en 1932, celebra la Romeria però només des de la seua vessant laica.

L'any 1991 la Romeria de les Canyes, amb la finalitat d'ordenar i coordinar tant el ritual religiós com la tradició civil, es publica la Consueta o Ritual de la Romeria, conjuntant moment penitencial i record fundacional de la ciutat.

La importància social, cultural i històrica de la Romeria de les Canyes ens permet assenyalar les següents conclusions vers la probable declaració com a Bé d'Interés Cultural Immaterial (B.I.C.i.).

Conclusions.-

1. El Consell Valencià de Cultura considera que la Romeria de les Canyes de Castelló de la Plana, que es celebra el tercer diumenge de Quaresma recordant el trasllat de la llar antiga al nou emplaçament de la ciutat, reuneix les condicions idònies per tal de ser declarada Bé d'Interés Cultural Immaterial (B.I.C.i.).

[1] Castelló de la Plana i bona part de l'actual província van pertànyer fins els anys seixanta del segle XX a la diòcesi de Tortosa.
[2] Aduïa el bisbe les agressions sobre les dones penitentes, i la Confraria es queixava perquè les gaiates de dia no lluïrien com de nit fosc.
[3] Durant la Segona República, i amb l'esperit laïc predominant, es va prohibir l'assistència del clero i va voler trasladar de diumenge a dilluns la Romeria, però ben aviat va retornar-se'n a la formulació tradicional.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

2. La forta empremta cultural i històrica de l'efemèride hauria de ser igualment objecte d'estudi i divulgació per tal de no separar la celebració de la seua raó històrica; en eixe sentit, caldria propiciar, tant a l'ensenyament reglat com al no reglat, una activitat divulgadora dels fonaments de la festa.

3. Tot i la dificultat de recolzament a totes i cadascuna de les particularitats d'una festivitat com la de la Romeria, tant per la diversitat com per la indeterminació sovint d'elements dels B.I.C. immaterials – sí que seria recomanable l'esment dels ermitoris pels quals passa la Romeria (no indicar solament com es diu en l'expedient el Caminàs).

4. Durant els darrers anys alguns pelegrins celebren una mena d'homenatge, a la part darrere del Castell Vell, dit *la sang dels moros*, amb llançament de flors. Malgrat no ser ancestral, sí que adquireix peculiaritats singulars, raó per la qual, almenys, caldria documentar-se, així com tantes vessants religioses o laiques que singularitzen la festivitat.

5. La publicació, en 1991, de la Consueta o Ritual de la Romeria va permetre que tots els elements (religiosos, civils, gastronòmics, cants, recorregut, vestimenta, etc.) apareguen detallats fefaentment; raó per la qual seria convenient que a l'expedient de declaració es mencionés, explícitament i amb relleu la precisió de seguir l'enunciat del Ritual.

Aquest Informe s'enviarà d'acord amb el protocol habitual, a més de l'Ajuntament de Castelló de la Plana.

València, gener de 2017.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre Valencia, Capital Mundial de la Alimentación Sostenible 2017

Autor: Css. Ciències
Aprovació: Ple, 21 desembre 2017

ANTECEDENTES

El derecho a la alimentación es uno de los principios de la Declaración Universal de los Derechos Humanos, que en su artículo 25 dice: "Toda persona tiene derecho a un nivel de vida adecuado que le asegure, así como a su familia, la salud y el bienestar, y en especial la alimentación, el vestido, la vivienda, la asistencia médica y los servicios sociales necesarios".

Así lo ha defendido de forma reiterada el Consell Valencià de Cultura, que ha realizado varios informes al respecto. El primero de ellos, "El problema del hambre", se aprobó en septiembre del 2003. Posteriormente, a fin de ayudar a la concienciación de nuestros jóvenes, dedicamos el concurso anual literario y de ilustración del 2010 al problema del hambre y su acuciante gravedad. En abril del 2011 hicimos público un manifiesto, donde denunciábamos que el hambre se había "agravado recientemente a causa de la coincidencia de dos factores: la crisis financiera global, generada por la especulación de algunos grupos y entidades privadas, y el encarecimiento de los alimentos, cuyo índice de precios ha subido más del 60% en los últimos dos años". Además, destacábamos el calentamiento global como amenaza a medio plazo, y los conflictos bélicos, que habían convertido en refugiados a un número considerable de personas en todo el mundo.

De nuevo, ante la dramática situación que viven millones de personas, emitimos un manifiesto en octubre del 2013. Todos esos documentos pueden consultarse en la página web del CVC.

Hemos seguido con interés y optimismo las declaraciones y acciones realizadas por el Ayuntamiento de Valencia, en relación a su nombramiento como "capital sostenible de la alimentación 2017". Y, a fin de disponer de información directa, pedimos la comparecencia en la Comisión de Ciencias de Vicente Domingo, comisionado para la Capitalidad Mundial de Alimentación del Ayuntamiento de Valencia. Dicha comparecencia tuvo lugar el 8 de noviembre pasado.

EL PACTO DE MILÁN

El Pacto de Política Alimentaria Urbana de Milán (MUFPP) fue consecuencia de la Exposición Universal 2015, que tuvo lugar en esa ciudad, y se redactó en coordinación con la Organización de las Naciones Unidas para la Alimentación y la Agricultura (FAO). Al año siguiente, en Roma, Valencia fue designada para organizar **el Tercer Encuentro Anual y la**

Cumbre de Alcaldes del Pacto de Milán de 2017, que tuvo lugar del 19 al 21 del pasado octubre.

El denominado Pacto de Milán, que hasta la fecha ha sido firmado por más de **155 ciudades** de todo el mundo, es el primer protocolo internacional en materia alimentaria que se realiza a nivel municipal. Las ciudades firmantes se comprometen a "trabajar para desarrollar sistemas alimentarios sostenibles, inclusivos, resilientes, seguros y diversificados, para asegurar comida sana y accesible a todos en un marco de acción basado en los derechos, con el fin de reducir los desperdicios de alimentos y preservar la biodiversidad y, al mismo tiempo, mitigar y adaptarse a los efectos de los cambios climáticos".

LA FAO Y LA ALIMENTACIÓN SOSTENIBLE

Tras seis décadas trabajando para erradicar la malnutrición, la FAO se propuso mejorar la alimentación en las grandes urbes, donde conviven viejos y nuevos problemas alimentarios (malnutrición, problemas de obesidad, falta de dietas sanas, desperdicios de comida, etc.). De ahí que desde el principio haya promovido y apoyado el Pacto de Milán con decisión.

La FAO ha desarrollado numerosos informes, iniciativas y documentos sobre la alimentación sostenible, la agricultura y el cambio climático.

Según este organismo, "una alimentación sostenible es nutricionalmente adecuada, segura y saludable y contribuye con el bienestar del medio ambiente. Promueve el consumo de alimentos con una menor huella de carbono (cantidad de emisión de gases de efecto invernadero) y menor consumo de agua. Promueve los alimentos tradicionales y locales, con sus muchas especies y variedades ricas en nutrientes. Para llevar una alimentación sostenible se recomienda comer mayor cantidad de vegetales y frutas producidas localmente y reducir el consumo de productos procesados. Entre los principales beneficios de la alimentación sostenible se puede mencionar que los productos utilizados benefician la salud y se aprovecha la producción local de los alimentos, además, no pierden los nutrientes porque se facilitan los procesos de almacenamiento y transporte".

La alimentación sostenible, como tal, es un concepto interdisciplinar que abarca áreas como la salud, la educación, la agricultura, los derechos, la planificación del territorio, el comercio, la inclusión social, el transporte, la energía y el medio ambiente.

Los principales objetivos de la FAO son:

- Alcanzar la seguridad alimentaria para todos y asegurar que las personas tengan acceso a alimentos de buena calidad, que les permitan llevar una vida activa y saludable.
- La erradicación del hambre, la inseguridad alimentaria y la malnutrición, la eliminación de la pobreza y el impulso del progreso económico y social para todos, así como la ordenación y utilización sostenibles de los recursos naturales, incluida la tierra, el agua, el aire, el clima y los recursos genéticos, en beneficio de las generaciones presentes y futuras.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

VALENCIA, CIUDAD DE LA ALIMENTACIÓN SOSTENIBLE 2017

Durante el encuentro del pasado octubre, la FAO y la ciudad de Valencia firmaron un acuerdo para luchar contra el hambre y el desperdicio de alimentos, y la mejora de la nutrición en zonas urbanas. Recordemos que más de la mitad de la población mundial vive actualmente en las ciudades. Y la previsión para 2050 es que sea más de seis de los nueve mil millones de personas, cifra que entonces será equivalente a tres cuartas partes de la población mundial.

José Graziano da Silva, Director General de la FAO, afirmó en una de las sesiones que: *"es un error pensar que las ciudades no tienen un papel muy activo que jugar en temas de seguridad alimentaria y nutricional"*. Por su parte, el alcalde, Joan Ribó, señaló, refiriéndose a la declaración final o Declaración de Valencia, que "e*ste acuerdo es una oportunidad para aprovechar la capacidad técnica de la FAO, compartir nuestra propia experiencia y aprender de la de otras ciudades*".

Las consideraciones que defiende el Ayuntamiento de Valencia se resumen en los siguientes aspectos:

- el papel decisivo en la búsqueda de alimentos sostenibles y la promoción de dietas saludables que deben desarrollar las ciudades
- la necesidad de hacer compatible el crecimiento urbano con la supervivencia de pequeños productores de alimentos
- la transformación de la realidad, a través de las políticas alimentarias, abordando la pobreza y la sanidad, el transporte y los comercios, la energía, la educación…
- la obligación de los gobiernos municipales de exponer las experiencias en común, apoyarse mutuamente y mejorar la calidad de vida de la ciudadanía.

La ciudad de Valencia organizó tres eventos principales en relación con la alimentación:

- 20 y 21 de abril**:** Diálogos sobre nutrición y sistemas alimentarios sostenibles
- 15 y 16 de septiembre**:** Sociedad civil, alimentación y ciudades sostenibles
- 19 al 21 de octubre**:** Reunión anual y Cumbre de Alcaldes del Pacto de Milán

Además, se realizaron diferentes encuentros, jornadas, exposiciones, muestras, ferias gastronómicas, charlas, etc. Ahora mismo, desde noviembre hasta marzo, en el Museo de Ciencias Naturales de Valencia tiene lugar una exposición sobre el café, titulada *El café: paisaje, cultura y aromas*, organizada por la Concejalía de Cooperación al Desarrollo y Migración, y la Concejalía de Patrimonio y Recursos Naturales.

Asimismo, en el contexto de los compromisos para generar estrategias de gobernanza alimentaria, está la creación de un Consejo Alimentario para la ciudad de Valencia, que ha sido asumido por la Concejalía de Agricultura, Huerta y Pueblos de Valencia, y cuenta la dinamización técnica de la investigadora de la Universidad de Cardiff Ana Moragues y las organizaciones sociales Centro de Estudios Rurales y Agricultura Internacional (CERAI) y VSF Justicia Alimentaria Global.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Entre los trabajos emitidos hay que destacar la *Declaración de València para una alimentación sostenible*, texto aprobado en la Reunión anual y Cumbre de Alcaldes y suscrito por las 86 ciudades asistentes.

A consecuencia de estos encuentros, la FAO está planteando la creación de una sede en Valencia, dedicada a la investigación y difusión del conocimiento de la alimentación sostenible.

CONSIDERACIONES

El CVC considera que la alimentación sostenible es prioritaria y que requiere una implicación conjunta por parte de las instituciones, los organismos y la sociedad civil.

En la medida de nuestras posibilidades, todos deberíamos contribuir a la hora de intentar erradicar el hambre, combatir la inseguridad alimentaria y la malnutrición, y gestionar adecuadamente los recursos naturales, para garantizar que las generaciones futuras hereden un planeta sostenible.

Tenemos la responsabilidad de evitar que un tercio de los alimentos producidos acaben en la basura, como ahora sucede, y de educar en la alimentación, para luchar contra el aumento de obesidad infantil y adolescente y otros desórdenes alimenticios.

Como hemos señalado en nuestros informes sobre el tema: "Es obvio que la acción de los gobiernos no basta por sí sola para resolver el trágico problema de la difusión del hambre. Dicho problema solo puede resolverse mediante una mayor coordinación planetaria, cotas más elevadas de democracia y de educación cívica, la utilización unánime de los recursos colectivos y privados, un apoyo decidido a la investigación, la protección de los derechos de los agricultores, la ayuda de las organizaciones no gubernamentales y la sensibilización de la opinión pública".

RECOMENDACIONES

El CVC se muestra complacido por la elección de la ciudad de Valencia como Capital Mundial de la Alimentación Sostenible, y por los resultados de su papel como anfitriona del Encuentro Mundial 2017, así como ante la creación de una sede o agencia de la FAO en nuestra ciudad.

Queremos advertir, sin embargo, que los actos celebrados no deberían quedar como una noticia pasajera o como una anécdota, y que su consolidación y su continuidad resultan imprescindibles para conseguir una incidencia real.

Consideramos que, para que la creación de una sede definitiva en la ciudad de Valencia sea, además de una realidad, un paso útil en la consecución de los objetivos propuestos, es necesaria la complicidad del Consell de la Generalitat Valenciana, a través de la consellería competente.

La Comunitat Valenciana dispone de una extensa red alimentaria, con gran influencia en el ámbito nacional, sustentada en cadenas de venta y distribución, cooperativas, alimentación ecológica, etc. Por ello nos parece imprescindible la colaboración con el sector privado de la alimentación valenciana.

Asimismo, nuestra Comunitat dispone de una sólida formación proporcionada por nuestras universidades, como la ofrecida por la Escuela Técnica Superior de Ingenieros Agrónomos de la Universidad Politécnica de Valencia. O por los institutos de investigación como el Instituto de Agroquímica y Tecnología de Alimentos del CSIC, ubicado en el Parque Científico. Pero es imprescindible que estos saberes impregnen todo el tejido educativo, educación formal y no formal, ya que se trata de la única garantía de educar a una ciudadanía exigente y conocedora de sus derechos y obligaciones respecto a la sostenibilidad y la salud alimentaria

CONCLUSIÓN

Por todo ello, consideramos que, dada su magnitud, los actos que han tenido lugar durante la celebración de Valencia como Capital Mundial de la Alimentación Sostenible deberían ser solo el preámbulo de un trabajo posterior.

Es imprescindible comprometer a todos los niveles de la administración pública ante este enorme reto, exigiendo una mayor implicación del gobierno central y de la Generalitat Valenciana. Deberían mantenerse relaciones estables con el sector alimentario público y privado, a fin de avanzar en la búsqueda de una alimentación realmente sostenible, que además sirva para compartir buenas prácticas con otras ciudades más pequeñas y asegurar el desarrollo de políticas alimentarias inclusivas que beneficien al territorio en su conjunto.

Este informe se enviará al protocolo habitual, al Ayuntamiento de Valencia, a la Consellería de Agricultura, Medio Ambiente, Cambio Climático y Desarrollo Rural, a las Universidades Valencianas, especialmente a la Escuela Técnica Superior de Ingenieros Agrónomos de la Universidad Politécnica de Valencia, al Instituto de Agroquímica y Tecnología de Alimentos del CSIC, a las empresas alimentarias, a las cooperativas de alimentación y al compareciente.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

BIBLIOGRAFÍA

Organización de las Naciones Unidas para la Alimentación y la Agricultura: http://www.fao.org/unfao/procurement/general-information/es/

"Manifiesto sobre el hambre en el mundo": http://cvc.gva.es/wp-content/uploads/Manifiesto_hambre_mundo.pdf

"Pacto de política alimentaria urbana de Milán", 15 de octubre de 2015: http://www.foodpolicymilano.org/wp-content/uploads/2015/10/Milan-Urban-Food-Policy-Pact-_SPA.pdf

Web del Ayuntamiento de Valencia: **http://valenciacapitalsostenible.org/**

"Declaración de València para una alimentación sostenible": http://valenciacapitalsostenible.org/declaracion-de-valencia-para-una-alimentacion-sostenible/

"Caminando hacia un Consejo Alimentario en Valencia". Informe realizado por Ana Moragues: https://www.valencia.es/ayuntamiento/tablon_anuncios.nsf/0/A87A6C8648ADBA53C12580490042C4A9/$FILE/Caminando%20hacia%20un%20Consejo%20Alimentario%20en%20Valencia.pdf?OpenElement&lang=1

"Capital mundial de la alimentación sostenible". El País. 13 de noviembre 2017: https://elpais.com/elpais/2017/11/12/alterconsumismo/1510523384_145245.html

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre Canvi Climàtic i els seus efectes a la Comunitat Valenciana

Autor: Css. Ciències
Aprovació: Ple, 25 d'abril 2017

OBJECTIUS

El canvi climàtic és un problema ambiental d'escala planetària que pot afectar la nostra supervivència com a espècie. Al llarg de la història del nostre planeta, l'atmosfera va passar de ser una atmosfera reductora (en què no podíem viure per l'absència d'oxigen i l'abundància de diòxid de carboni) a una atmosfera oxidant (rica d'oxigen i pobre de diòxid de carboni) gràcies al procés fotosintètic. Per això cada vegada que s'aguditza el problema del canvi climàtic fem un pas retrocedint cap a esta atmosfera reductora on no podem viure, on perilla la nostra supervivència com a espècie. El canvi climàtic també té molt a veure amb la cultura, ja que afecta el territori, el canvi de paisatge, l'augment dels incendis i la dificultat de reforestar terrenys secs, la nostra salut, la introducció de noves malalties, el benestar col·lectiu que experimentarà l'existència de temperatures extremes…

En este sentit, una de les línies prioritàries que planteja l'IPCC (Panell Intergovernamental per al Canvi Climàtic), integrat per 2500 científics i creat per l'ONU, que va guanyar en 2007 el premi Nobel de la Pau, és la repoblació d'espècies vegetals per a contrarestar les emissions de diòxid de carboni de la nostra societat postindustrial i poder aconseguir el primer objectiu, que és la disminució dels nivells dels GEI (gasos d'efecte d'hivernacle) que hi ha a l'atmosfera.

La conca mediterrània té particularitats específiques que la converteixen, segons els experts, "en una gran olla". La configuració orogràfica, el comportament variable del mar Mediterrani, la hidrologia singular, tenen múltiples repercussions sobre la Comunitat Valenciana. Així, sembla necessari optar per reduir les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle impulsant la utilització d'energies renovables en detriment dels combustibles fòssils, que són els causants del problema. Respecte a este objectiu, cada vegada són més els països que decideixen renovar la flota d'automòbils i substituir-la per cotxes elèctrics o la urgent necessitat d'impulsar l'energia solar al nostre país, on disfrutem de tantes hores de llum. Altres països centreeuropeus han realitzat esforços en este camp, però el nostre ha quedat endarrerit respecte a estos i a altres del nostre entorn que sí que han sabut aprofitar esta fortalesa.

Les nostres administracions públiques haurien de promoure un model basat en el desenvolupament sostenible plantejat per Gro Harlem Brundtland en *Our Common Future* (1987) i no insistir en els errors del passat, tal com està passant en les economies emergents (a Pequín, alts nivells de contaminació a causa de la substitució de les bicicletes per automòbils, en estos moments el cotxe és un distintiu social). Hem de buscar una economia

basada en un model de baixes emissions de carboni (*low carbon economy*) que permeta la supervivència del planeta.

En l'actualitat, moltes de les conclusions de l'informe Stern (2006) (*Stern Review on the Economics of Climate Change*) s'estan complint. El recent cicló Debbie a Austràlia corrobora les conclusions d'este informe, on s'afirmava que els fenòmens extrems s'accentuarien i s'estendrien a altres zones del món on abans no es donaven. L'IPCC ha declarat davant d'este esdeveniment que les proves del canvi climàtic són evidents i que és necessari apostar pel planeta, evidències que contrasten amb les posicions negacionistes basades més en interessos econòmics que en el benestar del planeta i hui, afortunadament, sostingudes per ben pocs.

Per tant, hem d'actuar amb la màxima celeritat en la societat valenciana: és necessari impulsar la cura i el manteniment dels nostres boscos i dotar de mecanismes i figures de protecció tots els espais d'especial interés ecològic que queden sense protegir. A més, atés que una de les línies prioritàries de l'ONU és la repoblació, tots els enclavaments que patisquen incendis han de ser considerats espais prioritaris per a fer-hi repoblacions que puguen per un costat frenar l'erosió i la conseqüent pèrdua de sòl i per un altre contribuir a disminuir el problema del canvi climàtic.

D'altra banda, sembla necessari convertir en zona de vianants els centres històrics, impulsar el transport públic, el carril bici, itineraris de vianants, i crear cinturons verds que ens ajuden a disminuir els nivells de contaminació.

No obstant això, la primera tasca -hi pretenem contribuir des del Consell Valencià de Cultura- és la informació i l'educació mediambiental. És urgent promoure campanyes de sensibilització en els mitjans de comunicació, xarrades en associacions, elaboració de documents,…, atés que només des del coneixement i la informació és possible protegir el medi ambient, perquè el que no es coneix no es valora i, per tant, no es protegeix.

ANTECEDENTS

El Consell Valencià de Cultura realitza, de forma constant, informes, declaracions i seminaris sobre el canvi climàtic, els incendis forestals i assumptes relacionats que han sigut analitzats en la Comissió de les Ciències.

Volem destacar els dos microseminaris promoguts per la Comissió de les Ciències i realitzats en este CVC sobre el Canvi Climàtic. El primer, el 7 d'octubre del 2015, "Desertificació, Reforestació i Cicle Hidrològic en el Mediterrani. En un context de canvi climàtic", amb la participació de Millán Millán, director honorífic del Centre d'Estudis Ambientals del Mediterrani; José Luis Rubio, cap de la unitat d'Investigació de Degradació i Conservació de Sòls del CIDE (Centre Investigacions sobre Desertificació); Gonzalo Mateo Sanz, professor de Biologia Vegetal del Departament de Botànica de la UV; i Manuel Nieto Salvatierra, president honorífic d'Avaluació de Recursos Naturals (EVREN).

El segon, de 6 d'abril de 2016, va constituir una valoració sobre la Resolució sobre el Canvi Climàtic de la Cimera de París COP 21. En el seminari van participar la professora Carolina Moreno, catedràtica de Periodisme Científic de la Universitat de València; Enrique Nieto, professor de Projectes Arquitectònics de la Universitat d'Alacant; Tatiana Nuño, oceanòloga i responsable de la campanya de canvi climàtic de Greenpeace Espanya; la periodista i consultora mediambiental M. Josep Picó; i l'ambientòleg, consultor de sostenibilitat i doctor en Biodiversitat Andreu Escrivá. En este seminari va participar també el cap de gabinet de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural, Fernando Luis Rodrigo Cencillo.

En relació amb el canvi climàtic hem tingut també les compareixences de Julià Álvaro Prat, secretari autonòmic de Medi Ambient i Canvi Climàtic (octubre 2016). I, recentment, el febrer passat, de José Luis Muñoz, director general de Climate KIC Spain.

A més del canvi climàtic, el CVC ha fet jornades sobre els incendis forestals i els recursos hídrics.

De fet, cada any, en el mes de setembre, sol·licitem la compareixença dels responsables d'extinció i prevenció d'incendis, a fi d'analitzar la difícil situació dels nostres boscos. L'última compareixença va ser de setembre del 2016, la de Manuela Roldán Moreno, cap del servici d'Extinció d'Incendis Forestals de l'Agència de Seguretat i Resposta a les Emergències.

Respecte als recursos hídrics, les últimes compareixences de l'any 2015 van ser la de M. Ángeles Ureña, presidenta de la CHJ, i la del professor Enrique Cabrera.

En relació amb els informes, dictàmens i declaracions emesos pel Consell Valencià de Cultura, els més significatius serien:

- La Declaració del Consell Valencià de Cultura en vespres de la cimera del clima de París (30 de novembre a 11 de desembre de 2015).
- Informe sobre l'estat actual de les abelles i la seua situació a Espanya i a la Comunitat Valenciana - 2015
- Informe sobre malalties emergents i reemergents – 2014
- Informe sobre prospeccions petrolíferes – 2013
- Sobre les Agendes Locals 21 a la Comunitat Valenciana – 2013
- Informe sobre la fractura hidràulica per l'extracció de gas no convencional - 2013
- Declaració sobre el calfament global – 2012
- Sobre la revisió del Pla Integral de Residus de la Comunitat Valenciana (PIRCV) – 2011
- Addenda als informes sobre els delictes contra l'ordenació del territori, el patrimoni, el medi ambient i la contaminació acústica – 2011
- Sobre la contaminació acústica – 2010
- Sobre la contaminació al Mediterrani – 2009
- Sobre l'Albufera i els seus valors naturals i patrimonials – 2009
- Sobre el morrut roig i els palmerars d'Elx, Orihuela i Alacant – 2008
- Sobre el tractament penal dels incendis forestals – 2008

- Sobre els zones humides valencians – 2007
- Sobre els espais boscosos de les riberes del Túria – 2006
- Estudi sobre les mesures per a evitar o pal·liar els incendis forestals – 2004
- Dictamen del CVC sobre la qüestió energètica i les energies renovables – 2001

PROBLEMES ESPECÍFICS

La conca mediterrània està considerada una zona especialment vulnerable als efectes del calfament global. S'enuncien tot seguit les qüestions més rellevants, sobre les quals i de forma sectorial s'ha pronunciat sovint el CVC:

- **Incendis i desertització**. Ambdós aspectes, òbviament relacionats, tenen especial incidència en un territori com el nostre, de clima humit, i en el qual el risc d'un canvi tan qualitatiu fa del futur una verdadera incògnita d'insospitades conseqüències.
- **Modificació del paisatge**. Evidentment, este aspecte està fortament relacionat amb l'anterior. A més dels canvis temporals que es produeixen a conseqüència dels incendis, o de les polítiques de reforestació –de vegades desencertades- cal tindre en compte les transformacions en els cultius (particularment la substitució de cítrics per altres, com per exemple el caqui i la varietat persimon) i la pèrdua de les característiques del paisatge identitari del nostre territori, fonamentalment basat en l'horta, els camps de tarongers i la muntanya mediterrània.
- **Temperatures extremes i més calor**. La bondat del clima tradicional mediterrani s'està veient afectada per canvis aleatoris de les temperatures, amb gradients diferencials en períodes de temps molt curts –fins i tot durant la mateixa jornada- inusuals en les nostres latituds, fins a poder-se parlar de temperatures extremes en què els pics superiors, més calor, arriben a produir-se fora dels cicles estacionals propis i superen xifres històriques.
- **Desaparició de fauna i flora autòctones**. En esta lògica de fets desencadenants, la important biodiversitat de la Comunitat Valenciana es veu especialment afectada. I encara que no tenim dades rigoroses sobre la pèrdua d'eixa biodiversitat tan característica, som conscients de l'incipient perill de desaparició d'alguns dels seus principals components.
- **Noves malalties en humans, animals i plantes**. Tampoc en esta matèria disposem d'una valoració ordenada de la influència del canvi climàtic en l'aparició o ressorgiment de malalties fins ara desconegudes o superades, però la veritat és que determinades derivades de la grip, recrudescència d'al·lèrgies, malalties pròpies de climes tropicals, etc. són un quadre mèdic cada dia més freqüent en la població de la Comunitat. I no són menyspreables, a més de la interrelació que tenen amb estes, les patologies que es poden apreciar en la fauna i en la flora, especialment en les autòctones (casos com el del mosquit tigre, les abelles i la vespa asiàtica, o les palmeres i el morrut roig).
- **Transversalitat sectorial productiva**. Naturalment són molts els sectors productius en què es materialitzen estes conseqüències i en els quals, per tant, han d'incidir polítiques proactives impulsades tant des de l'administració com des dels privats: economia, ensenyança, salut, agricultura, indústria, urbanisme i arquitectura, i turisme, es veuen inevitablement afectats, i les mesures específiques de regulació i seguiment no poden fer-se esperar.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

INFORME DE L'AGÈNCIA EUROPEA DEL MEDI AMBIENT SOBRE EL CANVI CLIMÀTIC

L'últim informe de l'Agència Europea del Medi Ambient sobre el canvi climàtic, impactes i vulnerabilitat a Europa 2016, publicat el 25 de gener del 2017, dibuixa un escenari molt complicat per al Mediterrani.

Segons este informe, Espanya es veurà seriosament afectada amb efectes que es notaran en els ecosistemes naturals, i també en l'economia i la salut de les persones.

Els experts de l'Agència del Medi Ambient han dividit Europa en set regions: àrtica, atlàntica, boreal, continental, mediterrània, marítima i muntanyosa; i la que s'enfronta a més riscos és la mediterrània, amb els efectes següents:

- Fort augment d'onades de calor
- Augment de riscos climàtics i increment de la mortalitat
- Disminució de pluges i de cabal dels rius, i sequeres més freqüents
- Pèrdua de la biodiversitat
- Més incendis forestals
- Lluita pels recursos hídrics i augment de la demanda d'aigua per a usos agrícoles
- Reducció dels cultius i expansió de plagues
- Riscos en la producció ramadera
- Disminució del potencial energètic i augment de la demanda energètica (especial incidència de la climatització artificial).
- Disminució del turisme a l'estiu.

Tot això es relaciona amb el que s'ha exposat abans en este informe, cosa que cal interpretar com una ratificació, a nivell europeu i d'experts, de les nostres pròpies preocupacions.

ANY INTERNACIONAL DEL TURISME SOSTENIBLE PER AL DESENVOLUPAMENT

Referenciat amb este últim punt, en relació amb la disminució del turisme en zones mediterrànies, i unit a la lluita pels recursos hídrics que es produeix no sols en els usos agrícoles, sinó també en usos industrials, turístics, fins i tot per al consum humà, volem recordar que l'Assemblea General de les Nacions Unides ha declarat el 2017 Any Internacional del Turisme Sostenible per al Desenvolupament, per a recordar-nos així el potencial del turisme per a ajudar a aconseguir l'Agenda 2030 del Desenvolupament Sostenible, d'abast universal, i els seus 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS). La presentació de l'Any Internacional va ser a Madrid el 18 de gener de 2017 durant la fira espanyola de turisme, FITUR.

No podem obviar la importància que té a la Comunitat Valenciana, ja que el turisme és un dels eixos fonamentals de la nostra economia i també un dels sectors amenaçats pel canvi climàtic.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

ACCIONS DUTES A TERME PEL CONSELL

- Està vigent el **II Pla d'Estratègia Valenciana davant el Canvi Climàtic 2013-2020**, que té com a antecedent l'Estratègia valenciana davant el canvi climàtic 2008-2012, impulsada el 2 de desembre de 2008. Seria desitjable que tinguera una activitat major.
- **I Informe de Seguiment de l'Estratègia Valenciana**, de setembre de 2014. A pesar que al novembre de 2015 es va constituir la nova Comissió de Coordinació de Polítiques de Canvi Climàtic a la CV, en què es van anunciar novetats per al febrer de 2016, fins ara es desconeixen nous informes de seguiment.
- **III Reunió del Comité d'Estudi Canvi Climàtic Comunitat Valenciana. Desembre 2014**. Efectivament, el 10 de desembre de 2014, al Centre d'Educació Ambiental de Sagunt (CEACV) es va fer la reunió referida amb la participació, entre altres experts, de Millán Millán, Antonio Camacho, José Luis Rubio i Maria Josep Picó (habituals participants en compareixences i sessions monogràfiques de treball al CVC).

Destaquem alguns conceptes expressats pels autors esmentats:

· Millán Millán diu que necessitem una visió mediterrània del canvi climàtic. Som una regió en la qual encara hi ha molta incertesa i sobre la qual les prediccions climàtiques de l'IPCC "*no acaban de ajustarse por completo*".

· José Luis Rubio lamenta que una mala estratègia territorial haja minvat i segellat fins a nivells dramàtics un recurs tan escàs com els sòls costaners d'al·luvió, enormement productius i molts dels quals estan sota capes de ciment i asfalt. El problema radica, segons Rubio, en que "*mientras un suelo forestal admite estrategias de recuperación, un suelo urbanizado no puede recuperarse*".

· Antonio Camacho, ecòleg de la Universitat de València i també cap de la divisió de Ciències Ambientals i de la Terra de l'Acadèmia Europea de Ciències, incideix no sols en la rellevància a nivell mediterrani (quasi tota la costa valenciana està lligada a un zona humida d'una manera o d'una altra) sinó en que presenten "*una actividad biológica muy elevada*". Camacho explica que la visió tradicional de les zones humides com a emissores de carboni, "*basada sobre todo en sistemas boreales*", està virant, i s'assumeix que el seu paper com a engolidor o font de carboni depén de la tipologia de l'ecosistema i molt especialment del maneig que se'n faça. La bona gestió de les marjals és crucial, si s'eviten processos que alliberarien quantitats significatives de GEI (i en particular de metà), que pot produir-se en ambients aquàtics en determinades condicions. Les zones humides, a més, compleixen una funció de "tampó d'extrems", laminen i suavitzen fenòmens meteorològics com ara sequeres i pluges torrencials, la freqüència dels quals cal esperar que augmente amb el canvi climàtic.

· María Josep Picó indica diverses claus a tindre en compte en el futur del periodisme ambiental, entre les quals superar els tòpics, evitar el catastrofisme i el sensacionalisme, fomentar la sensibilització i la mobilització ciutadanes i incrementar el rigor científic.

El CEACV, amb seu a l'Alqueria dels Frares de Sagunt, du a terme en l'actualitat accions com ara el programa *Diumenges familiars,* els *Cursos d'introducció en l'educació ambiental,* el *Programa de formació 2017,* o el *Dia de l'arbre*, que mereixen la màxima atenció i difusió.

- **Jornades *El Mediterrani davant el canvi climàtic***, organitzades pel Consell de la Generalitat Valenciana al Palau de la Música els dies 6 i 7 de novembre de 2015, inaugurades

per la vicepresidenta Mónica Oltra amb una important participació d'experts en la matèria i un bon nombre de responsables polítics de distints àmbits de l'administració autonòmica.

- **Declaració mediterrània del canvi climàtic**. Un compromís d'intencions subscrit pels consellers de Medi Ambient d'**Andalusia, Balears, Catalunya i la Comunitat Valenciana,** de 10 de novembre de 2015. Destaquem tot seguit, i per la seua importància, les següents consideracions literals d'esta declaració:

La cuenca Mediterránea constituye una de las zonas del planeta más vulnerables a los efectos del calentamiento global por sus características propias. Por este motivo, consideramos urgente coordinar nuestras acciones, tanto a nivel estatal como europeo e internacional, para exigir que el Mediterráneo obtenga una atención preeminente en el estudio, adaptación y mitigación del cambio climático.

La riqueza de la biodiversidad y el medio ambiente del entorno mediterráneo, al tiempo que la concentración de población y actividades con impacto en su litoral y fondos marinos hacen necesaria la consecución de políticas que aportan garantías. En primer lugar, para la protección del medio natural; en segundo, para incrementar los umbrales en salud de nuestros municipios y ciudades y, en tercero, para avanzar hacia las economías más sociales y bajas en carbono.

Ante la celebración de la próxima Cumbre del Clima en París, la COP 21 de las Naciones Unidas, instamos a los gobiernos ya la comunidad internacional a encontrar un acuerdo vinculante ya largo plazo para combatir el cambio climático y construir una auténtica justicia climática en todo el mundo.

El cambio climático es un reto global que requiere atención local. Así, desde nuestros ámbitos autonómicos, nos comprometemos a articular políticas adecuadas e innovadoras, así como coordinar y compartir experiencias innovadoras para afrontar este desafío ambiental, social y económico con las máximas garantías. Así, manifestamos nuestra voluntad de abrir este acuerdo al resto de territorios bañados por el Mare Nostrum y otras regiones del mundo con las que compartimos características climáticas mediterráneas.

La declaración del Mediterráneo por el Cambio Climático no puede ser ajena a la situación social que protagoniza este espacio a raíz de la migración de refugiados. De este modo, anunciamos nuestra voluntad de promover políticas ambientales para frenar el calentamiento global con una sensibilidad especial de los territorios menos desarrollados y con atención para las personas en situación más desfavorecida.

RECOMANACIONS

- Revisió, si és el cas, del Pla d'Acció Territorial Forestal (PATFOR) aprovat el 2013, ja que resulta necessari mantindre'l en vigor.
- Coordinació de tots els ens locals de l'Àrea Metropolitana de València, d`Alacant i Castelló, en matèria de residus i abocadors.
- Elaboració i posterior aprovació de la Llei Valenciana de Canvi Climàtic, anunciada al juny de 2016 per al final de la legislatura per la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural.
- Creació de l'Agència Valenciana de Canvi Climàtic.

- Posada en marxa d'un pla de xoc per a l'elaboració d'una base de dades i una cartografia sensible de la CV sobre indicadors i efectes provats del canvi climàtic a la Comunitat Valenciana.
- Possibilitats de major coordinació amb l'oficina europea Climate Kic, amb seu a València.
- Difusió de les "bones pràctiques" o iniciatives ambientals entre els ajuntaments, a través de jornada específica amb la Federació de Municipis.
- Creació d'una pàgina web actualitzada i dinàmica amb informació, dades, consells, i, sobretot, que explique els efectes del canvi climàtic a la Comunitat Valenciana.
- Alfabetització climàtica de la societat, a través de campanyes específiques i de conscienciació educativa. Petició a les autoritats educatives perquè s'incloga la lluita contra el canvi climàtic als llibres de text, al material docent i als plans d'estudis universitaris.
- Difusió de la importància de l'*economia circular* i incentivació de mecanismes per a posar-la en pràctica a l'Administració i a l'empresa privada.
- Unir manifestacions artístiques i culturals amb el canvi climàtic per a obtindre més visibilitat social del fenomen.

Este Informe s'enviarà específicament a la Presidència de la Generalitat, a la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural, a la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, a les universitats públiques i privades de la Comunitat Valenciana, i als compareixents en altres sessions i participants dels microseminaris, a més de seguir el protocol habitual.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre el Pla d'Acció Territorial de la Infraestructura Verda del Litoral de la Comunitat Valenciana (PATIVEL)

Autor: Css. Promoció Cultural
Aprovació: Ple, 27 març 2017

Índex.

Introducció
- Bases normatives.
- Diagnòstic.
- Proposta d'actuació.

Document d'inici de l'Avaluació Ambiental i Territorial Estratègica
- Esborrany del Pla
- Document inicial estratègic
- Document d'Abast de l'Òrgan Ambiental

Versió preliminar del Pla i avaluació ambiental estratègica EATE
- Zones de protecció i règim urbanístic
- Àrees prioritàries.
- RègimTransitori

Consideracions

Annex.
- Gràfics del PATIVEL.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Introducció

Bases normatives.
Assenyala l'Article 4 de la Llei 5/2014 d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Paisatge de la Comunitat Valenciana (LOTUP) que "...La infraestructura verda és el sistema territorial bàsic compost pels següents espais: els àmbits i llocs de més rellevant valor ambiental, cultural, agrícola i paisatgístic; les àrees crítiques del territori la transformació del qual implique riscos o costos ambientals per a la comunitat; i l'entramat territorial de corredors ecològics i connexions funcionals que posen en relació tots els elements anteriors…i s'estendrà també als sòls urbans i urbanitzables, comprenent, com a mínim, els espais lliures i les zones verdes públiques més rellevants, així com els itineraris que permeten la seua connexió".

La identificació i caracterització dels espais que componen la infraestructura verda de la Comunitat Valenciana es realitzarà en els instruments de planificació territorial i urbanística".

Al seu torn, estableix que l'Estratègia Territorial de la Comunitat Valenciana (ETCV) "… és l'instrument marc de l'ordenació del territori …té com a finalitat la consecució d'un territori integrador en el social, respectuós en l'ambiental i competitiu en l'econòmic… els objectius del qual i principis directors són vinculants ".

En el seu desenvolupament i eventual modificació s'elaboren els instruments d'ordenació del territori d'àmbit supramunicipal , Plans d'Acció Territorial (PAT) previstos en la (LOTUP) que poden modificar l'ordenació estructural dels plans municipals, així com classificar i zonificar terrenys directament i articular l'ordenació urbanística de centres, eixos i entorns d'àmplia influència supramunicipal, com en el cas que ens ocupa.

Diagnòstic.
L'Administració autonòmica mitjançant la resolució d'11 de novembre de 2015, de la consellera d'Habitatge, Obres Públiques i Vertebració del Territori, va iniciar el PAT de la Infraestructura Verda del Litoral de la Comunitat Valenciana (PATIVEL) fent-ne el següent diagnòstic:
"En els últims vint anys, la taxa d'urbanització en els primers deu quilòmetres de costa ha sigut 3,5 vegades superior al creixement de la població en aquesta zona, la qual cosa és símptoma evident de les polítiques inadequades que s'han dut a terme durant els últims anys. Si no s'actua de manera urgent, en deu anys es reblirà tota la franja litoral que no està protegida per la legislació ambiental i el paisatge urbà es convertirà en una conurbació despersonalitzada i banal que restarà molt valor afegit al conjunt del territori. Per això, la situació en aquests moments és la d'una franja litoral amb més d'un 50 per cent de sòl urbà i urbanitzable en el seu primer quilòmetre de costa, i uns trams de sòl no urbanitzable que no compten amb protecció ambiental, però posseeixen valors territorials i paisatgístics de primer ordre, que són crucials per a la sostenibilitat conjunta del territori. Per aquest motiu, és urgent i necessari formular i aprovar un Pla d'Acció Territorial de la Infraestructura Verda del Litoral".

Proposta d'actuació.
Se n'elabora una proposta el primer pas de la qual consisteix en l'elaboració de l'anomenat Esborrany del Pla i el seu correlat ambiental denominat Document Inicial Estratègic, que persegueixen establir un diagnòstic territorial i ambiental, uns objectius conformes amb els continguts del concepte d'Infraestructura Verda, i determinar els mitjans per a aconseguir-los.

El procés s'exposa en el diagrama següent, que com s'ha reiterat deriva de la Directiva EU 2001/42, traslladada a Espanya per la llei 21/2013 i a la Comunitat Valenciana per la LOTUP 5/2014.

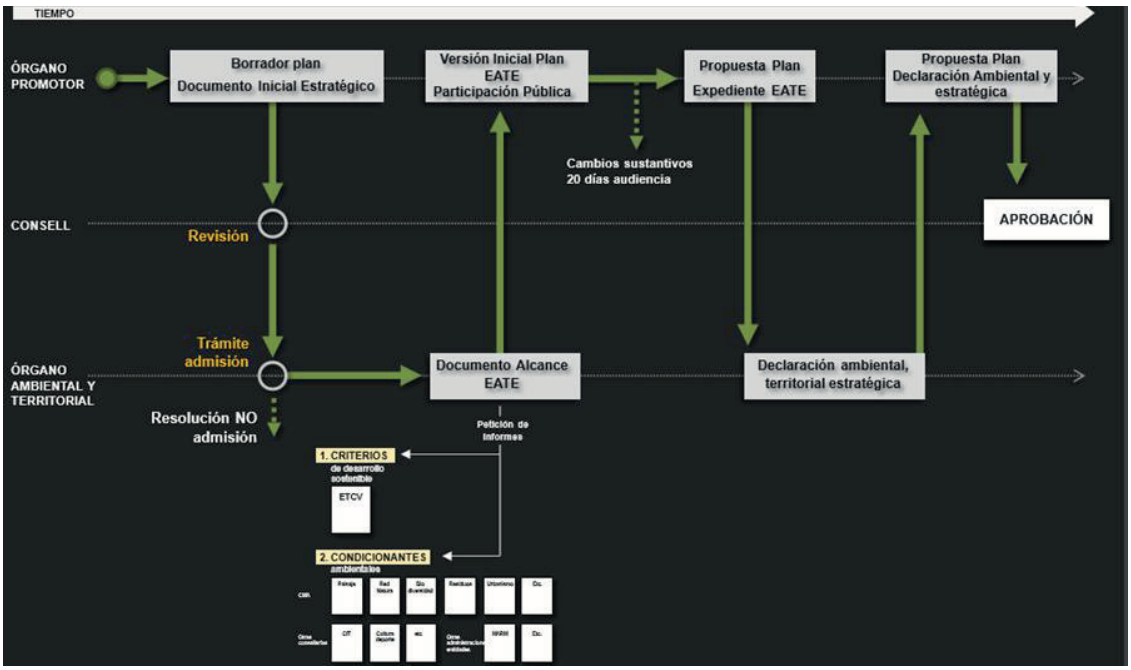

Diagrama del procés d'elaboració d'un Pla segon la LOTUP

Document d'inici de l'Avaluació Ambiental i Territorial Estratègica del PATIVEL.

Es compon dels elements Esborrany del Pla i Document Inicial Estratègic que s'exposen succintament a continuació, traslladant els continguts de tots dos documents.

Esborrany del Pla

Abast.
És important subratllar els límits que el PATIVEL assumeix en dotar-se d'una naturalesa específicament urbanística orientada a la definició i preservació de la infraestructura verda del litoral, sense considerar altres elements de l'estructura territorial de l'espai costaner, com poden ser les infraestructures de mobilitat, que remeten a un Pla de Mobilitat Sostenible futur, o el sistema d'assentaments que recau sobre els municipis, dins de les limitacions que ara s'estableixen.

Així, el seu objectiu és la preservació d'aquells sòls de la infraestructura verda que no compten amb un règim de protecció específic i adequat al seu valor territorial.

Valoració del territori.
El PATIVEL exposa unes quantes xifres que perfilen la rellevància del litoral de la CV:
• el 15% del PIB de la Comunitat Valenciana es genera en la franja litoral de 500 metres des de la ribera del mar
• existeixen10 Parcs Naturals; el 90% de la superfície dels aiguamolls catalogats; 23 Llocs d'Interès Comunitari-Zones Especials de Conservació i 60 municipis de la franja litoral acullen 2,7 milions de habitants, açò és, el 53% del total de la CV.
• la proporció d'usos del sòl del primer quilòmetre del litoral: el 46% és sòl segellat (urbanitzat), el 31% és agrícola, el 19% forestal i el restant 4% masses d'aigua i zones humides.
• el planejament urbanístic mostra que, dels primers 500 metres de costa des de la línia exterior de la ribera del mar, el 50% és urbà o urbanitzable, el 44% és sòl protegit per la legislació ambiental i el restant 6% és sòl no urbanitzable de règim comú.

Definició territorial.
Per a la definició territorial de la Infraestructura Verda el PATIVEL planteja dos àmbits: un, que ocupa la franja de 500 metres des de la ribera del mar equivalents a l'àrea d'influència de la legislació estatal sobre costes i, un altre, com a àmbit ampliat o d'estudi de la zona anterior, que s'estendrà fins als 2.000 metres, amb caràcter general.

En casos determinats, podrà ampliar-se fins a garantir la plena connectivitat territorial de la infraestructura verda del litoral amb l'interior del territori, per a evitar una conurbació no desitjada dels teixits urbans dels municipis costaners al llarg de tot el territori, des de Vinaròs fins al Pilar de la Foradada, per entendre que tal tendència banalitza els paisatges i despersonalitza els teixits urbans d'aquests municipis.

Document inicial estratègic

Alternatives considerades.
El DIC reconeix tres opcions davant el procés d'intervenció urbanística al territori litoral, de cara a la preservació de la infraestructura verda:
Alternativa 0: La no realització d'un pla de les característiques del PATIVEL, la qual cosa conduiria sense dubte cap al desenvolupament urbanístic del sòl no urbanitzable que no està zonificat com de protecció. Depenent del ritme d'urbanització s'estima que bastarien entre 10 i 20 anys per a aconseguir la colmatació i segellat dels ara vacants.
Alternativa 1: El PATIVEL, tal com es defensa en el document EP, és l'única opció que, sense entrar en la desclassificació generalitzada de sectors urbanitzables prèviament aprovats, pot garantir la sostenibilitat de l'espai litoral sense incórrer en costoses indemnitzacions per les possibles responsabilitats patrimonials de les Administracions.

Alternativa 2: L'opció de desclassificació de tot el sòl en estat rural de la franja litoral sense entrar en consideracions de l'estat legal de cada sòl, que, àdhuc sent possible i viable des del punt de vista ambiental, provocaria notables responsabilitats patrimonials a la Generalitat.

De manera que l'opció responsable és, per al DIC, la que sustenta l'Esborrany de Pla.

Caràcter vinculant.
El PATIVEL, una vegada aprovat, tindrà un caràcter vinculant per a les Administracions i el conjunt dels ciutadans. Els plans municipals hauran d'adaptar-ho a les seues determinacions en els termes que es prescriguen en el propi PATIVEL.

En principi, no tots els sectors i àmbits estudiats hauran de modificar la seua classificació i zonificació, però, no obstant açò, el PATIVEL podrà instar que el planejament urbanístic vigent s'adapte a les seues determinacions en aquells àmbits que es consideren prioritaris per a la consecució dels seus objectius.

Categories de protecció i règim d'usos.

L'Esborrany de Pla estableix les següents:

a) Sòls protegits per la legislació ambiental.

Sòls no urbanitzables ja protegits per la legislació sectorial, que mantindran les regulacions d'usos i activitats que es deriven d'aquesta legislació i els urbans o en estat urbanitzat. Les possibles propostes relacionades amb la infraestructura verda urbana es resoldran en els PAT de les diferents àrees funcionals previstes per l'ET. No obstant açò, amb caràcter recomanant, el PATIVEL podrà definir elements de la infraestructura verda urbana estructural.

b) Sòls no urbanitzables de protecció litoral (ZRP-NA)

Inclouen els de majors valors intrínsecs per a garantir la sostenibilitat de l'espai litoral, especialment les denominades finestres al mar en la terminologia de la planificació del paisatge. Lògicament aquests sòls tindran unes majors restriccions quant als usos i activitats a implantar.

c) Sòls no urbanitzables connectors del litoral (ZRC-AG1)

Inclouen aquells la vocació territorial dels quals és la de proporcionar continuïtat i permeabilitat al territori. Els usos autoritzables seran fonamentalment rústics sempre que les edificacions queden fóra de la seua delimitació i permeten la permeabilitat ambiental, territorial i visual.

d) Sòls no urbanitzables de regulació del litoral (ZRC-AG2)

Inclouen sòls que sense tenir els valors anteriors es troben en la franja dels 500 metres des de la ribera interior del mar. Haurien de romandre en estat rústic, però podrien ser compatibles amb usos i equipaments públics i privats de baixa densitat.

e) Sòls no urbanitzables comuns del litoral (ZRC-AG3)

Fora de la franja dels 500 metres, però en l'àmbit ampliat a 2.000 metres del pla, que mantindrien els usos i activitats permeses en aquests sòls amb caràcter general. La seua possible transformació haurà de justificar-se de manera fefaent i amb condicions que no menyscaben la funcionalitat i el disseny de la Infraestructura Verda.

En la figuració següent es poden apreciar les zones de protecció i les classificacions assenyalades.

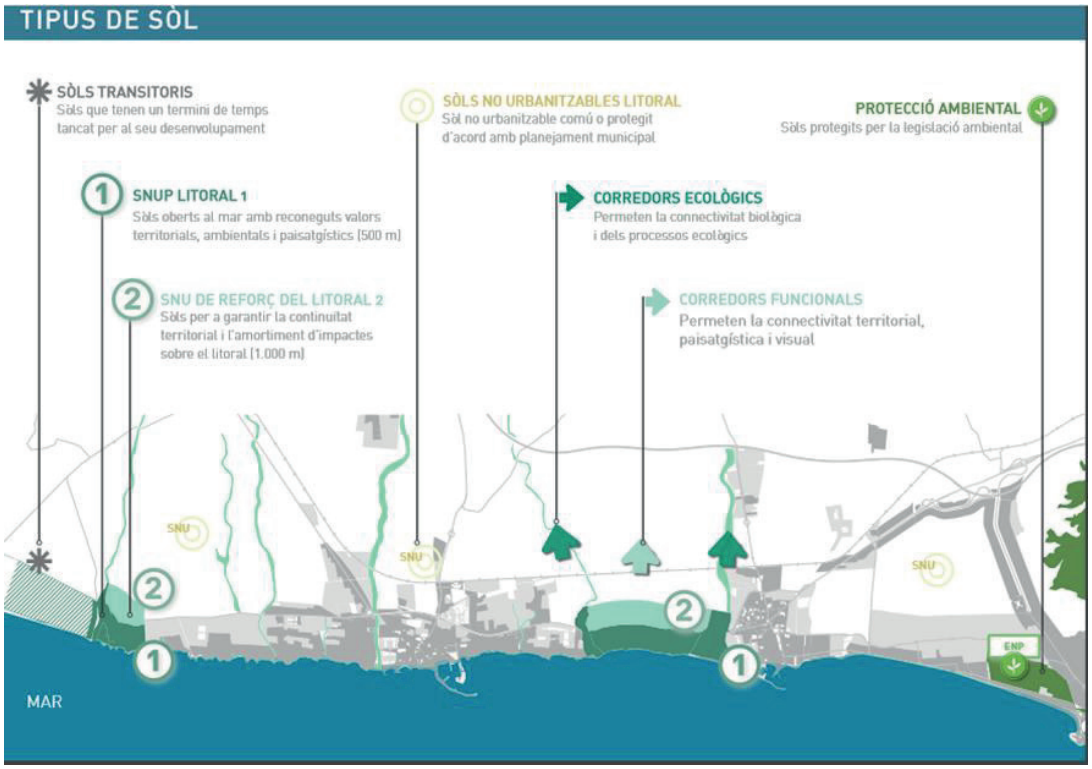

Tipus de sòl en PATIVEL

Document d'Abast de l'Òrgan Ambiental

Una vegada remés a l'Òrgan Ambiental l'Esborrany del pla i el Document inicial estratègic, s'emet el Document d'Abast per a l'avaluació ambiental estratègica, del qual esdevé la Versió Preliminar del PAT i l'Avaluació Ambiental i Territorial Estratègica.

Versió preliminar del Pla i Avaluació Ambiental Estratègica (EATE)

Superada l'etapa anterior, una vegada aconseguit el Document d'Abast que permet la prossecució dels treballs en els termes en què van ser plantejats i que s'han descrit sintèticament, i amb les valoracions del Òrgan ambiental, la Conselleria d'Habitatge, Obres Públiques i Vertebració del Territori, sotmet a consultes i participació i informació pública, la Versió Preliminar i l'Avaluació Ambiental i Territorial Estratègica del PATIVEL.

Assenyalarem els aspectes de caràcter més específics d'aquesta etapa com són les Zones de protecció i el règim urbanístic de cada un dels tipus de sòl, que, finalment, són els instruments normatius que poden permetre assolir els objectius de conservació i preservació de la Infraestructura Verda del Litoral de la Comunitat Valenciana.

Zones de protecció i règim urbanístic

Les zones de protecció i el seu correlatiu regiment urbanístic, tal com les vaig definir el PATLIVal en la seua Normativa, són les següents:

a) Sòls litorals de protecció ambiental,

Els ja protegits per la legislació ambiental: els espais que integren la Xarxa Natura 2000, els espais naturals protegits declarats, les àrees protegides per instruments internacionals, els ecosistemes humits i masses d'aigües, continentals i superficials, així com els espais adjacents als mateixos que contribueixen a formar paisatges d'elevat valor que tinguen l'aigua com el seu element articulador.

Es regiran per la seua legislació i els seus instruments d'ordenació i gestió específics. La seua zonificació i règim d'usos vénen establerts per la normativa ambiental i els instruments de planificació i gestió ambiental.

b) Sòls no urbanitzables de protecció litoral (ZRP-NA)

S'inclouen els sòls de majors valors ambientals, territorials, paisatgístics, culturals, educatius i de protecció front als de riscos, que no hagen sigut inclosos
en l'apartat anterior. Es tracta de sòls oberts al mar en situació bàsica de sòl rural, amb independència de la seua classificació, sempre que no tinguen un programa d'actuació aprovat o, en el cas de tenir-lo, hagen transcorregut els terminis establerts per a la seua execució per causes no imputables a l'administració. Es localitzen en els primers 500 metres, podent estendre's cap a l'interior a través de connectors ecològics

En aquests sòls es prohibeix expressament la construcció d'habitatges, indústries i, en general, qualsevol tipus d'edificació, excepte les vinculades a la conservació i manteniment dels valors del litoral, les activitats recreatives, culturals o educatives vinculades a la franja costanera, i les dotacions públiques que hagen de situar-se necessàriament en aquest espai.

c) Sòls no urbanitzables de reforç del litoral (ZRC-AG1)

S'inclouen els sòls que presenten valors ambientals, territorials, paisatgístics, culturals, educatius i de protecció front als riscos, la vocació territorial dels quals és la de reforçar la protecció i amortiment d'impactes sobre els sòls no urbanitzables de protecció del litoral i garantint la seua continuïtat ecològica, funcional i visual. Es tracta de sòls oberts al mar en situació bàsica de sòl rural, amb independència de la seua classificació, sempre que no tinguen un programa d'actuació aprovat o, en el cas de tenir-ho, hagen transcorregut els terminis establerts per a la seua execució per causes no imputables a l'administració. Amb caràcter general, aquests sòls se situen entre la franja de 500 metres i la de 1.000 metres des del límit interior de la ribera del mar.

Romandran en la situació bàsica de sòl rural amb caràcter preferent i es podran autoritzar dotacions públiques, usos esportius i recreatius a l'aire lliure, incloent camps de golf no vinculats a habitatge; usos hotelers sempre que l'ocupació de l'edificació no supere el 2% de la parcel·la i campaments de turisme.

d) Sòls no urbanitzables del litoral (ZRC-AG2)

S'inclouen en aquesta categoria els sòls classificats com a sòl no urbanitzable i zonificats com a comuns o protegits pel planejament urbanístic municipal. Constitueixen la resta de sòls no urbanitzables existents fins a la franja de 1.000 metres des del límit interior de la ribera del mar, i que no han sigut inclosos en cap de les categories precedents.

No es podran classificar nous sòls com a urbanitzables o urbans fins que s'haja consolidat per l'edificació el 70% dels sòls urbans i urbanitzables existents. Es prioritzaran els desenvolupaments contigus als teixits urbans existents.

e) Sòls no urbanitzables comuns del litoral (ZRC-AG3)

Sòls no urbanitzables comuns del litoral (ZRC-AG3), fora de la franja dels 500 metres, però en l'àmbit ampliat a 2.000 metres del pla que mantindrien els usos i activitats permeses en aquests sòls amb caràcter general, i la seua possible transformació haurà de justificar-se de manera fefaent i amb condicions que no menyscaben la funcionalitat i el disseny de la Infraestructura Verda

f) Corredors ecològics i funcionals.

Són sòls que, amb independència de la seua classificació, hauran de ser concretats i ordenats pel planejament territorial i urbanístic per a garantir la connectivitat ecològica i funcional dels sòls no urbanitzables.

Àrees prioritàries.

En desenvolupament d'aquest Pla, s'elaborarà un Programa d'actuacions en àrees prioritàries del litoral. El programa anirà encaminat a la regeneració i qualificació del patrimoni natural, paisatgístic i cultural del litoral, incloent la millora de l'entorn urbà i la regeneració de l'espai públic.

- Desembocadura del riu Sénia
- Benicarló nord
- Orpesa nord
- Orpesa sud
- Borriana nord
- L'horta nord
- Cullera sud
- Platja tavernes de la Valldigna
- Gandia-l'ahuir
- Benitatxell
- Altea sud
- La vila joiosa sud
- Alacant sud
- Torrevella sud

Règim transitori.

Per últim, té interès subratllar el contingut de la Disposició Transitòria única que referint-se als àmbits amb programa d'actuació aprovat, assenyala el següent:

"Als sòls amb programa d'actuació aprovat, inclosos en l'àmbit del present del Pla, i identificats en els plànols d'ordenació, se'ls concedeix un termini de cinc anys per a iniciar les obres d'urbanització des de l'aprovació d'aquest Pla, havent de justificar l'execució de totes les dotacions públiques que estiguen adscrites al sector, així com de les obres d'urbanització, en un termini addicional de cinc anys. Transcorreguts aquests terminis sense haver-se complit les

obligacions indicades, el sòl quedarà subjecte al règim dels sòls en situació bàsica rural del litoral."

Consideracions

1. Novament, el CVC, partidari de l'ordenació del territori i de l'evitació de la seua destrucció o balafiament per polítiques urbanístiques errades, rep amb satisfacció l'elaboració d'aquest Pla d'Acció Territorial de la Infraestructura Verda del Litoral, sens dubte un dels més grans actius de la Comunitat Valenciana.
2. Es tracta d'un Document territorial d'àmbit extensíssim que abasta tot el litoral i la infraestructura verda associada i que tè com a objectius preservar de la urbanització i conservar els sòls no transformats, aquells que encara es troben en situació bàsica rural.
3. D'una banda, recull les proteccions existents, com ara Natura 2000 i d'altres derivades de legislacions pròpies i europees. D'altra, restringeix usos i classificacions en sòls no urbanitzable comuns i obliga els ajuntaments a incloure en les seues planificacions les determinacions del PAT.
4. Limita el termini d'execució de les transformacions urbanístiques amb programació aprovada per tal d'evitar un horitzó no desitjat. I alhora renuncia a tot tipus de desclassificació que puguera derivar en costos inassolibles per a l'Administració pública.
5. Tanmateix, els objectius i els desenvolupaments han estat elaborats sense considerar els sistemes d'infraestructures de tot gènere, que es remeten a un futur Pla de Mobilitat Sostenible, però que afectaran notablement les propostes del PATIVEL por la seua òbvia afecció territorial.
6. Ressalta una mancança medul·lar del Document en matèria econòmica, com és la internalització del costos de manteniment en un estat raonable d'explotació i, per tant, de manteniment del paisatge, dels espais que conformen la Infraestructura Verda, donat que el litoral és, sens dubte, un element urbanístic essencial del conjunt de pobles que s'hi troben i que el gaudeixen com a veritable parc natural sense que aquest aprofitament immaterial tinga compensació econòmica. L'absorció d'aquestes externalitats és un objectiu bàsic que no és present. Seria molt desitjable per assolir major consistència que el PATIVEL considerara aquest objectiu i arbritara els mitjans coherents.
7. El programa d'intervenció en Àrees Prioritaries, anirà encaminat a la regeneració i qualificació del patrimoni natural, paisatgístic i cultural del litoral, incloent-hi la millora de l'entorn urbà i la regeneració de l'espai públic. Seran un excelent banc de proves de la qualitat dels objetius, de la seua consistència i de la coherència dels mitjans a utilitzar per a la seua consecució.
8. El CVC dóna suport a la iniciativa de protegir i preservar el litoral valencià i espera que el desenvolupament d'aquest PAT pose fre a transformacions dels indrets més valuosos del nostre territori, amb la raonable participació dels ajuntaments.

Este informe serà traslladat segons el protocol habitual.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Annex. Gràfics del PATIVEL

Regim del sòl del PATIVEL

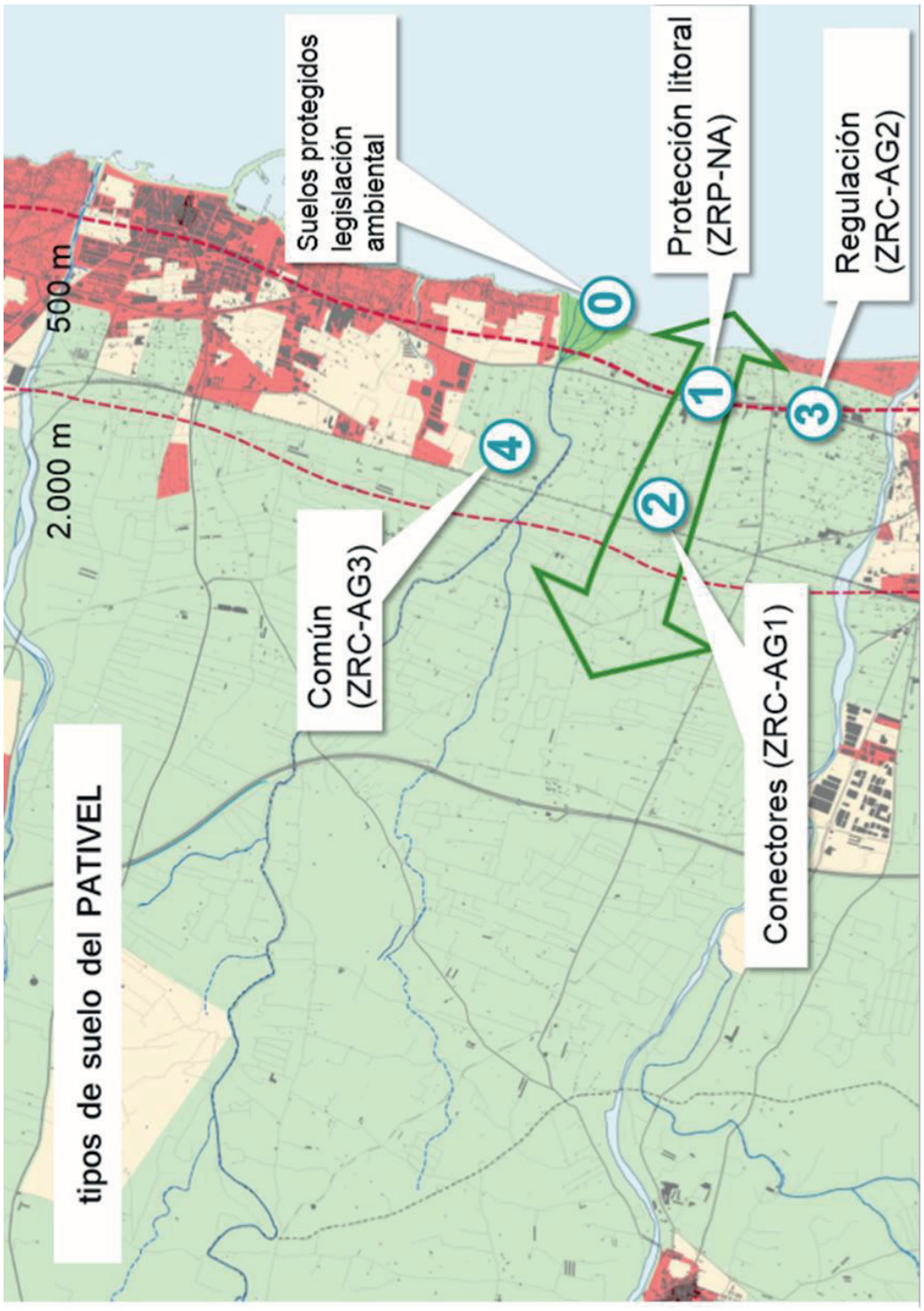

Zones de protecció del PATIVEL

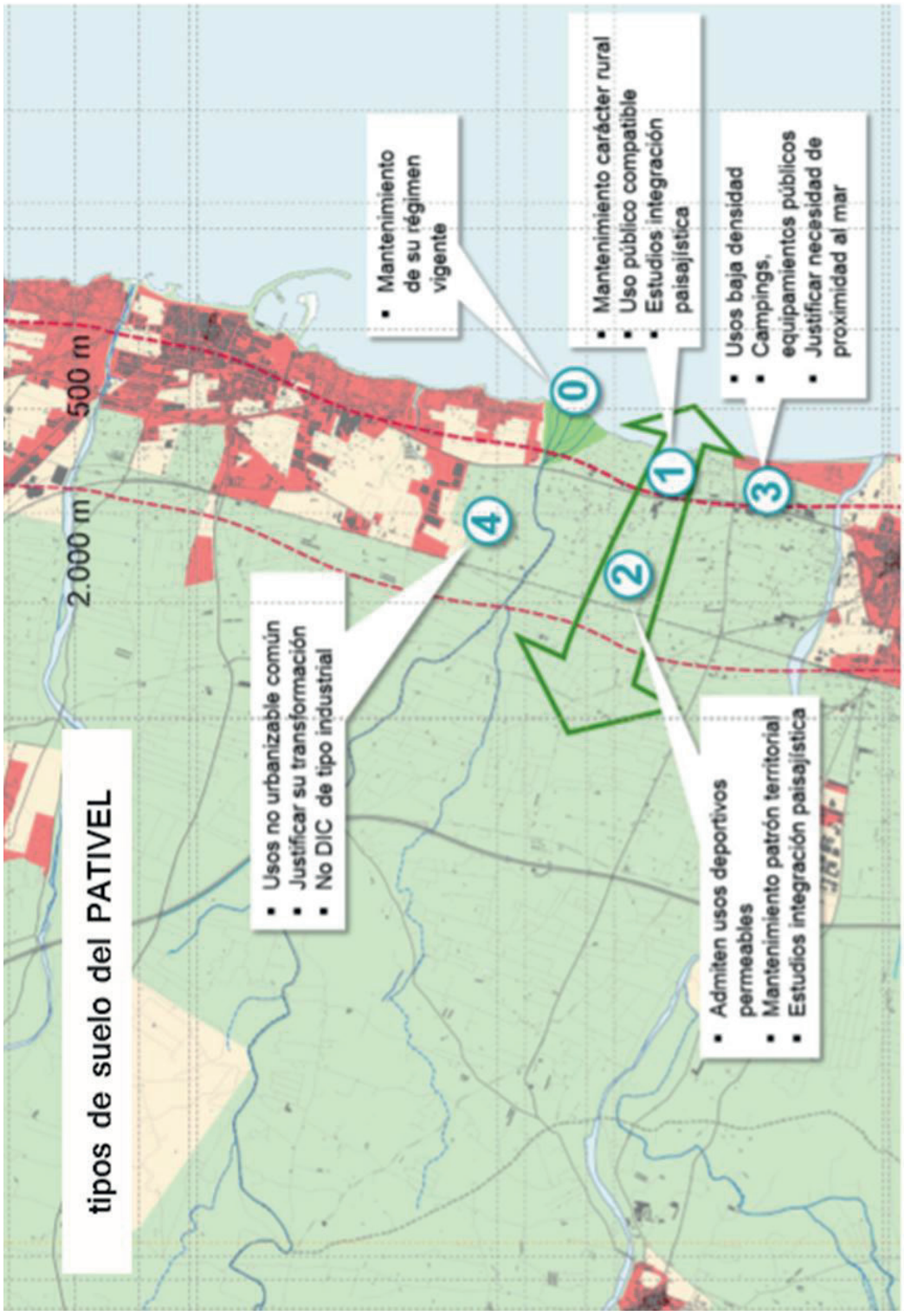

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre el PAT Castelló

Autor: Css. Promoció Cultural
Aprovació: Ple a Pedreguer, 27 febrer 2017

Índex.

Introducció.
- Normativa.
- Actuacions administratives.

Anàlisi de l'Esborrany de Pla.
- Anàlisi i diagnòstics.
- Àmbit.
- Economia.
- Assentaments.
- Població.
- Infraestructura verda.
- Infraestructures i mobilitat.

Objectius.
- Infraestructura verda.
- Sistema d'assentaments.
- Infraestructures de mobilitat.

Propostes.
- Assentaments.
- Mobilitat.
- Paisatge.

Anàlisi del Document inicial estratègic.
- Alternativa: el pla d'acció territorial del AF de Castelló.

Conclusions.

Introducció.

Normativa.

En anterior Informe es va exposar la complexa ruta a seguir per tot pla o projecte territorial, conseqüència de l'adaptació de la Directiva 2001/42UE, traslladada pel Govern d'Espanya com a Llei 9/2006 i 21/2013 i assumida per la Llei 5/2014 d'Ordenació del Territori, l'Urbanisme i el Paisatge de 2014 (LOTUP) que exigeix una estricta vigilància mediambiental sobre l'acció urbanística publica o privada. Per açò s'evita la seua reiteració.

Actuacions administratives.

El document que s'analitza en aquest informe, és un element més de la potent sèrie d'ordenació territorial que la nova administració autonòmica, a través de la Conselleria de Vertebració del Territori, està duent a terme i dels quals ja s'han analitzat per a aquesta institució els de l'Horta de València i l'Àrea metropolitana de València, quedant per estudiar el del Litoral (PATIVEL) i el de les Àrees metropolitanes d'Alacant i d'Elx.

La primera elaboració d'un document de planificació supramunicipal en l'àrea de Castelló, el Pla d'Acció Territorial de l'Entorn de Castelló (PATECAS), no va arribar a terme i per tant no va aconseguir condició normativa alguna.

L'elaboració i aprovació de l'Estratègia Territorial de la Comunitat Valenciana, ETCV, va posar les bases de l'ordenació territorial de tots aquests documents que venim considerant, i en particular el present Pla d'Acció Territorial de l'Àrea Funcional de Castelló (PAT Castelló).

Es compon, en aquesta etapa, d'un Esborrany de Pla i el seu correlat mediambiental, el Document Inicial Estratègic.

A continuació, s'exposen, resumits i transcrits sumàriament, les seues principals anàlisis i diagnòstics, així com els objectius i propostes.

Anàlisi de l'Esborrany del Pla.

Àmbit.

L'àmbit territorial abasta dues escales o territoris diferenciades: l'entorn de Castelló, o Àrea Urbana Integrada de Castelló, delimitada segons criteris de continuïtat física del sòl residencial i d'activitats econòmiques, que abasta 14 municipis i suma una població de 380.778 habitants en una superfície de 691 km2, amb una densitat molt elevada de 551 hab./km2.

L'altre àmbit, més extens, amb un total de 70 municipis, una extensió de 3.269 km2 i una densitat de 143 hab./km2. El conjunt abasta el territori comprès entre Torreblanca, la Vall d'Uixó, Cortes d'Arenós i Ares del Maestrat.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Economia

El cluster ceràmic va ser un dels àmbits territorials de la CV amb major creixement en ocupació i riquesa durant el període de l'auge econòmic, 1999-2008, en el qual es va convertir en hegemònic, impulsat per l'evolució del sector de la construcció, però també ha sigut l'àrea més afectada per la crisi, 2008-2013. Aquest monocultiu industrial al costat de la permanent crisi citrícola i l'esclat de la bombolla immobiliària han incidit de manera especialment greu en l'àrea de Castelló, passant d'una situació de plena ocupació i gran volum d'atracció de mà d'obra immigrant a unes taxes de desocupació que han superat les mitjanes nacional i valenciana.

Assentaments.

Aquest model econòmic ha generat, d'una banda, un conjunt metropolità amb presència majoritària d'espais industrials lligats al *cluster* de la ceràmica, amb un important pes de la indústria química i maquinària associats, produint una forta demanda de sòl industrial entorn d'eixos com els de Vila-real - Onda o Sant Joan de Moró - l'Alcora. En pocs anys, aquestes dinàmiques territorials han conduït a la pràctica conurbació de diversos municipis de l'àrea urbana de Castelló, que històricament havien mantingut un model de ciutat mediterrània compacta envoltat d'un *green belt* agrícola i que ara s'ha vist amenaçat pel creixement urbanístic

I, d'un altre, un espai litoral que ha vist un creixement espectacular del sòl segellat o urbanitzat, el qual en molts casos no s'ha vist ocupat per l'edificació, generant un paisatge de sòl urbanitzat amb escasses construccions, que suposa una degradació de la qualitat del territori i un elevat cost d'oportunitat per les inversions realitzades.

Amb tot açò, s'ha passat d'unes 5.350 hectàrees de sòl urbanitzat en 1990 a 12.000 en l'últim any del *boom* immobiliari, és a dir un increment del 124 %, 48 punts per sobre de la mitjana de la Comunitat Valenciana.

La capacitat del planejament produït, només comptabilitzant el sòl planificat, és la següent:

ús residencial: uns 120.000 habitatges nous en sòl urbanitzable, que cobriria les necessitats dels pròxims 50 anys, encara que cal remarcar que gran part d'aquesta oferta potencial és d'habitatge secundari.

activitats econòmiques: el sòl industrial i terciari classificat podria acollir fins a 170.000 ocupacions noves, multiplicant per tres l'escenari de l'Estratègia Territorial de la Comunitat Valenciana.

Aquest escenari es veu agreujat sens dubte per la capacitat del sòl ja urbanitzat, però sense edificar, que en l'àrea de Castelló arriba a les 685 hectàrees de sòl residencial i 560 de sòl per a activitats econòmiques, amb capacitat de satisfer a curt termini una demanda de 17.000 habitatges i 22.000 ocupacions.

Població

A la vista de les diverses estimacions considerades en el document, INE, ETCV, entre altres, l'escenari més probable és un creixement poblacional moderat, que en principi no hauria d'alterar de manera substancial les previsions de consum de sòl en l'àrea funcional. Més aviat s'hauria de produir una correcció dels grans creixements de sòl planificats, que han sigut especialment desproporcionats i fora de mercat en aquests últims anys, la qual cosa ha conduït al fet que aquesta siga una de les províncies espanyoles que posseeix una major proporció de sòl classificat respecte de l'urbà consolidat, i a més és una de les quals compta amb una major taxa d'habitatges nous sense vendre.

Per açò, el pla haurà de prendre-les en consideració a l'hora de localitzar nous usos en el territori, amb la finalitat de satisfer unes demandes d'aproximadament 135.000 nous habitants i uns 50.000 noves ocupacions per als dos decennis pròxims.

Al costat de l'assenyalat i en bona mesura a causa d'açò, s'ha vingut produint un despoblament de les zones rurals de l'interior, procés que pot ser irreversible per a molts municipis, la qual cosa coadjuva a la degradació del món rural i la banalització de paisatge. Comprèn gran part del món rural de la província de Castelló, la qual, per la inexistència de nodes urbans potents, des del punt de vista funcional, a l'interior, bolca la major part dels seus desplaçaments, tant de treball i salut com de compra i oci, cap a l'àrea urbana de Castelló.

Infraestructura verda.

Novament el PATCas diferencia dos àmbits territorials: l'entorn urbà més pròxim de Castelló i un altre més ampliat a l'ÀF.

En el primer, la infraestructura verda metropolitana es recolza en un anell verd exterior format pels parcs naturals del Desert dels Palmes i la Serra d'Espadà. que delimiten un nucli central de sòl de molt alta capacitat agrològica que sustenta un cultiu majoritari de cítrics i que es troba immers en una forta crisi, que ha provocat una gran extensió de sòls abandonats que, en alguns municipis, arriben fins i tot al 20 % de la seua superfície agrícola.

En l'àmbit més ampli de l'ÀF de Castelló, apareixen elements que permeten mantenir una permeabilitat i continuïtat en el sentit nord-sud o longitudinal, amb el suport litoral dels aiguamolls. També, en sentit transversal, es donen les connexions de gran escala entre Penyagolosa i el Desert dels Palmes, la LIC de l'Alt Maestrat - Serra d'Engarcerà i el Prat del Cabanes - Torreblanca i el corredor del riu Belcaire, que relaciona la Serra d'Espadà amb els marjals del sud de la província de Castelló.

Infraestructures i mobilitat

Castelló, per la seua posició en l'arc mediterrani, suporta un important tràfic de pas en sentit nord-sud, que provoca problemes de capacitat al tràfic local o metropolità. No obstant açò, l'existència d'eixos d'alta capacitat com la CV-10 o la pròpia AP-7, faciliten una gestió i segregació dels tràfics sense la necessitat de duplicar la N-340. La proporció del tràfic dels eixos transversals és poc significativa si la comparem amb els col·lectors de transport en sentit

nord-sud. En tot cas s'està l'espera de la redacció d'un Pla de Mobilitat Metropolitana Sostenible (PMUS) que s'incorporarà al PATCas.

Objectius.

Els principals objectius que assenyala el PATCas són, succintament exposats, per a cadascun dels apartats:

Infraestructura verda

Dissenyar un sistema d'espais oberts a partir de l'anell verd perimetral de l'entorn urbà de Castelló, els seus llits fluvials i garantir la seua connectivitat ecològica i territorial amb la resta de l'Àrea Funcional de Castelló.

Garantir la preservació del patrimoni natural, paisatgístic i cultural.

Evitar la fragmentació del territori afavorint el manteniment d'espais agrícoles entorn dels nuclis urbans.

Dirigir els nous desenvolupaments cap als espais de menor valor ambiental.

Sistema d'assentaments.

Consolidar l'àrea urbana de Castelló, i per extensió la seua àrea funcional.

Prioritzar la rehabilitació, renovació i regeneració dels teixits urbans.

Orientar els creixements de sòl residencial i d'activitats econòmiques cap als espais de menor valor ambiental i cultural.

Actuar sobre aquells sectors de sòl urbanitzable que presenten una marcada insostenibilitat.

Potenciar un àrea metropolitana policèntrica, amb nodes urbans compactes i d'usos mixts, i amb massa crítica suficient per a fer viables els sistemes de transport públic.

Racionalitzar la implantació dels usos i activitats de naturalesa econòmica en el territori en funció de la sostenibilitat ambiental, l'accessibilitat, la connectivitat en transport públic i les demandes de la nova economia.

Infraestructures de mobilitat:

Propiciar maneres de transport més sostenibles, amb especial incidència en el transport públic i la mobilitat no motoritzada i coordinar la mobilitat en termes de tarifes, intercanvi modal, millora de l'accessibilitat i reducció de l'accidentalitat.

Assegurar unes condicions òptimes de connectivitat i intermodalidad per al conjunt urbà i l'àrea funcional i gestionar eficaçment la mobilitat i el sistema d'estacionament dissuasiu.

Minimitzar els efectes barrera de les infraestructures de mobilitat.

Assegurar unes condicions òptimes de vertebració externa i, especialment, la implantació d'un corredor mediterrani ferroviari en condicions d'elevada qualitat dels serveis tant per a passatgers com a mercaderies.

Propostes.

Assentaments

El PATCas tractarà d'analitzar i definir, al llarg de la seua formulació detallada:

En primer lloc, els sectors de sòl no sostenibles a extingir o reestructurar, per la seua desproporció; per la superació injustificada dels índexs màxims de creixement de la ETCV; en els teixits urbans planificats de baixa densitat, per la seua llunyania als teixits urbans compactes; en altres usos, per la distàncies des d'un punt nodal de càrrega de la xarxa bàsica; o per la no adequació a la infraestructura verda del territori.

En segon lloc, identificarà i proposarà condicions de disseny, ordenació, gestió, usos, etc., per a aquells espais i teixits urbans de gran potencialitat, tant per a usos residencials com dotacionals i d'activitats econòmiques assenyalant:

Àrees d'oportunitat, ocupades per usos i infraestructures amb un cert grau d'obsolescència i Àrees de nova centralitat.

Àrees de regeneració, que presenten greus problemes d'índole urbanístic i social.

Centres urbans i eixamples tradicionals, prioritzant la regeneració i renovació dels seus teixits urbans existents.

Nodes de caràcter rural, a mantenir la seua condició.

Àrees especialitzades en activitats econòmiques a consolidar, per la seua bona localització supramunicipal i dotació per al transport de mercaderies.

Àrees especialitzades en activitats econòmiques a transformar.

Àrees d'activitat econòmica en municipis rurals per a racionalitzar la implantació de polígons industrials en el mitjà rural.

Mobilitat.

Com a primer criteri, i en relació amb la implantació d'usos i activitats en el territori, el PATCas proposa donar prioritat a la gestió de la demanda en matèria de mobilitat enfront d'una gestió des del punt de l'oferta basada en la massiva construcció de noves infraestructures que operen amb rendiments decreixents.

En segon lloc, establir una visió integrada de la mobilitat, millorant els temps d'accés en transport públic.

En tercer lloc, millorar les condicions per a la mobilitat no motoritzada.

Paisatge

L'Estudi de Paisatge del PATCas haurà de desenvolupar un conjunt de directrius de paisatge en les seues determinacions normatives en dues escales: una més general, les directrius de la qual més genèriques ja s'incorporen en aquest document i altres específiques per a cada unitat de paisatge.

Les citades Directrius de Paisatge inclouen la catalogació de tots els recursos paisatgístics d'àmbit supralocal; l'establiment de normes per a la seua preservació i posada en valor; la seua protecció, restauració i si s'escau l'ordenació, dels següents conceptes:

Morfologia del territori.
Paisatges de l'aigua i ecosistemes hídrics.
Fites visuals i fons escènics, itineraris i miradors
Noves extensions urbanes, espais urbans i àrees degradades
Construccions aïllades en el territori
Àrees d'activitats econòmiques.

Anàlisis del Document inicial estratègic.

EL Document contempla dues opcions, sent la primera la que promou la continuïtat de les actuacions disperses dutes a terme fins a l'actualitat i que, sense massa risc, cal considerar poc competents en funció dels objectius de l'ordenació racional del territori, per la qual cosa és ràpidament abandonada.

La segona descriu un model com el qual propugna el PATCas en els següents termes:

El model que es pretén implantar, basat en la nodalidad del territori i el seu funcionament en xarxa és, a priori, i tal com es va demostrar en l'avaluació ambiental estratègica de l'Estratègia Territorial de la Comunitat Valenciana, el més idoni i sostenible, ja que es caracteritza pel següent:

Es basa en un consum racional de territori i dels recursos naturals i energètics més eficient. Es prioritzen els desenvolupaments compactes propis de les ciutats mediterrànies, i es racionalitza el model de planificació actual, totalment sobredimensionat, especialment en l'habitatge turístic i el sòl per a acollir activitats econòmiques.

Ordena i gestiona la infraestructura verda del territori, millorant el funcionalitat dels processos ecològics del territori des de l'escala supramunicipal.

Afavoreix la policentralitat urbana, recomanada per l'Estratègia Territorial Europea. Els creixements nous, una vegada que es justifica la seua necessitat, són contigus als teixits ja construïts, reforçant les masses crítiques que permeten rendibilitzar el transport públic

També es valoritzen els espais agraris en una zona com la Plana que compta amb la major concentració de sòls de molt alta capacitat agrològica de la Comunitat Valenciana.

El model que es planteja és també altament eficient en el consum d'aigua i en la menor emissió de gasos d'efecte hivernacle.

Conclusions.

Primera.
Com s'ha manifestat en anteriors informes, l'ordenació racional del territori és un mitjà imprescindible per a aconseguir la sostenibilitat ambiental, restituint o revertint les excessives actuacions derivades d'objectius i previsions precedents que la posen en risc.

Segona.
El Consell Valencià de Cultura recolza l'elaboració d'aquells documents que, com el present, pretenen la millora de les condicions ambientals, així com el desenvolupament racional de les infraestructures productives, per la indubtable repercussió d'ambdues en la qualitat de vida dels ciutadans.

Tercera.
L'actual fase d'elaboració, es veu reflectida en el caràcter generalista dels continguts, per la qual cosa cal esperar que, en el seu desenvolupament, aconseguisca un grau de detall en la implementació tècnica que enfortisca la versemblança del document.

Aquest informe serà remès d'acord amb el protocol habitual.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre el document preliminar del Pla d'Actuació Territorial de l'Àrea Metropolitana de València (PATEVal)

Autor: Css. Promoció Cultural
Aprovació: Ple, 30 gener 2017

Índex

Introducció

Determinacions urbanístiques i afeccions ambientals, regulacions recents.
Abast del document

Anàlisi de l'Esborrany del PATEVal

Àmbit
Referències i antecedents
Capacitats actuals
Estimacions poblacionals i d'ocupació
Model econòmic viable i model metropolità
Objectius referits a la infraestructura verda, els assentaments i la mobilitat
Propostes del PATEVal
Paisatge

Anàlisi del Document inicial estratègic

Diagnòstic ambiental: derivades del polítiques anteriors
Amenaces del canvi climàtic.
Alternatives: model concèntric, axial, dispers, nodal

Consideracions

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Introducció

Determinacions urbanístiques i afeccions ambientals, regulacions recents.

La Resolució d'1 de juliol de 2016, de la Conselleria d'Habitatge, Obres Públiques i Vertebració del Territori, inicia el procediment d'elaboració del Pla d'Acció Territorial de l'Àrea Metropolitana de València. Per tant, no és més que el punt de partida d'un llarg i complex procés que previsiblement trigarà anys en arribar a port, donada la trama jurídica que envolta la formació del planejament en aquests moments i que ara exposarem molt sintèticament per a millor entendre les dificultats al·ludides.

La Directiva europea 2001/42/UE establí la necessitat que els documents urbanístics de qualsevol nivell de complexitat foren avaluats ambientalment per un òrgan diferent del que el promovia i en el mateix procés de la seua formació, i que la declaració positiva d'aquest òrgan ambiental suposava el vistiplau necessari per dur endavant el document.

Cal dir que les competències ambientals pertanyen al Govern d'Espanya, que, per tant, va transposar l'esmentada Directiva com a Llei 9/2006 sobre avaluació dels efectes de determinats plans i programes en el medi ambient, la qual fou posteriorment modificada com a Llei 21/2013.

La Comunitat Valenciana va incorporar ràpidament aquestes exigències ambientals en la Llei 5/2014 d'Ordenació del Territori, l'Urbanisme i el Paisatge de 2014.

El seguit d'actuacions pel que fa a la formació i aprovació d'un pla o programa, com és el cas del PATEVal que ens ocupa, dintre del marc que s'acaba d'exposar, és el següent.

1.Presentació per l'òrgan promotor, OP, davant l'òrgan substantiu, OS, d'un esborrany del pla o programa i un document inicial estratègic.
2.L'òrgan ambiental i territorial, OAT, ho sotmetrà a consultes de les administracions públiques afectades.
3.Rebuts els pronunciaments de les administracions públiques, l'OAT elaborarà i remetrà a l'OP i a l'OS el document d'abast.
4.Emès el document d'abast de l'estudi ambiental i territorial estratègic, l'OP elaborarà la versió preliminar i la sotmetrà a participació pública.
5.Després, l'OP redactarà una proposta de pla o programa i la remetrà junt amb l'expedient d'avaluació ambiental i territorial estratègica a l'OAT.
6. L'OAT formularà la Declaració ATE, és a dir, ho aprova.
Aquesta complexa trajectòria queda reflectida en el diagrama que la Conselleria inserta a la seua web.

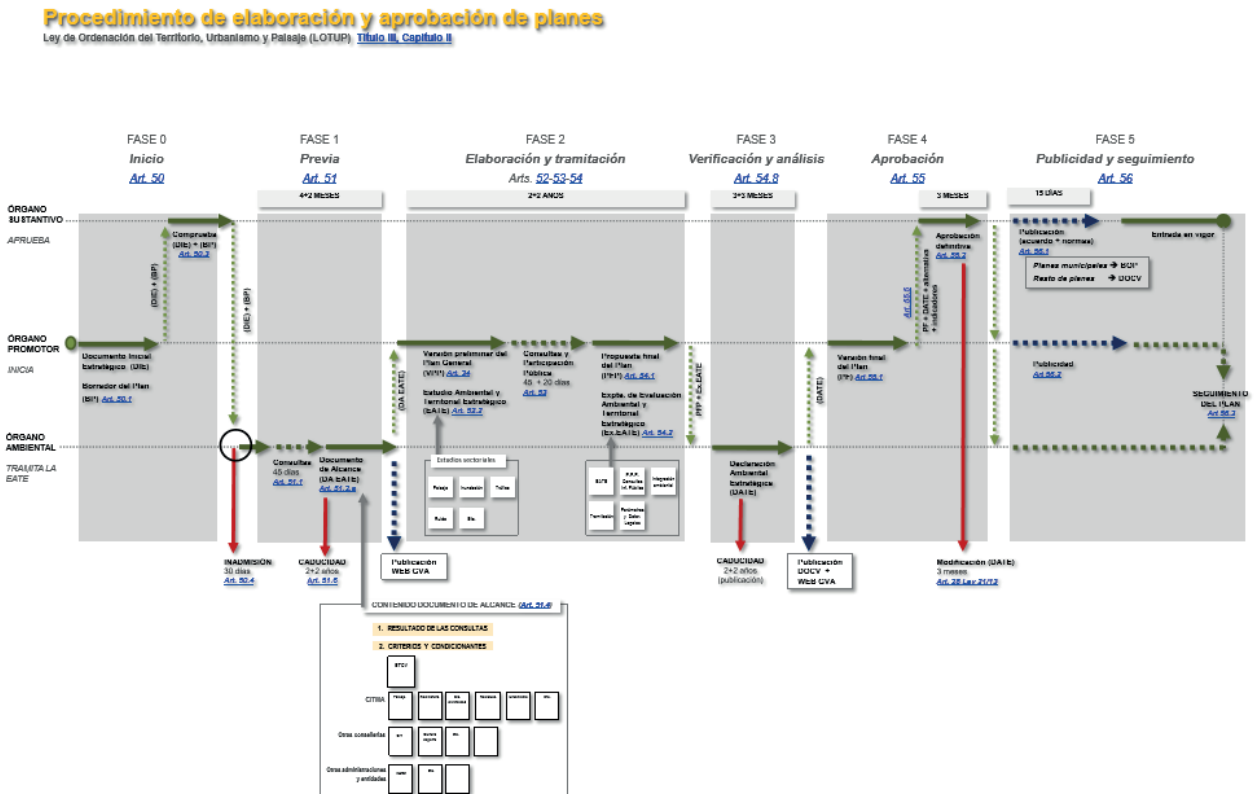

Abast del document

El PATEVal tracta d'acomplir el contingut de l'article 16 de la LOTUP que assenyala que podrà "...Desenrotllar, completar i, fins i tot, modificar aspectes de l'Estratègia Territorial de la Comunitat Valenciana, com a conseqüència d'una anàlisi territorial de més detall respecte del seu àmbit".

Expressament, el document assenyala que el PATEVal , a diferència del que va contenir el PATHorta, no recull aspectes relatius a la gestió ni per tant a la creació d'un òrgan de gestió. En aquest sentit, justifica la manca de determinació en les diverses possibilitats que territoris semblants a l'AMet prenen per a la seua gestió, el que es denomina com a governança, que, recorda, pot ser forta o feble, *hard* o *soft*, és a dir, fonamentada en organismes estables de representació i execució o en un conjunt de regles d'adhesió. Aquest capítol resta reservat a una llei específica.

Anàlisi de l'Esborrany del PATEVal

Àmbit

El PATEVal recull un àmbit clàssic com és el d'una àrea metropolitana caracteritzat per la contigüitat de les unitats municipals i pels lligams d'activitat econòmica, de mercat de treball,

resultant un àmbit que arreplega 76 municipis, distribuïts metodològicament en un primer anell o corona interior a l'est de l'A7 i un anell o corona exterior a l'oest. Amb això discrepa en certa mida de l'àmbit definit per l'ETCV per a l'Àrea funcional de València que abastava 90 municipis en incloure-hi d'altres criteris, com ara industrial, educativa, equipaments, etc., amb les corresponents infraestructures de mobilitat.

Referències i antecedents

La planificació territorial d'àmbit supramunicipal coneix un origen cert, el *Plan d'ordenación de Valencia y su cintura* de 1946 que fou transformat en el *Plan General de Ordenación de Valencia y su Comarca* de 1966 com a resultat de la *Solución Sur* de desviament del riu Túria, governat per la *Corporación administrativa Gran Valencia*.

Després d'aquestes experiències territorials s'abandonà quasi totalment la idea de revifar un planejament territorial metropolità, més enllà d'unes *Normes de Coordinació Metropolitana* de 1988 que abastava 44 municipis, i fou substituït per la creació d'empreses dedicades a la gestió de certs serveis i infraestructures comuns als municipis de la comarca de l'Horta.

Capacitats actuals

Conseqüència dels planejaments anteriors, resulten unes considerables quantitats de sòl urbanitzats, 22.000 hectàrees d'urbà, 12.000 d'urbanitzable del qual més de la meitat és residencial. L'augment de població entre 1991 i 2015 ha estat del 20% mentre que l'ocupació de sòl, el que s'anomena sòl segellat, ha arribat al 60%, és a dir, tres vegades superior. A més, els creixements s'han caracteritzat per la dispersió que en el cas de l'Horta ha conduït a la fragmentació i en la segona corona a modalitats de baixa densitat de les quals resulten ocupacions de sòl molt superiores a les de la ciutat compacta: cada habitant de l'Horta ocupa 50 m2 de sòl, però un de la segona corona, 220. Més encara, el cost d'aquestes urbanitzacions és doble que en la ciutat compacta.

Amb això, resulta que hi ha capacitat per a 150.000 vivendes i 138.000 ocupacions, xifres que palesen la inviabilitat del model de creixement anterior, assenyala el Pla, si considerem que abastaria per més de 30 anys la demanda anual estimada de 5.000 unitats.

Estimacions poblacionals i d'ocupació

Les tendències derivades de la gran recessió són d'un sensible decreixement poblacional i d'ocupació, tal com preveuen per al futur les institucions estadístiques, INE, IVE, quan tracten del territori de l'Horta. S'hi troba, però, un canvi important si hom considera l'AMet, on la corona exterior aporta dades diferents, tant quantitativament com qualitativa, donades les diferències de modalitat d'ocupació del sòl, intensiu en el primer i extensiu en el segon.

Malgrat certes discrepàncies en la projecció de població, les perspectives poblacionals i d'ocupació que sostindran l'entramat del PATEVal són, sintèticament exposades: un creixement

de 300.000 habitants, considerant una densitat de 25 vivendes per hectàrea, i la creació de 120.000 ocupacions, suposant 40 unitats per hectàrea. Amb això l'horitzó de l'any 2035 és de 2 milions d'habitants en el territori de l'AMet.

Model econòmic viable i Model metropolità

El model econòmic que avui suporta l'AMet és, segons el PATEVal, una combinació de sector agroalimentari, informàtic, de transport, financer i cultural. A més, compta amb uns actius territorials de primera magnitud com ara L'Horta, l'Albufera, el Túria, el litoral i el port.

Amb aquests ingredients el Pla considera desitjable un futur basat en el terciari, la indústria i una agricultura competitiva.

Objectius referits a la infraestructura verda, els assentaments i la mobilitat

Per assolir aquest model el PATEVal proposa la presa de certes mesures en aquests tres camps decisius:

Pel que fa la infraestructura verda:

- Millorar la connectivitat ecològica i territorial entre els quatre elements més valuosos del l'Àrea (Horta, Litoral, Riu i Albufera) i el rerepaís format pel circ de les serres Calderona i Martés.
- Preservació del patrimoni natural, paisatgístic, tot evitant la fragmentació i assegurant *green belts* entorn dels nuclis urbans
- Dirigir els creixements futurs cap a les àrees de menor valor ambiental.

En relació als assentaments:

- Prioritzar la rehabilitació dels teixits construïts enfront dels nous creixements.
- Reduir la pressió sobre l'Horta dirigint els creixements cap al segon cinturó.
- Reconsiderar els sectors de sòl urbanitzables considerats inviables per la seua confrontació amb els objectius ambientals i territorials.
- Redissenyar una Àrea Metropolitana policèntrica, amb nodus de massa crítica suficient per a sostenir sistemes de transport públic de qualitat.
- Racionalitzar la implantació d'usos i activitats amb criteris de sostenibilitat ambiental.

Pel que fa a la mobilitat:

- Potenciar el canvi a models de transport públic eficient, tot i garantint la connectivitat i intermodalitat
- Implantació d'una xarxa d'aparcaments dissuasius.
- Dissenyar les infraestructures evitant els efectes barrera en el territori.
- Garantir la connexió exterior, especialment mitjançant un corredor mediterrani de mercaderies i passatgers.

Respecte de las propostes específiques, el PATEVAL les remet al futur Pla de Mobilitat Metropolitana Sostenible encara que, malgrat tot, exposa algunes línies que millorarien la congestió i la mobilitat extra municipal.

Són, esquemàticament presentades:

- Crear vies segregades per l'autobús en aquells punts de major congestió
- Crear servicis de bus-exprés als polígons Industrials
- Crear servicis transversals de bus-exprés en la primera corona metropolitana de Valencia.
- Crear carrils VAO en punts crítics de congestió de l'AMV i millorar els servicis d'autobús en els eixos de major càrrega de trànsit.
- Incrementar la ret d'aparcaments dissuasius connectada amb FGV y rodalies.
- Adoptar una solució viable i eficient en la circumval·lació de Valencia A-7 (segregació dels trànsits de pas i metropolitans), en ser un dels punts más problemàtics de l'AMV.
- Diseny adequat per a la CV-50, dotant-la de la necessària continuïtat i multi funcionalitat.
- Crear una autoritat sobre la mobilitat en l'AMV (intermodalitat, política tarifaries integrades, la visió supramunicipal del transport, etc.).
- Implantar una ret ciclista metropolitana, tant d'oci com de desplaçament laboral.
- Fomentar la peatonalització en àrees centrals dels nuclis urbans de certa dimensió.

Propostes del PATEVal

Aquests objectius són desenvolupats en un nivell de detall preliminar, molt general, i amb ajuda d'ideogràfics, que com a esquemes ajuden a comprendre les idees però no tenen valor concret d'aplicació i alhora són remesos al desenvolupament futur dels plànols d'ordenació i de la normativa del PATEVal. En alguns casos s'hi troben criteris més concrets relatius a aspectes diversos i dispersos, com ara per a reconsiderar creixements, en relació a la mobilitat o el valor ambiental, però sembla raonable esperar al coneixement detallat per assolir un avaluació detallada, quan calga.

Paisatge

El PATEVal conté un estudi de Paisatge que haurà de ser desenvolupat junt amb la resta del document, detallant-lo per unitats de paisatge d'acord amb les línies mestres o directrius que s'exposen i amb coordinació amb el PATHorta i el PATLIVal, també en formació.

Assenyala el PATEVal que aquestes directrius generals s'aplicaran de manera complementària de les determinades en la LOTUP o l'ETCV, no només a l'AMet sinó al conjunt del territori valencià i podran ser concretades en les respectives àrees funcionals.

Exposem tot seguit les principals directrius :

- Preservació del territori, respectant els seus elements que contribueixen a la definició de l'estructura espacial, del caràcter i la identitat del lloc com a condicionants de qualsevol desenvolupament.
- Els ecosistemes humits, els paisatges de l'aigua i les zones inundables gaudeixen d'un elevat valor paisatgístic en el context d'un ecosistema àrid o semiàrid com el valencià.
- Preservació del valors culturals paisatgístics i ambientals dels espais agraris, que caldrà que compatibilitzen amb la seua funció productiva. Es consideren elements estructurals del paisatge agrari els camins, xarxes de reg i drenatge, separacions topogràfiques de vegetació entre cultius, els murs de pedra tradicionals, i les pautes de localització i tipologia de les construccions tradicionals.
- Evitació de l'alteració de la silueta (*skyline*) dels nuclis urbans que constitueixen recursos paisatgístics de primer nivell.
- Establiment de paràmetres per a la regulació de les edificacions aïllades en sòl no urbanitzable, els quals seran coherents amb el patró agrari format por xarxes de camins, parcel·lació, sistema de regs i la topografia.

Anàlisi del Document inicial estratègic

El document conté tres apartats rellevants: la diagnosi del territori, la consideració de models alternatius i un conjunt d'objectius articulats entorn de tres grans blocs temàtics com són la infraestructura verda del territori, el sistema de assentaments urbans i les infraestructures de mobilitat.

Diagnòstic ambiental: derivades de polítiques anteriors

- Resultat de polítiques territorials anteriors, la petjada ecològica del territori és ben elevada, arribant a 3,33 hectàrees per habitant, molt allunyada del valor desitjable generalment admès entorn a 1,8.
- Al llarg del darrers anys la pèrdua de sòl agrícola d'elevada capacitat agrològica ha suposat més de 8.000 hectàrees.
- S'hi troba un fort desequilibri en l'ocupació del sòl en la primera corona, entorn de 50 m2 per habitant i en la segona, 220.
- S'aprecia una pèrdua del patrimoni cultural de l'Horta de València, amb un 70% en condicions deficients.
- Notable contaminació dels fons de l'Albufera i manca de protecció d'algunes zones humides.
- Deteriorament del paisatge agrari per abandó del cultius que duu a una potent reforestació en perjudici de la biodiversitat i a la pèrdua de connectivitat ecològica i funcional.
- Excessiu consum de sòl per a usos no agrícoles, especialment en la segona corona.
- Part del nord del litoral de l'Àrea Metropolitana de València és notablement regressiu, condició que es veurà augmentada per processos de basculació dels sediments de l'espai litoral.

Amenaces del canvi climàtic, CC

Els efectes del canvi climàtic ja són evidents i s'agreujaran sense dubte, subratlla el PATEVal, en un futur, raó per la qual cal contrarestar aquest efecte de caràcter global i contrarestar-lo a través d'una planificació supramunicipal eficient.

En el present moment són clarament distingibles els següents efectes del CC:

- Empobriment de la biodiversitat.
- Disminució de les aportacions hídriques.
- Risc de superació del 25 % de sòl segellat que marca la irreversibilitat del procés.
- Alteracions litorals degudes a la basculació i la salinització-
- Canvi del patró de precipitacions amb una disminució en les capçaleres de conca.

Alternatives: model concèntric, axial, dispers, nodal

Seguint un model fortament acadèmic, PATEVal planteja 5 alternatives de futur:

Alternativa 0: absència de planificació metropolitana.
Suposa acudir a l'actual model de planificació territorial com a suma dels diferents planejaments dels municipis de l'Àrea Metropolitana, és a dir: 895 ha de sòl urbanitzat amb capacitat per a 22.375 vivendes i 1280 ha de sòl industrial i terciari per a 51.000 ocupacions més. El sòl urbanitzable s'eleva a 6.138 ha d'ús residencial i 3.468, d'econòmics. Així, es sobrepassen totes les expectatives de creixement incomplint els objectius del PATEVal.

Creixement concèntric

Alternativa 1: de creixement concèntric.
Suposaria orientar el creixement potencial de l'àrea sobre la Ciutat de València en detriment de la resta de l'Àrea Metropolitana. Els nous teixits s'estructurarien a partir del perímetre de la ciutat absorbint els municipis adjacents, como ja va ocórrer en el passat. Se n'obtindria una major massa crítica pel transport públic, un menor consum de sòl i economies d'escala, però suposaria la desaparició letal de l'Horta, la qual cosa és inassolible.

Alternativa 2: de creixement axial entorn de grans corredors de comunicació.
Prima la connectivitat de la ciutat central amb la resta de nuclis de l'entorn urbà mitjançant solucions radials d'alta capacitat pel que fa a les infraestructures de mobilitat. Posseeix un aspecte molt favorable com és l'optimització del transport públic. Tanmateix, el creixement conurbat i radial és advers per a les comunicacions de tipus orbital, impedeix la permeabilitat de la infraestructura verda i, en general, incrementa la fragmentació del territori

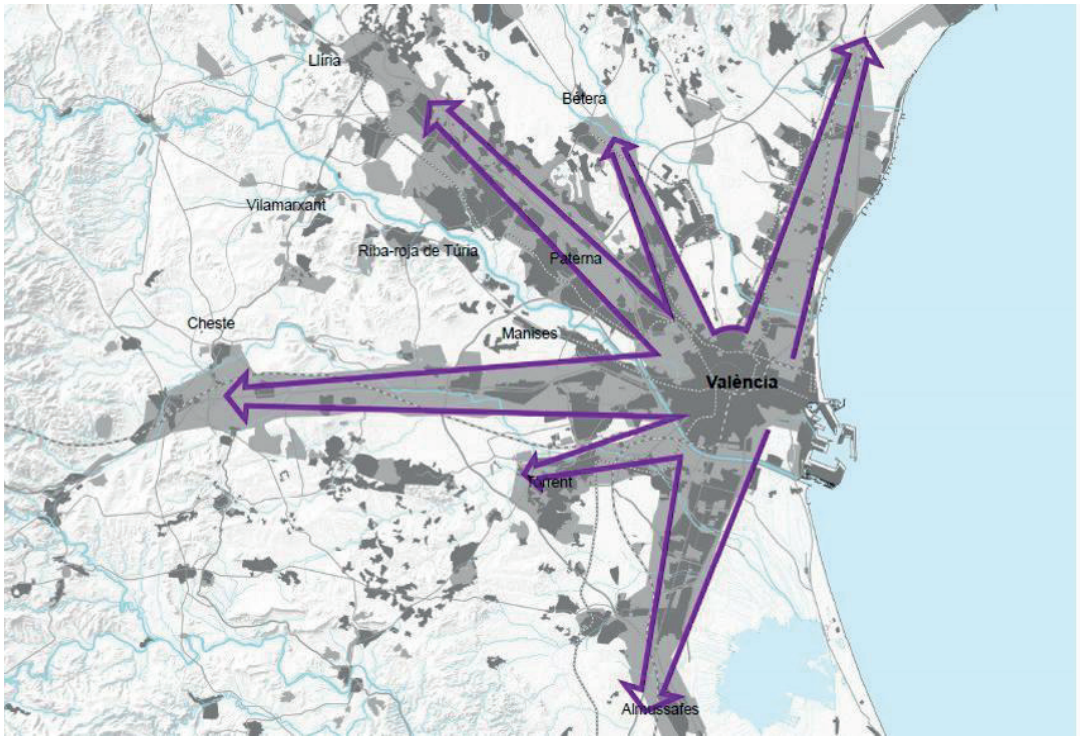

Creixement axial

Alternativa 3: de creixement dispers en el territori.
És una alternativa possible, almenys en part de l'Àrea Metropolitana, i estaria relacionada també amb el creixement tendencial sense planificació metropolitana coordinada. Aquest model és el menys recomanable pel consum insostenible de sòl, la seua connexió amb el transport privat i els seus impactes sobre la infraestructura verda del territori.

Alternativa 4: de creixement nodal, model de ret de ciutats compactes.
A priori, és el model territorial més sostenible. Establert por l'ETCV com el més idoni a escala regional, té els avantatges de la consecució de masses crítiques pel transport públic, una major jerarquització del sistema urbà metropolità. Permet la permeabilitat de la infraestructura verda, la millora de la biodiversitat i evita la formació de conurbacions dels nuclis urbans i un sistema de mobilitat metropolitana més eficient.

Consideracions

Primera.
La Conselleria d'Habitatge, Obres Públiques i Vertebració del Territori ha mamprès una potent política de planificació territorial, iniciada per la recuperació del PAT Horta de València, que ara continua amb el present PATEVal i amb l'anunciat PATCas i el PATLIVal. En el primer dels casos, podem dir que estava madurat i s'ha dut a terme, encara que no és acabat, el procés. En la resta de casos ens trobem en les primeres passes d'un recorregut llarg i complex.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Segona.
La planificació territorial és la base de la utilització racional de recursos insubstituïbles, com ara el sòl, i per tant els seus projectes han de ser rebuts amb satisfacció. En aquest cas, es tracta d'un primer document d'una gran generalitat, d'acord als objectius que pretén en els moments inicials de la planificació, i que en etapes futures haurà de madurar per assolir-los.

Tercera.
Les amenaces del CC enforteixen aquesta necessitat i li afegeixen urgència, que ha de conjugar-se, però, amb la desitjable resolució dels problemes infraestructurals que pateix l'AMV.
Conseqüentment, el CVC encoratja el Consell de la Generalitat a continuar amb rigor en la imprescindible tasca de planificar el territori valencià.

Aquest informe serà remés d'acord amb el protocol establert pel CVC.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Declaració del CVC per al Dia Mundial del Medi Ambient

Autor: Ple CVC
Aprovació: Ple, 29 maig 2017

El Consell Valencià de Cultura ha mantingut una contínua preocupació pel medi ambient i tots els aspectes que s'hi relacionen, des dels incendis forestals a la desertificació o el canvi climàtic. Valguen com a exemples la *Declaració sobre el Canvi Climàtic*, que vam emetre amb motiu de la Cimera de París del desembre de 2015, i l'*Informe sobre el Canvi Climàtic i els seus efectes a la Comunitat Valenciana*, aprovat a l'abril d'enguany mateix.

Ben sovint hem lamentat la falta d'interés d'una part considerable de la població per estos temes, d'importància essencial per a la nostra supervivència com a espècie, i la necessitat d'una alfabetització mediambiental de la societat, per mitjà d'un augment de les campanyes de sensibilització en els mitjans i una major conscienciació educativa. En este sentit, hem demanat a les autoritats educatives la inclusió de la lluita contra el canvi climàtic en els llibres de text i en el material docent, així com una major incidència en els plans d'estudis universitaris.

La idea és que només es valora el que es coneix, i que la causa de la indiferència cap al medi ambient i del desdeny cap a l'impacte causat per les nostres pròpies activitats quotidianes, el que anomenem la nostra empremta ambiental, es basa en la ignorància.

És evident que l'antic vincle dels xiquets amb la naturalesa s'ha relaxat, i també el dels adults. La hiperconnectivitat, això és, la situació actual de l'ésser humà, que viu connectat permanentment a la informació a través de diferents dispositius, incloent-hi el mòbil; la població cada vegada més radicada en l'entorn urbà i una educació ambiental, quan n'hi ha, distanciada del seu objecte d'estudi, semblen haver originat l'anomenat dèficit per naturalesa, un nou concepte, que es refereix a les afeccions físiques i emocionals causades per la carència d'una interacció més freqüent amb la fauna i la flora.

Restablir esta relació d'una manera pràctica i sense misticismes és cada vegada més necessari en el creixement dels jóvens, sobretot en un context en què passen molt de temps allunyats del medi natural. Nombroses veus i publicacions científiques argumenten que el contacte amb la naturalesa estimula els sentits i reporta millores en la salut, l'afectivitat, la creativitat i el benestar, i en relacionen la carència amb més possibilitats de patir trastorns com ara la depressió, l'estrés, l'ansietat i el sedentarisme.

Per això hui, 5 de juny, Dia Mundial del Medi Ambient, el Consell Valencià de Cultura insisteix en la necessitat d'integrar els espais naturals en el model educatiu i en la necessitat d'una cultura mediambiental conseqüent, que fomente la interrelació dels xiquets i dels seus

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

progenitors amb la naturalesa, a un nivell tant de coneixements com afectiu. Només en comprendre que som naturalesa també podrem estar en situació de defendre-la i salvar-la, i de crear les condicions per a viure en un món sostenible.

Consell Valencià de Cultura

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre el anteproyecto de Ley del IVAM

Autor: Css. Jurídica
Aprovació: Ple, 27 març 2017

ANTECEDENTES

Este Informe se realiza en virtud de la Solicitud contenida en el escrito del Hble. Conseller de Educación, Investigación, Cultura y Deporte, de fecha 03.02.2017, que tiene entrada en este Consell Valencià de Cultura el 08.02.2017.

Como se indica en el propio Anteproyecto de Ley y en otros documentos justificativos, son antecedentes obvios la Ley 9/1986 de 30 de diciembre, de la Generalitat, de creación del IVAM , el Decreto Ley de la Comunidad Valenciana 7/2012 de 19 de octubre, del Consell, de Medidas de Reestructuración y Racionalización del Sector Público Empresarial y Fundacional de la Generalitat, y el Decreto 27/2015 de 27 de febrero, del Consell, por el que se aprueba el Reglamento de organización y funcionamiento del IVAM.

Al referido escrito de solicitud se adjuntó la documentación que se relaciona a continuación:

- Propuesta de acuerdo del Consell, suscrita por el Hble. Conseller Sr. Marzá, de fecha 19.01.2017.
- Texto de la primera versión del Anteproyecto de Ley (sin fecha)
- Informe de necesidad y oportunidad de la Directora General de Cultura y Patrimonio de fecha 20.04.2016.
- Resolución de inicio de la tramitación, suscrita por el Hble. Conseller Sr. Marzá, de fecha 09.05.2016.
- Informe de la Abogacía General de fecha 10.06.2016.
- Informe sobre competitividad de la Directora General de Cultura y Patrimonio de fecha 01.07.2016.
- Informe sobre trámite de audiencia (y su no afectación a la esfera de derechos e intereses legítimos de los ciudadanos) de la Directora General de Cultura y Patrimonio de fecha 01.07.2016.
- Informe sobre coordinación informática del Jefe de Servicio de coordinación de entidades culturales de fecha 01.07.2016.
- Memoria económica suscrita por el Jefe de Servicio de Programación económica y presupuestaria de fecha 19.07.2016, complementada mediante Informe del Subsecretario de la Consellería de la misma fecha.
- Informe de la Dirección General de la Función Pública, suscrito por la Hble. Consellera de Justicia de fecha 20.07.2016, posteriormente complementado con escrito suscrito por el Director General con fecha 18.01.2017.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

- Informe de la Dirección General de Tecnologias de la Información y Comunicaciones de fecha 01.08.2016.
- Informe sobre, infancia, adolescencia y familia, suscrito por la Directora General de Cultura y Patrimonio de fecha 01.09.2016.
- Informe sobre impacto de género suscrito por la Directora General de Cultura y Patrimonio de fecha 01.09.2016.
- Informe de la Dirección General del Sector Público, suscrito por el Jefe de Servicio de Planificación y Ordenación de fecha 27.06.2016 y escrito de la Directora General del Sector Público, Modelo económico y Patrimonio de la misma fecha.
- Alegaciones de la Consellería de Justicia, Administración pública, Reformas democráticas y Libertades públicas de fecha 18.01.2017, suscrito por el Subsecretario de la misma .
- Alegaciones de la Consellería de Economía sostenible, Sectores productivos, Comercio y Trabajo de fecha 17.01.2017, suscrito por el Subsecretario de la misma.
- Alegaciones de la Consellería de Sanidad universal y Salud pública de fecha 11.01.2017, suscrito por el Subsecretario de la misma.
- Alegaciones de la Consellería de Infraestructuras, Territorio y Medio ambiente de fecha 11.01.2017, suscrito por el Subsecretario de la misma
- Alegaciones de la Consellería de Transparencia, Responsabilidad social, Participación y Cooperación de fecha 12.01.2017, suscrito por el Subsecretario de la misma.
- Alegaciones de la Consellería de Agricultura, Cambio climático y Desarrollo rural de fecha 09.01.2017, suscrito por el Subsecretario de la misma.
- Alegaciones de la Consellería de Presidencia de fecha 17.01.2017, suscrito por el Subsecretario de la misma.
- Alegaciones de la Vicepresidencia y Consellería de Igualdad y Políticas inclusivas de fecha 18.01.2017, suscrito por el Subsecretario de la misma.
- Informe del Subsecretario de la Consellería de Educación, Investigación, Cultura y Deporte de fecha 13.01.2017.
- Informe de la Dirección General de Presupuestos de fecha 17.01.2017.
- Certificación de Acuerdo de conformidad con la tramitación de fecha 18.01.2017, suscrito por la Hble. Vicepresidenta de la Generalitat.
- Anteproyecto de Ley incorporando alguna de las correcciones propuestas por los distintos Informes antes citados, de fecha 20.01.2017.

OBJETIVO

Como reiteradamente se anuncia en la documentación inicial, en la propuesta de acuerdo del Sr. Conseller, en el informe de necesidad y oportunidad, y en la propia exposición de motivos, el objetivo es redactar una nueva Ley para el IVAM, más acorde con el momento actual y que disipe dudas o interpretaciones ambiguas que pudieran derivarse de la actualmente vigente.

METODOLOGÍA

La metodología empleada se ajusta a la que se utiliza habitualmente y, por tanto, incluye los informes sectoriales preceptivos o habituales

Hay que destacar las reiteraciones que se observan en algunos informes, que consignan la misma argumentación, así como la falta de motivación o argumentación de otros, especialmente los que figuran como Alegaciones de las Consellerías, suscritas por sus respectivos Subsecretarios.

OBSERVACIONES GENÉRICAS

i) Hacemos constar, en primer lugar, que el escrito del Hble. Sr. Conseller de fecha tres de febrero, por el que solicita Informe del CVC, no establece plazo para su realización.

ii) Tanto en la Propuesta de Acuerdo, como en algunos de los Informes, y en la propia exposición de motivos se comete un error cronológico que debiera corregirse, cuando se afirma que la Ley de creación del IVAM de 1986, es consecuencia de lo establecido respecto a Museos por la Ley de Patrimonio Cultural Valenciano de 1998.

iii) Asimismo, llega a indicarse explícitamente que "*tras unos meses de vigencia*" (sic) del Reglamento conviene la modificación de la Ley. No parece que la alusión al transcurso de "unos meses" indique un período de tiempo relevante para observar la obsolescencia de dicha ley, y menos que se utilice como argumento para modificarla. También en estos documentos se alude a la solicitud de "dictamen" del CVC, y aun cuando se puedan considerar análogas, no parecen equivalentes las figuras de dictamen e informe, que es finalmente lo que se solicita del CVC en el escrito de referencia.

CONSIDERACIONES EN CUANTO AL ANTEPROYECTO DEFINITIVO.

Aunque no resulta sencillo distinguir en algunas ocasiones, las modificaciones observadas en la redacción del articulado del Anteproyecto definitivo con respecto al inicial, parece que, en este último documento, se subsanan, si no todas, por lo menos las principales deficiencias observadas principalmente por la Abogacía General, por la Consellería de Justicia, Administración pública, Reformas democráticas y Libertades Públicas, y por la Presidencia de la Generalitat.

Hacemos constar que compartimos la mayor parte de las observaciones realizadas por la Abogacía General, y desconocemos los motivos por los que no se hayan podido aplicar en sus totalidad en el Anteproyecto definitivo.

No obstante, cabe hacer todavía las siguientes consideraciones específicas:

Exposición de motivos:

Además de insistir en las dos cuestiones antes reseñadas en las Observaciones Genéricas de este Informe, ésta –como de hecho se establecerá en la Disposición adicional primera- hace mención al art. 50 de la Ley 6/1993 sobre CulturArts, que poco o nada tiene que ver con el propio IVAM, por mucho que se incluyera inicialmente el Instituto Valenciano de Artes Escénicas, Cinematografía y Música, en la Ley 9/1986.

Art. 2. Objeto, fines y funciones.

Incluye literalmente que el IVAM responderá al desarrollo de la política cultural de la Generalitat Valenciana en materia de arte moderno; es decir, parece que se establece contundentemente una dependencia política de la Generalitat, alejada de una visión científica y rigurosa de la Cultura y, en particular, del arte moderno y contemporáneo. Debiera, en consecuencia, suprimirse o matizarse adecuadamente tal aseveración.

Art. 5. Consejo Rector.

En el apartado 5.b.3 se hace mención al "Código de buenas prácticas en la Cultura Valenciana" –que no tiene rango legislativo- para la elección de miembros de libre designación. Sin embargo, el status de los miembros del Consejo Rector, que no tienen condición de altos cargos u otra de carácter orgánico, ni responsabilidad individual alguna, más allá de las que se derivan de su pertenencia a un órgano colegiado, y que no perciben por ello un salario u otros emolumentos, no parece adecuarse a los objetivos y los modos de elección de órganos unipersonales a los que se refiere el mencionado código de buenas prácticas. En todo caso, si se considera conveniente, debería argumentarse de manera explícita.

Por otro lado, parece innecesario establecer limitación temporal de pertenencia al mismo, cuando el cese debiera producirse a petición razonada del Director o Directora Gerente en cualquier momento (no sólo por renuncia, fallecimiento o incapacidad, como dice el texto) y la renovación expresa, aun cuando hubieran pasado los quince años –que son muchos- a los que hace mención el artículo, a propuesta de la Dirección Gerencia del IVAM, siempre sería factible de nuevo.

También conviene tener en cuenta que si la designación se produce a propuesta de la Dirección a la Presidencia del IVAM, parece razonable que dicha oportunidad la tuvieran también nuevos responsables (cada vez que se produjeran estos cambios).

Convendría restarle ambigüedad al término "presencia equilibrada" de mujeres y hombres, y apostar contundentemente por la paridad o, en otro caso, por unos límites de desequilibrio.

En el apartado 3.b.2 en cuanto a las vocalías designadas, se deberá sustituir "director" por "dirección".

En el apartado 6 se hace mención a la "auditoría interna" sin que esa figura quede claramente delimitada en cuanto a sus características, responsabilidad y forma de funcionamiento (más allá de la carencia de voto en el Consejo), ni aclarar si se trata de una suerte de "Intervención delegada".

Cuestión aparte, pero no irrelevante, es que se haya suprimido la designación de miembros del Consejo Rector por parte del CVC, máximo órgano estatutario en materia cultural de la Comunidad Valenciana y de su Gobierno.

***Art. 6. Funciones del Consejo Rector*.**

Entre las funciones descritas debiera incluirse la aprobación de adquisición a título oneroso de inmuebles o la suscripción de contratos de arrendamiento, tal y como le atribuye, posteriormente, el segundo parágrafo del *art. 20.3*, relativo a *Patrimonio*.

***Art. 8. Consejo Asesor*.**

El apartado 1 establece un número de cinco para este órgano, que incluye entre ellos al Director o Directora Gerente y a la Secretaría, probablemente en aras de la agilidad y eficiencia de su funcionamiento. Sin embargo, este número parece muy restrictivo si se tienen en cuenta sus funciones.

Una lectura literal del apartado 2 pareciera impedir la participación de la Dirección Gerencia en cualquiera de las deliberaciones, puesto que en su conjunto el Consejo Asesor –como tal- no es decisorio sino consultor (véase el *art.9* que se refiere a sus funciones) y la totalidad de las decisiones corresponden al Consejo Rector.

En el apartado 3, se indica que el Secretario (dígase Secretaría) asistirá a las reuniones con voz pero sin voto. Lo que significa que los vocales serán realmente cuatro, incluida la Presidencia.

Cabe reproducir aquí las observaciones hechas anteriormente, con respecto al Consejo Rector, en cuanto al Código de buenas prácticas, duración de mandato y presencia "equilibrada" de mujeres y hombres.

Art.10. Funcionamiento del Consejo Asesor.

Es necesario aclarar el apartado 1 de este artículo. En él se explicita que el voto de la Presidencia será dirimente, pese a las limitaciones que con anterioridad ha establecido el *Art.8.2*, así como que para la constitución válida será necesaria "la mitad al menos de sus miembros"; cuando la totalidad de los mismos es cinco, incluyendo el Secretario (dígase

Secretaría) sin capacidad de voto. Sería conveniente aclarar el quórum mínimo requerido, cuantitativa y cualitativamente.

Y el apartado 2 establece la obligatoriedad de una reunión ordinaria anual, lo que parece claramente insuficiente, y casi contradictorio con sus funciones, ante una previsible actividad dinámica y eficiente de la Institución.

También señala que se podrán convocar reuniones extraordinarias a solicitud de, al menos, la tercera parte de sus vocalías, que, si se considera que la Secretaría no tiene voto, será la tercera parte de cuatro vocales, es decir, 1,3 vocales.

Art.20. Patrimonio.

Como se ha dicho anteriormente, el segundo parágrafo del apartado 3 de este artículo, debiera constar –sin perjuicio de la conveniencia de mantenerlo en este artículo- en el *art.6* relativo a las *funciones del Consejo Rector.*

Art.21. Ingresos por acceso a las colecciones y cesión de espacios.

El apartado 4 de este artículo establece un órgano subalterno de la Dirección Gerencia al que denomina Subdirección General de Administración al que no se ha hecho mención nunca en el resto del articulado. No cabe presumir necesariamente su existencia y, en caso de serlo, parece innecesaria la denominación de Subdirección General.

Disposición final primera. Modificación del art.50 de la Ley 6/1993.

Como anunciaba la exposición de motivos, esta disposición primera modifica el art.50 de la Ley 6/1993 de 31 de diciembre, de Presupuestos de la Generalitat para el ejercicio 1994, relacionado específicamente con CulturArts y su actual cambio de denominación por Instituto Valenciano de la Cultura, que introduce confusión en una Ley que le es ajena e independiente.

Disposición final segunda.

Desarrollo reglamentario. Su apartado b) establece un plazo de seis meses para la aprobación por el Consell del Reglamento. Tal vez resultara más prudente hablar del inicio de su redacción, puesto que los plazos entre el inicio y la aprobación de una figura jurídica difícilmente se pueden establecer con precisión antes de conocer las incidencias que pudieran surgir en su tramitación. Sirva de muestra que el inicio de elaboración de este Anteproyecto es de abril de 2016 y todavía no es más que eso, un Anteproyecto.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

CONCLUSIONES

1) Estudiado el Anteproyecto definitivo de Ley, así como todos los documentos adjuntos, solicitamos se tengan en cuenta tanto las Observaciones Genéricas como las Consideraciones Específicas que hemos señalado en este informe.

2) Asimismo, no compartimos la injustificada exclusión de vocalías en los Consejos, a propuesta del Consell Valencià de Cultura, máximo órgano asesor en materia cultural de la Generalitat Valenciana y de las Instituciones Públicas Valencianas.

Este informe será remitido al Conseller de Educación, Investigación, Cultura y Deportes de la Generalitat Valenciana y a la Dirección del IVAM.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre la salut sexual i els drets sexuals (bilingüe)

Autor: Css. Jurídica
Aprovació: Ple, 24 juliol 2017

ANTECEDENTS

El Consell Valencià de Cultura ha emés repetidament declaracions i informes sobre els comportaments que generen violència i agressions, en particular contra els col·lectius més vulnerables. Així, per exemple, el 27 de febrer de 2012, el Ple del CVC va aprovar la *Declaració sobre les percepcions i les actituds social cap a la dona.* El 23 de febrer de 2015 va aprovar l'*Informe sobre la Violència de Gènere*. El 21 de desembre de 2015, el Ple va aprovar l'*Informe sobre las personas mayores*, i el 28 de novembre de 2016 l'*Informe sobre els Drets del Xiquet*.

Una llarga sèrie de notícies recents: l'augment de violacions col·lectives i sistemàtiques, els abusos sexuals a menors, la pornografia infantil, els assassinats i vexacions d'homosexuals i d'altres col·lectius en minoria, sobretot en alguns països, l'increment de la violència de gènere, i la proliferació d'algunes pràctiques, com la hipoxifília o asfíxia eròtica i el *chemsex* –acrònim de l'expressió anglesa *chemical sex*–, que es caracteritza per consumir diversos tipus de drogues a fi de mantindre relacions sexuals durant un llarg període de temps, cosa que ocasiona conseqüències per a la salut; tot això, en fi, ens ha portat a reflexionar sobre la salut sexual de les persones, així com sobre els seus drets sexuals, parcel·les ambdues que es veuen afectades en tots els casos mencionats.

D'altra banda, els professionals de la salut coneixen bé la varietat de problemes que se'ls presenten cada dia en relació amb el sexe o les seues disfuncions, tant en la dona com en l'home, i que en nombrosos casos porten a la infelicitat de les persones i a la inestabilitat de les seues relacions.

La necessitat d'atenció s'estén particularment als jóvens, que poden posar en risc la salut per mantindre relacions sexuals sense una educació sexual suficient. No sols ens referim als embarassos no desitjats, sinó a les ITS (malalties de transmissió sexual) i a les vivències negatives que es generen, des d'un punt de vista emocional, quan la vida amorosa i sexual no es gestiona de manera adequada. I tot açò té a veure, una vegada més, amb la salut sexual i els drets sexuals, en particular amb el dret a l'educació sexual integral.

La sexologia és la ciència que estudia la sexualitat de l'ésser humà, el comportament sexual i les seues diferents manifestacions, des del punt de vista psicològic i fisiològic. És una ciència, doncs, d'amplis interessos i gran utilitat social, i una branca fonamental de la psicologia i la medicina. Este breu informe en reconeix la importància, i subratlla la labor dels sexòlegs a l'hora de defendre els drets sexuals i vetlar per la salut sexual.

Per a elaborar-lo hem comptat amb la compareixença de María Pérez Conchillo, directora del Servei d'Atenció Psicològica a Menors Víctimes d'Abusos Sexuals i Menors Perpetradors de la Conselleria de Benestar Social, presidenta de l'Acadèmia Espanyola de Sexologia i Medicina Sexual i vicepresidenta de l'Associació Mundial per a la Salut Sexual, i amb la de Felipe Hurtado, psicòleg i sexòleg del Servei Valencià de Salut.

Van comparéixer el 13 de març de 2017, i van aportar abundant documentació, en particular l'informe *Sexualitat i drets sexuals*, material elaborat per al Programa d'Intervenció en Salut Sexual per a Metges d'Atenció Primària (PRISS-AP), edició de 2014, i la Declaració dels Drets Sexuals elaborada per la WAS (Associació Mundial per a la Salut Sexual).

A la documentació esmentada s'han afegit posteriorment dades referides a la Comunitat Valenciana sobre:

1) Interrupcions voluntàries de l'embaràs;

2) Casos de víctimes d'abusos sexuals derivats al Servei d'Atenció Psicològica.

3) Víctimes mortals per violència de gènere segons grups d'edat, relació víctima/agressor i comunitat autònoma.

4) Casos de sida de la Comunitat Valenciana notificats a 31 de gener de 2013 per la Direcció General de Salut Pública, Subdirecció General d'Epidemiologia.

SEXUALITAT I DRETS SEXUALS

El ple desenvolupament de la sexualitat depén de la satisfacció de necessitats humanes bàsiques, com el desig d'aproximació i de contacte, la cerca d'intimitat, la urgència física, la necessitat d'expressió emocional, de donar i rebre plaer, tendresa i amor.

El marc social en què vivim afecta de forma molt important les nostres vivències sexuals. Les influències familiars, socials, religioses i legals permeten o dificulten un desenvolupament positiu de la vida sexual. Per això la necessitat d'uns drets sexuals que ens el permeten.

Els drets sexuals són drets humans universals basats en la llibertat, dignitat i igualtat inherents a tots els éssers humans. Atés que la salut constitueix un dret humà fonamental, la salut sexual ha de ser un dret humà bàsic.

La salut sexual és el resultat d'un medi tolerant que reconeix, respecta, exerceix estos drets sexuals i els ensenya. Al contrari, una societat totalitària reprimeix la sexualitat i pot convertir els seus membres en éssers reprimits, violents i ignorants.

En 1997, el 13é Congrés Mundial de Sexologia, que va tindre lloc a València, va emetre esta Declaració de Drets Sexuals, que en 1999 va ser revisada i aprovada per l'Assemblea General de l'Associació Mundial de Sexologia, WAS, en el 14é Congrés Mundial de Sexologia que va tindre lloc a Hong Kong, República Popular Xina.

1. El dret a la llibertat sexual. La llibertat sexual comprén la possibilitat de la plena expressió del potencial sexual dels individus. No obstant això, açò exclou tota forma de coerció, explotació i abús sexuals en qualsevol temps i situació de la vida.
2. El dret a l'autonomia, integritat i seguretat sexuals del cos. Este dret inclou la capacitat de prendre decisions autònomes sobre la pròpia vida sexual dins del context de l'ètica personal i social. També estan incloses la capacitat de control i gaudi dels nostres cossos, lliures de tortura, mutilació i violència de qualsevol tipus.
3. El dret a la privacitat sexual. Este involucra el dret a les decisions i conductes individuals realitzades en l'àmbit de la intimitat sempre que no interferisquen en els drets sexuals d'altres.
4. El dret a l'equitat sexual. Este dret es refereix a l'oposició a totes les formes de discriminació, independentment del sexe, gènere, orientació sexual, edat, raça, classe social, religió o limitació física o emocional.
5. El dret al plaer sexual. El plaer sexual, incloent-hi l'autoerotisme, és font de benestar físic, psicològic, intel·lectual i espiritual.
6. El dret a l'expressió sexual emocional. L'expressió sexual va més enllà del plaer eròtic o dels actes sexuals. Tot individu té dret a expressar la seua sexualitat a través de la comunicació, el contacte, l'expressió emocional i l'amor.
7. El dret a la lliure associació sexual. Significa la possibilitat de contraure o no matrimoni, de divorciar-se i d'establir altres tipus d'associacions sexuals responsables.
8. El dret a la presa de decisions reproductives, lliures i responsables. Açò comprén el dret a decidir tindre o no fills, el nombre, el temps entre cada un, i el dret a l'accés ple als mètodes de regulació de la fecunditat.
9. El dret a informació basada en el coneixement científic. Este dret implica que la informació sexual ha de ser generada a través de la investigació científica lliure i ètica, així com el dret a la difusió apropiada en tots els nivells socials.
10. El dret a l'educació sexual integral. Este és un procés que s'inicia amb el naixement i dura tota la vida i que hauria d'involucrar totes les institucions socials.
11. El dret a l'atenció de la salut sexual. L'atenció de la salut sexual ha d'estar disponible per a la prevenció i el tractament de tots els problemes, preocupacions i trastorns sexuals.

1. ELS DRETS SEXUALS SÓN DRETS HUMANS FONAMENTALS I UNIVERSALS.
2. Per a assegurar el desenvolupament d'una sexualitat saludable en les persones i en les societats, convindria que estos drets sexuals foren reconeguts, promoguts, respectats i defensats per totes les societats amb tots els seus mitjans.

SALUT SEXUAL

Des de mitjan segle XIX s'ha anat gestant un canvi d'apreciació sobre la sexualitat humana. Investigadors notables, com Krafft-Ebbing (1840-1902), Sigmund Freud (1856-1939), Havelock Ellis (1859-1939), Magnus Hirschfeld (1868-1935), Alfred C. Kinsey (1894-1956), William Masters (1915-2001) i Virginia Johnson (1925-2013) van desafiar la beateria que prevalia, fins i tot en els cercles mèdics i acadèmics, i van conferir a la sexologia, que llavors a penes existia, un nou estatus.

L'anglesa Marie Stopes (1880-1958) i la nord-americana Margaret Sanger (1879-1966) van donar una expressió pràctica a les noves actituds i als nous coneixements, promovent l'educació sexual i les clíniques de control de naixements.

El primer document de l'OMS (Organització Mundial de la Salut) sobre salut sexual es va publicar en 1975, i inclou una definició de la salut sexual. Diu:
«Un conjunt creixent de coneixements indica que els problemes de la sexualitat humana són més profunds i importants per al benestar i la salut d'individus de moltes cultures que el que s'havia admés anteriorment, i que la ignorància de les qüestions sexuals i les nocions errònies sobre elles guarden estreta relació amb diversos problemes de salut i amb la qualitat de la vida. Sense desconéixer la dificultat d'arribar a una definició universalment acceptable de la totalitat de la sexualitat humana, es presenta com un pas en esta direcció la següent definició de salut sexual: salut sexual és la integració dels elements somàtics, emocionals, intel·lectuals i socials de l'ésser sexual, per mitjans que siguen positivament enriquidors i que potencien la personalitat, la comunicació i l'amor. Presenten decisiva importància des d'eixe punt de vista el dret a la informació sexual i el dret al plaer.»

En el llibre *Las enseñanzas de sexualidad humana en las escuelas de formación de profesionales de la salud* (1975), Bata, Bannerman i Burton consideren que el concepte de sexualitat sana inclou tres elements bàsics:

1. L'aptitud per a disfrutar de l'activitat sexual i reproductiva, i per a regular-la de conformitat amb una ètica personal i social.
2. L'absència de pors, de sentiments de vergonya i culpabilitat, de creences infundades i d'altres factors psicològics que inhibisquen la reacció sexual o pertorben les relacions sexuals.
3. L'absència de trastorns orgànics, de malalties i deficiències que entorpisquen l'activitat sexual i reproductiva.

Esta noció de salut sexual suposa l'adopció d'un criteri positiu respecte de la sexualitat humana. La finalitat de l'assistència prestada hauria de ser, segons el propi sector, el gaudi intensificat de la vida i de les relacions personals, i no sols l'assessorament i l'assistència relacionats amb la procreació o les malalties de transmissió sexual.

D'altra banda, els problemes sexuals haurien de ser avaluats també com a evidents problemes de salut i com a símptomes que adverteixen d'altres patologies d'índole orgànica i/o psicològica.

La salut sexual ha d'entendre's en relació amb els drets sexuals, que garanteixen el ple respecte a la integritat de l'ésser humà; les relacions sexuals igualitàries basades en el consentiment mutu; l'assumpció de les responsabilitats i conseqüències del comportament sexual; la no-discriminació i el respecte a les diferències socioculturals, sempre que no entren en conflicte amb els drets individuals. I, finalment, el dret al plaer ha de considerar-se com a font de salut i benestar.

En 2008, l'Associació Mundial per a la Salut Sexual (WAS) va publicar en el document *Salut Sexual per al Mil·lenni* els anomenats Objectius del mil·lenni en matèria de salut sexual, que són els següents:

1r- Reconéixer, promoure, garantir i protegir els drets sexuals per a tots.
2n- Avançar cap a la igualtat i l'equitat de gènere.
3r- Condemnar, combatre i reduir totes les formes de violència relacionades amb la sexualitat.
4t- Proveir accés universal a la informació completa i a l'educació integral de la sexualitat.
5é- Assegurar que els programes de salut reproductiva reconeguen el caràcter central de la salut sexual.
6é- Detindre i revertir la propagació de la infecció pel VIH i d'altres infeccions de transmissió sexual.
7é- Identificar, abordar i tractar les preocupacions, les disfuncions i els trastorns sexuals.
8é- Aconseguir el reconeixement del plaer sexual com un component de la salut i el benestar total.

L'EDUCACIÓ

Les relacions sexuals tenen una finalitat constant, que és la consecució del plaer i del contacte íntim, expressió d'una relació més o menys física i més o menys sentimental, i una altra de potestativa, que és la reproducció.

L'educació sexual hauria de cobrir este doble objectiu: donar els coneixements indispensables a les persones perquè puguen obtindre la satisfacció sexual, i informar-los dels distints mètodes anticonceptius perquè puguen exercir una maternitat/paternitat responsable, sobre pràctiques de risc i altres facetes. Es tracta, doncs, d'un objectiu bàsic en la formació dels adolescents, que no hauria d'estar limitada per la falta de mitjans, ni pel tipus de centre docent a què s'assisteix.

Segons els compareixents, a la Comunitat Valenciana hi ha 57 Centres de Salut Sexual i Reproductiva. A la resta d'Espanya hi ha iniciatives puntuals al País Basc i a Andalusia, però no hi ha un programa consensuat com el nostre. És a dir, no hi ha sexologia pública.

La carència és greu, perquè ens impedeix disposar d'un Informe Nacional de Salut Sexual, i amb les dades de partida necessàries, per a fer uns programes d'educació sexual en temps escolar amb continuïtat, més enllà de les iniciatives parcials i dels governs d'un signe o d'un altre.

D'altra banda, falten mitjans, entre altres coses per a fer programes com el PIES (Programa d'Intervenció i Educació Sexual) per a Secundària, basat, entre altres, en el Document de Madrid de 2011, titulat *Educació per a la sexualitat amb bases científiques*. En el PIES no sols es parla d'educació sexual, sinó també de la diversitat sexual i fins de les mutilacions genitals.

No obstant això, en 3r d'ESO només es disposa de tres sessions d'una hora a l'any, temps clarament insuficient per a impartir els coneixements necessaris.

La falta de dotació i de recursos econòmics contrasta amb l'alt cost familiar i social que la mala educació sexual pot comportar a llarg termini.

En la compareixença, María Pérez Conchillo va explicar també com el Servei d'Atenció Psicològica a Menors Víctimes d'Abusos Sexuals ha vist com li retallaven el pressupost un 50%, i això en una societat en què un 20% de la població menor d'edat ha patit abusos sexuals.

Sembla que siga una realitat que es prefereix ignorar. Costa molt, per exemple, admetre la realitat d'abusos comesos en l'àmbit familiar. Per això, la compareixença advoca perquè l'atenció al menor siga universal, i no estiga destinada només als que d'alguna manera ja es troben a l'empara dels servicis de protecció.

LA SITUACIÓ A LA COMUNITAT VALENCIANA

La Comunitat Valenciana ha sigut pionera en estos temes.

La Societat de Sexologia del País Valencià va nàixer ben prompte, en 1979, i va ser legalitzada en 1981. El reconeixement va coincidir amb la seua participació, juntament amb altres, en la constitució de la Federació Espanyola de Societats de Sexologia.

Dos anys després, en 1983, María Pérez Conchillo i Juan José Borrás Valls van fundar l'Institut Espill de Psicologia i Sexologia. Este institut va organitzar el XIII Congrés Mundial de Sexologia, celebrat a València al juny de 1997, en el qual es va redactar la primera Declaració dels Drets Sexuals, drets que hui en dia són promoguts per organitzacions internacionals com l'Associació Mundial per a la Salut Sexual (WAS), l'Organització Mundial de la Salut (OMS) i l'Organització Panamericana de la Salut (OPS).

RECOMANACIONS

D'acord amb el que s'ha exposat en el present informe, el Consell Valencià de Cultura fa les recomanacions següents:

1) Les Administracions Públiques han d'extremar la seua dedicació a l'hora de reconéixer, promoure, garantir i protegir els drets sexuals i la salut sexual per a tots.

2) Els pressupostos de les diferents AAPP hauran d'incloure partides suficients per a garantir el compliment dels Drets Sexuals.

3) En els casos d'atenció a les víctimes del maltractament sexual, les actuacions dissenyades des de les administracions, agents socials i altres hauria d'estar dirigida a tota la població, no sols als menors usuaris de servicis socials, ja que l'atenció dels menors és responsabilitat de tots.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

4) La conselleria competent en matèria d'Educació hauria de regular un substancial increment dels horaris d'educació sexual en les ensenyances mitjanes, de tal manera que es garantisquen, de manera efectiva, els objectius d'una vertadera educació sexual, i proporcionar els mitjans necessaris per a això.

5) De la mateixa manera, hauria de garantir l'existència en tots els centres docents de PIES (Programes d'Intervenció i Educació Sexual)

Este text s'enviarà als compareixents i al protocol habitual.

BIBLIOGRAFIA

Borrás Valls, J.J, Perez Conchillo, M., *Sexuality and Human Rights*. *Proceedings of the 13th World Congress of Sexology*. Editors. 1997.

D. R. Mace, R. H. O. Bannerman, J. Burton, editores. *Las enseñanzas de sexualidad humana en las escuelas de formación de profesionales de la salud.* World Health Organization, Ginebra, 1975.

Fisher, H.E. *El contrato sexual. La evolución de la conducta sexual humana.* Barcelona. Salvat. 1995.

Kay i altres. *The bonobo genome compared with the chimpanzee and human genomes. Nature* 486,527–531 (28 June 2012)

López de la Llave, A.: *Sexualidad humana y salud*, 2010. En Salud Sexual-Fundación UNED, Editorial Dykinson, Madrid.

OMS, 1975. *Instrucción y asistencia en cuestiones de sexualidad humana. Formación de profesionales de la salud.* Informe Serie Técnica n. 572, 1975.

Organització Panamericana de la Salut (OPS) Organització Mundial de la Salut (OMS) En col·laboració amb l'Associació Mundial per a la Salut Sexual (WAS). *Promoción de la salud sexual. Recomendaciones para la acción. Guatemala, 2000* Document complet en la pàgina web: www.espill.org

Pita, Elena. *La sexualidad es el patrimonio más importante del ser humano*. Magazine El Mundo, 25 de gener de 2004.

WHO 2006. *Defining sexual health. Report of a technical consultation on sexual heaith* 28-31. January 2002.

World Association for Sexual Health (2008): *Salud Sexual para el Milenio: Declaración y Documento Técnico*. Minneapolis, EUA. Document complet en la pàgina web: www.worldsexology.org/millennium-declaration.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

INFORME SOBRE LA SALUD SEXUAL Y LOS DERECHOS SEXUALES

ANTECEDENTES

El Consell Valencià de Cultura ha emitido repetidamente declaraciones e informes sobre los comportamientos que generan violencia y agresiones, en particular contra los colectivos más vulnerables. Así, por ejemplo, el 27 de febrero de 2012, el Pleno del CVC aprobó la *Declaració sobre les percepcions i les actitudes socials cap a la dona.* El 23 de febrero de 2015 aprobó el *Informe sobre la Violencia de Género*. El 21 de diciembre de 2015, el Pleno aprobó el *Informe sobre las personas mayores*, y el 28 de noviembre de 2016 el Pleno aprobó el *Informe sobre los Derechos del Niño*.

Una larga serie de noticias recientes: el aumento de violaciones colectivas y sistemáticas, los abusos sexuales a menores, la pornografía infantil, los asesinatos y vejaciones de homosexuales y otros colectivos en minoría, sobre todo en algunos países, el incremento de la violencia de género, y la proliferación de algunas prácticas, como la hipoxifilia o asfixia erótica y el *chemsex* –acrónimo de la expresión inglesa *chemical sex*–, que se caracteriza por consumir varios tipos de drogas con el objetivo de mantener relaciones sexuales durante un largo período de tiempo, con sus consecuencias para la salud; todo eso, en fin, nos ha llevado a reflexionar sobre la salud sexual de las personas, así como sobre sus derechos sexuales, parcelas ambas que se ven afectadas en todos los casos mencionados.

Por otra parte, los profesionales de la salud conocen bien la variedad de problemas que se les presentan cada día en relación con el sexo o sus disfunciones, tanto en la mujer como en el hombre, y que en numerosos casos llevan a la infelicidad de las personas y a la inestabilidad de sus relaciones.

La necesidad de atención se extiende particularmente a los jóvenes, que pueden poner en riesgo su salud por mantener relaciones sexuales sin una educación sexual suficiente. No solo nos referimos a los embarazos no deseados, sino a las ITS (enfermedades de transmisión sexual) y a las vivencias negativas que se generan, desde un punto de vista emocional, cuando la vida amorosa y sexual no se gestiona de manera adecuada. Y todo esto tiene que ver, una vez más, con la salud sexual y los derechos sexuales, en particular con el derecho a la educación sexual integral.

La sexología es la ciencia que estudia la sexualidad del ser humano, el comportamiento sexual y sus diferentes manifestaciones, desde el punto de vista psicológico y fisiológico. Es una ciencia, pues, de amplios intereses y gran utilidad social, y una rama fundamental de la

psicología y la medicina. Este breve informe reconoce esa importancia, y subraya la labor de los sexólogos a la hora de defender los derechos sexuales y velar por la salud sexual.

Para su elaboración hemos contamos con la comparecencia de María Pérez Conchillo, directora del Servei d'Atenció Psicològica a Menors Víctimes d'Abusos Sexuals i Menors Perpetradors de la Conselleria de Benestar Social, Presidenta de la Academia Española de Sexología y Medicina Sexual y Vicepresidenta de la Asociación Mundial para la Salud Sexual, así como con la de Felipe Hurtado, psicólogo y sexólogo del Servei Valencià de Salut.

Ambos comparecieron el 13 de marzo de 2017, y aportaron abundante documentación, en particular el informe *Sexualidad y derechos sexuales*, material elaborado para el Programa de Intervención en Salud Sexual para médicos de Atención Primaria (PRISS-AP), edición de 2014, y la Declaración de los Derechos Sexuales elaborada por la WAS (Asociación Mundial para la Salud Sexual).

A la documentación citada se han añadido posteriormente datos referidos a la Comunitat Valenciana sobre:

1) Interrupciones voluntarias del embarazo;

2) Casos de víctimas de abusos sexuales derivados al Servicio de Atención Psicológica.

3) Víctimas mortales por violencia de género según grupos de edad, relación víctima/agresor y comunidad autónoma

4) Casos de Sida de la Comunitat Valenciana notificados a 31 de enero de 2013 por la Dirección general de Salud Pública, subdirección general de epidemiología.

SEXUALIDAD Y DERECHOS SEXUALES

El pleno desarrollo de la sexualidad depende de la satisfacción de necesidades humanas básicas, como el deseo de aproximación y de contacto, la búsqueda de intimidad, la urgencia física, la necesidad de expresión emocional, de dar y recibir placer, ternura y amor.

El marco social en que vivimos afecta de forma muy importante nuestras vivencias sexuales. Las influencias familiares, sociales, religiosas y legales permiten o dificultan un desarrollo positivo de la vida sexual. De ahí la necesidad de unos derechos sexuales, que nos permitan ese desarrollo.

Los derechos sexuales son derechos humanos universales basados en la libertad, dignidad e igualdad inherentes a todos los seres humanos. Dado que la salud constituye un derecho humano fundamental, la salud sexual debe ser un derecho humano básico.

La salud sexual es el resultado de un medio tolerante que reconoce, respeta, ejerce estos derechos sexuales y los enseña. Por el contrario, una sociedad totalitaria reprime la sexualidad y puede convertir a sus miembros en seres reprimidos, violentos e ignorantes.

En 1997, el 13º Congreso Mundial de Sexología, que tuvo lugar en Valencia, emitió esta Declaración de Derechos Sexuales, que en 1999 fue revisada y aprobada por la Asamblea General de la Asociación Mundial de Sexología, WAS, en el 14º Congreso Mundial de Sexología que tuvo lugar en Hong Kong, República Popular China.

1. El derecho a la libertad sexual. La libertad sexual abarca la posibilidad de la plena expresión del potencial sexual de los individuos. Sin embargo, esto excluye toda forma de coerción, explotación y abuso sexuales en cualquier tiempo y situación de la vida.

2. El derecho a la autonomía, integridad y seguridad sexuales del cuerpo. Este derecho incluye la capacidad de tomar decisiones autónomas sobre la propia vida sexual dentro del contexto de la ética personal y social. También están incluidas la capacidad de control y disfrute de nuestros cuerpos, libres de tortura, mutilación y violencia de cualquier tipo.

3. El derecho a la privacidad sexual. Este involucra el derecho a las decisiones y conductas individuales realizadas en el ámbito de la intimidad siempre y cuando no interfieran en los derechos sexuales de otros.

4. El derecho a la equidad sexual. Este derecho se refiere a la oposición a todas las formas de discriminación, independientemente del sexo, género, orientación sexual, edad, raza, clase social, religión o limitación física o emocional.

5. El derecho al placer sexual. El placer sexual, incluyendo el autoerotismo, es fuente de bienestar físico, psicológico, intelectual y espiritual.

6. El derecho a la expresión sexual emocional. La expresión sexual va más allá del placer erótico o los actos sexuales. Todo individuo tiene derecho a expresar su sexualidad a través de la comunicación, el contacto, la expresión emocional y el amor.

7. El derecho a la libre asociación sexual. Significa la posibilidad de contraer o no matrimonio, de divorciarse y de establecer otros tipos de asociaciones sexuales responsables.

8. El derecho a la toma de decisiones reproductivas, libres y responsables. Esto abarca el derecho a decidir tener o no hijos, el número y espaciamiento entre cada uno, y el derecho al acceso pleno a los métodos de regulación de la fecundidad.

9. El derecho a información basada en el conocimiento científico. Este derecho implica que la información sexual debe ser generada a través de la investigación científica libre y ética, así como el derecho a la difusión apropiada en todos los niveles sociales.

10. El derecho a la educación sexual integral. Este es un proceso que se inicia con el nacimiento y dura toda la vida y que debería involucrar a todas las instituciones sociales.

11. El derecho a la atención de la salud sexual. La atención de la salud sexual debe estar disponible para la prevención y el tratamiento de todos los problemas, preocupaciones y trastornos sexuales.

LOS DERECHOS SEXUALES SON DERECHOS HUMANOS FUNDAMENTALES Y UNIVERSALES.

Para asegurar el desarrollo de una sexualidad saludable en las personas y en las sociedades, convendría que estos derechos sexuales fuesen reconocidos, promovidos, respetados y defendidos por todas las sociedades con todos sus medios.

SALUD SEXUAL

Desde mediados del siglo XIX se ha ido gestando un cambio de apreciación acerca de la sexualidad humana. Investigadores notables, como Krafft-Ebbing (1840-1902), Sigmund Freud (1856-1939), Havelock Ellis (1859-1939), Magnus Hirschfeld (1868-1935), Alfred C. Kinsey (1894-1956), William Masters (1915-2001) y Virginia Johnson (1925-2013) desafiaron la gazmoñería que prevalecía, incluso en los círculos médicos y académicos, y confirieron a la sexología, que entonces apenas existía, un nuevo status.

La inglesa Marie Stopes (1880-1958) y la estadounidense Margaret Sanger (1879-1966) dieron una expresión práctica a las nuevas actitudes y a los nuevos conocimientos, promoviendo la educación sexual y las clínicas de control de nacimientos.

El primer documento de la OMS (Organización Mundial de la Salud) sobre salud sexual se publicó en 1975, e incluye una definición de la salud sexual. En él se dice:

«Un conjunto creciente de conocimientos indica que los problemas de la sexualidad humana son más profundos e importantes para el bienestar y la salud de individuos de muchas culturas que lo que se había admitido anteriormente, y que la ignorancia de las cuestiones sexuales y las nociones erróneas sobre las mismas guardan estrecha relación con diversos problemas de salud y con la calidad de la vida. Sin desconocer la dificultad de llegar a una definición universalmente aceptable de la totalidad de la sexualidad humana, se presenta como un paso en esta dirección la siguiente definición de salud sexual: Salud sexual es la integración de los elementos somáticos, emocionales, intelectuales, y sociales del ser sexual, por medios que sean positivamente enriquecedores y que potencien la personalidad, la comunicación y el amor. Presentan decisiva importancia desde ese punto de vista el derecho a la información sexual y el derecho al placer.»

En el libro *Las enseñanzas de sexualidad humana en las escuelas de formación de profesionales de la salud* (1975), Mace, Bannerman y Burton consideran que el concepto de sexualidad sana incluye tres elementos básicos:

1. La aptitud para disfrutar de la actividad sexual y reproductiva, y para regularla en conformidad con una ética personal y social.

2. La ausencia de temores, de sentimientos de vergüenza y culpabilidad, de creencias infundadas y de otros factores psicológicos que inhiban la reacción sexual o perturben las relaciones sexuales.

3. La ausencia de trastornos orgánicos, de enfermedades y deficiencias que entorpezcan la actividad sexual y reproductiva.

Esa noción de salud sexual supone la adopción de un criterio positivo respecto de la sexualidad humana. La finalidad de la asistencia prestada debería ser, según el propio sector, el disfrute intensificado de la vida y de las relaciones personales, y no solo el asesoramiento y la asistencia relacionados con la procreación o las enfermedades de transmisión sexual.

Por otro lado, los problemas sexuales deberían ser evaluados también como evidentes problemas de salud y como síntomas que advierten de otras patologías de índole orgánica y/o psicológica.

La salud sexual ha de entenderse en relación con los derechos sexuales, que garantizan el pleno respeto a la integridad del ser humano; las relaciones sexuales igualitarias basadas en el consentimiento mutuo; la asunción de las responsabilidades y consecuencias del comportamiento sexual; la no discriminación y el respeto a las diferencias socioculturales, siempre que no entren en conflicto con los derechos individuales. Y, finalmente, el derecho al placer debe considerarse como fuente de salud y bienestar.

En 2008, la Asociación Mundial para la Salud Sexual (WAS) publicó en su documento: *Salud Sexual para el Milenio* los llamados Objetivos del milenio en materia de salud sexual, que son los siguientes:

1º- Reconocer, promover, garantizar y proteger los derechos sexuales para todos.

2º- Avanzar hacia la igualdad y la equidad de género.

3º- Condenar, combatir y reducir todas las formas de violencia relacionadas con la sexualidad.

4º- Proveer acceso universal a la información completa y educación integral de la sexualidad.

5º- Asegurar que los programas de salud reproductiva reconozcan el carácter central de la salud sexual.

6º- Detener y revertir la propagación de la infección por el VIH y otras infecciones de transmisión sexual.

7º- Identificar, abordar y tratar las preocupaciones, las disfunciones y los trastornos sexuales.

8º- Lograr el reconocimiento del placer sexual como un componente de la salud y el bienestar total.

LA EDUCACIÓN

Las relaciones sexuales tienen una finalidad constante, que es la consecución del placer y del contacto íntimo, expresión de una relación más o menos física y más o menos sentimental, y otra potestativa, que es la reproducción.

La educación sexual debería cubrir este doble objetivo: dar los conocimientos indispensables a las personas para que puedan obtener la satisfacción sexual, e informarles de los distintos métodos anticonceptivos para que puedan ejercer una maternidad/paternidad responsable, sobre prácticas de riesgo y otras facetas. Se trata pues de un objetivo básico en la formación de los adolescentes que no debería estar limitada por la falta de medios, ni por el tipo de centro docente al que se asiste

Según los comparecientes, en la Comunitat Valenciana hay 57 Centres de Salut Sexual i Reproductiva. En el resto de España hay iniciativas puntuales en el País Vasco y en Andalucía, pero no existe un programa consensuado como el nuestro. Es decir, no hay sexología pública.

La carencia es grave, porque nos impide contar con un Informe Nacional de Salud Sexual, y con los datos de partida necesarios para hacer unos programas de educación sexual en tiempo escolar con continuidad, más allá de las iniciativas parciales y de los gobiernos de uno u otro signo.

Por otra parte, faltan medios, entre otras cosas para hacer programas como el PIES (Programa d'Intervenció i Educació Sexual) para Secundaria, basado, entre otros, en el Documento de Madrid de 2011, titulado *Educación para la sexualidad con bases científicas*. En el PIES no solo se habla de educación sexual, sino también de la diversidad sexual y hasta de las mutilaciones genitales. Sin embargo, en 3º de ESO solo se dispone de tres sesiones de una hora al año, tiempo claramente insuficiente para impartir los conocimientos necesarios.

La falta de dotación y de recursos económicos contrasta con el alto coste familiar y social que la mala educación sexual puede comportar a largo plazo.

En su comparecencia, María Pérez Conchillo explicó también cómo el Servei d'Atenció Psicològica a Menors Víctimes d'Abusos Sexuals ha visto cómo le recortaban el presupuesto un 50%, y eso en una sociedad en la que un 20% de la población menor de edad ha padecido abusos sexuales.

Al parecer, es una realidad que se prefiere ignorar. Cuesta mucho, por ejemplo, admitir la realidad de abusos cometidos en el ámbito familiar. Por eso, la comparecencia aboga porque la atención al menor sea universal, y no esté destinada solo a quienes de alguna manera ya se encuentran al amparo de los servicios de protección.

LA SITUACIÓN EN LA COMUNITAT VALENCIANA

La Comunitat Valenciana ha sido pionera en estos temas.

La Sociedad de Sexología del País Valenciano nació muy temprano, en 1979, y fue legalizada en 1981. Ese reconocimiento coincidió con su participación, junto a otras, en la constitución de la Federación Española de Sociedades de Sexología.

Dos años después, en 1983, María Pérez Conchillo y Juan José Borras Valls fundaron el Instituto Espill de Psicología y Sexología. Dicho instituto organizó el XIII Congreso Mundial de Sexología, celebrado en Valencia en junio de 1997, en el cual se redactó la primera Declaración de los Derechos Sexuales, derechos que hoy en día son promovidos por Organizaciones Internacionales como la Asociación Mundial para la salud sexual (WAS), La Organización Mundial de la Salud (OMS) y la Organización Panamericana de la Salud (OPS).

RECOMENDACIONES

A tenor de lo expuesto en el presente informe, el Consell Valencià de Cultura realiza las siguientes recomendaciones:

1) Las Administraciones Públicas deberían extremar su dedicación a la hora de reconocer, promover, garantizar y proteger los derechos sexuales y la salud sexual para todos.
2) Los presupuestos de las diferentes AAPP deberían incluir partidas suficientes para garantizar el cumplimiento de los Derechos Sexuales.
3) En los casos de atención a las víctimas del maltrato sexual, las actuaciones diseñadas desde las administraciones, agentes sociales y otros deberían estar dirigidas a toda la población, no solo a los menores usuarios de servicios sociales, ya que la atención de los menores es responsabilidad de todos.

4) La Consellería competente en materia de Educación debería regular un sustancial incremento de los horarios de educación sexual en las enseñanzas medias, de tal manera que se garanticen, de manera efectiva, los objetivos de una verdadera educación sexual y proporcionar los medios necesarios para ello.
5) Del mismo modo, debería garantizar la existencia en todos los centros docentes de PIES (Programas de Intervención y Educación Sexual).

Este texto, en caso de aprobarse, se enviará según el protocolo habitual y a los comparecientes.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

BIBLIOGRAFÍA

Borras Valls, J.J, Perez Conchillo, M., *Sexuality and Human Rights*. *Proceedings of the 13th World Congress of Sexology*. Editors. 1997.

D. R. Mace, R. H. O. Bannerman, J. Burton, editores. *Las enseñanzas de sexualidad humana en las escuelas de formación de profesionales de la salud.* World Health Organization, Ginebra, 1975.

Fisher, H.E. *El contrato sexual. La evolución de la conducta sexual humana.* Barcelona. Salvat. 1995

Kay y otros. *The bonobo genome compared with the chimpanzee and human genomes. Nature* 486,527–531 (28 June 2012)

López de la Llave, A.: *Sexualidad humana y salud*, 2010. En Salud Sexual-Fundación UNED, Editorial Dykinson, Madrid.

OMS, 1975. *Instrucción y asistencia en cuestiones de sexualidad humana. Formación de profesionales de la salud.* Informe Serie Técnica Nº. 572, 1975

Organización Panamericana de la Salud (OPS) Organización Mundial de la Salud (OMS) En colaboración con la Asociación Mundial para la Salud Sexual (WAS). *Promoción de la salud sexual. Recomendaciones para la acción. Guatemala, 2000* Documento completo en la página web:
www.espill.org

Pita, Elena. *La sexualidad es el patrimonio más importante del ser humano*. Magazine El Mundo, 25 de enero de 2004.

WHO 2006. *Defining sexual health. Report of a technical consultation on sexual heaith* 28-31. January 2002

World Association for Sexual Health (2008): *Salud Sexual para el Milenio: Declaración y Documento Técnico*. Minneapolis, USA. Documento completo en la página web: www.worldsexology.org/millennium-declaration.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Informe sobre la Academia Valenciana de Ciencias Sociales

Autor: Css. Jurídica i Reglamentària
Aprovació: Ple, 30 gener 2017

ANTECEDENTES

Como es habitual, el Consell Valencià de Cultura emite informes a solicitud de la Generalitat Valenciana, sobre la autorización de diversas "Academias Valencianas" relacionadas con la cultura, la ciencia,…

En el caso que nos ocupa, el CVC ha recibido documentación remitida por la Dirección General de Universidades respecto a la solicitud de creación de la "Academia Valenciana de Ciencias Sociales".

CONSIDERACIONES

Una vez estudiada la documentación remitida por la Dirección General de Universidades respecto a la creación de la Academia Valenciana de las Ciencias sociales, nos parece imprescindible hacer las siguientes consideraciones:

1- Si bien es cierto que la documentación aportada cumple "formalmente" con lo establecido por la Ley, la amplitud del ámbito de actuación de la "Academia Valenciana de Ciencias Sociales" no se corresponde con el ámbito territorial que figura en su Memoria de Actuación, que, si bien pretende formalmente actuar en todo el territorio valenciano, concreta en múltiples apartados su vocación específicamente limitada a una provincia.

En la Memoria se reconoce explícitamente que los promotores entienden que la academia, cuya constitución solicitan, es el correlato fiel, incluso se autodenomina "heredera", de la Real Academia de Ciencias Morales y Políticas; pero que en razón de la "modernidad" i la "innovación" han decidido utilizar el nombre de Ciencias Sociales. Es quizás esta pretensión de ocupar todo el espacio de las Ciencias Sociales lo que choca cuando se analizan las actividades propuestas y, sobre todo, las dedicaciones y perfiles de los promotores que se convertirán "de facto", según los estatutos, en los futuros Académicos, sin que se establezcan claramente los mecanismos que permitan la incorporación de personas de otras disciplinas y territorios valencianos.

2- Si atendemos a los perfiles de los promotores, de los 55, solo 17 son mujeres; 47 son Licenciados o Doctores en Derecho; 9 tienen estudios en Economía, Administración y Dirección de Empresas; 1 es Licenciado en Geografía e Historia; 1 en Ciencias Políticas y Sociología; 1 Licenciado en Psicología , Ciencias Políticas y de la Administración.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Según el domicilio que aparece en sus currículum, 1 de los proponentes principales reside en Mollet del Vallès -Barcelona-, 1 en Castellón, 2 en Valencia, 1 en Madrid y los 50 restante en Alicante y provincia.

Las profesiones de los proponentes son, fundamentalmente, abogados especializados preferentemente en Derecho Fiscal y Mercantil, Profesores de Universidad, Censores Jurados de Cuentas, Especialistas en Empresas, Magistrados, Actuarios Mercantiles, Registradores de la Propiedad….

Cabe señalar, como curiosidad añadida que en la Memoria de actuación, entre los fines propuestos, aparece explícitamente el de "dar mayor visibilidad a las aportaciones docentes, investigadoras y profesionales de los Académicos"

3- Si tenemos en cuenta la amplitud del concepto, "Ciencias Sociales son las ciencias que agrupan a todas las disciplinas científicas cuyo objeto de estudio está vinculado a las actividades y el comportamiento de los seres humanos. Las ciencias sociales, por lo tanto, analizan las manifestaciones de la sociedad, tanto materiales como simbólicas. De ahí que, por ejemplo, de manera general sea frecuente que se utilice el término ciencias sociales como sinónimo de ciencias humanas".

Las ciencias sociales pueden dividirse en aquellas dedicadas al estudio de la evolución de las sociedades (arqueología, historia, demografía), la interacción social (economía, sociología, antropología) o el sistema cognitivo (psicología, lingüística). También puede hablarse de las ciencias sociales aplicadas (derecho, pedagogía) y de otras ciencias sociales agrupadas en el genérico grupo de las humanidades (ciencias políticas, filosofía, semiología, ciencias de la comunicación). Por tanto, parece evidente el limitado espectro de los perfiles de los proponentes para dirigir la Academia Valenciana de Ciencias Sociales. Sería más ajustado que la petición se circunscribiera a una Academia de Derecho y Economía, aunque ya existe una de Jurisprudencia y Legislación.

4- Los proponentes se dirigen a la Administración Valenciana, mediante una solicitud de "creación a título particular" de una Academia Valenciana de Ciencias Sociales; pero esta demanda a titulo particular choca con los documentos aportados

CONCLUSIÓN

Por todas las razones expuestas, entendemos que, en todo caso, debería reformularse la solicitud de creación, mientras tanto manifestamos nuestro criterio contrario a la aprobación de la Academia Valenciana de las Ciencias Sociales.

Este informe se enviará a la solicitante Dirección General de Universidades.

Valencia, 8 de enero de 2017

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Declaració sobre Art i Dona

Autor: Css. Arts
Aprovació: Ple, 26 juny 2017

La societat ha de ser conscient del deute que històricament té contret amb la dona artista, moltes vegades privada del reconeixement públic de la seua obra per convencionalismes de tota classe sobre la condició femenina. Per això, el Consell Valencià de Cultura, que sempre s'ha mantingut atent i crític cap a qualsevol actitud que infravalore el principi d'igualtat, vol una vegada més posar en evidència actituds i comportaments que resten visibilitat i reconeixement a la labor de la dona en l'art, igual que ho ha manifestat recentment en l'informe "Dona i ciència".

Posicions socials, polítiques o religioses arbitràries poden contribuir negativament al creixement de les artistes en qualsevol de les disciplines que cultiven, i això produeix indefectiblement una pèrdua personal i professional, i una pèrdua de talents en la societat. Entenem, així, que la promoció i la visibilitat del treball de la dona en qualsevol dels sectors artístics és un acte de justícia, i que la seua incorporació en condicions d'igualtat és, a més, un acte d'intel·ligència.

Volem recordar ací tantes artistes dones que van haver de treballar amb voluntat, generositat i sacrifici per a arribar a les felices conseqüències per a tots del coneixement de la seua obra. Altres, van quedar "invisibles". Van ser les autores de les obres que no vam veure mai.

No ha tingut mai gens de fonament la suposada superioritat masculina sobre la vulnerabilitat imposada a la dona en l'àmbit artístic. A partir del segle XIX observem alguns avanços en contra de les conductes discriminatòries, però no arribaren a totes les classes socials fins a ben entrat el segle XX, quan l'accés al coneixement, i les llibertats en els règims democràtics, van facilitar la incorporació progressiva de la dona a les diferents branques del saber i de l'art.

En el moment actual, afortunadament, en l'àmbit universitari i de les ensenyances artístiques, llevat d'algunes titulacions i especialitats, és majoritària la presència d'estudiants dones. També en la docència de les disciplines artístiques, i en altres àrees professionals vinculades a l'art, cada vegada és més destacada la seua presència. Però si ens fixem en les franges superiors d'edat la desigualtat és més que evident, una circumstància que es reflecteix, per exemple, en l'historial dels diferents guardons dedicats a reconéixer trajectòries rellevants.

A la nostra Comunitat esta nova realitat ha propiciat el reconeixement d'un conjunt ja ampli d'artistes. Però no ens podem conformar amb la situació, que considerem millorable. Per consegüent, és un deure reconduir aspectes d'esta realitat, com és el cas del tractament de la maternitat i de la conciliació laboral i familiar, que en molts casos penalitza i trunca

trajectòries. Així mateix, cal que les artistes d'ara, i les anteriors, tinguen la promoció i difusió que mereixen, i que en les activitats i projectes culturals s'incloga l'obra de les artistes en una proporció semblant a la dels artistes, especialment quan es tracte d'institucions i organismes finançats amb diners públics.

Queda, per tant, camí per fer, i per això encoratgem les diverses administracions perquè promulguen lleis i promoguen plans, amb les assignacions pressupostàries corresponents, capaços de transformar les bones intencions en drets que donen suport a l'activitat artística en general i a la dona artista en particular, amb l'objectiu d'aconseguir una igualtat *de facto* tan prompte com siga possible.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Declaració o nota sobre els refugiats al Mediterrani

Autor:
Aprovació: Ple, 25 setembre 2017

El 2015, el Consell Valencià de Cultura, preocupat per la situació de milers de persones, provinents de països en guerra, que havien posat les esperances en Europa i passaven el Mediterrani oriental en embarcacions precàries, amb risc de naufragi i de morir ofegades, va dedicar el seu desé Concurs Literari i de Dibuix a les migracions humanes i a la crisi migratòria.

En el concurs hi va participar molta gent, i els dibuixos presentats es van exposar al públic al Centre del Carme.

Han passat dos anys.

Demà, 26 de setembre de 2017, es complirà el termini que els estats membres de la Unió Europea van acordar per a repartir-se, amb un sistema de quotes, 160.000 refugiats procedents dels territoris amb més arribades.

A hores d'ara la quota assignada a cada país està molt lluny de ser complida. Continuen afonant-se les barques, i la gent mor ofegada o viu als camps de refugiats en condicions indignes.

El Consell Valencià de Cultura torna a manifestar la seua preocupació per això, invoca la Convenció de l'Estatut dels Refugiats de l'Organització de les Nacions Unides, i insta països, societats i institucions, a vetlar pels drets dels desplaçats i els refugiats.

Consell Valencià de Cultura

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

En 2015, el Consell Valencià de Cultura, preocupado por la situación de miles de personas, procedentes de países en guerra, que habían puesto sus esperanzas en Europa, y cruzaban el Mediterráneo Oriental a bordo de embarcaciones precarias, a riesgo de naufragar y perecer ahogadas, dedicó su Décimo Concurso Literario y de Dibujo a las migraciones humanas y la crisis migratoria.

Dicho concurso contó con una alta participación, y los dibujos presentados fueron expuestos al público en el Centro del Carmen.

Han pasado dos años.

Mañana, 26 de septiembre de 2017, se cumple el final del plazo que los Estados miembros de la Unión Europea acordaron para repartirse, mediante un sistema de cuotas, a 160.000 refugiados, procedentes de los territorios con más llegadas.

A día de hoy, la cuota asignada a cada país está muy lejos de ser alcanzada, y sigue habiendo embarcaciones que se hunden y gente que muere ahogada o que vive en los campos de refugiados en condiciones indignas.

Por esa razón, el Consell Valencià de Cultura vuelve a manifestar su preocupación por el tema, invoca la Convención del Estatuto de los Refugiados de la Organización de las Naciones Unidas e insta a países, sociedades e instituciones, a velar por los derechos de los desplazados y refugiados.

Consell Valencià de Cultura

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Resolució sobre la Violència de Gènere (bilingüe)

Autor: Css. Ciències i Jurídica
Aprovació: Ple, 31 octubre 2017

Al llarg dels últims anys, el Consell Valencià de Cultura ha mostrat en una sèrie d'informes i declaracions una preocupació creixent per la situació de les dones, la discriminació de què són objecte i el sexisme. Així, per exemple, al febrer del 2012 el Ple va aprovar una *Declaració sobre els percepcions i les actituds socials cap a la dona*, al febrer del 2015 un *Informe sobre Violència de Gènere,* i al juny del 2015 un informe sobre la percepció cultural de la dona: *La igualtat i l'equitat com a repte permanent*.

Els informes aprovats es van elaborar amb les últimes dades publicades nacionals i europees, i amb una extensa relació de mesures i propostes.

A més, la Comissió de les Ciències i la Comissió Jurídica han dut a terme un seguiment permanent d'observació i vigilància en què han consultat àmplia bibliografia, convocat expertes que han comparegut en comissió, i pres contacte amb agrupacions de dones dedicades a combatre el problema.

En l'àmbit de l'Estat espanyol s'ha legislat àmpliament sobre la qüestió, tant des de la Constitució en els articles 14, 15, 17 i 18, com en modificacions del Codi Penal amb la Llei 3/89 de 21 de juny, la Llei Orgànica 11/2003, de 29 de setembre, sobre Violència Domèstica i el Maltractament, la Llei 15/2003, de 25 de novembre, de Reforma del Codi Penal per a Delictes d'Aproximació en casos de violència domèstica, la Llei 27/2003, de 31 de juliol, de Protecció de Víctimes de Violència Domèstica, i la Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere. Finalment, amb la Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la Igualtat Efectiva de Dones i Homes.

A la Comunitat Valenciana es va establir un primer Pla de Mesures contra la Violència de Gènere 2001/2004, que va continuar amb un altre pel període 2005/2008 i un tercer de 2010/2013, que es van completar amb la Llei 7/2012, de 23 de novembre, Integral contra la Violència sobre la Dona.

Però, a pesar d'esta abundant normativa, la progressió de víctimes per violència de gènere no s'ha parat, lamentablement, i la mitjana és d'un assassinat setmanal.

Hem de constatar que, a pesar del treball realitzat, a pesar de totes les lluites d'emancipació, els drets de ciutadania de les dones són drets polítics encara pendents. Les oportunitats i les llibertats de les dones estan relacionades directament amb la construcció d'una democràcia que no excloga les dones dels centres de poder de decisió. Des del CVC hem reclamat de forma permanent la creació d'un nou Pacte Social que siga un referent institucional perquè, de

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

manera urgent i inexcusable, la societat en conjunt, homes i dones, expressen públicament el rebuig més rotund a la violència de gènere, i puguem exigir als poders públics la implicació necessària per a eradicar-la.

Per això, veiem amb satisfacció els últims esdeveniments que s'han produït:

- L'aparició d'un informe de la Sindicatura de Greuges de la Comunitat Valenciana que aporta 97 mesures perquè l'executiu les duga a terme.
- El Pacte Nacional contra la Violència de Gènere, aprovat per les Corts Generals, que planteja 200 mesures i el compromís de destinar anualment, durant els pròxims cinc anys, mil milions per al desplegament de les mesures de l'acord.
- El Pacte Valencià contra la Violència de Gènere, subscrit per la Generalitat, que conté 293 mesures.

CONCLUSIÓ

1) Manifestar la nostra satisfacció davant les mesures transversals considerades en els diferents pactes, en els àmbits nacional i autonòmic, l'objectiu dels quals és combatre de forma decidida la violència de gènere.

2) El CVC insta els governs central i autonòmic a complir tots els compromisos adquirits amb la màxima rapidesa i urgència.

3) Per tot això, des del Consell Valencià de Cultura subscrivim el Pacte Valencià contra la Violència de Gènere, i manifestem la nostra disposició per a col·laborar en l'eradicació de les violències que s'exerceixen sobre les dones.

Esta resolució s'enviarà al protocol habitual, a la vicepresidenta del Govern Valencià, a la Sindicatura de Greuges, als grups parlamentaris de les Corts Generals, a la Federació de Dones Progressistes, i als compareixents que van participar en els anteriors informes elaborats.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Resolución sobre la Violencia de Género

A lo largo de los últimos años, el Consell Valencià de Cultura ha mostrado en una serie de informes y declaraciones su preocupación creciente por la situación de las mujeres, la discriminación de que son objeto y el sexismo. Así, por ejemplo, en febrero de 2012 el Pleno aprobó una *Declaració sobre les percepcions i les actituds socials cap a la dona*, en febrero de 2015 un *Informe sobre Violència de Gènere,* y en junio del 2015 un informe sobre la percepción cultural de la mujer: "*la igualdad y la equidad como reto permanente*".

Estos informes, que se redactaron utilizando los últimos datos publicados, tanto nacionales como europeos, aportan numerosas medidas y propuestas.

Además de estos informes, la Comisión de Ciencias y la Comisión Jurídica han llevado a cabo un permanente seguimiento de observación y vigilancia. Se ha consultado una extensa bibliografía, se ha convocado a expertas que comparecieron en comisión y se han realizado contactos con agrupaciones de mujeres dedicadas a combatir este problema.

En el ámbito de estado español se ha legislado ampliamente sobre este tema, tanto desde la Constitución en sus artículos 14, 15, 17 y 18, como en modificaciones del Código Penal con la Ley 3/89 de 21 de junio, o con la Ley Orgánica 11/2003 de 29 de septiembre sobre Violencia Doméstica y el Maltrato, o la Ley 15/2003 de 25 de noviembre de Reforma del Código Penal para Delitos de Aproximación en casos de violencia doméstica, o la Ley 27/2003 de 31 de julio de Protección de Víctimas de Violencia doméstica, o la Ley Orgánica 1/2004 de 28 de diciembre de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género, y finalmente con la Ley Orgánica 3/2007 de 22 de marzo para la Igualdad efectiva de mujeres y hombres

En la Comunitat Valenciana se estableció un primer Plan de Medidas contra la Violencia de Género 2001/2004, que continuó con otro para el periodo 2005/2008 y un tercero de 2010/2013, que se completó con la Ley 7/2012 de 23 de noviembre Integral contra la Violencia sobre la Mujer.

Sin embargo, a pesar de esta abundante normativa, la progresión de víctimas por violencia de género no se ha detenido, y se mantiene lamentablemente una media de un asesinato semanal.

A pesar del trabajo realizado, pese a todas las luchas de emancipación, los derechos de ciudadanía de las mujeres son derechos políticos aún pendientes. Las oportunidades y las libertades de las mujeres están relacionadas directamente con la construcción de una democracia que no excluya a las mujeres de los centros de poder de decisión.

CONSELL VALENCIÀ de CULTURA

Desde el CVC, hemos reclamado de forma permanente la creación de un nuevo "Pacto Social". Es urgente e inexcusable que la sociedad en su conjunto, hombres y mujeres, exprese públicamente nuestro rechazo más rotundo a la violencia de género, y que exijamos a los poderes públicos la implicación necesaria para erradicarla.

Por ello, vemos con satisfacción los últimos acontecimientos que se han producido:

En primer lugar, el Pacto Nacional contra la Violencia de Género, aprobado por las Cortes Generales, que plantea 200 medidas y el compromiso de destinar anualmente, durante los próximos cinco años, mil millones para el desarrollo de las medidas del acuerdo.

Posteriormente, la aparición de un informe de la Sindicatura de Greuges de la Comunitat Valenciana, que aporta 97 medidas para que el ejecutivo las lleve a cabo.

Y finalmente, el "Pacto Valenciano contra la Violencia de Género", suscrito por la Generalitat valenciana, que contiene 293 medidas.

Después de todo lo expuesto, el CVC realiza las siguientes Consideraciones:

1) El Consell Valencià de Cultura manifiesta su satisfacción ante las medidas transversales recogidas en los diferentes Pactos, en el ámbito nacional y autonómico, cuyo objetivo es combatir de forma decidida la violencia de género.

2) Insta a los gobiernos, tanto central como autonómico, a que cumplan todos los compromisos adquiridos, con la máxima urgencia.

3) Por todo ello, el Consell Valencià de Cultura suscribe el "Pacto Valenciano contra la Violencia de Género", y manifestamos nuestra disposición para colaborar en la erradicación de las violencias que se ejercen sobre las mujeres.

Esta resolución se enviará al protocolo habitual, a la vicepresidenta del gobierno valenciano, a la Sindicatura de Greuges, a los grupos parlamentarios de las Cortes Generales, a la Federació de Dones Progressistes, y a las comparecientes que participaron en los anteriores informes elaborados.

Memòria de gestió interna

Memòria de les comissions

Comissió de les Arts

MEMÒRIA DE LA COMISSIÓ DE LES ARTS (2017)

Al llarg de l'any 2017, la Comissió de les Arts es va reunir onze vegades en sessió ordinària: el 12 de gener, el 9 de febrer, el 9 de març, el 6 d'abril, l'11 de maig, el 8 de juny, el 6 de juliol, el 7 de setembre, el 5 d'octubre, el 9 de novembre i el 14 de desembre. De totes les reunions es va donar puntual informació al Ple del Consell.

La comissió durant 2017 ha estat formada pels membres següents: Vicente Ferrero Molina, president; Consuelo Ciscar Casabán; Manuel Ángel Conejero-Tomàs Dionís-Bayer; Enrique García Asensio; Luis Prades Perona; Ximo Tébar; i Ramon Rosselló Ivars, secretari. Així mateix, han assistit regularment a les reunions el president del CVC, Santiago Grisolía, el vicepresident del CVC, Ricardo Bellveser, i el secretari del CVC, Jesús Huguet.

INFORMES I ALTRES DOCUMENTS

Al llarg de l'any, la comissió va promoure i va aprovar tota una sèrie de textos i d'informes. Els textos que van ser enviats a la Comissió de Govern i aprovats al Ple corresponent són els següents:

- Manifestació sobre la conveniència de reduir l'IVA cultural en tots els sectors (25 d'abril de 2017).
- Declaració sobre Art i Dones (26 de juny de 2017).
- Informe sobre les pintures de Vicente López a l'església del Reial Monestir de la Visitació de Santa Maria (Saleses), a Orihuela (25 de setembre de 2017).

COMPAREIXENCES I ACTIVITATS

La comissió va rebre en la reunió de gener la Sr. Aurora Valero, pintora, professora i crítica d'art, i la Sra. María Victoria Vivancos, vicerectora de la Universitat Politècnica de València; en la reunió de març el Sr. José Huguet Chanzá, especialista en història de la fotografía; en la reunió d'abril el Sr. Pedro Rodríguez, president de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana, el Sr. Remigi Morant, vicepresident, la Sra. Isabel Rubio (àrea de comunicació de Bankia) i la Sra. Lourdes Ginet, assessora cultural de la Federació; en la reunió de maig la Sra. Marga Landete, directora adjunta de Música i Cultura Popular de l'Institut Valencià de Cultura; en la reunió de setembre el Sr. José Luis Moreno, director adjunt d'Audovisuals i Cinematografia; en la reunió de desembre el Sr. Francisco Blanco, director de SedaJazz.

Des de la comissió de les Arts es van propiciar les activitats següents del CVC:

- Visita a la Casa-Museu Azorín (Monòver) (8 de juny de 2017)
- Taula redona amb motiu de l'Any Azorín (5 d'octubre de 2017), amb la participació de Ricard Bellveser, José Payá Bernabé i José Ferrándiz Lozano.

RESUM DE L'ACTIVITAT DE LA COMISSIÓ PER SESSIONS

SESSIÓ DE GENER

El més de gener té lloc la compareixença d'Aurora Valero, pintora, professora i crítica d'art, i de María Victoria Vivancos, vicerectora de la Universitat Politècnica de València, amb motiu de la proposta de fer un informe sobre Dones artistes de la Comunitat Valenciana. María Victoria Vivancos, vicerectora d'Alumnes i d'Extensió Universitària de la UPV i catedràtica de Belles Arts, constata davant la comissió que hi ha més titulades que titulats en Belles Arts, i que les titulades enfoquen la seua vida professional més cap a la docència i els titulats més cap a la producció artística. Considera que, a més, hi ha prejudicis cap a les dones que podrien desenvolupar una professió artística per la possibilitat que es trunquen les seues carreres per l'època reproductiva. I és del parer que s'ha de facilitar l'accés de les dones a càrrecs de gestió, que sense

això la situació no canviarà. Aurora Valero, pintora, catedràtica jubilada de l'Escola de Magisteri (UV) i secretària general de l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles, creu que la situació de la dona ja no és la d'abans i cita les seues experiències personals al respecte, amb uns inicis que qualifica de molt durs. També esmenta les dificultats amb les galeries per ser dona i recorda que tampoc els companys han valorat sempre el treball de les companyes pintores. En acabar les exposicions de les convidades, comença el torn de paraula dels consellers. El conseller Bellveser creu que el problema de la dona no és exactament de visibilitat, sinó d'invisibilitat. La consellera Ciscar considera que és important que hi haja una relació de dones artistes a la CV i que es faça públic, com una manera de mostrar el problema. El conseller Tébar comenta les preferències de dones i homes per uns instruments musicals determinats. I que en el jazz les dones es decanten pel cant més que pels instruments. Creu que seria adequat que el futur informe replegara estes tendències, i que en l'apartat de recomanacions se n'incloguera una al respecte. El conseller Conejero creu que serà més fàcil la igualtat de la dona en el món artístic per l'actitud de rebel·lia que és inherent en l'art. El conseller García Asensio comenta la discriminació de la dona en el món de les orquestres, sobretot en la direcció, però també en els instruments solistes. S'acaba el temps de les compareixences i de les intervencions dels consellers i es reprén la sessió amb l'ordre del dia habitual.

Sobre l'informe al voltant de les dones artistes, motiu de les compareixences, el conseller Bellveser creu que seria millor que se seccionara l'informe per especialitats. El conseller Rosselló considera que no s'està en condicions de donar visions exhaustives, i té dubtes sobre la conveniència d'abordar els sectors per separat; creu millor abordar la qüestió en sentit ampli i general. El conseller Tébar és del mateix parer que el conseller Rosselló. Voldria un informe no-sectorial. Li demana a la consellera Ciscar si l'informe el planteja com un inventari, com una base de dades, o si l'enfoca més sobre la situació que sobre figures. La consellera Ciscar creu que cal basar-lo en les dades, en els percentatges i els números, i no en els noms, i en apartats: el d'arts plàstiques (que redacta ella mateixa), el d'escèniques (a càrrec del conseller Rosselló), el de la música, etc. En este sentit, demana la col•laboració d'altres consellers especialistes en diferents sectors artístics. El conseller Bellveser considera que el sentit de l'informe és el de diagnosticar els problemes, més que no de fer un inventari. S'acorda que en la comissió de febrer es presentarà informació sobre la qüestió, i també la previsible aportació de dades de la vicerectora Vivancos.

Sobre les aportacions per a la revisió de la llei de Patrimoni, el conseller Rosselló constata que cap altre conseller no li ha fet arribar cap aportació per a la revisió de la llei de Patrimoni. Ell farà arribar a la Comissió Jurídica i Reglamentària dos aspectes que considera d'interés: el de divulgació i difusió del patrimoni, que considera que fins ara no ha rebut la importància que té, i el de la necessitat d'una bona classificació dels béns immaterials.

Sobre noves propostes de treball, el president de la comissió considera que una qüestió possible a tractar seria el de les motxilles que porten els xiquets a l'escola. Està a l'espera per si se'n fa càrrec la Comissió Jurídica i Reglamentària. També planteja la possibilitat de fer un informe sobre el pintor Vicente López o sobre la col•lecció Lladró. El conseller Huguet planteja la del poeta Joan Valls, en l'any del seu centenari. I la de la figura de Benito Monfort, sobre el qual ha arribat informació al CVC. El conseller Bellveser creu que tindria interés abordar la cessió de l'Alqueria de Julià per a seu de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana.

SESSIÓ DE FEBRER

Sobre la memòria de 2016 i les recomanacions de la Comissió de les Arts 2016, el conseller Tébar demana afegir al punt 5 de les recomanacions el fet que caldria implantar l'especialitat de música valenciana tradicional i popular als conservatoris superiors i l'especialitat de jazz als conservatoris professionals. La consellera Ciscar vol que s'afegisca al punt 7 la necessitat que hi haja més beques per als artistes audiovisuals. La memòria anual s'aprova amb els canvis proposats.

Sobre l'informe Dones artistes a la Comunitat Valenciana, el secretari de la comissió explica el punt en què està la seua part de l'informe, la part sobre teatre i dansa, i creu que una data realista per a presentar l'informe acabat és la de la comissió del mes d'abril. El conseller García Asensio dedueix, de les seues indagacions, que no es pot dir que en música clàssica es puga parlar de discriminació de gènere si ens fixem en la gent més jove. El conseller Tébar aporta dades sobre el Conservatori Superior de Música de València, a partir de les quals s'observa un gran desequilibri en alguns camps com ara el jazz, la direcció o la composició, en què el percentatge de dones se situa entre el 10 i el 20%. El conseller Conejero és del criteri que en direcció escènica i en escriptura dramàtica els gèneres estaran equiparats prompte, ja que entre la gent més jove trobem un gran nombre de dones directores i autores. Però que continuarà les seues indagacions, ara en l'entorn europeu. El conseller Prades comenta que en el camp de la pintura a Castelló també tenim ara moltes pintores joves. El president de la comissió demana que tota la informació disponible s'aporte en la comissió de març en paper, amb la idea de poder aprovar l'informe en la comissió d'abril.

Sobre la proposta de celebració de l'Any Azorín, el president de la comissió passa als consellers i els llig un paper titulat Año Azorín. Cincuentenario de su muerte, en què fa tres propostes d'activitats del CVC per a celebrar-lo. Considera que tindrien el suport de la premsa i les institucions alacantines. Els consellers opten per organitzar una taula redona a la seu del CVC i una visita del CVC a la Casa-Museu Azorín, en la qual es faria la col•locació d'una placa commemorativa. S'acorda que la taula redona es farà en el mes de juny, preferiblement el dia que es reunisca la comissió en sessió ordinària.

El conseller Huguet explica als consellers la figura del fotògraf Benito Monfort. El conseller comenta l'article de José Huguet Chanzá "Benito Monfort: La Lumière, Cosmos and the Casino of Biarritz", que el seu autor ha fet arribar al CVC, i proposa als membres que el mateix José Huguet comparega en la comissió de març per a parlar-ne. La comissió aprova demanar la seua compareixença.

Sobre la proposta d'estudi de la repercussió de l'IVA en les arts plàstiques, el conseller Bellveser explica que no té informació sobre la qüestió encara, però la tindrà per a la comissió de març.

Sobre la proposta de l'alqueria de Julià com a seu de la Federació de Societats Musicals, el conseller Bellveser explica que potser l'alqueria de Julià serà la nova seu de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana i per a parlar d'este tema proposa la compareixença del seu president, la qual serviria, a més, per parlar sobre la situació actual de la Federació que presideix. S'aprova cursar-li una invitació perquè comparega en la comissió d'abril.

En altres qüestions, el president de la comissió explica que havia preparat una carta sobre la qüestió del toc de campanes a València. Ara bé, ateses les últimes notícies sobre el tema, considera que no seria adequat, de moment, enviar la carta. El conseller Bellveser explica als consellers les seues impressions de la visita a les obres de rehabilitació de Sant Vicent de la Roqueta. Aportarà informació en el futur per si es considera convenient que la Comissió de les Arts intervinga en certes qüestions d'estètica de la rehabilitació del convent.

SESSIÓ DE MARÇ

En aquesta reunió té lloc la compareixença de José Huguet Chanzá, per a parlar del pioner de la fotografia Benito Monfort. José Huguet Chanzá explica als consellers la figura de Benito Monfort a través de la seua vida professional i dels antecedents familiars. La faceta de José Huguet com a col•leccionista dóna peu a derivar la compareixença cap a les possibilitats d'un futur museu de la Fotografia. Una part del seu arxiu el té cedit a la Biblioteca Valenciana, i tots els seus fons aniran un dia a mans de la Generalitat. Respecte a altres col•leccions creu que ara ja es pot considerar que són fons que no perillen, que estan ben cuidats, localitzats i catalogats. Potser tots servirien en el futur per a formar la base d'un hipotètic museu de la Fotografia, repetint d'alguna manera el que amb el temps va passar amb el Museu de la Impremta,

muntat al principi amb aportacions privades. En acabar la compareixença, es reprén la sessió amb l'ordre del dia previst.

Sobre el cinquantenari d'Azorín, el president recorda els dos acords presos en la comissió anterior, la visita a Monòver de la Comissió de les Arts pel cinquantenari de l'escriptor amb el regal d'una placa per la visita i la celebració d'una taula redona a la seu del CVC. La seua proposta és que la visita coincidisca amb la comissió del 8 de juny. I la taula redona retardar-la, potser, per al mes de juliol. El secretari del Consell considera que per al desplaçament d'una comissió fora de la seu de la institució calen raons poderoses i clares. El president vol puntualitzar que les raons són clares i que ja es van donar en la comissió de febrer. El conseller Bellveser recorda que qualsevol despesa d'estes característiques ha de ser aprovada per la Comissió de Govern. Considera correcte que la iniciativa es prenga en la comissió, però recorda que el projecte s'ha d'aprovar en la Comissió de Govern. S'acorda que passe a decisió de la Comissió de Govern l'autorització per al desplaçament de persones a Monòver i la despesa consegüent. El president de la Comissió es compromet a fer gestions per tal d'aconseguir finançament per a la visita.

Sobre l'informe Dones artistes de la Comunitat Valenciana, la consellera Ciscar presenta als consellers informació en forma d'esborrany sobre la qüestió. El conseller Lozano s'ofereix per a participar en l'informe en l'apartat d'arquitectura. I demana sobre diversos apartats que no veu inclosos en l'esborrany: la literatura, el cine o la fotografia. El president de la comissió li contesta que el projecte és una idea de la consellera i que ell no ha volgut intervenir directament en la part d'arts plàstiques. Considera que és a ella a qui correspondria modificar-ne l'abast. La consellera Ciscar considera que seria una pèrdua deixar estos apartats sense tractar-los en el document. El secretari de la comissió explica que es va decidir al principi deixar la literatura fora d'estudi. I respecte a les arts escèniques el cine no s'incloïa. La seua visió de l'informe no és tan detallista, sinó més aviat que aportara una idea general a partir d'algunes dades. Sí que veu factible que el primer esborrany estiga acabat per a la comissió d'abril. El conseller Lozano considera que un problema d'importància, a banda dels objectius, és el mètode, perquè hi ha una falta quasi total de dades, i l'informe s'ha de basar en dades. El president de la comissió és de l'opinió que l'informe seria molt útil si proporcionara una visió de conjunt de la situació. I demana a la resta de consellers que, si ho consideren oportú, facen arribar les seues aportacions a la consellera Ciscar, de tal manera que puga presentar l'esborrany de l'informe en la comissió d'abril.

Sobre la proposta d'estudi de la repercussió de l'IVA en les arts plàstiques, el conseller Bellveser distribueix entre els consellers dos documents del CVC relacionats amb la qüestió, un de juliol de 2012, Declaración sobre el aumento del IVA a las actividades culturales y sus repercusiones sociales, i l'altre de gener de 2014, Informe sobre la situación de los artistas plásticos. El conseller il•lustra amb això el que pretén: actualitzar-los, i fer-ne una Declaració nova, o un Pronunciament. El president de la comissió ho considera ben oportú, i es decideix que el conseller presente el document en la comissió d'abril.

Sobre les propostes a l'avantprojecte de llei de l'IVAM, el president exposa els dubtes sobre el mètode de treball que també s'han plantejat en altres comissions. Considera que una manera de resoldre estes situacions seria constituir comissions de treball extraordinàries i temporals per a qüestions que comporten la implicació de consellers adscrits a comissions diverses. A més, vol afegir sobre el cas específic de l'IVAM una queixa: que l'avantprojecte no incloga el CVC dins de l'òrgan assessor del museu. El conseller Lozano informa a la comissió de les seues aportacions sobre l'avantprojecte, que aniran a la Comissió Jurídica com a aportació personal. I també recorda que la Generalitat incompleix la llei actual en vigor pel fet que no compta amb el Consell Valencià de Cultura. La consellera Ciscar subscriu en tots els aspectes l'aportació que el conseller Lozano farà arribar a la Comissió Jurídica i Reglamentària sobre l'avantprojecte.

Sobre la rehabilitació de Sant Vicent de la Roqueta, el secretari del Consell informa de la visita que hi

van fer alguns consellers i ell mateix, i exposa alguns aspectes de la rehabilitació en curs.

En altres qüestions, el president de la comissió recorda que no ha calgut enviar la carta prevista a l'ajuntament de València per la qüestió del toc de campanes perquè les parts han arribat a un acord provisional.

SESSIÓ D'ABRIL

En la reunió d'abril té lloc compareixença de Pedro Rodríguez, president de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana, Remigi Morant, vicepresident, Isabel Rubio (Àrea de Comunicació de Bankia) i Lourdes Ginet (assessora cultural de la Federació).

Pedro Rodríguez explica als consellers que la Federació és una entitat jurídica fundada ara fa 50 anys que agrupa 547 societats musicals i que té dos vessants, el musical i l'educatiu, que mostren l'evolució en el temps del concepte de societat musical. Explica l'acord entre CulturArts, Bankia i la Federació, de 2016, que faria possible la nova seu de l'Alqueria de Julià, que tenen intenció de convertir en una autèntica Casa de la Música, on càpien altres entitats relacionades d'alguna manera amb la música, entitats del barri i el Museu de la Música.

Informa que el projecte de rehabilitació de l'alqueria compleix les normatives i va ben encaminat, i que Bankia els cedirà l'alqueria en el moment que comencen les obres.

El vicepresident Remigi Morant aporta als consellers les dades següents: la Federació dóna cobertura a 60.000 alumnes, 4.000 professors i 600 centres educatius. Remarca que l'Alqueria de Julià no solament es dedicarà a la gestió musical directa, sinó també a col•laborar amb altres societats educatives relacionades amb la música.

Isabel Rubio, de l'Àrea de Comunicació de Bankia, explica que el seu banc volia garantir la supervivència de l'edifici, però també donar-li un ús que tinguera sentit. Explica que han aconseguit implicar el barri en la rehabilitació i els usos, i que tenen el suport de les administracions, cosa que els fa ser optimistes sobre el futur immediat de les obres.

Lourdes Ginet exposa la idea del futur Museu de la Música, entre la innovació i la tradició: interactiu, dinàmic, obert a la societat i preservador del patrimoni.

El conseller Bellveser demana pel calendari de les obres, i el president Rodríguez li respon que potser entre finals del 18 i principis del 19 estarien acabades. Però que s'han de fixar amb cautela, entre altres coses per la normativa arqueològica.

El conseller García Asensio intervé per parlar del Concurs Internacional de Bandes, especialment del que té a veure amb les normes de puntuació.

El president Rodríguez explica que les relacions amb l'ajuntament no sempre han estat fàcils, ja que hi ha interessos legítims que no sempre són del tot compatibles amb el màxim rigor artístic. La Federació, explica, ha creat un Segell de Qualitat que voldria incorporar als certàmens a partir d'ara.

El conseller Tébar demana pel lloc del jazz en les societats musicals (i passa als compareixents l'informe del CVC sobre l'ensenyament reglat del jazz de 2016). El president de la Federació li respon que els premis Bankia de la Música estan oberts a totes les formes musicals, i que la receptivitat de la Federació cap a les altres formes musicals és màxima. El vicepresident Morant explica que el nou model d'escoles de música que ells defensen és un model en què caben totes les músiques, que és el que ja es pretenia amb la creació de la legislació vigent de Regulació d'Escoles de Música a què ells van contribuir. Explica que és una legislació que cal millorar i desenvolupar, perquè cal actualitzar el model tradicional basat en les bandes de música.

El conseller Farnós els pregunta si estan satisfets amb el pressupost, i si ja han recuperat els dèficits de finançament d'anys anteriors. També els pregunta per si hi ha pèrdua d'interés popular pels certàmens de bandes. El president Rodríguez contesta que les relacions amb les administracions són bones, cita específicament Cultura i Turisme. La quantitat adequada per a donar abast a les seues activitats la xifra en 20 MEUR, i que intenten que 2/3 parts d'esta quantitat les assumisquen entre totes les administracions.

Respecte a la pèrdua d'impacte popular dels certàmens li contesta que creu que la raó és que ha baixat el sentiment identitari. La Federació ha pres alguna mesura: l'eliminació de l'obra obligada, el final de l'obligatorietat d'un mínim de músics per banda, i mesures per a la incorporació de públics

nous, perquè creu que és veritat que les societats musicals valencianes fins ara han tendit a formar més intèrprets que oients. S'acaba la compareixença i es reprén la sessió amb l'ordre del dia previst.

Sobre l'informe Art i Dona, la consella Ciscar explica als consellers les parts de l'informe, en què participen els consellers Lozano (arquitectura), Tébar (música), Rosselló (arts escèniques) i ella mateixa (pintura i escultura), i tot seguit, més específicament, la seua part. El president Ferrero trasllada informació sobre dones i arts plàstiques a la consellera Ciscar. El conseller Rosselló li trasllada informació procedent del recent "Informe sobre el estado de la cultura en España. Igualdad y diversidad en la era digital", elaborat per la Fundación Alternativas. S'acorda que l'informe acabat es presentarà en la comissió de maig.

El conseller Farnós informa sobre la reunió del Consell Rector del Consorci de Museus del 6 de març. L'explica a través de les línies d'actuació, decisions i accions d'esta entitat: més protagonisme de l'art contemporani, tancament de la sala La Gallera, renúncia als Banys de l'Almirall, adequació del Centre del Carme, creixement dels pressupostos, de públic, etc. Informa de les programacions previstes, de les col•laboracions i dels projectes del Consorci. La consellera Ciscar se sorprén de la incoherència que significa, al seu parer, la inclinació del Consorci per l'art contemporani i la programació d'exposicions que no en són. Considera també que la decisió de tancar sales no és la millor opció. Per últim, considera que el Consorci i l'IVAM se solapen excessivament, perquè programen en una línia massa semblant. El conseller Farnós està d'acord amb la consellera que el Centre del Carme i l'IVAM programen amb criteris semblants. El conseller Farnós deixa tota la documentació a disposició dels consellers.

Sobre la redacció d'un manifest al voltant de la conveniència de reduir l'IVA cultural, el secretari de la comissió aporta el text-manifest que ha fet arribar el conseller Bellveser a la comissió i l'explica en el seu nom. El text s'aprova i passa a la Comissió de Govern.

En altres qüestions, el conseller García Asensio comunica als consellers que el president de la comissió, a qui felicita, ha estat guardonat amb el Premio Nacional Cultura Viva d'escultura. El conseller Tébar demana la compareixença per a la pròxima comissió de la directora adjunta de Música i Cultura Popular de la Generalitat. Així s'aprova. S'acorda, a petició de l'ajuntament de València, que el conseller García Asensio redacte un breu informe sobre la proposta de concessió de l'Alta Distinció a la Banda Municipal de València, amb motiu de la celebració dels 30 anys del Palau de la Música.

SESSIÓ DE MAIG

En la sessió de maig té lloc la compareixença de Marga Landete, directora adjunta de Música i Cultura Popular de l'Institut Valencià de Cultura. Marga Landete explica als consellers que la seua actuació es basarà en dues potes: una, el Pla Integral de la Música Valenciana (amb el consens del món musical, amb visió industrial perquè pretén la consolidació d'una indústria musical) amb un termini de cinc anys. L'altra, el Projecte d'Actuació, d'acord amb el Pla, amb un termini de tres anys, inspirat en el model UNESCO de la cadena de valor (del creador fins a la difusió) i les accions transversals. Això es tradueix en accions relacionades amb: la creació, la interpretació (Cor de la Generalitat, Jove Orquestra, una futura colla estable de dolçainers i tabaleters, etc.), la producció (fonoteca, devedés, digitalització, ajudes a projectes, etc., amb la pretensió d'incloure-hi tot el patrimoni musical valencià), la distribució (ajudes a concursos, gires a l'exterior, lloguer d'espais) amb atenció especial al Festival de Música Antiga de Peníscola i a Ensems, per a les tres seccions del qual voldria un comissari distint. També voldria crear un Festival de Música Tradicional, un circuit territorial, i aprofitar la xarxa escolar per a buscar públic nou. Ací, amb uns criteris de programació basats en la qualitat, la proximitat territorial, amb la intenció de crear un Star System, afavorir els intercanvis, la diversitat d'estils i la presència femenina. La cadena de valor continua amb el públic (la pretensió és buscar-ne de nous a causa de l'envelliment del tradicional, la pèrdua dels espais de format menut

respecte als festivals de gustos globalitzats i les formes d'accés a les grans plataformes d'internet). Les mesures que considera que afavoririen la tendència contrària serien la creació d'uns Premis de la Música Valenciana i l'aparició intensiva en la nova radiotelevisió valenciana. La cadena de valor citada acaba en la difusió, que entre altres coses passa pel màrqueting i per saber vendre els productes valencians en les grans fires de l'exterior. Les accions transversals citades al principi que recorrerien tota esta cadena de valor passarien per moltes i diverses mesures: protocols de contractació, codis de bones pràctiques, etiquetes de qualitat per a locals, regulació de beques, millora de la didàctica de la música, millora del coneixement de la llengua anglesa, regulació dels ensenyaments del jazz i de la música tradicional... seguint criteris de: territorialització, horitzontalitat, foment del valencià, foment de la presència de dones, normalització de les cultures de la immigració, inclusió social, accessibilitat, transparència, supervisió i planificació a llarg termini. Al final, Marga Landete contesta les inquietuds dels consellers remarcant diversos punts en particular: la importància de crear públic a partir dels centres educatius, fent-lo actiu, buscant-lo on està (en les xarxes) amb la comunicació adequada, i acostumant-lo a pagar com una manera d'educar-lo en el valor de la cultura. En acabar la compareixença, la comissió continua amb l'ordre del dia.

El president informa del programa de la pròxima comissió, que es farà a Monòver el dia 8 de juny. Explica a la resta de la comissió que està citat a la sessió constitutiva de la Mesa de la Cultura Valenciana, secció d'Arts Plàstiques, com a representant del CVC. El secretari informa que també participarà en la sessió constitutiva de la Mesa de la Cultura Valenciana, secció d'Arts Escèniques, també com a representant del CVC. Els dos informaran la resta de consellers sobre els continguts de la sessió.

Sobre l'informe Art i dona, la consellera Ciscar exposa que considera convenient transformar l'informe Art i Dona en una Declaració. La comissió hi està d'acord. La Declaració o Manifest sintetitzarà la documentació acumulada en un text pràctic i breu. El conseller Rosselló, responsable d'una part de l'informe, també hi està d'acord. I el conseller Lozano, responsable de la part d'arquitectura, ha transmés que també ho està. La Declaració o Manifest es presentarà redactat en la comissió de juny.

Sobre noves propostes d'informes, el conseller Huguet planteja el del cine valencià i el dels escriptors joves. La consellera Ciscar, el de les revistes digitals, i el president la col•lecció d'Oriola de Vicente López, l'escultor Vicente Beltran, l'espoli d'obres d'art, el Passeig de la Memòria i la catalogació d'obra privada en espai públic. Se'n continuarà parlant en la comissió de juny.

En altres qüestions, el conseller Bellveser es fa ressò de l'ocupació del col•legi major Lluís Vives, i planteja escriure una carta de preocupació que s'hauria d'aprovar en la Comissió de Govern. Així s'aprova. La comissió acorda felicitar el conseller Luis Prades per la inauguració d'una exposició de la seua obra a Castelló.

SESSIÓ DE JUNY

El president, en nom de la comissió, demana que conste en acta l'agraïment a la Fundació CAM i a l'ajuntament de Monòver per la seua hospitalitat. El secretari considera que caldria felicitar els valencians premiats en els Premis MAX de les Arts Escèniques d'enguany i així s'aprova.

Sobre el manifest Art i Dona, el president explica l'origen del text, elaborat amb aportacions de diversos consellers, i el llig. Planteja la possibilitat que en un annex s'afegira tota la documentació i els textos aportats pels consellers sobre diferents sectors artístics. Els consellers Ciscar i Asensio consideren que seria preferible canviar la paraula Manifestació per Declaració. La comissió aprova la Declaració sobre Art i Dona amb estos canvis.

Sobre noves propostes d'informes, el conseller Bellveser expressa preocupació pel destí de la col•lecció d'art dels Lladró. També planteja als consellers tractar, de nou, la qüestió del mecenatge. El president recorda els assumptes possibles a tractar:

el cine valencià, l'obra del pintor Vicente López, l'espoli d'obres d'art, el Passeig de la Memòria i la catalogació d'obra privada en espai públic.

En altres qüestions, la comissió acorda posposar per a després de l'estiu la taula redona sobre l'escriptor Azorín.

En precs i preguntes, el conseller Lozano proposa que es felicite la Fundación Jaime I pels premis d'enguany, singularment perquè és la primera edició en què hi ha més premiades que premiats. El president planteja que es felicite la Fundación Hortensia Herrero per la compra d'una escultura de Valdés.

SESSIÓ DE JULIOL

El president planteja que la comissió se sume a la iniciativa de la Comissió de Promoció Cultural a favor de la continuïtat de la Fundación Shakespeare España. La comissió ho aprova. També felicita el Consorci de Museus per l'exposició itinerant de tres escultors: Adsuara, Carmelo Vicent i Pérez 'Peresejo'. A més, deixa un llapis de memòria a disposició dels consellers amb un enregistrament de l'exhumació del cos de l'escriptor Azorín a Madrid i el trasllat del cadàver a Monòver.

El secretari exposa a la comissió la reunió de la secció d'arts escèniques de la MECUV, a la qual pertany, en la qual es va parlar de les ordres d'ajudes a les arts escèniques i de la manera de revisar-les per al 2018 i el 2019, per a la qual cosa tenen una altra reunió prevista per al mes de setembre.

El conseller Farnós informa de l'última reunió del Consorci de Museus i comença la compareixença exposant la seua preocupació pel llegat d'Adsuara que està al Museu de Belles Arts de Castelló. La reunió del Consorci va ser el 29 de maig, amb dos punts a aprovar en l'ordre del dia, a més del balanç de gestió. El primer era la convocatòria de la plaça d'administrador del Consorci, i la segona, les bases per a la plaça de tècnic coordinador d'exposicions. El conseller deixa esta informació i les bases citades a disposició dels consellers. Respecte al balanç de gestió, considera que les dades són bones, comparades amb les de l'exercici anterior. L'ajuntament de València continua sense pagar la part del Consorci que li correspon, però s'ha compromés a fer-ho abans de final d'any amb una aportació de 27.000 euros. També es va parlar de la possible incorporació de l'Almodí com a sala d'exposicions del Consorci, de la relació entre els museus de belles arts de València, Castelló i Alacant i de l'intercanvi de residències temporals d'artistes de les tres províncies valencianes. Explica que el Consorci té previstes 50 exposicions previstes per tot el territori (37 a València, 7 a Alacant i 6 a Castelló). També, que el Centre de Cultura Contemporània del Carme té pendent la rehabilitació d'una part de l'edifici. La consellera Ciscar diu que l'Almodí sempre ha estat lligat al Consorci. I el president de la comissió, que hi ha un desequilibri territorial en les exposicions.

Sobre la valoració de la Llei Valenciana de Mecenatge, el conseller Bellveser explica com es plantejava esta llei fa dos anys i l'estat de la qüestió a hores d'ara. Aporta documentació de premsa que resumeix l'assumpte. Expressa preocupació per la paralització de l'aplicació de la llei, i considera que la comissió hauria de demanar que se solucionaren els entrebancs que no la fan avançar. El conseller Huguet considera que el fons de la qüestió no s'ha de buscar en l'àmbit autonòmic, sinó en les implicacions econòmiques i recaptatòries de la futura llei estatal de Mecenatge, perquè tocarà imposts estatals. El conseller també és partidari d'entrar en la qüestió des del punt de vista del vicepresident Bellveser. Així, s'acorda que la comissió, a través d'una declaració que redactarà el conseller Bellveser, expresse la seua preocupació pel retard en el desenvolupament normatiu de la llei de Mecenatge.

Sobre noves propostes d'informes, el conseller García Asensio expressa el seu interès per la nova llei de Propietat Intel·lectual. La seua proposta és la de fer-ne el seguiment. El president planteja elaborar un informe sobre la pintura oriolana de Vicente López, particularment la que està al monestir de les Saleses. Això, segons acorda la comissió, serà a partir del setembre. També es planteja la qüestió de la cinematografia valenciana. La comissió acorda

tractar-la a partir d'una compareixença, si és possible, en la sessió ordinària de setembre: la del director adjunt d'Audiovisuals i Cinematografia de l'Institut Valencià de Cultura, José Luis Moreno, al qual se li cursarà la invitació corresponent.

SESSIÓ DE SETEMBRE

En la sessió de setembre té lloc la compareixença de José Luis Moreno, director adjunt de l'IVC, acompanyat pel director d'esta institució, Abel Guarinos. El Sr. Moreno comença la compareixença amb una exposició de la situació del sector audiovisual valencià: precària i no consolidada, entre altres raons pels tancaments de RTVV i de la Ciutat de la Llum. En el sector, considera que l'IVC és la pota menor de la indústria audiovisual, a través del qual s'ha augmentat el pressupost d'ajudes per a intentar pal·liar la situació tant com ha sigut possible. L'objecte de les ajudes han sigut els llargmetratges, els documentals i l'animació, però reconeix que fa falta més aportació econòmica, sobretot si el que es pretén és exportar la producció. Remarca que les ajudes al cine per a films en valencià poden arribar al 60% del pressupost. El Sr. Moreno parla de l'acció de l'IVC. A banda de cursos específics, ofereix informació sobre formes de finançament de productes audiovisuals, sobre formes d'esponsorització per empreses privades (crèdits fiscals), i considera que caldria una millora en la legislació estatal sobre mecenatge. A més, tenen en marxa un circuit d'exhibició amb 70 ajuntaments, la majoria amb capacitat de projectar cine i una pàgina web millorada, que es vol de referència, amb informació útil i notícies d'interés. L'IVC treballa per pal•liar un sector de treball precari i amb molt d'atur intentant que es complisquen els convenis sectorials. També ha instituït uns criteris per a la igualtat de gènere que compten per a les subvencions. Sobre el Certificat de Qualificació de Pel•lícules, que fins ara era competència de l'administració central, explica que serà assumida per l'administració autonòmica. Quant a la internacionalització, han començat una política d'atracció de rodatges (amb desavantatge respecte a altres territoris de l'Estat), i de presència en festivals internacionals. Quant a la Filmoteca, han iniciat una campanya de recuperació de patrimoni audiovisual familiar, i continuen amb les tasques de digitalització del cel•luloide (amb negociacions amb la Ciutat de la Llum per a aconseguir el seu sistema de digitalització). Respecte al sector dels videojocs, volen crear l'Arxiu dels Videojocs Valencians i potenciar-lo, perquè saben el gran potencial industrial que té. Sobre l'arxiu de RTVV, explica que la propietat pertany a la societat anterior de l'empresa, encara que els treballadors pertanyen ara a l'IVC. Tenen, al respecte, la intenció de posar-los a disposició de la nova societat. Per acabar, el Sr. Moreno, i quant al programa previst d'actuacions, explica els objectius d'augmentar les subtitulacions en valencià, el pròxims homenatges (amb cicles) a Carles Mira i a R. Muñoz Suay, el dels 30 anys de la Filmoteca, i l'Any Berlanga previst per al 2021.

En el torn de preguntes i respostes, el conseller Prades li pregunta què fer amb les pel•lícules familiars. El Sr. Moreno li diu que s'han de dipositar a l'arxiu de la Filmoteca, on es digitalitzaran, i el propietari rebrà un dvd amb el contingut. El conseller Bellveser li planteja les qüestions de la formació de guionistes, la formació en matèria musical, els seus dubtes sobre la preferència de gènere i sobre el cine en valencià, que al seu parer va unit al prestigi de la llengua, que considera que ara no té. El Sr. Moreno li respon que treballen amb l'Associació de Guionistes amb cursos específics, als quals dediquen quatre jornades a l'any, i tenen previst un màster sobre guions amb professionals estrangers de prestigi. Respecte a la música, busquen que, en les produccions valencianes, les bandes sonores també siguen valencianes. Per exemple, negociant-ho amb l'Orquestra de la Comunitat Valenciana. Respecte al problema del gènere, el Sr. Moreno considera que aconseguir la paritat és difícil, però que és més factible i recomanable actuar sobretot en el camp del curtmetratge, perquè és la base. Respecte al valencià, exposa que opten per les subtitulacions més que pel doblatge. Sobre el prestigi, opina que l'acceptació social és més gran quan el valencià és la llengua original del producte audiovisual. La consellera Ciscar demana pel Certificat de Qualificació de Pel•lícules, concretament qui el donarà. El Sr. Moreno li contesta que l'emetrà l'IVC a través d'una comissió de gent diversa. El Sr. Moreno acaba la compareixença

amb unes paraules de confiança en el futur de les produccions audiovisuals valencianes, i informa que la nova televisió autonòmica ja està aportant a la dinamització del sector audiovisual. En acabar la compareixença, es continua amb l'ordre del dia.

Amb motiu del traspàs de José María Morera, exsecretari del CVC, la comissió manté un minut de silenci en memòria de José María Morera, que va ser secretari del CVC.

El president informa de les seues gestions sobre el monument als aviadors de Beniarrés, fins fa poc infructuoses. L'última, davant la Diputació d'Alacant, potser donarà fruits. La intenció és traslladar-ne el que queda fins al poble de Beniarrés.

Al voltant de l'informe sobre les pintures de Vicente López a l'església del monestir de les Saleses d'Oriola, el president explica la intenció de l'informe i la importància de les pintures de Vicente López. El llig. L'informe s'aprova amb algun canvi menor de redacció, i passa a la Comissió de Govern.

En el punt dedicat a redactar una possible declaració sobre el desenvolupament de la Llei Valenciana de Mecenatge, el conseller Bellveser llig l'esborrany de declaració Sobre la Ley y el Plan de Mecenazgo Cultural Valenciano i n'explica els motius. S'acorda que la declaració es passarà a la secretaria del Consell i a la Comissió de Govern.

Sobre noves propostes d'informes, el conseller Bellveser proposa unes Jornades València/Jazz, i es compromet a portar un esborrany sobre l'assumpte en la comissió d'octubre.

En altres qüestions, el president recorda que la taula redona sobre Azorín serà el dia 5 d'octubre, el mateix dia de la comissió ordinària del mes. El secretari de la comissió planteja l'oportunitat de la compareixença d'algun representant del sector privat audiovisual per a completar la informació proporcionada per José Luis Moreno. Ho faria a través d'algun representant del sector de les empreses audiovisuals valencianes. La comissió aprova tractar esta proposta en la propera reunió.

SESSIÓ D'OCTUBRE

El president informa de la seua visita a la Universitat d'Alacant en representació del Consell, en què va tindre l'ocasió de visitar el MUA. El secretari informa sobre l'últim anuari de la SGAE, un resum global de l'activitat cultural. S'ofereix per a portar a la comissió de novembre un resum de les dades corresponents a la CV, per si la comissió les considerara d'interés per a tractar-les en el futur. Així s'acorda.

Sobre la proposta d'un festival de jazz a València, el conseller Bellveser aporta el Borrador para la propuesta 'Valencia Jazz', i el llig a la comissió. El conseller Huguet exposa els seus dubtes sobre la proposta, en particular pel seu emissor (el CVC), per les qüestions organitzatives i per la possible superposició amb altres festivals. El conseller Tébar considera que és una bona iniciativa, però no creu que siga una bona idea que se n'encarregue el CVC. També indica que hi ha diversos festivals de jazz al territori valencià, i que els col•lectius que fan altres músiques podrien sentir-se discriminats. La consellera Ciscar intervé per a exposar que el conseller Bellveser té dret a exposar la seua proposta, i el conseller Tébar a sentir-se interpel•lat. El conseller Rosselló exposa que, al seu parer, hauria de tindre's molt en compte el criteri del conseller Tébar, perquè coneix l'assumpte amb profunditat. La consellera Ciscar és de la mateixa opinió. Igualment, el conseller Rosselló considera que no seria funció del Consell presentar un projecte específic i organitzatiu, i que particularment s'inclinaria per un document més ampli, sobre la situació del jazz a València, que incloguera un oferiment de col•laboració del Consell. A més, es demana per quina raó caldria donar preferència al jazz sobre altres músiques, i per la possible acusació, des de fora del Consell, d'afavorir possibles interessos personals amb una iniciativa d'estes característiques. Proposa, en tot cas, reorientar el sentit d'aquest esborrany. El conseller Bellveser respon que va redactar l'esborrany a proposta de la comissió, que no és més que un esborrany, però que tampoc considera que donar visibilitat al jazz a València siga una proposta excèntrica. El conseller Tébar sí que veu interessant l'últim comentari del conseller Bellveser, d'ajudar a visualitzar el jazz a

València, amb presència d'intèrprets internacionals i locals. La consellera Ciscar no veu oportú que el CVC elabore una proposta detallada de festival, sinó, en tot cas, suggerir que seria d'interés que València es dotara d'una marca internacional de jazz. La consellera faria, de l'esborrany, una proposta en este sentit. La comissió acorda elaborar una proposta, a partir de l'esborrany presentat, entre els consellers Tébar i Bellveser, a presentar pròximament de nou en comissió, en forma de 2n esborrany, on es tornaria a tractar la qüestió.

En altres qüestions, el conseller Bellveser proposa concedir la Medalla del Consell a la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles pel 250 aniversari de la creació, i felicitar-la pel mateix motiu. La comissió aprova la proposta.

SESSIÓ DE NOVEMBRE

El president informa que el dia 27 va fer una ponència a Monòver sobre el monument funerari a Azorín. També es felicita per l'interés de la taula redona sobre l'escriptor Azorín que es va fer al Consell Valencià de Cultura.

Sobre la compareixença del Sr. José Luis Moreno, el conseller Huguet considera oportú demanar al Sr. Moreno les disposicions legals que s'ocupen de l'audiovisual valencià. Es fa ressò de la llei andalusa del cinema que citen els mitjans. El conseller Rosselló és de l'opinió que es tracta d'un assumpte ampli i complex, i difícil d'avaluar en estos moments en què hi ha canvis d'importància en el sector amb la tornada de la televisió autonòmica i la revitalització de les productores, a no ser que la comissió el tracte amb un plantejament més limitat. El conseller Huguet creu que caldria diferenciar entre televisió i cine. Entre la televisió i la política cinematogràfica, que és una responsabilitat política. La consellera Ciscar està d'acord amb el conseller Rosselló, que és un tema complex i difícil de tractar ara. Per això es mostra partidària de tractar només el cine, i està d'acord amb el conseller Huguet sobre la importància d'estudiar la llei andalusa per si dóna perspectiva del que es podria fer a València. El conseller Rosselló es farà càrrec d'estudiar l'assumpte de la llei andalusa sobre el sector, i alhora de parlar amb el Sr. Moreno per la qüestió de les convocatòries de l'IVC dedicades al sector audiovisual, de manera que puga aportar informació en la sessió de la comissió de desembre.

Sobre la informació de les dades de l'Anuari SGAE 2017 referides a la CV, el conseller Rosselló fa un resum de la informació extreta. Són dades de 2016 comparades amb les de 2008 i 2011, que mostren la baixada, més o menys accentuada per sectors o subsectors, en el nombre d'espectacles, de recaptació i d'espectadors. El conseller Huguet es demana si hi ha alguna raó, a més de la crisi econòmica i de la pujada de l'IVA cultural, que explique estes dades. Suggereix que hi ha hagut un canvi d'hàbits en el consum cultural, ara més domèstic, i que una de les solucions vindria d'una oferta cultural de més qualitat, i no de quantitat. Opinen el mateix els consellers García Asensio, Ferrero i Prades. El conseller Conejero considera que el problema rau clarísimament en l'educació, perquè "les ganes s'eduquen", afirma. També acusa el sistema educatiu d'una part de responsabilitat en "la caiguda estrepitosa del gust".

Sobre l'esborrany del conseller Bellveser per a una proposta de "Valencia Internacional Jazz", el conseller Tébar en presenta un altre per a una proposta d'un mercat de música de jazz a la manera de Vic o de jazzahead. El conseller García Asensio creu que promoure més el jazz estableix un greuge comparatiu, per exemple, amb la música clàssica, i ho apunta en qualitat de reflexió. El conseller Conejero és de la mateixa opinió. El conseller Bellveser comenta la intervenció de la consellera Giménez en el Ple d'octubre, sobre per què un altre festival de jazz quan ja n'hi ha d'altres a la CV, i de la consellera Marcos en el sentit d'evitar una sospita d'interessos personals en les propostes de les comissions. Al respecte, el conseller Bellveser espera que la consellera Giménez els trameta, com va dir, una relació dels festivals de jazz que hi ha a la CV, i proposa que vinga a la pròxima sessió de la Comissió de les Arts. De manera que, una vegada estudiada la qüestió, es puga presentar una bona proposta, elaborada a partir de la que ha presentat també el conseller Tébar. En la seua opinió, i amb això respon també al conseller García Asensio,

amb esta proposta s'està parlant d'una altra cosa: de donar cobertura a tants grups, i de tanta qualitat, que fan música de jazz al territori valencià. El president de la comissió considera convenient convidar la consellera Giménez a la pròxima sessió de la comissió, en què ja es presentarà una proposta elaborada sobre l'assumpte i que tindrà un punt específic en l'ordre del dia. Així s'aprova. El conseller Tébar proposa la compareixença del Sr. Francisco Blanco "Latino" per a parlar de la situació del jazz i s'aprova que el conseller Bellveser faça les gestions oportunes per a una possible compareixença davant la comissió.

En altres qüestions, s'aprova que, a partir de la pròxima sessió de la comissió, el punt de l'ordre del dia Altres qüestions es diga Propostes i consideracions, i que el punt de Precs i preguntes es diga Torn lliure de paraula. El president de la comissió exposa la necessitat de difondre el contingut dels arxius de què disposa la Fundació CAM d'alacantins il•lustres universals com Emilio Varela, Eusebio Sempere, Jaime Mar Porcel, Óscar Esplá, Gabriel Miró, Azorín, Jorge Juan, Figueras Pacheco o el Teatro Principal. Informa també que han arribat de la Comissió de Promoció Cultural assumptes de possible interés de la Comissió de les Arts: col•leccions tècniques, òpera a la CV i el Cercle de Belles Arts de València. Estes qüestions es tractaran pròximament.

SESSIÓ DE DESEMBRE

En la sessió de desembre té lloc la compareixença del Sr. Francisco A. Blanco, director de SedaJazz, per a parlar de la situació del jazz a València. El Sr. Blanco exposa als consellers que la música de jazz a València ha crescut molt des dels anys 80. Que hi ha músics que s'hi guanyen la vida, conservatoris que l'ensenyen i festivals amb pressupost suficient. Respecte a l'educació, i com a mancança, assenyala que si bé hi ha ensenyament de jazz de grau superior al conservatori, no n'hi ha als ensenyaments musicals mitjans. També assenyala problemes en l'adjudicació de places docents. Com a aspectes encoratjadors assenyala la proliferació de grups de jazz, amb el format de big bands, en les bandes de música, i de tallers que s'hi dediquen. Per contra, cita la desaparició del jazz en els circuits que abans hi havia per les cases de cultura dels pobles, a causa de la retirada de les subvencions als ajuntaments per a esta finalitat durant els anys de la crisi econòmica, que no s'han recuperat. També assenyala com a problema els models de contractació laboral en una activitat pròpia d'autònoms, amb altes d'activitat per hores a través d'ETT. I les ajudes de l'administració, que ixen a final d'any, com és el cas d'enguany, amb les dificultats que això comporta. El Sr. Blanco és partidari de festivals amb programacions de risc, que donen suport a projectes nous i de caràcter local, perquè la qualitat dels músics valencians de jazz és alta i amb reconeixement internacional. Quant a les subvencions, considera que ara van molt més cap a la música clàssica, i que caldria equilibrar-les, perquè al capdavall el jazz és també una música culta. A continuació s'enceta un torn de comentaris i preguntes per part dels consellers García Asensio, Giménez, Tébar, Ciscar i Ferrero, a les quals va contestant el Sr. Blanco. Al final de la compareixença, el president de la comissió exposa que la comissió estaria agraïda si exposara les seues idees sobre l'oportunitat d'un festival de jazz a València, o d'un mercat de música de jazz, o qualsevol altra que considerara oportuna al respecte. El Sr. Blanco es compromet a enviar-les a la comissió per escrit pròximament.

La comissió reprén l'ordre del dia amb un minut de silenci de condol per la mort del músic Carles Santos, que va ser membre del Consell Valencià de Cultura. El president exposa alguns aspectes del plenari del CVC al Museu d'Art Contemporani d'Alacant. També informa que va representar el Consell en la concessió del Llorer d'Or de la Universitat d'Alacant a la ballarina i coreògrafa Sol Picó. El secretari exposa els assumptes que van ocupar l'última reunió de la sectorial d'Arts Escèniques de la Mesa de la Cultura Valenciana, de la qual ell forma part en representació del CVC. Entre altres, sobre les ajudes al sector, en què es van consensuar i aprovar les característiques que haurien de tindre. Explica que ara s'està a l'espera que això es trasllade als documents de les convocatòries. També informa que hi ha sis nominacions de valencians als premis Goya.

En reflexions i acords sobre la compareixença del Sr. Blanco, el conseller Huguet considera que el paper del Consell Valencià de Cultura ha de ser el d'informar i assessorar les institucions, però no el de promoure o dirigir un esdeveniment de les característiques del proposat. És partidari d'elaborar un document a benefici del jazz valencià en què es plantege la situació per la qual passa. La consellera Ciscar comenta que un format semblant al de Dansa València seria una bona idea per al jazz valencià. El conseller García Asensio recorda la gran distància que hi ha entre la situació del sector del jazz i la de la música de cambra, i aconsella que el document que s'hi elabore això també ho expose. El conseller Bellveser creu que el Sr. Blanco ha parlat de qüestions interessants i importants, i cita específicament les formes de contractació a través de les ETT. El conseller remarca que no existeix la marca València en jazz, i que esta precisament era la seua proposta, de tipus paraigua, d'un festival de festivals. Considera, a més, inacceptables les condicions laborals dels músics, i es lamenta per la pèrdua de la xarxa de programació musical de les cases de cultura municipals. El president considera que, sobre la proposta sobre el projecte d'un festival o mercat de jazz a València, caldrà esperar que arribe la proposta del Sr. Blanco. La comissió és del mateix parer.

En informació sobre l'avantprojecte de Llei del Cine d'Andalusia, el conseller Rosselló inclou en l'ordre del dia el text de l'avantprojecte de Llei del Cine d'Andalusia, que ha aconseguit a través de José Luis Moreno, director adjunt d'Audiovisuals i Cinematografia de l'Institut Valencià de Cultura, i en fa un resum. El conseller Huguet considera que el text i la informació serviran al Consell Valencià de Cultura en el futur, i que caldrà esperar que l'avantprojecte es convertisca en una llei en vigor per a saber en quins aspectes aprofitaria per a la realitat de la indústria cinematogràfica valenciana. La comissió ho considera també així.

Sobre l'estudi de la proposta de l'ajuntament de Torrent per a la celebració de l'Any Palau, el president exposa que ha arribat a la comissió un text de l'alcalde de Torrent adreçat al president del CVC en què demana que la institució done suport, col•labore i avale la declaració de l'Any Palau que pretén declarar per a l'any 2018 l'ajuntament de Torrent. Al text s'adjunta la programació d'actes prevista i els motius de la declaració. El president de la comissió considera que és interessant el propòsit de l'assumpte. Creu que es tracta d'una proposta d'adhesió. Llig un esborrany de carta d'adhesió que ha redactat ell mateix, en què no es parla de col•laboració ni d'aval. El conseller Bellveser considera que els motius de la declaració de l'Any Palau són aconseguir reunir les obres del pintor, que ara pertanyen al Banc Sabadell, per mitjà d'una cessió, i aprofitar-ho per a restaurar la casa de l'artista per a fer-hi la seu del museu on s'aplegarien estes obres. El conseller hi veu també una acció per a potenciar l'autoestima de la ciutat. La Comissió acorda enviar a l'ajuntament de Torrent la carta redactada pel president d'esta comissió, amb alguns canvis consensuats pels consellers.

En propostes i consideracions, la consellera Ciscar planteja l'oportunitat que els consellers tinguen a la seua disposició el projecte de Llei de l'IVAM. Com que està previst que el CVC puga proposar una persona per al Consell Rector, la consellera proposa que podria ser Felipe Garín. El conseller Bellveser considera oportú que el text estiga disponible en la pròxima sessió de la comissió per a poder tractar-lo amb coneixement de causa, i així ho consideren també els altres consellers. S'acorda que s'envie als conselleres el text del projecte de Llei de l'IVAM.

En el torn lliure de paraula, el conseller Huguet explica el gran valor del pessebre napolità d'Oriola, al Museu d'Art Sacre d'esta ciutat. El conseller Bellveser comenta alguns aspectes de la concessió dels premis d'AVETID, un dels quals fou concedit a la consellera Noguera pel seu suport a la cultura. El president de la comissió comunica que va acudir a la presentació de la revista Canelobre.

1.Preguem el màxim interés i protecció per a la llengua pròpia dels valencians.

Comissió de Llegat històric

La Comissió de Llegat Històric i Artístic del Consell Valencià de Cultura, ha estat integrada, al llarg de 2017, pels següents membres:

- M. Il. Sr. Santiago Grisolía, president del Consell Valencià de Cultura
- Il. Sr. Ricardo Bellveser Icardo, vicepresident, president de la comissió
- Il. Sr. Vicente Ferrero Molina
- Il• Sr. Vicente González Móstoles
- Il. Sr. Jesús Huguet Pascual, secretari del Consell Valencià de Cultura
- Il. Sr. Enric Lluch i Girbés
- Il. Sr. José María Lozano Velasco
- Il. Sr. Francisco Pérez Puche
- Il. Sr. Luis Prades Perona
- Il. Sra. Glòria Marcos i Martí, secretària

La comissió s'ha reunit, al llarg de 2017 en sessions ordinàries celebrades en els dies que es ressenyen a continuació:

- 10 DE GENER DE 2017
- 7 DE FEBRER DE 2017
- 7 DE MARÇ DE 2017
- 4 D'ABRIL DE 2017
- 9 DE MAIG DE 2017
- 13 DE JUNY DE 2017
- 11 DE JULIOL DE 2017
- 5 DE SETEMBRE DE 2017
- 3 D'OCTUBRE DE 2017
- 7 DE NOVEMBRE DE 2017
- 12 DE DESEMBRE DE 2017

COMPAREIXENCES

Vicente Zaragozá, alcalde de Silla, Valentín Mateos, regidor de Cultura de Silla, i Abelardo Hernández, president de l'Associació Cultural Dansa dels Porrots. Durant la compareixença van plantejar la importància de la Dansa del Porrots i l'acord unànime en la població perquè se la declare BIC (abril).

INFORMES APROVATS

- Informe sobre el Reglament d'actuacions arqueològiques en la CV, aprovat en el ple de 30 de gener.
- Informe sobre la Romeria de les Canyes de Castelló, aprovat en el ple de 30 de gener.
- Informe sobre la declaració de BIC de la Mare de Déu de l'Almoina del mestre dels Perea, aprovat en el ple de 30 de gener.
- Informe sobre la declaració de BIC amb categoria de monument de l'església de Santa Maria Magdalena de Vilafranca, aprovat en el ple de 27 de març.
- Informe sobre la declaració de BIC de la Casa del Lloc de Sinyent de Polinyà de Xúquer, aprovat en el ple de 25 d'abril.
- Informe per a la declaració de BIC de l'església de Sant Bertomeu de Xàbia, aprovat en el ple de 29 de maig.
- Informe sobre la declaració de BIC en categoria zona arqueològica del santuari i les termes romanes de Mura, a Llíria, aprovat en el ple de 25 de setembre.
- Informe sobre la declaració de BIC Immaterial de les Festes de la Mare de Déu d'Elx, aprovat en el ple de 21 de desembre.

ALTRES ASSUMPTES

Dins d'altres assumptes destacarem aquells que s'han plantejat per iniciativa d'alguns dels membres de la Comissió o d'altres Comissions del Consell, i els que es deriven de consultes o iniciatives d'ens locals o col•lectius socials. També considerem interessant ressenyar aquelles qüestions que han generats interessants debats en el si de la comissió.

1. Informes, resolucions... sobre temes plantejats per membres del CVC:

- Informe sobre l'actualització i adaptació de l'inventari general del Patrimoni Cultural Valencià (gener).
- Aportacions realitzades des de la Comissió de Llegat a la Comissió Jurídica per a incorporar-se a la revisió de la Llei de Patrimoni que s'està duent a terme en esta última comissió (febrer).
- Resolució sobre la destrucció del mur perimetral del Monestir de S. Miquel dels Reis (març).
- Davant la sol•licitud de la Comissió Jurídica de realitzar aportacions a la revisió de la Llei de l'IVAM. La comissió acorda que les aportacions

dels consellers per a l'avantprojecte de llei de l'IVAM es facen arribar a la Comissió Jurídica de manera individual i no en nom de la Comissió de Llegat (març).

- Informació sobre el despoblat de Berfull, declarat BIC, que està en procés de destrucció. El conseller Huguet explica als consellers la reunió que es va fer per a parlar del despoblat amb les autoritats municipals de Rafelguaraf. Un dels acords a què és va arribar és que l'ajuntament es faria càrrec de la vigilància del recinte i d'algun treball d'urgència per al manteniment de l'arc d'entrada. Però que des del punt de vista jurídic de la propietat la situació és confusa, amb dues famílies amb uns hipotètics drets històrics sense constància documental i una sèrie d'ocupacions actuals del recinte. A mes, amb la propietat municipal de la Casa de la Senyoria i de l'església. Considera que la solució estaria en què es fera càrrec l'administració i que les dues famílies renunciaren als seus drets hipotètics, una possibilitat per a la qual sembla que hi ha algun indici (març).
- Sol•licitud d'informació a l'ajuntament d'Aigües Vives, sobre la situació en què es troba el monestir (setembre).
- Escrit dirigit a l'alcalde de Vilamarxant en el qul se li sol•licita actuar, com a responsable del BIC, per a conservar la torre-castell del poble (octubre).
- Escrit dirigit a l'Ajuntament d'Oriola, i a la Direcció General de Patrimoni, sobre el castell i l'església de S. Agustín (desembre).

2. Informes, resolucions, contestacions... sobre qüestions plantejades des de diverses instàncies de la societat civil:

- Davant la sol•licitud realitzada en el Ple de Pedreguer, la comissió aprova sol•licitar que el president del CVC sol•licite a l'ajuntament d'esta localitat tota la documentació elaborada per a la sol•licitud d'incoació de BIC a la Conselleria de Cultura (març).
- L'alcalde de Dénia envia l'acord plenari per a començar els tràmits per a la declaració de BIC del Convent de la Nostra Senyora de Loreto. Adjunta també documentació sobre el convent. La Comissió decidix tractar esta qüestió quan siga possible fer una visita a la localitat (juny).
- Escrit de contestació del president del CVC al Col•lectiu Patrimoni per Torrent sobre la qüestió del fossat de la torre almohade (juny). La Comissió comunica la seua posició, ratificar l'informe realitzat en 2009 a favor de descobrir el fossat, i alhora aprova dirigir-se a l'Ajuntament de Torrent sol•licitant informació (juliol).
- Elaboració d'un escrit de resposta del president del CVC a la carta remesa per l'Ajuntament de Castielfabib en què se sol•licita al CVC un informe sobre l'estat de la Casa Abadia i que es remeta a les institucions oportunes. (juliol)
- Informe realitzat en contestació a l'Associació Patrimoni per València i al sindic del grup parlamentari Podem-Podemos, que sol•liciten al CVC un informe perquè s'inicie un expedient de BIC per a la protecció dels edificis que constituïxen el conjunt dels Palaus d'Exarchs. En el text fem constar quin és el procediment correcte per a la incoació d'un BIC (novembre).
- Carta de contestació del president del CVC al sacerdot de Pedreguer que ens envia documentació sobre l'església de La Piedad d'Alpuente i remetre a la Direcció General de Patrimoni la documentació rebuda sobre l'estat de l'esmentada església (novembre).
- Contestació del president del CVC a la carta que ha enviat el president de la Plataforma de la Muralla, Josep Montesinos, en que sol•licita al Consell un informe a favor de la preservació de l'obrador de la família March. (desembre).

3. Debats

- Necessitat de reformar en profunditat la Llei de Patrimoni. La Llei actual, encara que en el moment que es va aprovar aprovació, va suposar una aportació interessant, actualment no és l'adequada per a protegir i conservar el nostre patrimoni.
- Necessitat de replantejar els BIC i BRL com a figures de protecció i sobretot buscar mecanismes com la possible gestió posterior que puguen garantir la preservació dels béns.
- Necessitat de debatre en profunditat, quan es declara un BIC de caràcter immaterial, que components "es fixen" amb esta declaració. Si tenim en compte que, en alguns casos, es tracta

de "processons", festes populars, que al llarg dels segles han anat incorporant personatges i col•lectius diversos, producte del context i de l'època, al declarar BIC immaterial, significa que tots els seus actuals components són inamovibles i no podran incorporar-ne de nous?

Comissió Jurídica

Memòria de la Comissió Jurídica i d'Interpretació Reglamentària de l'any 2017

SESIONES

La Comisión ha tenido 11 sesiones, con una periodicidad mensual, excepto el mes de agosto. No ha habido ninguna sesión extraordinaria.

ASISTENTES

Como miembros de la comisión, han asistido de forma regular:

- Sr. Santiago Grisolía, presidente del Consell Valencià de Cultura.
- Sra. Josefa Frau Ribes, presidenta de la comissión
- Sr. Jesús Huguet Pascual, secretari del CVC.
- Sr. Vicente Muñoz Puelles
- Sr. Martín Quirós Palau
- Sra. Soledad Giménez Muñoz
- Sra. Ana Noguera Montagud, secretaria de la Comisión.

Además, se ha contado como invitados en algunas sesiones, en función del tema a tratar: Sra. Gloria Marcos Martí y el Sr. José María Lozano.

INFORMES

La Comisión Jurídica ha realizado los siguientes informes, atendiendo principalmente a las peticiones realizadas por la Administración competente en temas culturales, o en aquellos que se ha requerido el conocimiento del CVC, así como informes a iniciativa propia, que se han considerado de necesidad cultural y social.

Informe sol•licitat per la Direcció General d'Universitat, Investigació i Ciència, sobre la sol•licitud de reconeixement de l'Acadèmia Valenciana de Ciències Socials.

Remitimos un informe manifestando nuestra posición contraria a la creación de esta Academia Valenciana de Ciencias Sociales, por los diferentes motivos que alegamos en nuestro documento.

Incoar expedient per a la primera fase d'actualització i adaptació de la Secció Primera de l'Inventari General de Patrimoni Cultural Valencià, en matèria de patrimoni arqueològic i paleontològic.

Atendiendo a la petición de la Dirección General de Cultura y Patrimonio, se realizó la revisión del expediente para el Inventario General con las consideraciones y conclusiones aprobadas.

Projecte decret sobre el Reglament d'Actuacions Arqueològiques.

Solicitado por la directora general de Cultura y Patrimonio, realizamos un informe sobre el proyecto de Reglamento que regula las actuaciones arqueológicas, así como las condiciones de custodia, traslado, entrega, depósito, investigación, restauración y difusión de los materiales de naturaleza arqueológica depositados en el Sistema Valenciano de Museos.

Informe sobre la revisió de la Llei de Patrimoni Valencià.

A iniciativa propia, el CVC ha elaborado un informe reclamando la elaboración de una nueva Ley de Patrimonio Valenciano, atendiendo a diferentes razones como: que disponemos de una ley de 20 años que ha sufrido diversas modificaciones, además existen nuevos bienes patrimoniales que no están recogidos, y conviene consolidar una ley para el futuro del patrimonio cultural valenciano, fundamentada bajo criterios científicos.

Informe sobre Biblioteques Públiques.

El Consell Valencià de Cultura quiere contribuir con este informe a las reflexiones y debates que actualmente se generan sobre la vigencia y el futuro de las bibliotecas públicas.

Informe sobre avantprojecte de llei de l'IVAM.

A petición de la Consellería competente en materia cultural, realizamos un informe con nuestras objeciones y alegaciones al anteproyecto de Ley de la Generalitat, reguladora del IVAM, cuyo objetivo es redactar una nueva ley.

Informe sobre l'assetjament escolar.

El CVC ha revisado en 2017, diez años después del

primer informe sobre bullying, realizado en 2007, la situación preocupante de agresión y violencia escolar, dentro y fuera del ámbito del colegio.

Informació sobre possible informe de drets sexuals.
Siguiendo con los informes realizados por el CVC en relación a los comportamientos violentos en la sociedad, centrados en la violencia de género, la situación vulnerable de las personas mayores o los derechos de los niños, se presenta un informe sobre la salud sexual y los derechos sexuales.

Informe sobre la Enseñanza de la Filosofía en el Bachillerato.
A petición de la Red Española de Filosofía, la Societat de Filosofía del País Valencià y l´Assemblea de Professors de Filosofía, el CVC emitió un informe reclamando la enseñanza obligatoria de la Filosofía en todo el Bachillerato. Petición que ha sido aceptada por la Consellería de Educación y que se impondrá en el currículum de enseñanza en el próximo curso 2018/19.

Pacte de la Generalitat per la violència de gènere.
Conjuntamente con la Comisión de Ciencias, el CVC se ha adherido al pacto de la Generalitat por la violencia de género, recordando que es uno de los temas más preocupantes de la sociedad española.

Avantprojecte de la Llei consell audiovisual.
A petición de la Secretaría Autonómica de Comunicación, se elabora el informe con las alegaciones y consideraciones sobre este anteproyecto, destacando su oportunidad, la necesidad de la creación del Consell de l'audiovisual de la Comunitat Valenciana, así como la futura creación del archivo audiovisual de la Comunitat Valenciana.

Informe sobre l'Avantprojecte de Llei del Mecenatge.
Respondiendo a la solicitud de la Secretaría Autonómica de Cultura, realizamos un informe sobre el anteproyecto de ley del mecenazgo cultural, científico y deportivo no profesional en la Comunitat Valenciana. Como conclusión, consideramos que este anteproyecto mejora sustancialmente la actual ley 9/2014, a la cual sustituye en su totalidad.

OTROS ASUNTOS

Además de los informes realizados, en la Comisión Jurídica se han tratado también otros temas:

Incumplimiento de las cuotas de aceptación de refugiados por España y por la Unión Europea: se realizó una declaración cuyo espíritu fue asumido por el Presidente Santiago Grisolía en el pleno correspondiente.

Projecte de Llei de Polítiques Integrals de la Joventut: se analizó el anteproyecto y se realizaron algunas consideraciones al compareciente responsable por parte de la Administración de la realización de la ley.

Pacte mundial de juristes sobre el canvi climàtic: junto a la comisión de ciencias, se analizó este pacto, firmado en París, y que es un paso más ante la grave preocupación de la situación ambiental de nuestro planeta.

Commemoració del 80 aniversari del Congrés Internacional d'Escriptors: se siguió el calendario de actividades realizadas por la Administración, participando algunos miembros de la comisión jurídica en una mesa redonda.

Projecte de Decret de Reglament de la Llei 4/2006, de 19 de maig, de la Generalitat, de Patrimoni Arbori Monumental de la Comunitat Valenciana: este asunto concluirá con un informe que se presentará en el primer trimestre del 2018.

Possible seminari sobre la futura Llei de Patrimoni: Una propuesta de la comisión jurídica que, debido al número de informes y asuntos, queda pendiente para realizar más adelante.

Mandat de la comissió de govern sobre la reforma del reglament del CVC: la comisión jurídica será la responsable, tal y como indican los estatutos, de revisar y actualizar el reglamento interno del CVC. Para ello, se constituirá en enero del 2018 una comisión especial de los presidentes y secretarios de

comisión, con el fin de tener una primera valoración conjunta.

COMPARECIENTES

Durante el año 2017, con el fin de realizar nuestros informes, la Comisión Jurídica ha recibido a los siguientes comparecientes:

- Compareixences Sra. Katy Machado, professora i Sra. Mª Àngeles Lorente Cortés, Federació de Moviments de Renovació Pedagògica País Valencià per a parlar sobre l'assetjament escolar.
- Compareixença de Mónica Añón i Estefania Sanz, técnicas de la Consellería de Educación per a parlar sobre l'assetjament escolar.
- Compareixença de la Dra. María Pérez Conchillo, Directora de l'Institut de Psicologia Sexologia Espill, Directora del Servici d'Atenció Psicològica a Menors Víctimes d'Abusos sexuals i Menors Perpetradors de la Conselleria de Benestar Social del Govern de la Comunitat Valenciana. Presidenta de l'Acadèmia Espanyola de Sexologia i Medicina Sexual.
- Compareixença de Felipe Hurtado, psicòleg i sexòleg del Servei Valencià de Salut, per al possible informe "Drets i salut sexual".
- Compareixença del Sr. Andrés García Reche, per a informar sobre la creació i posada en marxa de l'Agència Valenciana d'Innovació i Tecnologia.
- Compareixença de Jesús Damián Martí, secretari general de l'Institut Valencià de la Joventut, per a informar sobre l'Avantprojecte de Llei de Polítiques Integrals de la Joventut.

ESQUEMA DE LAS SESIONES

16 DE ENERO:

- Compareixences Sra. Katy Machado, professora i Sra. Mª Àngeles Lorente Cortés, Federació de Moviments de Renovació Pedagògica País Valencià per a parlar sobre l'assetjament escolar.
- Sol•licitud de reconeixement de l'Acadèmia Valenciana de Ciències Socials, sol•licitat per la Direcció General d'Universitat, Investigació i Ciència.
- Incoar expedient per a la primera fase d'actualització i adaptació de la Secció Primera de l'Inventari General de Patrimoni Cultural Valencià, en matèria de patrimoni arqueològic i paleontològic.
- Projecte decret sobre el Reglament d'Actuacions Arqueològiques, sol•licitat per la directora general de Cultura i Patrimoni.
- Situació del possible informe sobre la revisió de la Llei de Patrimoni Valencià.
- Situació del possible informe sobre Biblioteques.

13 DE FEBRERO:

- Compareixença de Mónica Añón i Estefania Sanz, técniques de la Consellería de Educación per a parlar sobre l'assetjament escolar.
- Informe sobre la nova Llei de Patrimoni Valencià.
- Esborrany d'informe sobre Biblioteques.

13 DE MARZO:

- Compareixença de la Dra. María Pérez Conchillo, Directora de l'Institut de Psicologia Sexologia Espill, Directora del Servici d'Atenció Psicològica a Menors Víctimes d'Abusos sexuals i Menors Perpetradors de la Conselleria de Benestar Social del Govern de la Comunitat Valenciana. Presidenta de l'Acadèmia Espanyola de Sexologia i Medicina Sexual.
- Compareixença de Felipe Hurtado, psicòleg i sexòleg del Servei Valencià de Salut, per al possible informe Drets i salut sexual.
- Informe sobre biblioteques públiques.
- Informe sobre avantprojecte de llei de l'IVAM.
- Esborrany sobre l'assetjament escolar.

10 DE ABRIL:

- Informe sobre l'assetjament escolar.
- Informació sobre possible informe de drets sexuals.

15 DE MAYO:

- Informe sobre l'assetjament escolar.
- Revisió de les al•legacions presentades pels

promotors de l'Acadèmia de Ciències Socials.
- Revisió de l'actual Llei 2/2009 de 14 abril, de la Generalitat, de Coordinació del Sistema Valencià d'Investigació Científica i Desenrotllament Tecnològic.
- Novetats sobre possible informe de drets sexuals.
- Mesures a prendre sobre l'informe realitzat d'una nova llei valenciana de patrimoni.

12 DE JUNIO:

- Novetats sobre possible informe de salut sexual.
- Lleis a debatre, a mesura que arriben els esborranys:
  - Llei de Turisme, Oci i Hospitalitat.
  - Llei de Polítiques Integrals de la Joventut.
  - Nou projecte de llei de patrimoni i museus.
  - Llei de capitalitat de la ciutat de València.
  - Revisió de llei de l'audiovisual (a mesura que arriben els esborranys).
- Filosofia en el batxillerat.
- Agenda 2030.
- Acords presos per Espanya respecte als refugiats.
- Finançament pressupostos: explicació de la proposta feta pel Govern valencià.
- Commemoració del 80 aniversari del Congrés Internacional d'Escriptors.

10 DE JULIO:

- Informe sobre la salut i els drets sexuals.
- Situació de la Filosofia en el batxillerat.
- Possible declaració sobre d'incompliment de l'acollida dels refugiats.
- Possible compareixença per conèixer l'Agència d'Innovació.

11 DE SEPTIEMBRE
- Compareixença del Sr. Andrés García Reche, per a informar sobre la creació i posada en marxa de l'Agència Valenciana d'Innovació i Tecnologia.
- Declaració sobre d'incompliment de l'acollida dels refugiats.
- Anàlisi de l'agenda 2030.
- Possible seminari sobre la futura llei de patrimoni.

16 DE OCTUBRE:

- Projecte de Decret de desplegament de la Llei 4/2006, de 19 de maig, de la Generalitat, de Patrimoni Arbori Monumental de la Comunitat Valenciana.
- Pacte mundial de juristes sobre el canvi climàtic.
- Pacte de la Generalitat per la violència de gènere.
- Projecte de Llei de Polítiques Integrals de la Joventut.
- Avantprojecte nova Llei de Turisme, Oci i Hospitalitat de la CV.
- Nova Llei de Participació Ciutadana i Foment de l'Associacionisme.
- Avantprojecte de la Llei consell audiovisual.
- Possible seminari sobre la futura llei de patrimoni.
- Mandat de la comissió de govern sobre la reforma del reglament del CVC.

13 DE NOVIEMBRE:

- Compareixença de Jesús Damián Martí, secretari general de l'Institut Valencià de la Joventut, per a informar sobre l'Avantprojecte de Llei de Polítiques Integrals de la Joventut.
- Anàlisi de l'avantprojecte de la llei del consell audiovisual.
- Anàlisi de la situació de l'Avantprojecte de Llei del Mecenatge.

11 DE DICIEMBRE:

- Decisió, si és procedent, per a les anàlisis de l'Avantprojecte de Llei de Patrimoni Arbori Monumental de la Comunitat Valenciana.
- Anàlisi de l'Informe de l'Avantprojecte de Llei del Mecenatge.

Comissió de Ciències

La Comisión de las Ciencias está formada en la actualidad por los siguientes consejeros:

- Il. Sr. Martín Quirós Palau. Presidente de la Comisión.
- Il. Sr. Manuel Ángel Conejero Tomás
- Il. Sr. Vicente Farnós de los Santos.
- Il. Sra. Josefa Frau Ribes
- Il. Sra. Gloria Marcos
- Il. Sr. Vicente Muñoz Puelles
- Il. Sra. Ana Noguera Montagud
- Il. Sr. José María Lozano Velasco. Secretario de la Comisión.

Esta configuración es el resultado de la nueva constitución que se produjo en la sesión ordinaria del mes de septiembre del año 2014 y no se ha visto modificada desde entonces. En la sesión del 8 de noviembre, por ausencia del Sr. Lozano, ejerció como secretario accidental el Sr. Muñoz Puelles.

Habitualmente fueron acompañados en todas las sesiones por:

- M. Il. Sr. Santiago Grisolía. Presidente del CVC
- Il. Sr. Jesús Huguet Pascual. Secretario del CVC

Durante el año 2017 la Comisión de las Ciencias ha tenido once sesiones ordinarias en las que han sido tratados como asuntos relevantes los que se indican a continuación:

- Cambio climático y sus consecuencias en la CV.
- Incendios Forestales.
- Mujeres científicas en la CV.
- Revisión Ley valenciana de Patrimonio Cultural.
- Revisión del Anteproyecto de Ley sobre el IVAM.
- Violencia machista y violencia doméstica.
- Alimentación sostenible.
- Vertidos al Mediterráneo.

Para el análisis y reflexión de los miembros de la Comisión, previamente a la elaboración de Informes y su aprobación, en su caso, para ser debatidos en el Pleno correspondiente se han celebrado las comparecencias de los siguientes expertos o especialistas en la materia:

Sobre Cambio climático y sus consecuencias en la CV.

- Sr. José Luis Muñoz, director general de Climate KIC Spain.

Sobre la Campaña contra incendios forestales del verano de 2017.

- Sr. Jorge Suárez, subdirector de l'Agència de Seguretat i Resposta a les Emergències de la Generalitat Valenciana.

Sobre alimentación sostenible.

- Sr. Vicente Domingo, comissionat per a la Capitalitat Mundial de l'Alimentació de l'Ajuntament de València.

Sobre vertidos al Mediterráneo.

- Sr. Enrique Macpherson, professor del CSIC, especialista en microfibres i microplàstics.

INFORMES APROBADOS.

- Informe sobre Mujeres Científicas. Aprobado en Pleno de 30 de enero.
- Declaración sobre el Día internacional de la Mujer y la Niña en la Ciencia.
- Informe sobre Cambio Climático y sus consecuencias en la Comunidad Valenciana. Aprobado en Pleno de 25 de abril.
- Informe sobre violencia doméstica. Aprobado en Pleno de 31 de octubre.
- Informe sobre Valencia, Capital Mundial de la Alimentación Sostenible 2017. Aprobado en Pleno de 21 de diciembre.

A continuación se indica sintéticamente el contenido de cada sesión.

11.01.2016
- Memòria de la Comissió de Ciències 2016.
- Informe sobre Dones Científiques.
- Criteris sobre la revisió de la Llei de Patrimoni Cultural Valencià.

08.02.2016
- Declaració sobre el Dia Internacional de la Dona i de la Xiqueta en la Ciència.
- Compareixença del Sr. José Luis Muñoz, director general de Climate KIC Spain per a parlar sobre el canvi climàtic.

08.03.2016
- Sobre les conseqüències del canvi climàtic en la Comunitat.
- Informació sobre l'ampliació de l'Hospital Clínic.
- Aportacions sobre l'Avantprojecte de Llei de l'IVAM.
- Sobre l'augment de casos greus de violència masclista.

05.04.2016
- Informe sobre el canvi climàtic i les seues conseqüències en la Comunitat Valenciana.

10.05.2016
- Assumptes pendents.

07.06.2016
- Sobre l'oportunitat de realitzar un informe sobre l'alimentació sostenible.
- La qüestió dels vessaments al Mediterrani.

05.07.2016
- Compareixença del Sr. Jorge Suárez, subdirector de l'Agència de Seguretat i Resposta a les Emergències, per a parlar de la campanya antiincendis d'enguany.

06.09.2016
- Sobre l'oportunitat de realitzar un informe sobre la natalitat i la mortalitat a la CV.

04.10.201
- Informació sobre l'alimentació sostenible.
- Informe sobre violencia doméstica.

08.11.2016
- Compareixença del Sr. Vicente Domingo, comissionat per a la Capitalitat Mundial de l'Alimentació de l'Ajuntament de València.

13.12.2016
- Compareixença del Sr. Enrique Macpherson, professor del CSIC, especialista en microfibres i microplàstics, per la qüestió de la contaminació al Mediterrani

La Comisión ha prestado especial atención, con carácter recurrente, a las siguientes cuestiones:

- Cambio climático y sus consecuencias en la Comunitat Valenciana.
- Mujeres científicas.
- Violencia machista y violencia doméstica.
- Incendios Forestales.
- Ley de Patrimonio Cultural.
- Alimentación sostenible.
- Vertidos en el Mediterráneo.

Dada la importancia de las mismas y el interés que permanentemente suscitan en el CVC, la Comisión encarece a la Administración un riguroso cumplimiento de lo legislado al respecto y el adecuado seguimiento de sus objetivos y desarrollo.

Promoció Cultural

Els membres de la Comissió de Promoció del C. V. C. al llarg de l'exercici del 2017 van ser:

- President del Consell Valencià de Cultura
  M. Il. Sr. Santiago Grisolía
- President de la Comissió
  Il. Sr. Vicente González Móstoles
- Il. Sr. Ricardo Bellveser Icardo
- Il. Sra. Consuelo Císcar Casaban
- Il. Sr. Enrique García Asensio
- Il. Sr. Francisco Pérez Puche
- Il. Sra. Soledad Giménez Muñoz
- Il. Sr. Ramón Rosselló Ivars
- Il. Sr. Vicente Farnós de los Santos
- Secretari de la Comissió
  Il. Sr. Enric Lluch Girbés

Relació d'informes realitzats per la comissió i aprovats pel Ple del CVC:

- Informe sobre el Pla d'Actuació Territorial de l'Àrea Metropolitana de València.
- Informe sobre el PAT de Castelló.
- l'informe sobre el Pla d'Acció Territorial sobre la Infraestructura Verda del Litoral (PATIVEL).

Compareixents

- Sr. Miguel Barrera, Sr. Ricard Camarena, Sr. Kiko Moya i Sr. Toni Sarrión, en la taula redona sobre cultura gastronòmica.
- Sr. José María Chiquillo, responsable espanyol del programa de la UNESCO Rutes de la Seda.
- Sr. Francesc Colomer, secretari autonòmic de Turisme per a informar sobre la Ruta Valenciana de la Seda.
- Sra. Empar Marco, directora de RTVV, per a informar sobre planificació, problemàtica i terminis de la nova Radiotelevisió Valenciana.
- Sr. Vicente Doménech Gregori i altres responsables dels Plans d'Ordenació Territorial.

Relació d'acords presos en les sessions programades al llarg de l'any

Acords de la sessió del 9 de gener de 2017

- Aportacions a la Comissió Jurídica per a la revisió de la Llei de Patrimoni (conceptes paisatge històric protegit/paisatge o parc cultural, i zona prehistòrica/zona paleontològica).
- Petició a la consellera Marcos perquè acudisca a la comissió de febrer a aportar les primeres consideracions sobre els pressupostos en matèria cultural, juntament amb els consellers Pérez Puche i Huguet.
- Es posposa provisionalment l'elaboració d'un informe sobre premsa digital i impresa, i queden les dades arreplegades fins ara a disposició dels consellers.
- Preparació d'informació sobre la destinació per a qüestions culturals de l'1% del pressupost en les inversions en obres públiques a càrrec del conseller Huguet i per a la sessió de febrer.

Acords de la sessió del 6 de febrer de 2017

- Aprovació d'una Declaració del CVC sobre les polítiques de la nova Presidència nord-americana, que es posa a disposició del president del Consell Valencià de Cultura.
- Es posposa indefinidament la taula redona sobre literatura valenciana de l'Edat Moderna.
- S'acorda que els PAT d'Alacant i Elx es tractaran a partir que se'n publiquen els documents inicials estratègics.
- Acord per a valorar com a insuficients els pressupostos culturals de la Generalitat.
- Aprovació d'un document sobre El toc de campanes, que es farà arribar a la Comissió de les Arts perquè se'n puga fer un document conjunt amb la intenció de fer-lo arribar a la Sindicatura de Greuges i a l'Ajuntament de València.
- Aprovació de les primeres gestions per a dur a terme una taula redona, el dia d'una pròxima comissió, sobre Gastronomia a la Comunitat Valenciana.

Acords de la sessió del 6 de març de 2017

- Aprovació de la felicitació a l'estudi olotí d'arquitectura RCR per haver guanyat el premi Pritzker.
- Es faran arribar al secretari del CVC les aportacions dels consellers sobre l'avantprojecte de Llei de l'IVAM, que les farà arribar a la Comissió Jurídica

perquè les elabore en un document unificat.
- S'acorda suspendre provisionalment la declaració conjunta sobre la qüestió del toc de campanes.
- S'aprova que la taula redona sobre cultura gastronòmica la conformen Miguel Barrera, Ricard Camarena, Kiko Moya i Toni Sarrión, moderats pel president de l'Associació Gastronòmica de la CV, i que serà el dia 8 de maig a les 12 hores. Se'ls convidarà oficialment.
- S'aprova l'enviament d'una carta de condol a la família d'Alejandra Soler.
- S'acorda enviar una carta de protesta pel canvi de nom de la sala Max Aub d'El Matadero de Madrid.

Acords de la sessió del dia 3 d'abril de 2017
- Els consellers presentaran en la comissió de maig observacions sobre el Pla 2020 del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, amb la intenció de fer-les arribar a eixe organisme.
- S'aprova tractar tres qüestions en el futur immediat de la comissió: *Pressupostos culturals de les diputacions.
- *Perspectives del sector audiovisual (per al qual se sol•licitarà de compareixença de la directora de la nova radiotelevisió autonòmica, Empar Marco, per a la comissió del mes de juny).
- *Marques i denominacions d'origen.
- El conseller Tébar aportarà un guió, que sotmetrà a la consideració de la comissió de maig, per al possible tractament de la qüestió Circuït cultural en locals de petit format per a artistes emergents.

Acords de la sessió del dia 8 de maig de 2017
- S'aprova que el president de la comissió i el conseller Rosselló redacten una Declaració sobre el Pla 2020 del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports i l'eleven directament a la Comissió de Govern.
- El conseller Tébar presentarà el seu informe sobre els circuits culturals de xicotet format, amb les aportacions suggerides per la resta dels consellers, en la comissió de juny.
- S'acorda cedir al grup Palabra en el Mundo una sala del Palau de Forcalló perquè hi faça un acte amb motiu del Dia Internacional de la Poesia.
- El conseller Bellveser informarà en la comissió de juny sobre la Capitalitat Cultural Valenciana.
-
- Acords de la sessió del dia 14 de juny de 2017
- S'acorda insistir a la nova directora de la Radiotelevisió Valenciana, Empar Marco, perquè comparega davant la comissió en la sessió ordinària del 5 de juliol.
- S'acorda fer les gestions oportunes davant José María Chiquillo perquè comparega en la comissió de setembre amb motiu del programa de la Ruta de la Seda.
- S'acorda agrair al Grup Parlamentari Compromís que ens haja fet arribar la seua proposta sobre foment cultural.
- S'acorda elaborar un document sobre els Pressupostos de l'Estat 2017 en matèria cultural per a la CV, basat en les dades que facilita la MECUV, que tindrà forma de Declaració.
- S'acorda recordar el dèficit inversor de l'Estat en matèria cultural en la CV en les Recomanacions de la pròxima Memòria del CVC.

Acords de la sessió del dia 3 de juliol de 2017
- S'acorda iniciar els contactes amb el secretari autonòmic de Turisme, Francesc Colomer, per a convidar-lo a comparéixer en la comissió del mes d'octubre per a abordar la qüestió de l'interés turístic de la ruta de la seda valenciana.
- S'acorda que el conseller Bellveser redacte la seua proposta sobre la Ruta de la Seda Valenciana, amb la intenció de fer-li-la arribar a José María Chiquillo adjunta a la invitació formal per a la seua compareixença en la comissió de setembre.
- S'acorda, amb les esmenes i les aportacions discutides en la comissió, instar el president del Consell perquè faça arribar una carta a les autoritats en què es plantege la posició de la comissió en defensa de la continuïtat de l'activitat de la Fundación Shakesperare España.
- S'acorda esperar fins al final de les iniciatives parlamentàries per a la reforma de la Llei d'Espectacles per a tornar a tractar, si s'escau, la qüestió dels bars culturals.
- S'acorda demanar a la Comissió Jurídica i d'Interpretació Parlamentària que elabore una norma que delimite conceptualment els diversos textos que pot elaborar el CVC.

Acords de la sessió del dia 4 de setembre de 2017

- La comissió mostra el condol per la mort de l'exsecretari del CVC José María Morera i proposa un acte recordatori de la seua figura.
- Es recorda que la sessió extraordinària de la comissió del 19 de setembre per la compareixença de la nova directora de RTVV Empar Marco serà oberta als consellers del CVC, però no pública.
- Es plantegen les qüestions centrals de la Ruta de la Seda Valenciana: el boom turístic i les rutes turístiques culturals per a la compareixença del secretari autonòmic de turisme, F. Colomer.
- El secretari del CVC farà arribar per correu electrònic als consellers de la comissió el programa d'actes previst per la institució Foros de la Memoria.

Acords de la sessió del dia 2 d'octubre de 2017

- S'acorda demanar la compareixença del Sr. Vicente Doménech Gregori en la comissió de novembre, per a informar sobre els Plans d'Acció Territorial.
- S'acorda demanar una altra compareixença del secretari autonòmic de Turisme per a la comissió de desembre, ara per a informar dels problemes i les oportunitats de turisme a la Comunitat Valenciana.

Acords de la sessió del dia 6 de novembre de 2017

- S'acorda tractar pròximament les qüestions següents: l'any Gutemberg, de la qual s'encarregarà el conseller Lluch. El mecenatge i, específicament, de la realitat de Bombas Gens, a càrrec del conseller Pérez Puche. Els BIC no visitables (sense conseller assignat encara). El 50 aniversari de la Universitat Politècnica, a càrrec del president González Móstoles. I els videojocs i la seua indústria, a càrrec dels consellers Rosselló i Giménez.
- En el cas específic de Bombas Gens, es considera demanar per carta als seus responsables una visita oficial del Consell, que serviria també de reconeixement d'esta acció de mecenatge.

Acords de la sessió del dia 1 de desembre de 2017

- S'aprova el format de taula redona per a celebrar l'Any Gutemberg. Els consellers Pérez Puche i Huguet queden encarregats de trobar les persones idònies per a l'acte.
- S'acorda el format de taula redona, amb diversos rectors de la UP, per a commemorar el 50 aniversari de la Universitat Politècnica de València. Els consellers Pérez Puche i González Móstoles presentaran la proposta, ja perfilada, en la comissió de gener.
- S'acorda acceptar la proposta del conseller Rosselló d'acabar de perfilar, en les pròximes sessions de la comissió, les característiques i l'abast del document que s'elaborarà per a l'assumpte de la indústria dels videojocs, del qual s'encarreguen el conseller mateix i la consellera Giménez.

Gestió econòmica-financera 2017

CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA -CVC

ESTAT DE LIQUIDACIÓ DEL PRESSUPOST
EXERCICI 2017
I. LIQUIDACIÓ DEL PRESSUPOST DE DESPESES
CLASSIFICACIÓ ECONÒMICA

CLASSIF. ECONÒM.	EXPLICACIÓ	CRÈDITS PRESSUPOSTARIS			OBLIGACIONS RECONEGUDES NETES	ROMANENTS DE CRÈDIT	PAGAMENTS	OBLIGACIONS PENDENTS DE PAGAMENT A 31 DE DESEMBRE
		INICIALS	MODIFI.	DEFINITIU				
CAPÍTOL I	**DESPESES PERSONAL**	**544.000,00**	**0,00**	**544.000,00**	**362.788,12**	**181.211,88**	**356.830,35**	**5.957,77**
20	Arrendaments	11.050,00	0,00	11.050,00	1.434,13	9.615,87	1.434,13	0,00
21	Reparacions, manteniment i c.	107.800,00	0,00	107.800,00	19.562,34	88.237,66	16.261,94	3.300,40
22	Material, suministres i altres	275.100,00	0,00	275.100,00	263.649,35	11.450,65	238.864,37	24.784,98
23	Indemnització per raó servei	406.550,00	0,00	406.550,00	342.364,82	64.185,18	342.090,92	273,90
24	Despeses de publicacions	53.000,00	0,00	53.000,00	6.192,37	46.807,63	6.150,42	41,95
CAPÍTOL II	**COMPRES BÉNS CORRENTS**	**853.500,00**	**0,00**	**853.500,00**	**633.203,01**	**220.296,99**	**604.801,78**	**28.401,23**
48	A Families e Institucions sense l.	49.000,00	0,00	49.000,00	34.000,00	15.000,00	34.000,00	0,00
CAPÍTOL IV	**TRANSFERÈNCIES CORRENTS**	**49.000,00**	**0,00**	**49.000,00**	**34.000,00**	**15.000,00**	**34.000,00**	**0,00**
60	Inversió nova en infraestructura	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
62	Inversió nova asociada al funcion.	14.000,00	0,00	14.000,00	18.889,94	-4.889,94	18.889,94	0,00
63	Inversió de reposició asociada f.	7.000,00	0,00	7.000,00	260,15	6.739,85	260,15	0,00
64	Inversió de caràcter immaterial	2.500,00	0,00	2.500,00	605,00	1.895,00	605,00	0,00
CAPÍTOL VI	**INVERSIONS REALS**	**23.500,00**	**0,00**	**23.500,00**	**19.755,09**	**3.744,91**	**19.755,09**	**0,00**
	TOTAL DESPESES	**1.470.000,00**	**0,00**	**1.470.000,00**	**1.049.746,22**	**420.253,78**	**1.015.387,22**	**34.359,00**

CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA - CVC

ESTAT DE LIQUIDACIÓ DEL PRESSUPOST
EXERCICI 2017
II. LIQUIDACIÓ DEL PRESSUPOST D'INGRESSOS

CLASSIF. ECONÒM.	EXPLICACIÓ	PREVISIONS PRESSUPOSTÀRIES			DRETS RECONEGUTS NETS	RECAUDACIÓ NETA	DRETS ANUL.LATS	DRETS PENDENTS COBRAMENT A 31 DE DESEMBRE
		INICIALS	MODIFICACIONS	DEFINITIU				
33	Preus Públics	0,00	0,00	0,00	1.082,08	693,81	0,00	388,27
38	Reintegraments	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CAPÍTOL III	**TAXES I ALTRES INGRESSOS**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**1.082,08**	**693,81**	**0,00**	**388,27**
45	De la Admó. de la GV.	1.446.500,00		1.446.500,00	1.446.500,00	864.749,99	407.410,33	174.339,68
CAPÍTOL IV	**TRANSFERÈNCIES CORRENTS**	**1.446.500,00**	**0,00**	**1.446.500,00**	**1.446.500,00**	**864.749,99**	**407.410,33**	**174.339,68**
52	Interessos de dipósits	0,00	0,00	0,00	114,47	114,47	0,00	0,00
CAPÍTOL V	**INGRESSOS PATRIMONIALS**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**114,47**	**114,47**	**0,00**	**0,00**
75	De la Admó. de la GV.	23.500,00	0,00	23.500,00	23.500,00	13.708,31	7.833,32	1.958,37
CAPÍTOL VII	**TRANSFERÈNCIES DE CAPITAL**	**23.500,00**	**0,00**	**23.500,00**	**23.500,00**	**13.708,31**	**7.833,32**	**1.958,37**
	TOTAL INGRESSOS	**1.470.000,00**	**0,00**	**1.470.000,00**	**1.471.196,55**	**879.266,58**	**415.243,65**	**176.686,32**

RESULTAT DE LA LIQUIDACIÓ DEL PRESSUPOST
EXERCICI 2017

IV. RESULTAT PRESSUPOSTARI

CONCEPTES	DRETS RECONEGUTS	OBLIGACIONS RECONEGUDES	IMPORTS
1. (+) Operacions corrents	1.040.286,22	1.029.991,13	
2. (+) Operacions no financeres	15.666,68	19.755,09	
3. (+) Operacions comercials			
I. RESULTAT PRESSUPOSTARI DEL EXERCICI (1+2+3)	**1.055.952,90**	**1.049.746,22**	**6.206,68**
II. VARIACIÓ NETA DE PASIUS FINANCERS			
III. SALDO PRESSUPOSTARI DEL EXERCICI(I+II)			**6.206,68**
4. (+) Crèdits gastats financiats amb romanent de tresoreria			
5. (-) Desviacions de finançament positiu per recursos del exercici en despeses amb finançament afectada			
6. (+) Desviacions de finançament negatius en despeses amb finançament afectada			
IV. SUPERÀVIT O DÈFICIT DE FINANÇAMENT DEL EXERCICI (III+4-5+6)			**6.206,68**

ESTAT DEL ROMANENT DE TRESORERIA
EXERCICI 2017

CONCEPTES		IMPORTS	
1. (+) Drets pendents de cobrament			**176.712,25**
	(+) del Pressupost corrent	176.686,32	
	(+) de Pressupostos tancats	0,00	
	(+) de operacions no pressupostàries	25,93	
	(+) de operacions comercials	0,00	
	(-) de dubtós cobrament	0,00	
	(-) cobros realitzats pendents d'aplicació definitiva	0,00	
2. (-) Obligacions pendents de pagament			**69.260,09**
	(+) del Pressupost corrent	34.359,00	
	(+) de Pressupostos tancats	0,00	
	(+) de operacions no pressupostàries	34.901,09	
	(+) de operacions comercials	0,00	
	(-) pagaments realitzats pendents d'aplicació definitiva	0,00	
3. (+) Fons líquids			**330.666,59**
I. Romanent de Tresoreria afectat			**0,00**
II. Romanent de Tresoreria no afectat			**438.118,75**
III. Romanent de Tresoreria total (1-2+3)=(I+II)			**438.118,75**

ESTAT DE LA TRESORERIA
EXERCICI 2017

CONCEPTE		IMPORTS	
1. COBRAMENTS		**1.303.067,49**	
(+) del Pressupost corrent		879.286,76	
(+) de Pressupostos tancats		76.978,30	
(+) de operacions no pressupostàries		346.802,43	
(+) de operacions comercials		0,00	
2. PAGAMENTS		**1.376.001,36**	
(+) del Pressupost corrent		1.015.407,40	
(+) de Pressupostos tancats		16.668,42	
(+) de operacions no pressupostàries		343.925,54	
(+) de operacions comercials		0,00	
I. Flux net de Tresoreria de l'exercici (1-2)		**-72.933,87**	**-72.933,87**
3. Saldo inicial de Tresoreria			**403.600,46**
II. Saldo final de Tresoreria (I+3)			**330.666,59**

El Consell en els mitjans de comunicació

Al llarg de 2017, els mitjans de comunicació van publicar unes 250 informacions. Les notícies, els articles d'opinió i les entrevistes referides a l'activitat del Consell Valencià de Cultura (CVC) ocuparen bona part de les pàgines dels diaris locals i comarcals, tant en les edicions impreses com en les digitals, a més de la premsa generalista de la Comunitat Valenciana i a les xarxes socials.

El següent gràfic mostra, per temàtiques, les informacions que més difusió tingueren durant l'any 2017.

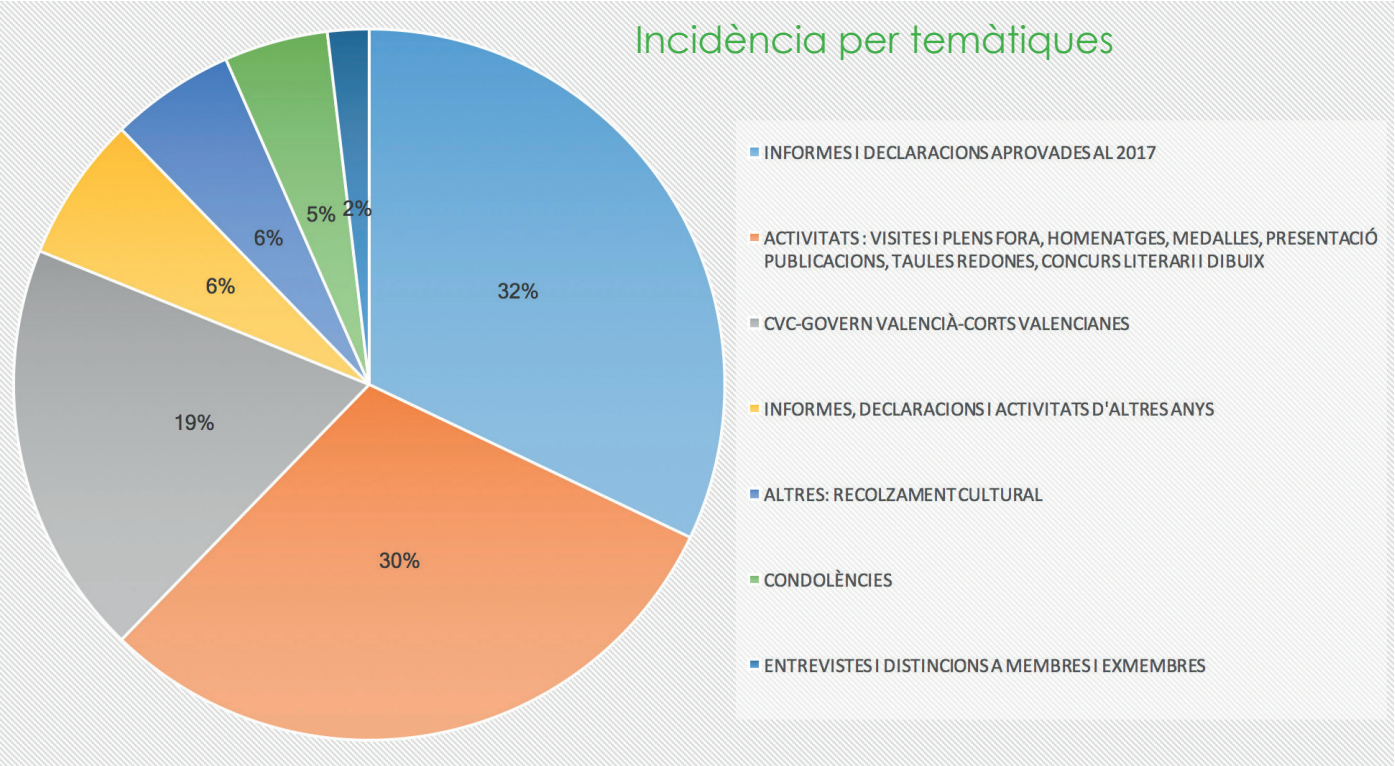

Vam ser notícia per:

INFORMES i DECLARACIONS APROVADES AL 2017

BIC Romeria de les Canyes Castelló / PAT Àrea Metropolitana València / Dona i Ciència/Decret Reglament Actuacions Arqueològiques/ Actualització Inventari Gral. Patrimoni Cultural Valencià en matèria d'arqueologia i paleontologia / BIC Moble Mare de Déu de l'Almoina/ Mecenatge /Condemna vet immigració i hostilitat als mitjans de comunicació Donald Trump / Avantprojecte Llei Patrimoni Cultural i Museus CV/ Declaració BIC Monument Església Sta. Magdalena Vilafranca / PAT Castelló / Present i futur biblioteques públiques/PATIVEL/ Avantprojecte IVAM / Acadèmia CC Socials CV / Pressupostos Grals. Estat 2017 en matèria cultural CV/ Art i Dona / Salut sexual i drets sexuals (PIES) /Història de la Filosofia al Batxillerat / Incendis Forestals/ Canvi climàtic / Refugiats al Mediterrani / BIC Zona Arqueològica Santuari i termes romanes Mura (Llíria)/Pintures Vicente López església monestir Saleses Oriola / BRL Palaus dels Exarchs / Avantp. Llei Consell Audiovisual / Projecte Decret creació Consell Social Llengües/Avantp. Llei del Mecenatge Cultural, Científic i Deportiu no professional a la Comunitat Valenciana/ Declaració BIC Immaterial festes Vinguda Mare de Déu d'Elx / Església Sant Agustí d'Oriola / Capitalitat valenciana alimentació sostenible 2017/ Consell Assessor del Mecenatge.

ACTIVITATS : VISITES I PLENS FORA, HOMENATGES,MEDALLES, PRESENTACIÓ PUBLICACIONS, TAULES REDONES, CONCURS LITERARI I DIBUIX

Pedreguer / Museu d'Art Contemporani MACA (Alacant) / Visita Falleres Majors 2018 /Comissió Conmemorativa 2017 Any Blasco Ibáñez / Centenari arquitecte Antoni Gilabert (1716-1792) / Homenatge Centres Valencians a l'Exterior / 80 aniversari II Congrés Internacional d'Escriptors en Defensa de la Cultura (1937) / Any Azorín / Medalla Fundació Server i Pérez Rolser / Medalla Adela Cortina / Medalla Ananda Dansa / Mossén Anthoni Sanç. El guardián del Santo Cáliz de Adolfo Vigil de Insausti i Pilar de Insausti / El último manuscrito de Blasco Ibáñez de Vicent Muñoz Puelles / Dirección musical. La técnica de Sergiu Celibidache d'Enrique Garcia Asensio / Antologia poètica d'Ibn Khafaja d'Alzira / Taula Redona Cultura gastronómica valenciana / Taula Redona Any Azorín / Concurs Literari i de Dibuix sobre La igualtat de gènere i la violència masclista / Concurs Literari sobre el Paisatge i Gastronomia.

CVC-GOVERN VALENCIÀ-CORTS VALENCIANES

Palaus Transparents / 2017 Any Blasco Ibáñez / Consell de Participació Conselleria Transparència / Gandia Capital cultural / Codi ètic / Comptes CVC/ Mesa de la Cultura Valenciana / Consell de Ciutadania Corporació Valenciana de Mitjans de Comunicació /Memòria CVC 2016 / Recomanació programes cultura i ciència a la nova TVV / Llei de paritat institucions GVA/ 2017 Any Azorín/ Capitalitat cultural valenciana 2018: Sagunt i Potries / Presentació Trobada d'Oci Educatiu de l'IVAJ.

INFORMES, DECLARACIONS I ACTIVITATS D'ALTRES ANYS

Resolució MECD denominació BPE a València Pilar Faus /Conexió Museu Sant Pius V i Convent Trinitat / Recolzament BIC Bandes de Música 2010/ Medalla Pep Gimeno "Botifarra" 2016 / Covetes de Sant Joan València 2012 / BIC Molins de vent Marina Alta 2016/ Cant de la Sibil•la 2016.

ALTRES: RECOLZAMENT CULTURAL

Campanya "Llegir en Valencià" Bromera / Dia del llibre/ Exposició Maies al MARC d'Alacant / Recolzament patrimoni Alacant: Benidorm, Benacantil, Castell Sta Bàrbera, Illa de Tabarca i Pantà de Tibi / Recolzament patrimoni Sagunt: Villa Ponera, Grau Vell, port i Castell /Dança dels Porrots de Silla/ XI Edició Festival Internacional de Poesia/ Acadèmia Valenciana de la Música.

CONDOLÈNCIES

Bernat Capó / José Maria Morera Buelti /Frances Thompson /Carles Santos.

ENTREVISTES – DISTINCIONS A MEMBRES I EXMEMBRES

Vicente Ferrero. Premi nacional Cultura Viva / Sole Giménez / Isabel Morant. Medalla UV.

Notes de premsa

El CVC també va enviar als mitjans un total de 36 notes de premsa, entre convocatòries, comunicats, declaracions i reaccions del president, en torn a les activitats i actuacions que desenvolupa la institució. De les que adjuntem el text afegint una memòria gràfica del 2017.

30/01/2017
PLE DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA DE 30 DE GENER DE 2017

Palau de Forcalló. València, 30 de gener. Hui a les 12 del migdia s'ha celebrat el Ple del Consell Valencià de Cultura, amb la presència de tots els consellers de la institució. Es tracta del primer Ple de l'any, que ha coincidit amb el Dia Escolar de la No-Violència i la Pau. El Ple ha tractat un ordre del dia llarg, dens i variat, en què s'han aprovat alguns informes rellevants. S'aprovat l'informe sobre el document preliminar del Pla d'Actuació Territorial de l'Àrea Metropolitana de València, en què la institució fa una sèrie d'observacions sobre este futur instrument de planificació d'un territori tan complex com l'àrea metropolitana de la capital. També s'ha aprovat l'informe Dona i Ciència, que continua una línia intensa de treball del Consell Valencià de Cultura sobre les relacions entre ciència i societat i la discriminació de gènere. Sobre la base d'este informe la institució farà una Declaració que es farà coincidir amb la proclamació per part de l'ONU del dia 11 de febrer com el Dia Internacional de la Dona i la Xiqueta en la Ciència. Un significat distint té l'aprovació de l'informe favorable preceptiu per a la declaració com a Bé d'Interés Cultural Immaterial de la Romeria de les Canyes de Castelló, que és segurament la manifestació identitària més important dels ciutadans de Castelló de la Plana. Esta magnífica notícia s'acompanya, en les conclusions de l'informe, amb una sèrie de recomanacions per a preservar i potenciar esta festa, com per exemple la protecció d'alguns elements del camí i la consideració de la Consueta com la regla a seguir en el ritual de la festa. El Ple ha acabat amb l'aprovació de tres informes tècnics sobre protocols en actuacions arqueològiques, i sobre l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià, en matèria de patrimoni arqueològic i paleontològic

20/02/2017
EL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA CONTRA LA VIOLÈNCIA MASCLISTA

El CVC guarda tres minuts de silenci per a mostrar publicament la tolerància zero amb la violència masclista.

27/02/2017
PLE DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA A PEDREGUER

Pedreguer, Marina Alta, 27 de febrer. Este matí s'ha celebrat a Pedreguer el ple del Consell Valencià de Cultura del mes de febrer. L'ajuntament havia cursat la invitació per la celebració, enguany, del tercer centenari del naixement d'Antoni Gilabert, un dels arquitectes valencians importants, precisament fill de Pedreguer. Entre els assumptes més importants que havia de tractar el ple ordinari estava l'informe preceptiu per a la declaració de Bé d'Interés Cultural, ara amb categoria de monument, de l'església de Santa Magdalena de Vilafranca. L'església és un dels millors exemples de l'arquitectura del Renaixement al nostre territori. L'any 2003 el Consell ja havia sigut requerit per a declarar-la Bé d'Interés Cultural, però en

aquell moment ho va ser sense una categoria específica. També s'ha tractat l'informe sobre el Pla d'Acció Territorial de Castelló, que s'emmarca en les noves línies d'ordenació territorial a què s'ha compromés el Govern de la Generalitat. El Consell Valencià de Cultura ja ha tractat en estos mesos anteriors el de l'Horta i el de l'àrea metropolitana de València, i prompte està previst que ho faça amb el del Litoral i amb els de les àrees metropolitanes d'Elx i Alacant. El ple també ha discutit un informe sobre una possible nova Llei de Patrimoni. L'ara vigent té vora 20 anys, i en alguns aspectes ha quedat desfasada. Per a esta qüestió totes les comissions en què es reparteix el treball del Consell han anat fent les seues aportacions, i al final la Comissió Jurídica n'ha fet un informe consensuat que es farà arribar a la conselleria competent. En el ple el Consell Valencià de Cultura ha aprovat l'entrega de la Medalla del Consell a la Fundació Server i Pérez de Rolser, per la seua labor de mecenatge a favor de la cultura, l'esport i la ciència. La medalla es lliurarà pròximament en la seu de Consell del Palau de Forcalló. Després d'haver-se aprovat estos informes ha començat el ple extraordinari, amb la presència dels membres de l'ajuntament encapçalats per l'alcalde, Sergi Ferrús. El president del Consell, Santiago Grisolía, li ha agraït la invitació a Pedreguer i l'ha felicitat per l'última notícia que ha protagonitzat l'ajuntament en matèria cultural: la compra d'un immoble per a fer el museu d'Història i Etnografia. En acabar el ple, el Consell i els representants de Pedreguer han fet una visita a l'església de la Santa Creu, en procés de rehabilitació. Una de les seues capelles està atribuïda, justament, a l'arquitecte Gilabert, a qui l'ajuntament ha dedicat una exposició retrospectiva.

09/03/2017
VISITA FALLA NA JORDANA

09/03/2017
VISITA CSS. ARTS JOSÉ HUGUET CHANZÁ. (FOTÒGRAF BENITO MONFORT)

14/03/2017
EL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA HOMENATJA ALS CENTRES VALENCIANS A L'EXTERIOR

València, 14 de març. Palau de Forcalló. El Consell Valencià de Cultura, com a institució viva que és i sempre oberta a l'exterior, rep al llarg de l'any moltes visites, personals i institucionals, a banda de ser la seu d'una quantitat notòria d'actes que l'han convertit en un dels focus d'irradiació cultural més potents de la Comunitat Valenciana. Però l'acte de hui té un caràcter especialíssim, que segurament el convertixen en el més emotiu de tots: hui, en plena Setmana Fallera, el Consell ha rebut una nodrida representació dels Centres Valencians a l'Exterior, als quals acompanyava Aitana Mas, directora general de Transparència de la Generalitat. El president Santiago Grisolía, a qui feien costat alguns membres del Consell com el seu vicepresident Ricardo Bellveser i Ana Noguera, els ha donat la benvinguda en el pati d'entrada del palau, i després de dir-los unes paraules plenes d'afecte ha passat la paraula a Jesús Huguet, el secretari de la institució, que ha anat citant una a una les representacions dels valencians al món que han acudit a la cita: les cases de l'Argentina, amb menció especial dels centres de Rosario, Santa Fe, Mendoza, San Juan i

Buenos Aires i, concretament, de la Falla Valenciana el Turia que es planta en la capital del gran país sud-americà. Ha continuat pels centres de Xile, i pel de la Casa Valenciana de Washington, als Estats Units. I en un admirable exercici de memòria ha recordat diverses anècdotes d'algun dels Centres Valencians per Europa, com el de París (amb presència de l'alcaldessa de la capital francesa), que justament enguany complix el 70 aniversari de la seua fundació, el de Montpeller (bressol del rei Jaume I, fundador del Regne de València), i una llarga llista en la qual s'incloïen els de Sevilla, Saragossa, Gavà, la Rioja... El secretari els ha volgut recordar que el Consell Valencià de Cultura no solament assessora a totes les institucions valencianes en matèria cultural, sinó que també està al servei dels Centres Valencians a l'Exterior.

Però potser el moment més especial no estava al voltant de la gran taula de la sala de plens, sinó en el jardí del palau, on el president Grisolía els ha volgut servir un refrigeri aprofitant que el dia ho permetia. És ací on uns i altres, més enllà del protocol, han pogut saludar-se i conéixer-se, valencians escampats per tots els racons del món, autoritats i els membres del Consell, en un exercici ben profitós de reconeixement.

14/03/2017

EL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA LAMENTA LA MORT DE BERNAT CAPÓ

València, 14 de març. Palau de Forcalló. El Consell Valencià de Cultura lamenta profundament la mort de l'escriptor i periodista Bernat Capó, nascut a Benissa (la Marina Alta, 1928). La seua trajectòria intel·lectual va recórrer el camí de la literatura infantil i la cultura popular a través de contes i novel·les. Esta era per a ell, també, la seua manera de defendre la llengua dels valencians. Igualment, i durant dècades, va practicar el periodisme en els diaris i revistes de més difusió. El Consell Valencià de Cultura, ara fa quatre anys, li va lliurar la Medalla d'Honor com a Benefactor del Patrimoni Cultural Valencià en el seu poble, en un acte que va reunir centenars de persones.

23/03/2017

VISITA ESCOLAR IES SANTIAGO GRISOLIA DE CALLOSA DE SEGURA

23/03/2017

PRESENTACIÓ AL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA DEL LLIBRE "EL GUARDIAN DEL SANTO CÁLIZ"

El Palau Reial de València en el temps del Magnànim

València, 23 de març. Palau de Forcalló. Esta vesprada s'ha presentat en la seu del Consell Valencià de Cultura el llibre Mossén Anthoni Sanç. El guardián del Santo Cáliz, d'Adolfo Vigil de Insausti i de Pilar de Insausti, que ha publicat la institució en la seua Sèrie Minor.

Han presidit l'acte el president del Consell, Santiago Grisolía, i el rector de la Universitat Politècnica, Francisco J. Mora, que han compartit taula amb els autors i amb José F. Ballester-Olmos, de la Real Academia de Cultura Valenciana i autor del pròleg del llibre.

El president Santiago Grisolía ha donat la benvinguda als convidats, entre els quals estava el director de l'Escola d'Arquitectura, molts professors de la universitat i membres del Consell Valencià de Cultura

El conseller José María Lozano ha fet una càlida presentació dels autors, professors, com ell, en la

Universitat Politècnica. El prologuista del llibre, l'acadèmic José F. Ballester-Olmos, ha explicat la importància d'esta investigació sobre el Palau Reial en el context de la cort del Magnànim, el principi del Renaixement valencià (i del nostre Segle d'Or), i la figura fins ara quasi desconeguda d'Antoni Sanç, músic i canonge de palau. Sobretot, perquè dóna llum a cinc anys poc estudiats fins ara, els que van de la partida del Magnànim a Nàpols i la mort d'en Sanç, custodi de les relíquies del rei, entre les quals el Sant Calze. Els autors són arquitectes i professors de la Universitat Politècnica, de reconeguda trajectòria, especialistes en urbanisme i paisatge. Pilar de Insausti ha explicat el seu ardu treball a l'Arxiu del Regne per a documentar el llibre, i ha descrit Antoni Sanç com el "Parsifal del segle XV". Després, el coautor del llibre, Adolfo Vigil, ha remarcat el caràcter dual de la investigació: entre l'entorn palatí i la figura d'en Sanç.

Ha tancat l'acte el rector de la Universitat Politècnica, Francisco J. Mora, que ha lloat el rigor del llibre i ha fet vots perquè els autors continuen investigant i redescobrint este paisatge perdut dels valencians.

27/03/2017

NOTA DE PREMSA DEL PLE DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA DE 27 DE MARÇ DE 2017

Palau de Forcalló. València, 27 de març. Hui a les 12 del migdia s'ha celebrat el Ple del Consell Valencià de Cultura, amb la presència de tots els consellers de la institució. L'ordre del dia era llarg i dens, perquè passaven al Ple alguns informes de rellevància que suscitaven discussió.

Seguint l'ordre del dia, es presentava un informe sobre el Pla d'Acció Territorial de la Infraestructura Verda del Litoral de la CV (PATIVEL), que forma part dels informes que el Consell Valencià de Cultura està emetent sobre la nova política territorial de la Generalitat. L'informe, que dóna suport a una iniciativa legislativa que pretén ordenar, protegir i restaurar, tant com es puga, la franja litoral valenciana, s'ha aprovat amb una sèrie de consideracions que es faran arribar a l'òrgan administratiu corresponent.

També s'ha aprovat un informe, més breu, sobre el mur de tancament i l'entorn del monestir de Sant Miquel dels Reis, que té l'origen en la solsida, durant unes pluges, d'una part del seu mur perimetral. L'informe s'ha ampliat per a reclamar a la Generalitat l'aplicació del Pla Especial previst, i aprovat, ja fa 15 anys, per a l'entorn del que ara és la seu de la Biblioteca i de l'Acadèmia de la Llengua.

També s'ha aprovat l'informe sobre el present i el futur de les biblioteques públiques valencianes, que conté un seguit de dades actualitzades, algunes inèdites, sobre la situació, els problemes actuals i les tendències de futur de les biblioteques públiques. L'informe pretén ser una aportació per a la possible revisió de la llei de Biblioteques actual, que data del 2011, i també una demanda d'autonomia legal i administrativa per a la Biblioteca Nacional Valenciana.

L'últim document aprovat tractava sobre l'avantprojecte de llei de l'IVAM, en què es fan una sèrie de consideracions, particularment, sobre el Consell Assessor i el Consell Rector. I considera injustificada l'exclusió prevista de la designació de membres per part del Consell Valencià de Cultura per al seu Consell Rector.

Per últim, el Ple ha aprovat la Memòria de la institució corresponent a l'any 2016, en què queda constància de tota l'activitat desplegada pel Consell en l'exercici passat.

29/03/2017

EL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA PREMIA EL MECENATGE DE LA FUNDACIÓ ROLSER-SERVER I PÉREZ

València, 29 de març. En la seu del Consell Valencià de Cultura, al Palau de Forcalló, s'ha lliurat al migdia la Medalla d'Honor del Consell a la Fundació Rolser-Server i Pérez. L'acte ha comptat amb la presència del president de la Generalitat, Ximo Puig, el president de la institució, Santiago Grisolía, el de la Fundació Rolser-Server i Pérez, Joan Server, a més de molts ciutadans de Pedreguer, empresaris de la Marina i membres del Consell. La Fundació Server i Pérez du a terme des de fa vora 30 anys un treball impagable en els més

diversos camps de la ciència, la cultura, l'esport i la inclusió social. Això ho ha fet gràcies a l'empresa de la qual va nàixer, Rolser SA, que fabrica els conegudíssims carros de la compra de la mateixa marca i que exporta una bona part de la producció a més del 60 països, entre els quals el Japó i la Xina. El Consell ha volgut premiar-los amb la Medalla d'Honor perquè representen, com ha dit Santiago Grisolía en el seu discurs de benvinguda, el futur del patrocini i el mecenatge entre nosaltres en la línia dels països més avançats del món. Es tracta d'una relació de benefici mutu entre empresa i societat que és del tot compatible amb les polítiques públiques. A més, Rolser i la seua Fundació formen part de la societat en què van nàixer, Pedreguer i la Marina Alta, on han mantingut l'empresa i el respecte de la gent a través de la seua activitat. Una prova d'això ha sigut la quantitat de veïns del poble que han vingut hui al Palau de Forcalló. Després de les paraules de Santiago Grisolía, el secretari de la institució, Jesús Huguet, ha llegit l'acta del Ple en què s'acordava la concessió de la Medalla d'Honor. Tot seguit, Santiago Grisolía ha cedit al president de la Generalitat l'honor de lliurar la medalla a Joan Server. El president de Rolser SA ha llegit unes paraules en què ha agraït la medalla, però l'ha volguda dedicar als seus pares, els fundadors de l'empresa, i als seus germans. En unes paraules emocionades, ha dit que la de la Fundació és l'activitat que més satisfacció li ha donat en la vida. Felicitat, ha dit literalment. Per acabar, el president Puig ha posat l'empresa Rolser i la Fundació com a exemple de solidaritat i ciutadania, i ha remarcat que realitats com esta impulsen la Generalitat en la intenció de dotar-se de millors eines legals per al mecenatge i d'un sistema de finançament just, per tal que la Generalitat no es veja limitada en la seua acció per a cobrir les necessitats de la societat.

04/04/2016

COMPAREIXENÇA CSS. LLEGAT HISTÒRIC I ARTÍSTIC, . DECLARACIÓ BIC DANSA DELS PORROTS (SILLA)

Vicent Zaragozá, alcalde de Silla. Valentí Mateos, regidor de Cultura i Abelard Hernández, President de la Associació Cultural Dansa dels Porrots

06/04/2017

COMPAREIXENÇA CSS. ARTS PEDRO RODRÍGUEZ, PRESIDENT FEDERACIÓ DE SOCIETATS MUSICALS DE LA COMUNITAT VALENCIANA.

06/04/2017

PRESENTACIÓ TROBADA D'OCI EDUCATIU DE L'IVAJ AL CVC

19/04/2017

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE "EL ÚLTIMO MANUSCRITO DE BLASCO IBÁÑEZ" DEL SR. VICENTE MUÑOZ PUELLES

Es presenta El último manuscrito de Blasco Ibáñez València, 19 d'abril. Seu del Consell Valencià de Cultura.

Enguany se celebra el 150 aniversari del naixement de Vicent Blasco Ibáñez, una de les figures que han deixat una marca inesborrable en la memòria i en la psicologia col·lectiva dels valencians. Per això moltes institucions, entre les quals el Consell Valencià de Cultura, s'han sumat a l'Any Blasco i han programat una multitud d'actes sobre un personatge polièdric, un valencià universal, que incideixen sobre cada una de les múltiples facetes d'un homenot que va assaborir l'èxit en totes les empreses que va intentar. Entre tants actes també hi ha cabuda per al treball novel·lístic, i este era el caràcter de la presentació que s'ha dut a terme este matí al palau de Forcalló, entre convidats de prestigi, representants de tot l'espectre polític, i la presència del president de la Generalitat, Ximo Puig. Es tractava del llibre de Vicente Muñoz Puelles titulat El último manuscrito de Blasco Ibáñez. Santiago Grisolía, president del Consell Valencià de Cultura, després de donar la benvinguda als assistents, ha relacionat la memòria, o desmemòria, valenciana respecte a Blasco amb la trama de la novel·la de Muñoz Puelles. Santiago Grisolía ha posat de relleu la presència de Blasco en la vida valenciana contemporània recordant la frase popular d'"este muerto goza de muy buena salud". Tot seguit, Muñoz Puelles, l'autor d'El último manuscrito de Blasco Ibáñez, ha volgut explicar les diferents veus de la novel·la com una manera d'aproximar-se a la seua idea del personatge, que ha qualificat d'"escriptor majúscul" i de Zola valencià. Muñoz Puelles també s'ha estés sobre la relació de Blasco amb la intelectual·litat espanyola (madrilenya) del seu temps, incòmoda per a les dues parts, entre altres raons, ha dit, per l'enveja que suscitava el gran èxit universal de vendes de l'escriptor valencià. Un rebuig, ha continuat, que li compensaven els valencians amb la fe que li professaven.

El president de la Generalitat, que ha tancat l'acte, ha glossat l'originalitat del llibre de Muñoz Puelles, que ha descrit "de lectura fàcil però gens simple, molt profunda". I ha convidat els assistents i els valencians en general, ara que comença la Setmana del Llibre, a rellegir les novel·les de Blasco i en general a la lectura, perquè llegir, ha dit, "dóna la vida i ens fa lliures".

25/04/2017

PLE DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA DE 25 D'ABRIL DE 2017

Palau de Forcalló. València, 25 d'abril. A les 12 del migdia de hui s'ha celebrat el Ple del Consell Valencià de Cultura del mes d'abril amb la presencia de tots els consellers de la institució i presidit per Santiago Grisolía. En l'ordre del dia hi havia, principalment, dos informes que se sotmetien a aprovació. El primer era favorable a la declaració de Bé d'Interés Cultural de la Casa del Lloc de Sinyent i del seu entorn, en el terme de Polinyà de Xúquer. La Casa del Lloc de Sinyent, una de les mostres de gòtic rural més importants de la península, és un edifici construït poc de temps després de la conquista cristiana del territori com a centre d'una gran finca agrícola de més de 500 fanecades, de la qual, entre altres, van ser propietaris els monjos del monestir de Simat de la Valldigna. Després de la desamortització i de molts anys d'abandó, AVA-Asaja la va comprar amb la intenció de rehabilitar-la i destinar-la a usos

formatius i de representació. El Ple del Consell ha aprovat l'informe per a declarar-la Bé d'Interés Cultural en la categoria de Monument. També es presentava un informe sobre el canvi climàtic i les seues conseqüències a la CV, elaborat a partir de diverses compareixences d'experts de diversos sectors. El problema ambiental global té unes repercussions específiques al Mediterrani, un espai fràgil i especialment vulnerable. L'informe es fa ressò d'estes qüestions específiques i recomana, entre altres, l'elaboració d'una llei valenciana de canvi climàtic i la coordinació de les àrees metropolitanes en matèria de residus i abocadors. L'informe també ha resultat aprovat. Un dels últims punts de l'ordre del dia era la titulada Manifestació sobre la conveniència de reduir l'IVA cultural en tots els sectors. El Consell ja s'havia pronunciat al respecte en el mes de juliol de 2012, quan l'IVA cultural va pujar en 12 punts, del 8 al 21%. Ara, arran de la millora de la situació econòmica, el Consell ha considerat oportú recordar la importància de tornar a la situació anterior, que està anunciada però que no ha entrat en vigor encara. I, de tota manera, tal com explicita també la Manifestació, el Consell Valencià de Cultura es mostra contrari a què la reducció prevista d'este l'IVA cultural no s'estenga al cine, ni a les arts plàstiques, ni a la música gravada.

26/04/2017

REPRESENTACIÓ MIRACLE DE SANT VICENT. ALTAR DEL CARME

27/04/2017

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE "DIRECCIÓN MUSICAL. LA TÉCNICA DE SERGIU CELIBIDACHE", A CÀRREC DEL SR. ENRIQUE GARCÍA ASENSIO

València, 27 d'abril. Seu del Consell Valencià de Cultura.- Celibidache i García Asensio: mestre i deixeble.

S'ha presentat este migdia al Palau de Forcalló el llibre del Mestre Enrique García Asensio titulat Dirección musical. La técnica de Sergiu Celibidache (amb DVD inclòs), editat per Piles Editorial de Música. L'acte l'han conduït el president del Consell Valencià de Cultura, Santiago Grisolía, el president de l'Acadèmia de la Música Valenciana, Bernardo Adam Ferrero, i l'editor del llibre, Jesús Piles, i ha comptat amb la presència de molts músics, d'admiradors del Mestre valencià i de consellers de la institució. D'acord amb totes les intervencions, el llibre és prou més que un manual de direcció musical, perquè, com ha dit el president Grisolía, està travessat per la memòria del gran director Sergiu Celibidache, que va ser mestre d'Enrique García Asensio i amb el qual, amb els anys, va establir una relació d'amistat, basada en la fidelitat a una tècnica de direcció reconeguda universalment, però molt exigent. Bernardo Adam Ferrero ha volgut felicitar García Asensio en nom de tots els músics valencians, i ha comunicat, en primícia, que l'Acadèmia que presideix li acaba de concedir el premi Insigne de la Música Valenciana, i que li'l lliuraran en el mes de novembre. Jesús Piles, el prestigiós editor musical, ha explicat la revisió exhaustiva a la qual s'ha sotmés el llibre abans de l'edició definitiva i el complement il·lustratiu que significa el DVD inclòs. L'últim torn de paraula era per al Mestre. Ha agraït l'acte de hui dient que se sent "un valencià privilegiat, profeta en la seua terra amb l'ajuda de tots", i s'ha estés en el record de Celibidache. Ha contat de quan el va començar a tractar, a Itàlia l'estiu de 1960, que "va aprendre més amb ell durant 5 dies que en els dos anys que portava a

Alemanya aprenent direcció d'orquestra". I ha volgut ser molt clar amb el llibre Dirección musical. La técnica de Sergiu Celibidache, dient que "tot el que he aprés, i dit, està en ell".
El Mestre, al final, ha acabat parlant de la seua relació amb el director romanés d'una manera tan emocionada que la veu quasi se li ha trencat, moment que el president Grisolía ha aprofitat per a donar torns de paraula al públic i amb els quals ha acabat l'acte.

08/05/2017
TAULA REDONA SOBRE LA CULTURA GASTRONÒMICA VALENCIANA

València, 8 de maig de 2017. Taula redona sobre cuina valenciana: "no sabem valorar el que tenim"
Consell Valencià de Cultura. S'ha celebrat per fi la tan esperada taula redona sobre la cultura gastronòmica valenciana, que ha aconseguit reunir este migdia tres reputats cuiners valencians, Miquel Barrera, Kiko Moya, Ricard Camarena, i el conegut enòleg Antonio Sarrión, moderats pel president de l'Acadèmia Valenciana de Gastronomia, Sergio Adelantado. La taula redona havia alçat molta expectativa, perquè a ningú se li escapa que la cuina valenciana viu un moment, inimaginable fa pocs anys, de prestigi i d'expansió. L'acte, presidit per Santiago Grisolía, ha aplegat una variada representació de la restauració valenciana, cuiners i autoritats, el pastisser Paco Torreblanca, per exemple, i els secretaris autonòmics de Cultura i Turisme, Albert Girona i Francesc Colomer. Entre la varietat de qüestions tractades, dues han ocupat una bona part del temps: una, la falta de reconeixement social de la nostra gastronomia. L'altra, el problema de la formació. Respecte a la primera, per a Camarena, "la nostra diferència amb Catalunya i el País Basc és el reconeixement social que nosaltres no tenim", i ho ha estés a la "cultura del producte", on els mestres són els francesos i els italians. Per a Moya, "la nostra memòria gustativa està amenaçada", i ha considerat els col·legues que l'acompanyaven uns "precursors en la defensa de la tradició del sabor net". Miquel Barrera, en este sentit, ha afegit que "la cuina és memòria", i que cal "salvar els sabors". L'enòleg Sarrión ha resumit este punt dient que, el que ells fan, és "traslladar els nostres sabors arreu del món". Respecte a la segona qüestió, la de la formació, la veuen fonamental perquè partim d'una pèrdua accelerada de la tradició culinària. Kiko Moya considera que en este punt l'Administració té un paper a jugar, d'estratègia, que segons
ell "és el que no tenim", i ha coincidit amb les paraules de Sarrión: "cal un pla ambiciós de futur, a llarg termini, però amb un punt de partida clar, perquè si no no servirà de res". Camarena ho ha resumit dient que fan falta "més accions i menys propaganda", i Barrera ha afegit que l'Administració hauria de tractar cada zona del territori d'una manera diferenciada. La taula redona ha acabat amb un animat torn de paraula amb el públic. Com ha dit l'enòleg Sarrión, "ho tenim tot i cal organitzar-ho i donar-li valor".

11/05/2017
COMPAREIXENÇA CSS. ARTS MARGA LANDETE, DIRECTORA ADJUNTA DE MÚSICA I CULTURA POPULAR DE L'IVC

12/05/2017
EL CVC A L' ACTE DE CONSTITUCIÓ DE LA MESA DE PARTICIPACIÓ DE LA CULTURA VALENCIANA

Fot.: EFE

12/05/2017
VISITA ESCOLAR IES MARIA CARBONELL I SÁNCHEZ (BENETÚSSER)

18/05/2017
XI EDICIÓ DEL FESTIVAL INTERNACIONAL DE POESIA "POESÍA EN TODAS PARTES, PALABRA EN EL MUNDO", AL CVC.

24/05/2017
ENTREGA DELS PREMIS DEL CONCURS ESCOLAR CVC IGUALTAT DE GÈNERE I LA VIOLÈNCIA MASCLISTA 2017

PREMIATS LITERARI CVC 2017

PREMIATS DIBUIX CVC 2017

No cabia ni una agulla en el Consell Valencià de Cultura

València, 24 de maig. Palau de Forcalló.- La gran festa escolar del Consell Valencià de Cultura s'ha

celebrat este matí, en un matí radiant de primavera, amb el lliurament dels premis de l'XI Concurs Literari i de Dibuix, que enguany s'ha convocat amb el tema de la igualtat de gènere i la violència masclista. Al Palau de Forcalló s'havia calculat una gran assistència, entre altres raons perquè el tema és de notòria actualitat i també perquè enguany ha augmentat la dotació dels premis i s'hi han presentat més alumnes i centres escolars que mai: uns 1.800 treballs entre redaccions i dibuixos de 124 centres, que són quasi 1.000 treballs més que en l'edició anterior i quasi el doble de centres (i de tot arreu). Però la previsió s'ha vist desbordada i ha calgut deixar obertes les portes de l'edifici i de la sala gran perquè els que no cabien pogueren seguir l'acte de la millor manera possible. El president Santiago Grisolía, amb un breu discurs, ha donat la benvinguda als escolars, professors, famílies, consellers i autoritats educatives que omplien la sala, i de seguida els presidents dels jurats han començat a repartir els premis. Primer els literaris, i després els de dibuix. Un a un, els premiats han eixit a arreplegar-los entre els aplaudiments de la multitud. Podem citar ací el nom dels centres premiats: els instituts Alfred Aixa de Peníscola i el de Biar, i els col·legis de la Nostra Senyora de la Seu de Xàtiva i de la Nostra Senyora dels Socors de Benetússer. Després de la sessió de fotos en l'escala noble del palau, l'agenda ha continuat amb la visita a l'exposició de tots els dibuixos presentats al concurs. Està muntada fins al 2 de juliol en una sala del Centre de Cultura Contemporània del Carme, just davant del Consell Valencià de Cultura, en una mostra de l'habitual col·laboració entre les dues institucions culturals.

25/05/2017
INAUGURACIÓ DE LA EXPOSICIÓ MAIES. MARC D'ALACANT

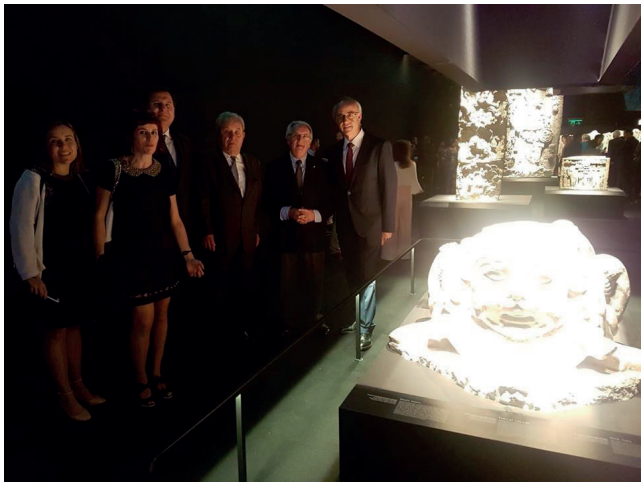

El Conseller Vicente Ferrero, en representació del Consell Valencià de Cultura amb l'ambaixador de Guatemala

29/05/2017
PLE DE MAIG DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA

València, 29 de maig. Palau de Forcalló. - Hui, en la seu del Consell al carrer Museu s'ha reunit el ple de la institució per a tractar una sèrie de punts que les diferents comissions sectorials i posteriorment la Comissió de Govern han tramitat fins arribar al plenari, En particular, es tractava de considerar l'aprovació de dos textos breus, un respecte al Pla Cultura 2020 del Ministeri d'Educació i Cultura, que ha presentat la Secretaria d'Estat de Cultura. Amb el títol de Consideracions entorn del Pla Cultura 2020 del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, el CVC exposa algunes observacions sobre el caràcter generalista i centralista del document del ministeri. També s'ha aprovat una Declaració per al Dia Mundial del Medi Ambient, a celebrar el 5 de juny, en què es remarca la importància de la relació dels xiquets amb la naturalesa, i que caldria que, per això, s'integraren els espais naturals en el model educatiu. S'han aprovat, a més, dos informes. El primer és favorable a la declaració de BIC de l'església de Sant Bertomeu de Xàbia. L'informe fa una referència específica a la importància de la protecció de l'entorn del temple, en què hi ha una sèrie de béns de rellevància local. El segon és sobre l'assetjament escolar. El text tracta l'assetjament com a fenomen polièdric que es manifesta de maneres molt diverses, i es fa ressò de l'augment exponencial dels casos de ciberassetjament. També fa una crida a una millor coordinació dels

recursos disponibles i a la realització de campanyes de sensibilització social.

05/06/2017
DECLARACIÓ DEL CVC PER AL DIA MUNDIAL DEL MEDI AMBIENT

Declaració del CVC per al Dia Mundial del Medi Ambient Autor: Ple CVC Aprovació: Ple, 29 maig 2017

El Consell Valencià de Cultura ha mantingut una contínua preocupació pel medi ambient i tots els aspectes que s'hi relacionen, des dels incendis forestals a la desertificació o el canvi climàtic. Valguen com a exemples la Declaració sobre el Canvi Climàtic, que vam emetre amb motiu de la Cimera de París del desembre de 2015, i l'Informe sobre el Canvi Climàtic i els seus efectes a la Comunitat Valenciana, aprovat a l'abril d'enguany mateix.
Ben sovint hem lamentat la falta d'interés d'una part considerable de la població per estos temes, d'importància essencial per a la nostra supervivència com a espècie, i la necessitat d'una alfabetització mediambiental de la societat, per mitjà d'un augment de les campanyes de sensibilització en els mitjans i una major conscienciació educativa. En este sentit, hem demanat a les autoritats educatives la inclusió de la lluita contra el canvi climàtic en els llibres de text i en el material docent, així com una major incidència en els plans d'estudis universitaris. La idea és que només es valora el que es coneix, i que la causa de la indiferència cap al medi ambient i del desdeny cap a l'impacte causat per les nostres pròpies activitats quotidianes, el que anomenem la nostra empremta ambiental, es basa en la ignorància. És evident que l'antic vincle dels xiquets amb la naturalesa s'ha relaxat, i també el dels adults. La hiperconnectivitat, això és, la situació actual de l'ésser humà, que viu connectat permanentment a la informació a través de diferents dispositius, incloent-hi el mòbil; la població cada vegada més radicada en l'entorn urbà i una educació ambiental, quan n'hi ha, distanciada del seu objecte d'estudi, semblen haver originat l'anomenat dèficit per naturalesa, un nou concepte, que es refereix a les afeccions físiques i emocionals causades per la carència d'una interacció més freqüent amb la fauna i la flora. Restablir esta relació d'una manera pràctica i sense misticismes és cada vegada més necessari en el creixement dels jóvens, sobretot en un context en què passen molt de temps allunyats del medi natural. Nombroses veus i publicacions científiques argumenten que el contacte amb la naturalesa estimula els sentits i reporta millores en la salut, l'afectivitat, la creativitat i el benestar, i en relacionen la carència amb més possibilitats de patir trastorns com ara la depressió, l'estrés, l'ansietat i el sedentarisme. Per això hui, 5 de juny, Dia Mundial del Medi Ambient, el Consell Valencià de Cultura insisteix en la necessitat d'integrar els espais naturals en el model educatiu i en la necessitat d'una cultura mediambiental conseqüent, que fomente la interrelació dels xiquets i dels seus progenitors amb la naturalesa, a un nivell tant de coneixements com afectiu. Només en comprendre que som naturalesa també podrem estar en situació de defendre-la i salvar-la, i de crear les condicions per a viure en un món sostenible.

Consell Valencià de Cultura

08/06/2017
VISITA A MONÒVER DE LA COMISSIÓ DE LES ARTS DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA

Monòver, 8 de juny. Casa-Museu d'Azorín.

El Consell Valencià de Cultura, representat per la Comissió de les Arts, ha fet la seua sessió ordinària mensual en la Casa-Museu Azorín a Monòver amb motiu de la commemoració de 50 Aniversari del traspàs de José Martínez Ruiz, Azorín.

La Comissió ha estat rebuda a l'Ajuntament per l'alcalde i poeta Natxo Vidal, el president de la Fundació CAM, Luis Boyer, i el director de la Casa-Museu Azorín, José Payà.

En la roda de premsa l'alcalde ha donat la benvinguda als membres de la comissió, i el president de la Fundació CAM ha assenyalat que la Casa-Museu Azorín pertany a la Fundació des de 1969 i alberga el llegat de l'escriptor, que està format pel mobiliari original de la família, 6.000 articles de l'escriptor, 17.000 publicacions, 8.500 estudis crítics sobre Azorín i la Generació del 98 i diversos manuscrits i fotografies.

Per part del CVC han parlat el vicepresident, Ricardo Bellveser, i el president de la Comissió, Vicente Ferrero, el qual ha assenyalat que el Consell Valencià de Cultura ha d'estar present i ser partícip de l'Any Azorín en totes les activitats culturals, socials i polítiques programades amb motiu de la celebració d'esta efemèride.

El Consell ha regalat una placa commemorativa de l'acte a la Casa-Museu. Després s'ha celebrat la Comissió i tot seguit han visitat el panteó familiar de l'escriptor de Monòver.

12/06/2017

VISITA ALUMNES FLORIDA UNIVERSITÀRIA

15/06/2017

PRESENTACIÓ CAMPANYA "LLEGIR EN VALENCIÀ DE BROMERA"

Fot. Levante-EMV

16/06/2017

ENTREGA POMELL CORPUS. ASSOCIACIÓ AMICS DEL CORPUS

16/06/2017
ENTREGA MEMÒRIA CVC AL PRESIDENT DE LA GENERALITAT VALENCIANA

26/06/2017
PLE DE JUNY DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA. S'APROVEN DUES DECLARACIONS I EL COMPTE GENERAL DE LA INSTITUCIÓ DE 2016.

València, 26 de juny. Palau de Forcalló. - Hui el Consell Valencià de Cultura s'ha reunit en sessió plenària. És la primera de l'estiu i la penúltima abans de les vacances d'agost. L'ordre del dia consistia en l'aprovació de dues declaracions, del Compte General de la institució corresponent al 2016 (que s'ha aprovat per unanimitat), i d'un informe sobre bars culturals. Havien superat el filtre de les comissions particulars i la de Govern, però tocaven qüestions d'actualitat, i el Ple no és mai de tràmit. La primera declaració, aprovada, Sobre Art i Dona, s'havia gestat en la Comissió de les Arts, però amb aportacions d'altres, en una mostra de la transversalitat del treball de la institució consultiva en matèria cultural de la Generalitat. La declaració aprecia el gran canvi social respecte a la situació i el reconeixement de la dona en l'activitat artística, però fa un pas més enllà en demanar a la societat i a les administracions l'esforç que cal perquè, tal com diu expressament la declaració, s'aconseguisca "una igualtat de facto tan prompte com siga possible". La segona declaració, aprovada també, Al voltant dels pressupostos de l'Estat 2017 en matèria cultural per a la CV, podríem denominar-la un clàssic en l'activitat del Consell de Cultura, que sol elaborar documents, en cada exercici, sobre els pressupostos culturals autonòmics i estatals. I, com sol ser també habitual per desgràcia, enguany torna a ser, respecte als de l'Estat, una queixa sobre les "totalment insuficients i molt discriminatòries" consignacions econòmiques aprovades per a les grans institucions valencianes respecte a les homòlogues d'altres llocs de d'Espanya. Per últim, se sotmetia a l'aprovació del Ple un informe, eixit de la Comissió de Promoció Cultural, en què es demanava la revisió de la Llei d'Espectacles 14/2010 amb la inclusió d'una nova figura, (el bar d'activitats culturals
singulars), a través de la qual es permetria que estos locals pogueren oferir, legalment, activitats relacionades amb qualsevol sector de la cultura. Però el Ple ha considerat oportú tornar l'informe a la comissió, perquè la majoria de consellers opinen que una qüestió tan delicada s'ha de considerar amb més amplitud, i també perquè els grups parlamentaris de les Corts han demanat ja la revisió de la llei. Els documents aprovats, com sempre, estaran a disposició dels ciutadans en www.cvc.gva.es, la web del CVC

28/06/17
VISITA ALUMNES AULA D'ESTIU CENTRE DEL CARME CULTURA CONTEMPORÀNIA

10/07/17
ACTE INAUGURAL 80 ANIVERSARI II CONGRÉS INTERNACIONAL D'ESCRIPTORS PER A LA DEFENSA DE LA CULTURA

24/07/2017
EL PLE DE JULIOL DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA REIVINDICA LA REINTRODUCCIÓ URGENT DE LA HISTÒRIA DE LA FILOSOFIA EN 2N DE BATXILLERAT EN EL PRÒXIM CURS ESCOLAR.

València, 24 de juliol. Palau de Forcalló.- Hui el Consell Valencià de Cultura s'ha reunit en sessió plenària, l'última de l'estiu abans de les vacances d'agost. L'ordre del dia consistia en l'aprovació de dos informes i de l'Avantprojecte de Despeses del Consell per a l'exercici 2018. Este últim s'ha aprovat de manera unànime, perquè va en la línia

de continuïtat econòmica dels últims exercicis, de contenció i racionalització de la despesa. L'Informe sobre la salut i els drets sexuals havia partit de la Comissió Jurídica, i continua una línia de treball del Consell ben pròpia en els últims anys, sobre comportaments que generen violència i agressions, en particular contra els col·lectius més vulnerables: fins ara, el Consell s'havia pronunciat, l'any 2012, sobre les actituds socials cap a la dona, en el 2015 en dues ocasions, sobre la violència de gènere i sobre la gent gran, i en el 2016 sobre els drets del xiquet. L'informe que s'acaba d'aprovar subratlla la importància de la sexologia com a ciència de gran utilitat social i com a part fonamental de la psicologia i la medicina. I es basa, en bona part, en les compareixences de professionals davant la comissió que aportaren idees i documentació abundant. L'altre informe aprovat, Sobre la situació de l'ensenyament de la Filosofia a l'ensenyament mitjà, té un caràcter mes urgent, perquè insta els responsables educatius a introduir ja en el curs que ve l'assignatura d'Història de la Filosofia en 2n de batxillerat. La qüestió que es planteja ha estat descrita per diversos col·lectius professionals davant distintes institucions, una de les quals el Consell Valencià de Cultura. El problema el va crear la LOMCE, en què desapareixia l'obligatorietat de la Filosofia en l'ESO i de la Història de la Filosofia en 2n de batxillerat. Algunes comunitats autònomes han solucionat l'assumpte per mitjà de decrets autonòmics, però en la nostra això s'ha posposat fins al curs 18-19 per a donar una solució integral al problema, tant per a secundària com per a batxillerat. Per al CVC, mantindre la situació un any més perjudica els alumnes valencians i posa en perill l'assignatura mateixa. El conseller José María Lozano ha fet un vot particular positiu. Amb estos assumptes resolts, i després de repassar l'activitat de cada una de les comissions, l'activitat habitual del Consell es dóna un parèntesi fins als primers dies de setembre. Els documents aprovats, com sempre, estan a disposició dels ciutadans en www.cvc.gva.es, la web del CVC. I, com a novetat, també la Memòria de la institució del 2016.

14/09/2017

VISITA AJUNTAMENT ALAQUÀS. COMITÉ D'HONOR ACTES DEL CENTENARI DE LA DECLARACIÓ DEL CASTELL PALAU MONUMENT HISTÒRIC ARTÍSTIC NACIONAL

19/09/2017

COMPAREIXENÇA CSS. EXT. PROMOCIÓ CULTURAL, EMPAR MARCO DE LA CVMC

19/09/2017
ENTREGA MEMÒRIA CVC A PRESIDENT DE LES CORTS VALENCIANES

21/09/2017
VISITA DELEGACIÓ TIMISOARA (ROMANIA). CAPITAL CULTURAL EUROPEA 2021

25/09/2017
PLE DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA DE 25 DE SETEMBRE DE 2017

Una Declaració sobre els Refugiats i dos informes aprovats Palau de Forcalló. València, 25 de setembre. A les 10,30h del matí ha començat el Ple del Consell Valencià de Cultura del mes de setembre amb la presència dels consellers de la institució i presidit per Santiago Grisolía. En l'ordre del dia hi havia una Declaració sobre els refugiats al Mediterrani que ha llegit el president i que s'ha aprovat per unanimitat. El Consell mostra la seua preocupació pel tema, invoca la Convenció de l'Estatut dels Refugiats de l'ONU, i insta països, societats i institucions a vetlar pels drets dels desplaçats i refugiats. També dos informes se sotmetien a aprovació, i tots dos s'han aprovat. El primer era favorable a la declaració de Bé d'Interés Cultural amb categoria de zona arqueològica del santuari i les termes romanes de Mura, a Llíria. En les conclusions, el Consell anima a culminar certes obres que quedaven pendents de la primera fase del projecte d'intervenció, com ara la finalització del centre d'interpretació i la col·locació de passarel·les en la part excavada. També es presentava un informe sobre unes pintures de Vicente López, el valencià que va ser pintor de cambra de Carles IV i de Ferran VII, que hi ha a l'església del monestir de les Saleses d'Oriola. En total són sis llenços elaborats entre els anys 1828 i 1831 que el Consell considera que no tenen el grau de coneixement ni la difusió que es mereixen per la seua qualitat. Per acabar, com és habitual en les sessions plenàries, els presidents o secretaris de les comissions de treball han informat a la resta de les activitats de cada una d'elles, tant les que ja estan concretades com les previstes en un futur immediat. Tot seguit, ha començat l'acte de concessió de la Medalla del Consell a Adela Cortina, la catedràtica d'Ètica i Filosofia Política de la Universitat de València, al qual han acudit els consellers una vegada finalitzat el Ple.

25/09/2017
ADELA CORTINA REP LA MEDALLA DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA

Palau de Forcalló. València, 25 de setembre. - En un acte en la Sala de Plens de la institució, la catedràtica d'Ètica i Filosofia Política de la Universitat de València, Adela Cortina, ha rebut de mans de Santiago Grisolía la Medalla del Consell Valencià de Cultura. A l'acte ha assistit el conseller d'Educació, Investigació, Cultura i Esports, Vicent Marzà, a més dels consellers de la

institució i de companys i amics de Cortina, el món polític i universitari ha estat representat pel rector de la Universitat de València, Esteban Morcillo. Adela Cortina és, a més, directora de la Fundación Étnor, dedicada a l'ètica dels negocis i de les organitzacions. També és assessora del ministeri de Sanitat i de la Comissió Nacional de Reproducció Humana Assistida, i igualment, autora de moltes publicacions, guanyadora del Premio Nacional de Ensayo 2014 per l'obra ¿Para qué sirve realmente la ética? L'any 2012 va ser nomenada Filla Predilecta de la Ciutat de València. El secretari del CVC, Jesús Huguet, ha llegit l'acta de concessió de la medalla i, tot seguit, la consellera i també deixeble de l'homenatjada, Ana Noguera, s'ha encarregat de llegir la laudatio, que ha consistit en un càlid i sobri repàs per la personalitat i l'obra de la catedràtica. En paraules de la mateixa Noguera, un senzill però sentit homenatge, una aproximació personal a qui ha sigut la seua professora i poderosa impulsora dels estudis sobre l'ètica en les societats democràtiques. Per acabar, la mateixa Adela Cortina ha llegit un breu discurs d'agraïment en què ha insistit en la necessitat de crear, com ha dit literalment, un patrimoni, un capital, de valors ètics en les nostres comunitats polítiques. I ha continuat al final citant els que, al seu parer, serien els valors ètics prioritaris en una societat com la nostra.

29/09/2017

EL CVC I MOSTRA VIVA RECUPEREN LA POESIA ÀRAB VALENCIANA DEL SEGLE XI

Les institucions reediten una antologia poètica del creador d'Alzira Ibn Khafaja Palau de Forcalló. València, 29 de setembre.- El poeta i traductor al valencià de l'obra del poeta Ibn Khafaja, Josep Piera, ha destacat hui l'absoluta vigència i modernitat de l'obra d'este autor, que va viure entre els segles XI i XII a Alzira. L'obra es presentava este matí en la seu del Consell Valencià de Cultura, que ha col·laborat en la reedició d'esta obra publicada fa més de 30 anys, per l'Ajuntament de València. El secretari del CVC, Jesús Huguet, ha volgut remarcar que una bona política és la que fa una bona cultura, i ha destacat la riquesa cultural que aporten llibres d'estes característiques, el que significa Mostra Viva com a recuperació d'un projecte cultural de llarga trajectòria i història, com ha citat en paraules de l'alcalde Joan Ribó, que no ha pogut assistir a l'acte i ha enviat unes paraules d'adhesió. Per la seua banda, el president d'honor de Mostra Viva, Vicent Garcés, ha destacat la voluntat perquè elements de recuperació literària com este mostren de quina manera la cultura pot frenar la intolerància. Ibn Khafaja (1058-1139) va nàixer a Alzira en una família de rics terratinents. Això li va permetre no treballar amb els condicionants de tants dels seus contemporanis i crear una poesia independent i molt lliure. La seua influència va ser enorme entre els poetes posteriors. Com destaca Josep Piera en el pròleg, esta obra poètica no solament representa una manera de reflectir el cos en el paisatge i l'amor per la naturalesa, sinó que és la personificació poètica de viure profundament civilitzada, mediterrània. I una mostra que la cultura i la poesia àrab formen un bell calidoscopi de llum. L'antologia replega vora 30 poemes d'Ibn Khafaja, en edició trilingüe, àrab, valencià i castellà, a partir de la traducció castellana de Mahmud Sobh.

30/09/2017

REUNIÓ DE TREBALL DE L'ASSOCIACIÓ FOROS DE LA CONCORDIA AL PALAU DE FORCALLÓ. TROBADA D'INTEL·LECTUALS DE L'ANTIGA CORONA D'ARAGÓ

Foros de la Concordia de Alcañiz, una associació de professors de diverses universitats de l'antiga Corona d'Aragó que es reuneix periòdicament per a tractar temes, sobretot els relacionats amb el patrimoni històric, que afecten l'àmbit territorial històric de la Corona, fa una jornada de treball dissabte 30 de setembre en la seu del Consell Valencià de Cultura.

De Foros de la Concordia formen part professors de les universitats de València, Castelló, Lleida, Barcelona i Saragossa, entre altres, que es reuneixen en diversos grups de treball: llengües, patrimoni artístic, economia, historiografia i legislació. A través d'estos assumptes van forjant coneixement i noves formes de relació que busquen desfer malentesos i prejudicis que la història ha anat conformant, moltes voltes contra la veritat històrica i el sentit comú, entre els territoris de l'antiga Corona.

En la reunió de l'any passat, entre el 22 i el 23 d'octubre, a Alcanyís, amb el títol genèric El legado cultural común, van tractar assumptes diversos com ara el gòtic internacional, l'emblemàtica de la Corona d'Aragó, l'Estudi General de Lleida, i altres, que van ser seguits d'un debat i la redacció d'unes conclusions.

És esta la mateixa estructura de treball que tindran en la seu del Consell Valencià de Cultura, al palau de Forcalló de València (carrer Museu, 3), on seran rebuts per representants de la institució, la màxima entitat assessora de la Generalitat en matèria cultural.

02/10/2017

COMPAREIXENÇA CSS. PROMOCIÓ CULTURAL, FRANCESC COLOMER, SECRETARI AUTONÒMIC AGÈNCIA VALENCIANA DE TURISME I LA RUTA DE LA SEDA

05/10/2017

EL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA I L'ANY AZORÍN CELEBRAT AMB UNA TAULA REDONA SOBRE L'ESCRIPTOR DE MONÒVER

Palau de Forcalló. València, 5 d'octubre.- Enguany se celebra l'Any Azorín, aprofitant el 50 aniversari de la mort de l'escriptor. El Consell Valencià de Cultura ja va fer una de les seues comissions, la de les Arts, en el mes de juny, en la Casa Museu Azorín a Monòver, el seu poble natal, i hui ha volgut continuar homenatjant-lo amb una taula redona en la seu de la institució. Presidida per Santiago Grisolía, hi han intervingut Ricardo Bellveser, poeta i vicepresident del mateix Consell, el president de la Comissió de les Arts, Vicente Ferrero, José Ferrándiz, director de l'Institut de Cultura Juan GilAlbert, i José Payá, director de la Casa Museu. Ricardo Bellveser ha fet un repàs per l'obra Valencia, publicada l'any 1941 a Madrid, escrita entre els anys 39 i 40, en què Azorín utilitza una fina ironia i una gran capacitat d'observació per a donar-nos una idea de la ciutat de to

intimista, sentimental i introspectiu, basada en els seus records de la capital dels anys en què va cursar la carrera de Dret, es va començar a dedicar al periodisme i va conéixer Blasco Ibáñez. José Ferrándiz ha reivindicat la modernitat de la literatura del nostre autor, i l'ha assimilat en alguna mesura als tuits i els blogs d'una part de la literatura contemporània. Això, l'ordre i la senzillesa de l'escriptura, considera Ferrándiz que va aportar Azorín a la revolució estètica i literària del segle XX i de la qual va ser capdavanter. Per acabar, José Payá ha fet involuntàriament una exhibició del seu coneixement profund de l'obra i la biografia de l'autor de Monòver. Ha parlat de la ciutat de València com a escola literària d'Azorín, i ha donat algunes claus de les difícils relacions entre ell i un altre valencià universal, Vicente Blasco Ibáñez.

24/10/2017

LA BIBLIOTECA DE L'ESTAT A VALÈNCIA DURÀ EL NOM DE PILAR FAUS EL CVC MOSTRA LA SEUA SATISFACCIÓ PER LA NOVA DENOMINACIÓ

Palau de Forcalló. València, 24 d'octubre.- En la seu del Consell Valencià de Cultura s'ha rebut, amb especial satisfacció, la notícia que la Secretaria d'Estat de Cultura ha autoritzat el nom de Pilar Faus per a la Biblioteca Pública de l'Estat a València. Cal recordar que la il·lustre arxivera i historiadora va ser membre del Consell en els anys noranta (1994-1998), quan va desplegar un treball seriós i enèrgic a favor de la xarxa de biblioteques públiques de tot el territori valencià. Ara fa un any, el Consell va organitzar unes jornades sobre biblioteques amb una sèrie de compareixences que, al final, desembocaren en un informe sobre el sector que va ser molt ben rebut. També, el 24 d'octubre de l'any passat, fent-la coincidir amb el Dia Mundial de les Biblioteques, al Palau de Forcalló es va organitzar una taula redona d'homenatge a la gran historiadora i arxivera, en què es va recordar la seua figura i la seua tasca ingent. Del Consell Valencià de Cultura va sorgir, en aquell moment, la idea d'afegir el seu nom a la Biblioteca Pública de l'Estat a València. Per aconseguir-ho, va elaborar un manifest obert a adhesions públiques que, al final, es va fer arribar al Ministeri de Cultura. La culminació d'aquells esforços és la Resolució ministerial acabada de conéixer, que fa justícia a la històrica labor de Pilar Faus Sevilla i, a més, recordem-ho amb orgull, la primera dona que va ser membre del Consell Valencià de Cultura.

31/10/2017

EL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA CONTRA LA VIOLÈNCIA DOMÈSTICA LA INSTITUCIÓ CELEBRA LA SESSIÓ PLENÀRIA D'OCTUBRE

València, 31 d'octubre. Palau de Forcalló.- Hui, últim dia d'octubre, el Consell Valencià de Cultura s'ha reunit en sessió plenària presidit per Santiago Grisolía. En l'ordre del dia, dos assumptes d'especial interés. En primer lloc, la presa en consideració d'una Resolució sobre la violència domèstica. No és esta la primera volta que el Consell tracta la qüestió. Al contrari, és un dels temes pels quals la institució ha mostrat en els últims anys una preocupació extraordinària. L'any 2012 ja va aprovar la Declaració sobre les actituds socials cap a la dona, i en el 2015 dos informes: un, el primer, sobre la violència de gènere, i un altre, el segon, titulat La igualtat com a repte permanent. En esta ocasió, el Consell s'ha volgut fer ressò dels últims esdeveniments a respecte: l'informe de la Sindicatura de Greuges, que aporta 97 mesures contra la violència contra la dona, el Pacto Nacional contra la Violencia de Género, amb 200 mesures aprovades per les Corts espanyoles, i el Pacte Valencià contra la Violència de Gènere, amb vora 300 propostes d'actuació. En la Resolució aprovada hui, el Consell s'adhereix al Pacte Valencià contra la Violència de Gènere, mostra la seua satisfacció per totes estes mesures de caràcter transversal, i insta les distintes administracions a complir-les amb la màxima rapidesa. En segon lloc, el Ple ha aprovat concedir la Medalla de la institució a la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles. Això serà en gener de l'any que ve, ja que el 14 de febrer de 2018 es complirà exactament el 250 aniversari de la

creació, pel rei Carles III, d'esta institució amb seu a València. L'acadèmia és ara, per llei, entitat consultiva de la Generalitat en matèria de patrimoni cultural, i des de 1946 té la seu en l'edifici del Museu de Sant Pius V. Amb estos assumptes resolts, i repassada l'activitat de cada una de les comissions, s'ha tancat la sessió no sense recordar abans que el Ple del mes de novembre tindrà lloc a Alacant, al Museu d'Art Contemporani, MACA, el dia 27. Els documents aprovats estan a disposició dels ciutadans en www.cvc.gva.es, la web del CVC, on també es pot consultar la Memòria de la institució de l'any passat.

06/11/2017

COMPAREIXENÇA CSS. PROMOCIÓ CULTURAL, VICENT DOMÉNECH GREGORI, SUBDIRECTOR GENERAL D'ORDENACIÓ DEL TERRITORI.

08/11/2017

COMPAREIXENÇA CSS. CIÈNCIES, VICENTE DOMINGO. COMISSIONAT PER A LA CAPITALITAT MUNDIAL DE L'ALIMENTACIÓ SOSTENIBLE DE L'AJUNTAMENT DE VALÈNCIA

15/11/2017

35 ANYS DE DANSA CONTEMPORÀNIA A VALÈNCIA LA MEDALLA D'HONOR DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA, A ANANDA DANSA

València, 15 de novembre. Palau de Forcalló. - A les 12 del migdia s'ha fet, en la seu del Consell Valencià de Cultura, la cerimònia de lliurament de la Medalla d'Honor de la institució a una de les companyies de dansa contemporània més importants d'Europa, Ananda Dansa. Enguany s'ha complit el seu 35 aniversari, i el Ple del Consell va considerar que era de justícia que Rosángeles i Edison Valls, els directors i ànimes de la companyia, reberen el guardó amb què el Consell reconeix l'esforç i la qualitat d'una trajectòria impecable. A més dels guardonats, l'acte l'ha presidit Ricardo Bellveser, vicepresident del CVC, i Carmen Alborch ha sigut l'encarregada de pronunciar la laudatio. Entre el públic, a més de consellers de la institució i gent de la vida artística valenciana, estaven Albert Girona, secretari autonòmic de Cultura Abel Guarinos, director de l'Institut Valencià de Cultura, i Manolo Mata, síndic del grup parlamentari socialista a les Corts.

Ricardo Bellveser ha llegit unes paraules de benvinguda en què ha mostrat el reconeixement del Consell, i de la societat valenciana, cap a Ananda Dansa. Per al vicepresident, la Medalla d'Honor no solament reconeix una trajectòria de nivell internacional, sinó la fidelitat i el compromís de la companyia amb València. Després que el secretari del Consell, Jesús Huguet, llegira l'acta de concessió de la Medalla d'Honor, Carmen Alborch, en la laudatio, ha llegit un discurs ple de detalls sobre l'obra dels germans Valls. Un esforç, ha dit, sempre entre el risc i l'estabilitat. Ha recordat el seu primer contacte amb la companyia, a París, quan representaven Crónica civil i ella era directora general de Cultura. I ha fet seues les paraules de Marta Graham, dient del grup que "no havia comés mai el pecat de la mediocritat".
Rosángeles Valls ha contestat emocionada a les paraules de Carmen Alborch, i ha agraït el compromís amb la dansa del CVC. Ha parlat de la dansa com un "terreny il·limitat de llibertat", però també ha exposat la gran batalla de la companyia per no desaparéixer. Per això ha reivindicat la necessitat que té de ser ajudada igual que ho són altres expressions artístiques. L'acte s'ha acabat formalment amb la firma dels germans en el Llibre d'Honor del Consell, i amb un llarg aplaudiment de tot el públic, dret, cap a la gran companyia de dansa contemporània.

16/11/2017
TOLERÀNCIA ZERO AMB LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

Concentració al C/ Museu.CVC i Consorci de Museus.

20/11/2017
EXPOSICIÓ "PER LA DEFENSA DE LA CULTURA" COMMEMORACIÓ II CONGRÉS INTERNACIONAL D'ESCRIPTORS PER LA DEFENSA DE LA CULTURA EN VALÈNCIA, 1937.

20/11/2017
VISITA FALLERES MAJORS DE VALÈNCIA 2018

21/11/2017
VISITA FEDERACIÓ MARANATHA D'ASSOCIACIONS GITANES: INVITACIÓ VII SEMINARI INTERNACIONAL RROMA

23/11/2017

INVESTIDURA DR. HONORIS CAUSA PER LA UJI A ROMÀ DE LA CALLE

27/11/2017

PLE DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA A ALACANT

EN LA SEU DEL MUSEU D'ART CONTEMPORANI, MACA, PEL 40 ANIVERSARI DE LA COL·LECCIÓ ART SEGLE XX

Esta quarta visita del Consell Valencià de Cultura a Alacant, després de les anteriors de 1990, 1997 i 2007, s'ha pogut celebrar per invitació expressa del Museu d'Art Contemporani. La regidora de Cultura de l'ajuntament de la ciutat, Gloria Vara, ha rebut els membres del Consell a les portes del museu, acompanyada per la seua directora, Rosa Maria Castells, amb unes paraules de benvinguda davant Santiago Grisolía. Això ha sigut abans del lliurament de la placa que la màxima institució assessora de la Generalitat en matèria cultural ha fet al museu en record d'esta visita.

Entre els punts importants de l'ordre del dia hi havia un informe sobre la declaració de BIC dels palaus del carrer Exarchs de València. L'ha llegit el seu autor, i conseller de la Comissió de Llegat Històric, Vicente González Móstoles. L'informe proposa l'elevació del grau legal de protecció dels palaus a Béns de Rellevància Local, perquè això obligaria a definir un àmbit de protecció, amb el Pla consegüent, que garantiria la millor protecció d'estos palaus i de la zona circumdant. L'informe s'ha aprovat, com s'ha volgut fer que s'especificara expressament a l'acta, per unanimitat.

També s'ha presentat a aprovació un informe sobre l'avantprojecte de la Llei del Consell Audiovisual, que ha defensat la presidenta de la Comissió Jurídica, Pepa Frau. L'informe, també aprovat per unanimitat, considera necessària la creació del Consell de l'Audiovisual de la Comunitat Valenciana com a organisme independent, i comparteix l'articulat del projecte de llei quant a funcions, facultats, estructura i règim jurídic. També remarca la importància de la creació de l'Arxiu Audiovisual que inclou l'avantprojecte.

En un altre punt de l'ordre del dia s'ha tractat la resposta a la Direcció General de Política Llinguística sobre el projecte de decret de creació del Consell Social de les Llengües. Se significa que alguns dels seus articles, concretament el 8.2 i l'11, podrien interferir en la capacitat normativitzadora de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

La segona part del Ple ha començat amb un discurs del conseller Vicente Ferrero, que ha glossat la importància del Museu d'Art Contemporani d'Alacant, amb la donació, l'any 1977, per Eusebio Sempere, de la Col·lecció Art segle XX. Este és el fet pel qual s'ha volgut convidar el Consell Valencià de Cultura a celebrar ací una sessió plenària.

El ple ha conclòs amb les intervencions dels responsables de les diverses comissions de treball de la institució, que han exposat els seus treballs i projectes. Ha tancat l'acte Daniel Simó, regidor de Cultura de l'ajuntament fins fa uns dies, agraint al Consell la visita. Simó ha parlat dels projectes culturals de la ciutat en estos anys, i ha sol·licitat al Consell Valencià de Cultura la seua col·laboració i ajuda en diversos projectes culturals de la ciutat per als pròxims anys, com ara la Capitalitat Cultural d'Alacant.

Els consellers han acabat la visita fent un recorregut per les diverses instal·lacions del museu.

29/11/2017

ACTE ACADÈMIA VALENCIANA DE LA MÚSICA

05/12/2017

CONDEMNA VIOLÈNCIA MASCLISTA

18/12/2017

EL PALAU DE FORCALLÓ S'OMPLI DE JOVES ESCRIPTORS. EN EL LLIURAMENT DELS PREMIS DEL CONCURS ESCOLAR LITERARI GASTRONOMIA I PAISATGE

Seu del Consell Valencià de Cultura. València, 18 de desembre. - Este concurs escolar, literari, sobre Gastronomia i Paisatge, forma part dels concursos que la màxima institució assessora en matèria cultural de les administracions públiques valencianes organitza cada any per a la gent jove. En este cas, i entre altres raons, perquè el Consell va considerar, en l'informe Sobre el territori i els seus paisatges, de l'any 2005, que el territori és el nostre principal patrimoni, perquè és l'herència principal que hem rebut i transmetrem. Igualment, i respecte a la Gastronomia, el Consell va organitzar en la seua seu, fa ben poc, en el mes de maig, la taula redona Cultura gastronòmica valenciana, en què es van debatre la situació i les principals oportunitats a les quals s'enfronta el sector. Els premis s'han organitzat en col·laboració amb les Corts Valencianes, que han estat representades per la vicepresidenta primera, Carmen Martínez, i la diputada Llum Quiñonero. El president del Consell, Santiago Grisolía, ha presentat l'acte, i el secretari de la institució, Jesús Huguet, ha llegit l'acta del jurat en què, un a un, ha anat citant els guanyadors del concurs, obert a tots els alumnes dels centres públics, concertats i privats, que estan cursant estudis d'ESO, CF i Batxillerat. S'han premiat tres treballs per cada nivell d'ESO, i tres més per cada nivell de Batxillerat i Centres Formatius. I també els dos centres que han aconseguit el major nombre de treballs seleccionats, un per ESO i l'altre per Batxillerat i FP, que en este cas han sigut l'IES Rascanya de València per l'ESO i el centre Mas Camarena de Paterna per Batxillerat i Centres Formatius. Els premiats han rebut els càlids aplaudiments de professors, familiars, alumnes i representants de les institucions públiques que omplien la Sala de Plens, que s'ha quedat menuda una altra volta quan es tracta de lliurar els premis escolars. I, en primera fila, diversos membres del CVC, com ara el seu vicepresident, Ricardo Bellveser, i els consellers Pérez Puche, Vicente Ferrero, Glòria Marcos, Vicente Muñoz Puelles i Ana Noguera, han sigut la representació del Consell en l'acte, que s'ha acabat quan el president Grisolía ha agraït la presència de la comunitat educativa i ha convidat tots els presents a un vi d'honor en els jardinets del palau.

19/12/2017
LA COMISSIÓ DE LLEGAT HISTÒRIC I ARTÍSTIC HA MANTINGUT UNA REUNIÓ A SAGUNT AMB L'ALCALDE I EL DELEGAT DE PATRIMONI SOBRE LA VILA ROMANA DE PONERA

La Comissió de Llegat Històric i Artístic del Consell Valencià de Cultura ha mantingut una reunió hui en l'Ajuntament de Sagunt i ha visitat l'emplaçament de la Vila Romana de Ponera. Esta visita està relacionada amb l'inici de l'expedient per part de la Generalitat per a declarar Bé d'Interés Cultural i zona arqueològica d'este jaciment.

21/12/2017
ÚLTIM PLE DE L'ANY DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA
Amb diversos informes aprovats, un sobre la futura llei valenciana del Mecenatge

Palau de Forcalló. València, 21 de desembre de 2017.- Sota la presidència de Santiago Grisolía, i just abans dels dies de Nadal, s'ha celebrat l'últim Ple de l'any del Consell Valencià de Cultura.
Entre els múltiples punts de l'ordre del dia hi havia diversos informes que es presentaven a la consideració dels consellers. El primer, sobre la conveniència de declarar BIC Immaterial les festes de la Vinguda de la Mare de Déu d'Elx. L'informe s'ha aprovat, però ha donat peu a un interessant debat sobre la consideració dels béns immaterials en general, i també en el context de la legislació internacional.
L'informe sobre l'església de Sant Agustí d'Oriola, que està molt deteriorada, s'ha aprovat també. El document recorda a la propietat, en este cas la diòcesi oriolana, que té el deure de conservació del bé, sense perjudici que l'administració, de manera subsidiària, execute les obres que es consideren oportunes per a frenar-ne el deteriorament.
Es presentava igualment a la consideració dels consellers un informe sobre la capitalitat valenciana de l'alimentació sostenible 2017, en què es reconeixen els actes que s'hi han celebrat i la nova seu de la FAO que s'obrirà en la capital. Però també remarca la necessitat que totes estes celebracions no queden com una anècdota en la vida ciutadana, sinó que es consoliden a través de la col·laboració amb la Generalitat, amb les cadenes de venda i distribució, i amb les escoles superiors i les universitats. El plenari l'ha aprovat.
I també ha aprovat, per acabar, el que s'ha presentat sobre l'avantprojecte de la llei valenciana del Mecenatge, que el Consell valora positivament en general. L'informe considera, entre altres qüestions, que la iniciativa privada no hauria de ser un substitut de les polítiques públiques, sinó un complement necessari. I insta el govern d'Espanya a reformar la llei estatal de 2002, per a facilitar la labor de les comunitats autònomes en este assumpte.
Els documents aprovats estan, com és habitual, a disposició dels ciutadans en la web www.cvc.gva.es.

Concurs sobre la igualtat de génere i la violència masclista.

- **886 redaccions**
- **1.800 dibuixos**
- **124 centres participants (34 Alacant / 82 Valencia / 8 Castelló)**

Modalitat dibuix

1r ESO

1r premi:

Talla la corda. MARIA HERRERA MARTÍ. IES Pare Arques. Cocentaina.

2n premi:

Él repetía que me amaba, mientras me cortaba las alas. INÉS DOMENE SANCHIS. IES Biar.

3r premi:

No hagas trato con el maltrato. CARLA MISAS PÉREZ. Col•legi El Armelar. Paterna.

2n ESO

1r premi:

La violencia de género es un túnel sin salida. CLARA INGRESA MARCOS. IES Benaguasil.

2n premi:

No te dejes dominar, tod@s somos iguales. ANDREA BATALLER PAGAN. IES Biar.

3r premi:

La igualtat és la clau. EVA BELTRÁN ADRIÀ. Col•legi Nuestra Señora de la Seo. Xàtiva.

3r ESO

1r premi:

Stop. VASILEVA GALINA KRASTEVA. IES Joanot Martorell. València.

2n premi:

No te dejaré llevar mi dignidad, ni hoy ni nunca. ROCÍO DÍAZ CANDELA. IES La Torreta. Elx.

3r premi:

Canvia eixa cara i torna a ser lliure. CARMEN MARÍA ESCRIBANO JIMÉNEZ. Col•legi Nuestra Señora de la Seo. Xàtiva.

4r ESO

1r premi:

No lo ocultes. ÓSCAR HERNÁNDEZ SUÁREZ. Salesianos San José Artesano. Elx.

2n premi:

Sense lema. TANIA LORELEY CONTRERAS ALMADA. IES El Clot. València.

3r premi:

Pajarito. REBECA MONREAL GARROTE. IES Sant Vicent Ferrer. Algemesí.

1r BATXILLERAT / CICLES FORMATIUS

1r premi:

No lligues la teua veu. IRENE VELÁZQUEZ TOMÁS. Col•legi Nuestra Señora del Socorro. Benetússer.

2n premi:

Ayuda. MARIA SÁNCHEZ LÓPEZ. IES Thiar. Pilar de la Horadada.

3r premi:

No deixes que et tanque. ANDREEA ELENA VIRLAN. Col•legi Nuestra Señora del Socorro. Benetússer.

ACCÈSSIT:

Fes que el teu ull parle. JOSÉ NÁCHER IZQUIERDO. Col•legi Nuestra Señora del Socorro. Benetússer.

2n BATXILLERAT / CICLES FORMATIUS

1r premi:

Llàgrima viva. CARMEN PALACÍ RIBES. IES Josep Iborra. Benissa.

2n premi:

No lo escondas ¡Grítalo!. LÍDIA PÉREZ DOMÍNGUEZ. IES Santiago Grisolia. Callosa de Segura.

3r premi:

No m'amagaré més, no sóc presa del dolor. SERGIO FERNÁNDEZ MEDINA. Col•legi Nuestra Señora del Socorro. Benetússer.

ACCÈSSIT:

La violència és sempre el fracàs. JOAN GIMENO ESCRIVÀ. CENTRE FP La Safor Cooperativa Valenciana. Beniarjó.

PREMI AL CENTRES:

IES ALFRED AYZA. Peníscola

IES BIAR

COL•LEGI NUESTRA SEÑORA DE LA SEO. Xàtiva

COL•LEGI NUESTRA SEÑORA DEL SOCORRO. Benetússer

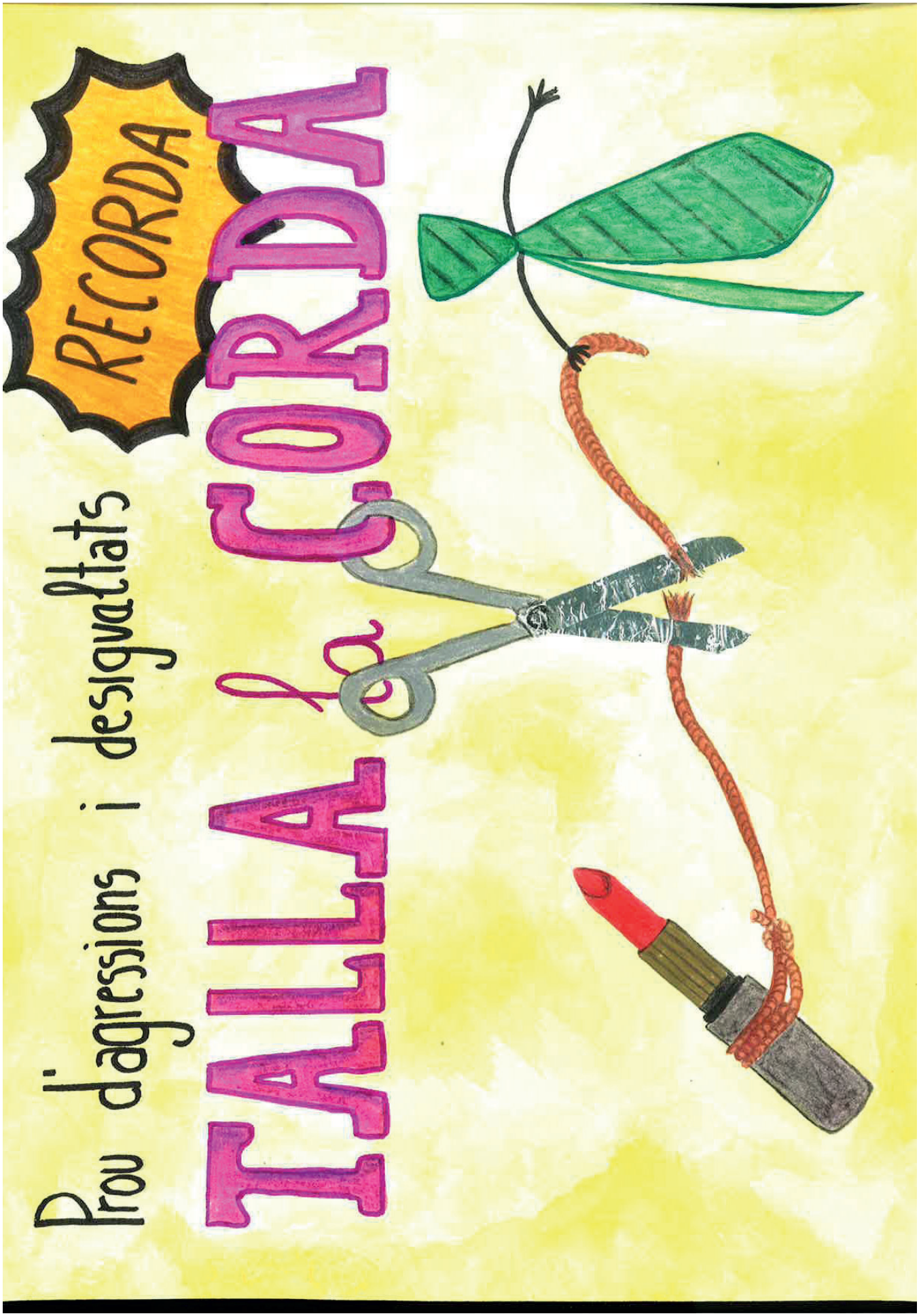

Talla la corda.. *MARIA HERRERA MARTÍ*. IES Pare Arques. Cocentaina.

Él repetía que me amaba, mientras me cortaba las alas.. INÉS DOMENE SANCHIS. IES Biar.

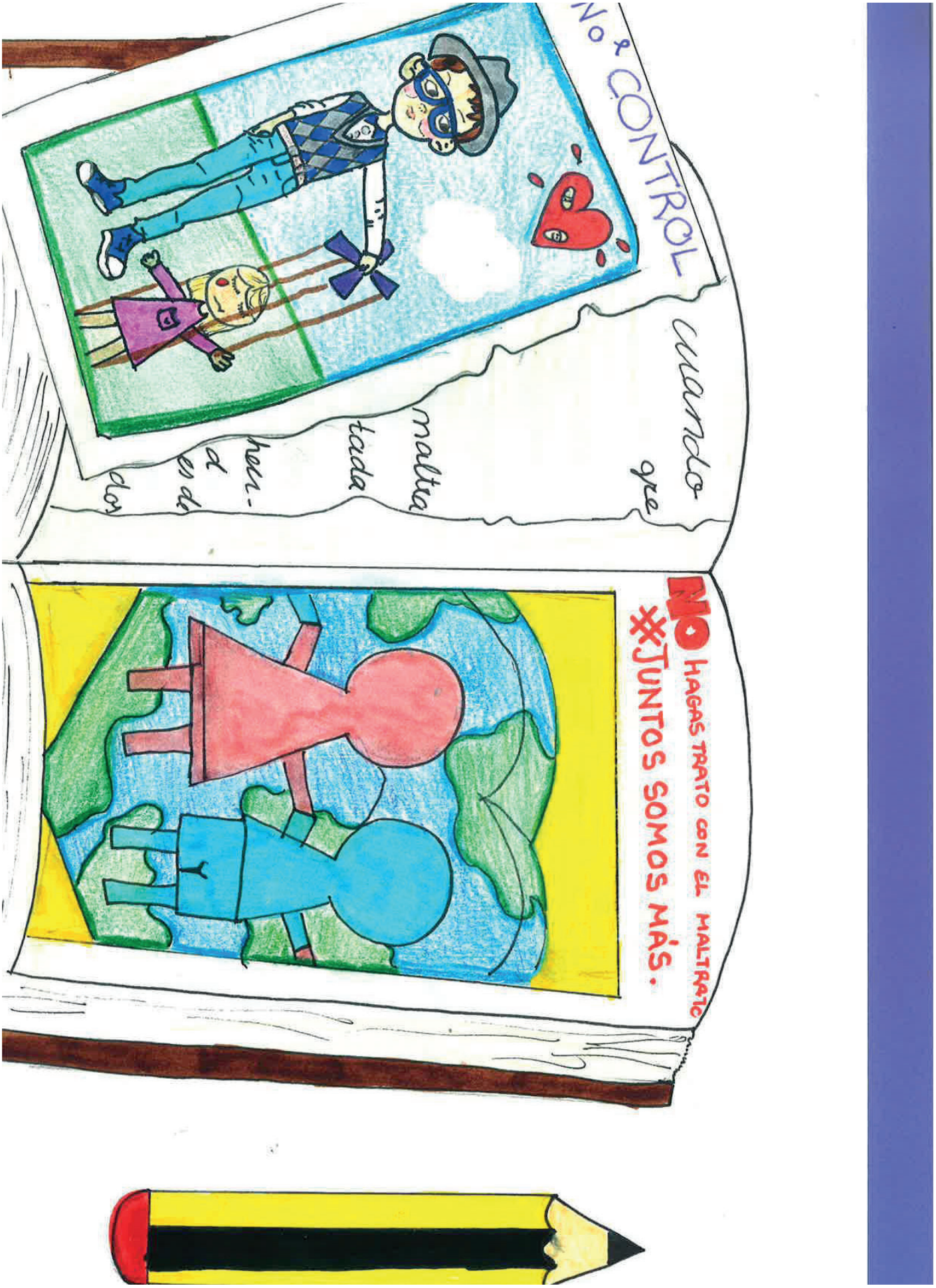

No hagas trato con el maltrato. CARLA MISAS PÉREZ. Col•legi El Armelar. Paterna.

La violencia de género es un túnel sin salida. CLARA INGRESA MARCOS. IES Benaguasil.

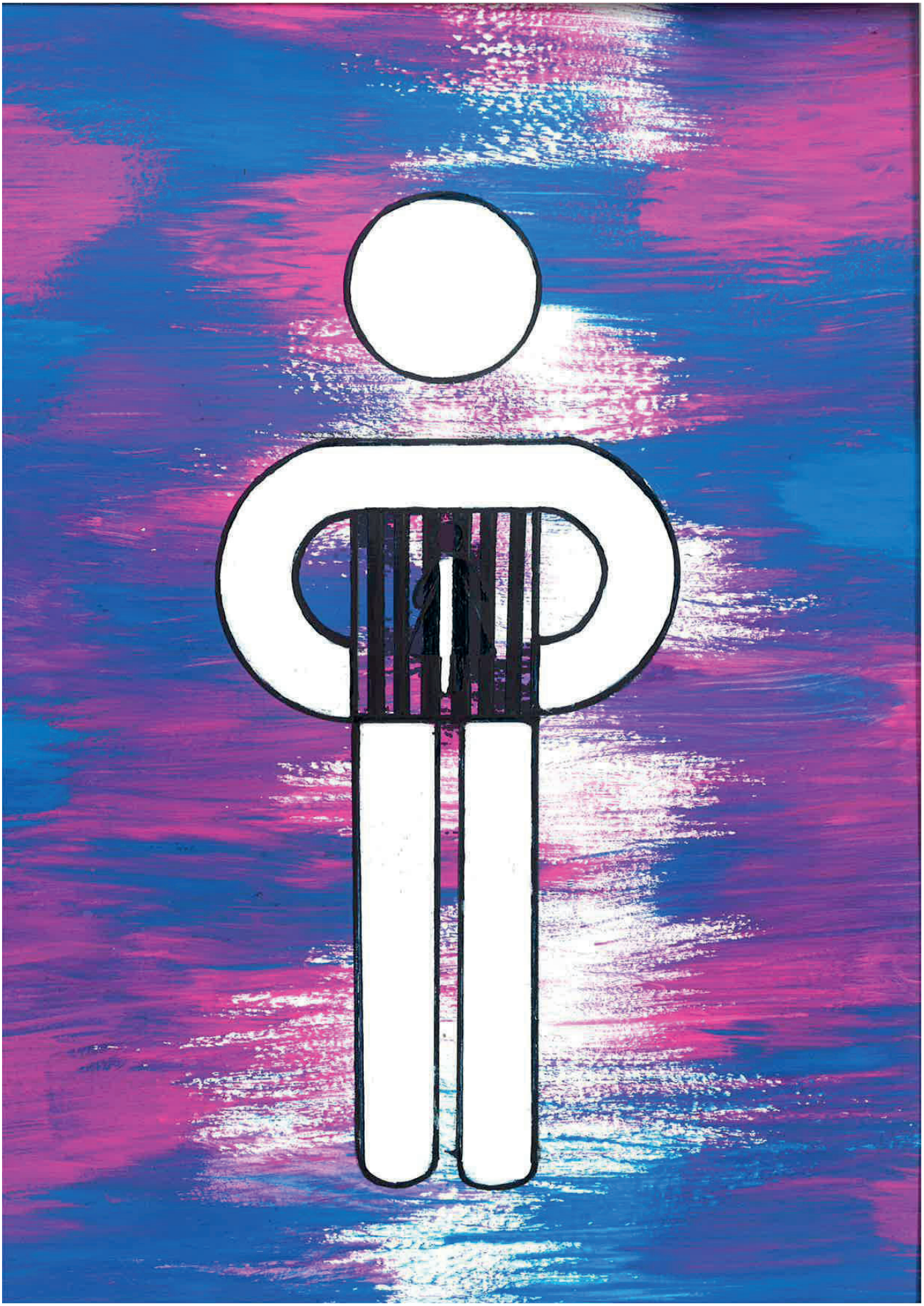

No te dejes dominar, tod@s somos iguales. ANDREA BATALLER PAGAN. IES Biar.

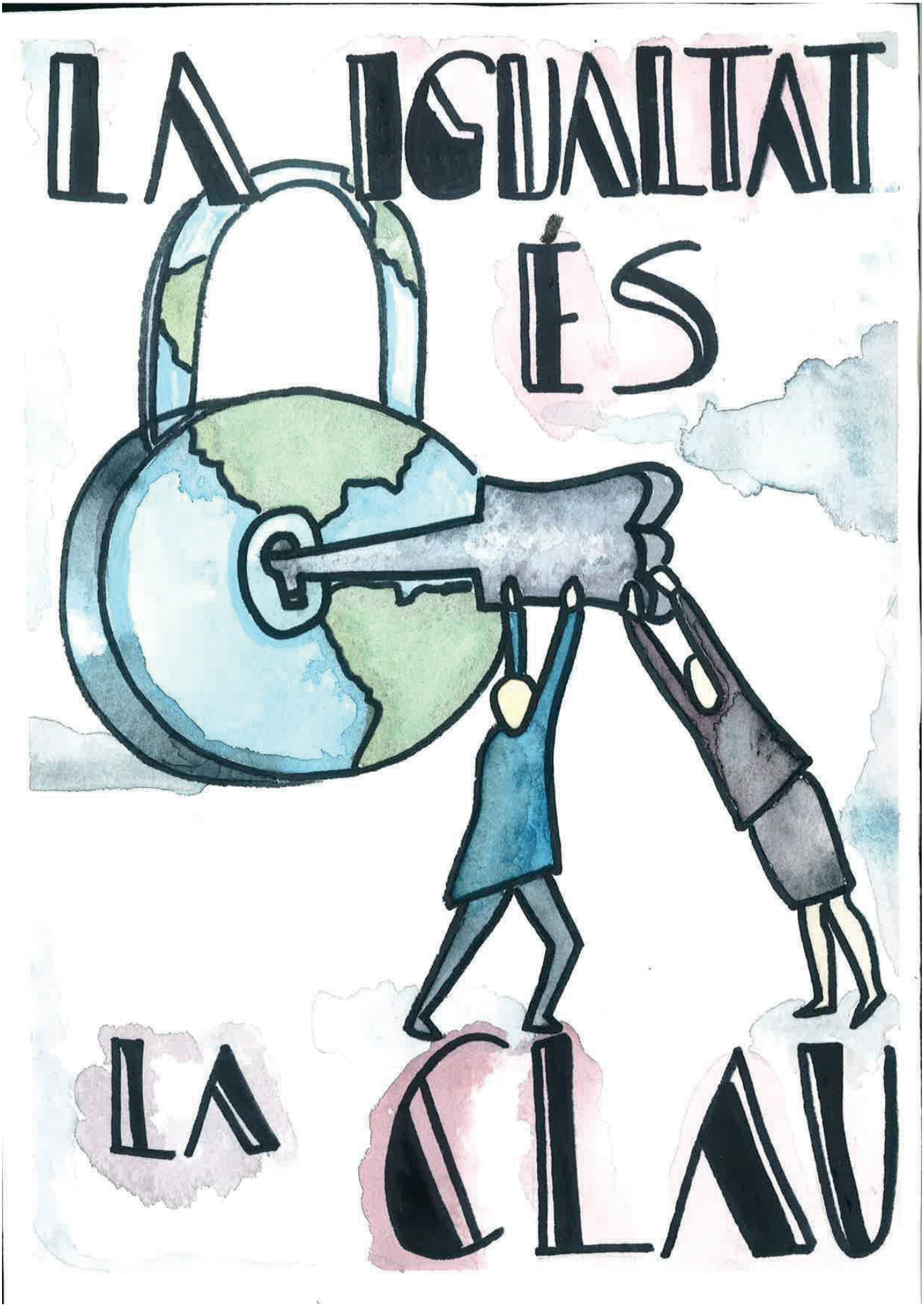

La igualtat és la clau. EVA BELTRÁN ADRIÀ. Col•legi Nuestra Señora de la Seo. Xàtiva.

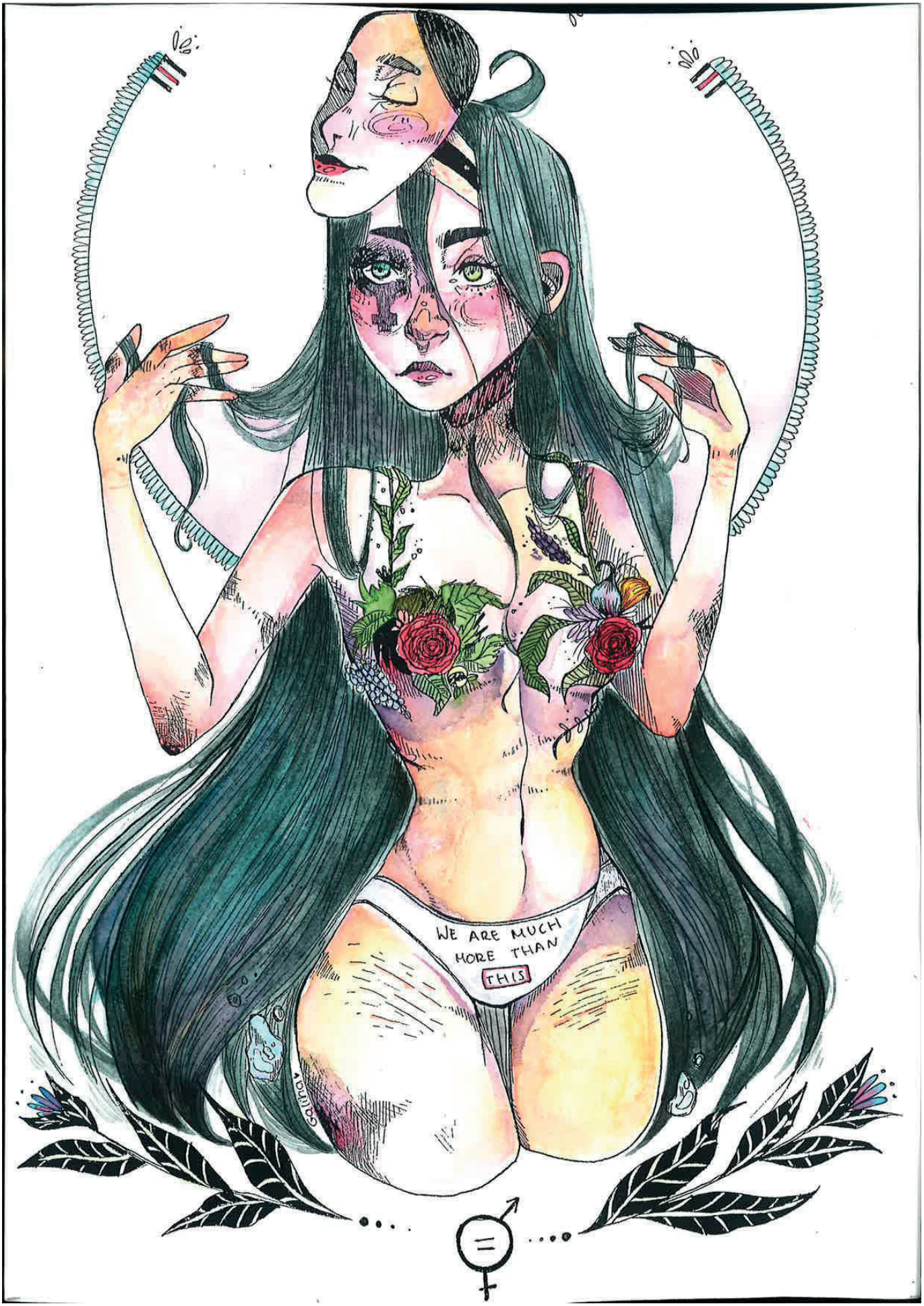

Stop. VASILEVA GALINA KRASTEVA. IES Joanot Martorell. València.

No te dejaré llevar mi dignidad, ni hoy ni nunca. ROCÍO DÍAZ CANDELA. IES La Torreta. Elx.

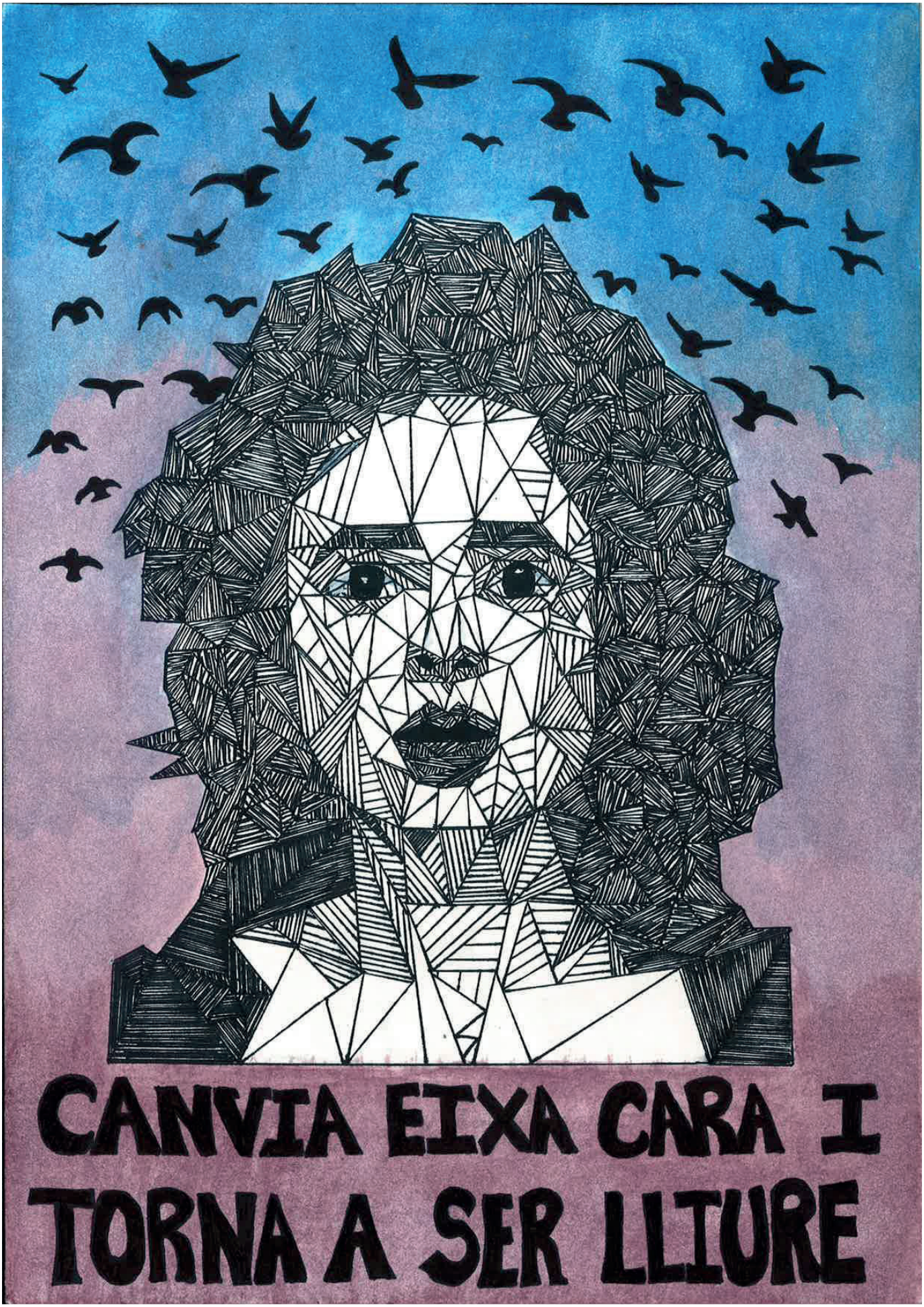

Canvia eixa cara i torna a ser lliure. CARMEN MARÍA ESCRIBANO JIMÉNEZ. Col•legi Nuestra Señora de la Seo. Xàtiva.

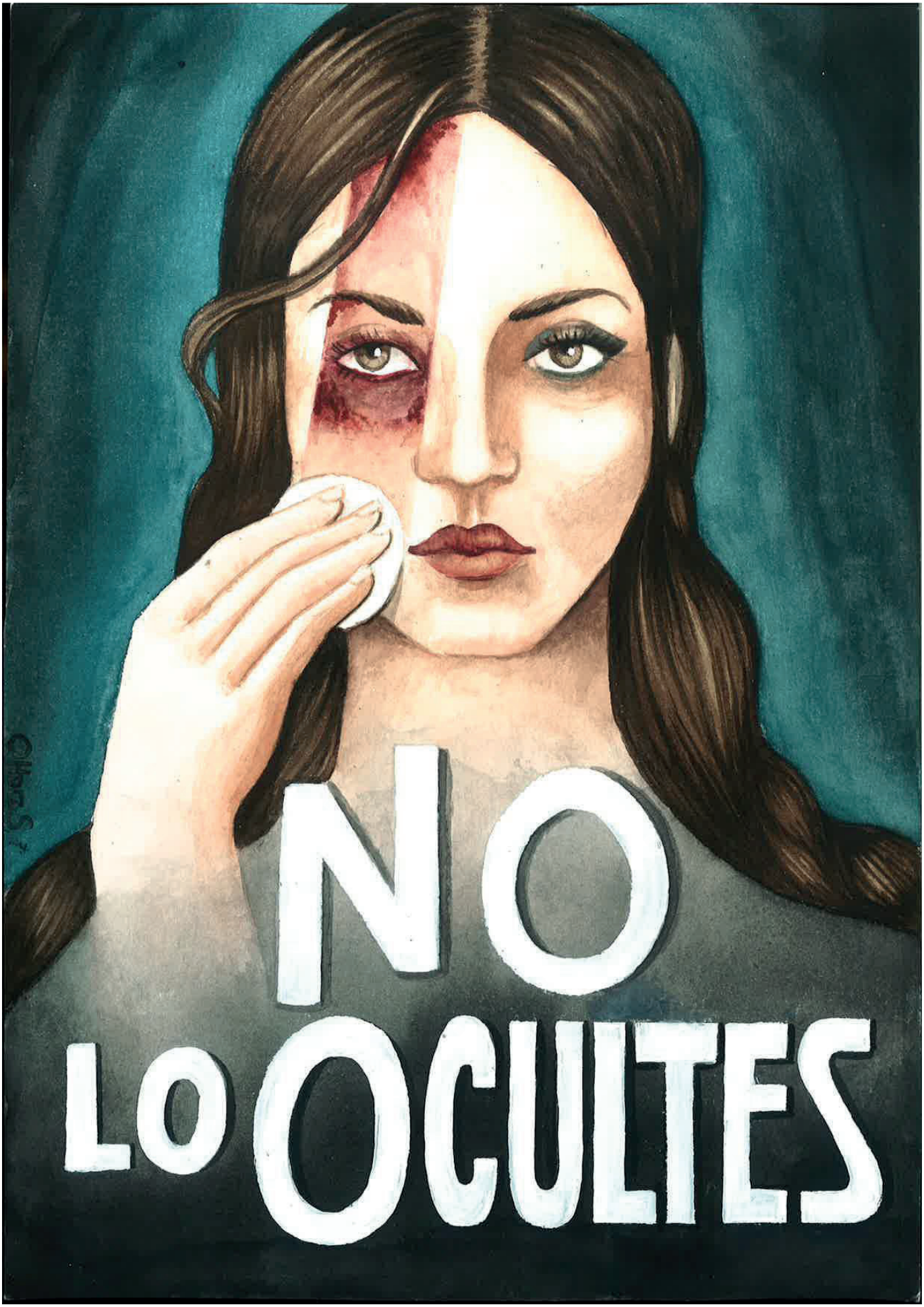

No lo ocultes. ÓSCAR HERNÁNDEZ SUÁREZ. Salesianos San José Artesano. Elx.

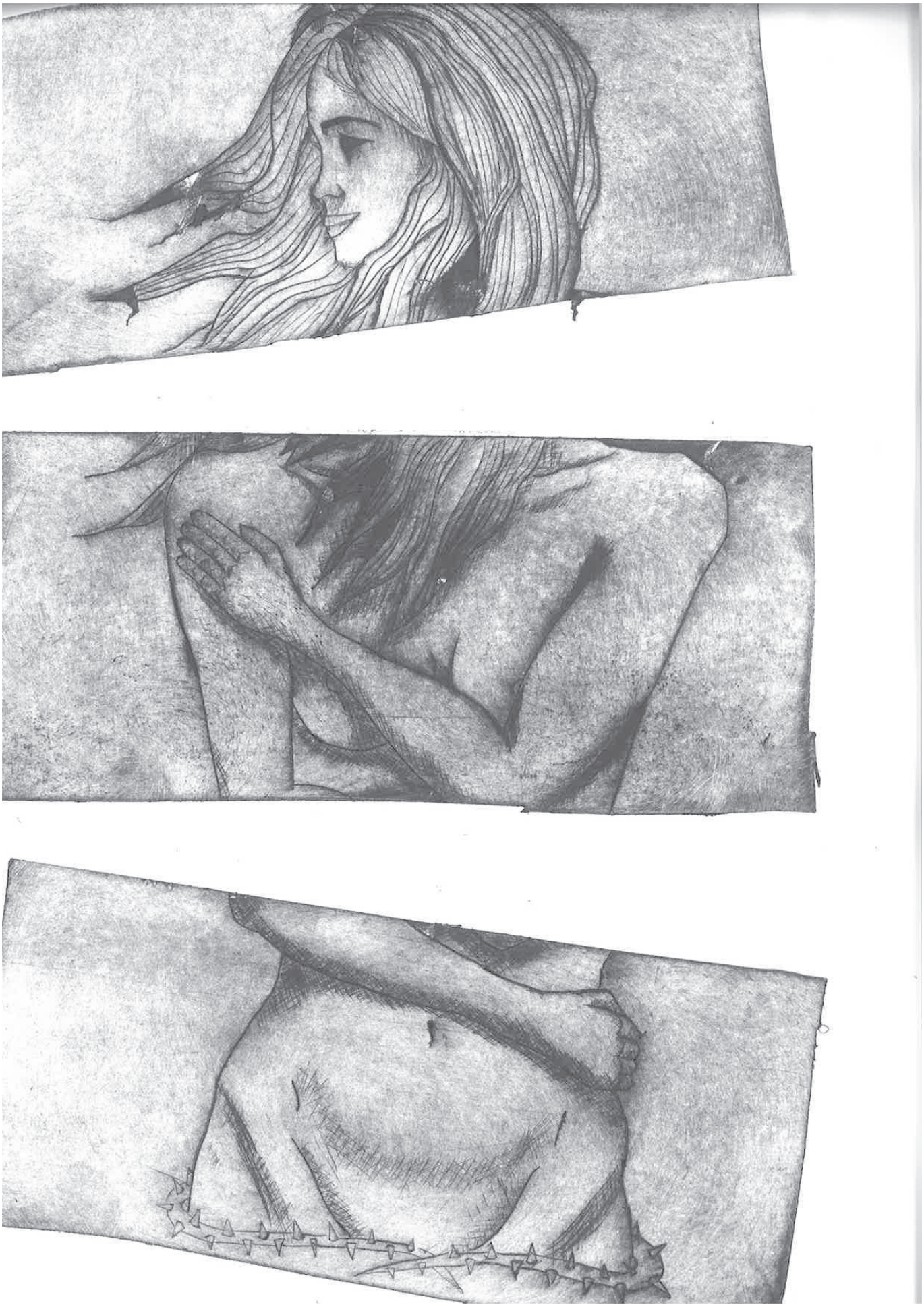

Sense lema. TANIA LORELEY CONTRERAS ALMADA. IES El Clot. València.

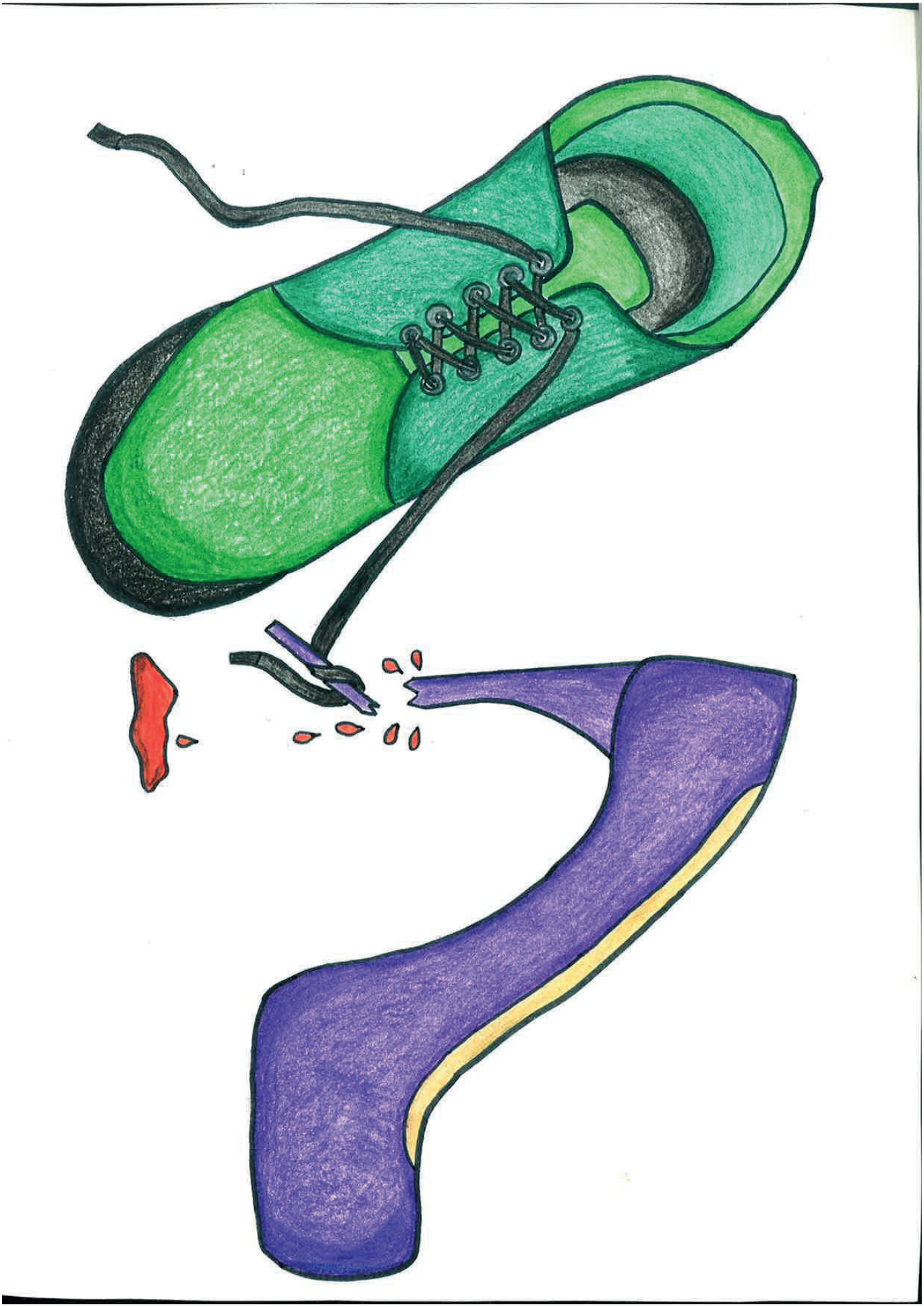

Pajarito. REBECA MONREAL GARROTE. IES Sant Vicent Ferrer. Algemesí.

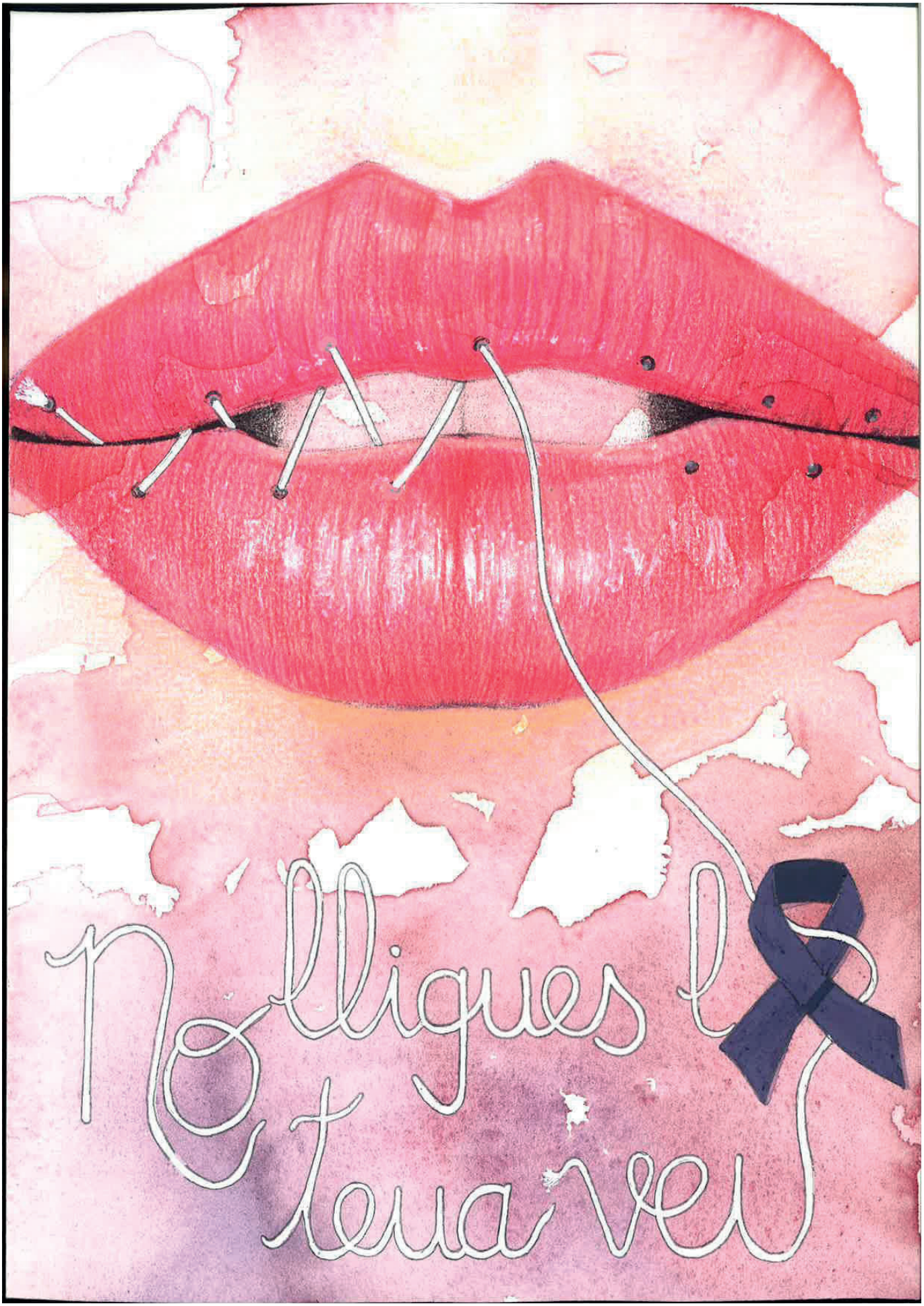

No lligues la teua veu. IRENE VELÁZQUEZ TOMÁS. Col•legi Nuestra Señora del Socorro. Benetússer.

Ayuda. MARIA SÁNCHEZ LÓPEZ. IES Thiar. Pilar de la Horadada.

No deixes que et tanque. ANDREEA ELENA VIRLAN. Col•legi Nuestra Señora del Socorro. Benetússer

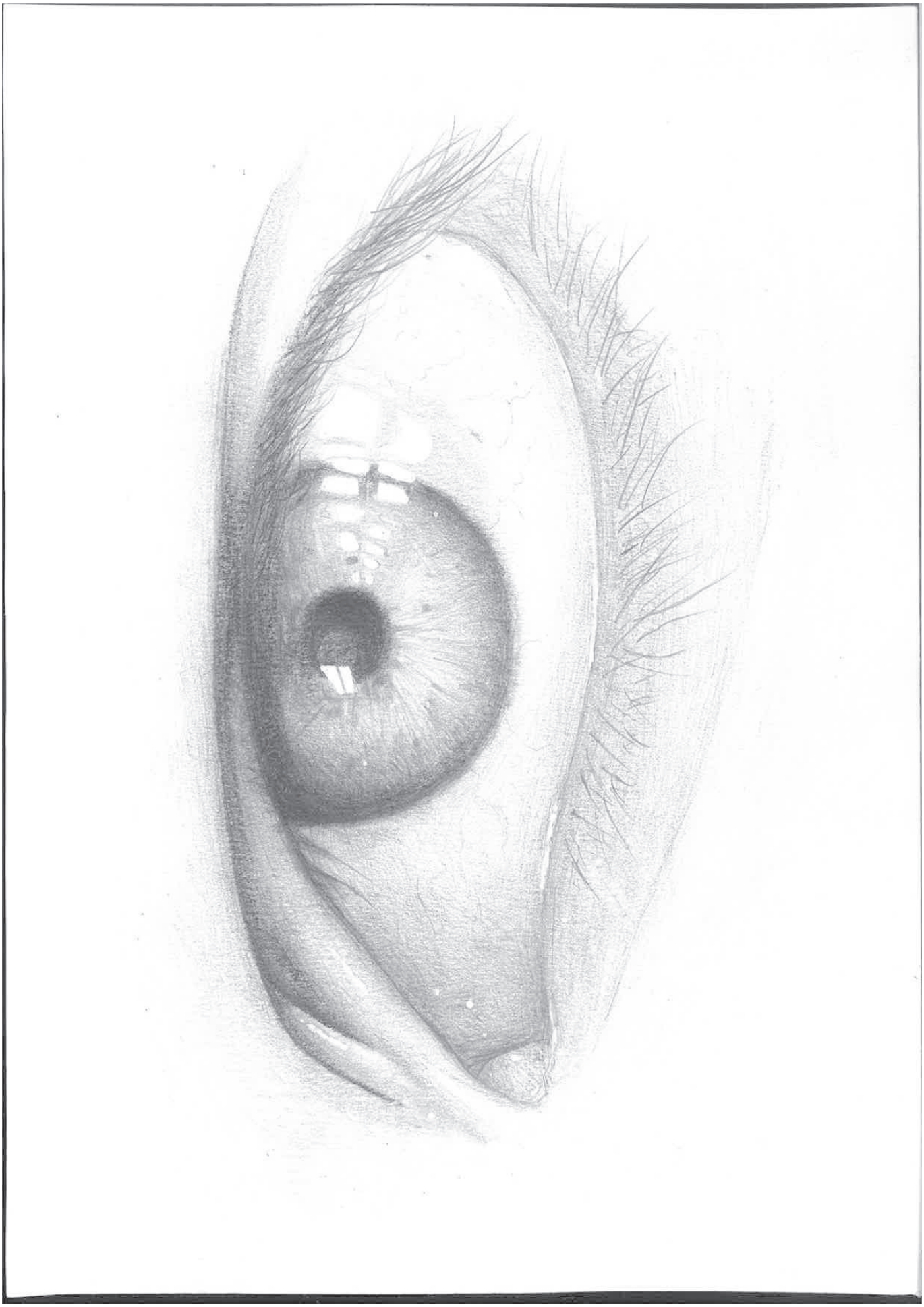

Fes que el teu ull parle. JOSÉ NÁCHER IZQUIERDO. Col•legi Nuestra Señora del Socorro. Benetússer.

Llàgrima viva. CARMEN PALACÍ RIBES. IES Josep Iborra. Benissa.

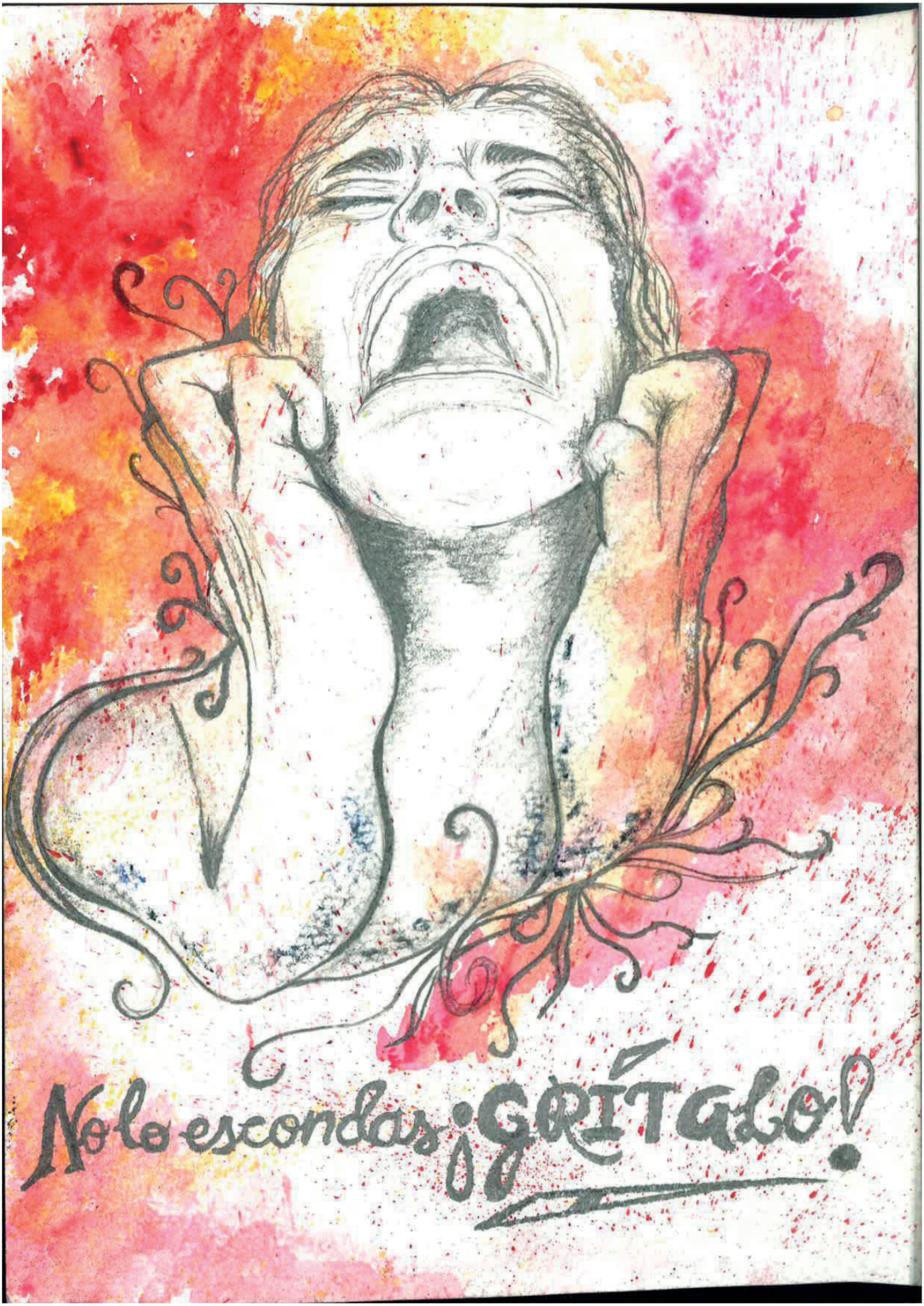

No lo escondas ¡Grítalo!. LÍDIA PÉREZ DOMÍNGUEZ. IES Santiago Grisolia. Callosa de Segura.

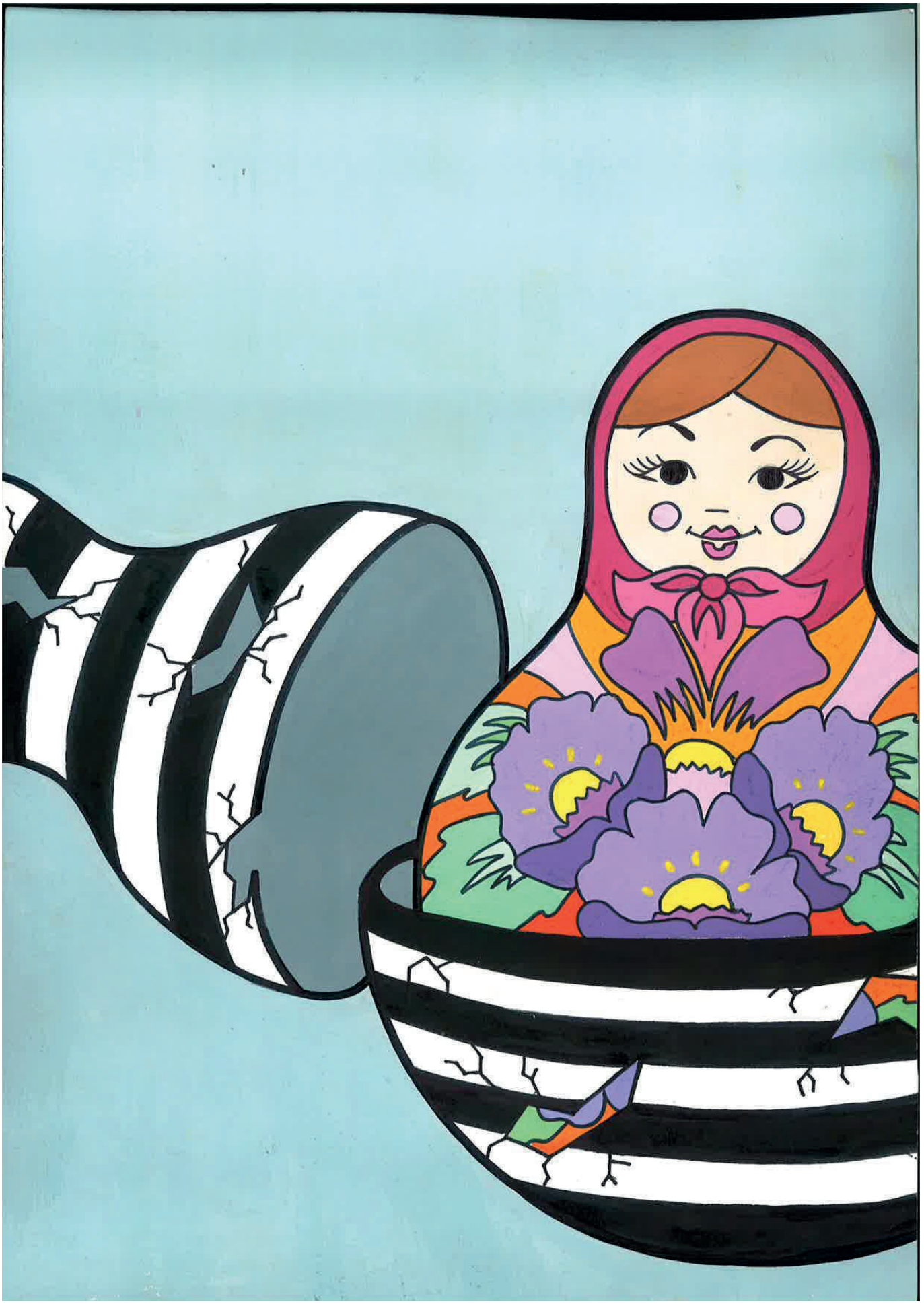

No m'amagaré més, no sóc presa del dolor. SERGIO FERNÁNDEZ MEDINA. Col•legi Nuestra Señora del Socorro. Benetússer.

La violència és sempre el fracàs. JOAN GIMENO ESCRIVÀ. CENTRE FP La Safor Cooperativa Valenciana. Beniarjó

Modalitat Literària

1r ESO

1r premi:

Pasado unido con dolor. ESTELA ONTORIA SORIANO. Col•legi Parroquial Don José Lluch. Alboraia.

2n premi:

Un amor molt dolent. LORENA ANTONIO ERES. Col•legi Sagrada Família. Massamagrell.

3r premi:

Ara i adés. YULAN DÉNIA MORENO. IES Barri del Carme. València.

2n ESO

1r premi:

Muñecas. INÉS CORTELL CERDÀ. IES Manuel Sanchis Guarner. Castelló de Rugat.

2n premi:

Abre los ojos. ÁGATA TORRES PIÑOL. IES Nit de L'Albà. Elx.

3r premi:

Lágrimas de colores. ROSA VERDÚ REVILLA. IES Gregori Maians. Oliva.

3r ESO

1r premi:

Mamá. SOMAIA TAHIRI TAHIRI. IES Alfred Ayza. Peníscola.

2n premi:

Mira-li als ulls ... i digues no. ALEJANDRO VALERI DOMÉNECH RIBÉS. IES El Caminàs. Castelló.

3r premi:

Mi nombre es Ayla y estoy muerta... por dentro. VICTORIA LACRUZ VALERO. SECCIÓ DE L'IES Federica Montseny. Burjassot.

4r ESO

1r premi:

Lo volvería a hacer. SARA MARTÍNEZ IBÁÑEZ. Col•legi San José. La Pobla de Vallbona.

2n premi:

No gires la cara. MARÍA BARRULL SEGURA. Col•legi M.A.S. de Calderón. Grau de Gandia.

3r premi:

Un dia cualquiera. MARÍA JOSÉ PEÑALVA CARBONELL. IES Ifach. Calp.

BATXILLERAT / CICLES FORMATIUS

1r BATXILLERAT I CICLES:

1r premi:

Cartes d'amor i d'incomprensió. RAÚL SÁNCHEZ BALLESTER. IES Pare Arques. Cocentaina.

2n premi:

Aude esse libera. JOSÉ ÁNGEL RODRÍGUEZ MORAGA. IES Marcos Zaragoza. La Vila Joiosa.

3r premi:

Simplement existir. LORENA COMPÉS TATAY. Centre de Formació Professional Verge de Cortes. València.

2n BATXILLERAT i CICLES

1r premi:

De un infierno a otro. ANABEL LLADOSA MARTÍN . Escuelas de Artesanos. València.

2n premi:

*Sense títo*l. ANDREA ANGULO MARTÍNEZ. IES Thiar. Pilar de la Horadada.

3r premi:

Mà freda. JOSÉ MARTOS MARQUÉS. IES Alfred Ayza. Peníscola.

II Concurs literari sobre paisatge i gastronomia.

- **285 treballs presentants**
- **26 centres participants (20 de València, 5 d'Alacant,1 de Castelló)**

1r d'ESO

1r. PREMI:

Miguel Fernández Deltoro, C.P. José Lluch (Alboraia). *Cocentaina, un punt on s'uneixen tres cultures.*

2n. PREMI:

Ariadna Serrano Samaniego, IES Rascanya (València). *L'Albufera d'Anna.*

3r. PREMI:

Joan Redolat Vaquer, C. Sagrada Familia (Massamagrell). *Paisajes naturales de la Comunidad Valenciana.*

2n d'ESO

1r. PREMI:

Aroa Badillo Miró, C. Sagrada Familia (Massamagrell). *Més enllà dels somnis.*

2n. PREMI:

Isabel Sepulcre Álvarez, C. Fomento Altozano (Alacant). *Vuelta al pasado con mi yaya.*

3r. PREMI:

Alejandro Miralles Ballesta, EFA El Campico (Jacarilla). *Callosa de Segura: Paisatge i Gastronomia.*

3r d'ESO

1r. PREMI:

Martí Peretó Ferrer, IES Barri del Carme (València). *El meu paisatge vital.*

2n. PREMI:

Josep de Martín Anastasio, C.P. José Lluch (Alboraia). *Records.*

3r. PREMI:

Iris Sánchez Orts, IES Rascanya (València). *L'Endemà.*

4rt d'ESO

1r. PREMI:

Gabriel Fuster Ramón, MAS de Calderón (Grau de Gandia). *Al bacallà.*

2n. PREMI:

Inés Cortell Cerdà, IES Manuel Sanchis Guarner. (Castelló de Rugat). *Ca Micalet.*

3r. PREMI:

Carolina Enguita Garrote, Ainara Hermosilla Soriano, Nicola Mª Ianosel, Jeremy Loyola Delgado, Eva Máñez Beltrán, Arnold Salido Pascual i Victoria Yagüe Escribano. IES Rascanya (València). *Xufafamília.*

PREMI AL CENTRE DOCENT NIVELL ESO:
I.E.S. Rascanya de València.

1r BATXILLERAT / CICLES FORMATIUS

1r. PREMI:
Laura Capilla Ferrer. Complejo Preuniversitario Mas Camarena (Paterna). *Lali Rodamons.*
2n. PREMI:
Esther Álvarez López. Complejo Preuniversitario Mas Camarena (Paterna). *El viatge dels sentits.*
3r. PREMI:
Álvaro Pastor Molines. Complejo Preuniversitario Mas Camarena (Paterna). *Lluita provincial.*

2n BATXILLERAT / CICLES FORMATIUS

1r. PREMI:
Yolanda Bixquert Romero. CIPFP Batoi (Alcoi). *L'Ermità de La Vall.*
2n. PREMI:
Alfonso Morales i Alcántara. C. Jesús-Maria (València). *[La família Gil Soler...]*.
3r. PREMI:
Ana Olleta i Gómez. C. Jesús-Maria (València). *[Tot va començar...]*.

PREMI AL CENTRE DOCENT NIVELL BATXILLERAT I CICLES FORMATIUS:
Complejo Preuniversitario Mas Camarena (Paterna).